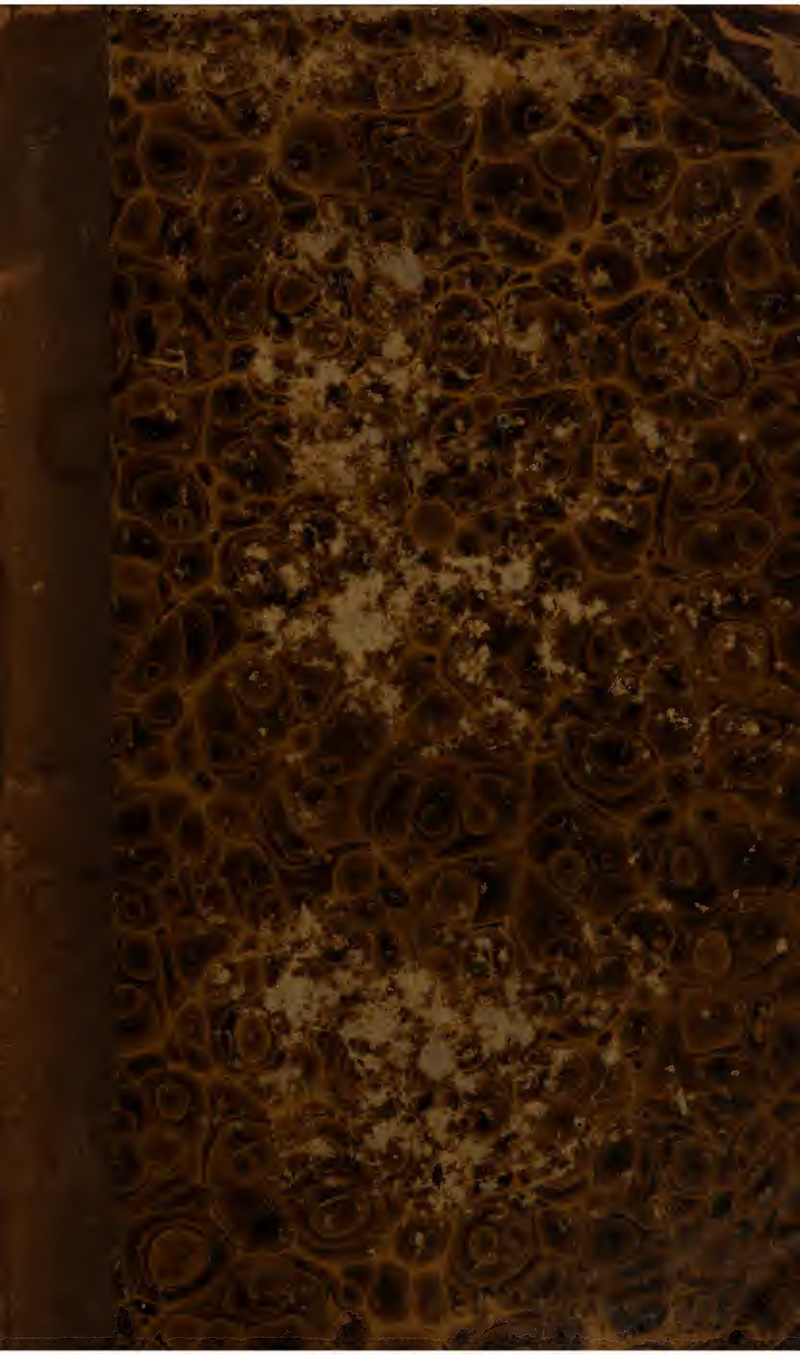

KONINKLIJKE BIBLIO
0537 6246

L. O. J.

DE KOLONIST.

TIJDSCHRIFT,

TOEGEWIJD AAN DE WELVAART

VAN

Suriname.

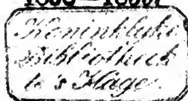
EERSTE DEEL.

GEDRUKT EN UITGEGEVEN TE *PARAMARIBO*, BIJ

J. J. ENGELBRECHT.

1838—1839.

DE KOLONIST.

Zoo ziet dan een TIJDSCHRIFT *het licht, bij uitsluiting* toegewijd aan de welvaart van deze Volkplanting, *zoo belangrijk voor het Moederland als dierbaar voor derzelver bewoners. Gelijk aan al het ondermaansche, doet ook de* Kolonist, *schoorvoetende, zijne eerste intrede op het tooneel der wereld, dobberende tusschen vrees en hoop, omtrent de ontvangst welke hij ontmoeten zal.* Vrees, — *om dat welligt het* vooroordeel *zich tegen hem zoude kunnen aankanten, zijne goede bedoelingen miskennen, zijne beste pogingen tegenwerken; — maar daarentegen* hoop, *om dat de ervaring zoo menigmaal bewezen heeft, dat hoe sterk het vooroordeel ook zij, hetzelve nogtans voor tijd en omstandigheden, maar vooral voor de* waarheid, *noodzakelijk zwichten moet.*

Even als alle ondernemingen van welken aard ook, in den aanvang, ten hoogste moeijelijk zijn en dikwijls dreigen alle gunstige verwachtingen den bodem in te slaan, zoo is het ook gelegen met de uitgave van dit Tijdschrift; de zaak echter, waaraan hetzelve is toegewijd, levert den besten waarborg op voor deszelfs voortduring, instandhouding en goede uitwerking. — Hij, die het zoude durven wagen den invloed van het kleine op het groote *te ontkennen, die zal gewis dit Tijdschrift slechts beschouwen als een droppel aan den emmer, als een stofje aan de weegschaal, als te midden van de menigte, in het niet verzinkende; — de welgezinde, die gaarne alles beproeft en het goede behoudt, zal, het* ware *van het* valsche *onderscheidende, zich gaarne ten nutte maken dat gene, hetwelk door juistheid van oordeel of door gegronde toepassing op het ware belang, den weg tot herstelling en verbetering zoo in het rijk der kunsten, het gebied der wetenschappen, als anderzins aanwijst; — de edeldenkende zal voorzeker nimmer, zonder onderzoek, verwerpen, maar zal alles toetsen het zij aan* ervaring, *het zij aan* waarschijnlijkheid, *het zij aan* mogelijkheid; *hij zal daardoor trachten zoo al niet* de waarheid *te bereiken, dan toch dezelve zoo veel doenlijk op zijde te streven; hij zal, gewisselijk, gereedelijk toegeven, dat juist, dewijl de gewigtigste gevolgen, vaak, aan schijnbaar geringe oorzaken, derzelver oorsprong hebben dank te weten, alzoo* het kleine *den aanmerkelijksten invloed op* het groote *uitoefent.*

Of zouden wij hierin mistasten, — zouden wij dwalen in de voorstelling der uitwerkselen van het kleine *op het* groote? . . . *Slechts een blik op* Oud Nederland, *op deszelfs staatkundige daarstelling, op*

deszelfs toenemenden bloei, op het hooge standpunt waarop hetzelve, onder verschillende omstandigheden, zich heeft weten te plaatzen en te vestigen, — overtuigt ons dat wij niet mistasten, dat wij niet dwalen. En zouden wij, die zoo naauw verbonden zijn aan dat land, waar staatkundige en burgerlijke vrijheid, de zedelijke krachten der inwoners tot eene zoodanige hoogte heeft verheven, die alle naburen tot achting en eerbied dwingt; aan dat land, waar verlichting en beschaving heerschappij voeren; waar alles zich bevlijtigt om kunsten en wetenschappen allerwege uittebreiden; waar nijverheid en volksvlijt, langs alle gepaste middelen en wegen, te midden van den drang van zaken, bevorderd worden: — zouden wij niet trachten, ons ook hier *dat geluk te scheppen, hetwelk* elders*, met de volste teugen, genoten wordt? zouden wij, bij voortduring, slechts* voor ons zelven *leven, — slechts leven tot vermeerdering van onze tijdelijke voordeelen, dat geluk versmaden. hetwelk voor ons, in volle mate, stroomen zoude uit het bewust zijn, van onze vermogens te hebben dienstbaar gemaakt aan het welvaren van het algemeen? Neen; ook in dit gewest, willen wij onze overzeesche broederen evenaren; ook in dit gewest, willen wij de overtuigendste proeven aan den dag leggen, dat het goede ons bezielt, dat wij niet slechts voor ons zelven, maar ook voor anderen leven.*

Moge dan dit Tijdschrift strekken tot algemeenmaking der behoeften en nooden dezer Volkplanting; tot aanwijzing van al die bronnen, uit welken, bloei en welvaart kunnen voortvloeijen; tot mededeeling der middelen ter wegneming of vervulling der behoeften; tot onderrigting van het geen gedaan moet worden, om de bronnen van bestaan en bloei te openen en duurzaam te doen voortstroomen. Daartoe

wende een ieder zijne beste krachten aan; ook de droppel aan den emmer, ook het stofje aan de weegschaal behoort tot de volmaking van het geheel!

» Wees nuttig; sprei werkzaamheid en krachten
» rondom U! *Leef*, terwijl gij zijt."

I.

Geschied- en Letterkundige Verhandelingen, enz.

OVER DEN HEILZAMEN INVLOED DER LETTERKUNDE EN HET WENSCHELIJKE, OM IN DEZE VOLKPLANTING, TER BEVORDERING VAN DEZELVE, MEER WERKZAAM TE ZIJN.

Zeer natuurlijk is het, dat de redelijke mensch, het liefst spreekt of uitwijdt over de kunst of de wetenschap, dewelke hij, bij uitnemenheid, beoefent of welke hij het meest bemint;— vaak echter gebeurt het, dat men deze natuurlijke neiging overdrijft; dat het geheel aanwezen besteed wordt aan een enkel onderwerp, hetwelk meer uit vooroordeel, als uit een wezenlijk nut, deszelfs waarde ontleent. Gelukkig dus mag hij zich achten, die zich heeft toegewijd aan de beoefening van eenige kunst of wetenschap, die, uithoofde van hare heilzame strekking, algemeen nut kan bevorderen;— de voorkeur dan, welke daaraan gegeven wordt, kan nimmer in overdrijving en evenmin in vooroordeel ontaarden.

Onder zoodanige wetenschappen behoort voorzeker de Letterkunde en het is daarom, dat ik het wage, eene kleine proeve over dat onderwerp, als eene bijdrage voor dit tijdschrift aan te bieden.

Met vermijding van alle nutteloose uitwijding zal ik

vooreerst, kortelijk gewagen van het geen ik door Letterkunde versta en tevens aanwijzen, welken invloed zij steeds heeft uitgeoefend en nog te weeg brengt, — en

in de tweede plaats, het wenschelijke voorstellen om in deze Volkplanting, ter bevordering van dezelve, meer werkzaam te zijn.

I.

Ik versta door Letterkunde niet slechts, eene beoefening van de oude talen, maar ook en wel inzonheid, die wetenschap, welke ons verstand opheldert, met nuttige kundigheden verrijkt, onze beschaving bevordert, ons met ons zelven, met onze eigene waarde, met onze natuurgenooten, met geheel de wereld bekend maakt; die wetenschap, welke ons van vooroordeelen geneest, verdraagzaamheid in onzen boezem kweekt, ons opleidt tot de verhevenste deugden, — door het opzettelijk onderzoek en de naarstige bestudering der beste schrijveren in taal- mensch- geschied- dichtkunde en wijsbegeerte; die wetenschap eindelijk, door welke wij eenen schat van belangrijke kundigheden opzamelen en nuttig worden kunnen voor de maatschappij, terwijl wij daardoor tevens arbeiden aan onze eigene zedelijkheid, aan onze volmaking en vorming voor het ware doel onzer bestemming.

Gelijk de ruwe diamant voor het oog van den aanschouwer niets edels, niets schitterends oplevert, maar dan eerst zijne waardij verkrijgt, wanneer hij door de hand van eenen bekwamen werkmeester, behendig geslepen wordt; even zoo is het ook gesteld met des menschen geest. Deze overtreft, wel is waar, al het edelgesteente, onberekenbaar veel, in waarde, doch onbearbeid of door onkundige leermeesteren behandeld, kan hij zijnen glans, door den dikken nevel van zinnelijkheid, die hem omringt, niet doen heen breken; zwarte duisternis van onverstand, onkunde, vooroordeelen en woeste zeden omgeeft hemzelven en vervult anderen met afkeer en minachting voor hem.

Daarentegen het lieflijk licht van beschaving en van

ware wijsheid, hetwelk het gelaat verheldert en, wijd en zijd, vreugd verspreidt, vloeit des te overvloediger uit onzen geest voort, naar mate die, overeenkomstig zijnen Goddelijken aard en verhevenen aanleg, aan alle zijden, zorgvuldig wordt bearbeid en aangekweekt.

Onder de zoo vele oorzaken, welke middelijk of onmiddelijk eenen verbazenden invloed op ons hebben, kunnen wij waarlijk tellen de geestvruchten, ons, bij geschrift, nagelaten van hen, die, in eenige wetenschappen, groote vermaardheid bekomen hebben en die ons, in de daad, onder eene heerlijke gedaante verschijnen. Van waar, die veel omvattende wereld- en menschen kennis op de ondervinding der eeuwen gegrond, die overal, als eene heldere fakkel, voorlicht in de veelvuldige geschiedboeken van onstervelijke mannen? van waar, die afschildering vol geest en leven eener heldhaftige en treffelijk volgehoudene worsteling veler verdrukkingen, als men de kunst niet had afgezien aan hen, die soortgelijke worstelingen, met eene meesterlijke pen beschreven hebben? van waar, die rijke voorraad van beproefde wijsheid, die zoowel uit den inhoud, als uit den stijl en uitwendige gedaante van hunne werken, uit den geheelen aanleg en verschillende deelen, uit de hoofdzaken en geringste bijzonderheden, blijkt? van waar anders als uit de zuivere bronnen der oudheden van Griekenland en Rome.

Het is door de gezette beoefening van zoodanige, tot ons overgebragte geestvruchten, dat wij al de denkbeelden, die deze of gene gelegenheid ons doet opvatten, volmaken; — door ons zelven meer tijds te gunnen, om die denkbeelden meer en diepzinniger te beschouwen, dringen wij tot op den bodem der ware en doelmatige kennis der dingen door en brengen onze

bepeinzingen veel verder, dan wij immer daarmede zouden gehandeld hebben; ten gevolge van onze ernstige en diepe overdenkingen deswegen, komen wij er toe, om de eene waarheid uit de andere af te leiden en, niet zelden, om een gansch stelsel van wetenschap te vormen uit een gering getal schetsen of gedachten, welken wij daarvan ontleend hebben.

Het pleit zal hiermede wel voldongen zijn en men mij gereedelijk toegeven, dat de beoefening der Letterkunde van het grootste nut is; ja, zonder eene menigte van andere wezenlijkheden afteschilderen. durf ik uit het voorgestelde gerust besluiten, dat de heilzame invloed, welken de opzettelijke bestudering der uitgelezene Lettervruchten der ouden tot op dezen dag toe, ter vorming en verrijking van de taal en ter beschaving en veredeling van den geest heeft voortgebragt en nog steeds voortbrengt, onwaardeerbaar is, waar uit dus volgt dat de waardering, instandhouding, uitbreiding en verfraaijing der Letterkunde, eene schatting is, verschuldigd zoo aan het tegenwoordige als aan het opkomende geslacht.

Niettemin stem ik volkomen toe, dat niet alle menschen verpligt zijn, zich op de Letterkunde toe te leggen; ook is het een ieder niet gegeven de onderscheidene vakken derzelve te leeren, te weten of te beoefenen; dit is eene onmogelijkheid, die van *allen* niet *gevorderd*, veel min *verkregen* kan worden; integendeel is het eene onbetwistbare waarheid, dat de gezette beoefening der Letterkunde, enkel de bezigheid en het beroep van slechts een klein gedeelte des menschelijken geslachts uitmaakt, ofschoon ook de geschiedenis ons lieden heeft leeren kennen, bij wien men, uithoofde der bezigheden van hun beroep of ten aanzien van hunnen, in het oog der menschen, geringen stand, weinige of geene beschaving zoeken

zoude, — die echter, door eene wijze bezuiniging en aanwending van hunnen tijd en door opzettelijken toeleg, hun Vaderland tot sieraad zijn geweest en van wier namen men steeds met lof en roem zal gewagen; genoeg zij het, van velen, eenen Nederlandschen POOT en eenen Noord-Amerikaanschen FRANKLIN te noemen.

Gelukkig hij, die daartoe geschiktheid en aanleg heeft, tevens de gelegenheid bezit, om door de oude, zoo wel als door de hedendaagsche Lettervruchten, zijn verstand te beoefenen en te beschaven, de kunst en de bekwaamheid van wel te denken en wel te redeneren zich eigen te maken, voor zoo veel de stand, dien hij in zijn Vaderland bekleeden wil en de omstandigheden waarin hij zich bevindt, hem daartoe de gepaste middelen verleenen! — Hoe veel komt daarentegen te kort, de zoodanige, die of door gebrek aan natuurlijke eigenschappen, tijdelijke middelen of gelegenheid ter plaatze zijner inwoning, van de beoefening der Letterkunde zich verstoken moet zien.

Noodeloos acht ik het de genen op te noemen die in het vak der Letterkunde, zoodanige vorderingen hebben gemaakt, waarvan het late nageslacht nog met den grootsten lof zal gewagen; deze Letterhelden zijn talrijk en over en over bekend; doch wij weten tevens van hen, dat zij hunne vermaardheid, niet slechts aan hun oorspronkelijk en scheppend vernuft, aan hun gezond en doordringend oordeel, maar, voor het grootste gedeelte, aan de kennis der ouden en den omgang met beroemde geleerden en wijzen van hunnen tijd, die nog heden tot vraagbaken en leidstarren verstrekken en in de oudheid door en door ervaren waren, verschuldigd zijn. De smaak der wijsgeeren van aloude eeuwen, om nevens oude kundigheden, eenen schat van nieuwen te verzamelen en daaruit,

naar de vorderingen en behoeften van hunnen tijd, naar hun bijzonder oogmerk, naar de vatbaarheid van hoorders en lezers, voor welken zij werkten, met eene edele vrijheid, het beste te kiezen en meesterlijk te pas te brengen; — die smaak was wederom die der eerste vernuften van lateren tijd en inzonderheid die der Nederlandsche letterhelden; die smaak is overgegaan tot de beste schrijveren hunner nakomelingschap; die smaak oefent den grootsten, den heilzaamsten invloed uit op de Nederlandsche Letterkunde van onze dagen en, voorzeker, mag men dien smaak als de hoofdoorzaak aanmerken, dat de voortreffelijke geesten van Oud-Nederland, zoo klein in omtrek, echter, noch in grondige geleerdheid, noch in bondigheid van oordeel, noch in waar vernuft, noch in heilzame verlichting, noch in algemeen nuttige wijsheid, voor die van eenig ander volk behoeven onder te doen.

Deze schets zal, vertrouw ik, genoegzaam zijn, om den invloed der Letterkunde in deszelfs geheelen omvang te doen gevoelen, niet alleen, maar ook om tot overtuiging te strekken van het wenschelijke der meerdere beoefening der Letterkunde in het algemeen en, in het bijzonder, in deze Volkplanting; en dit voert mij als van zelfs tot het tweede gedeelte dezer proeve.

II.

Er bestaat geen mensch van zulk een doordringend verstand en van een zoo billijk en vast oordeel, dat hij in staat zoude zijn, om, door zich zelven en zonder behulp van een geschikt onderwijs, eene eenige kunst of wetenschap te leeren. De beste en schranderste geesten hebben met behulp alleen van de uitmuntendste boeken, nimmer eene wetenschap zoo wel, zoo veilig, zoo vaardig geleerd, als zij gedaan heb-

ten onder het opzigt en de leiding van eenen verstandigen leermeester. De bijstand van zulk eenen ervaren man is volstrekt noodzakelijk voor de meeste verstanden en van de grootste nuttigheid voor alle eerstbeginnenden. De boeken zijn de stomme meesters en wijzen den weg aan; maar zoo men eenige zwarigheden ontmoet of zich van den gebaanden weg heeft verwijderd, kunnen ze onze vragen niet oplossen, onze twijfelingen niet wegnemen, noch ons van de bijpaden weder te regt brengen; — dit is eigenlijk het werk van het mondelijk en levendig onderwijs.

Is dit eene waarheid, dan voorzeker moet men treuren over het lot dezer dierbare Volkplanting, waar de gelegenheid ter verdere beschaving en hoogere opleiding, ten eenemale ontbreekt: waar voor den jongeling, met welke voortreffelijke eigenschappen ook bevoorregt, grenzen zijn gesteld, binnen welken zijn leerlust, zijne weetgierigheid, zich bepalen moeten.

Het is voorzeker niet te ontkennen, dat het Bestuur dezer Volkplanting alle pogingen aanwendt, om de verbeteringen, welke het lager onderwijs in het Moederland heeft ondergaan, zooveel doenlijk in dit gewest te voeren en aldaar ook van toepassing te maken en, in dit opzigt, mag dit tak van algemeene zorg, in onze dagen, op den meesten lof aanspraak maken. Ook de heilzame maatregelen der Surinaamsche Maatschappij van Weldadigheid, oefenen ten dien aanzien den besten invloed uit. Kinderen, die anders geheel van alle onderwijs, van alle beschaving verstoken zouden zijn geweest, genieten door de gunstige beschikking, zoo van het Gouvernement als van de evengemelde Maatschappij, eene doelmatige opleiding, waarvan de uitwerkselen niet anders dan ten zege des lands zullen strekken.

Doch zoo vele en zoo goede gelegenheid als thans voor het lagere onderwijs bestaat, zoo geheel missen wij hier elke gelegenheid voor het middelbare, zoo geheel missen onze kinderen de gelegenheid, om, in het land hunner geboorte of inwoning, aan de zijde hunner ouderen of magen, in hoogeren graad, de wetenschappen te beoefenen.

Zelfs, (om ons tot het vak der Letterkunde te bepalen,) zelfs volwassenen derven hier die inrigtingen, welke elders de verlichting en beschaving vermeerderen, de zucht tot uitbreiding van kunsten en wetenschappen levendig houden, het gevoel voor het goede, schoone en edele langs zoo meer aankweeken en de zedelijke kracht en waarde tot het hoogste standpunt voeren; die inrigtingen, welke de genoegens des beschaafden levens verhoogen en tevens ware en voortdurende belangstelling in het land van geboorte of van inwoning daarstellen!

Weleer mogt Paramaribo bogen op een Letterkundig genootschap, ten zinspreuk voerende: *het Natuuronderzoekend genootschap*, hetwelk de Gouverneur Bernard Texier, in het jaar 1781, uit zucht voor de beschaving van het verstand, de bevordering van kunsten en wetenschappen en de uitbreiding van den roem dezer, zoo zeer door hem beminde Volkplanting, had gesticht; de Landbouw- Natuur- Genees- en Sterrekunde, zijn de wetenschappen, die aldaar behandeld werden. Van het jaar 1790 tot 1800 bestonden, behalve het evengemelde genootschap en het departement der Maatschappij tot Nut van het Algemeen, nog vijf Letterkundige gezelschappen, ten zinspreuk voerende: *Docendo docentur*, *Nuttig en Vermakelijk*, *de Surinaamsche Lettervrienden*, *de Surinaamsche Landbouw* en *tot Nut en Vergenoegen*, alle welke genootschappen en later ook het departe-

ment der Maatschappij tot Nut van het Algemeen, door tusschengekomene omstandigheden, zoo van oorlog, als van overlijden van de beoefenaren der Letterkunde, te niet zijn gegaan en met dezelven ook de bevordering van wetenschappelijke kundigheden, ja zelfs de roem van Suriname.

Ofschoon de vernietiging van die Letterkundige genootschappen al spoedig plaats heeft gemaakt, voor minder leerzame en minder nut stichtende bijeenkomsten, moeten wij, der waarheid hulde doende, het getuigenis afleggen, dat zelfs in latere tijden dezer Volkplanting, de zucht tot de wetenschappen, alhier steeds heeft bestaan en haren weldadigen invloed op de ingezetenen heeft uitgeoefend en mogen wij, met een dankbaar gevoel gewag maken van eenen buitenlandschen Roos en Blom, die door hunne Lettervruchten de waardij van Suriname in het helderste licht hebben gesteld, niet minder mogen wij eene demoedige herinnering toewijden aan den ons zoo vroeg ontvallenen Jacob Matroos, wiens scheppend vernuft, te midden zijner ligchaamssmarten, steeds gereed was, om beurtelings dezen zijnen dierbaren geboortegrond en de vriendschap, welke beiden hem even heilig waren, te bezingen.

Die zucht tot bevordering van beschaving en uitbreiding van schoone kunsten en wetenschappen, openbaarde zich ook in die dagen, door de opvolgelijke daarstellIng van drie onderscheidene Tooneel - genootschappen, aan welken door de ingezetenen van alle standen, geregeld, werd deel genomen; jaren lang heeft men het genot gehad van deze genootschappen: omstandigheden van verschillenden aard, hebben tot derzelver vernietiging krachtdadig medegewerkt.

Diezelfde zucht werd vervolgens zichtbaar in de weder oprigting van een departement der Maatschappij

tot Nut van het Algemeen, hetwelk nu reeds langer dan 22 jaren alhier bestaat en ten voldoende bewijze strekt, dat ook in Suriname, nuttige inrigtingen in stand kunnen gehouden worden.

Nog meer echter openbaarde zich de vaste wil tot bevordering van beschaving en verlichting, door middelen, welke meer naar buiten werken, in de daarstelling der Surinaamsche Maatschappij van Weldadigheid; eene inrigting, welke zoo zeer getuigt van de grootste verdraagzaamheid en den echt-algemeenen menschenmin, welke de stichters derzelve bezielde en die, door hun voorbeeld en standvastige medewerking, den gewenschten wederklank vond in de harten van alle medeburgeren; eene inrigting, die zich door hare uitgebreide, nuttige en heilzame strekking, allerwege kenmerkt en, door hare verhevene bedoelingen en inzigten, zoo heerlijk heeft gezegepraald over hinderpalen en vooroordeelen, die weleer den schadelijksten invloed uitoefenden.

De bijzondere verdraagzaamheid welke in deze Volkplanting heerscht, gevoegd bij de algemeene gezindheid tot weldadigheid, die gaarne alle goede inrigtingen ondersteunt, stichtte hier, sedert de laatste tien jaren, een aantal afdeelingen van genootschappen en maatschappijen in Nederland gevestigd, welke afdeelingen evenwel, zich meer bepalen tot bevordering van de geldelijke belangen der hoofdinrigtingen zelven, dan wel om de heilzame bedoelingen derzelven, op deze Kolonie, van eenige toepassing te maken.

Hoe ook door omstandigheden gedrukt, hoe weinig van buiten ondersteund of aangemoedigd, tracht Suriname, zoo veel dit maar in het bereik der welwillenden valt, zich te verheffen boven den engen kring, in welken zij door den drang des tijds en der

zaken is gekneld; tot bewijs daarvan strekt het weder oprigten van een tooneelgenootschap, aan welks daarstelling zoo wel de vaste geest der stichters, als de goede gezindheid der ingezetenen in het algemeen, volijverig heeft gearbeid.

Bij zoo vele en zoo onderscheidene blijken van welwillendheid, moet het zeker den opmerkzamen beschouwer bevreemden, dat de zucht tot gezette beoefening der Letterkunde, als ware het, in eenen staat van sluimering zich bevindt; dat vooral ouders, die belang stellen in de hoogere opleiding hunner kinderen en die tevens daartoe genoegzame middelen bezitten, tot dus verre, geene pogingen hebben aangewend, om te dien einde de vereischte gelegenheid in deze Kolonie zelve te verkrijgen; dat men bij voortduring de voorkeur geeft om zijne lievelingen zoo ver buiten zich, aan het onderwijs, de opvoeding en de geheele leiding van vreemden toe te vertrouwen of wel hun te versteken van het hooger onderwijs, waartoe zij aanleg en geschiktheid bezitten; dat men, in het eerste geval, aanzienlijke sommen opoffert, waarover men zich later beklaagt, als de uitkomsten soms niet aan de verwachting beantwoorden.

Jammer, zeer jammer is het, dat de daarvoor vatbare jongeling, hier te lande, de gelegenheid niet bezit tot de gezette beoefening der letterkunde, tot de voldoening aan zijne zucht voor de kunsten en wetenschappen. Hoe groot is deswegen het verschil met het Moederland, hoe groot het verschil met andere gewesten, hoe groot zelfs het verschil met andere Nederlandsch-overzeesche bezittingen.

Te Batavia heeft men zich te regt, sedert eenen reeks van jaren, mogen verblijden onder den toegang van het hooger onderwijs; — dáár bestond op s'lands-kosten een *Athenæum illustre*, hetwelk alleen door-

dat men altijd eene neiging blijft behouden voor dat vak van wetenschap, voor welke men meent de vereischte bekwaamheid of geschiktheid te beziten en waarvoor men, sedert zijne vroegste jeugd had lust gevoeld; terwijl het niet voldoen aan zoodanig verlangen, zoo al geene afkeer, althans zeker, groote onverschilligheid voor andere en inzonderheid voor werktuigelijke betrekkingen te weeg brengt.

Het is alzoo niet slechts *wenschelijk*, maar tevens *hoogstnoodzakelijk* dat alle welgezinden zich beijveren en, onder hunne voornaamste werkzaamheden stellen, om *optespooren* en *daar te stellen* zoodanige nuttige en heilzame middelen, waardoor ook, *in deze Volkplanting*, aan hare jeugdige inwoners, gelegenheid worde gegeven tot verdere en hoogere oefening en daarmede gepaard gaande meerdere beschaving van hun verstand, wanneer zij de lagere Scholen zullen verlaten hebben. Wij noodigen daartoe allen uit, die het gewigt der zaak inzien en de ware belangen dezer Volkplanting van harte zijn toegedaan; gaarne, hiervan houden wij ons ten volle overtuigd, gaarne zullen alle regtgeaarde Ouders, willen bijdragen in de kosten tot daarstelling en onderhouding van dergelijke inrigtingen. En wij mogen niet twijfelen aan de welwillendheid van het Koloniaal Gouvernement, om dezelven aantemoedigen en te ondersteunen.

Suriname zoude daardoor, bij de menigvuldige weldaden welke zij alrede haren inwoneren aanbiedt, door velen, niet langer als *middel*, maar als *doel* beschouwd worden; het heilloos stelsel, dat men slechts trachten moet om *hier* te *vergâren*, ten einde zulks *elders* te *verteeren*, zal ophouden langer van kracht te zijn en vervangen worden door het vaste besluit, om zich *hier* voor altoos te vestigen en *hier* gebruik te maken, van de vruchten des veeljarigen

arbeids en inspanning. Ouders die slechts uithoofde van gebrek aan gelegenheid ter doelmatige opvoeding en hoogere leiding hunner lieve kinderen, de plaats verlaten, waar zij eenmaal als vreemdelingen verkeerden, doch aan dewelke zij hunne tegenwoordige bezittingen verschuldigd zijn, zullen voorzeker de voorkeur geven aan een land, zoo mild door den Schepper der natuur bevoorregt; aan een land, waar de hoogste tevredenheid en het wezenlijk geluk zoo gemakkelijk genooten kan worden!

S.

Staat- Land- en Huishoudkundige Beschouwingen.

ZAL *SURINAME*, DOOR *GEWOONE* MIDDELEN, UIT HAREN VERACHTERDEN STAAT KUNNEN GERED WORDEN?

Wanneer wij in ons geheugen, den *vorigen* staat der Kolonie *Suriname* terugroepen, dan verplaatzen wij ons, *in dien tijd*, toen een vijf honderd-tal bloeijende plantaadjen, de boorden harer schoone rivieren omzoomde; in *dien tijd*, toen uit den schoot harer vruchtbare landen, tallooze schatten werden ontwrongen, die, rijkbeladene kielen naar gindsche zijde des oceaans overvoerden; in *dien tijd*, toen elke plantaadje een lusthoft scheen, en de wakkere landbouwer rusteloos op ondernemingen bedacht was, wier uitvoering hem welvaart beloofde; in *dien tijd*, toen al de straten der stad *Paramaribo*, versierd waren met net bebouwde woningen en op het gelaat van elken inwoner, tevredenheid, lust en opgewektheid, geteekend stonden!

Wanneer wij het gezigtspunt naar den *tegenwoordigen* tijd wenden, dan worden wij onwillekeurig van de schoone taferelen der vorige welvaart vervoerd, tot de akelige beeldtenis van den benarden toestand der Kolonie; — dan staart het oog, op den kwijnenden staat van den landbouw; — dan rust de blik, op het treurig aanzien van zoo menige verlatene plantaadjen, wier getal zich dagelijks vermeerdert; — dan vestigt zich de gedachte, op de geringe hoeveelheid der voortbrengselen en de toenemende verminde-ring van het voorname koloniaal voedsel; — dan bepaalt zich de overdenking, tot de stremming die de koophandel van alle zijden ondervindt; — dan ontspringt uit het weemoedig oog, een stille traan, bij het beschouwen van den akeligen toestand, waarin de stad *Paramaribo*, verkeert; — dan ontlast zich de geprangde borst, in zuchtende klagten, bij het ontdekken der bedrukte trekken, welke op het gelaat van den inwoner, hunnen zetel hebben gesticht; — dan wordt het aanzijn met schaamte vervuld, als de belemmerde tong, de belijdenis moet afleggen, dat het *tegenwoordig geslacht*, zich de zorgen van het *vóórgeslacht*, onwaardig heeft gemaakt; dat Suriname, aan *nakomelingschap*, niet kan worden overgeleverd, zoo als zij, uit de handen der *vaderen*, is ontvangen!

En, al wilde men dan ook uitvlugten opsporen, om ons van dien euvel te verschoonen; — al wilde men dan ook zich beroepen op omstandigheden buiten ons, die tot den achteruitgang der Kolonie, hebben medegewerkt; dan nog zoude de ervaring ons kunnen aanwijzen, *hoe* ingevoerde nieuwigheden, in meer dan één opzigt, de oude eenvoudige en niet minder goede beginselen hebben verdrongen; *hoe* grondelooze stelsels, de oude landbouwkundige

bewerking, hebben ondermijnd; *hoe* verkeerde toepassingen, de bronaderen, waaruit bloei en welvaart weleer ontsprongen, hebben verstopt; *hoe* uitgedachte zwarigheden, de spieren van werkzaamheid en onderneming hebben ontzenuwd; en hoe dusdanige oorzaken, Suriname, die weleer den eernaam van *Amerika's-paradijs* mogt dragen, van lieverlede deden wegzinken, tot dat zij, op zulk een laag standpunt is nedergedaald, dat aan hare opkomst, getwijfeld wordt!

Doch, hoe men *haar* ook moge hebben doen zinken, — *zij*, die eenmaal het benijde voorwerp van Europa was, — *zij*, op wie thans de blik van beklag wordt geworpen, — *Suriname*, heeft hare *innerlijke* waarde nog niet verloren; *nu* nog, biedt haar schoot den nijveren, vruchten aan, die en ligchaam en ziel verkwikken knnnen; *nu* nog, bezit zij het voorregt, om uit haren sluimerenden staat, met fierheid op te rijzen; *nu* nog, kunnen hare milde bronnen, die stroomen opgeven, waaruit gezegende uitkomst, vlieten kan; *nu* nog, kan zij, door de zon der belangstelling gekoesterd, rijken oogst opleveren!

Maar wie zal het wagen, de proef te ondernemen, daar Neêrlands ondersteuning, haren opbeurenden blik, naar de Oost-Indiën heeft gewend? — Wie zal het wagen, daar Amstels burgerij, in wier kring de belanghebbenden in de voornaamste plantaadjen wemelen, de hoop op *Suriname's* herstel, schijnt te hebben opgegeven? — En trouwens, wie zal van *buiten* eenige hulp toebrengen, als van *binnen*, geene poging tot redding wordt aangewend?

Doch, al wilde men de handen zamenspannen, om aan het gebouw van Suriname's opkomst te arbeiden, zullen de bouwstoffen in onzen engen kring, gevonden kunnen worden? — Zullen onze krachten, toereikende zijn, om de bezwarenissen te overwinnen? —

Maar ook dan, wanneer door den geest des tijds, die overwinning behaald konde worden; ook dan, wanneer het Koloniaal Bestuur, zoo als wij met grond vertrouwen, allen bijstand wil verschaffen, alle ondersteuning wil verleenen en de algemeene welvaart in alle opzigten wil bevorderen; *zal Suriname door* **GEWOONE** *middelen, uit haren vervallen' staat, kunnen gered worden?*

A.

VOORSTEL TER OPRIGTING VAN EEN FONDS VOOR LANDBOUWERS.

Aan den Uitgever van het Tijdschrift
DE KOLONIST.

MIJN HEER!

Onder de heilzame en weldadige inrigtingen, welke hier en in het Moederland bestaan, noemen wij met name het *Pensioen-* en het *Weduwen Fonds*, voor Ambtenaren en Militairen. Nu toch kunnen deze zonder vrees, den ouden dag verbeiden en eenmaal op den laatsten avond des levens, omtrent het lot van gade en kroost, hun hoofd, gerust nederleggen, met de blijde bewustheid: dat deze voor gebrek en armoede beveiligd zijn.

Doch waarom bestaat er in deze Volkplanting geen *Fonds* voor *Landbouwers?* Immers, de Landbouw, de hoofdbron dezer Kolonie zijnde, is het bedroevend te vermelden, dat men niet reeds voorlang handen aan 't werk geslagen heeft, ten einde een zoodanig Fonds daartestellen.

In de tegenwoordige omstandigheden vooral, waarin zoo vele Plantaadjes verlaten worden en waardoor zoo menig braaf Landman buiten brood en dus ook buiten bestaan geraakt, wordt het, onzes oordeels, hoog tijd,

om daaraan met verdubbelden ijver te arbeiden. Wij oordeelen het derhalve niet ongepast, het *nuttige* en het *mogelijke* daarvan, zoo kort doenlijk en dus vlugtig te schetsen. Wij weten zeer wel dat onze arbeid niet volmaakt, maar zeer gebrekkig bevonden zal worden, doch onze goede wil, om dat heilzame *doel* bevorderlijk te zijn, is dáár, en wij zullen ons zeer gelukkig achten, den eersten steen gelegd te hebben tot een gebouw, hetwelk wij hartelijk wenschen, door bekwamere handen opgetrokken en voltooid zal worden.

En alsnu overgaande tot de beschouwing van de *nuttigheid* dezer instelling, dan doet zich een ruim veld ter bespiegeling voor onze oogen op; doch wij zullen dat veld niet doorloopen, maar aan deszelfs grenzen blijven staan.

Dat wij hier de plantaadje-lieden, namelijk de Directeuren en blanke Officieren op het oog hebben, zal elk gereedelijk bevroeden. De meesten dezer, verlaten in eenen jeugdigen leeftijd hunnen geboortegrond, ja — wat meer is — hunne dierbaarste betrekkingen, soms gade en kroost zelfs, om hunne beste dagen aan den Landbouw toetewijden. Het is waar, velen, door de fortuin begunstigd, kunnen op den ouden dag ruim en onbezorgd leven: doch anderen daarentegen, die met ziekten, rampen en onheilen te strijden hebben, of het slagtoffer worden van het verlaten van zoo menige plantaadjes, moeten op hunnen gevorderden leeftijd, een zorg en kommervol leven leiden: en het is voor de zoodanigen, dat wij in de bres springen en de goede medewerking van alle weldenkenden inroepen, het heilzaam doel: »*om hun* »*lieder lot voor de toekomst te verbeteren*, bevorderlijk te willen zijn.

De zoodanigen toch, die hunne krachten en beste

levensdagen aan den Landbouw, die bron, welke voor elken bewoner dezer Volkplanting vloeit, gewijd, zoo vele opofferingen gedaan, zoo vele moeite gehad en zoo vele gevaren getrotseerd hebben, verdienen gewis een beter lot.

Welaan, laat ons dan nu onderzoeken, of tot de oprigting van een *Landbouw Fonds* eenige *mogelijkheid* bestaat, terwijl wij op het *nuttige* nader zullen terug komen.

In de blijde verwachting dan, dat elk plantaadjebewoner tot bereiking van ons oogmerk zal willen medewerken, — het zij met het doel om hunne ongelukkige Confraters te helpen, of met het inzigt, dat de mogelijkheid bestaat, om eenmaal zelf daarvan de vruchten te plukken, — zullen wij tot basis aannemen, dat er in deze Kolonie 250 Directeuren en 150 Blanke-officieren gevestigd zijn, de gage van de eersten op *f* 1000, — en die van de laatsten op *f* 150 per jaar vaststellen, vervolgens 2½ pCt. — jaarlijks daarvan afzonderen, en zie daar! dan zou er reeds, het eerste jaar, een Fonds van circa *f* 7000 — bestaan. Deze, — om op het *nuttige* terug te komen, — deze gelden zouden kunnen gebruikt worden tot het cultiveren van de nu woeste, doch anders vruchtbare landerijen, welke Paramaribo omringen, om bepoot en beplant te worden met dagelijksche levensmiddelen als anderzins, door Vrijen en Slaven, onder de leiding van bekwame Directeuren.

Men zegge toch vooral niet, dat zulks onuitvoerbaar is. Rigt dan, ongeloovigen! Uwe schreden naar de Moederlandsche Kolonien en ziet wat noeste vlijt vermag. Dorre heidegronden, slechts voor schapen en bijen van eenig nut, werden, binnen eenen zeer korten tijd, in vruchtbare velden herschapen;

ziet den bloei, ziet het golvend graan, aanschouwt de levensmiddelen, die allen welig tieren, let vooral op den heerlijken oogst; — Heil onzen dierbaren Prins Frederik als stichter!

En waarom zouden wij deze heilzame inrigting, welke in het Moederland bestaat, ook niet in verband mogen brengen met ons doel?

Doch daartoe behoeven wij inzonderheid ook de goede medewerking der *Surinaamsche Maatschappij van Weldadigheid;* eene Maatschappij, welke eene eervolle melding verdient, die, behalve dat zij de onderwerpen in het belang dezer Volkplanting krachtdadig voorstaat, inzonderheid hare aandacht vestigt op de opvoeding en verzorging van een aantal kinderen uit de geringere volksklasse. — Wenschelijk ware het intusschen, (om ons doel bevorderlijk te zijn,) dat deze loffelijke inrigting meer bijzonder dienstbaar konde gemaakt worden aan de bevordering van den kolonialen Landbouw, door namelijk aan deze behoeftige kinderen, die toch reeds van hunne vroegste jeugd af, het besef van hunne afhankelijkheid gehad hebben, in den tegenwoordigen leeftijd, bij wijze van Kolonisatie, de verpligting, opteleggen, om, *zonder medehulp van slaven, uit den schoot des aardrijks, hun levensonderhoud te halen.*

Om overigens aan ons doel bevorderlijk te zijn, gebruike men huurslaven, ten einde een *eerlijk* daggeld aan meesters of meesteressen ten offer te brengen.

En zie daar, eene flaauwe onvolledige schets ter oprigting van een Landbouwfonds. Mogten toch, naar mate de verlichting en beschaving ook in deze gewesten hare weldoende fakkel ontsteken, naar mate hierdoor onze maatschappelijke verpligtingen vermeerderd worden, naar die zelfde mate de vooroordeelen,

welke onder ons nog gevonden worden, verminderen en eindelijk geheel ophouden te bestaan.

Wij noemen ons met achting,

X. Y. en Z.

Paramaribo, 15 September 1838.

OVER HET GEBREK AAN WISSELBRIEVEN.

Niemand zal het, bij eenig nadenken, kunnen tegenspreken, dat het gemis aan Wisselbrieven in deze Kolonie, niet alleen aan den handel eene onvermijdelijke stremming te weeg brengt, maar dat die belemmering, op den bloei dezer Volkplanting, zoo niet onmiddelijk, dan toch zeker middelijk, eenen hoogstnadeeligen invloed moet uitoefenen.— Immers hangt die bloei grootendeels af, van de publieke opinie, welke men, vooral in Nederland, omtrent de Kolonie opgevat heeft en, niemand zal het in twijfel trekken, dat naar mate de Ingezetenen, door het gebrek aan Wisselbrieven, meer en meer achterlijk blijven in het naarkomen hunner verpligtingen in het Moederland, naar die mate, het *Crediet* verminderen moet, en deze inkrimping van het vertrouwen, noodwendig op eene ongunstige wijze werken moet, op den bloei en welvaart dezer Volkplanting.

Niet ongegrond dus, was het verlangen der kooplieden om aan dezen drang van omstandigheden, eene gunstige wending te verschaffen, ten welken einde zij dan ook in het afgeloopen jaar, een verzoekschrift aan het Gouvernement hebben ingezonden, om zooveel mogelijk, in hunnen toestand, uitkomst te erlangen, daar de Particuliere West-Indische Bank, het afgeven van Wisselbrieven, sedert de maand Mei 1831, heeft opgeschort.

Aan dat verzoekschrift, hetwelk door het Gouver-

nement, met deszelfs gunstige consideratien, aan onzen geëerbiedigden Vorst werd opgezonden, leende Zijne Majesteit het oor, en vergunde, ten einde zooveel mogelijk de Ingezetenen te gemoet te komen, om op het Ministerie van Kolonien, Wisselbrieven ten beloope eener som van Honderd Duizend Gulden aftegeven.

Het Gouvernement regelde de afgifte daarvan op zoodanige wijze, dat, om de drie maanden, een vierde der toegezegde som aan Wisselbrieven, *bij loting*, zoude worden bewerkstelligd, ten einde daardoor, de meest mogelijke onzijdigheid, aan den dag te leggen.

Bij de eerste loting, welke in den aanvang der maand Junij ll. plaats vond, meldden zich, zulk een groot aantal dingers aan, dat het vermoeden moest oprijzen, dat van de aangebodene gelegenheid slechts gebruik werd gemaakt, om een dekmantel te vinden, voor *niet* vervulde verpligtingen in het Moederland.

Het baarde dan ook geene bevreemding, dat door den Gouverneur Generaal a. i. bij het bepalen der tweede loting, daarbij werd vastgesteld, dat de genen, welke verlangen mogten daarin te deelen, vooraf zullen moeten deponeren zoodanig montant, als waarvoor zij Wisselbrieven verlangen, *mits niet hooger dan f 1000.*

Het bleek evenwel, dat die storting, de zeer belangrijke som van *f* 239,000, — heeft bedragen, waaruit het duidelijk bewijs afteleiden is, dat er in de daad, eene zeer groote behoefte, aan middelen tot het doen van remisen naar het Moederland bestaat, welker voorziening eene hoogst wenschelijke zaak is.

Geen wonder derhalve, dat deze omstandigheid het onderwerp der dagelijksche gesprekken uitmaakt, en een ieder, het middel tracht uit te vorschen, waardoor aan dezen drang van zaken, een gunstige keer, zoude kunnen worden toegebragt.

Het zal mij derhalve, geenzins euvel kunnen aangeduid worden, dat ik, ten dien aanzien, mijne meening, mededeele:

Aan niemand zal het onbekend zijn, dat bij besluit van Zijne Majesteit de dato 11 Julij 1824, alhier gepubliceerd den 28 October van dat jaar, de betaling *in Wisselbrieven* van de *Uitgaande regten* in de kolonie Suriname, wegens de goederen welke van daar naar het Moederland gezonden worden, insgelijks was uitgestrekt tot het *Hoofdgeld van plantaadjeslaven* en het *Lastgeld van de schepen* in het Rijk te huis behoorende.

Deze heilzame verordeningen werden in allen deelen opgevolgd, tot aan het tijdstip van den *invoer van de Biljetten der Particuliere West-Indische Bank*, ter vervanging van die, der *Maatschappij ter begunstiging van de Volksvlijt te Brussel;* als wanneer bij Publicatie van den 9 Junij 1829 werd vastgesteld, dat, te rekenen van den 1e. Julij daaraanvolgenden, op de Landskantoren geene Wisselbrieven in betaling van eenige belasting, zullen mogen worden aangenomen, maar dat de voldoening, in de, in de kolonie gangbaar zijnde munt, zal moeten plaats vinden.

Deze bepaling had ten grondslag, dat naardien de werkzaamheden der Particuliere West-Indische Bank zich uitstrekten tot het *afgeven* en *escompteren* van Wisselbrieven, er alzoo geene redenen bestonden, om eenige der bestaande belastingen, in *Wissels* te doen betalen.

Daar de Particuliere West-Indische Bank, sedert het jaar 1831, opgehouden heeft, om volgens hare instelling, voor de door haar uitgegevene biljetten Wisselbrieven op haren Agent in het Moederland af te geven; zoo spreekt het van zelf, dat de basis waarop de Publicatie van 9 Junij 1829, was geëma-

neerd, ten eenenmale is weggenomen; en nu stel ik voor, of het niet, in het *belang van het algemeen* zijn zoude, indien het hiervoor aangehaalde besluit van Zijne Majesteit den Koning de dato 11 Julij 1824, wederom in werking konde gebragt worden, met dien uitdrukkelijken verstande nogtans, dat daarbij tevens bepaald worde dat de Koloniale Ontvanger en Betaalmeester, aan wiens order, de Wissels zouden moeten worden afgegeven, dezelven zal moeten endosseren, aan de Particuliere West-Indische Bank, om door deze corporatie aan haren Agent in het Moederland overgemaakt te worden, ten einde vervolgens, op het bedrag van dien, Wisselbrieven aftegeven, welke, het zij maandelijks, het zij om de drie maanden, bij *loting*, aan de Ingezetenen konden worden uitgereikt.—Ik geloof dat hierdoor jaarlijks ten minste *f* 450,000, —aan Wisselbrieven, zoude kunnen verkrijgbaar gesteld worden, en waarop *ieder Ingezeten*, aanspraak zoude kunnen maken.

Mogt mijn voorstel geenen gunstigen bijval vinden, men vergete voor het minst niet in het oog te houden, dat hetzelve uit de beste bedoelingen is voortgesproten.

B.

OVER DE KOLONISATIE.

Op de vraag, »waaraan is de achteruitgang van den Landbouw in deze Kolonie toeteschrijven, is het antwoord uit aller mond » *aan het gebrek aan werkende handen*, hieruit volgt dus van zelf, dat het middel ter bevordering van den Landbouw, gelegen is, in het aanschaffen van een genoegzaam getal landbouwers. En indien er een tijdstip bestond, waarop dit onderwerp onze aandacht moest boeijen, dan is het voorzeker het tegenwoordige. — Immers, wordt er door

het opbreken van zoo menige plantaadjen, en den daaruit voortvloeijenden publieken verkoop der slavenmagten, waardoor een groot deel voor de stad worden aangekocht, het getal der plantaadje-slaven, dagelijks verminderd, terwijl de manumissie, die meer en meer veld wint, het getal der onvrijen, niet weinig doet dalen; daarenboven doet de geest des tijds, die overal zijne heerschappij voert, de noodzakelijkheid gevoelen, om op middelen bedacht te zijn, ten einde de Landbouw, door vrije personen, beoefend worde.

Alhoewel deze stelling, geheel met de waarheid en met den gang der omstandigheden overeenkomstig is, twijfel ik niet, of het vooroordeel, zal mij tegenwerpen; » *het is niet mogelijk, dat vrije personen,* » *tot den Landbouw kunnen opgeleid worden, en al* » *konde zulks al eens geschieden, dan zoude het getal* » *der werkende handen daardoor toch niet vermeer-* » *derd worden, naardien Europeanen, tot den Suri-* » *naamschen Landbouw, niet geschikt zijn.*"

Deze zwarigheid heeft men reeds in *vroegere dagen* opgeworpen, en als grond daarvan opgegeven, dat de Europeaan onmogelijk, onder den blooten Hemel, blootgesteld aan de vinnige stralen der brandende zon, den zwaren arbeid zal kunnen uitoefenen, waartoe *slechts de negerslaaf* bestand is, terwijl men in *onzen tijd*, tot staving van het vooroordeel heeft bijgevoegd, dat behalve de proef tot Kolonisatie met Paltzers in 1747 ondernomen, welke een ongunstig resultaat heeft opgeleverd, — de pogingen van het Gouvernement in 1834, tot dat zelfde einde, volstrekt niet aan de verwachting, hebben beantwoord.

Wat de eerste zoogenoemde zwarigheid betreft, verwijzen wij den bevooroordeelden, naar de tijden der grondlegging van Suriname, toen in het jaar 1652

onder lord PARHAM, door *Engelsche Europeanen*; deze Volkplanting werd gesticht, en waarvan de geschiedrollen van Suriname, ons mededeelen, dat binnen vijf jaren tijds, door *deze volkplantelingen*, 40 a 50 kleine suiker-plantaadjen werden aangelegd, terwijl later, in het jaar 1664, toen de uit *Cayenne*, verdrevene *Nederlanders* en *Joden*, zich naar Suriname begaven, om aldaar den Landbouw te beoefenen, aan dezelven, meerdere uitgebreidheid verschaft werd; en dan kunnen wij daarbij gerust voegen de vraag: *zullen de vinnige stralen der middagzon, ten tijde dier volkplantelingen, eenen meerderen graad van hitte gehad hebben, dan in onze dagen? — Zal het klimaat in* DIEN *tijd, toen alles bosch en moeras was, gezonder geweest zijn, dan* NU, *daar de uitbreiding van den Landbouw, het ontginnen van meerdere landen en het openkappen der bosschen alles aanbrengen om de gezondheid te bevorderen? — Zal de arbeid in de dagen dier volkplantelingen, gemakkelijker geweest zijn, dan in* ONZE *dagen, terwijl aan werktuigen als anderzins zoo vele verbeteringen zijn toegebragt?*

En wat het *tweede* bezwaar betreft, vraag ik, of men *alléén* om dat *de proef* van gouvernementswege, mislukt is, het dáárom voor bewezen houdt, dat *het doel* onuitvoerbaar is? — Of zal niet ieder zaakkundige en onpartijdige, gereedelijk moeten toegeven, dat het welslagen van iedere onderneming, afhankelijk is, van de *middelen*, welke men bezigt, en van de *wijze*, waarop men te werk gaat? — En wie zal dan niet moeten toestemmen, dat eene Kolonisatie van 9 à 10 personen, aan wien eene ruime bedeeling wordt uitgereikt, en die overigens geheel aan zich zelven worden overgelaten, op de plek grond, welke hun is aangewezen, zich nederzettende en

overvloedige gelegenheid hebbende, om aan luiheid en onmatigheid, den vrijen teugel te vieren, nimmer of ooit, eene gezegende uitkomst, opleveren kan?

Genoeg dus, om aantetoonen, dat de opgeworpene zwarigheden volstrekt van grond zijn ontbloot en alzoo alle strekking missen, om het plan van Kolonisatie om ver te werpen; — stappen wij dus daarvan af, en bepalen wij ons, tot eene andere tegenwerping, die bij eene oppervlakkige beschouwing, eenige kracht en waarde schijnt te bezitten, namelijk dat het op den *negerslaaf*, eenen hoogst nadeeligen invloed zal te weeg brengen, wanneer vrije personen en *vooral blanken*, hetzelfde werk uitvoeren, hetwelk bij uitsluiting thans aan *hem* is opgedragen?

Daarop, meenen wij, zal het genoegzaam zijn, aantemerken, dat wanneer de zaak, doelmatig en oordeelkundig behandeld worde, zij geenen twijfel kan achterlaten, of de volvoering van den arbeid door *vrije* personen, zal op de allergunstigste wijze medewerken, om den *negerslaaf* tot meerderen ijver optewekken, daar hij daardoor gewaar zal worden, dat *hij*, eenen arbeid verrigt, waarvoor zich de *vrije* persoon niet schaamt.

En wanneer wij deze stelling aan de ervaring willen toetsen, dan vertrouwen wij, dat een blik op *Noord-Amerika*, ons overtuigen zal, dat wij slechts te beproeven hebben, om ons te verzekeren, dat eene Kolonisatie van *vrije* personen, te midden eener *slaven* bevolking, zeer wel gelukken kan.

En mogt vooroordeel, ons, in vroegere dagen, beneveld hebben, — de tijd, waarin wij leven, en een blik op onze naburen, behooren ons te doen gevoelen, dat het meer dan noodzakelijk is, om aan eene Kolonisatie van vrije personen, *en vooral van Europeanen*, met ernst bedacht te zijn, — niet alleen,

maar alle pogingen aantewenden, om zulks van lieverlede te verwezenlijken.

Mijne geschiktheid is niet toereikende om de beste middelen ter daarstelling van zulk eene Kolonisatie aan de hand te geven, doch ik vertrouw, dat zoo mijne redenering, de aandacht van den ervarenen tot zich mogt trekken, de belangstelling in de bevordering van de welvaart dezer Kolonie, hem als van zelf zal uitlokken om die middelen op te spooren en kenbaar te maken. Z.

Dichtstukken.

AAN 'T MAANDSCHRIFT: *DE KOLONIST.*

Kunt gij *zien?* — Welaan zoo ziet
Boekskens! naar 't verbood'ne niet;
Laat u dit noch dat verblinden.
Zie ook niet naar alles, kind!
Laat' uw oog slechts 't ware binden;
't Valsche maakt u onbemind.

Kunt gij *hooren?* — O zoo hoor,
Immer 't goed' met open oor;
Toon u doof voor booze zaken;
Voor de taal die wangunst preekt;
Wilt ge u goede vrienden maken?
Hoor slechts wat de wijsheid spreekt.

Kunt gij *smaken?* — O zoo smaak
Altijd zuiver: 's dwazen zaak
Moet toch nooit *uw* boezem laven . . .
Dat gij dien te vlieden leer'!
Proef ook niet van alle gaven
Neem wat goed is, en niet meer.

Kunt gij *ruiken?* — O zoo ruik
Wat gezond is aan een struik;
Schif steeds af, wat 't hoofd doet draaijen,
Is de bloem ook nog zoo schoon . . .
Wil men, om te oogsten, zaaijen,
't Beste zaad dan aangeboôn.

Kunt gij *voelen?* — O zoo voel
's Menschen welzijn, 's levensdoel;
Zoo zult gij in lezers winnen,
En uw wandel voordeel zijn.
SUMMA: kind! laat' al uw zinnen
Uwer ziele waardig zijn!

H.

Paramaribo, 14 September 1838.

DE KOLONIST.

Geschied- en Letterkundige Verhandelingen, enz.

BESCHOUWING DER NATUUR IN HAREN OORSPRONKELIJKEN, BEBOUWDEN EN ONTAARDEN STAAT.

ONBEBOUWDE NATUUR.

De natuur is de uitwendige troon der Goddelijke pracht; — de mensch die dezelve beschouwt en beoefent, verheft zich trapsgewijze tot den inwendigen troon der Almogendheid; geschapen om den Schepper van 't Heelal te aanbidden, te eerbiedigen, beveelt hij al de schepselen, die aan zijne heerschappij en aan de bevelen zijner billijke wetten onderworpen zijn; onderzaat des hemels, koning der aarde, veredelt hij dezelve, bevolkt en verrijkt hij haar; sticht onder haar, de goede orde, de ondergeschiktheid, de overeenkomst; hij versiert de natuur zelve, bebouwt haar, doet haar in omvang toenemen, en bedeelt haar met eene gepaste beschaving, volgens de omstandigheden en het gewest, waar de invloed van zijn gezag op haar, zijne werkingen uitoefent, roeit den distel en de doornen uit haren schoot, en vermenigvuldigt er de wijnrank en de roos.

Beschouw die woeste en onbewoonde gewesten, die treurige landstreken, waar het menschelijk vernuft nimmer zijne vermogens heeft uitgeoefend: bedekt of veeleer bestapeld met een dik en donker woud, boomen zonder bast of kruin, gebogen, gebroken, door ouderdom ter neder stortende, liggende tegen den

stam der eersten, om tot verrotting over te gaan op verzamelingen van plantgewassen, welke die ontaarding reeds hebben ondergaan, bedelven en verstikken de kiemen bereid te ontluiken. De natuur die allerwegen door hare jeugd schittert, verschijnt hier in den grijzen ouderdom; de aarde overladen door de nederdrukkende zwaarte, bedekt door het overschot harer voortbrengselen, biedt ons, in plaats van een bloeijend groen, slechts eene uitgestrekte, met oude boomen omgevene woestenij aan, beladen met planten, mossen, zwammen, onreine vruchten der verderving: in alle de lage streken, — stille en bedorvene waters, bij gebrek aan eene behoorlijke en bestuurde leiding; modderige en slijkerige gronden, welke noch vast noch vloeibaar, alzoo ongenaakbaar zijn, blijven zoo wel voor de bewoners van het vaste land als van het water zonder nut of waarde; moerassen, welke door verrotte waterplanten bedekt, niets dan vergiftige insekten voeden en tot schuilplaats strekken der schadelijke diersoorten; — tusschen die besmettende moerassen, welke de lage plaatsen innemen en de verouderde bosschen welke de hoogten bedekken, strekken zich soorten van dorre landstreken uit; heiden, welke geene gemeenschap hebben met het geen men *weilanden* noemt; de slechte grassoorten hebben de overhand en verstikken de goeden; het zijn die fijne zoden niet, welke het zachte dons van den aardbodem schijnen uit te maken; het zijn geene saprijke grassoorten, met duizende geschakeerde kleuren van bloemen, welke daardoor hunne luisterrijke vruchtbaarheid aankondigen; het zijn tot niets nut strekkende gewassen, doornachtige, harde planten, die onophoudelijk verdroogen, wederom uitschieten en daardoor eene ondoordringbare en dikke opeenstapeling doen ontstaan. Geene wegen of gemeenschapspaden;

geene sporen van vernuft of wetenschap vindt men in die wilde en woeste plaatsen. De mensch, bij het doorreizen derzelven, verpligt zijnde het voetspoor der wilde en wreede dieren te volgen, genoodzaakt om onophoudelijk te waken ten einde aan dezelven niet ten prooi te vallen; verschrikt van hunne akelige en verwoesting aankondigende brulling, — met angst bevangen, wegens de stilte zelf dier uitgestrekte eenzaamheid, keert denzelfden weg terug en zegt: *»de ruwe natuur is afschuwelijk en kwijnend; ik »alleen ben in staat dezelve levend en aangenaam »te maken: laat ons die moerassen droog maken, »die stille doode waters in levende rivieren herschep»pen; laat ons die overvloedige opeenstapeling en »reeds half verwoeste wouden, door het vuur ver»slinden, en voleindigen wij, door met het ijzer, »datgeen te vernietigen wat het vuur schijnt te »hebben willen sparen.*" Welhaast in plaats van riet en biezen, waarvan padden en ander vergiftig kruipend gedierte hun venijn zamenstellen, zullen wij de klaver en andere voor het vee heilzame en onontbeerlijke grassoorten zien verschijnen; talrijke huppelende kudden zullen de voorheen ongenaakbare streken betreden; een overvloedig onderhoud, een immer weder te voorschijn komend voedsel zal hen daar ten deel vallen, en ontelbaar vermenigvuldigen: Bedienen wij ons van die middelen, welke de milde natuur ons ruimschoots aanbiedt; dat degenen, die door haar, als voorbeschikt zijn, onder onze leiding, al hunne krachten inspannen, ter bearbeiding dier landstreken, welke, door hunne ligging, een voordeelig vooruitzigt opleveren; dat deze door eenen wel bestierden landbouw, eene jeugdige en bloeijende gedaante aannemen; en zoo zal, als ware het, eene nieuwe natuur uit onze handen te voorschijn treden.

34.

BEBOUWDE NATUUR.

Hoe schoon is de bebouwde natuur! met welk eenen luister en pracht is zij door de zorgen van den mensch, versierd! hij zelf is er het voornaamste voorwerp en sieraad van; hij is het edelste harer voortbrengselen, zich vermenigvuldigende, vermenigvuldigt hij in haar de dierbaarste en nuttigste kiem; door zijne kunst en onvermoeiden ijver, biedt hij ons al die nuttige en onontbeerlijke voorwerpen aan, welke, in haren donkeren en oogenschijnlijk ongenaakbaren schoot opgesloten waren! — welke tot hiertoe onbekende schatten, welke nieuwe rijkdommen! de bloemen, de vruchten, de zaden volgens hunne plantensoort, door eene gepaste en aan hunne soort eigene, behandeling, bekomen derzelver eigenschappelijken aard ter vervulling der dagelijksche behoefte zoo wel van de hooge als van de lagere volksklassen; de nuttige diersoorten overgebragt, teelen voort en vermenigvuldigen zich in ruime mate; de schadelijke soorten zijn vernietigd, gebannen, of binnen de grenzen hunner woestenij opgesloten, — het goud, en het ijzer noodzakelijker dan het goud, uit den boezem der aarde getrokken, de waterstroomen beteugeld, de rivieren volgens omstandigheden en noodzakelijkheid in hunnen loop en rigting bestuurd en naar willekeur hunnen omvang beperkt, — de oceáan zelf, onderworpen, herkend, van het eene halfrond des aardbols naar het andere doorkruist, de landings - plaatsen in menigte en zonder gevaar genaakbaar, de dorre en zandachtige gronden in levende en vruchtbare landouwen herschapen, in de valleijen behagelijke beemden, de vlaktens met grasrijke weilanden en graansoorten overdekt; de heuvels met wijnranken en vruchtsoorten beladen,

hunne toppen met nuttige boomen en kreupelhout bekroond: de wildernissen in volkrijke steden herschapen, welkers inwoners, onophoudelijk zich bewegende, van het middelpunt naar het uiterste verspreiden, *nieuwe* en zeer bezochte wegen welke de onderlinge en verwijderde betrekkingen gemakkelijk maken en uitbreiden; als zoo vele getuigen der magt welke de eensgezindheid der zamenleving op haar kan uitoefenen; duizende andere vermogende, roemrijke gedenkstukken, bewijzen genoegzaam dat de mensch, meester van voortbrengselen welke de aarde in zich bevat, hare geheele oppervlakte hernieuwd en veranderd heeft, en ten allen tijde in de heerschappij met de natuur deelt.

ONTAARDE NATUUR.

Echter hij, (de mensch) heerscht slechts door regt van overwinning; hij geniet veeleer dan dat hij wezenlijk bezitter is; hij behoudt niet dan door immer nieuwe aangewende zorgen; indien zij ophouden, verkwijnt alles, ontaardt alles, verandert alles; ja treedt alles onder de verdrukkende ijzeren hand der natuur terug, zij herneemt hare regten, verduistert en wischt uit het geheugen alle gewrochten van menschelijke vernuft en kunst; bedekt met stof en mossoorten zijne prachtigste gedenkstukken, verwoest ze met den tijd, en laat hem slechts het leedwezen over, datgene door zijne misslagen verloren te hebben, hetwelk zijne voorouders door hunnen onvermoeiden ijver en werkzaamheid overwonnen hadden.

Die tijden waarin de mensch zijn gebied als een droombeeld ziet verdwijnen, die woeste eeuwen van onmenschelijkheid, gedurende welken alles vergaat en omkomt, zijn meestal voorbereid *door den krijg*, of door *willekeurige uitoefeningen van eenen magtigen*

staat, en doorgaans het onmiddelijke gevolg van behoefte en ontvolking.

De mensch die niets vermag dan door de menigte, die niet magtig is dan door zijne onderlinge vereeniging, die niet gelukkig is dan door eenen heilzamen vrede, bezit de dwaze drift zich tot zijn ongeluk te wapenen, en voor zijnen ondergang te strijden; aangehitst door de onverzadelijke eerzucht, verblind door de staatzucht nog onverzadelijker, doet hij afstand van zijne gevoelens en van de wijze schikkingen der natuur en wendt vaak al zijne krachten, welke zijne vermogens toelaten, tegen haar aan; wanneer dit voortvloeit uit edele en belangelooze grondbeginselen, door de ondervinding gestaafd, dan is het loffelijk om aan de roepstem des gewetens en der pligten, welke de natuur ons oplegt, gehoor te geven; maar die beweegredenen houden op te bestaan, wanneer het eene proef zoude zijn, om haren gewonen loop, door overdrevene en bij ervaring geblekene vergeefsche pogingen, te willen bedwingen; doch deze tegenkanting duldt zij zelve niet; dikwijls, ja immer, mag het ons gebeuren, wanneer zulks niet regtstreeks met hare grondstellingen in tegenstrijd is, met goed gevolg, haar de behulpzame hand te bieden, maar indien wij die grondstellingen trachten te hervormen of te onderdrukken, verwoest zij met de drift eens hardnekkigen tijrans, wat zij voorheen, voor ons en voor het algemeen welzijn beschermde.

Het is zoo, de mensch tracht immer te schitteren en zeer dikwijls onverschillig op welke wijze, zonder te overwegen de schadelijke en nadeelige gevolgen die zulk eene schittering na zich sleept; de algemeene belangen worden dan schier over het hoofd gezien, de persoonlijke op den voorgrond gesteld, en na die dagen van *eer- staat- en veranderingzucht*,

wanneer de rook van hunnen gewaanden roem zich in het luchtruim verloren heeft, beschouwt hij met een oog vol weemoed, de bloeijende landstreken verwoest, de schoone kunsten en wetenschappen begraven, de natiën verspreid, de volken verzwakt, zijn eigen geluk vernield, en zijne wezenlijke magt vernietigd.

Non minor est virtus quam quærere parta tueri.

v. H..........

Staat- Land- en Huishoudkundige Beschouwingen.

OVER DEN RIJSTBOUW.

Arbeidzaamheid en *tevredenheid* zijn voorzeker de beste middelen om gegronde zoowel als ongegronde klagten voor te komen. Is deze stelling in het algemeen waar, destemeer is zij van toepassing op deze volkplanting, waar de arbeid des landmans, door de groote groeikracht en ongemeene vruchtbaarheid van den grond, vaak honderdvoudig wordt beloond; waar het plantenrijk eenen schat bevat van onbegrijpelijken rijkdom, niet slechts tot voeding en geneesmiddelen, maar ook ter veraangenaming van den smaak en sieraad der geheele Natuur; waar de werkzame mensch slechts behoeft te zaaijen, om onwrikbaar overtuigd te zijn, dat de weldadige grond, niet alleen, ruimschoots in zijne behoeften voorzien, maar zijne gaven, met de mildste hand, in zijnen schoot, uitstorten zal; waar dus een ieder het in zijne magt heeft, om, zonder vele moeite, zonder vele inspanning of opoffering, de hoogstmogelijke tevredenheid te genieten!

De *nijverheid* verlangt echter opwekking, aan-

moediging en ondersteuning; daar waar zij deze volstrekt onontbeerlijke hulpmiddelen moet derven, waar zij door omstandigheden in meerdere of mindere mate wordt gedrukt, kan zij gewisselijk geene heilzame uitwerkselen ondervinden, kan zij zelfs niet eens bestaan.

En zoude dit niet de beantwoording zijn der vraag: *waarom, over het algemeen, zoo weinige of liever in het geheel geene partij wordt getrokken van den inwendigen rijkdom dezer volkplanting?* Zoude het niet eene waarheid zijn, dat de menschen, (wij bedoelen de mindere standen,) arbeidzamer zouden zijn, — dat wij alhier eenen grooteren voortgang zouden hebben gemaakt, zoo in de *verkrijgende* als in de *voortbrengende* landhuishoudkunde, ingeval de voortbrengselen daarvan, eenige bescherming genoten?

Van zeer velen, willen wij ons tot een enkel voorwerp bepalen; wij bedoelen namelijk *de Rijst;* niemand zal het wagen te ontkennen, dat dit graangewas, het welk in een gedeelte van Azië den voornaamsten landbouw uitmaakt, en daar, tot het gewone, bijna eenigste voedsel voor millioenen menschen strekt, even zeer aangenaam voor den smaak als heilzaam voor de gezondheid is. Bij de zoo groote geschiktheid van de Surinaamsche gronden tot de voortteeling van dit gewas, heeft het reeds dikwijls en te regt de verwondering gaande gemaakt, dat men zich zoo weinig daarop toelegt, immers dat slechts een zeer klein gedeelte van de hoeveelheid rijst, welke tot binnenlandsche consumtie wordt vereischt, alhier wordt voortgebragt. Deze verwondering moet des te meer toenemen, wanneer men daarbij bedenkt, dat tot de cultivatie van dit produkt zeer weinige werkzaamheid wordt gevorderd; dat de lage ligging der landen in den omtrek der stad Parama-

ribo, door derzelver natuurlijke gesteldheid, allezins de strekking bezit om die cultivatie te bevorderen; dat een stukje land van tien Rhijnlandsche voeten, (vierkant,) *een* bos rijst oplevert, ongeveer 6 ℔ (oud gewigt) bevattende; dat een bos rijst, op den daartoe bestemden tijd, gezaaid zijnde, *in twee oogsten*, de aanzienlijke hoeveelheid van 50 bossen of 300 ponden, voortbrengt; dat dit produkt niet blootgesteld is aan die wisselvalligheden, waarin andere, zoo als koffij, suikerriet en katoen, in zoo ruime mate, deelen en alzoo niet onderworpen aan die omstandigheden, welke boven menschelijken wil en buiten hun bereik zijn; — dat eindelijk de bewerking van de rijst, na de inoogsting, zonder eenige bijzonder daarvoor ingerigte werktuigen, evenwel met het grootste gemak, plaats vindt, zoo dat de tegenwoordige rijstplanters zich niet eens van machinerien zouden willen bedienen.

Die bevreemding behoort nogtans geheel en al op te houden, wanneer men daar tegenover stelt, dat, in vele opzigten, in deze Kolonie, (even als na den meest bloeijenden tijd der Romeinen, toen M. A. Leranus en Q. Cincinnatus beurtelings den ploeg en den staat bestuurden,) de *landman* en *zijn bedrijf*, zeer wordt miskend en dit niettegenstaande de landbouw de hoofdbron is van ons bestaan, niettegenstaande men zich, in alle beschaafde landen, beijvert, om de Landhuishouding te bevorderen en derzelver beoefenaars als de nuttigste leden van den Staat te doen voorkomen. Wij spreken hier niet van den voornamen eigenaar eener aanzienlijke plantaadje of diens vertegenwoordiger, neen, het voorwerp van onze overdenking is de eigenlijke landman, de bezitter van eenige akkers land, die door hemzelven, met behulp van twee of drie personen, bearbeid worden;

de zoodanige, die in den kleinen omtrek, waarin hij zich wentelt, even zooveel, zoo al niet meer nut sticht, dan menigeen die op den eigendom van uitgestrekte goederen boogt, — wordt als een nietsbeduidend wezen aangezien; niemand bekommert zich om hem; dikwijls zelfs hebben wij, met innig leedwezen, die, in het oog van velen, zoo geringe landbouwers, met de grootste minachting zien behandelen, — den wensch hooren uiten, dat zij onder een waakzaam toezigt gesteld mogten worden en dergelijken meer. Gelukkig nogtans dat die en soortgelijke ongehoorde wenschen, zonder gevolg gebleven zijn.

Het neemt echter niet weg, dat die miskenning en die minachting, waarmede de door ons bedoelde landbouwers, over het algemeen, bejegend worden, eenen hoogstnadeeligen invloed te weeg brengt, die *de ware nijverheid* en lust tot werkzaamheid noodwendig moet onderdrukken. Van hier, dat sedert de laatste jaren, het aantal dier landbouwers en, inzonderheid der Rijstplanters, zeer sterk verminderd is en dit is dan ook de ware oorzaak, dat deze Kolonie zulk eene geringe hoeveelheid rijst oplevert.

Bedroevend is deze waarheid, dewijl de landerijen in den omtrek van Paramaribo reeds alleen in staat zouden zijn, om, zoo veel rijst op te brengen, als voor de geheele bevolking benoodigd is, en, bij eene meerdere aanmoediging en eene doelmatige ondersteuning, dit artikel voorzeker tot een der voornaamste objecten van landbouw, en zoo van *in-* als *uitwendigen* handel zoude kunnen gebragt worden, terwijl, in den tegenwoordigen staat van zaken, de cultivatie van de rijst, van jaar tot jaar afneemt en wij het als zeker kunnen stellen, dat alleen *groote behoefte*, derhalve *onvermijdelijke noodzakelijkheid*,

alzoo niet de *ware nijverheid*, eenige weinige lieden nog aandrijft, om daarmede voort te gaan.

Mogt men het reeds vroeger, toen er nog zoo vele koffij-plantaadjes bestonden, wier kostgronden het dagelijksche voedsel in groote mate opleverden, als nuttig en heilzaam beschouwen, dat een groot aantal der inwoners van Paramaribo, zich met den *Rijstbouw* bezig hielden; voorwaar, thans, daar zoo vele koffij-plantaadjes zijn verlaten, daar zoo velen nog dezer dagen worden opgebroken, daar er dus eene gegronde vrees bestaat, dat het dagelijksche voedsel, (de banannen,) hoe langer, hoe schaarscher zal worden, is het van groot gewigt om daarop eene ernstige aandacht te vestigen; een ieder heeft daar het hoogste belang bij; het geldt hier dus de zaak van het algemeen, het geldt hier het zelfsbehoud der Maatschappij.

Door opwekking, aanmoediging en ondersteuning van de genen, die zich nu nog op de cultivatie van rijst toeleggen en van anderen, die dit voorbeeld zullen willen volgen, zal men, op onderscheidene wijze, nut stichten en krachtdadig medewerken tot bevordering van wezenlijke welvaart; want, behalve dat men daardoor ware volksvlijt en echte nijverheid zal doen onstaan, zullen wij in de gelegenheid gesteld worden, om een voornaam deel van het dagelijksche voedsel, uit onzen eigenen boezem, dat is van onzen eigenen grond, te verkrijgen en terwijl onze landbouw daardoor zal worden uitgebreid, zal ook de handel daarbij beduidende voordeelen ondervinden; de gronden in den omtrek van Paramaribo, die thans nog uit wildernissen en woeste bosschen bestaan, zullen dan herschapen worden in bloeijende velden en lagchende dreven, en de heerlijke vooruitzigten, welke daaruit geboren zullen worden, zullen niet anders dan blijde gewaarwordingen opleveren, — tot de

hoogste tevredenheid leiden — en alzoo den weg banen tot daarstelling van maatschappelijk geluk.

Wij meenen hiermede, het gewigt der zaak genoegzaam te hebben aangetoond; waar toch de dingen zelven getuigen, daar zijn niet vele woorden noodig; dat nu anderen, die zich daartoe beter in staat gevoelen, beginnen waar wij thans eindigen; dat zij aanwijzen wat eigenlijk zoude kunnen strekken of gedaan worden tot opwekking, aanmoediging en vooral *doelmatige* ondersteuning van de genen, die de voorwerpen zijn onzer onderhavige overdenking. Men stelle daarbij alle vooroordeelen ter zijde, immers weten wij, door de ervaring, hoezeer dezen van alle tijden af, het goede hebben tegengewerkt. »*Het kan niet*," deze magtspreuk heeft, tot dus verre, zoo vele heilzame bedoelingen onderdrukt, zoovele nuttige pogingen den grootsten wederstand geboden. Hij, die evenwel eenen vasten wil bezit, om, ondanks alle wederstrevingen, het goede daar te stellen, stoort zich evenmin aan bedilzucht, aan vooroordeelen, als aan het mislukken van eene eerste proefneming; hij, de vriend der menschheid, die bezield is met den echten geest tot ware verbetering, tot herstel van het wezenlijk gebrekkige, tot uitroeijing van het in de daad verkeerde, staat paalvast te midden van alles, dat dreigend zijne verhevene voornemens verderven wil; hij overziet, wel is waar, met eenen enkelen oogwenk, de hinderpalen en zwarigheden, welke hem omringen, doch juist door dezen, verkrijgt zijn geest, hoe langer hoe meerdere kracht en vastheid, ontvangt zijn wil, het noodige voedsel; hij veracht de hinderpalen, trotseert de zwarigheden en overwint al eindelijk deze tegenstrevers van het goede, edele en schoone. Zoo zullen ook wij die *daarnaar* trachten, dat alles te

boven komen, hetwelk tegen het goede schijnt te velde te trekken; vaste *wil*, *moed* en *standvastigheid* zijn de steunsels en pijlers van al de edele voornemens, welke men ten nutte der menschheid opvat; met dezen zal men voorzeker niets onbeproefd laten om de heilzaamste oogmerken te bereiken; hoe grooter de verhinderingen, hoe vaster de wil, hoe veelvuldiger de moeijelijkheden, hoe sterker de zucht tot overwinning zijn zal, en wordt deze in het einde verkregen, welke eene zaligheid zal men dan niet genieten in het bewustzijn van het goede daargesteld, immers daartoe, medegewerkt te hebben.

S.

PROEVE TOT BEVORDERING VAN TEVREDENHEID EN LEVENSGELUK.

Wanneer wij de plaats onzer inwoning bij zoo vele anderen vergelijken, dan voorzeker behooren wij, met een dankbaar hart, de weldaden te roemen, die ons bij uitnemendheid zijn toebedeeld. Een land, hetwelk zulk eene onuitputbare bron van inwendigen rijkdom bevat, waaruit voor millioenen, de gezegendste overvloed, bij aanhoudenheid kan voortvloeijen; waar het slechts aan den goeden wil der ingezetenen gelegen is, om de hoogstmogelijke tevredenheid te genieten en, zoo voor zich zelven als voor anderen, het reinste geluk te scheppen.

Deze gedachte bezielde ons inzonderheid, toen wij het eerste nummer van den Kolonist ontvingen en in hetzelve de onderscheidene beschouwingen lazen, welken de ware belangstelling in de welvaart dezer volkplanting, aan het licht had gebragt, en wij verheugden ons over de geestdrift onzer medeburgeren, om, langs verschillende, — doch even eens nut be-

doelende wijze, — het land hunner inwoning tot een onderwerp hunner overdenking te maken.

Voorwaar een gewigtig onderwerp, dat, van welke zijde ook beschouwd, nut en genoegen, in de ruimste mate aanbiedt; een onderwerp hetwelk zich daardoor zoo gunstig van anderen onderscheidt, dat, terwijl de laatsten vaak mangel aan stof verkrijgen, of wel de aanvankelijke deelneming allengskens verzwakken en aleindelijk geheel en al verbeuren, — hetzelve hoe langer zoo meer aanleiding tot nadenken en onderzoek verschaft en de belangstelling van lieverlede doet toenemen.

Vestigen wij het oog op de natuurlijke gesteldheid van dit land, in welk eene heerlijke gedaante doet deze zich niet voor! zoo wel de landen, die door hunne lagere ligging, de uitmuntendste geschiktheid hebben, om alle soorten van vruchten voort te brengen, welke men, zonder zelfs de geringste inspanning, van derzelver schoot trekken wil, — als die, welke door hunne hoogte en verhevenheid zich zoo majestueus aan ons vertoonen en de rijkste houtgewassen, in eene eindelooze menigte, in zich bevatten, leveren de onwraakbaarste bewijzen op, van het geluk en de genoegens welken ons hier zijn voorbereid.

Met een oog, waaruit de levendigste verrukking doorstraalt, beschouwt de gevoelig denkende mensch, de breede waterplassen die onze landen doorsnijden en eindeloos kronkelende, tot in het diepste der wouden, over klippen en rotzen, voortstroomen!

Overal waar de mensch slechts wil, waar hij slechts zijnen arbeid beproeft, waar hij de weldadigheid der natuur dienstbaar wenscht te maken, hetzij aan de vervulling van zijne behoeften, hetzij aan de bevrediging van zijne vermaken, hetzij aan de bevordering van andere belangen, — vindt hij hier de

mildste belooning, de zegenrijkste uitwerking zijner pogingen; zoo ergens dan zeker hier, wordt de mensch overtuigd dat vlijt en arbeidzaamheid, de doelmatigste middelen zijn om den tempel van het welvaren te bereiken.

In weerwil nogtans van al de voorregten, welken wij door de natuurlijke rijkheid en schoonheid van dit land zouden kunnen genieten, bespeuren wij *hier*, eene ontevredenheid, die alle rust en geluk verbant, *daar*, een angstig hijgen en jagen naar het tijdstip, waarop men zijn verblijf in deze volkplanting, voor een ander zal kunnen verwisselen, *ginds*, een medelijdend glimlagchen over hen, die met de edelste belangstelling aan deze Kolonie zijn gehecht, *daar weder*, een minachtend smalen op de voortbrengselen van dit land, eene partijdige vooringenomenheid met de ware zoo wel als de denkbeeldige, immers betrekkelijke, voorregten, die andere plaatsen opleveren, en al eindelijk eene volstrekte blindheid voor de keerzijde, die elders de schijnbaar fraaiste tafereelen aanbieden. In een woord, ook op ons is het oordeel van den beminnenswaardigen dichter, den Romeinschen PINDAR, toepasselijk: »*Wij reizen* »*te water en te lande en hetgeen wij zoeken, ligt* »*voor onze voeten.*"

Het spreekt van zelf en behoeft voorzeker geen betoog, dat, wanneer de mensch zich op eene plaats gevestigd heeft, namelijk het vast verblijf voor zich zelven en de zijnen heeft gekozen, hij voorzeker het allereerst bedacht is om een toereikend middel van bestaan zich aan te schaffen; hij tracht hetzelve langs zoo meer uit te breiden, om, door dien weg, niet slechts in de behoeften van zijn huisgezin te voorzien, niet slechts de genoegens van zijn leven en al hetgeen zijn levensgeluk vereischt, te vermeerderen,

maar ook om, bij het verlaten van deze wereld, aan zijne betrekkingen, iets na te laten. In al zijn pogen en streven vindt men niet dat rusteloos verlangen naar groote rijkdommen of onuitputtelijke schatten, waardoor elk genot ontbreekt en het kleine voordeel of de matige winst wordt veracht: neen, hij vergenoegt zich met de betamelijke, ofschoon dikwijls onbeduidende, inkomsten, die hem zijn arbeid of zijn handel bezorgt.

De plaats zijner inwoning is zijn *doel*; daar zal hij zijne levensdagen doorbrengen; hij wil zich daar dan ook al die genoegens verschaffen, die elders genoten kunnen worden, en die de sieraden uitmaken van het beschaafde leven; daar zal hij trachten, om, zoo veel in hem is, verlichting en beschaving te bevorderen, kunsten en wetenschappen te doen bloeijen; daar zal hij pogen die inrigtingen daar te stellen, die geschikt zijn voor opvoeding, onderwijs en hoogere opleiding.

Hij, die daar en tegen deze Volkplanting slechts als *middel* en niet als *doel* beschouwt, kan gewisselijk aan het land, hetwelk hij tijdelijk bewoont, zoodanige offers niet brengen; hem ontbreekt dan ook vaak gelatenheid en onderwerping, bij het mislukken van de minste ondernemingen; die blijde harmonie van gewaarwordingen, welke de ware belangstelling in het land, den gevestigden burger inboezemt; die aangename zelfsvoldoening, wanneer werkelijk de algemeene welvaart bevorderd of zelfs eene poging daartoe aangewend wordt.

Doch waarom zoude men door de opwellingen van ontevredenheid, door de vooroordeelen, door de verkeerd geplaatste vooringenomenheid van anderen, zich laten terughouden, om gebruik te maken van het goede hetwelk men hier kan genieten? Waarom

zoude men, om dat velen niet *willen*, de gelegenheid van zich afstooten, om *hier*, genoegens te genieten die eene blijvende waarde bezitten, om zich levensvreugde, in de ruimste mate te scheppen?

Men heeft ons aan de hand gedaan, om te beproeven tot bevordering van de *Letterkunde* in deze Kolonie, meer werkzaam te zijn en daarbij, het wenschelijke voorgesteld, om te trachten eene inrigting daar te stellen, waardoor onze jongelingschap tot het *hooger onderwijs* zoude kunnen worden opgeleid. Welk eene weldaad zoude daardoor niet aan velen geschonken worden en hoe groot zouden de genoegens niet zijn, die men daarvan genieten zoude!

Tot de daarstelling van eene daartoe doelmatige inrigting, wordt niets anders vereischt als de *vaste wil* om dezelve te doen ontstaan. Hoe veel goeds gaat er niet verloren, uit hoofde van het gemis aan het benoodigde onderwijs. Welk land zoude geschikter zijn tot de bestudering van de *natuurkunde*, in haren geheelen wijdschen omvang, als hier? Welk nut zoude door eene gezette beoefening van deze verhevene wetenschap, niet aan den *landbouw*, kunnen worden toegebragt, ja, welk eenen verbazenden invloed zoude de *theoretische* kennis der *planten*, *gewassen* en *kruiden* niet uitoefenen en tot welke gezegende resultaten zoude eene meerdere bedrevenheid in de *technologie* iederen planter leiden? Gewisselijk, indien al de kosten van eene inrigting, als wij ten deze bedoelen, niet ruimschoots konden worden goed gemaakt, zoo zouden de belangrijke uitwerkselen en heilzame gevolgen, die dezelve onmiddelijk zoude te weeg brengen, tot de rijkste schadeloosstelling strekken.

Dreigt soms de geest, door te groote inspanning en moeijelijken arbeid, versuft te raken en hebben wij daarom afleiding noodig, wel, volgen wij den

weg ons door onze voorgangeren aangewezen, die, in gelijksoortige omstandigheid, ontspanning, rust en vermaak genoten in de kleine buitenverblijven, welke zij in den omtrek van *Paramaribo*, in menigte hadden aangelegd, — waar velen van hen, de wezenlijke genoegens welke deze dierbare volkplanting oplevert, in ongekunstelde verzen bezongen. Volgen wij hun spoor en herscheppen wij de wildernissen, die ginds en her, onze wegen ontsieren, in bevallige tuinen, bloemrijke velden en aardige wandelperken. Behalve rust en ontspanning van den geest, zullen wij voorzeker verpozing en verademing vinden van vele zorgen die ons kwellen, van vele onaangename ontmoetingen, die welligt aan onze maatschappelijke betrekkingen onafscheidelijk verknocht en verbonden zijn.

Hindert ons de vadzigheid van den gemeenen man, om dat hij zoo gemakkelijk de middelen kan verkrijgen tot zijn dagelijksch onderhoud benoodigd, — om dat het weldadig land, dat hij bewoont, hem, zonder eenige moeite, voedsel, deksel en huisvesting bezorgt en hij daardoor op zulk eenen lagen trap van beschaving zich bevindt, waardoor hij alle werkelijke genoegens der zamenleving mist en vaak een woest en grof zinnelijk leven leidt: beproeven wij aan zijne verbetering te arbeiden; leeren wij hem eenigen der behoeften des gezelligen levens kennen, en maken wij die behoeften voor hem onontbeerlijk. Tot nog toe staat hij, als ware het, geheel op zich zelven, — niemand bekommert zich om hem, — hij arbeidt wel, doch arbeidt slechts als de noodzakelijkheid hem er toe gebiedt, — niet uit besef van zijne verpligting, — niet om van de vruchten zijner werkzaamheid iets over te houden, — is echter dit laatste het geval, zoo verkwist hij het even zoo spoedig, als het hem in handen gekomen is. Volgen wij

in dit opzigt onze overzeesche broederen, die zich zoo veel gelegen laten liggen aan hen, die zelfs tot den laagsten stand der maatschappij behooren. Volgen wij *ook hier* hen, die, door de oprigting der *Maatschappijen van Weldadigheid; van Welstand, vooral onder Landlieden* en *tot zedelijke verbetering van Gevangenen*, krachtdadig hebben bewezen, dat zij niet voor zich zelven, maar, in den volsten zin des woords, ook voor hunne natuurgenooten leven.

Mogten deze vlugtige gedachten mijne mede Koloönisten tot ernstigere overdenkingen omtrent het behandelde leiden; mogt vooral de vaste wil om *zich zelven* en *anderen* het leven hoe langer zoo genoegelijker te maken, zegepralen over vooroordeelen en zwarigheden, zoo zal voorzeker, in dit gewest, het reinste genot en de aangenaamste gewaarwording, het behagelijk deel van een ieder uitmaken.

PHILANTHROPOS.

OVER DE NADEELIGE UITWERKSELEN VAN HET OPBREKEN DER PLANTAADJEN.

Is het eene waarheid, dat de achteruitgang van den landbouw, toe te schrijven is aan het gemis aan genoegzame landbouwers, dan zal het niet minder zeker zijn, dat het opbreken der koffij-plantaadjen, en de daaruit ontstane partiale verkoop der slaven, op de welvaart dezer Kolonie, eenen hoogst nadeeligen invloed uitoefent.

Immers worden daardoor, niet alleen, uithoofde van den aankoop van onderscheidene slaven voor de diensten der stad, menigen aan den landbouw onttrokken, maar zelfs het getal derzulken, welke voor de suiker-staten worden aangekocht, ondergaat eene aanmerkelijke vermindering, naardien velen dier slaven, ongeschikt voor den zwaarderen arbeid, welken

zoeken, als elders te verblijven, om met geheele huisgezinnen gebrek te lijden. En wat den arbeid zelven betreft, zal men zeer vele verbeteringen kunnen daarstellen, welke thans onder de slaven, die steeds aan het oude gehecht zijn, niet kunnen worden ingevoerd; terwijl de machinerien zeer veel zullen toebrengen om den arbeid te verligten, gezwegen van de doelmatigere gereedschappen, welke door de Europeanen zullen kunnen worden gebruikt ter vervanging van dezulken, welke thans door de negers worden gehanteerd.

Wanneer men nu de arme Europeanen, die zonder twijfel hun ellendig lot zullen willen verwisselen, met eenen beteren en voordeeligeren staat, welke hen hier te wachten is, op eene daartoe geschikte plek gronds plaatst, onder het opzigt van eenen bekwamen directeur, die hen, in alle opzigten, betrekkelijk den kolonialen landbouw, zal kunnen voorlichten, raden en onderwijzen, dan mogen soms in de eerste dagen vele moeijelijkheden bestaan, doch zij zullen van lieverlede verminderen en eindelijk geheel en al ophouden; terwijl de zekerheid der voordeelen, welke aan eenen gezetten arbeid verbonden zijn, zeer veel ten goede zal bijbrengen.

De zwarigheid, dat te midden eener *slaven* bevolking, geene kolonisatie van *vrije personen* zal kunnen tot stand gebragt worden, zal niet alleen door de magtige drijfveer van het eigenbelang, uit den weg geruimd worden, maar daarenboven is het bewijs voorhanden, dat in de stad Paramaribo zelve, onder de handwerkslieden, *vrijen* en *slaven* te zamen arbeiden, zonder dat zulks op eenigerlei wijze, eenen nadeeligen invloed uitoefent; zelfs wordt er om dat vooroordeel niet eens gedacht, zoo dat het met grond kan gezegd worden, dat er ten dien aanzien, volstrekt geene zwarigheid, hoe ook genaamd bestaat,

en nog te minder oprijzen kan, wanneer van eene *kolonisatie*, *bij uitsluiting van vrije personen*, gesproken wordt.

Bij het nut, hetwelk de landbouw, in vervolg van tijd, van zoodanige Kolonisatie, zal kunnen trekken, komen nog de krachtvolle steunpunten welke zij voor de inwendige zekerheid en veiligheid, zal kunnen opleveren, en de voordeelen welke aan handelaren, door eene toenemende binnenlandsche *consumtie* zullen worden toegebragt. Van welke zijde de zaak dus beschouwd worde, doet zij zich gunstig aanzien en ik geloof, dat elk die in de welvaart dezer volkplanting prijs stelt, met mij den wensch zal uiten, dat het voorstel van een doelmatig plan van Kolonisatie leiden mogt, tot het daarstellen eener inrigting, zoo noodzakelijk voor de ondersteuning van den landbouw, zoo heerlijk voor de personen die daartoe opgeleid zullen worden, als voordeelig voor menig tak van bestaan.

V. D.

Plantaadje ....
den 13den October 1838.

OVER HET VERKOOPEN VAN KOLONIALE VOORTBRENGSELEN IN HET KLEIN.

Het is eene zaak die opmerking verdient en voorzeker bevreemding moet baren, dat zich in deze stad, niemand er op toelegt, om, *bij uitsluiting*, in Koloniale produkten, zoo als: koffij, kakao, suiker, lika, melassie en voorloop, *in het klein*, handel te drijven. Uiterst moeijelijk is het, om deze artikelen voor de dagelijksche consumtie op eene geregelde wijze te erlangen. Bij de zoo groote behoefte dewelke noodwendig ten aanzien van de opgegevene artikelen bestaat; bij de groote hoeveelheid die door de bevolking der stad Paramaribo, dagelijks verbruikt wordt, is het

ongetwijfeld, dat hij, die zich alleen tot den verkoop derzelven, zoo als wij boven aangemerkt hebben, *in het klein*, bepalen wil, een ruim *debiet*, ondervinden zoude. En waarlijk, eene wezenlijke dienst zoude men daardoor bewijzen aan zeer vele ingezetenen, die niet in de gelegenheid zijn, de bedoelde artikelen te verkrijgen, immers zich buiten staat bevinden, om daarvan in ééns, groote hoeveelheden zich aan te schaffen. — Wenschelijk ware het dus, dat deze zaak de aandacht van dezen of genen mogt opwekken, en hij daardoor uitgelokt mogt worden om zich, *bij uitsluiting*, tot den verkoop van de bovengenoemde Koloniale producten, *in het klein*, te bepalen, en wij houden ons daarbij overtuigd, dat zulks een zeer beduidend voordeel zal opleveren; terwijl het groote nut, hetwelk in dien handel gelegen is, gereedelijk doet verwachten, dat een aanzoek bij het Koloniaal Bestuur, zal kunnen leiden, om ter begunstiging van denzelven, daaraan eene zekere privilegie toe te kennen, namelijk *om het getal der personen*, welke denzelven zouden mogen uitoefenen, *vast te bepalen*, waardoor aan den eenen kant misbruiken zouden kunnen worden tegengegaan, en van de andere zijde, aan den ondernemer genoegzame waarborg zoude kunnen worden verschaft, voor het welgelukken zijner pogingen.

Behalve dat daardoor, welligt meer dan een, thans behoeftig huisgezin, een ordentelijk middel van bestaan zoude vinden, als ook, dat die handel de strekking hebben zoude om in de dagelijksche behoefte te voorzien, zoude ook langs dien weg, in vele opzigten krachtdadig worden medegewerkt, tot wegneming van zeer vele onzedelijkheid, die eene *indirecte-negotie* in de door ons bedoelde artikelen, vaak te weeg brengt.

S. P.

OVER DE UITBREIDING VAN HET CHRISTENDOM ONDER DE HEIDENSCHE BEVOLKING.

Het is eene erkende waarheid, dat de godsdienst, de eerste en onwrikbaarste grond is, van alle beschaving, van alle menschelijkheid en van alle deugden. — Zij is het, waardoor de mensch, zijnen verhevenen aanleg leert gevoelen; zijne hoogere bestemming en het verband van het tegenwoordige met het toekomende leert inzien, en zijne pligten, zoo ten aanzien van zijnen schepper en van zijne natuurgenooten, als met betrekking tot zijn eigen *ik*, leert kennen; en de vervulling waarvan, hem, gelukkig voor zich zelven en nuttig voor anderen, doet zijn. De invloed dier godsdienstige kennis, openbaart zich op eene niet minder treffende wijze, in de naarkoming zijner burgerpligten: daardoor immers weet hij de wetten te eerbiedigen; aan dezelven gehoorzaamheid te betoonen en langs dezen weg mede te werken tot de instandhouding van het maatschappelijk gebouw, waardoor hem de voorregten van orde, rust, veiligheid en welvaart gewaarborgd worden.

Die weldadige uitwerkselen eener zuivere godsdienstigheid, hebben zich dan ook niet alleen *elders* maar ook *hier te lande* op de gunstigste wijze doen ondervinden, en die verdraagzaamheid onder de ingezetenen bewerkt, welke, met voorbijzien van alle verschil van gezindheid, gereed is om daar, waar het vereischt mogt worden, alles aan te wenden, wat dienstig is, tot bevordering van het algemeen welvaren.

De eerbied voor de godsdienst, welke zich hier, allerwegen doet kennen, drong ook door tot de harten der onbeschaafde negers, zelfs tot de ruwe boschbewoners toe, en de onvermoeide pogingen van de

voorstanders der *MORAVISCHE BROEDER GEMEENTE*, wier leer zoo geschikt is voor den eenvoudigen, hebben het bewijs opgeleverd, dat voor het licht der waarheid, alle nevelen van bij- en ongeloof, zwichten moeten.

Ofschoon de voorstanders dier gemeente met zeer vele bezwaarnissen te kampen hebben, en zich zeer vele opofferingen moeten getroosten, blijven zij evenwel met moed en volharding bewandelen, den eenmaal betredenen weg tot verlichting, in de gegronde hoop, dat de hoogste liefde, die voorzeker met welgevallen op hunnen arbeid staart, hen kracht en ondersteuning zal verleenen, om de aangevangene taak met lust en opgewektheid te vervolgen, en met luister te voleinden.

De gunstige medewerking van ons Gouvernement, en de hulp der *Maatschappij ter uitbreiding van het christendom onder de heidensche bevolking*, brengen zeer veel toe, om de goede zaak te bevorderen; doch daar het onderwijs der plantaadje-slaven, met groote kosten, die de reizen naar dezelven vooroorzaken, gepaard gaat, — zoo is het te wenschen, dat ieder, die belang stelt, in de Goddelijke openbaring; die zijn geluk zoekt in de kennis der ware Godsvereering en in de vervulling der daaraan verbondene verpligtingen; die het geluk van anderen, aan het zijne, op het naauwst verbonden acht, ook aan die maatschappij, deelneme en daardoor aan het fonds, die kracht bijzette, om meer en meer te voorzien in de middelen ter bereiking van hare zoo heilzame bedoelingen. — Van den goeden uitslag en de heilzame uitwerkselen der uitbreiding van het christendom toch alleen, is de zedelijke verbetering en de beschaving der negers te verwachten; — daar door alleen, kunnen zij gebragt worden tot die ware gehoorzaamheid *aan-*

en dien eerbied voor de regelen welke hen ter vervulling zijn opgelegd; — daardoor alleen, kunnen zij geleid worden, tot de overtuiging, dat opvolging van wet en orde, dat onderwerping aan het wettig gezag en dat trouw en verkleefdheid, aan hunne meesters, de voorwaarden zijn, waarop hun tijdelijk geluk, kan worden bevorderd; — daardoor alleen, kunnen zij tot het besef gebragt worden, dat werkzaamheid, de pligt is van iederen mensch, hem door Goddelijke en burgerlijke wetten voorgeschreven. Groot dus is het nut, hetwelk van den arbeid der voorstanders van de *Moravische Broeder Gemeente*, ook voor volgende geslachten te wachten is. — Trachten wij nu ook, om tot bevordering dier goede zaak het onze bij te dragen; ondersteunen wij, elk naar ons vermogen, door milde bijdragen, de maatschappij tot uitbreiding van het christendom, en bewijzen wij daardoor onzen wensch, om in deze volkplanting, beschaving en zedelijkheid te bevorderen, het wezenlijk geluk te doen genieten, zelfs door hen die in den geringsten staat verkeeren, en alzoo ons zelven en anderen den voorsmaak te bereiden, van dat eeuwig heil, hetwelk ons in de gewesten der eindelooze zaligheid verbeidt!

C.

Bydragen van gemengden inhoud.

OVER HET VERKOOPEN VAN SLAVEN MET HET REGT VAN WEDER INKOOP.

Een ieder, die niet geheel vreemdeling is in de gewoonten en gebruiken dezer volkplanting, maar vooral hij, die in de praktikale wereld leeft, of daarin zich beweegt, weet, dat hier, *sedert eenige jaren*,

bijkans geene soort van overeenkomsten zoo menigvuldig wordt aangegaan, als die, waarbij A. slaven verkoopt aan B. voor eenen bepaalden prijs, waartegen B. zich verbindt, om, ingeval A. binnen zekeren termijn de betaalde som terug bezorgt, als dan de verkochte slaven wederom in zijnen eigendom te doen overgaan, ten gevolge waarvan tegelijkertijd de slaven, bij een schriftelijk contract en voor eenen vasten tijd worden verhuurd aan A. die zich verpligt om daarvoor jaarlijks eene bepaalde som, aan B. te voldoen.

[NB. De zoogenoemde koopsom is meestendeels ver beneden de eigenlijke waarde der slaven, terwijl de gefingeerde huurprijs overeenkomt met het bedrag van derzelver interessen als mede van het jaarlijksche hoofdgeld dier slaven.]

Ofschoon het regtens geoorloofd is, om goederen te verkoopen, met voorbehoud van het regt van weder inkoop gedurende een zeker aantal jaren, neemt het echter niet weg, dat op de zedelijke waarde der door ons bedoelde overeenkomsten zeer veel te zeggen valt.

Onderzoeken wij slechts waaruit zij derzelver oorsprong ontleenen, zoo zullen wij daarvan de volste overtuiging erlangen.

Die overeenkomsten, hoewel in schijn de natuur van koop en verkoop aannemende, missen geheel en al het *karakterstieke* daarvan; immers is koop en verkoop *eene overeenkomst, waardoor de een zich verbindt tot onteigening of overgave van eene zaak en de andere tot betaling van eenen zekeren koopschat in gelde.* Er behoort dus noodzakelijk tot het contract van koop en verkoop *de wil om zich van het bezit* of *den eigendom van het goed te ontdoen.*

De contracten nogtans, waarbij men beweert *slaven*

te verkoopen, met het regt van weder inkoop, worden aangegaan, zoo dikwijls eene geldleening heeft plaats gevonden, voor dewelke de geldgever eenige reëele zekerheid, in plaats van eenen personelen borgtogt verlangt.

De bedoeling der contractanten, (de basis van alle overeenkomsten die ter goeder trouw worden aangegaan,) is dus geenzins aan de eene zijde om te verkoopen, noch aan den anderen kant om te koopen; maar alleen van de zijde des eigenaars der slaven, om den genen die hem door eene geldleening gerieft, zoo veel mogelijk te trachten te secureren, en van den kant des geldgevers om alle mogelijke schaden van zich af te weren; want terwijl slaven die aan geen vast effect behooren, regtens, als *roerende goederen* worden aangemerkt, zoo spreekt het van zelf, dat eene simpele verpanding van slaven bij eene obligatoire schuldbekentenis, *zonder dat die slaven in het bezit van den geldgever zijn overgegaan*, geen pandregt daarsteld, en mits dien dat gevolg niet kan hebben, dat daaruit voor dien geldgever, eenig regt van preferentie op die slaven zoude kunnen geboren worden; integendeel, elk crediteur van den eigenaar dier slaven, zoude de bevoegdheid hebben, dezelven, krachtens een regterlijk gewijsde, bij executie te doen verkoopen en aan het provenu derzelven zijn achterwezen te verhalen, zonder dat eenig verzet zijdens den geldgever deswegen, regtsgeldig zoude zijn, terwijl deze evenmin, krachtens dat simpel verband, eenige aanspraak op dat provenu, met effect, zoude kunnen sustineren.

Ter oorzake van dergelijken gesimuleerden koop en verkoop worden niet slechts eene quitantie op zegel afgegeven, maar beide partijen leveren daaromtrent eene opgave aan de openbare autoriteit, waarbij

zij, *onder præsentatie en des noods præstatie van solemnelen eed*, verklaren dat er wezenlijk *eigendoms overgang*, *vermindering* en *vermeerdering van eigendom*, *door den wettigen titul van verkoop en koop*, heeft plaats gevonden; ten respecte van welke wederzijdsche opgaaf, dan ook, de slaven, die er het onderwerp van zijn, van den naam des eenen afgeschreven, en op dien des anderen, *als zijn wettig eigendom*, op de slaven-registers overgeschreven worden!

Van welke nadeelige gevolgen voor velen, zoude het niet zijn, ingeval zoodanige handeling, anders dan *eene dwaling* werd beschouwd?

Behalve dat die fictive overeenkomsten van koop en verkoop, uit een zedelijk oogpunt beschouwd, ten hoogste te wraken zijn en daargelaten dat daardoor het openbaar gezag, volkomenlijk in erreur wordt geleid, zoo vloeit hieruit nog voort, dat van dergelijke gesimuleerde transactien weinige of liever in het gegeheel geene partij te trekken is en zij ook den geldgever niet kunnen baten, zoo dikwijls het belang van derden daarmede in aanraking komt. Want heeft de eigenaar der slaven nog andere crediteuren, deze zullen voorzeker zich evenmin bekreunen aan de overschrijving van de slaven ten name des geldgevers, als aan het deswegen bij hem ontvangen bewijs van betaling der zoogenoemde koopwaarde; integendeel, zij zullen krachtens hunne vonnissen, hun regt op die slaven handhaven; — ingeval van oppositie zijdens den geldgever of liever voorgewenden eigenaar, zullen zij van hem den decisoiren eed afvorderen, »*dat de* »*gesustineerde koop en verkoop* WERKELIJK *en* NIET GE»SIMULEERD IS," en dusdanigen eed zoude hij immers niet kunnen afleggen?

Men ziet dus aan welke gevaren en nadeelen men

zich bloot stelt, door het aangaan van zoodanige overeenkomsten!

Beter ware het dus om de contracten zoodanig in geschrifte te stellen, als partijen in de daad bedoelen en de bestaande wetten aan de hand geven; beter ware het, om, met de meeste cordaatheid, te doen blijken, van het geen werkelijk geschiedt, om alzoo aanspraak te kunnen maken op de bescherming der heilzame verordeningen.

En dan geloven wij aan de hand te mogen geven, om, bij het aangaan van geldleeningen, waarvan slaven tot zekerheid strekken moeten, een behoorlijk *contract van pandgeving* en *pandaanneming* uittebrengen.

Men zorge daarbij, om de slaven *in het bezit van den pandaannemer te doen overgaan*, daar *dit* het eenig kenmerkende bewijs van de onderhavige overeenkomst uitmaakt.

Mogten partijen na het aangaan van het contract en na dat daarvan, *binnen den bij de wet bepaalden tijd*, aangifte is gedaan bij den ambtenaar beslast met het houden der slaven registers, met elkander overeenkomen, dat de verpande slaven ten behoeve van den eigenaar zullen moeten arbeiden, dit zal gewisselijk den aard der zaak evenmin veranderen, als het reëel regt des pandaannemers verkorten, want door toetelaten dat de slaven ten behoeve van hunnen wettigen meester, werkzaamheden zullen verrigten, bevordert de pandaannemer het belang des pandgevers, zonder in eenige deelen of in welk opzigt hoeookgenaamd, eenige verandering te brengen of te gedogen aan den titul, welken hij krachtens het contract van pand heeft verkregen, noch aan de regten, welke die overeenkomst aanvankelijk hem heeft bezorgd.

Indien echter de pandaannemer niet mogt willen gedogen, dat de verbondene slaven, ten behoeve van

hunnen meester arbeiden, zoude hij, even als ter zake van alle andere verpandingen, verpligt zijn, de vruchten en baten, welke van die slaven genooten worden, aan den pandgever uit te keeren of wel dezelven in mindering van de hoofdsom te doen strekken.

Langs dezen weg, zoude eene handelwijs, die zoo zeer met de zedelijkheid strijdt en, aan zoo vele nadeelen is blootgesteld, geheel komen, op te houden en, men zoude, van wederzijde, de verkregene regten kunnen doen gelden, zonder beducht te zijn ten aanzien van eene gegronde of ongegronde beschuldiging van kwade trouw, — ja zonder gevaar te loopen, om, bij de welmeenendste oogmerken, niet slechts verlies te lijden, maar bovendien voor zijnen regter te moeten bloozen.

Mogt deze vlugtige, doch in de daad op ervaring rustende, aanmerkingen, den gewenschten invloed verkrijgen, — voorwaar, wij zouden ons van harte verblijden eenigermate te hebben bijgedragen, om eene der zedelijke kwalen, die onze Maatschappij verpesten, derzelver aanzijn te doen verliezen.

H..........

DE KOLONIST.

Staat- Land- en Huishoudkundige Beschouwingen.

GEDACHTEN OMTRENT DE VRAAG: »*ZAL SURINAME* »*DOOR GEWONE MIDDELEN UIT HAREN VERACH-* »*TERDEN STAAT KUNNEN GERED WORDEN?*"

Zeer belangrijk kwam ons deze vraag voor, toen wij, in het eerste nummer van dit Tijdschrift, dezelve geopperd zagen, en waarlijk, hoe meer wij over de zaak nadachten, hoe meer wij het gewigt gevoelden, om de beantwoording, met die naauwkeurigheid en die juistheid te bewerkstelligen, welke onzes bedunkens vereischt wordt, om het ware doelwit te treffen, naardien van eene zoodanige uiteenzetting afhankelijk is, de geheele ontbinding van den knoop, die om den staat dezer Kolonie is vastgehecht, en uit welken, de bloei dezer volkplanting, moet worden ontwonden.

Gewigtige taak derhalve voor hem, die het wagen durft, die ontwikkeling te beproeven, dewijl het gezigtspunt, van hetwelk de zaak moet worden overzien en beoordeeld, genomen moet worden van eene standplaats, verre verheven boven de oppervlakte der dagelijksche bespiegeling; verre gestegen boven de gewone vlugt der gemeenzame overpeinzing. — Gewigtige taak daarenboven, dewijl zij niet alleen ten doel kan hebben, een onderzoek van natuurlijke oorzaken en gevolgen, maar ook van zedelijke beginselen en uitwerkselen, waaruit de oorsprong van het

euvel moet worden opgespoord, en, uit welker ontvouwing, die middelen moeten voortvloeijen, welker aanwending, tot herstel van den vervallen staat dezer Kolonie, noodzakelijk leiden moet.

Hoe moeijelijk dit alles in waarheid ook zij, hoe groote bedrevenheid en welke wijze ervaring vereïscht moge worden, tot eene behoorlijke en gepaste ontwikkeling van het een en ander: wij willen ons evenwel, door het gevoel onzer minderheid, geenzins laten ontmoedigen om eene proeve te wagen, en in den toon der eenvoudigheid, met inachtneming van die bescheidenheid, welke de behandeling der zaak vordert, en met die gematigdheid, welker taal allen aanstoot vermijdende, door zachtheid van uitdrukking, zich den weg tot het hart van den weldenkende weet te banen, en waardoor hare toonen, dien weêrklank vinden, welke zoo noodzakelijk is, om het goede te bevorderen, en de innerlijke overtuiging, die vaste wortelen te doen schieten, welke het zedelijk gevoel, ten eenemale omvattende, aan den geest de helderheid verschaft, om het ware van het valsche te onderscheiden, en gepaste middelen tot wegneming van het kwaad, te baat te nemen; onze beschouwing bepalen, tot de ontwikkeling der vraag: *welke zijn de* natuurlijke *oorzaken, die tot den achteruitgang der Kolonie*, *hebben aanleiding gegeven?* Mogten wij hierin gelukkig slagen, dan zal het den zaakkundige, niet moeijelijk vallen, na te gaan, of Suriname door *gewone* middelen uit haren verachterden staat, zal kunnen gered worden. —

Wanneer wij tot de oorzaken van verval der Kolonie, willen doordringen, behooren wij ons te wenden tot de geschiedenis dezer volkplanting, en aanvangende met die tijdvakken, toen ijver en werkzaamheid, den landbouw bevorderden, en slavenhandel, gelegenheid

verschafte, om, naar mate van den vooruitgang der plantaadjen, de werkende magt te versterken en te vermeerderen, allengs afdalen tot op onze dagen, om trapsgewijze waar te nemen, wat al tot den verachterden staat, aanleiding gegeven heeft.

Aan niemand van eenige ervaring, zal het onbekend zijn, dat in den bloeijenden tijd der plantaadjen, in Europa, belangrijke sommen aan de eigenaren werden voorgeschoten, tot uitbreiding van den landbouw, waardoor die inwendige krachten opgewekt en versterkt werden, welker uitwerking, welvaart aanbragten.

De natuur, door Gods vaderhand verrijkt met al wat den naam van vruchtbaarheid mag dragen, bood met milddadigheid uit haren schoot, den noesten landbouwer, rijke schatten aan en kroonde zijnen arbeid met de schoonste vruchten. — Hierdoor uitgelokt, vermeerderde van lieverlede het getal dergenen, welke zich tot dit vak van bestaan bepaalden, en de jaarlijksche oogsten, leverden het bewijs op, dat, aan werkzamen geest, zich beleid en zorg paarden; terwijl het bestuur des lands, langs alle mogelijke wegen, zich van den onschatbaren pligt, krachtdadig bleef kwijten, om de bronnen van welvaart, hoe langs hoe meer te openen en aan alle takken van bestaan, de meest mogelijke ondersteuning en uitbreiding te verschaffen.

Zoo betreedde deze volkplanting, bij eenvoudige beginselen, op goede trouw en algemeen belang gegrond, den weg, die tot hare verheffing leidde, tot op het tijdstip dat deze Kolonie, eerst onder voorwendsel van in bewaarneming, naderhand als eene verovering, onder het gebied van eenen vreemden Monarch werd gebragt.

Vreemde zeden en gewoonten, namen toen de plaats

in, van de eenvoudige beginselen, en een onbepaald crediet, die den koophandel schijnbaar deed bloeijen, ontrukte zeer spoedig aan den landbouw, zoo menige hand, die op eene gemakkelijkere wijze, in de stad Paramaribo, het middel van bestaan, meende te zullen vinden.

Weinig was men er op bedacht, dat vreemde tooi, hoe luisterrijk hij schijnen moge, gelijk is aan eene waterbel, die in eene oogenblik praalt, om even daarna te vergaan!

Dit gevoelden de landbouwers evenwel, met knellende smart, toen de Kolonie later, onder haren wettigen regeerder werd terug gebragt, en men op eens, de voorschotten en derzelver renten, welke gedurende de bezetting der Britten en de daardoor veroorzaakte stremming der Nederlandsche scheepvaart, niet konden worden en niet waren aangezuiverd, in Holland moest afbetalen; terwijl de Engelschen, wier handelsvoordeelen in de Kolonie, ophielden te bestaan, op hunne beurt, dadelijke afdoening hunner vorderingen eischten.

Deze omstandigheid konde niet anders dan op eene allernadeeligste wijze, den landbouw drukken en aan denzelven, dien geweldigen schok toebrengen, welke alle veerkracht ontzenuwde, terwijl de spoedig gevolgde menigvuldige executive verkoopingen van plantaadjen, wier eigenaren, aan hunne verpligtingen niet konden voldoen, en een agio-handel, veroorzaakt door gebrek aan middel tot remise der aanzienlijke kapitalen, welke zoowel naar Holland als naar Engeland, moesten worden overgemaakt, aan Suriname's ingezetenen dien slag toebragten, welke hen met ondergang bedreigde.

Onder zulke bezwaarnissen het hoofd gekromd, moesten de landbouwers, door de spoedig gevolgde

afschaffing van den slavenhandel, zich de gelegenheid ontnomen zien, om hunne staten, van eenen gewissen val te redden, en het scheen als of het noodlot, zich op eene geduchte wijze, over het aannemen van vreemde zeden en gewoonten en het verwaarlozen van den landbouw, wilde wreken, toen, na een aanmerkelijk verlies van slaven door de kinderziekte in het jaar 1819, het vernielend vuur, de stad Paramaribo in 1821, dreigde in eene puinhoop te herscheppen.

Die benarde toestand, gevoegd bij de toenemende rijzing van den wissel-cours, — dien kanker, door welken, dagelijks, het kapitaal der ingezetenen in waarde verminderde, — onderdrukte de hoop op uitkomst dermate, dat landbouw, koophandel, en zoo vele andere takken van bestaan en vertier, aan verkwijning en achteruitgang werden prijs gegeven.

Eindelijk scheen het tijdschip van redding genaderd te zijn, toen eerst het papiergeld, ofschoon ook tegen eene reductie van 210 pCt., ingewisseld werd tegen een gangbaar muntstelsel, hetwelk Nederlandsche waarde bezat, en naderhand, aan de oprigting der Particuliere West-Indische Bank, de verzekering werd gehecht, dat voor de door haar af te gevene billetten, op iedere aanvraag, wisselbrieven zouden worden uitgereikt, en dat het voorname doel dier inrigting, de strekking zoude hebben, om door beleeningen, tegen eene gematigde jaarlijksche rente en aflossing, die middelen te verschaffen, ten einde de Kolonie te doen toenemen in bloei en welvaart.

Hoe heilzaam deze maatregel en die inrigting waren, — hoe zeer de laatste vooral, de kenmerken met zich droeg, van den ernstigen wil om het welzijn dezer volkplanting en harer inwoners te bevorderen: — zoo hebben onderscheidene omstandigheden, —

waaronder op den voorgrond mag gesteld worden, de oorlog met Belgie, — te zamen gewerkt om de goede oogmerken dier inrigting, het gewenschte doel te doen missen, en maatregelen te baat te nemen, die met zich mede bragten, het intrekken der bepalingen ten aanzien van het afgeven van wisselbrieven en het opschorten van het doen van beleeningen.

Hierdoor begon de *agio-handel* even als weleer, en de middelen tot opbeuring en ondersteuning van den landbouw, hielden op te bestaan, en met dezelven werd de hoop op uitkomst, waarmede elk burger zich met regt verheugd had, ten eenemale, den bodem ingeslagen.

Te midden dezer onheilen, trachtte men van andere zijden, veelvuldige plantaadjen op te breken, en de slaven familiesgewijze in publieke veiling te brengen, ten einde, zoo men meende, geledene schaden te herstellen of grootere nadeelen voor te komen; maar, ofschoon die maatregel aan enkele eigenaren of fondshouders voordeel mogt hebben toegebragt, zal niemand, bij eenig nadenken, het kunnen tegenspreken, dat juist deze handeling, het kwaad tot hoogeren graad heeft gebragt: naardien het opbreken der koffij-staten en den afzonderlijken verkoop der slavenmagten, (waardoor een groot deel voor de diensten der stad zijn opgekocht,) aan den eenen kant, eene geduchte vermindering aan de landbouwende menigte, heeft toegebragt, die niet ligt wederom kan worden aangevuld, terwijl aan den anderen kant, gebrek aan kost en vee, voor de behoefte der stad, daardoor evenzeer bevorderd is geworden, om niet te spreken van de schuilplaatsen der wegloopers, die door het teruggeven der plantaadjen, aan de uitwerkselen der woeste natuur, op de aanmerkelijkste wijze uitgebreid worden.

Zoo heeft het kwaad van lieverlede veld gewonnen,

zoo is Suriname eindelijk, op den rand van eenen onmetelijken afgrond gebragt, waarin zij verpletterd storten zoude, indien de arm der belangstelling, haar niet krachtdadig ondersteunen wilde.

Gelukkig voorwaar, dat het tijdstip genaderd schijnt, waarop met ernst aan den toestand, van dit door God gezegend land, gedacht wordt!—Gelukkig voorwaar, dat Suriname, bij al haren onspoed, eenen rijkdom van innerlijke waarde bevat, die schadeloosstelling belooft en gewisselijk schenken zal, voor de zorgen, welke hare opkomst vereïscht! — Gelukkig voorwaar, dat men niet verre te zoeken heeft, om de middelen tot herstel en verbetering op te sporen, nu ons uit het beschouwde, de overtuiging zal zijn aangebragt, dat de oorzaken van achteruitgang, hoofdzakelijk toe te schrijven zijn:

Vooreerst: Aan het gebrek aan genoegzame landbouwers.

Ten anderen: Aan het gemis der hulpmiddelen, welke den bloei moeten bevorderen.

Eindelijk: Aan het ontbreken van het middel tot het doen van remises en om den Wissel voor agio te bewaren.

Is het ons nu ernst, om onze krachten en vermogens toe te wijden, aan de bevordering der belangen dezer Kolonie, beproeven wij dan, hetgeen in ons bereik is, om het kwaad af te weren, en het nuttige en heilzame te stichten; —stellen wij alle vooroordeelen en bezwaarnissen ter zijde en vestigen wij alleen het oog op dat gene, hetwelk tot algemeen welzijn, de strekking hebben kan; — zoo zullen wij ons, van onze verpligtingen jegens ons zelven, onze natuurgenooten en het land onzer inwoning kwijten, en ons waardig maken die voorregten, welke ons, door het bezit der vruchtbare Suriname, boven zoo vele andere landen, zijn ten deele gevallen.

D. W. V.

OVER HET VOORSTEL TER OPRIGTING VAN EEN FONDS VOOR LANDBOUWERS.

Voorwaar *een voorstel* hetwelk reeds bij de oppervlakkigste beschouwing, de algemeene goedkeuring weg moet dragen, — *een voorstel* tot welks instandbrenging men krachtdadig wordt opgewekt en aangespoord, hoemeer men door eene diepere betrachting der zaak, van deszelfs heilzaamheid wordt overtuigd.

Wij zijn het volkomen eens met den ontwerper van dit plan, dat eene jaarlijksche contributie van 2½ pro cento der gagien van iederen plantaadjebediende, hij zij directeur of blankofficier, toereikende zal zijn, om ten deze zoodanig fonds daar te stellen als vereischt wordt, zoo om periodieke uitkeeringen aan hulpbehoevende landbouwers te doen, als om den landbouw zelven, *door middel eener Kolonisatie van vrije personen*, te bevorderen.

Immers calculeert de ontwerper de gezamenlijke jaarlijksche bijdragen op *f* 7000, — twee derde gedeelte dezer som zoude als kapitaal beschouwd en alzoo tegens goede zekerheid op renten moeten worden belegd; het overige derde zoude al dadelijk kunnen besteed worden, tot onderstand van die behoeftige landbouwers, die, hetzij door ligchaamsgebreken, hetzij door ver gevorderde jaren, buiten staat zijn door eigenen arbeid, zich een middel van bestaan te verschaffen.

Al het geen daarvan mogt overschieten, mitsgaders de jaarlijksche renten der uittezettene gelden, zouden kunnen gebezigd worden tot ondersteuning van den landbouw, terwijl de voordeelen die hiervan komen zullen, al wederom zouden kunnen strekken tot meerdere uitbreiding van denzelven.

Die landbouw zal moeten beoefend worden door

vrije personen, zonder medehulp van slaven; alle pogingen behooren dan aangewend te worden, om die Kolonisatie, niet slechts te bepalen tot de *voortbrengende*, maar ook tot de zoogenoemde *verkrijgende* landhuishoudkunde, ten welken einde, de kolonisten, een doelmatig onderwijs in de *technologie* (dat is: in de wetenschap van het gebruik, hetwelk de mensch van de voortbrengselen der natuur kan maken:) verkrijgen moeten.

Om het fonds tot stand te kunnen brengen, is het vooral noodig, dat de voornaamste eigenaren en administrateuren van plantaadjen in deze Kolonie, hetzelve in hunne bescherming nemen en door hunnen veelvermogenden invloed, de deelneming in hetzelve bevorderen. Het behoeft geene verzekering, dat alleen, *langs dien weg*, het heilzaam doel bereikt zal kunnen worden, en wij houden ons volkomen overtuigd, dat men het zich ten aangenamen pligt zal rekenen, in staat gesteld te worden, voor zulk eene zaak, zijnen invloed te doen gelden.

Moeijelijk echter zoude men zoodanige eigenaren en administrateuren, bezwaren kunnen met het beheer van het fonds, wanneer hetzelve eenmaal zal zijn daargesteld, te meer, dewijl er dikwijls geene gelegenheid gevonden wordt, om beduidende geldsommen op goede zekerheid te beleggen. Doch dit heeft geene zwarigheid. Het bestuur der Spaarbank, opgerigt door de Surinaamsche Maatschappij van Weldadigheid, hetwelk met zooveel beleid en met zulk een gunstig gevolg, de geldmiddelen beheert, welke aan die inrigting, van tijd tot tijd, zijn en nog worden ingebragt: kan gewisselijk als het beste middel beschouwd worden, om, overeenkomstig hare reglementaire bepalingen, de administratie te voeren over de financiele belangen van het fonds, terwijl daardoor de

voornoemde Maatschappij van zelf de aanleiding verkrijgt, om van hare zijde tot bevordering der kolonisatie, krachtdadig mede te werken.

De organisatie van een fonds voor landbouwers heeft dus, een vijftal nuttige en heilzame bedoeling en strekking: *voor eerst* zouden de genen, die, het zij door gevorderde jaren, door ligchaamsgebreken of door het opbreken der plantaadjen, waar zij als directeurs, werkzaam zijn geweest, (voor zoo verre de noodzakelijkheid dit gebiedt,) reeds dadelijk eenen gepasten onderstand kunnen erlangen, die hen voor groote behoefte beveiligt en tevens van de onaangename verpligting bevrijdt, om, als ware het, de tusschenkomst der algemeene barmhartigheid in te roepen en vaak zich bloot te stellen aan weigering, die niet altoos met eene betamelijke kieschheid gepaard gaat.

In de tweede plaats, zouden de tegenwoordige plantaadje-bedienden, met mindere angstige zorg voor de toekomst, de werkzaamheden aan hunne betrekking verbonden, ten uitvoer brengen; integendeel, zij zullen aangespoord worden om, met verdubbelden ijver en vlijt, de belangen aan hunne zorgen toevertrouwd, waar te nemen, daar zij als dan het zekere vooruitzigt zouden hebben, dat, mogt soms, — bij het gemis van genoegzame tijdelijke middelen, — ziekte of ouderdom hen beletten, het dagelijksch brood te verdienen, in hunne behoefte behoorlijk zal worden voorzien.

In de derde plaats, zouden vele jonge lieden, die tot nu, uit vooroordeel, uit andere kwalijk geplaatste begrippen, maar ook uithoofde van het afschrikkend voorbeeld der menige behoeftige landbouwers, zich aan de dienst der Plantaadjen onttrekken, door de zoo veel hulpbelovende bemoeijingen van het bedoelde

fonds, aangespoord worden, om zich op de planterij toe te leggen en daardoor zich eene hoogstnuttige en vereerende betrekking te verschaffen.

In de vierde plaats, zoude voor hen, die slechts verlangen een arbeidzaam en naarstig leven te leiden, door middel van de kolonisatie, een ruim veld kunnen geopend worden. Velen die, uit valsche schaamte thans met armoede en gebrek te kampen hebben, zouden overvloedige gelegenheid vinden, niet slechts om al hunne behoeften te vervullen, maar bovendien in die van anderen ruimschoots te voorzien, terwijl daardoor dan ook hunne beschaving en zedelijkheid, aanmerkelijk zoude kunnen bevorderd worden.

In de vijfde plaats eindelijk, zoude uit dit alles zeer veel goeds voor de geheele bevolking geboren worden; behalve dat er eene gelegenheid zoude bestaan, waardoor, op eene behoorlijke wijze, de nooden van achtingswaardige personen, worden weggenomen, als ook dat gepaste vlijt en nijverheid allerwege zoude heerschen; — zoude door de bevordering, welke de landbouw hierbij ondervinden zal, zeer veel worden toegebragt tot uitbreiding van den handel, daar toch de voortbrengselen dier industrie, de binnenlandsche consumtie in groote mate overtreffen zoude.

Wij zeggen derhalve niet te veel, wanneer wij het plan ter oprigting van een landbouwers-fonds, als een voorstel beschouwen, in het naauwste verband staande met de algemeene welvaart van dit land en wij durven dus daarom gerust vertrouwen, dat hetzelve voorstel geenzins als een schaduwbeeld voorblj vliegen of, als zoo vele anderen, met onverschilligheid aangemerkt worden zal, maar dat *zij*, *die inzonderheid daartoe de magt bezitten*, hunne beste pogingen zullen aanwenden, om daaraan het vereischte gevolg te geven.

AGRICOLA.

OVER DEN HANDEL IN AMERIKAANSCHE WAREN.

Belangstelling in de plaats zijner inwoning, is de pligt, welke iederen regtschapenen burger is opgelegd en welks vervulling, hem waardig doet zijn, de menigvuldige voorregten, welke hem worden geschonken.

Met die gezindheid bezield, tracht hij, in welken stand hij ook geplaatst is, het zijne bij te dragen tot bevordering des algemeenen heils en vestigt hij steeds het oog op die bronnen van bestaan, waaruit de bloei des lands ontspringt en op die takken van bestaan en vertier, welke eenen belangrijken invloed uitoefenen op- of in een naauw verband staan *tot* het algemeene welzijn.

Onder dezen mogen wij, ten aanzien dezer Kolonie, voorzeker rangschikken den Amerikaanschen handel. Hij toch, voorziet ons in de noodzakelijke behoeften, inzonderheid voor de mindere klasse en stelt ons tevens in staat om de slaven, die den Bakkeljaauw, den Haring en den Makreel, maar vooral het Zout en den Tabak, niet ontberen kunnen, die noodwendigheden te verschaffen, terwijl de Melassie, welke door de Amerikanen, voor hunne ladingen, in ruiling wordt genomen, op geene voordeeligere wijze kan afgezet worden, naardien deze Suikerstroop, bij proefneming in het Moederland, ongeschikt bevonden is, voor de bereiding van Broodsuiker.

Ofschoon deze handel, uit den aard der zaak, aanspraak mogt maken op algemeene zoo wel als op bijzondere begunstiging en uitbreiding, zal men het gereedelijk moeten toegeven, dat dezelve, hoewel van Gouvernementswege bijzondere voorregten genietende, evenwel door misbruiken van andere zijden, zeer beperkt en gedrukt is. — Immers is het eene waar-

heid, dat men daarvan eenen *monopolie*-handel heeft gemaakt en dat de *meesten der genen*, welke zich gelukkig rekenen, daarvan meesters te zijn, alle krachten, vermogens en invloed zamenspannen, om anderen, die dit vak willen uitoefenen, uit hetzelve te weren, zelfs met opoffering van voordeelen, alleen om daardoor de *concurrentie*, die in het belang van het algemeen, zoo wenschelijk is, tegen te gaan en alzoo de gelegenheid aan zich te behouden, om de Amerikanen *zeer weinig* voor hunne carga's te bieden en *zooveel* voor de Melassie, welke in ruiling gegeven wordt, af te vorderen, als men met zijne geldelijke belangen, het meest overeenkomstig acht. Indien nu deze handeling ten oogmerk had, om de goederen, welke tot zeer lage prijzen worden ingekocht, met eene gematigde winst verkrijgbaar te stellen, zoo zoude elk een, met een dankbaar hart, den handelaar eeren en prijzen; doch het eigenbelang straalt te zeer in de oogmerken door, en wie kent de magtige drijfveren van dat onverzadiglijk gevoel niet?

Ofschoon men hier te lande de voortbrengselen der plantaadjen en alle andere waren, tegens *kontant geld*, kan erlangen, is er evenwel ten aanzien van den verkoop der Melassie, eene uitzondering op den algemeenen regel gemaakt, zoodanig dat men deze suikerstroop, *bij uitsluiting* bestemd heeft, tot het leveren aan zoogenoemde amerikaansche handelaren. — Waarschijnlijk is het, dat deze bepaling haren oorsprong ontleend heeft, uit de meening, dat daardoor, de amerikanen genoodzaakt zullen worden, hunne waren, die voor deze Kolonie, zoo onontbeerlijk zijn, steeds te blijven aanvoeren, ten einde in het bezit gesteld te worden der Surinaamsche Melassie, die in kwaliteit, verre boven die van andere Kolonien, de voorkeur verdient. — Hoe veel goeds deze bepaling in

zich moge bevatten, is het evenwel niet te ontkennen, dat men in lateren tijd en vooral in deze dagen, dezelve heeft aangewend als een middel, om des te beter in de gelegenheid te blijven, om aan den eenen kant, andere personen, die *voor geld*, de Melassie niet te koop kunnen krijgen, te beletten om in dien dwanghandel te concurreren en van de andere zijde, den Amerikaan in de noodzakelijke verpligting te brengen, zijne goederen beneden de waarde af te geven, wil hij van Melassie voorzien worden.

Dit mag ook als de oorzaak beschouwd worden, waarom zoo weinige Amerikanen thans hier aankomen en zich veel liever, *elders* Melassie van eene mindere kwaliteit als de Surinaamsche aanschaffen, (en voorzeker niet tegens eene geringe prijs), terwijl zij op hunne carga's, *een beduidend* voordeel behalen.

Van daar de thans bestaande schaarschheid van Amerikaansche provisien, waardoor het weinig getal kooplieden in dat vak, zich de gelegenheid aangeboden ziet, om de Amerikaansche waren, tegens de hoogst mogelijke prijzen te verkoopen.

Geen wonder dan ook, dat de uitgaven der plantaadjen vermeerderd worden en de gemeene man, zich verstoken ziet van dat gene, hetwelk hem tot dagelijksch voedsel moet verstrekken, naardien zijne inkomsten, die groote uitgaven niet kunnen bestrijdene, terwijl de slavenmagten van zeer vele koffijstaten, welker jaarlijksche opbrengsten niet noemenswaardig zijn, van de noodzakelijke behoeften, zeer bekrompen, kunnen worden voorzien.

Hoe nadeelig dit in het algemeen is, en tot welke schroomelijke gevolgen, zulks aanleiding kan geven, is noodeloos aan te merken, daar dit, zelfs den oppervlakkigsten waarnemer in het oog zal vallen, even als het den nadenkende en zaakkundige, niet zal

ontglippen, dat ingeval de melassie voor iedereen, *tegen kontante betaling*, verkrijgbaar gesteld werd, de handel in Amerikaansche waren, meer algemeen zoude zijn en de goederen, door de concurrentie, tegen beterkoope prijzen zouden te bekomen zijn, als waarvoor men dezelven thans zich moet aanschaffen. — De tegenwoordige handelaar, moge hierop, tegenwerpen: dat het verkoopen van melassie, *voor kontant geld*, aanleiding zoude kunnen geven, dat de Amerikanen hunne waren op de andere naburige Kolonien afzetten en slechts hier aankomen om de melassie af te halen, — het antwoord zal daarop volgen, dat ingeval de Amerikaansche handel meer algemeen werd, de aanvoerder, voor zijne waren, veel hoogere prijzen zal kunnen bedingen, als hem thans, door het weinig getal kooplieden, toegedacht wordt, en hij derhalve, voordeel op zijne goederen genietende, volgaarne zijnen handel zal trachten uit te breiden en op zijne beurt, met genoegen voor de melassie, eene hoogere prijs zal willen besteden. — Het is niet te loochenen, dat de tegenwoordige kooplieden, mindere winsten zullen genieten als nu, doch wij geloven, dat het belang van het algemeen, verre de voorkeur verdient, boven dat van weinigen.

Wenschelijk ware het derhalve, dat heeren administrateuren van plantaadjen, die gaarne het hunne zullen willen bijdragen, om de welvaart dezer Kolonie te bevorderen, hunne aandacht op deze zaak vestigen, daar het toch ontegensprekelijk in het voordeel der effecten zijn zal, ingeval door eene meerdere concurrentie in den Amerikaanschen handel, de slaven-provisien, tot billijkere prijzen zullen kunnen aangekocht worden, en de melassie, indien dezelve *voor kontant geld*, niet alleen voor den tegenwoordigen koopman in dat vak, maar voor iedereen, ver-

krijgbaar gesteld werd, veel meer zal opbrengen, als hetgeen thans daarvoor besteed wordt.

Behalve het voordeel, hetwelk de aankoop der goederen, en de verkoop der melassie op deze wijze, aan de plantaadjen zullen aanbrengen, is het buiten alle tegenspraak, dat eene meerdere concurrentie in den Amerikaanschen handel, aan menigeen een ruim bestaan, zal kunnen opleveren. G.

IETS OMTRENT DE KAAIJEN.

Ongetwijfeld moet het voor iederen eigenaar van huizen aan den Waterkant gelegen, bezwarend zijn, om telken jare, de houte schoeijingen te doen repareren en in orde te brengen. — Ofschoon bij wettige verordening bepaald is, dat de legplaats der ponten zijn zal, van de Engelsche of zoogenaamde Plattebrug af tot aan den Amerikaanschen hoek, zoo is het niet zeldzaam dat de plantaadje-slaven, voor legplaats der ponten, de voorkeur geven, aan beide zijden van 's lands Waag tot aan de Plattebrug, en die vaartuigen, bij hoogwater, vast maken aan de schoeijingen en daaraan zeer vele schade toebrengen, waardoor gedurige reparatien noodzakelijk gemaakt moeten worden, vooral wanneer de schouwingen van Gouvernementswege plaats grijpen. — Wanneer men de kosten dier reparatien nagaat, dan moet het in het oog vallen, dat de eigenaars der huizen aan den Waterkant, niet veel liever, de schoeijingen van steen laten maken, daar men wel is waar in eens eene groote uitgaaf zich moet getroosten, doch op den duur daarbij voordeeliger zal staan, als met het doen van gedurige verbeteringen aan de houte schoeijingen, en daarenboven bevrijd zal worden van veelvuldige onaangenaamheden.

Om deze steenen schoeijingen op eene minkostbare wijze daar te stellen, gelooven wij, den eigenaren geene ondienst te doen, door hen aan te raden om het Gouvernement Generaal te adieren, ten einde van landswege, de schoeijingen van den steenen trap af tot aan de plattebrug, gemaakt worden, en dat ieder eigenaar, naar mate van de breedte der erven, zijn aandeel in de kosten betale. — Wij stellen ons voor, dat zoodanig verzoek, een gunstig resultaat zal opleveren, naardien eene goed aangelegde Kaai, tot de verfraaijing der Stad, het hare zal bijdragen.

I.

WAARDOOR, ZOUDE HIER TE LANDE, EEN VOLKSGEEST, KUNNEN DAARGESTELD WORDEN?

Onder volksgeest verstaan wij, die onderlinge vereeniging van de leden der algemeene burgermaatschappij, waardoor men aan het bestaan, den bloei en de welvaart des lands, die belangstelling hecht, welke van zelve, alles aangrijpt, wat tot de bevordering daarvan, de strekking hebben kan; — die hartelijke broederschap, waardoor het welzijn van onze medeburgeren, ons na aan het harte ligt en de verlichting en beschaving van den gemeenen man, het doelwit van ons pogen uitmaakt; — die aangename overeenstemming, waardoor de eer van staat en volk, aan onze eigene verbonden geacht wordt, en die verknochtheid doet ontstaan, welke den bestuurder, als hoofd, als beschermer, als vriend afschetst!

En vragen wij ons zelven af: bestaat er in het algemeen zulk een echte geest onder ons? dan zullen wij, met schaamte het ontkennend antwoord moeten geven. Want ofschoon het beschaafde deel der maatschappij, zich in dit opzigt van eene gun-

stige zijde doet kennen, zoo is het evenwel eene waarheid, dat onder het meerendeel der bevolking, een volksgeest te vergeefs, moet gezocht worden.— En geen wonder, daar de gemeene man, als in eene afzondering van de beschaafde maatschappij leeft, aan onkunde en dwaasheid overgelaten, en alzoo prijs gegeven is, aan de uitwerkselen zijner ruwe natuur.— Niet genoegzaam bekend met de taal, welke in den beschaafden kring gesproken wordt, is het niet zeldzaam, dat wijze verordeningen, door hem verkeerdelijk opgevat, de beste middelen averegts toegepast en hartelijke vermaningen als harde beschimpingen beschouwd worden.

Onbekend met het algemeen belang, is slechts het vervullen zijner eigene zeer geringe behoeften, het doel van zijnen arbeid, en ofschoon ook aan de genen, welke boven hem in stand verheven zijn, gehoorzaamheid bewijzende, is hij vreemd van die hartelijke verknochtheid aan het bestuur, welke zoo noodzakelijk is, ter daarstelling van den hechten band van vereeniging, die in de verordeningen, al moge zij ook het gewenschte doel missen, de goede oogmerken nimmer miskent, maar volgaarne het zijne bijdraagt, om het nuttige te bevorderen en dáár, waar de rust of de veiligheid des lands van buiten bedreigd wordt, goed en bloed veil heeft.

Het is waar, dat de bestuurder des lands, zoo door doelmatige wetten, berekend naar den geest des tijds, en naar de verlichting en beschaving zijner onderdanen, als door het openen van alle bronnen van bestaan en het aanwenden van alle middelen ter bevordering van den bloei en welvaart des lands, het vertrouwen, de achting, den eerbied, de liefde en de verkleefdheid zijner onderdanen, onkreukbaar verwerven zal, der genen, welke hem verstaan en door-

gronden kunnen, doch zijne welgemeende pogingen, kunnen den gewenschten uitslag niet bewerken, bij dezulken, welke zijne taal niet begrijpen, zijne werken niet bevatten kunnen. — Beschaving en verlichting alleen zijn in staat dien geest daar te stellen; zij alleen bezitten de kracht, om den band toe te snoeren, welke om den regeerder en den onderdaan, moet vastgehecht zijn; zij alleen hebben het vermogen om aan eenen wèlgestelden geest, nijverheid en volksvlijt te paren, en daaruit bloei en welvaart te doen ontstaan; zij alleen, kunnen die onderlinge vereeniging, die hartelijke broederschap en die aangename overeenstemming daarstellen, welke men gewoon is met den naam van volksgeest te bestempelen. — Is dit met de waarheid overeenkomstig, — erkennen wij het, dat het grooter deel onzer inwoners, die reeds de schooljaren ontwassen zijn, in eenen onbeschaafden kring leven en zich bewegen; — hebben wij de ervaring, dat zij, door de onbekendheid met onze taal, het middel derven, om zich in het een en ander te bekwamen; dan zullen wij de voorgestelde vraag, eenstemmig beantwoorden: dat het onderwijs in de Nederlandsche taal, voor den gemeenen man, noodzakelijk is, om opgeleid te worden, tot dat gene, hetwelk, tot het aankweeken en bevorderen van den volksgeest, leiden kan.

Maar, wien zal hierbij de vraag ontglippen: op welke wijze, zal men den gemeenen man, daartoe opleiden? — Waar zal de gelegenheid gevonden worden, om den daglooner, dat noodzakelijk onderwijs te doen genieten? Hoeveel laat het onderwijs der jeugd zelve, niet te wenschen over, om geschikt genoemd te worden, voor den geest des tijds?

Gaarne willen wij dit alles toegeven, doch ons daardoor geenzins laten overtuigen, dat er geene mid-

delen zouden te vinden zijn, om zulk eene inrigting daar te stellen, van dewelke, voor rust en orde, bloei en welvaart, zulke hechte steunpunten te ontleenen zijn en voor onze zelfstandigheid, zoo vele krachten kunnen voortvloeijen.

Vestigen wij onze gedachten op den geest des tijds: wij zullen de noodzakelijkheid eener zoodanige inrigting gevoelen; — bepalen wij ons, tot het gebrek aan genoegzame landbouwers, en de daardoor te voorziene kolonisatie van vrije personen: wij zullen de noodzakelijkheid eener zoodanige inrigting gevoelen; — werpen wij een blik op onze naburen, en willen wij middelen van voorzigtigheid, die van zelve eene aansluiting, eene naauwere toehaling der maatschappelijke banden voorschrijven, aanwenden: wij zullen de noodzakelijkheid eener zoodanige inrigting gevoelen.

De bevooroordeelde moge hiertegen, zijne aanmerkingen en zwarigheden in het midden brengen, de zaakkundige die met beleid te werk gaat en uit de gebeurtenissen in andere gewesten, nuttige lessen en wenken tracht op te zamelen, en op het land zijner inwoning van toepassing wil maken, zal gaarne erkennen, dat zedelijke beschaving en verlichting van den gemeenen man, voor de zelfstandigheid, instandhouding, bloei en welvaart dezer volkplanting, niet als overbodig kan worden beschouwd, en dat het onderwijs in de Nederlandsche taal, noodzakelijk is, om daartoe den grond te leggen.

En zoude, om niet van andere middelen te gewagen, de Maatschappij *tot nut van het algemeen*, niet dienstbaar kunnen gemaakt worden, aan zoodanig onderwijs? — Moet het ons zelfs niet bevreemden, dat die maatschappij, welke zich, behalve het overmaken van het gewoon jaargeld aan de moeder maat-

schappij in Nederland, zich schijnt te bepalen tot het uitgeven van den Surinaamschen almanak, en het bekroonen van edele daden, tot nu toe, geene middelen heeft aangewend tot beschaving van den gemeenen man?

Mogt men vroeger de noodzakelijkheid daarvan niet hebben ingezien, of zijn de fondsen dier loffelijke maatschappij, niet toereikende om de kosten tot de daarstelling eener geschikte inrigting, tot *avond* onderwijs, van den gemeenen man te bestrijden, wij houden ons overtuigd, dat ieder weldenkende, van wien gezegd kan worden, dat hij, inderdaad, belang stelt in deze volkplanting, gereedelijk het zijne zal willen bijdragen, tot volvoering eener taak, zoo noodzakelijk tot daarstelling, aankweking en bevordering, van den waren volksgeest. W.

Bydragen van gemengden inhoud.

FRAGMENT EENER ZAMENSPRAAK.

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

En zoo al voortwandelende, werden wij eindelijk vermoeid en zetteden ons aan den oever der rivier, op eenen omver gevallenen boom neder. —

Hier hadden wij een ruim gezigt en gelegenheid, de oneindige grootheid van den Schepper des Heelals, in zijne verbazende werken der natuur te bewonderen en te aanbidden. — Veel hooger evenwel nog steeg onze bewondering, toen wij naar onze woning terugkeerende, onze oogen opwaarts hieven en eenen helderen sterrenhemel aanschouwden. Nu werden onze harten vervuld, met den diepsten eerbied en den nederigsten

ootmoed; met de reinste liefde, de dankbaarste gehoorzaamheid en het onbepaaldste vertrouwen op hem, wiens grootheid het uitspansel in vollen nadruk, verkondigde. — Nu bewonderden wij, met verstommenden eerbied, de oppermajesteit van dien God, die het liefelijk *Zevengesternte* bindt, en *Orions* strikken slaakt; die den *Hemelkrans* voortbrengt op zijnen tijd, en de *Beerin* vertroost over hare jongen. (JOB 38: 31. 32.)

Nu gevoelden wij den oneindigen afstand tusschen den Almagtigen en ons zelven, terwijl wij ons tevens verblijdden over ons aanzijn en onze verhevene bestemming: daar onze geest, als op vleugelen des dageraads zich verhief en tot den eeuwigen oorsprong aller wezens opklom. Want dit vermaak en genoegen is geenzins het voortbrengsel eener overspannene of wufte verbeeldingskracht, welke zich verlustigt met beelden van eigene vinding en de ziel ledig laat aan ware kennis; maar het is een gewrocht der Goddelijke wijsheid, hetwelk de wetenschappen verhoogt in hare bekoorlijkheden, de Godsdienst schraagt in hare werkingen, en der deugd voedsel verschaft, in hare vorderingen tot volmaaktheid.

Met zulke gewaarwordingen bezield, traden mijn vriend G. en ik binnen de woning van den heer Directeur, bij wien wij, om het aangename van het landleven te genieten, eenige dagen gelogeerd waren.

Na den avondmaaltijd werd het Tijdschrift: *de Kolonist*, waarvan de twee eerste stukjes ter tafel gebragt werden, het onderwerp van ons gesprek; en na dat allen betuigd hadden, dezelven met de meeste aandacht gelezen te hebben, kwam hetzelve hoofdzakelijk hierop neder:

Ik. Hoedanig denkt gij in 't algemeen over de daarin geplaatste stukken?

G. In 't algemeen moet ik de openhartige belijdenis afleggen, dat al de daarin voorkomende stukken, mijns inziens, volkomen aan het *doel* der uitgave beantwoorden. Wel is waar, hier en daar ontmoet men wel eens leemtens, ook wel eenige stellingen, waarop nog al wat aftedingen zou vallen: doch welk menschelijk werk is volmaakt?

In een woord, ik verheug mij innig over de geboorte van dat Maandboekske, met den hartelijken wensch, dat hetzelve, in weerwil van vooroordeelen, zelfs van tegenkantingen — op den duur in groei en bloei, toenemen, en eenmaal, bij rijpere jaren, zelfs heinde en ver, de heilzaamste vruchten verspreiden moge.

Ik. Maar wat zullen al de belanglooze, welgemeende pogingen, aan algemeene welvaart toegewijd, toch baten, wanneer zij niet met belangstelling ter harte genomen en met zigtbare daden bekroond worden? —

G. Het is waar, eene oppervlakkige, zelfs eene naauwkeurige lezing, zal nimmer het *wit* bereiken, waarnaar de schrijvers jagen, wanneer men ten minste de boekjes neder legt, zonder zich om den inhoud verder te bekommeren, of het *nuttige* daarvan te beproeven en in beoefening te brengen; — neen, er moeten handen aan 't werk geslagen, alle vooroordeelen, alle eigenbelang ter zijde gesteld worden en elk zich plaatsen op dat standpunt, waar hij het meest voor berekend is, om, enkel uit besef van pligt, onophoudelijk te arbeiden aan de welvaart van dit heerlijk land zijner inwoning: dan gewis, zullen deze onderscheidene pogingen, de gewenschte vruchten dragen, en tot daarstelling van een *schoon geheel* bij uitnemendheid medewerken. Zelfs — zoo als de bekwame schrijver in de voorrede zich uitdrukt, — zelfs een droppel aan den emmer en het stofje aan de weeg-

schaal, zullen tot volmaking van dat geheel bijdragen.

De Directeur. Dit wensch ik hartelijk. Het denkbeeld van *Kolonisatie*, dat elders, in onzen tegenwoordigen leeftijd, meer en meer veld wint, maakt het, zoo al niet noodzakelijk, dan ten minste wenschelijk, dat wij onze gedachten ernstig op dit onderwerp vestigen.

Ik beken het, zoodanige onderneming kan door enkele particulieren niet voltooid worden, zonder de bijzondere tusschenkomst van het Gouvernement; doch de daartoe aan te wendene middelen doelmatig bevonden wordende, kan het geen' twijfel lijden, of het Gouvernement zal, zoo veel het kan en mag, dezelve gereedelijk onderschragen. Hier, mijne heeren! heb ik inzonderheid ook op het oog, *het voorstel ter oprigting van een fonds voor landbouwers*, waarin de schrijvers onder anderen en te regt zeggen: (sprekende over de verdiensten der Maatschappij van Weldadigheid) »wenschelijk ware het intusschen, (om ons »doel bevorderlijk te zijn) dat deze loffelijke inrigting »meer bijzonder dienstbaar konde gemaakt worden aan »de bevordering van den kolonialen landbouw, door »namelijk aan deze behoeftige kinderen, die toch »reeds van hunne vroegste jeugd af, het besef van »hunne afhankelijkheid gehad hebben, in den tegen»woordigen leeftijd, de verpligting opteleggen, om, »zonder medehulp van slaven, uit den schoot des »aardrijks, hun levensonderhoud te halen" Waartoe zoude het toch baten, ijdele klagten naar elders aan te heffen, daar wij, althans eenige middelen in onzen eigenen boezem hebben, om daar aan, zoo al niet grootelijks, dan ten minste eenigermate, tegemoet te komen? Dat wij aanvangen deze van *binnen* te beproeven, dan zal er van *buiten* ook wel hulp toegebragt worden. Ja, dan zal het Moederland met

blijde blikken op onzen aangevangenen arbeid nederzien en welligt pogingen aanwenden, dat het Z. M. onzen geëerbiedigden Koning moge behagen, Hoogstdeszelfs *bijzondere zorgen*, in de tegenwoordige treurige omstandigheden*, ook *uittestrekken*, *ter opbeuring dezer volkplanting*, welkers ingezetenen in het algemeen, met vaste banden, zoo bijzonder aan het dierbaar Koninglijk Stamhuis gehecht zijn, waarvan, onder anderen, ruim 3 jaren geleden, bij het verblijf van een der telgen in ons midden, de duidelijkste bewijzen ten toon gespreid zijn.

G. Ik kan mij met uwe denkbeelden zeer wel vereenigen; maar.....

De Directeur. Vergeef mij, — nog een enkel woord en ik zal gesproken hebben. In dat zelfde evengenoemd stuk komt ook voor, een *fonds voor landbouwers*: welk voorstel ik met hart en ziel omhels. Ik verlang zelfs reikhalzend naar het oogenblik, waarop men mij in de gelegenheid zal stellen, om zulks met daden te toonen, uithoofde ik mij daarvan de uitmuntendste, de heilzaamste vruchtgevolgen voor oogen stel.

G. Waarlijk, dat zijn loffelijke bedoelingen. Maar ik, vader van een huisgezin zijnde, hetwelk een drietal kinderen telt, zoude hetzelve zoo hartelijk gaarne naar het Moederland willen zenden, om aldaar tot hooger onderwijs te worden opgeleid, uitgaande van het beginsel dat de opvoeding een schat van onberekenbare waarde is: doch in de tegenwoordige omstandigheden waarin zoo weinig te verdienen valt, en bij de treurige uitzigten voor de toekomst, bekruipt mij de vrees dat ik de kosten daarvan, op den duur, niet zal kunnen bestrijden, en evenwel.....

Ik. Veroorloof mij, mijn vriend! dat ik u nopens dat bezwaar verwijze aan het eerste stuk ten opschrift hebbende: *over den heilzamen invloed der letter-*

kunde &c. Aldaar toch, wordt door eene bekwame pen op een binnenlandsch hooger onderwijs, eenige hoop gegeven.

G. Dat de dageraad dezer hoop spoedig aanbreke! Tot bereiking van dat heilzaam doel intusschen, kan niet te veel moeite aangewend, mogen geene pogingen gespaard worden. Hoe zouden de harten van vele brave ouderen, niet van innige blijdschap en hartelijke dankbaarheid kloppen, wanneer hunne lievingen in dezelfde plaats, alwaar zij gevestigd zijn, tot hooger onderwijs opgeleid en tot nuttige leden, tot sieraden en vraagbaken der burgerlijke maatschappij, gevormd konden worden?

Heil allen die aan dat verheven doel zouden willen arbeiden of reeds geärbeid hebben! Wij tellen in deze volkplanting, Godlof! mannen, uitgerust met talenten, waarop wij met regt mogen roemen: ô! dat zij het mogen hooren of vernemen, met welk eene hartelijke belangstelling men algemeen wenscht, dat zij ter bereiking van dat loffelijk oogmerk, al hunne welsprekendheid, en invloed mogen besteden.

Ik. Dat zij zoo! Ik, in mijn vak van koopman en winkelier, heb thans ook met vele onheilen te kampen. In het Moederland nog aanzienlijke betalingen te doen hebbende, grieft het mij innig, dat ik geene remisen kan overmaken: te meer nog, om dat daarvoor de noodige gelden onder mij disponibel zijn. Reeds twee malen heb ik, bij de loting van Wissels, ongelukkig, niets getrokken, en om producten afteschepen, daar zie ik thans ten eenenmale van af, — want onlangs heb ik met 20 v. suiker eene proef genomen, doch het resultaat was uiterst nadeelig en bedroevend. Nu weet ik bij het opruimen mijner voorradige goederen volstrekt geen raad meer, als durvende mij, in deze gesteldheid van zaken, niet

vermeten om nieuwe ontbiedingen uit het Moederland te doen.

Om het *gebrek aan Wissels* en het *overvloed van geld* door sprekende bewijzen aan te toonen, is het algemeen bekend, dat bij de laatste loting der Wissels ten bedrage van *f* 25000—, eene som van niet minder dan *f* 239,000—in contanten gestort is.

Hoe wenschelijk zoude het derhalve, in het *belang van het algemeen* niet zijn, indien het besluit van Z. M. den Koning de dato 11 Julij 1824 wederom in werking konde gebragt worden, met die wijziging, zoo als de kundige schrijver B. over *het gebrek aan Wissels*, hetzelve bij uitnemendheid voorstelt; hier door zoude dan, volgens eene globale berekening ten minste *f* 450,000—jaarlijks verkrijgbaar kunnen gesteld worden.

G. Ik neem hartelijk deel in uwe tegenwoordige omstandigheden; laat echter vooral de hoop niet varen, maar vertroost en bemoedig u met het streelend denkbeeld: »hierna beter.” Trouwens Z. M. onze beminde Koning de bewuste 24 art., tot heil van zijn getrouw volk aangenomen hebbende, kan het toch wel niet missen, of de eindschikking met het muit- en woelzieke Belgie zal eenmaal,—mogelijk binnen kort,—in weerwil dat de heldere uitzigten weder eenigermate beneveld zijn,—daargesteld worden. Dan,—ô, welk een opwekkend denkbeeld!—dan zal welligt ook de Part. W. I. Bank hare operatien hervatten, waardoor gij en velen met u, niet alleen geholpen, maar ook gered zult worden.

Ik. Ja, regt en geregtigheid, godsvrucht en deugd, vrijheid en licht, zullen, in spijt van staatkundige belangen, gewis eenmaal over onregt, bijgeloof, onverdraagzaamheid en duisternis heerlijk zegevieren!

Het is intusschen voor elk weldenkend hart hoogst

bedroevend, dat onze beminde Vorst, — een sieraad der gekroonde hoofden en een voorbeeld van deugd — door andere Mogendheden, in zijn goed regt en edele bedoelingen, zoo miskend en niet naar verdiensten behandeld wordt. *Hij* evenwel die de harten der Vorsten als waterbeken neigt, zie op zijne onvermoeide pogingen tot algemeen volksgeluk, met welgevallen neder en bekroone dezelven eindelijk met de keur zijner zegeningen!

De Directeur. Dat al onze welgemeende bedoelingen ten spoedigste hare vervulling mogen erlangen, is de wensch van mijn hart. — Ik heb eenen genoegelijken avond doorgebragt; aangenaam zal het mij zijn, de overige stukken morgen avond met u te behandelen.

Daar het intusschen reeds laat geworden was, gingen de vrienden van elkander en begaven zich ter rust.

K.........T

IETS OVER OPENBARE VERMAKELIJKHEDEN.

Het gezellige leven is behoefte voor iederen mensch, van welken leeftijd hij zijn moge, en het genoegen verkrijgt eene hoogere waarde en meerdere bevalligheid, wanneer hij hetzelve in den kring van zijne betrekkingen en te midden zijner vrienden, op eene eenvoudige, ongekunstelde en derhalve ongedwongene wijze kan smaken. — De plaats welke hem zulk een genot, dusdanige rust en dergelijke verpozing en verademing aanbiedt, wordt hem dierbaar en staat hoog in zijne schatting, daar hij haar beschouwt als het liefelijk beeld, in welks armen, hij zijne zorgen uitstort, en hetwelk hem, bij iederen aanblik, vergoeding aanbiedt voor de onaangename ontmoetingen, die vaak maatschappelijke betrekkingen, van meer

dan eene zijde aanbrengen. Van dusdanigen aard, vertoonen zich aan ons, de bekoorlijke tuinen, die men elders in de nabijheid der steden in menigte aantreft, en die door hunnen smaakvollen aanleg, den wandelaar, tot rust en genot uitlokken.

Dáár begeeft hij zich in het gezelschap van vrienden en magen, en vergeet onder aangenaam gekout, de bezwaarnissen en tegenheden des levens en de grimmigheden des noodlots. — Dáár ziet hij de jeugd dartelend spelen, terwijl de ouden van dagen, met nuttig onderhoud, de uren der rust verkorten. — Zóó mogen *anderen* zich boven *ons* bevoorregt zien; — Zóó kunnen *anderen*, zich het leven aangenaam maken, terwijl *wij*, te vergeefs naar eene rustplaats zoeken, om onzen afgematten geest, afleiding te verschaffen; — Zóó hebben *anderen* zich vermaak en genoegen bereid, terwijl *wij* lusteloos omdolen, en geene plek aantreffen, waar wij ons verpozen kunnen. — En kunnen wij dit gemis, aan het land onzer inwoning toewijten? Of moeten wij niet volmondig bekennen, dat hetzelve, boven vele anderen, de geschiktheid bezit, om de wenschen van dien aard, te bevredigen? Is het niet in staat, ons dat gene te schenken, hetwelk wij, van hetzelve zullen willen afvorderen, en behoort het niet onder deszelfs voorregten, om door zijne vruchtbaarheid ons meer aantebieden, dan wij aanvankelijk verwachten? — Slechts onze eigene vadzigheid, onze in het oog loopende onverschilligheid en inzonderheid ons vooroordeel, zijn de oorzaken van het gene wij derven moeten. — De buitengrond *Vaderszorg* aan den weg van *Quatta*, moge in deze stad, voor eenige weinige leden, eene uitspanning genoemd worden, doch voor het algemeen levert dezelve, luttel genot op: — deszelfs verre afstand van de stad, maakt het voor wandelaars allezins

moeijelijk, om derwaarts te gaan, terwijl de inrigting zelf, den toegang *voor het algemeen*, verbiedt.

Wij hebben behoefte aan een *jardin public*, alwaar elk ordelijk burger en ieder vreemdeling, zich vertoonen en deelen mogt in de algemeene genoegens, die dezelve aanbiedt.

Men wane niet, dat zulk eene algemeene toelating, misbruikt zal worden, neen! Wij gelooven, dat slechts de *stellige* bepaling, om de uitgaven, welke men zich zal veroorloven *onmiddelijk* en dus in kontanten te voldoen, de kracht zal bezitten, om misbruiken tegen te gaan en zelfs menigeen, die *nu*, societeiten enz. zeer drok bezoekt, doch alles laat opschrijven en welligt nimmer voldoet, afteweren en binnen zijnen waren kring te brengen.

Wanneer men nu, een of ander, in de stad, of nabij dezelve, gelegen erf, tot zoodanigen door ons bedoelden tuin, wil aanleggen in den smaak zoo als velen in de nabijheid der stad Amsterdam aangetroffen worden, en daaraan eene duurzaamheid wil verzekeren, zal men daartoe, eene som van ongeveer *Zes duizend gulden* noodig hebben, voor welk bedrag, men ook, de vereischte huisraden, en al hetgeen verder benoodigd mogt zijn, zoude kunnen aankoopen, en welke som, binnen zeer weinige jaren, gemakkelijk zal kunnen terug gevonden worden, in de verpachting of verhuring dier plaats, aan dezen of genen, die als kastelein, onder toevoorzigt van een Bestuur, de dienst op zich zal willen nemen, terwijl men de eigendommelijke waarde blijft behouden.

Op zoodanige wijze zoude men eene lustplaats kunnen daarstellen, waar oud en jong van beide kunne, de genoegens des gezelligen levens, zullen kunnen smaken, en waar ongekunstelde vermaken, den gedrukten geest zullen opwekken en verhelderen.

Mogt deze vlugtige schets den gewenschten invloed verkrijgen en aanleiding geven, om iets aan te wenden, ten einde het leven, zoo voor ons zelven, als voor anderen, aangenamer te maken, dan zal mijne proeve niet onnuttig zijn geweest.

L.

OVER DE PONTEN.

Ofschoon onze eeuw zeer vele verbeteringen in meer dan een opzigt, heeft voorgeschreven, zoo zijn er nog genoegzame lieden te vinden, die steeds aan het *oude* gehecht zijn, en die als reden van hunne handeling niets anders weten aan te voeren, dan: » *Grootvader* » *en vader hebben hetzelfde gedaan en wij volgen hun* » *voorbeeld op.*" — Dit schijnt dan ook de regel te zijn, welke door de *Pontevoerders*, in acht genomen wordt, want het moet waarlijk bevreemding baren, dat de Ponten, in deze dagen, nog even lomp worden gebouwd, als voor honderd jaar geleden, toen men mindere kennis van zaken had. — Het is te verwonderen, dat er niet meer ongelukken met die vaartuigen gebeuren, daar zulk een groot ligchaam, even stomp van voren als van achteren gebouwd, slechts gestuurd wordt door middel van eenen riem, en veeleer door stroom en wind *gedreven*, dan wel *voortgeroeid* wordt; — van daar dan ook dat de schepen, niet zeldzaam op de aankomst hunner ladingen moeten wachten.

Zoude het niet doelmatiger zijn, en minder vrees voor ongelukken overlaten, ingeval men de Ponten, *van voren* iets langwerpiger, en *van achteren* zoodanig liet bouwen, dat die vaartuigen van een roer, kunnen voorzien worden? En zoude er aan de daken der Ponten, die aan dezelven, volkomen het

aanzien van *drijvende hutten* geven, geene verandering kunnen toegebragt worden, waardoor de wind, minderen invloed op dezelven hebben zoude?

Wij gelooven ja, en vleijen ons dat de Pontevoerders, niet ongenegen zullen zijn, om van het *oude* af te stappen, en aan hunne vaartuigen zoodanige verbeteringen aan te brengen, waardoor zij, schade en ongelukken, zoo veel mogelijk kunnen voorkomen.

S. P.

E R R A T A.

Bladz. 65, reg. 8 van ond. staat *betreedde*, lees: *betrad.*
» 66, » 9 van boven, staat *eene*, lees: *een.*
» 67, » 9 » » » *eene*, lees: *een.*

DE KOLONIST.

Staat- Land- en Huishoudkundige Beschouwingen.

GEDACHTEN VAN EENEN KOLONIST, BIJ DE VERWISSELING VAN HET JAAR.

Bij de intrede van eenen nieuwen jaarkring, is het allezins nuttig en noodzakelijk, eenen blik op het verledene te werpen, het standpunt van het tegenwoordige, met de meest mogelijke naauwkeurigheid, op te nemen en, langs dien weg, te beproeven om juiste voorspellingen voor de toekomst uit te brengen; — zoo lang toch gevolgen aan oorzaken gepaard zullen zijn, — zal ook de toekomst, met het tegenwoordige evenzeer als met het verledene, in het naauwste verband staan, waaruit dus noodwendig volgt, dat eene gezette waarneming der dingen en van den waren stand derzelven, ons leiden moet tot behoud van het goede of tot wegneming van het kwade.

In ruime mate hebben wij alwederom gedurende het afgeloopene jaar, de weldaden en zegeningen genoten van Hem, die het Al regeert en bestuurt door het woord zijner kracht, en terwijl wij, met een dankbaar gevoel, daarvan gewagen, verheffen wij onze harten tot Hem, smekende, dat Hij, ook in dezen nieuwen tijdkring, het oog van genade en van barmhartigheid op ons vestige en nu ook weder zijne goede gaven over ons uitstorte.

Onder de veelvuldige genotene zegeningen, op

welken wij bogen kunnen, behoort voorzeker dat wij, in dit, door den Schepper der Natuur zoo mild bevoorregt land, de grootste rust en veiligheid, ondervonden hebben; eene rust en veiligheid, die door geenen aanval, noch van binnen, noch van buiten, op eenigerhande wijze is verstoord geweest. Voorwaar een geluk, waarnaar elders te vergeefs wordt verlangd, op het welk velen onzer natuurgenooten buiten de grenzen van deze volkplanting, geenzins den roem kunnen dragen, een geluk waarop niet weinigen, met een afgunstig oog nederzien.

Wij hebben, gedurende het afgeloopen jaar, over het algemeen, ook den zegen van het Opperwezen mogen erkennen in de onderhouding van onze gezondheid, geene bijzondere krankheid trof ons, evenmin werd het land onzer inwoning door menigvuldige sterfgevallen geteisterd!

Gewigtige veranderingen in het personeel van onderscheidene takken van bestuur, hebben echter, in het verledene jaar, plaats gehad, zoo door de tijdelijke afwezendheid van eenige hoofd-ambtenaren, als inzonderheid door het vertrek van Zijne Excellentie den heer Generaal-Majoor Baron VAN HEECKEREN, die, na een bijkans zeventienjarig verblijf in dit gewest, voor weinige maanden zich van ons meende te verwijderen, doch op het eiland *Curaçao*, den laatsten tol aan de natuur moest voldoen.

De omstandigheden dezer kolonie, bij een zoo gewigtig tijdperk, als waarin wij ons thans bevinden, overwegende, doet zich de kwijnende toestand van den landbouw al dadelijk aan ons voor; menige weleer bloeijende plantaadje, hebben wij, in het afgeloopen jaar, moeten zien opbreken en derzelver slaven afzonderlijk verkoopen en vaak, hebben wij, inzonderheid in die dagen toen de vaart van Sara-

macca, door de afdamming van het kanaal, belemmerd was, de verderfelijke uitwerkselen van het verlaten der koffij-plantaadjen, in de groote schaarschheid van het dagelijksche voedsel, ondervonden. De werkende magt onzer plantaadjen heeft derhalve wederom eene zeer groote vermindering ondergaan, eene vermindering, die, daar zij door geene andere hulp wordt ondersteund, in de gevolgen tot nog nadeeligere resultaten aanleiding moet geven. Met rassche schreden gaan wij den kleinen droogen tijd te gemoet, een tijdperk hetwelk zich in het bijzonder kenmerkt door gebrek aan kost, dewijl de zware winden, welke in dat jaargetijde alhier opsteken, vaak geheele velden met volwassene banannen verwoesten. Men heeft zich bevlijtigd plantaadjen op te breken en derzelver bebouwde gronden aan de ruwe natuur te doen wederkeeren, zonder daarbij te bedenken aan het bestaan van hen, wien de opbrengsten dier velden onmiddelijk tot levensonderhoud verstrekten. Gewisselijk is het dus te voorzien, dat de gewone inlandsche levensmiddelen, tot buitengewoon hooge prijzen stijgen zullen.

In vergelijking bij andere jaren, hebben dan ook onze effecten, geenzins dat aantal producten opgeleverd, hetwelk men van de vruchtbaarheid des lands en van de alom bekende groeikracht des bodems, te regt heeft mogen verwachten. Verscheidene planters ondervinden zeer beduidende verschillen in hunne berekeningen, die den drang der zaken niet weinig verergeren. Wij willen gaarne de mogelijkheid erkennen, dat welligt de saisoenen hier en daar niet gunstig hebben medegewerkt, maar wij weten tevens, dat op dusdanige effecten, alwaar de aanplantingen en de overige landelijke werkzaamheden, waar onder wij inzonderheid de bedelvingen rangschikken, op

den juisten tijd hebben plaats gevonden, — op de effecten, waar een naauwkeurig toezigt bij het ontkiemen en opschieten van het geplantte en de vereischte voorziening bij iedere teleurstelling, de werking der natuur is te gemoet gekomen: — de noeste vlijt en arbeidzaamheid des planters, in alle deelen beloond is geworden.

Hoe het daarmede ook gelegen mogt zijn, zoo veel is zeker, dat wij, op onze opbrengsten van het afgeloopene jaar, op de produkten gedurende hetzelve uitgevoerd, den roem missen, op welken wij eertijds teregt aanspraak mogten maken. Verbazend zijn dus de prijzen, welke hier te lande besteed moeten worden voor de koloniale produkten, inzonderheid bij de onvoordeelige markt, welke dezelven in het Moederland aantreffen. Nadeelig voorwaar is de kwijnende toestand van onzen landbouw, zoo voor ons zelven als voor het Moederland en dit wel in onderscheidene opzigten. Het is dus het gemeenschappelijk belang om denzelven allerwege, de behulpzame hand te bieden.

Behalve dat de naderende en zeer waarschijnlijk groote behoefte aan het dagelijksche voedsel, iederen weldenkende, bezorgd behoort te doen zijn zoo voor de min gegoede klasse der vrije bevolking als voor de slaven, — behalve dat het te kort der opbrengsten van de plantaadjen in het algemeen, den verderfelijksten invloed uitoefent, zoo wordt de gezigteinder nog verduisterd, door het gestadig afnemen van den Noord-Amerikaanschen handel en vaart op deze Kolonie; reeds zijn de pakhuizen der Amerikaansche kooplieden zeer schaars voorzien, terwijl hunne waren niet dan tot zeer hooge prijzen verkrijgbaar zijn gesteld. De prijs der melassie is, wel is waar, eenige centen hooger gesteld, doch het zijn slechts de suiker-plantaadjen, die hier van eenig voordeel ge-

zieten; de koffij-plantaadjen en houtgronden, vooral die, waarvan de beheerders niet tevens suiker-staten bezitten of administreren en alzoo zich niet in de gelegenheid bevinden, om van andere zijde, aan de Amerikaansche kooplieden, melassie te bezorgen, lijden geweldig hieronder, terwijl de gemeene man, die gewoon is, gebruik te maken van Noord-Amerikaansche provisien, nu reeds, bijkans eens zoo veel als anders besteden moet voor zijn dagelijksch levens onderhoud en weldra daarvan zich geheel verstoken zal zien.

Wij voeren dit alles aan, om daardoor aan te toonen, dat in weerwil van al de zegeningen, welke wij in dit land genieten, er nog zoo vele breuken en leemten, gebruiken en misbruiken, behoeften en nooden bestaan, die, in weerwil van de goede inzigten van het algemeen bestuur, zeer veel nadeel berokkenen en daarom menigeen, bij den aanvang des jaars, met tallooze zorgen beknellen.

Veel, zeer veel blijft ons dus nog te wenschen over, doch naardien de vervulling van dat alles, eenig en alleen van een wijs en regtvaardig bestuur afhangt, zoo ook van de belangstellende medewerking van hen, die daartoe den wil en het vermogen bezitten: zoo beweenen wij wel den toestand onzer Kolonie, maar wij weenen geenzins als de zulken, welke geene hoop hebben; neen, wij staren, met de gespannenste verwachting, op de toekomst, ons overtuigd houdende, dat hoe donker de weg, in menig opzigt, thans schijnen moge, weldra ook voor ons de zon van heil en welvaren oprijzen zal!

Allerwege hooren wij klaagtoonen aanheffen wegens het gemis der middelen tot het overmaken van gelden naar het Moederland, en meermalen hebben de uitwerkselen der door het Gouvernement gehoudene loting van Wissels ons de onwraakbaarste bewijzen opge-

leverd, dat die klaagtoonen geene ijdele klanken zijn, daar ruim elfmaal zoo veel is gestort geworden, als aan Wisselbrieven verkrijgbaar was gesteld. Ofschoon het niet te ontkennen is, dat de verpligting, om de opbrengsten der van tijd tot tijd verkochte slaven, afkomstig van onderscheidene in dit jaar wederom opgebrokene plantaadjen, aan de belanghebbenden in Nederland over te zenden, de behoefte aan wissels, aanmerkelijk vermeerdert, zoo is het niet te min eene waarheid, dat, door dezen stand van zaken, de kooplieden en zelfs partikulieren zich in de hoogste ongelegenheid bevinden en het algemeen crediet, als het ware, in de waagschaal is gesteld.

Aller wenschen bepalen zich tot de beëindiging der Hollandsch-Belgische geschillen: ook wij doen dit, naardien ook onze belangen daarmede in aanraking zijn, immers hebben die geschillen aanleiding gegeven tot de schorsing der werkzaamheden van de Particuliere West-Indische Bank, voor zoo veel betreft het doen van beleeningen en het afgeven van Wisselbrieven. Het zal wel geen langwijlig betoog behoeven, dat bij aldien er bij de Bank de noodige fondsen en tevens Wisselbrieven verkrijgbaar mogten zijn, — de eigenaren van plantaadjen, welke in deze Kolonie zijn gevestigd, volgaarne van de hulpmiddelen dezer inrigting zich zullen willen bedienen, — daar zij onder de billijkste voorwaarden, de hun benoodigde geldsommen zouden kunnen opnemen, zoo om zich te ontslaan van uitheemsche verpligtingen, als om des te beter hunne ondernemingen te kunnen voortzetten, terwijl zij daardoor ontheven zouden zijn van de belemmering in de vrije beschikking over de opbrengsten hunner effecten, ja van den drukkenden last, om de met de grootste zorg en moeite bijeengebragte produkten, aan den buitenlandschen fonds-

houder overtemaken en zich te vergenoegen met de geringe som, die hun voor dezelven verantwoord wordt.

Dat wij te dezen aanzien dan ook niet wanhopen, maar vertrouwend wenschen dat weldra het tijdstip genake, waarop wij de bovengemelde inrigting, hare werkzaamheden wederom zien opvatten.

Wij moeten, der waarheid hulde doende, erkennen, dat gedurende den loop van het afgeloopene jaar, de zucht tot bevordering van kunsten en wetenschappen, zich in deze Kolonie, in vele opzigten, nadrukkelijk heeft geopenbaard en Surinames ingezetenen ten duidelijkste aan den dag hebben gelegd, dat zij, in weerwil van den drang der omstandigheden, gevoelig zijn voor de uitwerkselen van het schoone, edele en goede. Tot bewijs hiervan zal het genoeg zijn ons te beroepen op de onderscheidene voorstellen, die door menige bekwame pen, in de drie eerste uitgaven van den Kolonist zijn medegedeeld, welke voorstellen blijken dragen van den goeden wil dezer maatschappij, om deugd en zedelijkheid voort te planten, opvoeding en onderwijs uittebreiden, kunsten en wetenschappen te doen bloeijen en langs al deze wegen het waar geluk dezer volkplanting te bevorderen en te bevestigen.

Zelfs de zoowel gelukte poging tot de uitgave van dit Tijdschrift, toegewijd aan de welvaart dezer Kolonie, was reeds op zich zelve een bewijs van den goeden geest die de bevolking dezes lands bezielt, en van het hartelijk verlangen, om, door openbaarmaking en wisseling van denkbeelden, elkander onderling aan te sporen en op te wekken tot gemeenschappelijke bewerking van het goede. Mogen de omstandigheden des tijds het voor als nog verhinderen, om de raadgevingen en aanwijzingen van den kolonist, in

werking te brengen, wij willen ons overtuigd houden dat dezelven niet nutteloos zijn geweest; mogen zelfs die raadgevingen en aanwijzingen, *in het oog van velen*, als schaduwbeelden zijn heengevloden: wij voor ons beamen dit niet, maar stellen dezelven gelijk aan het goede zaad, het welk op vruchtbare aarde is gestrooid, en dus te zijner tijd ontkiemen en vruchten dragen zal, heilrijk voor den tijd en voor de eeuwigheid, zoo dat ook in dit gewest één hart, één geest en één zin heerschen en hieruit echte liefde voor land en regeerder en ware zelfstandigheid voortvloeijen zal.

Beschaving en burgerzin immers, zijn de steunpunten en grondvesten van iedere welingerigte maatschappij: gereedelijk erkennen wij, en voorzeker stemt elk zaakkundige dit met ons toe, dat deze zoo noodzakelijke steunpunten in onze Kolonie, niet allerwegen gevestigd zijn, — dat zelfs de vestiging derzelven met geene geringe moeiten en bezwaren gepaard gaat;—maar zouden wij, door het besef dezer moeijelijkheid ons laten afschrikken, daaraan te arbeiden? Gewisselijk niet; veeleer behooren wij te trachten den raad van dien bekwamen schrijver nateleven, die, in het derde stuk van den Kolonist, zoo treffelijk de middelen heeft aangewezen, waardoor hier te lande een volksgeest zoude kunnen worden daargesteld.

Alles te zamen genomen, geloven wij dat het standpunt waarop deze volkplanting zich thans bevindt, ofschoon in menig opzigt beneveld, evenwel in der daad minder ongunstig is, dan hetzelve, bij eene oppervlakkige beschouwing en beoordeeling zich voordoet, immers dat er gegronde hoop bestaat, dat die nevelen, in meerdere of mindere mate, verdreven zullen worden. Dat wij dan bemoedigd de toekomst

te gemoet treden, onzen toestand steeds vergelijkende met dien van anderen, en daaruit voor ons zelven voordeel trekken; vervullen wij, ieder in zijnen stand en in den kring hem aangewezen, met moed en lust en ijver, de pligten aan dien stand en kring verknocht; volbrengen wij, waar wij kunnen en waar wij mogen het gebod der uitgebreidste liefde, door steeds aan anderen te doen, het geen wij wenschen dat ons geschiede en voorzeker zullen wij ons vatbaar maken om, in dit leven, den voorsmaak der eindelooze, gelukzaligheid te genieten!

Incòla Surinamensis.

DEN MENSCH, BESCHOUWD IN DEN GEZONDEN EN ZIEKELIJKEN TOESTAND, MET EENEN WENK TEGEN ZEKERE IN DEZE KOLONIE HEERSCHENDE ZIEKTE.

> *L'homme*, des qu'il commence à penser et à raisonner, porte naturellement son attention sur les objets qui l'environnent de toutes parts. Frappé de leur nombre, de leur diversité, de leur beauté, il doit éprouver le desir d'en connaitre mieux les propriétés et les usages. Et comment ce desir ne deviendrait-il pas un besoin pour lui, s'il résléchit qu'il est dans une entière dependance de ces objets, non pas simplement pour ses plaisirs et sa commodité, mais encore pour la conservation de sa propre existence.

Bij het ontstaan van den mensch wordt hem tevens opgelegd wederom tot stof terug te keeren. Onmiddelijk en gedurende zijne loopbaan hier op het ondermaansche, is hij aan veelvuldige rampen, zoo wel naar ziel als naar ligchaam, blootgesteld. Deze afwisselende tegenstrijders van zijn geluk en zoo veel mogelijk volmaakten toestand, vereischen, elk op zich

zelven, doelmatige aanwendingen, ter voorkoming, afwering, of ten minste, verzachting van het onheil, dat hem het noodlot mogt berokkenen.

In vroegere tijden was het beroep dier verrigtingen met elkander verbonden: het waren meestal priesters, die de kunst en inzonderheid het geheim der genezing van ligchaamsgebreken en ziekten bezaten. Hij, die zich belastte met eene geschokte ziel in hare vorige rust te herstellen, verpleegde ook hen, die door ligchamelijke ongesteldheden werden aangetast. De volken groeiden steeds aan, en met hen, de ziels en ligchamelijke stoornissen en de menigvuldigheid van de eene en de hardnekkige aard der andere, deed de noodzakelijkheid ontstaan, om aan elk derzelven bijzondere beoeffenaars toe te voegen.

Het schijnt ondertusschen, dat er immer eene onderlinge gemeenschapsbetrekking bestaan heeft, tusschen het ligchamelijke en ziele-lijden, doch met dit onderscheid evenwel, dat wanneer het ligchamelijke lijden bestaat, de ziel onmiddelijk daarin deelt, terwijl omgekeerd, de ziel aangedaan kan zijn, zonder dat er onmiddelijke stoornissen in de bewerktuiging van het ligchaam plaats hebben, en zulks ontstaat dan, door terugwerking van de ziel op hetzelve, welke echter altijd geen gevolg heeft, of somtijds slechts zeer lang daarna, zijn aanwezen doet bespeuren.

De menigvuldigste, doch van minder vernielenden aard, plaatshebbende zielsverstoringen ontstaan hoofdzakelijk, *niet* door aandoeningen van het ligchaam, maar door datgene wat ons omringt en naar mate onze gemoedsaandoeningen min of meer voor hun indrukwekkend vermogen vatbaar zijn.

Men zoude derhalve het lijden der ziel tweeledig kunnen beschouwen, en wel als: (*immaterieel*) on-

stoffelijk en (*materieel*) stoffelijk. Deze twee grondstellingen behoeven hier geene verdere uitgebreide verklaring, dewijl het doel dezer korte beschouwing zulks niet vereischt, maar zich enkel bepaalt tot een klein overzigt van de (*materiéle*) stoffelijke aandoeningen en trouwens zijn het juist dezen, waarvan het bestaan zich maar al te hevig bevestigt en dagelijks duizende van voorbeelden oplevert.

Zoo lang de mensch zich in dien toestand bevindt, welken hij *gezond* noemt, valt hem niets moeijelijk, maar verrigt hij met lust en ijver, (volgens zijn temperament,) de werkzaamheden, welke aan zijn beroep zijn verbonden: en mogen al somtijds redenen bestaan welke tot misnoegen aanleiding geven, de weldenkende- en naar het goede strevende mensch, weet dat onheil van zich af te weren, door middel van verdubbelden ijver, welke zijn gezond oordeel, door zijne welvarende ligchaamsgesteldheid opgewekt, hem verschaft. Niets kan den vastberadenen in zijne billijke en tot nut aangewende pogingen doen afschrikken, wanneer hij niet door ligchamelijke ongesteldheden daarin verhinderd wordt; ondernemingen, zelfs van den gevaarlijksten aard, zijn niet in staat hem in zijn edel voornemen te stuiten; bij hem is alles, waar van de onmogelijkheid nog niet volstrekt bewezen is, mogelijk; hij komt alle bezwaarnissen te boven; zijn geest heeft zich zoo sterk op eene goede uitkomst gevestigd, dat de noodlottige wederwaardigheden, waarin hij verkeert, als ware het, door hem niet opgemerkt worden; de blijde toekomst doet hem in eenen genietenden toestand verkeeren, en niet zelden ziet hij zulks verwezenlijkt. Dezen normalen toestand van het ligchaam te onderhouden, is een onzer duurzaamste pligten jegens *Hem*, aan wien wij ons bestaan verschuldigd zijn, en aan haar, die ons

zoo mildelijk de noodige onderhouding verschaft. Beschouw dien onverzaagden, wien het bloed als vuur door de aderen stroomt; bij alle ontmoetingen immer in eene opgeruimde stemming verkeert; zoo wel in tijdkortende, vermakelijke, als geestige bijeenkomsten den toon voert; die door snedig en zinrijk onderhoud, zijn bijzijn steeds aangenaam maakt; die met geestdrift en zonder luimen, zijne dagelijksche werkzaamheden verrigt; die door zijne welvaart, zijn huisgezin, van hetwelk hij de steun is, in al die genoegens doet deelen, welke zijn staat en rang in de maatschappij, hem toelaten.

Maar hoe vaak, en plotseling ziet men soms al deze voorregten, welke hem toebedeeld waren, in een oogenblik vernietigd; zijn bleek en verdrukt gelaat, voorheen zoo glanzig en waarop de blos van vergenoegdheid eenige oogenblikken geleden nog schitterde, zijne diep ingevallene flaauwe oogen waar thans geen vuur meer uitstraalt en uit wier blikken men beurtelings eene vragende en smekende, dan wederom eene onverschillige en pijnlooze, of eene treurige en lijdende gemoedsaandoening meent te ontdekken, — een glimlach, in weerwil der stramheid zijner gelaatsspieren, vertoont zich somtijds rondom zijne van elkander verwijderde lippen, maar hoedanig dit verschijnsel op te lossen? Is het met de dwaasheid dat hij schimpt, voorheen zoo hevig aan het ijdele verslaafd geweest te zijn, of is het met ons, die hem omringen en van wien hij nu het nietige opmerkt, waaraan hij voorheen zelfs met onbreekbare kluisters verbonden was? Schijnbaar beseffeloos van het tegenwoordige, maar blijkbaar bewust van het verledene, met afschrik wegens het onzekere en raadselachtige der toekomst, onverschillig voor alles wat hem voorheen zoo dierbaar was, als zoo vele blijkbare sporen zijner

hevig geschokte ziel, en ondermijning der ligchamelijke krachten; is hij evenwel bezitter gebleven van al zijne goederen en eigendommen; — geene vlammen of overstrooming hebben zijne fortuin gefnuikt; — geene sterfgevallen van betrekkingen of nabestaanden hebben hem in den rouw gedompeld; — hij, en al de zijnen welke hem omringen, ademen niets dan geluk en schuldelooze genoegens, doch de herinnering aan het verledene bezwaart ondanks dit allles, zijnen toestand, terwijl de toekomst hem grijnzend te gemoet ziet. Vrees en wanhoop zijn beurtelings de beheerschers zijner ziel, welke echter slechts door het ligchamelijke lijden geschokt is. — Aldus de oorzaak bekend zijnde, moet men trachten verder door te dringen, en de vereischte middelen aan te wenden, welke de natuur ons ruimschoots aanbiedt, ten einde beide, wederom in hunnen vorigen staat terug te brengen. — Het behoeft geen verder betoog, dat, zal een gezin geluk en huisselijke genoegens smaken, — de staat werkzame leden en nuttige onderdanen tot zijne handhaving en instandhouding bezitten, — er onophoudelijk wederzijdsche zorgen moeten bestaan, en met allen ernst die maatregelen in het werk moeten gesteld worden, welke de welvarende toestand zoowel, (en bijzonderlijk naar ligchaam,) als de tijdelijke bezittingen kunnen onderhouden; zoo veel mogelijk afweren datgene, hetwelk door deszelfs invloed op ons, nadeelige uitwerkselen zoude kunnen te weeg brengen; en bij het ontstaan van hetzelve, daartegen alles aanwenden wat het bereik der uitvoerende magt en het vernuft der onderdanen en medewerkers toelaten. — De ziekten en geneesmiddelen, onverschillig van welken aard, hebben doorgaans eene wederzijdsche verandering en toeneming ondergaan. Naar mate er ziekten ont-

stonden, wier verschijnselen tot nog toe niet opgemerkt waren, trachtte men ook door onvermoeiden ijver, en misschien door opoffering van eenen natuurkwetsenden aard, onbeproefde en nieuwe geneesmiddelen aan te wenden; vooral in de laatste jaren is hun getal ontzettend toegenomen; de heilzame uitkomst van derzelver krachtdadige en aan het oogmerk voldoende uitwerkingen, moet den beoefenaar der geneeskunde niet onbekend zijn, en het lijdend menschdom, waarop zij doelmatig aangewend worden, en hetwelk aan dezelven, wezenlijke waarde weten te hechten, zal met gevoel van dankbare erkentenis de hulde toebrengen aan hen, die niet aangedreven zijn, om slechts rijkdommen te vergaren, maar gereed zijn om den aan hun toevertrouwde lijdenden, belangelooze hulp toetebrengen. Niet alleen de fortuin, maar ook de algemeene achting en eerbied zullen de zoodanigen voorzeker ten deele vallen.

Het gebeurt niet zelden, dat ziekten van eenen bijzonderen aard, door hare zeldzaamheid, en misschien wel voornamelijk, bij toeval behandeld wordende door zoodanigen welke het eigendommelijke derzelven, uithoofde van de beperking hunner wetenschappelijke kennis, niet bevatten, nog veel te wenschen overlaten; doch ten aanzien der kwalen van eenen voortdurend heerschenden aard, waarmede onophoudelijk meer dan het zesde gedeelte eener bevolking besmet is, die den deskundigen in staat stellen, op eene willekeurige wijze te kunnen handelen, en ouderdom, geslacht, en alles wat tot een volmaakt onderzoek vereischt wordt, overvloediglijk tot zijne beschikking aangeboden wordt, is het eene in het oog loopende en onvergefelijke onverschilligheid, om eene menigte ongelukkigen over te laten aan hun lot, welk steeds meer en meer de

overhand bekomt, en onafgebroken zijne verwoestingen ziet ten uitvoer brengen.

In dezen zin bedoel ik de alhier heerschende Roosachtige opzetting der Beenen. (1)

Het zij mij vergund zoo veel mijne wetenschappelijke kennis en beoordeeling zulks toelaat, iets, hoe gering dan ook, tot aanwending tegen die ziekelijke aandoening te gewagen.

Nutteloos zoude het zijn hier in eene uitgebreide définitie van het eigenaardige der gewone roos (erysipelas) te treden, het groote onderscheid der verschijnselen en beloop dezer twee ziekten van het menschelijke ligchaam dult geene vergelijking. Met de vroegere beproefde behandelingen, (indien dezelven ooit bestaan hebben) niet bekend zijnde, kan ik gevolgelijk tot geene vergelijkende beschouwing overgaan, indien bijgeval ons geheel bestaan en verrigtingen niet tot het volstrekt comparative behoort.— De voorafgaande verschijnselen dan, bij ondervinding gestaafd, zijn, eene zwelling en min of meer hevige met pijn vergezelde ontsteking der liesklieren. Weinige oogenblikken daarna, gevoelt men hetzelve in den kniekuil, en vervolgens verplaatst de pijn zich in de pees van Achilles, gepaard met eene gering merkbare maar toenemende opzetting, van het gewricht des voets, —zoodra dit laatste plaats vindt, verdwijnt de pijn, het lastige gevoel en de eenigzins gespannene toestand der spieren welke zich aan het achterste gedeelte van de dij en het been bevinden.

(1) De zoogenaamde Olifantshuid (van deze soort) wanneer het opgezette deel met knobbels overdekt wordt, zoude welligt, dien ziekelijken aard kunnen verkrijgen, door den werkeloozen toestand der vaten, en verzameling van vochten in het aangedane deel, en naar mate die vochten des lijders van eenen meer of minder bedorvenen of ontaarden aard zijn, die ziekte zich wijzigt, en men aldus deze, als eene opvolgende aandoening der roosachtige zwelling zoude kunnen beschouwen.

Alhoewel deze aandoeningen dikwijls plaats vinden bij dezulken, welke slechts korten tijd in de Kolonie zijn, en die verschijnselen wederom na verloop van eenige dagen verdwijnen, is het niet te min waar, dat de genen, welke sedert menige jaren aan die ziekte laboreren, betuigen, dezelfde boven aangehaalde gewaarwordingen ondervonden te hebben. Wanneer er eenige bewezene kenteekenen bestonden, tot herkenning van den aanleg tot die ziekte, (2) dan zouden wij misschien in staat zijn de *verwijderde* oorzaken, (*causa remota*) zoo veel mogelijk te vermijden en de geneeswijze naar gelang van den aard der *naasten* (*causa proxima*) te bewerkstelligen.

Opmerkingwaardig is het, dat deze ziekte slechts hier aan Paramaribo, en daarentegen zeer weinig op de plantaadjen, bestaat. Bezwaarlijk zoude het zijn te vermoeden, dat de dampkring met een scherp, ziekelijk gift of miasma, hoedanig ook voortgebragt, zoude bezwangerd zijn, daar toch slechts op eenige minuten afstands, er zich menigvuldige plantaadjen bevinden, alwaar die ziekte volstrekt niet ontmoet wordt. Of zoude het eenigzins gegrond zijn te veronderstellen, dat door de uitwaseming des aardbodems, waaraan de plantaadje-neger onophoudelijk, door zijne werkzaamheden blootgesteld is, hij van die kwaal bevrijd is, terwijl degenen welke zich aan Paramaribo bevinden, door eene dikke laag schulpen waarmede hare oppervlakte bedekt is, van die uitwaseming verstoken blijven?

Dat deze veronderstelling *misschien* van alle waarschijnlijkheid onbloot is, zal ik niet betwisten, maar

---

(2) Dat *scrofuleuze* gestellen daarvoor het meeste vatbaar zijn, en ook wezenlijk bij voorkeur door dezelve aangetast worden, moet voor dengenen die slechts eenigzins zich verwaardigd heeft eenen vlugtigen blik op zijne Natuurgenooten te werpen, eene onbetwistbare waarheid zijn.

aangezien de ziekte van eenen eigendommelijken aard is, zoude men, mijns inziens, eenen zeer grooten stap gedaan hebben, indien men in staat ware, slechts eene schim der *verwijderde* oorzaken, te kunnen waarnemen; — doch naardien dringende omstandigheden ons als het ware noodzaken om te trachten de *naaste* oorzaken bij hunne geboorte te vernietigen, verschuiven wij dan zoo lang dat eerste onderzoek, tot dat het ons zal mogen gelukken, hierin voor ons en onze natuurgenooten eene heilzame uitkomst te ontdekken. — Veronderstellen wij, dat de *naatste* oorzaken (*causa proxima*) of veeleer onmiddelijke zitplaats der ziekte, zich in het klier- en watervaatstelsel bevindt, — nemen wij nu aan, dat al de belangrijke groote organen onzes ligchaams, zoo onderling met elkander, niet enkel door bloedvaten en zenuwen, maar door mede lijdende overeenstemmende vereeniging hunner verrigtingen met elkander in betrekking staan; — dat het eene onmogelijk den *onus* der ziekte kan dragen, zonder daarin het andere op eene meerdere of mindere wijze te doen deelen zoo is het derhalve hersenschimmig, de eerste ziekelijke indrukselen tot een enkel orgaan of weefsel te bepalen, hoedanig dit deel dan ook, in den loop der ziekte, mogt schijnen te lijden.

Omtrent het onderwerp ter behandeling der ziekte en aanwending der geneesmiddelen, zal ik mij enkel bepalen tot dat gene, waarvan ik, in het zuiden van Nederland, eenige jaren geleden in eene epidemische klierziekte, met het gelukkigste gevolg heb zien toedienen, en bestaande in het in- en uitwendig gebruik der bereidingen van het *jodine* (3) en voor zoo veel mijn geheugen toelaat zulks te herinneren, op

(3) *Het heilzame van dit geneesmiddel in ziekelijke aandoeningen van het* KLIER- *en* WATERVAATSTELSEL, *en dat van het* CHLOR. SODAE LIQUID. IN SCROFULEUZE GEVALLEN, *is reeds sedert jaren, door de ondervinding bewezen.*

de volgende wijze:

I N W E N D I G.

R. *Tinctur jodine*, *gutt.*, *10*, *20*, *30*,
(volgens ouderdom, geslacht enz.)
Chlor. sodæ liquid. unc. II.
Aq. destillat, *unc.* X.
m. f.
s. *3 à 4* maal daags, een eetlepel.

U I T W E N D I G.

R. *Hijdriodat. potass. dr.* I. II.
Axung. porcin. rec. unc. 1½.
m. f. ungtm.
s. om het aangedane deel mede te smeren.

Dat de bereiding van het *kwik* met het (*jodium*, *jodures de mercure*,) eenige aanmerking verdient bij het behandelen dezer ziekte, is meer dan waarschijnlijk, en dat men eene menigte, hier niet vermelde middelen, zoude kunnen in het werk stellen, wanneer het eens moge gelukken, *de geestdrift der onderneming te ontwaken* en tot een ernstig besluit te komen, zal ieder deskundige zeer gemakkelijk opmerken.

Wanneer men nu in overweging neemt, dat het *joduim* bereid wordt, door het verbranden van strand en zeegewassen en velerlei soorten van zwammen en wieren, zoude het dan zoo ongerijmd zijn, te veronderstellen, dat het aan de uitwaseming dier tot verrotting overgegane planten toe te schrijven is, dat de kustbewoners en plantaadje-negers van die ziekte verschoond blijven? zulks zoude misschien zich verwezenlijken, wanneer men er zich met allen ernst wilde toeleggen, om van eene ingesluimerde werkeloosheid afstand te doen, en het bestaan onzer land en natuurgenooten zoo veel mogelijk te verbeteren en dragelijker te maken. Wij zijn immers zoo gretig (en niet

zonder reden) aan de laatste (4) te betoonen, dat zij, als ware het eenen schakel beneden ons op den trap van het menschdom staan, laten wij dan ook door alles, trachten te bewijzen het vermogen te bezitten, om de voorregten, waarmede ons de natuur begiftigd heeft, op regte prijs te stellen.

Om de verzekering te geven, dat het hiervoren opgegeven middel, de wezenlijke geneeskundige kracht bezit ter verdelging dier ziekte, gevoel ik mij op dit oogenblik buiten staat, doch niemand zal het durven tegenspreken, dat proefneming op goede grondbeginselen gebouwd, dat volharding in de onderneming en ordelijke uitvoering, ten minste tot voldoening zullen strekken, dat wij ons van de pligten, welke ons opgelegd zijn, hebben trachten te kwijten.

Dat de aanwending van dit geneesmiddel onmiddelijk bij het ontstaan der verschijnselen plaats moet hebben, wil men een gelukkig of beslissend resultaat bekomen, behoeft geen betoog, en dat de gene die reeds sedert jaren aan dezelve ziekte onderhevig zijn, aan eene mindere vatbare genezing onderworpen zijn, bewijzen alle chronische aandoeningen van het menschelijk ligchaam, van welken aard, dezelven zijn mogen.

In dien tijd toen wij vreesden, met eene besmetting bezocht te worden, welke eenige *honderde mijlen*, van ons verwijderd was, heeft men geene moeite of onkosten gespaard, om die voorbehoedmiddelen en maatregelen in het werk te stellen, ten einde, wanneer het noodlot zulks bestuurd had, door haar aangevallen te worden, onmiddelijk eenen gebaseérden weerstand te bieden. Dat die voorbereidselen, door eene gelukkige teleurstelling, van geene werking zijn geweest, neemt niet weg, dat wij aan den bewerkstel-

---

(4) Dat hier de neger bedoeld wordt zal een ieder vermoeden.

liger daarvan, billijke erkentenis verschuldigd zijn;—(5) zoude ons dan, daar er sedert jaren eene ziekte in ons midden heerscht, en gevolgelijk door geene honderde mijlen van ons verwijderd is, die ondersteuning ontzegd worden, waarin toen voorzien werd? — Neen! de dagelijksche ondervinding bewijst zulks genoegzaam; het is aldus de zaak der zoodanigen welke daartoe geregtigd zijn en de bevoegdheid hebben, om middelen te beramen ter daarstelling van een doelmatig onderzoek, en pogingen aantewenden ter genezing der zoogenaamde roosachtige opzetting der beenen; en ik houde mij overtuigd dat het Gouvernement, zoodanige pogingen, volgaarne zal willen ondersteunen.

Dat dit onderwerp in het oog van deskundigen en welligt anderen, geheel onvolledig zal voorkomen, stem ik gereedelijk toe. Moge het slechts de *aandacht opwekken* van diegenen, welke, door hunne wetenschappelijke kennis en den rang dien zij in de maatschappij bekleeden, op het hooge gezag dien invloed hebben en aanspraak kunnen maken, op datgene wat de grenzen der billijkheid niet overschreidt, en tot heil en duurzaamheid strekt van dat land, hetwelk voor hem als geboorte grond, zoo dierbaar en waardig is, en als vreemdbewoner, zoo lang hij er vertoeft,

(5) Gedurende den gevaarvollen toestand, beschouwen wij alle aanwendingen tot behoud door anderen toegebragt, als eene stem Gods, en den uitvoerder daarvan, als redder. Wij verheffen voorzeker dien uitvoerder, want gewoonlijk zoo lang er nog middelen tot redding bestaan, is ons het ondermaansche nog te na; maar als wij op nieuw, uit eene ruime borst ademen; als de onweerswolken brommende den gezigteinder doorklieven, en de sterre-hemel met een grootsch en stoutmoedig oog aanschouwd wordt, dan toonen wij wederom onze gewone onverschilligheid. ja durven zelfs met hem, wiens naam wij met eerbied, als een geheiligde slechts durfden lispelen, op nieuw met eenen bespottelijken glimlach uitroepen: »al zijne aanwendigen waren »wel tamelijk goed ingerigt, maar wij hadden immers zonder »dat alles behouden gebleven, ziet eens hoe vele onkosten »vergeefs en nutteloos verspild," en men eindigt met te willen bewijzen dat, in weerwil van de bekomene dienst, dezelve meer onheil dan nut bewezen heeft.

voor zoo veel zijne vermogens en omstandigheden zulks toelaten, als mensch hem opgelegd is, het algemeen welzijn te behartigen, en na hetzelve verlaten te hebben, met regt, erkentenis van hem vordert; dan is mijn doel bereikt!

Z.

OVER HET KANAAL VAN SARAMACCA.

Het district *Saramacca* munt voorzeker uit, in rijkheid en schoonheid; de vruchtbaarheid en groote groeikracht van den bodem, is niet slechts algemeen bekend, maar sedert lang het onderwerp van de wenschelijkste uitzigten. Het oppergedeelte bevat de uitgebreidste bosschen, die de edelste en tevens zwaarste houtsoorten opleveren, den bezitter derzelven als het ware eene onuitputlijke bron aanbiedende, waaruit schatten voortvloeijen; zonder eenige aanplantingen hoeookgenaamd, (waartoe men elders gedurig verpligt is,) strekken deze onafzienbare wouden, om reeksen van geslachten niet alleen een toereikend middel van bestaan te verschaffen, doch ook in den tempel des rijkdoms te geleiden. Het nedergedeelte aan de eene zijde met ritzen doorsneden, biedt de schoonste gelegenheid tot onderhoud van kostelijk weiland en bevordering van veeteelt aan, — hier en daar, van af den oever der schoone rivier, rijzende, is de grond, zelfs zonder de geringste bedelving of bedijking, al dadelijk geschikt voor het bouwen van rijst, kasaven en andere voor het binnenlandsch gebruik onontbeerlijke levensmiddelen; aan de andere zijde vindt men het overheerlijkste veen en het beste blaauwe kleiland, uitmuntend ter cultivatie van suikerriet, koffij, kakao en indigo, ter beplanting van banannen, ter fabrikaadje van steenen, tigchels en pannen, terwijl de gronden

in de nabijheid van den océaan, in het bijzonder voor de katoenteelt de geschiktheid bezitten, bovendien is het land in Saramacca, hoezeer in het algemeen zeer rijk, evenwel hier en daar zeer verschillend, de luchtstreek aldaar zeer zacht, zoo dat men alle andere planten, vruchten en gewassen, met het beste gevolg, aldaar kan aankweeken.

De ongemeene rijkheid en vruchtbaarheid van dat district, de wezenlijke fraaiheid der rivier, die uit het diepste van ontoegankelijke wouden, tusschen vervaarlijke klippen en rotzen ontspringende, in de bevalligste kronkelingen haren loop vervolgt, en aan eenen allerprachtigsten uithoek, vol majesteit, zich in den océaan uitstort: het zekere vooruitzigt dat de bebouwing der gronden, die door deze rivier doorsneden worden, den roem en de welvaart dezer volkplanting uitbreiden en aan duizenden schatten aanbrengen zoude, — de overtuiging dat hierdoor dan ook de belangen van het Moederland aanmerkelijk zouden worden bevorderd, dreef den heer Gouverneur Generaal J. F. FRIDERICI, aan, om de kolonisten in het algemeen en zijne vrienden in het bijzonder op te wekken, om de landerijen van Saramacca, te bebouwen, hij zelf ging hen hierin voor, daar hij al dadelijk in beneden *Saramacca*, eerst de plantaadje *la Prevoyance*, vervolgens *Catharina Sophia*, daarna *Carel François* en in boven *Saramacca*, de houtgronden *Carolina* en *de Nieuwe Hoop* aanlegde; zijn loffelijk voorbeeld werd dan ook door verscheidene kolonisten opgevolgd; hij zorgde onverwijld voor de handhaving der rust en veiligheid in dit district, door het daarstellen van onderscheidene militaire bezettingen en inzonderheid door het oprigten van den hoofd-post *Groningen*. Hiermede had zijn werkzame geest, zijne hartelijke zucht om de zon van voorspoed voor deze Volkplanting te doen opgaan en zijn verlangen om de

bevolking te doen toenemen, nog geene voldoening: hij wilde ook in Saramacca eene stad aanleggen, koos daartoe een allergeschikst punt uit, welk hij *Columbia* noemde, terwijl hij eindelijk, een kanaal liet graven, om door middel van de Wanikakreek, de rivier Saramacca, met de rivier Suriname, gemeenschap te doen verkrijgen, en alzoo de vaart naar eerstgemelde rivier, die bevorens over zee, moest plaats hebben, te trachten te bevorderen.

Ongelukkig echter dat dit kanaal, niet in eene regte lijn van af de rivier Suriname doorgetrokken is; de menigvuldige hoeken en winkelhaken die hierdoor zijn ontstaan, belemmeren den geregelden loop van den vloed, terwijl de ondiepte en niet genoegzame breedte van dat vaarwater, volkomen alles bijdraagt hetgeen tot verergering van hetzelve strekken kan. Behalve dus, dat de vaart naar Saramacca hierdoor uiterst vervelend is en een ieder afschrikken moet, om, zonder noodzakelijkheid, zich derwaarts te begeven, ondervinden de eigenaren en beheerders der plantaadjen in dat district gelegen, jaarlijks, een aanmerkelijk verlies van slaven, zoo die, welke op de ponten geplaatst worden om goederen op te brengen of af te halen, als die, welke maanden lang afgegeven moeten worden tot het verrigten van werkzaamheden aan het kanaal, zoo als het opdelven van hetzelve, het schoonmaken der dammen, als anderzins, terwijl in weerwil daarvan, het kwaad met geene mogelijkheid verholpen kan worden. Een groot gedeelte van de inkomsten der effecten, wordt derhalve nutteloos hieraan opgeofferd. Bovendien moeten de eigenaren der koffij-plantaadjen in Saramacca, een aanzienlijk deel hunner banannen zien verloren gaan, dewijl het volstrekt ondoenlijk is, hunne ponten, buiten de springtijden, door het kanaal te doen varen. Het kanaal, zoo als hiervoren gezegd is, niet diep

en ruim genoeg zijnde, wordt men belet om zich van zoogenoemde matrozen-ponten te bedienen, ter afhaling van producten, hetgeen dus met kleinere vaartuigen geschieden moet, al het welk de nadeeligste uitwerkselen medebrengt.

Wanneer men de veelvuldige verliezen en winstdervingen opsomt, welken de tegenwoordige vaart van en naar Saramacca, voor de eigenaren der plantaadjen in dat district, jaarlijks te weeg brengt en tevens in bedenking neemt, dat men, in weerwil van al de pogingen om het thans bestaande kanaal beter bevaarbaar te maken, het gewenschte doel, met geene mogelijkheid kan bereiken: (getuigen hiervan de werkzaamheden, sedert Augustus tot Novemb. j. l., gedurende welken tijd, de plantaadjen te zamen, de diensten van ongeveer *zestig* sterke, werkbare slaven, hebben moeten derven!) zoo kunnen wij, met vertrouwen, de vraag opperen, of het met het belang der bedoelde eigenaren niet beter zoude overeenkomen om een doelmatig, maar tevens uitvoerbaar plan ter verbetering van die vaart te beramen en zulks aan te bieden aan het bestuur dezes lands, van het welk zij zeker zoo veel doenlijk alle ondersteuning zouden erlangen? Wij erkennen het, de kosten daartoe, zouden voor het grooter deel moeten komen tot laste der ingelanden van Saramacca, doch de voordeelen welke zij, in vervolg van tijd en op den duur daarvan zullen genieten, zijn van dien aard, dat niet slechts binnen weinige jaren, die verpleegde kosten uitgewonnen zullen worden, maar zij van hunne effecten die ruime inkomsten zullen genieten, waarvan zij thans ten eenemale verstoken zijn. Ook het algemeen zou hier wel bij varen, daar menigeen, die door de thans betaande staat van zaken daartoe ontmoedigd wordt, een beter gebruik van zijne slaven zoude kunnen maken en door het aanleggen van kost- en kweek-

gronden, tusschen de rivieren Suriname en Saramacca, een toereikend middel van bestaan vinden zoude, terwijl langs dien weg in vele behoefte van de bewoners der stad Paramaribo, rijkelijk zoude kunnen worden voorzien.

Wij vermeenen de ingelanden van Saramacca geene ondienst te doen, door iederen zaakkundige vriendelijk uittenoodigen, om zijne gevoelen omtrent het voorstaande kenbaar te maken.

P.

PROEVE TOT BEVORDERING VAN HET MIDDELBAAR ONDERWIJS.

Evenzeer als wij met genoegen de beschouwing van den heilzamen invloed der letterkunde, (geplaatst in het eerste nummer van dit Tijdschrift,) lazen, betreurden wij met den schrijver derzelve, het lot dezer Volkplanting, waar de gelegenheid ter verdere beschaving en hoogere opleiding der jeugd, volstrekt ontbreekt; waar, voor ouders, die belang stellen in de wetenschappelijke vorming hunner kinderen, de gebiedende noodzakelijkheid heerscht, om hun kroost, ver van hunne zorg, onder de leiding van vreemden, jaren lang, te besteden: waar hij, die het vermogen niet bezit, om de daarmede gepaard gaande kosten te bestrijden en zijne kinderen het genot eener Europesche opvoeding te bezorgen, in zijne lievelingen de zaden moet zien verstikken, die anders tot heil der zamenleving, ontwikkeld zouden zijn geworden!

Bij zoo vele voorregten en voordeelen welke wij in dit land genieten, is het werkelijk te bejammeren, dat tot hiertoe geene middelen zijn aangewend, om in deze hoogstgewigtige behoefte te voorzien, te meer wanneer men in aanmerking neemt, *vooreerst*, hoezeer verscheidene ouderen, die het vermogen bezitten

om hunne kinderen buitenslands te zenden, jaren lang van dezelven verstoken moeten blijven: *in de tweede plaats*, dat deze Volkplanting toch derven moet het bedrag der kosten van opvoeding en onderwijs, hetwelk toch, bij het bestaan van geschikte inrigtingen hier te lande, dan ook alhier, althans grootendeels verteerd zoude worden: en *in de derde plaats*, dat juist het gemis van zoodanige inrigtingen, het *zeer velen* wenschelijk doet voorkomen, om, zoodra zij zich daartoe eenigzins in staat bevinden, deze Kolonie te verlaten en zich elders neder te zetten, door welke laatste omstandigheid, deze Volkplanting zich beroofd moet zien van menigen welgestelden burger, en waardoor dan ook menig grondeigenaar van dezen bodem zich verwijderd heeft.

Wij geloven niet dat het de bedoeling van den schrijver *over den heilzamen invloed der letterkunde* kan geweest zijn, om *hier* al dadelijk eene inrigting daar te stellen voor het eigenlijke *hooger* - of *akademisch* onderwijs, want daardoor zoude men dien geleidelijken overgang missen, die, bij de bezorging van eene geregelde en doelmatige opleiding, onontbeerlijk is, vermits de thans bestaande scholen zich slechts bepalen tot het *lager* onderrigt; wij houden het veeleer daarvoor, dat de genoemde schrijver van meening is, dat het wenschelijk zoude zijn, ingeval de pogingen tot bevordering van de opleiding der jeugd, zich ook konden uitstrekken tot de daarstelling van eene geschikte gelegenheid voor *het middelbaar onderwijs*.

Indien wij ons dan in de bedoelingen van dien welmeenenden schrijver niet vergissen, dan zoude het, onzes erachtens, aan geene groote moeijelijkheid onderhevig zijn, om zijne hartelijke wenschen te vervullen en tevens aan het verlangen van zeer vele land- en stadgenooten, en vooral aan de wezenlijke behoefte

van menigen jongeling, het vereischte gevolg te geven.

Immers welke moeijelijkheid zoude er bestaan, om alhier eene school op te rigten, alwaar de jeugd zoude kunnen worden onderwezen in het lezen, schrijven, kunstmatig rekenen, in de nederlandsche, engelsche, fransche en hoogduitsche talen, de geschiedenis, aardrijks- meet- en teekenkunde?

Om daartoe te geraken zoude het slechts noodzakelijk zijn, om eenen persoon te doen uitkomen, die vooraf van zijne bedrevenheid in de voorsz. kundigheden, als ook van zijne geschiktheid tot het geven van onderwijs in dezelven, (op welk laatste het waarlijk zeer veel aankomt,) heeft doen blijken,

Wanneer zoodanig onderwijzer op een vast jaarlijksch inkomen van 6 à ƒ 7000 staat kan maken, zoo twijfelen wij geenzins, dat hij gaarne daarmede zich zal willen vereenigen. Hiervoor kan hij zich eene geschikte woning aanschaffen, eenen bekwamen secondant in zijne dienst nemen en als ordelijk burger in ons midden verkeeren.

De gemiddelde kosten van opvoeding en onderwijs buitenslands, kunnen gevoegelijk gerekend worden op ten minste ƒ 500 's jaars; stelle men nu de kosten van het onderwijs in de door ons geapplanneerde school, op een vierde dier som: dat de bedoelde onderwijzer de verzekering erlange, dat hem jaarlijks 30 à 40 kweekelingen zullen zijn toevertrouwd en dat hem bovendien uit bijdragen van welwillende ingezetenen, jaarlijks worde toegekend een vast honorarium van ƒ 3000, zoo behoeft het geen verder betoog, dat wij de middelen in onzen eigenen boezem bezitten, om dit heilzame doel te bereiken, terwijl wij gerustelijk de hoop mogen voeden, dat ingeval een dergelijk plan aan ons Gouvernement voorgedragen worde, hetzelve niet slechts, tot bevordering van hetzelve, gaarne de behulpzame hand zal willen verleenen, maar daar en

boven, tot krachtdadige ondersteuning en instandhouding daarvan, deze zaak met eene vaste geldelijke tegemoetkoming beschermen zal, waardoor de bijdragen van de zijde der burgers dan ook niet zoo aanmerkelijk zouden behoeven te zijn.

Wenschelijk ware het ongetwijfeld, indien dit voorstel bijval vond, dat zich de keus mogt bepalen tot eenen man, die, behalve in de door ons opgegevene vakken van onderwijs, ook onderrigt zoude kunnen geven in de latijnsche en grieksche talen, als ook in de wis- en natuurkunde: hierdoor zoude hij niet alleen zijne daartoe geschikte kweekelingen hooger kunnen opleiden, maar ook een meer uitgebreid nut stichten; menig volwassene, die in de jaren der jeugd het genot van dit onderwijs heeft moeten missen, zoude met gretigheid van deze gelegenheid zich bedienen, om zijn verstand verder te beschaven en zijnen geest met nuttige kundigheden te verrijken, al hetwelk op de geldelijke belangen des onderwijzers, en bij gevolg op zijnen ijver en vlijt, niet dan den besten invloed hebben kan.

Het zal wel niet aan tegenspraak onderhevig zijn, dat eene dergelijke inrigting ten hoogste bijdragen zal, tot bevordering van wezenlijk nut in deze Kolonie, tot verhooging der genoegens zoo van het huisselijke als van het maatschappelijke leven. Ouders die belang stellen in eene doelmatige wetenschappelijke vorming hunner kinderen, die hen deelgenooten wenschen te doen worden van beschaafde kringen, zullen alsdan, ter plaatze zelve, de vreugde kunnen genieten van de trapsgewijze vorderingen hunner lievelingen en niet langer genoodzaakt zijn, hen, van zich te verwijderen, of buiten zoodanige opvoeding te laten, die hen tot sieraden der maatschappij kan doen worden.

Maar vooral zoude het in stand brengen van ons

voorstel allezins de strekking hebben, om op eene andere wijze, het geluk dezer maatschappij te bevorderen en te bevestigen. Reeds gewaagden wij daarvan met een enkel woord, namelijk dat het gemis aan gelegenheid tot doelmatige opvoeding zijner kinderen, bereids menigeen de verpligting heeft opgelegd, om deze plaats zijner inwoning te verlaten. Gewisselijk zoude door de uitbreiding van het onderwijs, deze verpligting vervallen; zij die door de fortuin begunstigd zijn geworden, zullen dan niet meer zoo hijgend verlangen zich van eene volkplanting te verwijderen, uit wier milden schoot zij zulke rijke vruchten verzameld hebben. Men zal zich meer bepaald in deze Kolonie vestigen. De bezittingen zullen volstandiger in dezelve geslachten verblijven, de geslachten zelven langs zoo meer veredeld worden; hieruit zal van zelf voor welgestelde ingezetenen de noodzakelijkheid ontstaan, om zich blijvende middelen en gelegenheden van uitspanning te verschaffen, aan welken dan ook hunne overige medeburgeren kunnen deel nemen, en die voorzeker anderen zullen opwekken en aanmoedigen, om ook voor zich, dit schoon land, ter vaste woonplaats, te verkiezen en zoo zoude men al eindelijk eerst aanvangen, de voorregten te genieten, welke Suriname, boven vele andere gewesten, in de ruimste mate oplevert.

Wij hopen dat het gewigt der zaak, onze medeburgeren in het algemeen, en de genen onder hen die in hun kroost belang stellen in het bijzonder, aansporen zal, tot ernstige overweging van ons voorstel, en dat men uit overtuiging van het nuttige en noodzakelijke der opvolging van hetzelve, zoodra mogelijk, handen aan het werk zal slaan, om dit heilzaam doel te bevorderen.

S. T. R.

Bijdragen van gemengden inhoud.

EENIGE WELMEENENDE AANMERKINGEN.

»*Door openbaarmaking en wisseling van gevoelen, geraakt men eindelijk tot de waarheid.*" — Deze door de ervaring gestaafde stelregel, spoorde mij ook aan om eenige aanmerkingen, welke onder het lezen van het derde stukje van dit tijdschrift, mij zijn voorgekomen, ter neder te stellen, in de billijke verwachting, dat de schrijvers, tegen wier stellingen, dezelven gelden, mij zulks ten goede zullen houden even als ik verschoning vraag, ingeval ik in mijne meeningen mogt dwalen. —

De eerste aanmerking is op *het voorstel ter oprigting van een fonds voor landbouwers.* Aldaar wordt (pag. 70) gezegd, dat twee derde der inteschrijvene som, als kapitaal beschouwd en alzoo tegens goede zekerheid, op renten moet worden belegd; »*het overige derde zoude* »*al dadelijk kunnen besteed worden, tot onderstand* »*van die behoeftige landbouwers die, hetzij door* »*ligchaams gebreken, hetzij door vergevorderde jaren,* »*buiten staat zijn, door eigenen arbeid, zich een* »*middel van bestaan te verschaffen.*"

Indien ik den ontwerper van het voorstel wel begrepen heb, dan houde ik het dáárvoor, dat hij geene andere bedoeling heeft, dan dat alleen *dezulken*, welke aan het fonds zullen contribueren, ook *regt van beuring* zullen verkrijgen, waaruit dus van zelf volgt, dat het *geheele kapitaal* ten behoeve der *deelhebbers* zal moeten worden belegd, maar geenzins een *derde gedeelte* daarvan, *aldadelijk* besteed worden, tot ondersteuning van behoeftige landbouwers. — Behalve dat zulks uit den aard van zoodanig fonds volgt, zoo kan het den opmerkzame niet ontglippen, dat ingeval men, *al dadelijk* onderstand begon te verleenen, dit aanleiding zoude geven, dat menig landbouwer die nog wel in staat zoude zijn, zijne krachten dienstbaar te maken aan het voorzien der dagelijksche behoeften, zich geneigd zal gevoelen, om zich rust te verschaffen, en gebruik te maken van eenen onderstand, waartoe hij niets heeft bijgedragen. Hierdoor zoude dus luiheid, zich eene legerstede van zoden kunnen bouwen, waarop zij uitgestrekt, den lof van het *landbouwers fonds*, zal kunnen bezingen.

Mijne verdere aanmerkingen bepalen zich tot het *fragment eener zamenspraak*, waarin op pagina 86. onder anderen gezegd wordt, dat de Surinaamsche Maatschappij van Weldadigheid, dienstbaar zoude kunnen gemaakt worden aan de bevordering van den Kolonialen landbouw: » *door namelijk aan de behoef-* » *tige* KINDEREN, *die toch reeds van hunne vroegste* » *jeugd af, het besef van hunne afhankelijkheid ge-* » *had hebben, in den tegenwoordigen leeftijd, de ver-* » *pligting op te leggen, om zonder medehulp van* » *slaven, uit den schoot des aardrijks, hun levens* » *onderhoud te halen.*"

Hoe gaarne ik het wil toegeven, dat die Maatschappij in meer dan één opzigt bijdraagt, om het goede te bevorderen, zoo geloof ik evenwel, dat zij het vermogen niet bezit, om KINDEREN, *zonder eenige medehulp*, het land te doen bebouwen. — Indien er eenmaal eene kolonisatie van *vrije* personen tot stand gebragt mogt worden, dan eerst, dunkt mij, zal er voor die Maatschappij de gelegenheid geboren worden, om hare kweekelingen die de schooljaren ontwassen zullen zijn, onder *volwassenen*, tot den landbouw te doen opleiden.

De andere aanmerking bepaalt zich tot eene zinsnede voorkomende op pag. 89, waarbij gezegd wordt » *om* » *het gebrek aan wissels* en *het* OVERVLOED VAN GELD, » *door sprekende bewijzen, aan te toonen, is het al-* » *gemeen bekend, dat bij de laatste loting (1o. Sep-* » *tember) der wissels, ten bedrage van f 25000, eene* » *som van niet minder dan f 239,000, in kontanten* » *is gestort.*"

Ik geloof dat tot het bewijs dat er *overvloed van geld* zoude bestaan, geheel andere gronden vereischt worden, dan het aangeven van evengenoemde storting. — Immers kan daaruit niet anders worden opgemaakt, dan dat er een *volslagen gebrek* aan middel tot remise bestaat, zoo als nader gebleken is bij de loting op den 5 December ll., bij welke gelegenheid de niet onaanzienlijke som van *f* 286,500 is gestort geworden.

Om na te gaan of er wezenlijk een *overvloed van geld* bestaat, dient men eerst uit te vorschen, het bedrag van het *circulerend medium* en hetzelve in vergelijking te brengen met de *hoegrootheid* der bevolking; — Wanneer men nu in aanmerking neemt, dat

bij onze bevolking van ongeveer *zestig duizend* zielen, van het kapitaal der Bank ter som van *f* 3,000,000, (voor zoo veel wij kunnen nagaan,) in *circulatie* is, een beloop van plus minus *anderhalf millioen guldens*, dan waarlijk, zal niemand het kunnen volhouden, dat er een *overvloed van geld* bestaat.

Neen! er is voor het *tegenwoordige* gebrek aan middel tot remises. — Voor het *tegenwoordige*, zeg ik bepaaldelijk, dewijl ik het daarvoor houde, dat wanneer de gelegenheid zich zal aanbieden, om de belangrijke sommen, voorspruitende uit den verkoop van onderscheidene plantaadjen, waarvan de slaven, familliesgewijze in veiling zijn gebragt geweest, over te maken, de vraag naar Wissels, aanmerkelijk zal verminderen; daarbij komt nog, dat er van de loting der Wissels, misbruik wordt gemaakt. Immers zal het eene waarheid zijn, dat de toelating om voor een bedrag van *f* 100,000. — op het Ministerie van Kolonien, Wissels af te geven, met geen ander oogmerk is geschied, dan, om de zulken, welke in waarheid, remises moeten doen, daartoe, zooveel de omstandigheden zulks toelaten, in de gelegenheid te stellen, en wanneer men de personen, nagaat, welke in de loting dingen, dan voorzeker, zullen er *velen* gevonden worden, die ten koste van anderen, speculatien maken; *velen*, die het heilzame doel, dienstbaar maken, om eenen agio-handel staande te houden, en alzoo het kapitaal der ingezetenen met elken dag te doen dalen; *velen* eindelijk, wier namen in de Nieuwspapieren voorkomen, als door het lot, met Wissels van *f* 1000- en *f* 500. — begiftigd, en die bekend staan. van volstrekt geene betrekking tot het Moederland te hebben, en die dus klaarblijkelijk gebruikt worden, als werktuigen, om welgezetene burgers, met siddering te herinneren, aan de reductie van het kaartengeld in Januarij 1827.

B.

ERRATA.

Bladz. 103, regel 13 van boven, staat: den mensch, *lees:* de mensch.
» 112, » 23 en 24 van boven, staat: *joduim*, *lees: jodium.*
» 118, » 4 van ond., staat: de, *lees:* den.
» » » 3 » » » bestaande, *lees:* bestaanden.

DE KOLONIST.

Staat- Land- en Huishoudkundige Beschouwingen.

OVER DE NADEELIGE GEVOLGEN VAN HET *ONBEPAALD* CREDIET.

Gelijk de geneesmiddelen, de kracht bezitten, om de natuur te hulp te komen en den lijder uit zijne krankheid te redden; zoo bezit het *Crediet*, het vermogen om 's menschen geest tot ondernemingen op te wekken, tot voortgang aan te wakkeren, aan nijverheid en vlijt veerkracht bij te zetten en alzoo welvaart te doen ontstaan. Niet alleen op het behoud en het voordeel van den individuelen mensch, maar ook op de instandhouding en bloei van land en volk oefent het *Crediet*, zijnen weldadigen invloed uit. Het bezit de wondermagt, om menigeen, uit zijne nietigheid, op te voeren tot den verhevensten stand, en paleizen te stichten, dáár, waar de nederige hut, kort te voren heeft gestaan. — Het bevat de inwendige kracht om eenen staat, uit zijn verval te redden en denzelven voor de wereld, groot en geducht te maken.— Maar, even gelijk alle deugden in ondeugden ontaarden, zoodra zij hare grenzen overschrijden, zoo ook, berokkent het *Crediet*, de nadeeligste gevolgen, wanneer men hetzelve, *onbepaald* schenkt, *dat is:* wanneer de verleener, geen acht geeft, *waartoe* de door hem aangebodene gunst, dienstbaar gemaakt wordt, of tot welke doeleinden men dezelve aanwenden wil, en derhalve de gronden uit het oog verliest, waarop

het Crediet behoort te worden gevestigd. — Uit dit verzuim vloeit niet alleen het nadeel van den gever voort, maar ontstaat insgelijks de schade van den ontvanger en niet zeldzaam deszelfs geheele ondergang, en niet alleen de zijne, maar veeltijds, die van menig ander. — Nog schromelijker zijn de gevolgen, wanneer dat *onbegrensd* Crediet, zich tot eene geheele maatschappij heeft doorgedrongen, naardien de algemeene val, van zelf, den ondergang van den staat naar zich sleept, en de maatschappelijke betrekkingen ten eenemale uiteen rukt. — En zal het moeijelijk vallen, dit met bewijzen te staven? Zullen wij te vergeefs rondom ons omzien om de voorwerpen te ontdekken, die den grondslag van onze beschouwing uitmaken? — gewisselijk neen! — de geschiedenis dezer volkplanting en de dagelijksche ondervinding, kunnen ons tot toetsteen verstrekken. — Wie toch, die geen vreemdeling is, in de lotgevallen dezer Kolonie, zal het onbekend zijn, hoe *Suriname* in haren ontluikenden leeftijd, door middel van *het Crediet*, bloei en welvaart rondom zich verspreidde, en hoe zij in haren krachtvollen staat, uit den rijkdom harer inwendige waarde, hare gaven aan elken naarstigen en beleidvollen arbeider of ondernemer, mildelijk toedeelde; maar wien zal het ook ontglippen, dat in lateren tijd, het *onbepaald Crediet*, den grond heeft gelegd, tot dien verderfelijken val, welke hare wegkwijning ten gevolge had; — wien zal het onbewust zijn, hoe het *onbepaald* Crediet toenmaals, aan den landbouw menige hand heeft ontrukt, en in die dagen, eene weelde heeft ingevoerd, welke op de maatschappelijke betrekkingen, haren heilloozen invloed heeft uitgeoefend en menigeen heeft ten gronde gebragt? — En is het in onzen tijd, vreemd aan dusdanige voorbeelden? Of zal men het kunnen ont-

kennen, dat het *onbepaald* Crediet *nu* nog, menigeen zijnen stand doet vergeten en zich uitgaven doet veroorloven, welke de inkomsten niet gedogen? Is het *onbepaald Crediet*, niet de oorzaak, waarom hier te lande geene *klassificatie* onder de burgers bestaat? Of zoude iemand, — ook van de geringste ervaring; — kunnen beweren, dat de man uit den geringen stand, die *nu*, in kleeding enz. enz. de meer gegoeden, op zijde streeft, dien trotschen waan zal kunnen volhouden, indien het onbepaald Crediet, hem niet in de gelegenheid stelde, zijne verkeerde neigingen te bevredigen? Zoude de man van den middelbaren stand — (en wie toch die de geringste plaatselijke kennis bezit, vindt zich niet tevens in de gelegenheid gesteld, om in deze Kolonie, de finantieele waarde van zijnen medeburger op de hand te wegen) zich dezelfde uitgaven, kunnen veroorloven, als die van den hoogeren kring, indien de ontbeerlijke behoeften, door middel van *kontant* geld, moesten worden aangeschaft? — Zouden er zoo vele vervolgingen bij de Commissie uit het Geregtshof tot kleine Zaken, *onafgebroken* plaats vinden, indien het Crediet, binnen deszelfs grenzen gebleven was? — En kan het eene Maatschappij welgaan, waarin dusdanige gebreken en dergelijk zedelijk kwaad heerschen? Of wordt het niet de pligt van elken weldenkende, om middelen aan te wenden, ten einde zoodanig euvel tegen te gaan? Behoort het niet, onder de gehoudenheid van den ervarenen, om de minkundigen van hunne dwaling te genezen en hen te onderrigten, dat achting voor den stand, waarin een Hooger wezen, ons in zijne wijsheid geplaatst heeft, eene vereischte is, om tevredenheid en levensgeluk te bevorderen, — dat arbeidzaamheid, de eenige voorwaarde is, om tot den staat van welvaart te geraken

en dat de tering naar de nering zetten, het beproefd middel is, om zich voor armoede en gebrek te bevrijden? — Maar, moet het ook geene bevreemding baren, dat de kooplieden hier te lande, zoo zeer hun belang en dat van anderen, uit het oog verliezen, door in het algemeen Crediet te verleenen, zonder eenige waarschijnlijkheid veel minder zekerheid te hebben, dat zij immer of ooit, hun achterwezen, zullen kunnen erlangen? — Of verleent de handelaar *onbepaald* Crediet, om dat hij in Holland, ook in die gunst deelt en daarom anderen wil behandelen zoo goed als hij behandeld wordt? — Dit laatste ware toe te juichen, indien het uitwerksel der daad, goede gevolgen aanbragt, doch in het onderhavige geval, is zulks te misprijzen, naardien de genen aan wien hij een onbepaald Crediet verleent, door zijne handeling ten val worden gebragt, terwijl zij, die hem vertrouwen hebben geschonken, eindelijk de slagtoffers worden van zijne onbedachtzaamheid, want, dit zal niet ontkend worden, dat van een *honderd*-tal personen aan hetwelk, de kooplieden gewoonlijk goederen afleveren, niet zeldzaam, *negentig*, op *goed geluk*, worden geborgd. — Er zijn er, die tot reden van zoodanige handeling geven, dat er geen genoegzaam circulerend geld bestaat, en men dus verpligt is op Crediet te verkoopen. — Dit willen wij toegeven, doch zijn er verre van af, om zulks in het algemeen van toepassing te maken, daar het toch niet vreemd is, dat men aan handwerkslieden, kantoorbedienden die ter naauwernood zooveel als de daglooner verdienen, en dergelijken, veel meer op Crediet geeft, als het dubbeld van hun inkomen bedraagt. — Daardoor toch, benadeelt de koopman zich niet alleen, maar hij werkt medé om zijnen debiteur tot eenen verkwister te maken en hem eindelijk in eenen poel van ellende te

storten. — Of zoude het vreemd zijn aan voorbeelden van jonge lieden, die door het Crediet verleid, zoo zeer hebben uitgespat, dat zij naderhand tot schanddaden zijn overgegaan? — Het hart van den handelaar, moge bij den verkoop, van vreugde geklopt hebben, als hij de zeer *hooge* prijzen naging, waarvoor hij zijne waren heeft aangeschreven, het naberouw zal hem met smart, zijne dwaling aantoonen, als hij in het eind den schuldenaar gevallen ziet, zijne vordering van alle waarde ontbloot is, en de remises naar Holland toch gedaan moeten worden. — Zóólang het gebrek aan Wisselbrieven nog tot dekmantel kan verstrekken, zullen de nadeelige uitwerkselen van het Crediet voor het grooter deel verborgen blijven, doch zóódra dat gebrek zal zijn opgeheven, zal het openbaar worden, wie zich het Crediet, al dan niet, waardig heeft gemaakt. En al wilden wij dit ter zijde stellen, dan nog kunnen wij, met vertrouwen vragen: welk voordeel heeft de handelaar thans, bij het verleenen van het *onbepaald* Crediet? — De denkbeeldige winst, moge hem voor een oogenblik vleijen, maar de uitkomst zal hem leeren, dat de verkoop voor *kontant geld*, hoe gering het dadelijk voordeel zijn moge, hem in staat stelt, om zijne gelden om te zetten en daardoor op den duur, verdubbelde winsten in te zamelen, waarop hij met zekerheid rekenen kan.

Doch hoe dit dan ook zijn moge, wenschelijk is het in allen gevalle, dat het Crediet, binnen deszelfs palen gebragt worde, en ieder, wien het algemeen welzijn ter harte gaat, zal gaarne het zijne willen bijdragen, om de heillooze gevolgen van het *onbepaald* Crediet tegen te gaan en daardoor, in zoo menig opzigt, het zedelijk goed trachten te bevorderen, en wanneer de grenspalen van het Crediet zullen zijn bepaald; wanneer het *kontant geld*

de hoegrootheid van de uitgaven zal vaststellen, dan voorzeker, zal iedereen binnen de perken van zijnen kring worden teruggebragt en tevens den grond gelegd worden, tot arbeidzaamheid, spaarzaamheid en andere volksdeugden. — Immers zal daaruit, achting voor den stand, waarin men geplaatst is, verbroedering van dezulken, die dezen kring uitmaken en gehechtheid aan de genen, die dezelfde betrekking uitoefenen, ontstaan; — werkzaamheid, die weldadige bron, waaruit de middelen kunnen voortvloeijen om in de behoeften te voorzien, zal daardoor op de krachtigste wijze bevorderd worden, en overleg, de gelegenheid openen, om spaarzaamheid te beoefenen.—Op dusdanige wijze kan men arbeiden om den gemeenen man, in zedelijke waarde te doen toenemen, en hem een nuttig burger van den staat te doen worden.—Zóó zal, naar mate de standen zich meer en meer beschaven, en naar gelang nijverheid en vlijt, zich meer en meer uitbreiden, tevredenheid zich allerwege kenmerken en welvaart zich alom verspreiden. Zóó zullen, de veelvuldige ongegronde klagten, die van meer dan eene zijde worden aangeheven, van lieverlede ophouden te bestaan en plaats maken voor den geest van verdraagzaamheid.— Men zegge niet, dat het kwaad reeds te veel veld heeft gewonnen, en dus niet anders, dan door hoogere tusschenkomst kan uitgeroeid worden. Beproeft het slechts, waanzinnigen! en de uitkomst zal het leeren, dat het nuttige en heilzame, niet te vergeefs nagejaagd wordt. — Vangt aan, om, in welken kring gij ook geplaatst zijt, het uwe bijtedragen om de uitwerkselen van het euvel te stuiten, en al moge zulks aanvankelijk, schijnbaar mislukken, uwe volharding zal in het eind, het onwraakbare bewijs aanbrengen, dat de korrel, op den akker der

deugd gezaaid, ondanks de ongunstigste getijden, eenmaal zal ontkiemen, welig opwassen en na volkomenen wasdom, rijke vruchten opleveren.

B. H. W.

MIDDELEN TOT VERBETERING DER VAART VAN SARAMACCA.

Met de meeste belangstelling lazen wij in het vierde nummer van den Kolonist, de bijdrage *over het kanaal van Saramacca*, en volgaarne beamen wij de welgegronde aanmerkingen van den schrijver derzelve. Van harte beklagen wij de eigenaren van plantaadjen en gronden in dat district gelegen, dat zij door het gebrekkige van dat vaarwater, aan zoo vele schaden en nadeelen, aan zoo vele en zoo zekere jaarlijksche verliezen en winstdervingen zijn blootgesteld. In weerwil van de gestadige opofferingen, waartoe men jaarlijks verpligt is, in weerwil van de buitengewone bedelving, welke in den laatstledenen droogentijd heeft plaats gehad en waardoor de eigenaren genoodzaakt zijn geweest, gedurende verscheidene maanden, de diensten te derven van een aantal hunner beste delvers, is er aan de vaart van hier naar Saramacca geene verbetering hoe ook genaamd daargesteld.

Verre zij het van ons, daarvan de schuld te werpen op het landelijk bestuur van het voormelde district en evenmin op hen, die meer in het bijzonder, met het opzigt over deze werkzaamheden opvolgelijk zijn belast geweest. Het kwaad is in de zaak zelve gelegen en zoo min als, in het algemeen, de gevolgen kunnen worden weggenomen, zoo lang de oorzaak voortduurt, even zoo weinig is het mogelijk door verbetering of verfraaijing van het *uitwendige*, het euvel te ontnemen hetwelk *inwendig* huisvest.

Het kanaal van Saramacca bevat eene uitgestrektheid van 700 kettingen en heeft aan de eene zijde gemeenschap met de rivier Suriname, door het gedolven kanaal van Wanika- en de Poelepantje-kreek, terwijl hetzelve aan den anderen kant door de Wanikakreek, communicatie verkrijgt met de rivier Saramacca. De gemeenschap met de rivier Suriname wordt echter, door verschillende oorzaken, aanmerkelijk gestremd, *vooreerst:* dewijl het kanaal van Wanika met de Poelpantje kreek, eenen winkelhaak vormende, noodzakelijk den loop van den vloed belemmert, zoodat deze met geene mogelijkheid, geregeld kan voortstroomen; — *in de tweede plaats:* missen beide kanalen, zoo die van Wanika, als die van Saramacca eene genoegzame breedte en diepte, waarbij nog komt, dat het eerste *geheel* en het tweede *grootendeels* door *gebroken* of *roodezand gronden* zijn gedolven, waardoor gestadige inspoelingen ontstaan, die de ondiepte doen toenemen en alle uitdiepingen of bedelvingen te vergeefs maken, terwijl *in de derde plaats*, het kanaal van Saramacca, in stede van *regthoekig*, op verre de meeste plaatzen, met *puntige winkelhaakvormige* hoeken is gegraven, die almede noodwendig den geregelden loop des vloeds beletten en aanleiding geven, dat gestadig de inspoelende grond zich opeenhoopt, waaruit dus van zelfs volgt, dat zoodra het water begint te vallen en inzonderheid, *buiten de springtijden*, de vaartuigen noodzakelijk op het droog moeten geraken, hetgeen dan ook gedurig en zelfs, *na de laatste bedelving*, plaats vindt. — De *objective* of liever *fundamentele* oorzaken van het kwaad, bestaan dus hierin:

a. Dat de vaarwaters welke het kanaal van Saramacca, met de Suriname verbinden, *winkelhaakvormig* en niet *regthoekig* zijn, en

b. Dat het kanaal zelf niet *regthoekig* gegraven is en daarbij *geene genoegzame breedte* bevat.

De andere bezwaren zijn slechts *subjectif;* want indien aan den vloed, door eene regthoekige doorgraving van het kanaal, een geregelde loop gegeven ware, zoude er geene aanslipping van grond kunnen plaats vinden en wanneer dan de bosschen, ter breedte van eene ketting, aan iedere zijde van het kanaal, weggenomen waren, zoude de doorspeling van den wind, alle botsingen of vertragingen in den loop van het water volstrektelijk beletten.

Het *objective* of *fundamentele* kwaad is van dien aard, dat het niet anders weggenomen kan worden, dan, door het daarstellen eener geheel nieuwe communicatie van *het kanaal van Saramacca* met *de rivier Suriname* en het gelijk maken van al de menigvuldige puntige hoeken en winkelhaken, waaruit dat kanaal bestaat; werkzaamheden evenwel, om *tot welken* overtegaan, vooraf stevige afdammingen zouden moeten worden gemaakt en *om welken*, *in vier jaren tijds*, op eene doelmatige wijze te kunnen voltooijen, de binnenvaart naar Saramacca, gedurende dezen tijd, geheel zoude moeten worden belet, terwijl de kosten daartoe, ongetwijfeld, gelijk zouden staan: aan die, welke tot de daarstelling van eene geheel nieuwe doorvaart vereischt worden.

Wij geloven daarom, dat het meer met het belang der eigenaren van plantaadjen in Saramacca zoude overeenkomen, om bij het Gouvernement aanzoek te doen, ten einde een geheel nieuw kanaal te graven, welk verzoek, zoo uithoofde van den drang der omstandigheden, als om dat de kosten van dit werk door de voormelde eigenaren zelven gedragen moeten worden, voorzeker zal worden begunstigd.

Er is, naar ons inzien, geene betere gelegenheid tot

het daarstellen van een nieuw kanaal als van af de Poelpantje-kreek, tusschen de gronden *l'Hermitage* en *Zorg en Hoop*; — door de Poelpantje-kreek verkrijgt hetzelve eene goede gemeenschap met de rivier Suriname, moetende hetzelve voorts *regthoekig* getrokken worden tot de Wanika-kreek, die de gemeenschap van dat kanaal met de rivier Saramacca zal daarstellen.

Dit kanaal zal de lengte hebben van 500 kettingen, daarbij zoude hetzelve behooren te bevatten 1 ketting *breedte* en 4½ voeten *diepte*; aan wederzijde zoude hetzelve moeten voorzien zijn van stevige dammen ter breedte van tien voeten en banken van 4 en 5 voeten, terwijl het bosch aan beide zijden, ter breedte van eene ketting, zoude moeten geveld worden.

Het kanaal op deze wijze ingerigt zijnde, zoude de vloed van de rivier Suriname herkomende, doorgaans eenen geregelden loop behouden en men zoude nimmer blootgesteld zijn noch aan de objective, noch aan de subjective bezwaren, die de tegenwoordige vaart oplevert.

Wij laten nu hier volgen eene berekening der werkzaamheden, om alzoo de kosten derzelven zoo naauwkeurig mogelijk te kunnen aantoonen:

Onderbosschen van het terrein lang 500 en breed 3 kettingen	1800	koppen.
Vellen	1800	»
Lakken	1800	»
(Opruimen en stompen uitroeijen vervallen, daar men gevoegelijk tot bespoediging der werkzaamheid het nedergevellene bosch branden kan.)		
Delven van het kanaal	30,000	»
Grond achter uitbrengen	16,000	»
Opzetten der dammen, aansteken der banken, als anderzins	18,600	»
te zamen	70,000	koppen.

Derhalve zoudė de huur der delvers kunnen geschat worden op . . . . *f* 70,000-00.

(Men behoort ten minste 115 à 120 koppen tot de uitvoering dezer werkzaamheden aan te nemen , ten einde dezelven in den tijd van 2 jaren ten einde te kunnen brengen.)

Huur van eenen geschikten opzigter over deze werkzaamheden , gedurende 2 jaren , à *f* 1000 's jaars . . , ... » 2000-00.

Kost voor de slaven . . . . » 6000-00.

Dram , alsmede eenige versnaperingen van tijd tot tijd . . . . » 2000-00.

te zamen *f* 80,000-00.

Deze kosten moeten noodwendig gedragen worden door de ingelanden van Saramacca , ieder naar rede van het aantal zijner slaven , (particuliere slaven op de plantaadjen arbeidende , mede daaronder begrepen.) Stellen wij nu , dat het totaal dezer slaven uitmaakt 2500 : zoo zoude men , voor iederen slaaf , in de bedoelde kosten moeten deelen voor de som van *f* 32 , — de eigenaar van eene plantaadje derhalve , die 100 slaven bezit , zonde belast worden met de som van *f* 3200.

Zien wij nu of deze belasting niet rijkelijk vergoed zal worden , door de voordeelen der verbeterde vaart.

Vóór wij echter daartoe overgaan , moeten wij noodzakelijk in bijzonderheden treden en aantoonen , de opofferingen , welke door de tegenwoordige vaart , thans geleden worden :

1o. Het oponthoud der slaven in het kanaal , met ponten varende ; berekene men slechts voor 3 slaven gedurende drie dagen , zoo be-

	draagt zulks jaarlijks, gedurende 26 springtijden	234 koppen.
2o.	Verlies van slaven voor de werkzaamheden aan het kanaal, zijnde twee koppen, gedurende vijf maanden	264 »
3o.	Oponthoud van slaven die op de tentvaartuigen worden geplaatst, of die tusschentijds naar Paramaribo gezonden worden slechts één per week	52 »

Zoo dat eene plantaadje van 100 slaven jaarlijks een verlies lijdt van . . . 550 koppen.

Hieruit blijkt al dadelijk, dat de kosten tot het daarstellen van een nieuw kanaal, binnen den tijd van zes jaren, geheel worden uitgewonnen, zoo dat reeds alleen daarom, het voorstel allezins aannemelijk is.

Doch oneindig meerdere en grootere voordeelen vloeijen daaruit voort, welke wij kortelijk willen opsommen.

Vooreerst zoude men eene doorvaart verkrijgen, waarvan men zich ten allen tijde zoude kunnen bedienen, terwijl, zoo als reeds aangetoond is, het tegenwoordige kanaal, alleen in springtijden bevaarbaar is en dan nog zoo vele inconvenientien te weeg brengt; — de Eigenaren van koffij-plantaadjen zouden bij de verbetering der vaart, met oneindig meer vrucht dan tot dus verre, hunne kostgronden kunnen uitbreiden, daar zij als dan de gelegenheid zouden hebben, om doorgaans, door middel van ponten of van groote corjalen, de banannen te doen afhalen, welke zij toch steeds, voor redelijke prijzen, *en tegens gereed geld* in de stad verkoopen kunnen: in den tegenwoordigen stand van zaken moeten zij het grooter deel

van de opbrengsten hunner kostgrònden verliezen, daar slechts om de veertien dagen, de ponten opgezonden kunnen worden, terwijl meestentijds, door oponthoud der ponten in het kanaal, de banannen tot geheele rijpheid overgaan, waardoor naauwlijks de helft ten verkoop geschikt is.

In de tweede plaats zoude men, even als in al de overige districten zich kunnen bedienen van groote of zoogenoemde matrozenponten ter afhaling van Suiker; thans is men verpligt daartoe kleine ponten te gebruiken, die ten hoogste tien vaten Suiker inladen kunnen; ook dit kan niet anders plaats vinden, als in springtijden, en dan nog ontmoet men bij de meeste pontevoerders zeer vele zwarigheid, om daartoe hunne vaartuigen te bezorgen. Het is bekend, dat deze omstandigheid den nadeeligsten invloed te weeg brengt zoo op de prijs der Suiker, als op die der Melassie, welke op plantaadjen in Saramacca gepercipieerd wordt; het overbrengen van Suiker en Melassie in kleine ponten draagt niet weinig bij, dat de vaten, hoe goed dan ook op de plantaadjen voorzien, in slechte conditie, alhier uitgeleverd worden, daadzaken almede van algemeene bekendheid, dan dat het noodig zoude zijn dezelven met bewijzen te staven.

In de derde plaats zouden de Eigenaren der houtgronden in boven Saramacca, betere gelegenheid verkrijgen tot het afbrengen van hunne houtwaren; veeltijds toch gebeurt het, dat hunne ponten in het kanaal op het droog raken, waardoor zij blootgesteld worden aan schaden en nadeelen, terwijl zij door de tegenwoordige doorvaart meestal buiten staat zijn, om, op den gezetten tijd, aan hunne verpligtingen tot het leveren van Hout, te voldoen. — De gevallen, dat ponten met houtwaren van boven Saramacca afko-

mende, ten gevolge van den toestand der tegenwoordige vaart, gezonken zijn en de eigenaren daardoor de vruchten van verscheidene maanden arbeids, ook zelfs hunne beste slaven verloren hebben, zijn waarlijk niet zeldzaam.

In de vierde plaats, zoude men aan de vaartuigen in het algemeen mindere schaden lijden; gedurig toch ondergaat men zulks thans in meerdere of mindere mate, daar de vaartuigen, door de niet genoegzame breedte van het kanaal tegen elkander stooten, terwijl het ook menigmaal gebeurt, dat door de ondiepte van het kanaal, hier en daar, groote stukken hout aan het ingespoelde zand zich vasthechten, die de bodems der vaartuigen vooral die der ponten doorbooren; van hier de verpligting om in Saramacca, zoo dikwijls de ponten op den wal te halen ten einde dezelven te voorzien: dit vermeerdert niet slechts de kosten van onderhoud, maar belemmert dan ook correspondentie en toevoer.

Eindelijk zoude een nieuw kanaal dit betrekkelijk voordeel hebben, dat voor de eigenaren en beheerders van plantaadjen in Saramacca, de uitstapjes derwaarts, niet meer zoo vervelend zullen zijn, en ook de vaart niet zoo vermoeijend voor de slaven, terwijl de reis naar Saramacca in veel korteren tijd zal kunnen worden gedaan; daarbij komt dat de doelmatige inrigting van een nieuw kanaal, voorzeker, zeer velen uitlokken zal, om buitenplaatzen aan te leggen, welke aan de oevers van het kanaal uitkomende, aan deze vaart, de meest mogelijke fraaiheid bijzetten zouden.

Wij hebben alzoo door eene naauwkeurige berekening aangetoond, wat het bedrag zal zijn der kosten tot het graven van een geheel nieuw kanaal als ook hoeveel het aandeel van iedere plantaadje in die kosten beloopen zal; wij hebben voorts (en naar onze mee-

ning boven alle tegenprsaak,) de noodzakelijkheid bewezen om eene nieuwe doorvaart tusschen Suriname en Saramacca daar te stellen en de onderscheidene, doch stellige voordeelen die daaruit ontwijfelbaar zullen voortvloeijen, bij name opgesomd, des wij ons overtuigd mogen houden, dat alsnu een ieder doordrongen zal zijn van de doelmatigheid en tevens uitvoerbaarheid van ons voorstel.

Reeds hebben wij ons vertrouwen aan den dag gelegd, ten aanzien van de goedkeuring, welke dit plan bij het Gouvernement ontmoeten zal; en zouden wij de belanghebbenden, (ingeval zij zich buiten staat mogten bevinden, ieder naar zijn aandeel, het bedrag der kosten op te brengen,) niet mogen aanraden, om, wanneer zij zich hieromtrent aan het hoofd des bestuurs wenden, als dan tevens te verzoeken, dat hun de benoodigde gelden, door de Particuliere West-Indische Bank verstrekt worden en zulks wel onder de heilzame voorwaarden, vervat in art. 16 van het Reglement der evengemelde instelling?

Deze corporatie toch, die meermalen hare kapitalen besteed heeft tot redding van onderscheidene eigenaren van plantaadjen, die zelfs, door middel van een renteloos voorschot, de eenige overgeblevene bezitting van een paar minderjarige kinderen bewaard heeft van executiven verkoop, zal gewisselijk ook nu weder het zich tot genoegen achten, van hare fondsen gebruik te kunnen maken, ten einde de onderwerpelijke, zoo belangrijke onderneming tot stand te doen brengen; hierdoor toch wordt niets in de waagschaal gesteld, daarentegen de gelegenheid verschaft om eene zaak te verrigten zoo naauw verbonden aan de koloniale welvaart, zoo zeer strekkende tot bevordering van den Nederlandschen koophandel en zeevaart.

Indien nu, zoo als wij gerustelijk vertrouwen, de benoodigde som van *f* 80,000 door de Particuliere West-Indische Bank wordt voorgeschoten, zoude er voor de ingelanden van Saramacca, geene andere verpligting bestaan, dan om jaarlijks, gedurende den tijd van 26 jaren, (een ieder na rato van zijn aandeel hiervoor aangewezen:) daarvan te betalen $8\frac{1}{2}$ pCt. voor rente en aflossing, uitmakende *f* 6800 's jaars.

Stelle men nu, voor eenen enkelen oogenblik ter zijde, al de overige bezwaren die de tegenwoordige vaart naar Saramacca oplevert, zoo ook al de andere schaden, nadeelen en verliezen, die daardoor zoowel aan slaven als aan producten geleden worden, en berekene men slechts, dat men thans verpligt is, om jaarlijks, eenigen zijner beste slaven op te offeren voor de dienst van het kanaal, zoo zal het al dadelijk blijken, dat deze opoffering alleen de bovengemelde som van *f* 6800 ver te boven gaat. Immers worden, door al de plantaadjen in het district Saramacca, jaarlijks ongeveer 55 slaven, voor de werkzaamheden aan het kanaal opgeleverd en zulks voor ten minste vijf maanden, berekene men de huur derzelven gedurende dezen tijd, (onafhankelijk van de ondoelmatige uitwerkselen dezer opoffering,) dan verkrijgt men eene som, nagenoeg gelijk staande aan het straks door ons opgenoemde bedrag van *f* 6800, waaruit dus natuurlijk volgt, dat men, langs dezen weg, *zonder eenig nieuw bezwaar hoeookgenaamd*, aan de gebiedende noodzakelijkheid tot verbetering van de vaart, gevolg zoude kunnen geven.

Moge al, het aanzoek om beleening bij de Particuliere West-Indische Bank, niet dat resultaat opleveren, hetwelk wij ons, met zoo veel vertrouwen daarvan voorstellen, zoo hoopen wij dat de ingelanden

zich dan toch daardoor niet zullen laten afschrikken; want al zoude ook een ieder al dadelijk zijn aandeel in de kosten moeten opbrengen, zoo kan men zich, door al het hiervoor aangehaalde, overtuigd houden, dat men weldra het bedrag van dien, ruimschoots uitwinnen zal, terwijl men juist daardoor, bevrijd zal worden van al de bezwaren, die de tegenwoordige stand van zaken eindeloos maakt.

Men zegge niet, dat bezwaarlijk zoo vele huurslaven zullen kunnen bijeengebragt worden als de werkzaamheden aan het nieuw te gravene kanaal gebiedend vereischen en dat alzoo deze arbeid eerst na verloop van jaren en dagen, zoude kunnen worden voltooid: deze tegenwerping zoude voorzeker ter zake niets afdoen. Wanneer men toch in staat is, om nu, voor werkzaamheden aan het tegenwoordige kanaal, jaarlijks 50 à 60 slaven uit de divisie Saramacca zelve, te fourneren, voor dewelken volstrekt geen huurgeld wordt goed gedaan en wier verrigtingen, hoeookgenaamd geen nut aanbrengen, dan voorzeker zal het eene waarheid zijn, dat door dezelve divisie het dubbeld getal slaven zal kunnen en *ook moeten* worden geleverd, bij het daarstellen van eene nieuwe vaart, daar, *in dat geval*, een huurgeld van *eenen gulden* per kop zoude worden toegestaan, terwijl men van hunne gewrochten, de zekerste voordeelen te wachten heeft. Wij houden ons buitendien verzekerd, niet slechts van de goede gezindheid der ingelanden van Saramacca in het algemeen, dat zij ter bevordering van de gemeenschappelijke welvaart, ten deze alle mogelijke behulpzaamheid zullen aan den dag leggen, maar tevens van hun doorzigt en bekendheid met *hun eigen belang*, welk laatste hun allen in het algemeen en ieder van hen in het bijzonder, de noodzakelijke verpligting oplegt, om, met ter zijdestelling

van alle ingebeelde bezwaren, die, in de gegevene omstandigheden, slechts den korten tijd van twee jaren zouden geduren, die middelen te beramen, ten einde, in het vervolg. meerdere voordeelen van hunne effecten te genieten, ja de rampen van zich af te wenden, die de toenemende verergering der tegenwoordige vaart, met regt doet vrezen.

PROEVE TER BEVORDERING VAN VOLKSVLIJT EN NIJVERHEID.

De mensch die voor zich zelven leeft, onbekommerd is of liever schijnt, omtrent het lot zijner natuurgenooten, ondervindt voorzeker geenzins die aangename gewaarwordingen, welke dengenen ten deel vallen, die bezield is met de hartelijkste zucht tot bevordering van het welvaren des algemeens. Ongelukkig voorwaar, dat niet *alle* menschen doordrongen zijn van de eeuwige en onmiskenbare waarheid, dat hij, die arbeidt aan het algemeen belang, tevens werkzaam is aan de bevestiging van zijn eigen duurzaam geluk; eene waarheid, die, behalve dat zij het eenvoudige uitvloeisel is van het heilige regt der natuur en daarom alleen reeds behoort te worden geeerbiedigd, — de voortreffelijkste zedeleer in zich bevat en als de grondslag behoort beschouwd te worden van het gebod der algemeene menschenliefde, door de *Hoogste liefde*, zoo nadrukkelijk ingesteld, als zij, *al wat mensch is*, den zoeten last oplegde, om *aan anderen te doen, het geen wij wenschen dat ons zelven geschiede.*

Heil nogtans dat er zeer vele menschen zijn, die hun eigen geluk onafscheidelijk verbinden aan het algemeen welvaren, en daarom, of een gedeelte van hun vermogen, of wel hunne bekwaamheden of wel zelfs

alleen hunnen invloed aanwenden ten nutte van hunnen evenmensch.

Veeltijds valt het moeijelijk te helpen; de middelen zijn soms daartoe niet voorhanden, of ontoereikend, of zelfs buiten bereik en magt des welwillendsten, doch niemand zal het loochenen, dat men in verre de meeste gevallen *raden*, in alle omstandigheden *troosten kan*.

Tot deze overdenkingen werden wij als van zelven geleid, bij de lezing der brochures *over den Rijstbouw* en *tot bevordering van tevredenheid en levensgeluk*, geplaatst in het tweede stuk van den Kolonist en ofschoon wij nederig erkennen moeten, dat onze krachten ten eenenmale te kort schieten, *om*, de wenschen der schrijvers van die bijdragen, *zelfs van verre te bevredigen*, stelden wij ons niettemin voor, om zoodra onze werkzaamheden dit zouden toelaten, de pen op te vatten, ten einde zoo veel dit in ons bereik viel, eenige raadgevingen mede te deelen, die, naar onze beschouwing, evenzeer doelmatig als uitvoerbaar zijn en daardoor misschien de strekking zullen kunnen hebben, om, zoo al niet iets goeds daar te stellen, althans bij meervermogenden of meerkundigen, den lust op te wekken, om daartoe het hunne bij te brengen; het bewustzijn onzer onmagt kon ons niet afschrikken, daar ook wij de overtuiging in ons omdragen, *dat ook de droppel aan den emmer, ook het stofje aan de weegschaal tot de volmaking van het geheel behoort.* (Kolonist, voorwoord, 1ste deel 1ste stuk.)

» *Arbeidzaamheid en tevredenheid*," (zegt de schrijver *over den Rijstbouw*,) » *zijn voorzeker de beste* » *middelen, om gegronde zoowel als ongegronde klagten* » *vóór te komen;*" *EEN WEINIG VERDER VERVOLGT* » *HIJ:* » *de nijverheid verlangt echter opwekking*,

»*aanmoediging en ondersteuning,*" TERWIJL HIJ AL EINDELIJK ZIJNE STADGENOOTEN UITNOODIGT: »*om* »*aan te wijzen, wat eigenlijk ten behoeve der voor-* »*werpen zijner overdenking, daartoe zoude kunnen* »*strekken of gedaan worden.*"

Niemand zal het durven tegenspreken, dat de uitbreiding der cultivatie van de rijst, hoe langer, hoe noodzakelijker wordt; die uitbreiding zoude gewisselijk geruststellende zijn bij de toenemende schaarschheid der banannen, eene schaarschheid waarover zich voorzeker niemand kan bevreemden, wanneer men in aanmerking neemt hoe vele plantaadjen zijn opgebroken, waar dit produkt in meerderen of minderen overvloed werd opgeleverd. De cultuur der rijst, hoezeer dit graangewas dan ook als een heilzaam voedselprodukt algemeen is erkend, bepaalt zich genoegzaam uitsluitend, tot eenige weinige grondjes in den omtrek van Paramaribo, en het behoeft waarlijk geen betoog, dat die teelt, bij uitbreiding, niet slechts voor de inwendige comsumtie voor deze volkplanting eenen nieuwen en zeer belangrijken tak van kolonialen landbouw zoude daarstellen, maar tevens eene belangrijke aanwinst voor onze betrekkingen met het Moederland zijn zoude.

Indien de opgaaf, dat men van een bed van 10 voeten ☐ *een bos rijst* inoogst, met de waarheid overeenkomstig is, zoo moet men, volgens deze verhouding, van éénen akker, de aanzienlijke hoeveelheid van 4356 bossen verkrijgen, welke, (de bos gemiddeld op 5 pond gecalculeerd,) na de bewerking, 21780 pond rijst zouden opleveren.

De prijs van de rijst is gemiddeld, *onbewerkt* 50 centen per bos en *bewerkt* 16 centen per pond: in het eerste geval zoude men van een' akker genieten *ƒ* 2178 en in het tweede *ƒ* 3484 - 80.

De rijst wordt echter in deze kolonie niet in die uitgebreidheid en evenmin in regelmatig aangelegde gronden gecultiveerd, bovendien niet door middel van geschikte en den arbeid bespoedigende werktuigen, bewerkt, en het is welligt *daarom* dat de prijs van de *bewerkte* rijst, zoo aanzienlijk is, als wij zoo even hebben opgegeven, doch wanneer zelfs die prijs, bij eene meerdere cultivatie, drie vierde van de bovengemelde som bedragen mogt, zoo zouden *nog* daaruit voor de belanghebbenden, hieruit groote voordeelen ontstaan.

In *Amsterdam* verlangt men de rijst, *bij voorkeur onbewerkt*, om dat dit beter overeenkomt met het belang des eigenaars van den aldaar bestaanden *pelmolen*.

Het lijdt geenen twijfel dat de landerijen in den omtrek van Paramaribo, door derzelver lage ligging, en veelal ook doorsnijding van zwampen en moerassen, bijzonder geschikt zijn voor de cultivatie der rijst; de proeven welke daarvan zijn genomen, worden steeds met den besten uitslag bekroond en men moet erkennen dat de Surinaamsche rijst, noch in aangenaamheid van smaak, noch in voedzaamheid, voor de alom beroemde *Carolina Rijst* behoeft te wijken. De uitgestrektheid van de nog ongecultiveerde landen, in de nabijheid der thans bestaande rijstgrondjes, biedt meer dan genoegzame en tevens de uitmuntendste gelegenheid aan, om aldaar die gewenschte cultivatie uit te breiden, zoo dat, om dit heilzaam doel te bereiken, men geenzins zich van de stad behoeft te verwijderen, en daardoor niet verpligt is, buitengewone kosten tot het maken van gebouwen, aankoopen van vaartuigen als anderzins, aan te wenden.

De tegenwoordige Rijstplanter bewerkt of zelf zijn grondje, (waarvan de geheele uitgestrektheid ter naauwernood *eenen halven akker* bevat en die dan nog

slechts, voor een zeker deel, tot den Rijstbouw wordt besteed, naardien het stukje land ook voor *maïs*, *okrum*, *wandoe*, *peper* en *andere artikelen* van *minder belang en waarde*, dienen moet), — of hij wordt nu en dan in dezen arbeid bijgestaan door twee à drie huurlingen; (zoowel vrije personen als slaven begeven zich tot deze werkzaamheid).

De heerschende strekking en aanwending des lands, waardoor ten hoogste *een achtste gedeelte* eens akkers, met rijst wordt bebouwd, kan als oorzaak beschouwd worden, dat men daarvan niet zoo veel rijst geniet, als de in bewerking zijnde grond, in verhouding tot de door ons opgegevene berekening, opleveren moet, en wanneer thans een Rijstplanter de hoeveelheid van 500 bossen inoogst, beschouwt hij zulks als zeer voordeelig.

Indien men nu niet alleen de tegenwoordige Rijstplanters, maar ook een aantal anderen tot de cultivatie van de rijst zoude willen opwekken en aanmoedigen, zoo behoorden naar ons inzien, drie of vier vermogende ingezetenen, ten deze, met hen eene overeenkomst aantegaan; de Rijstplanters zouden zich moeten verbinden, ten minste *eenen geheelen akker* met rijst te bebouwen, en het daarvan te percipierene produkt, tegens eene bepaalde prijs, bewerkt of onbewerkt, op te leveren; hierdoor verzekerd zijnde van eene vaste en geregelde afzetting van de vruchten huns arbeids, daarbij inmiddels, op rekening van het geen zij te vorderen zullen hebben, eene matige doch toereikende ondersteuning kunnende ontvangen, welke zij tot het behoorlijk volbrengen van hunne werkzaamheden mogten noodig hebben, zal dan ook voor hen een prikkel ontstaan om de meest mogelijke vlijt en nijverheid aan den dag te leggen.

Verondersteld dat men daardoor in de gelegenheid

zoude kunnen worden geplaatst, om, in den omtrek van Paramaribo *slechts honderd akkers* met rijst te cultiveren, zoo zoude men in staat zijn, jaarlijks, ten minste 435,600 bossen en alzoo ruim *twee millioenen ponden* rijst, op te brengen, met welke hoeveelheid, men niet slechts in de binnenlandsche behoefte zoude kunnen voorzien, maar bovendien nog den handel met het Moederland allezins zoude kunnen uitbreiden.

Dit gunstig resultaat zal gewisselijk de eigenaren van plantaadjen aan de rivier beneden Saramacca en welligt ook andere grondeigenaren, uitlokken, om een gedeelte hunner landerijen die door lage ligging en ook als zwampen en moerassen bevattende, minder geschikt zijn voor koffij en banannen, met rijst te bebouwen, en wel te meer naardien de grond voor de rijst cultuur, geene buitengewone bewerking vereischt; men behoeft slechts het bosch te vellen, daarin vuur te steken en vervolgens dien grond onder water te zetten, om dien tot den rijstbouw dienstbaar te maken; noch bedelving, noch bedijking is dus voor die cultivatie noodig.

Voorwaar bij de gedurige mislukkingen en te leurstellingen, welke men bij de cultivatie van al de hoofdprodukten (suiker, koffij en katoen,) jaarlijks ondervindt, is het van groot belang om hierop het oog te vestigen; het is dus niet slechts de vrees voor toenemende schaarschheid van het dagelijksche voedsel, hetwelk de uitbreiding van de rijst cultuur noodzakelijk maakt; neen, het is, hoe men het ook beschouwe, het wezenlijk belang der eigenaren van plantaadjen, vooral van hen, die in de verpligting verkeeren, door gestadige remisen naar het Moederland, zich van hun verschuldigde aan hijpotheekhouders als anderzins, te kwijten, om ernstiglijk

hunne aandacht te vestigen op de bebouwing van een produkt, het welk minder onderworpen is aan de wisselvalligheden, waaraan anderen zoo ruimschoots zijn blootgesteld; — het is het belang van het algemeen, dat die bebouwing worde uitgebreid, dat alle pogingen daartoe worden aangemoedigd en ondersteund, dewijl, bij het aanhoudende en toenemende gebrek aan Wissels en aan andere middelen ter afdoening van zaken in het Moederland, vele kooplieden en partikulieren, door middel van de rijst, voorzeker, in meerdere of mindere mate, in dezen drang van omstandigheden, eenige hulp en bijstand ondervinden zouden.

Niet slechts de rijke opbrengst van een' akker rijst, maar ook het spoedig genot dat zoodanig akker belooft, behoort de van zoovele zijden reeds hoogst aanlokkelijke uitbreiding der cultivatie van dit produkt, allerwege te vermeerderen, want, terwijl de suikerplanter ten minste achttien maanden lang, vol angstige verwachting, de opbrengst zijner rietgronden moet verbeiden; terwijl de koffijplanter gedurende drie, ja vier jaren geene vruchten geniet van de boomen, met zoo vele zorgvuldigheid geplant en met zoo vele behoedzaamheid gekoesterd; terwijl de katoenplanter ofschoon slechts één jaar in dezen zorgvollen toestand verkerende, evenwel gedurig gekweld wordt door de vrees, dat welligt één enkel regenvlaag zijne hoop ten eenenmale ontnemen, of dat de natuurlijke vijand van het katoen, (de worm,) in éénen enkelen nacht zijnen geheelen oogst vernielen zal: is de rijstplanter gerust, en overtuigd dat een verwijl van slechts vier maanden, hem de vijftigvoudige belooning voor zijnen arbeid en geringe moeite opleveren zal!

En zoude men niet bij voorraad mogen vertrouwen, dat het aanwenden van volksvlijt en nijverheid ten

deze, van de zijde van het openbaar bestuur, de meest mogelijke ondersteuning zoude ontmoeten? gewisselijk. Wanneer het maar eenigzins met grond konde bewezen worden, dat wij, uit onzen eigenen boezem, zelfs *die* hoeveelheid rijst zouden kunnen opbrengen als de binnenlandsche consumtie vereischt, waaronder wij dan ook willen begrepen hebben, den door het Gouvernement, zoo voor de Militairen, als anderzins, benoodigden voorraad, zoo mogen wij ons volkomen verzekerd houden, dat het Gouvernement, door gepaste maatregelen, dezen tak van inlandsche nijverheid, in deszelfs hooge bescherming nemen en daaraan die voordeelen toekennen zal, waardoor dezelve boven buitenlandsch produkt volkomen zegevieren zoude.

De zaak is, van welke zijde ook overwogen, van het hoogste gewigt en de ernstige bepeinzing overwaardig; daarbij komt, dat dezelve zich daarin zoo gunstig van anderen onderscheidt, dat om dezelve tot stand te brengen, niets anders dan de vaste wil wordt gevorderd. Men heeft daartoe geene schatten of aanzienlijke kapitalen noodig, terwijl de geringe uitschotten, waartoe de noodzakelijkheid eene gebiedende en onvermijdelijke verpligting mogt opleggen, met alle zekerheid, binnen zeer weinig tijds, met de aanzienlijkste voordeelen weder getrokken kunnen worden. Met geene moeijelijkheden heeft men te kampen, met geene bezwaarnissen te worstelen; slechts eene geringe ondersteuning aan de eene zijde, en vlijt en arbeidzaamheid aan den anderen kant, is alles wat tot deze zoo uitmuntende bedoeling wordt verlangd.

En zoo moge dan deze bijdrage strekken tot bevestiging van de waarheid, dat Suriname, in weerwil van alle geledene rampen en wederwaardigheden, nog ruimschoots de middelen in zich bevat, om bloei en

welvaart rondom zich te verspreiden, om voor ieder harer ingezetenen eene onuitputtelijke bron van bestaan te openen, en duizenden, uit de voortbrengselen van haren milden schoot te voeden. Zoo zien wij dat Suriname, hoe miskend, door de vruchtbaarheid en uitgestrektheid van haren grond, de gelegenheid verschaft, om, zonder beduidende opofferingen, niet slechts hare bewoners te voeden, maar ook uit die milde bron harer rijkheid, eenen tak te doen ontspringen, aanmerkelijk in de gevolgen voor den Nederlandschen handel en zeevaart: zoo zien wij eindelijk, dat wij geenzins de toevlugt behoeven te nemen tot *buitengewone* middelen, om de inwoners van deze volkplanting, uit haren verachterden toestand te redden, maar dat eene *tijdige* maar tevens *doelmatige* aanwending van *gewone* middelen, *van middelen in ons eigen bereik en bezit aanwezig*, dien toestand keeren en zeer velen in staat stellen kan, om in dit land, ware tevredenheid en wezenlijk levensgeluk, in ruime mate te genieten.

G. V. M.

MIDDEL TER BEVORDERING DER AFDOENING VAN ZAKEN.

De toestand der Kolonie geeft rijke stof tot uitvlugten, als het op het punt van betalen aankomt.— Ieder pleit zich vrij, door te zeggen, dat er eene algemeene stagnatie bestaat, en er volstrekt geen geld te ontvangen is. Van dit middel bedienen zich, met een gunstig gevolg, niet zelden, ook dezulken die *niets* te vorderen hebben.—Anderen, die er niet toe kunnen overgaan, om zich van hunne kontanten te scheiden, maken ook van de tijdsomstandigheden misbruik, om hunne crediteuren het dezen deugdelijk toekomende te onthouden.—Niet zelden worden zelfs,

op eenige kantoren, directeurs en ambachtslieden uitgesteld, onder voorwendsel, dat er geen geld in kas is, terwijl eigenlijk gezegd, daarin de knoop gelegen is, dat men ten koste dier ondergeschikten, in Europa, den schijn wil geven, als of men hier te lande, zeer veel crediet heeft; — ondertusschen moeten de plantaadjen veeltijds daaronder lijden, dewijl de ambachtsman, naar mate van het lang oponthoud, het loon zóóveel hooger stelt; — terwijl de administrateuren die op hunnen tijd betalen, veel eerder het werk zien afgemaakt, en tot zeer matige prijzen bediend worden. — Bij dit alles is het niet te ontkennen, dat er in het algemeen, niet zeldzaam moeijelijkheden bestaan, om behoorlijk zijn achterwezen te innen, naardien de ingezetenen zoo zeer van elkander afhangen, dat de teleurstelling van eenen enkelen persoon, botsing veroorzaakt bij een tiental menschen, en dit kan ook geene bevreemding baren, daar, naar evenredigheid der middelbare klasse, er veel meer kooplieden, dan koopers bestaan, van daar dan ook, dat men veeltijds, de goederen hier te lande, tot veel lagere prijzen zich kan aanschaffen als dezelven in Europa aangeschreven worden. Hoedanig dit dan ook zijn moge, is het eene waarheid, dat men bezwaarlijk met elkander liquideren kan, naardien er gemis is aan kontanten, om het saldo der rekening aftemaken, hoe vele uitstaande vorderingen men ook bezitten moge. — Wanneer men eenigzins met den stand van zaken in de Kolonie bekend is, dan kan het niet missen, of men zal het moeten erkennen, dat eene *niet zeer belangrijke* (om niet te zeggen *geringe*) som voldoende zoude zijn, om al de openstaande zaken, op eene spoedige en tevens gemakkelijke wijze af te doen. — Om echter daartoe te kunnen geraken, gelooven wij gereedelijk onze stadgenooten te mogen aanraden, om alhier een *kassiers*

kantoor op te rigten, aan hetwelk ieder zijne uitstaande rekeningen ter invordering zoude kunnen bezorgen, en welk kantoor insgelijks met het sluiten van afrekeningen, en het doen van uitbetaling *op adsignatien*, enz., belast zoude moeten worden. — Op deze wijze zoude de kassier in staat zijn, *met eene geringe somme gelds*, belangrijke liquidatien te bewerkstelligen.

Het kassiersloon, hetwelk op de korting van een procento kan gesteld worden, zal voor ieder belanghebbende, minder bedragen, dan de tractementen der tegenwoordige invorderaars, en de kassier zal door de *massa*, een ruim bestaan vinden, daarenboven zoude hij op rekening der aan hem ter invordering over te gevene pretentien, voorschotten kunnen doen, waarop hij zijne renten zoude kunnen berekenen; terwijl de loopers, bij dezen kassier kunnen geëmploijeerd worden, waardoor zij dus hunne inkomsten zouden behouden. Op deze wijze, zoude men geregeld de zaken kunnen afdoen, en zeer vele onaangenaamheden en oponthoud voorkomen.

Mogt dit de aandacht van zaakkundigen en van belanghebbenden tot zich trekken, en aanleiding geven, tot het daarstellen eener inrigting ten algemeenen nutte, en bijzonderlijk ten voordeele van den landbouw en koophandel, dan zoude gewisselijk de grond gelegd worden, om aan frivole uitvlugten tegenstand te bieden, en het crediet, van hetwelk, zoo veel misbruik gemaakt wordt, binnen betamelijke grenzen te brengen.

H. R.

IETS OVER DEN HANDEL IN HOLLANDSCHE WAREN.

Wanneer men de groote concurrentie in den Hollandschen handel hier te lande, nagaat en daarbij in aanmerking neemt, de goedkoope prijzen, waarvoor de

goederen, juist door die concurrentie, verkrijgbaar zijn, dan moet het bevreemden, dat de kooplieden er nog niet op bedacht zijn geweest, om het koloniaal bestuur te adiëren, ten einde een *consumtie-regt* daartestellen ten aanzien van de goederen, welke ten behoeve der plantaadjen, zoo menigvuldig alhier worden aangebragt en waardoor de kooplieden verstoken worden, van den verkoop dier goederen, op welken, zulk een groot voordeel te behalen is. — De kooplieden toch, moeten aan het patentregt voldoen en goederen welke aan *order* mogten worden afgescheept, al is het ook, dat dezelven aan eenen handelaar zijn geconsigneerd, zijn aan inkomend regt onderworpen. De goederen voor plantaadjen uitgezonden, zijn daarentegen vrij van alle regten en niet zelden, worden er goederen, door personen welke niet patentpligtig zijn, ontboden, waarvoor zij volstrekt geene regten behoeven te voldoen, terwijl het niet vreemd is, dat zij, van die goederen, aan anderen een gedeelte overdoen, onder den titul van inkoops-prijs, doch inderdaad daarvoor zorgen, dat door het beloop dier overgave, een groot deel der *behoudene* goederen, betáald worde.

De instelling van een *consumtie-regt*, ten aanzien van goederen welke voor plantaadjen worden uitgezonden, en dezulken welke door particulieren, welke niet als kooplieden gepatenteerd zijn, of liever den handel niet uitoefenen, kan geenzins als bezwarend geacht worden, naardien men uit die consignatien voordeel geniet, zonder daartegen eenige lasten te dragen, terwijl de koopman, geene winsten kan pogen te behalen, zonder behoorlijk aan het patentregt voldaan te hebben. Men zegge niet, dat de invoering van een *consumtie-regt*, den kooplieden, geen voordeel zal aanbrengen, daar men toch niet zal ophouden om goederen voor de plantaadjen uit te zen-

den en voor eigen gebruik te ontbieden, want wij laten daarop volgen, dat door eene zoodanige belasting, min of meer, een evenwigt wordt daargesteld tegen over het patentregt, hetwelk daardoor eenigermate zoude kunnen worden verminderd en naargaans tot voordeel strekken van de handelaren; daarbij komt nog, dat door zoodanige belasting, de klagten zullen ophouden, welke van meer dan eene zijde, worden aangeheven, dat door den aanvoer van goederen voor de plantaadjen en voor het gebruik van particulieren, zonder betaling van regten, de voordeelen van den handelaar worden gefnuikt.

W. N. G.

STATISTIKE TABELLE DER KOLONIE *SURINAME*.

Een ieder, die inderdaad belang stelt in het land zijner inwoning, wenscht gaarne bekend te zijn, met de inwendige krachten des lands, ten einde zich te vergewissen, zoo ten aanzien der bevolking, de meerdere of mindere vruchtbaarheid des lands, de voortgang of uitbreiding der middelen van inwendig bestaan, als met betrekking tot die sterkte, welke ter verdediging der bezittingen en eigendommen is daargesteld. — Wij achten het derhalve niet ondienstig, onzen lezeren, de navolgende tabelle over het jaar 1838, aan te bieden.

Op den 1sten Januarij 1838, bedroeg de bevolking, aan vrije personen . . . . 8,893 zielen.
te weten:
Van het Mannelijk geslacht 4242.
» » Vrouwelijk » 4651.
Aan slaven . . . . 49,823 »
te weten:
Van het Mannelijk geslacht 24,857.
» » Vrouwelijk » 24,966.

te zamen 58,716 zielen.

Van het getal slaven, behooren er tot de Plantaadje-magt: Mannen . . . . . . 17,863.
Vrouwen . . . . . . 16,958.

te zamen 34,821.

Terwijl in de stad werkzaam zijn:
Mannen . . . . . . 6,994.
Vrouwen . . . . . . 8,008.

te zamen 15,002.

IN HET JAAR 1838, ZIJN GEBOREN:

Vrije personen van het Mannelijk geslacht 120.
» » » » Vrouwelijk » 124.

Levenloos 11. 244.

OVERLEDEN:

Vrije personen van het Mannelijk geslacht 166.
» » » » Vrouwelijk » 109.

275.

De sterfte vond plaats, in den navolgenden leeftijd:

Beneden het jaar	27.
Van 1 tot 10 jaren	62.
» 11 » 20 »	17.
» 21 » 30 »	29.
» 31 » 40 »	30.
» 41 » 50 »	35.
» 51 » 60 »	23.
» 61 » 70 »	18.
» 71 » 80 »	18.
» 81 » 90 »	4.
» 91 » 100 »	2.
Personen waarvan de ouderdom niet bekend is	10.
	275.

IN HET JAAR 1838 ZIJN GEMANUMITTEERD.

Van het Mannelijk geslacht . . 36.
» » Vrouwelijk » . . 48.

84.

IN DEN ECHTEN STAAT, HEBBEN ZICH BEGEVEN:

29 Paar.

AANGEKOMENE SCHEPEN :

Uit Nederland	59.
Uit Noord-Amerika	29.
	88.

VERTROKKENE SCHEPEN :

Naar Nederland	71.
Naar Noord-Amerika	34.
	105.

Aangekomene personen : 148.
Vertrokkene » 128.

UITGEVOERDE PRODUCTEN :

Suiker		29,938,534 ℔.
Koffij — heele	1,689,188 ℔	
» — gebr.	200,671 »	
		1,889,859 »
Katoen — schoone . .	1,076,039 ℔	
» — vuile	61,240 »	
		1,137,279 »
Kakao		157,083 »
Indigo		1,410 »

Arraroet : 8 vatjes, 30 kelders, 18 kisten en 594 »
Rijst . . . . 10 vaten.
Hout . . . . 281 stukken ;
waarvan 249 st. balken en kromhouten in soorten, voor rek. van 't Gouv.
Melassie . . . . 744,946 gallons.
Rum . . . . 183 vaten.

STERKTE DER MILITAIRE MAGT OP DEN 31 DECEMBER 1838 :

Geneeskundige - Pharmacopoëtische - en Magazijnsdienst . . .	7 officieren.				
Jagers	19	»	476 onder-offic. en mansch.		
Artillerie . .	3	»	157	»	»
Guides	7	»	96	»	»
Invaliden . .	1	»	75	»	»
Gepensioneerden	6	»			
	43	»	804	»	»
Sterkte der Schutterij . .	26	»	513	»	»

DE KOLONIST.

Staat- Land- en Huishoudkundige Beschouwingen.

BURGERZIN.

Indien het eene waarheid is, dat beschaving en verlichting, deugd en zedelijkheid de steunpunten en grondvesten eener welingerigte Maatschappij uitmaken, doch krachtdadig moeten worden ondersteund door eenen echten burgerzin, zoo zal gewisselijk niemand het wagen tegen te spreken dat de daarstelling, onderhouding en verlevendiging van dien zin, evenzeer hoogstbelangrijk, als volstrekt noodzakelijk is. De burgerzin toch bestaat in eene innige, hartelijke liefde voor het land hetwelk men bewoont, onverschillig of men daar, al dan niet, het eerste levenslicht heeft aanschouwd en alzoo door geboorte, aan den grond is verkleefd; van hier het onderscheid tusschen burgerzin en vaderlandsliefde, daar de laatste zich slechts bepaalt tot die plek, aan dewelke men zijnen oorsprong is verschuldigd. De ware vaderlandsliefde, (volgens, de leer van schrandere mannen, die de staatkunde *wijsgeerig* behandeld hebben:) bestaat in eenen godvruchtigen, voorzigtigen, waakzamen, stoutmoedigen en belangeloozen ijver voor deszelfs welzijn; eenen ijver, die werkzaam moet zijn in alle tijden en omstandigheden, niet bepaald is aan staatsbelangen alleen, of aan zoodanige gebeurtenissen, die den schielijken ondergang van een land, of eene ommekeer van zaken in hetzelve te weeg brengen,

maar uitgestrekt tot zulke voorwerpen, die op eene min zigtbare, doch even zekere wijze, het geluk of ongeluk van een land bevorderen, naarmate zij verwaarloosd of in acht genomen worden; eenen ijver verder, die zijnen oorsprong aan de zuiverste bronnen moet verschuldigd zijn, die ontstoken moet worden in de borst eens burgers, om aan de oogmerken van het Opperwezen, aan de wetten der godsdienst en aan de banden der maatschappij te voldoen. Zij is echter eene aangeborene zucht of neiging, die ons aan het land, waarin wij geboren zijn, bij verkiezing, zoodanig verbindt, dat wij in deszelfs bewoning een genoegen vinden, hetwelk ons in elk ander land ontbreekt. Zij moet evenwel noodzakelijk de grondslag zijn van goede zeden, welke wederkeerig tot die liefde van zelven opleiden; want ontaardt deze anders zoo edele neiging; is zij afgescheiden van ware deugd, dan moet men haar voorzeker beschouwen als een wangedrogt, onbestaanbaar zelfs in het rijk der denkbeelden.

Geheel anders daarentegen is het gesteld met den burgerzin; deze kan in geen geval ontaarden; deze strekt om langs alle gepaste middelen en wegen, de inwendige zoo zedelijke als natuurlijke krachten des volks te schragen; door beoefening van alle burgerdeugden en burgerpligten, de wezenlijke welvaart des lands, hetzij van geboorte of slechts van inwoning, te bevorderen, en alzoo door dadelijke voorbeelden, ook anderen daartoe aantemoedigen en op te wekken.

Indien ergens, dan voorzeker in eene volkplanting, waar het grooter deel der vrije bevolking uit onderscheidene natien is zamengesteld, is de burgerzin van de grootste noodzakelijkheid; dáár moet dezelve den belangrijksten invloed uitoefenen, en naarmate de natuurlijke toestand dier volkplanting daartoe

in meerdere of mindere mate de gelegenheid verschaft, daar zal die invloed, tot in de geringste deelen, de weldadigste gevolgen doen ondervinden.

Immers ware burgerzin kenmerkt zich in de stipte betrachting en getrouwe opvolging van die verordeningen, zoo ook in de bescherming van die inrigtingen, welke tot algemeen of bijzonder nut zijn daargesteld; hij berispt niet, zonder tevens teregt te wijzen en die berispingen hebben steeds de burgerlijke welvaart ten doel; hij verheft zich niet om daardoor slechts eigenbelang te bevorderen of eer-, heersch- en roemzucht te bevredigen, maar om door medewerking, door hulp of raad, het goede te doen ontstaan en het kwade afteweren; hij smoort zijne regtmatige klagten niet, vol wrevel, in den boezem, noch deelt ze mede in tegenwoordigheid van hen, die daardoor tot ontevredenheid zouden worden aangespoord: neen, hij maakt gebruik van plaats en gelegenheid en behaalt de schoonste zegepraal.

Wie zoude dengenen wraken, die zijn hoofddoel gerigt houdt, op de verlevendiging van den burgerzin en de daaruit als van zelfs voortvloeijende deelneming aan de openbare zoo wel als bijzondere aangelegenheden dezer volkplanting, die boven zoo vele anderen zoo zeer is bevoorregt; waar het vermogen om goed te doen en nuttig te zijn, meer van den vasten wil, dan van veelvuldige opofferingen en schatten, afhangt? Wie zoude het wagen te beweren dat eene zoodanige bedoeling in deze Kolonie, noodeloos of ongepast zoude zijn? Of zoude men kunnen loochenen, dat zekere zucht tot traagheid en gemakkelijkheid, dikwijls den goeden wil onderdrukt, wanneer dezelve niet door eenen zinnelijken prikkel, inzonderheid dien van zelfsbelang, wordt ondersteund? Zoude men kunnen tegenspreken, dat vooroordeelen van onder-

scheidenen aard, in weerwil van het liefelijk' licht van beschaving, het welk ook tot ons is doorgedrongen, tot nog toe, hunne onzalige uitwerkselen, onder ons verspreiden en menschen van elkander verwijderen en afscheiden, die anders door eene vriend-broederlijke toenadering en vereeniging, de gemeenschappelijke welvaart, zouden hebben bevorderd? Zoude men al eindelijk ons durven betwisten, dat de verlevendiging van den burgerzin dáárom, in deze Kolonie niet zal kunnen bereikt worden, om dat zoo velen het bepaalde oogmerk hebben, om, vroeg of laat, deze plaats hunner tijdelijke inwoning te verwisselen met het land van hunne geboorte? — Neen! — de drogredenaar moge het beproeven met ons in het strijdperk te treden; hij zal echter spoedig moeten wijken voor de stem der waarheid, voor de voorbeelden uit de ervaring ontleend; — de wijze opmerker zal zich met onze gevoelens volkomen vereenigen; deze zal tevens volwaardig erkennen, dat, in het land hetwelk wij bewonen, de verlevendiging van den burgerzin hoogstnuttig en noodzakelijk is; dat wanneer ook dezen of genen ons verlaten, dezulken geacht moeten worden, slechts plaats te maken voor anderen, die dan verpligt zijn, om het door hunne voorgangeren gebaande of wel opgevolgde spoor, verder te bewandelen.

De burgerzin toch brengt *daardoor* het goede voort, om dat hij, uit den aard der zaak, *werkdadig* is; hij bestaat geenzins in eene *bespiegeling* van hetgeen geschieden moet, maar wel in de dadelijke *beoefening* van die deugden en pligten, die het geluk eens lands kunnen en ook moeten uitmaken; wat toch baat het, de heilzame strekkingen en uitwerkingen van beschaving en verlichting, van opvoeding en onderwijs, van kunsten en wetenschappen voor te prediken, wanneer wij niet, door onze daden en handelingen, de bewij-

zen geven van den gezegenden invloed welken dezelven op land en volk uitoefenen? En wil men inzonderheid de mindere volksklasse van dien invloed overtuigen, zoo behoort men ten haren behoeve, zoodanige inrigtingen daar te stellen, waardoor zij, naar mate van haren aanleg en vatbaarheid, uit den engen kring waarin zij, door gemis aan gelegenheid, besloten is, zich zoude kunnen verheffen. Wil men vlijt en nijverheid doen ontstaan, zoo zal het zeker niet voldoende zijn, dezelven blootelijk aan te prijzen, maar moet men een verstandig en doelmatig gebruik maken van de middelen, welke in onzen eigenen boezem berusten, ten einde deze volksdeugden aan te moedigen en daarbij tevens alle pogingen in het werk stellen, om, door eene gepaste ondersteuning, den prikkel tot gezette arbeidzaamheid bij den gemeenen man te verlevendigen.

Wil men werkzaam zijn ter bevordering van deugd en zedelijkheid bij de mindere volksklasse, hen tot gehoorzaamheid aan wet en orde leiden, zoo heeft de burgerzin die weldadige strekking, dat hij als van zelven ons aanspoort, om zoodanig te leven en te handelen, waardoor wij, zonder hoogmoed of huichelarij, op ons zelven verwijzen kunnen.

Meermalen zien wij, tot ons leedwezen, dat daartoe geschikte burgers zich onttrekken aan de deelneming, zoo aan algemeene aangelegenheden, als aan het bestuur van bijzondere inrigtingen, onder voorwendsel dat de waarneming van hunne eigene belangen, hun, tot die deelneming, den tijd niet overlaat. Behalve dat men daardoor aan den dag legt, dat men gaarne gebruik wil maken van de voordeelen welke door het weldadig land worden opgeleverd, zonder tevens de lasten en bezwaren mede te helpen dragen, die tot instandhouding van het geheel zoo

noodwendig zijn, bezwaart men de welwillenden, die dikwerf geheel buiten de gelegenheid, ja buiten de mogelijkheid zich bevinden, een gedeelte dier voordeelen te genieten, terwijl dan ook daardoor de burgerzin wordt verflaauwd. Deze toch vordert van iederen burger, dat hij, naar zijn vermogen, ten nutte van het geheel, steeds werkzaam is; dat hij een gedeelte van zijnen tijd, van zijne bezittingen, opoffert tot bevordering van de belangen des algemeens; dat alzoo de lasten en bezwaren, met de meest mogelijke evenredigheid, gedragen worden. Dit bewerkt dan ook bij de mindere volksklasse eerbied voor wet en orde en spoort haar als van zelfs aan, om, hetgeen van haar gevorderd wordt, met gewilligheid te volbrengen.

Staat dus de burgerzin in zulk een naauw verband tot het algemeene welvaren en oefent dezelve zulk eenen heilzamen invloed uit; laat ons dan trachten ons dien zin eigen te maken, of meer en meer in ons te verlevendigen; verbannen wij alle vooroordeelen, immers de zoodanigen, welke de ongelukkige strekking hebben, om menschen en menschen van elkander te verwijderen; laat ons trachten meer en alzoo beter met elkander bekend te worden; laat ons, (want waarlijk er valt in deze volkplanting nog zoo veel te doen,) gemeenschappelijk met elkander te werk gaan, onder elkander wedijveren, ons, waar wij dit kunnen of mogen, ook tot zoodanige zaken bepalen, die geene betrekking hebben op winst of op beroepsleven, maar op het zuiver menschelijke en burgerlijke; laat ons ernstiglijk arbeiden aan de beschaving van onze natuurgenooten, op wien de liefelijke stralen der verlichting zich nog niet hebben verspreid; laat ons door krachtdadige aanmoediging, opwekking en ondersteuning hunnen toestand verbete-

ren; laat ons ook bedacht zijn op de daarstelling van volksvermaken en tevens in dezelven deelnemen; gewisselijk zal dat alles strekken tot verfrisschende opwekking van ons eigen maatschappelijk leven, hetwelk toch evenzeer als het huisselijk leven, deszelfs vrolijke zijde behoort te hebben.

J. v. B . . . . .

AANWIJZING VAN EEN GEBREK IN HET ONDERWIJS DER SURINAAMSCHE JEUGD.

Gelijk het voor den nadenkenden mensch belangrijk is, om zich bekend te maken, met de lotgevallen van de gewesten, welke door hem *niet* worden bewoond, ten einde hij daardoor in staat gesteld worde, lessen van ervaring op te garen, welke hij op de plaats zijner inwoning van toepassing kan maken, of die hem dienstig kunnen zijn, bij het vormen van plannen, ten aanzien van het land, waarin hij de voorregten der weldadige natuur, en die der maatschappelijke betrekkingen geniet, of ook dezulken, waaruit hij het toekomstig lot van zijne woonplaats kan afleiden en zijne gedachten brengen tot op die hoogte, waarop nijverheid en volksvlijt, gepaard met beleid en volharding, dat land opvoeren kunnen: even zoo noodzakelijk is het, voor den eenvoudigen burger, om bekend te zijn, niet alleen met de geschiedenis van de plek, waarop hij, het genot des aardschen levens smaakt, maar vooral met al die bronnen, waaruit voordeel ontspruiten en welvaart voortvloeijen kunnen. — Naarmate hij, door die kennis, overtuigd wordt van den rijkdom des lands, naar die mate, zal zijne gehechtheid aan hetzelve toenemen, en zijn lust en ijver opgewekt worden, om door werkzaamheid, voor zich en de zijnen, bestaan en levensonderhoud te verwerven.

Die kennis oefent haren invloed uit ook op het hart van het opkomende geslacht, en strooit in het jeugdig gemoed, al die vereischten, welke in het vervolg van tijd, de strekking kunnen hebben, om aan het door God in iederen mensch ingeschapen gevoel voor de plaats zijner geboorte, den meest mogelijken prikkel bij te zetten.

Wanneer wij nu het land onzer inwoning, bij zoo vele anderen vergelijken en uit die beschouwing met genoegen, de slotsom opmaken van haren bijzonderen rijkdom, van de tallooze voortbrengselen, welke hetzelve kan opleveren, zoo tot voeding, tot genezing als anderzins, dan is het waarlijk te bejammeren, dat men de kinderen, ten eenemale onbekend laat, met den toestand van ons land en met de geschiedenis van hetzelve, gezwegen van den gemeenen man, die afgezonderd leeft en niets weet van hetgene wat buiten zijnen kleinen kring omgaat en derhalve onbewust is, van die middelen welke hem te dienst staan, om aan zijnen toestand, verbetering toe te brengen.

Wanneer wij het onderwijs op de eerste scholen alhier nagaan, die dan toch, behalve het gewone lezen en schrijven, zich niet verder bepaalt, dan tot het aanleeren van de Nederlandsche en de Fransche talen, de Aardrijks- en Rekenkunde en de mindere scholen tot eenen veel lageren trap van onderwijs, dan vragen wij: waarom laat men het onderwijs in de geschiedenis van *Suriname* achterwege? Iets, hetwelk zoo noodzakelijk is, en waaruit heerlijke gevolgen kunnen voortvloeijen. — Waarom wordt er voor de Surinaamsche-jeugd, geene schoolboeken vervaardigd, waarin de voornaamste planten, gewassen enz., en duidelijke aanwijzing van het een en ander, voorkomen? Waarom worden de kinderen in

het algemeen en vooral die op de stads-scholen en door de Surinaamsche Maatschappij van Weldadigheid zijn en worden opgenomen, niet nadrukkelijk aangewezen op den landbouw, en de wijze waarop men hier te lande, zoo gemakkelijk, uit den schoot der aarde, zich een goed tijdelijk bestaan kan verschaffen? — Of zal men zich willen verschoonen, door te zeggen, dat het gemis aan doelmatige schoolboeken, daarvan de oorzaak is en er moeijelijkheid bestaat, om zoodanige boeken, te vervaardigen? — Wij voor ons gelooven, dat men welligt dit belangrijk punt over het hoofd gezien heeft, immers daarover niet met genoegzame belangstelling nagedacht, daar het toch eene waarheid is, dat men nimmer, tot dat einde, eenige poging heeft aangewend. — Of zoude het buiten het bereik der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen zijn, om, door middel van het uitschrijven eener prijsvraag en de uitloving van eene belooning, te trachten, doelmatige schoolboeken, zoo ten aanzien van de geschiedenis dezer Kolonie in het algemeen, als met betrekking tot de voortbrengselen des lands enz. enz. te verkrijgen? Of zoude dit niet behooren, onder de verspreiding van die beschaving en verlichting, welke het doel dier Maatschappij uitmaakt, immers volgens de algemeene Wet, behoort uit te maken?

Hoe het zij, wenschelijk is het in allen geval, dat er door zoodanige inrigtingen, welke daartoe bevoegd zijn, pogingen aangewend worden, ten einde te voorzien in eene behoefte, welke, nu, de Surinaamsche jeugd buiten staat stelt, die kennis op te zamelen, welke, voor haar, nuttig en heilzaam zijn zoude.

B.

HULPMIDDELEN TER WEGNEMING VAN HET ONBEPAALD CREDIET.

Zeer gegrond is hetgeen de schrijver omtrent het *onbepaald* crediet, in het vorig nummer van den *Kolonist*, heeft voorgedragen, en het is te hopen dat zijne redenering de aandacht van velen tot zich mag trekken, en zijne raadgevingen mogen worden opgevolgd, op dat het goede, van lieverlede, meer en meer veld winne, en het geluk en de welvaart zich onder ons verspreide. — Wij voor ons, willen niet alleen wenschen, maar wij willen ook gaarne medewerken, om het nuttige te bevorderen, en met deze gevoelens zetten wij ons neder, om voor het tegenwoordige eenige hulpmiddelen ter wegneming van het *onbepaald* crediet aan te geven.

Wanneer men met opmerkzaamheid den gang der zaken in deze Kolonie overziet, dan bespeurt men al dikwijls, dat, behalve de onaangenaamheden in het dagelijksche leven, waartoe het *onbepaald* crediet overvloedige aanleiding geeft, het onbegrensd vertrouwen vooral medewerkt om den gemeenen man van den gezetten arbeid te ontwennen, daar hij op eene gemakkelijke wijze, zonder geld, in zijne dagelijksche behoeften voorzien kan, waardoor de werkzaamheid hem vaak onverschillig wordt.

Van daar dan ook dat de ambachtslieden niet meer arbeiden, dan zij meenen noodig te hebben om lastige schudeischers af te paaijen, terwijl dezulken, die zich er op toeleggen, om, uit den schoot des aardrijks, hun bestaan te vinden, niet meer beplanten als de vervulling der dagelijksche behoeften, noodzakelijke kontante uitgaven, van hen vorderen.

Om zoo veel mogelijk de nadeelige uitwerkselen van het onbepaald crediet, vooral ten aanzien der koop-

lieden, waarin dit kwaad in eene hooge mate huisvest, weg te nemen, meenen wij, gevoegelijk te zullen kunnen leiden, eene bepaling, dat de kooplieden, geene patenten zullen kunnen verkrijgen, dan tot den handel in zekere bepaalde vakken, of wel in eenige vakken, die, (om ons eens zóó uittedrukken,) met elkander vermaagschapt zijn.

De handel in *alle* artikelen, zoo als thans het geval is, bevordert het crediet, naardien men, bij *eenen* man, alles kan bekomen, wat men verlangt, en heeft men eenmaal het vertrouwen verworven, dan is het papier geduldig en de pen vlug genoeg, om requisiten te vervaardigen, waarvan men eerst naderhand, bij het ontvangen der rekening, het gezamenlijk bedrag, met de meest mogelijke verwondering, bemerkt.

Indien de handel tot *bepaalde* vakken, (zoo als in de koopsteden in Holland het geval is,) konde vastgesteld worden, dan zoude de kooper daardoor in de verpligting worden gebragt, om de goederen welke hij zich *nu* bij éénen koopman aanschaft, naargaans bij meer dan *tien* personen op te doen, en zoo als men ligt kan nagaan, bij allen, geen crediet hebbende, met kontanten voor den dag moeten komen, waardoor van zelf zijne uitgaven, binnen zekere perken gebragt zullen worden, en hij daardoor eene zuinigheid zal leeren betrachten, die hem en anderen, voordeel zal aanbrengen, terwijl voor de ambachtslieden eene noodzakelijkheid zal ontstaan om werkzamer te worden, en voor hen die den grond bearbeiden, om vlijtiger te zijn, en zoo zal, wanneer er eenmaal eene kolonisatie van vrije personen mogt worden daargesteld, voor velen, eene gewigtige aansporing voortvloeijen, om den landbouw, als een zeker middel van bestaan, aan te grijpen.

Om eene bepaling ten aanzien der patenten tot

zekere *bepaalde* vakken, niet in nadeel der kooplieden te doen zijn, is het noodig dat aan dezelven, een termijn van anderhalf jaar toegekend worde, ten einde in dien tusschentijd hunne tegenwoordige affaire te realiseren, en wij gelooven dat de kooplieden, ingeval zij hunne belangen wel willen inzien en doorgronden, zullen moeten bekennen, dat zij bij zulk eenen maatregel, volstrekt geen nadeel zullen lijden, naardien zij, in bepaalde vakken handel drijvende, op eene solidere winst, zullen kunnen rekenen, dan tegenwoordig; daar zij *nu*, wel is waar, aanzienlijke pretentien te vorderen hebben, welke door het dagelijksch crediet, aanmerkelijk vermeerderd worden, doch waarvan slechts een gering bedrag wordt geïnd en het overige, als schade moet worden afgeschreven.

Eén tweede hulpmiddel tot wegneming der nadeelige gevolgen van het onbepaald crediet, meenen wij te zullen kunnen vinden, in eene bepaling, dat *het regt van preferentie* voor geleverde goederen aan vaste effecten, in plaats van den tegenwoordigen termijn van *drie* jaren, gesteld worde op *twee* jaren.— Daardoor zouden de vorderingen spoediger moeten worden aangezuiverd, waardoor de handelaar zoo veel te eerder over de hem toekomende penningen zal kunnen beschikken, en de eigenaar of administrateur van plantaadjen, de goederen tegens beterkoope prijzen zich zal kunnen aanschaffen, — Het is toch eene bekende waarheid, dat sommige kooplieden, uithoofde van de leverantien, die zij aan de kantoren hebben, soms verpligt zijn *drie* jaren op hunne vorderingen te wachten, naardien de eigenaren of administrateuren hem weet toe te voegen, dat hij, zijn *regt van preferentie*, nog niet verloren heeft.

Mogt ons voorstel iets bijdragen, tot wegneming van het ingewortelde kwaad, dan zal onze wensch vervuld zijn.

H. K.

PROEVE EENER VOORDRAGT TER OPRIGTING VAN EENE SCHEEPSTIMMERWERF.

Onder de inrigtingen, die, in iedere plaats, waar eenige zeevaart bestaat, en alzoo voor deze volkplanting, hoognoodzakelijk, ja volstrekt onontbeerlijk is, behoort voorzeker eene *Scheepstimmerwerf*, waardoor men in de gelegenheid gesteld kan worden, de bodems, welke of op hunne reis naar deze Kolonie, of door een' geruimen tijd in onze wateren te vertoeven, in meerdere of mindere mate, ongemakken ondergaan hebben, in goeden staat te doen terug brengen. In deze volkplanting missen wij eene zoodanige inrigting en meer dan een enkel maal, heeft men van dat gemis, de nadeeligste uitwerkselen ondervonden.

In het jaar 1827 is het Brikschip *de Hoop*, gevoerd door J. O. KAMP, met zeeschaden alhier aangekomen, en uit hoofde wij geene Scheepstimmerwerf bezitten, waar die schaden op eene doelmatige wijze hersteld konden worden, heeft dat vaartuig de uitgaaf van eene aanzienlijke somme gelds veroorzaakt, welke, hoezeer door de assuradeuren vergoed, evenwel gespaard had kunnen worden en waarvan, een gedeelte, tot belooning der noeste vlijt van menig' ingezetenen had kunnen strekken.

Wij herinneren ons ook, dat, kort daarna, de Brik *Paramaribo*, gevoerd door K. SPIEGELBERG, na op de Nickerie-banken gestoten en het roer verloren te hebben, *om dezelfde reden* zeer vele kosten tot herstel heeft veroorzaakt, ten gevolge waarvan

regtsgedingen zijn ontstaan tusschen de Reeders en Assuradeuren, die niet weinige schaden, nadeelen en verliezen voor de belanghebbenden hebben te weeg gebragt.

In de tweede helft van het jaar 1837 hebben wij het fraaije Schip *Clasina Adriana*, gevoerd door A. P. HAVINGA alhier zien aankomen: op deszelfs reis van Noord Amerika herwaarts, haddit vaartuig zeer vele schaden geleden, die echter niet *onherstelbaar* waren. In deze Kolonie bestond nogtans de gelegenheid niet om de vereischte herstelling aan te wenden; de bedoelde bodem in zoodanigen toestand zijnde, dat men het niet wagen mogt, om daarmede wederom in zee te steken, ten einde denzelve naar eene andere plaats te vervoeren, waar men de reparatie zoude hebben kunnen doen bewerkstelligen, ontstond hieruit de noodzakelijke verpligting om dit vaartuig af te keuren en vervolgens alhier te verkoopen.

Bij eene zoodanige scheepvaart waarop deze Kolonie bogen mag, en die, naar wij hopen, in vervolg van tijd, toenemen zal, is het voorzeker te verwonderen, dat, tot nog toe, niemand ondernomen heeft, om eene Scheepstimmerwerf alhier aan te leggen; deze bevreemding moet gewisselijk toenemen, daar volgens de verzekering van deskundigen, de zoogenaamde Pontewerf, hiertoe ruimschoots de gelegenheid aanbiedt, terwijl onze uitgestrekte bosschen eene rijke verscheidenheid van de beste, edelste en duurzaamste houtwaren opleveren.

Zij toch die de zee bevaren en de woeste baren doorklieven, kunnen aan onderhebbende bodems, zelfs in de nabijheid onzer kusten, zoodanige schaden beloopen, die hier niet behoorlijk hersteld kunnen worden, terwijl ze tevens geene zee kunnen bouwen om deze reparatie, *elders* te bewerken; en wat dan?

afgekeurd, om naderhand, voor rekening van dien het aangaat, voor eene spotprijs verkocht en vervolgens gesloopt te worden, hetgeen echter bij het bestaan van eene behoorlijke *werf* kan voorgekomen worden.

Maar nu zal men, en teregt, vragen, hoe en op welke wijze, eene dusdanige werf, wat namelijk het fonds betreft, in ons midden zoude kunnen worden opgerigt? Wel, wij zullen de mogelijkheid daarvan trachten aan te toonen, terwijl wij ons tevens vleijen, dat ons voorstel, om het algemeen nut, hetwelk hetzelve aanbrengen zoude, vele weldenkenden zal uitlokken, om hunne belangstelling, door eene ruime deelneming, ten toon te spreiden.

Eene negotiatie derhalve van *plus minus* *f* 30,000, tegen den interest van 6 perCent 's jaars, gesplitst in acten aandeelen van *f* 500, — *f* 250 — en *f* 100, — bij wijze van jaarlijksche aflossing, door middel van loting, zoude, onzes oordeels, aanvankelijk toereikende zijn, om het voorgestelde doel te erlangen.

Het spreekt overigens van zelf, dat deze arbeid onder de leiding van een' of meer bekwame constructeuren uit het Moederland aangevangen en voltooid moet worden. Dan ten minste, behoeven de Koninklijke schepen niet expresselijk naar elders te stevenen om vertimmerd te worden, dan behoeven er geene schoeners, die den lande schatten gelds kosten, *buitenlands* gebouwd te worden; dan eindelijk, kunnen de ponten, waarbij de heeren Assuradeuren in het Moederland vooral, een onberekenbaar groot belang hebben, (om nu van geene andere voordeelen meer te spreken,) alhier vertimmerd of nieuw gebouwd te worden.

Wij hopen dat deze *proeve* zal beschouwd worden, voortgevloeid te zijn uit harten, die waarachtig voor de welvaart van Suriname kloppen, en dat men *daarom* het gebrekkige der voordragt, des te eerder,

goedgunstiglijk zal willen verschoonen, terwijl wij aan mannen van meerdere kunde en bekwaamheid, volgaarne overlaten, om ons voorstel op vastere schroeven te zetten, en waartoe wij hen, om den wille van het algemeen nut, ten allervriendelijkste uitnoodigen.

M. v. P. & H.

HET KLAGEN.

Onder de eigenschappen of, zoo men liever wil, neigingen, die over het algemeen, den mensch, als ware het, aangeboren en zoo onafscheidelijk met hem verbonden zijn, dat zij zelfs een deel van den mensch schijnen uit te maken, kan men voorzeker rangschikken *het klagen.* Wij bedoelen daarmede geenzins het vertrouwelijk mededeelen van onaangename ontmoetingen, of van geledene rampen en wederwaardigheden, aan hen die belang in ons stellen, en in de gelegenheid zich bevinden om ons te helpen, immers ons te raden, althans ons te troosten; even weinig meenen wij door het eigenlijke *klagen*, die allerbetamelijkste, ja zelfs voor het menschelijke gemoed, onontbeerlijke aandrift, om zijn lijden in den boezem van geliefde betrekkingen en opregte vrienden, uit te storten; want toch zelfs dáár, waar alle hulp en raad ontbreekt, waar de kranke troost niet zeldzaam wijken moet voor den drang der omstandigheden, is het vaak eene zaligheid, om het geprangde hart lucht te geven, — de inwendige smart, welke anders het lijden vergrooten en weldra ondragelijk maken zoude, door ontboezemingen naar buiten te voeren, terwijl de belangstelling en de deelneming, die daardoor worden opgewekt, balsem storten in de diepste wonde, ofschoon zij die dan ook niet heelen mogten.

Het *klagen*, hetwelk het onderwerp van dit ons schrijven uitmaakt, is, van dat alles, evenzeer in aard en strekking, als in uitwerking, verschillende, en dwaasselijk zoude het zijn, het een voor het andere aan te nemen, of de vertrouwelijke mededeeling van eenig ons overgekomen leed, gelijk te stellen aan de opwelling van ontevredenheid, waartoe de menschelijke natuur zoo ligt overhelt, — waartoe de geringste mislukking der plannen, voornemens en ondernemingen van den mensch, hem aanleiding schijnt te geven.

Wilden wij in bijzonderheden treden, waarmede zouden wij aanvangen, waarmede eindigen, om de waarheid aan te toonen van de stelling, dat in weerwil van het volstrekt nuttelooze, ja zelfs van het bespottelijke, (om ons zoo zacht mogelijk uittedrukken,) hetwelk in het eigenlijke *klagen* gelegen is, — hetzelve den mensch zoo geheel eigen is, dat juist daardoor, (zoo als de menschkundige Jean Paul zich uitdrukt,) *den mensch niets tegenstrijdiger wordt, dan de mensch zelf.*

De mensch zoekt en vindt, naar zijne beschouwing, *in alles*, stof tot klagen, en, in deze zijne waanwijsheid, verbittert hij niet slechts zijn eigen leven, maar ontneemt tevens zijnen dierbaarste betrekkingen, de bekoorlijkheden, welke deze van het leven genieten konden; bezield met eene groote mate van eigenliefde, verbeeldt hij zich het regt te hebben, om een iedar te kwellen met de lastige herhaling der geschiedenis van kwalen of van lijden, welke te meermalen slechts in het rijk der denkbeelden huisvesten; — voor anderen moge het een genoegen zijn, de prachtige zon aan 's hemels trans te aanschouwen;— anderen mogen zich verblijden, wanneer een weldadige regen het aardrijk besproeit, en mensch en dier

en plant verkwikt: de klager vindt hierin beurtelings aanleiding om zijne ontevredenheid aan den dag te leggen.

Bleef het slechts daarbij, zoo zoude het klagen gewisselijk dien nadeeligen invloed niet hebben, welke hetzelve, zoo menigmaal, uitoefent; er bestaat evenwel helaas, niet slechts een klagen zonder dat men daartoe eenige reden heeft, maar een klagen, zonder dat men weet, waarover men klaagt.

Is dit eene waarheid, die elders door opmerking of ervaring bevestigd is, voorzeker is het van bijzondere toepassing op deze Volkplanting; wij schroomen niet dit ter neder te stellen, daar wij gereedelijk erkennen willen, dat ook wij zelven meermalen aan dat kwaad ons schuldig maken; hij, die met een gerust geweten, zich zelven daarvan vrij kan spreken, moge den eersten steen op ons werpen; — doch daarvoor hebben wij geene vrees.

Wij zeggen dat men ook *hier* klaagt zonder te weten waarover men klaagt; — verlangt men daarvan bewijs? gaarne geven wij het. Hoe dikwijls hooren wij geene klagte opstijgen over den toestand dezer Kolonie? doch wij vragen het aan de luidruchtigsten dier klagers, of hun die toestand wel bekend is, of zij wel weten waarin de eigenlijke behoeften en nooden van dit gewest bestaan, of zij eenige kennis hebben van de bronnen, waaruit de voorspoed en de welvaart van dit land kunnen voortvloeijen?

Men klaagt dat men in deze Kolonie, zoo veel ontberen moet, hetwelk men ruimschoots in andere plaatsen, inzonderheid in Europa, zoude kunnen genieten: — behalve de vraag, wat wij, (de natuurlijke gesteldheid van het land in aanmerking nemende,) in Suriname, *in den eigenlijken zin des woords*, en derhalve *onafhankelijk van onzen goeden wil*, ont-

beren: kunnen wij velen der klagers, ook toevoegen, deze: of zij in Europa terugkomende, wel in de gelegenheid zullen zijn, genot te hebben, van dat gene hetwelk hun, *hier* zijnde, zoo wenschelijk toeschijnt? Wij willen niet eens de vraag opperen, of velen der klagers immer dat genot gehad hebben!!!

De mindere standen in deze Kolonie inzonderheid, heffen klaagtoonen in menigte aan; — een geest van ontevredenheid bezielt dezen, welke zich, zoo vaak in alles openbaart; volksvermaken zijn hier onbekend; volksvreugde ontwaart men niet. Vraag den gemeenen man nogtans, waarover hij klaagt, welke de reden is van zijne ontevredenheid, voorwaar, hij weet daarvan zelf de reden niet; — de klaagzucht van de meer gegoede standen is tot hem doorgedrongen en ook, in dat opzigt, ervaren wij den invloed van den meerderen op den minderen.

Er bestaat echter ook eene soort van klagen, die niet alleen uit onkunde, maar tevens uit bedilzucht en wantrouwen haren oorsprong ontleent, en welke niet minder kwaad uitoefent. Men wil dikwijls uit algemeene of bijzondere bepalingen eene zekere vooringenomenheid bespeuren, die echter geheel en al herschenschimmig is; men is zoo ligt genegen om te gispen en zelfs te veronderstellen, dáár, waar men aan de goede trouw, aan de hoogst mogelijke billijkheid en regtvaardigheid, den wel verdienden lof toezwaaijen, de grootste schatting toebrengen moest.

Deze algemeene opmerkingen zullen, naar wij vertrouwen, voldoende zijn, om onze stelling buiten allen twijfel te plaatsen; niemand toch zal van ons verlangen, dat wij over het *mensch-eigene* kwade schrijvende, tevens den mensch zelven zullen opnoemen, die zich daaraan *bij uitnemendheid* te buiten gaat.

Even als voor alle *natuurlijke* kwalen, zoo wel bekende als onbekende planten, kruiden en gewassen voorhanden zijn, welken de Schepper der natuur met eene heelende kracht bevoorregt heeft, zoo bestaan er ook voor *alle zedelijke* krankheden, heilzame hulpmiddelen. Deze zijn, wel is waar, ook niet allen bekend, terwijl velen *niet* of niet *dadelijk* in werking kunnen worden gebragt, waardoor dikwijls het zedelijk kwaad in deszelfs onzalige uitwerkselen voortgaande, zoodanige ongelukkige gevolgen oplevert, welke naargaans, zelfs dan, wanneer de oorzaak niet meer bestaat, ten nadeele der Maatschappij blijven voortduren. —Gelukkig echter dat voor het zedelijk kwaad, door ons tot onderwerp gekozen, hulpmiddelen bestaan, waarvan wij ons zonder groote moeite bedienen kunnen, en welkers aanwending even doelmatig is, als dat dezelve onschatbare genoegens te weeg brengt; gelukkig voorwaar dat het zoo geheel van ons zelven afhangt, die maatregelen te bezigen.

Als een eerst vereischte behooren wij ons bekend te maken, met het land onzer inwoning; dat is, wij moeten meerdere kennis trachten op te doen van deszelfs inwendige gesteldheid, van al wat hetzelve *eertijds* opleverde, en zoo ook van deszelfs *tegenwoordige* opbrengsten; — hierdoor zullen wij, als van zelven er toegeleid worden, om eene oordeelkundige vergelijking tusschen het *voorheen* en *thans* te kunnen maken. Immers een land te bewonen, en vreemdeling te zijn ten aanzien van deszelfs natuurlijken toestand, is voorzeker onverschoonlijk, en toch hoe velen van ons wandelen niet in deze vreemdelingschap? Naarmate wij ons, (men vergeve ons deze overdragtelijke uitdrukking,) *burgers* gemaakt hebben in het land van onze inwoning, zullen wij

van lieverlede de onderscheidene behoeften leeren kennen, en tevens ervaren, welke de bronnen zijn, waaruit, voor dezelven, eene altoosdurende vervulling ontspruiten kan, en hoe gemakkelijk tevens deze bronnen geopend kunnen worden.

En ofschoon wij dan ook die gouden tijden niet meer beleven, in welken onze plantaadjen inderdaad goudmijnen waren, (*) zoo dat derzelver voortbrengselen ten spreekwoord aan buitenlanders strekten, zullen wij evenwel, wanneer wij slechts daartoe onze krachten besteden willen, ondervinden, dat *Suriname* eenen rijkdom in zich bevat, tot welken de knagende en vernietigende hand des tijds, tot nog toe zich den weg niet heeft kunnen banen.

Wij moeten onze vermogens en onzen invloed dienstbaar maken aan de algemeene belangen, en ons, langs zoo meer, aan deze Volkplanting verbinden; daardoor zullen wij, met een dankbaar hart, gebruik maken van de weldaden die wij werkelijk hier genieten, en die, welke wij, zonder groote inspanning, genieten kunnen. Wij moeten elkander onderling beter leeren kennen, verstaan en vertrouwen; ons meer bezig houden om met belangstelling te onderzoeken, met bescheidenheid te beoordeelen, dan wel *met* of liever *uit* waanwijsheid te berispen.

Wij geven zoo gaarne de schuld aan het algemeen bestuur, dat hetzelve geene zorg draagt voor de vervulling van sommige behoeften, — wij wijten hetzelve

(*) Tot het jaar 1798 stonden de prijzen der Surinaamsche producten in het Moederland nog zoo hoog, dat de prijzen, waarnaar de uitgaande regten enz., hier te lande geheven werden, bepaald waren als volgt:

Suiker	*f* 180 per vat.				Het Surin. Courant had toenmaals Hollandsche waarde.
Heele Koffij	40 Cents per pond.				
Cacao	21	»	»	»	
Schoone Katoen	70	»	»	»	
Vuile dito	30	»	»	»	
Gebroken Koffij	25	»	»	»	

toe, dat het grooter deel der vrije bevolking, in beschaving en verlichting, zoo ver achteruit staat; dat er geene inrigtingen bestaan voor het middelbaar onderwijs; dat onze landbouw kwijnt; dat het fabriekwezen zich hier slechts bepaalt tot de hoofdproducten; dat zoo wel onze reiswegen, als onze reisgelegenheden, zich nog even ondoelmatig bevinden, als ten tijde onzer overgrootvaders; met één woord, ten aanzien van al wat ons met of zonder reden, tegenstaat, beschuldigen wij het Gouvernement! doch hoe onbillijk, hoe onregtvaardig is deze beschuldiging; hoe duidelijk straalt althans voor den onpartijdigen opmerker, uit dezelve door, de naaktheid waarin wij verkeeren, de schaamte welke wij gevoelen, en de pogingen welken wij beproeven om een vijgeblad te vinden! Hoe toch kunnen de beste maatregelen van de zijde des Gouvernements, ter bevordering der algemeene belangen, *in allen deelen* derzelver heilzame oogmerken bereiken, ingeval wij, van onzen kant die niet ondersteunen? En tasten wij in onzen eigenen boezem, — moeten wij dan niet erkennen, dat er *van onze zijde*, daartoe volstrekt niets gedaan wordt? — Is het niet integendeel eene waarheid, dat soms de beste pogingen van het Gouvernement worden tegengewerkt, immers door onze onverschilligheid en geringe belangstelling krachteloos worden gemaakt? (*) kan men, met eenig schijn of schaduw van regt, van het Gouvernement vorderen, om iederen burger *in het bijzonder* aan te wijzen, hetgeen hem *in zijnen kring* te doen staat? gewisselijk niet; daarentegen is het de pligt, de heilige pligt van iederen burger, om te trachten nuttig te zijn voor het land hetwelk hij be-

(*) De kolonisatie van vrije personen, door het Gouvernement in het jaar 1834 ondernomen.

woont, — door taal en voorbeeld, daartoe ieder zijner medeburgeren aan te sporen, — hij moet beproeven de bijzondere belangen te bevorderen, en dezelven zooveel mogelijk met de algemeene aangelegenheden in overeenstemming te brengen, — in de voortzetting dezer pligten, kan hij voorzeker staat maken op de hulp en den bijstand van het Gouvernement.

Wij klagen dat onze straten des avonds en des nachts niet verlicht worden; — doch is er tot nog toe iemand geweest, die daarover op eene bescheidene wijze, *bij hoogerhand*, aanzoek heeft gedaan? Heeft men zich de moeite gegeven, om deswegen een plan te vormen, waardoor, zonder merkelijk bezwaar van de koloniale kas, in deze werkelijke behoefte zoude kunnen worden voorzien, — is het daaromtrent niet even als met alle andere zaken van meer of minder belang, alleen bij *het klagen* gebleven?

Hoe wil het Gouvernement beschaving en verlichting daarstellen, dáár, waar vooroordeelen van allerlei aard, de ondoordringbaarste scheidmuren tusschen burgers en ingezetenen van hetzelfde land gesteld hebben, bijaldien het beschaafdste en verlichtste deel dier burgers zelf geene openlijke blijken geeft dat het die vooroordeelen wil laten varen? Hoe wil het Gouvernement zich onledig houden met het opригten van scholen voor het middelbaar onderwijs, wanneer er geene bewijzen voorhanden zijn, dat vermogende burgers, ten behoeve van hunne kinderen, zich daarvan bedienen, en alzoo in de kosten dier inrigtingen dragen zullen? Kunnen wij den kwijnenden toestand van onzen landbouw;—het afnemen van onzen handel, — het vergaan en vervallen van zoo menig tak van vertier en bestaan, met eenig regt aan het Gouvernement te laste leggen, of zijn wij niet zelven daaraan schuldig? — Aan de eene zijde zijn wij schuldig,

door het opbreken van zoo menige plantaadjen;— door het onttrekken aan den lanbouw van zoo vele handen, die *nutteloos* in onze huizen te Paramaribo gehouden worden; doordien wij te gemakkelijk zijn, om, door raadgevingen en aanwijzingen, de mindere standen tot Kolonisatie aan te sporen en op te wekken, ofschoon wij de volste overtuiging hebben, dat zoodanige Kolonisatie door het Gouvernement wordt verlangd en door hetzelve krachtdadig zal worden aangemoedigd en ondersteund, wanneer er slechts blijkt van de geringste aanwending van vlijt en nijverheid. kunnen wij eindelijk *met eenig regt* tegen het Gouveenement tot bezwaar aanvoeren, dat het zoo slecht gelegen is met onze reiswegen en reisgelegenheden, daar wij zelven ofschoon de nadeelen daar van ondervindende en de middelen tot verbetering in onzen eigenen boezem bezittende, niet genegen zijn om eenige opoffering te dien aanzien ons te getroosten?

Erkennen wij derhalve de waarheid en deze is dat wij dikwijls klagen zonder reden, dikwijls klagen zonder te weten waarom wij het doen, dikwijls klagen uit zucht tot navolging.— Zien wij toch het onbetamelijke, het bespottelijke daarvan eindelijk eens in, overtuigen wij ons bovenal van het onbillijke en onregtvaardige hetwelk van zulk een klagen onafscheidelijk is, daar wij, met voorbijgaan van onze eigene laauwheid, onverschilligheid, ja schroomelijke nalatigheid, onzen tegenwoordigen maatschappelijken toestand wijten, aan geheel verkeerde oorzaken, als zouden wij daardoor de schuld kunnen afwerpen die zoo vervaarlijk op ons zelven rust en kleeft. — Volbrengen wij onze pligten als *burgers*, die gebiedend vorderen om *gemeenschappelijk* het goede te beproeven en daar te stellen; doen wij dit met *getrouwheid* en met de meeste belangstelling, — wij zullen

gewisselijk in ons streven, niet slechts de goedkeuring, maar ook de volvaardige medewerking van hoogerhand ondervinden, en in plaats van *stof tot klagen*, zullen wij eindelijk *reden* hebben *om ons over onze eigene handelingen te verblijden.*

E. D. M. . .

GEDACHTEN OVER DE STATISTIEKE TABELLE OVER HET JAAR 1838, GEPLAATST IN HET *VIJFDE* STUK VAN DIT MAANDSCHRIFT.

De schrijver had regt, toen hij zeide, dat ieder burger, die, inderdaad, belang stelt in de plaats zijner inwoning, ook gaarne bekend zal willen zijn, met de inwendige krachten des lands. Waarlijk het was genoegen voor ons hart, toen het verlangen bevredigd werd, bij de lezing der tabelle, geplaatst in het laatste nummer van den Kolonist. — Dit genoegen verloor evenwel zeer veel, toen wij in aanmerking namen de geringheid der bevolking, bij de zoo heerlijke gelegenheid, welke het land aanbiedt om duizenden, zoo wel de vereischte middelen van bestaan, als tallooze oorzaken van tevredenheid en levensgeluk op te leveren; — die verwondering klom hooger op, toen wij ons voor den geest bragten, hoe menigvuldig de goederen zijn, welke, naar evenredigheid der kleine bevolking van 8893 zielen, uit Nederland, naar hier gedurig worden uitgezonden. — Ja, wanneer wij nagaan, de hoeveelheid provisien, stukgoederen, dranken, enz. enz., welke door een zeventig- of tachtigtal schepen, jaarlijks, hier worden aangevoerd, en die hier ter plaatse *moeten* worden verbruikt, dan waarlijk moeten wij betuigen, dat *Suriname* naar mate der geringe *vrije* bevolking, voor den Nederlandschen handel, van geene geringe be-

teekenis is, en hoe veel te meer, zouden die voordeelen opklimmen, indien het vergund ware, de goederen naar elders te verzenden. — Niet minder belangrijk voor den Nederlandschen handel, is de verzending van goederen ten dienste der plantaadjen, waaronder vooral de gereedschappen der arbeiders, kunnen worden gerangschikt, daar die verzending, den handel met Duitschland gaande houdt, de onderlinge gemeenschap bevordert, en aan menigen, een ruim middel van bestaan aanbiedt.

Van eene gunstigere zijde doet zich de Kolonie aan ons voor, wanneer wij, de plantaadjemagt in vergelijking brengen, bij de hoeveelheid der voortbrengselen, welke jaarlijks worden uitgevoerd. — Immers strekt die vergelijking, tot een duidelijk bewijs, dat *Suriname*, ondanks haren verachterden staat, naar rede van het getal arbeiders, geene onbelangrijke voordeelen oplevert; ja, wanneer wij de tegenwoordige opbrengst, bij die van vroegere jaren vergelijken en daarbij in het oog houden, dat, ofschoon in vroegere jaren, geene behoorlijke opgaven der slavenbevolking werden gedaan, het toch bekend is, dat in de jaren 1816 — 1818, de plantaadjemagt, op 10,000 slaven meerder, dan de tegenwoordige, geschat werd, dan zullen wij moeten bekennen, dat *Suriname*, nu nog, wel de moeite waardig is, om aan hare instandhouding en bloei, alle pogingen aan te wenden.

Wil men zich daarvan overtuigen, men overzie dan de navolgende tabelle van uitgevoerde hoofdproducten naar Nederland, van het jaar 1816 tot 1838:

Jaren.	Scheeps-ladingen.	℔ SUIKER.	℔ KOFFIJ.	℔ KATOEN.	℔ KAKAO.
1816	45	11,052,750	4,843,120	851,620	90,695
1817	63	13,468,964	8,452,144	1,434,122	113,454
1818	83	18,874,267	8,422,178	1,339,615	97,489
1819	66	15,409,004	5,590,175	1,275,457	34,301
1820	68	19,533,905	4,815,037	1,328,243	8,715
1821	78	21,275,276	4,598,732	2,719,063	10,556
1822	69	10,086,477	4,548,975	2,525,198	60,086
1823	69	20,905,945	6,847,631	1,889,402	68,960
1824	81	22,864,433	6,291,207	2,452,682	71,380
1825	71	23,815,707	4,196,575	2,329,607	116,105
1826	60	21,927,145	3,842,667	1,547,700	15,960
1827	72	25,881,245	3,115,307	2,674,170	46,445
1828	77	27,219,778	5,557,601	1,586,451	129,254
1829	74	29,556,841	2,956,158	1,569,441	94,885
1830	90	32,756,956	6,046,102	2,033,304	18,455
1831	75	28,891,706	2,980,670	1,430,518	45,801
1832	66	26,837,125	2,466,904	1,115,728	23,210
1833	63	26,714,661	3,137,371	1,339,141	15,865
1834	72	29,602,095	2,191,229	1,583,075	7,735
1835	92	37,773,861	2,155,850	1,016,662	31,070
1836	91	36,801,252	3,289,990	1,273,569	128,225
1837	68	24,086,664	2,082,585	980,625	84,538
1838	71	29,938,534	1,889,859	1,137,279	157,083

(Hierbij is niet opgegeven, de hoeveelheid *Melassie*, *Rum*, *Indigo*, *Arraroet*, *Tonka*, *Rijst*, *Houtsoorten*, enz.)

Vestigen wij het oog op het getal slaven, welke in de stad aanwezig zijn, dan rijst bij ons op de vraag, waarom toch zoo vele handen, aan den landbouw worden onttrokken? — Of zoude men kunnen beweren dat tot bediening van 8,993 vrije personen, 15,002 noodig zijn? Het is waar, er zijn onder die slaven, ook de handwerkslieden begrepen, doch er zijn ook onder de vrije personen, dezulken, welke op plantaadjen woonachtig zijn, en al wilden wij dezulken daar onder niet berekenen, dan vragen wij met vertrouwen; hoe groot is het getal der *onvrije* handwerkslieden? Waarlijk niet noemenswaardig, en hoeveel zal hetzelve afdoen, bij de hoeveelheid derzulken, welke *werkeloos*, in de huizen en langs de straten ronddrentelen. Het moet voorzeker verwondering baren, dat zoo menige eigenaren van plantaadjen zoo zeer hun belang uit het oog verliezen, dat zij een groot aantal slaven in de stad er op nahouden, in plaats van, op hunne effecten, van derzelver arbeid, voordeelen te trekken.

Indien men deze volkplanting beschouwt, zoo als zij is, namelijk: *eene landbouwende kolonie*, dan moet onzes erachtens, alles aangewend worden, om het hoofddoel te bevorderen, en iedere gelegenheid, elk middel, aangegrepen worden, om dat oogmerk te bereiken, wanneer men het onwraakbaar bewijs heeft, dat de vruchtbaarheid van het land alles schenken wil, wat werkzaamheid met beleid gepaard, te wenschen staat. — Gewis, wanneer men de veelvermogende groeikracht en de voorbeeldelooze vruchtbaarheid van Suriname nagaat; — wanneer men bedenkt, dat slechts het zoompje van de groote uitgestrektheid des lands, is gecultiveerd; — wanneer men de hoeveelheid der producten, bij het gering getal arbeiders, hetwelk jaarlijks afneemt, vergelijkt,

dan is het waarlijk te bejammeren, dat zulk een schoon en door God mildelijk gezegend land, het geluk moet derven, om aan millioenen schepselen, die zijne oppervlakte gemakkelijk bevatten kan, levensonderhoud te verschaffen.— Onmetelijke bosschen vertoonen hier de grootheid der woeste natuur en strekken tot lustplaatzen voor derzelver gevederde bewoners, slechts *menschen* ontbreken er, om de schatten te ontwringen, die hier in den schoot der aarde verborgen liggen. — Mogt het plan van Kolonisatie van vrije personen wezenlijkheid verkrijgen, dan zal het gebrek worden aangevuld, hetwelk thans deze volkplanting, bij den rijkdom harer inwendige waarde, arm doet schijnen.

Bepalen wij ons nu, tot de opgegevene sterfte in het jaar 1838, dan ontleenen wij daaruit het bewijs tegen het verwijt, dat men hier te lande, het voorregt derft om eenen hoogen ouderdom te bereiken. — Immers toont de statistieke tabelle aan, dat er onder de overledenen, personen zich bevinden, die 70, 80, ja zelfs tusschen 90 en 100 jaren hebben bereikt, een ouderdom, die, wanneer men het klimaat in aanmerking neemt, zeer hoog te noemen is, en gelijk gesteld kan worden, aan eenen leeftijd, welke men *in Europa*, gezegend noemt. — Een bewijs dus, dat men slechts matig behoeft te leven, om in de West-Indien, even zoo gezond te zijn en even zoo lang het genot der aarde te smaken, als men in Europa gewoon is.

Het getal der gemanumitteerden toont aan, den liberalen geest van ons Gouvernement en dien van onze burgers, en doet ons bemerken, den voortgang der beschaving, die van zelve, zedelijke verbetering met zich voert. — De bepaling dat men eerst tot een erkend Kerkgenootschap moet zijn opgenomen, alvorens aanspraak te hebben, op den onschatbaren vrijdom,

is eene krachtige drijfveer, om de slaven tot de kerkelijke leer overtehalen, en alzoo die kennis op te doen, welke geene andere strekking hebben kan, dan om verdraagzaamheid, getrouwheid, vrede en rust en zoo menige andere steunpunten voor onze zelfstandigheid, aan te kweeken.

Het getal dergenen die zich in den echten *staat* hebben begeven, voert ons tot een punt, welk in ons bestek, zich niet voegzaam laat uit een zetten. Dit kunnen wij in allen geval daarvan zeggen, dat wanneer men het oog op de zelfstandigheid des lands vestige, men erkennen moet, dat het huwelijk, de menschen naauwer en naauwer aan elkander boeit, onderscheidene familien, om zoo te spreken, tot één huisgezin vereenigt, de belangen van velen op één punt brengt en alzoo inwendige krachten doet geboren worden.

Van eenen betreurenswaardigen aard, is de opgaaf van het gering getal Amerikaansche schepen, welke in het afgeloopene jaar, van hier zijn vertrokken. — Met leedwezen zien wij dat de Noord-Amerikanen, hunnen handel op de Kolonie, dagelijks inkrimpen en wel ter oorzake van de *hooge* prijzen der melassie. Het is te bejammeren, dat men niet reeds er op bedacht is geweest, om die prijs te verminderen en alzoo de bron te openen, welke allengs meer en meer verstopt, daar het toch eene waarheid is, dat naar mate men die prijs vermindert, ook naar die mate, de prijzen der Amerikaansche provisien zullen dalen, en de suiker-plantaadjen derhalve, daarbij geene nadeelen zullen lijden, terwijl de gemeene man, daardoor in zijne nooddruft, zich zal kunnen voorzien.

De opgaaf der uitgevoerde producten in het afgeloopene jaar, maakt ons opmerkzaam op een voordeelig tak van bestaan voor ons Gouvernement. De

houtwaren, welke in de rijke bosschen aan de rivier Coppename worden bewerkt, maken de Kolonie, voor den scheepsbouw in Nederland, van belang, en de pogingen die thans aangewend worden, om de beste houtsoorten op te sporen, worden met de schoonste uitkomsten bekroond. — Wij kunnen ons dus vleijen met de billijke verwachting, dat deze onderneming den grond zal leggen, om de belangstelling in de welvaart dezer Kolonie, in het Moederland, meer en meer op te wekken. Ook de verzending van rijst opent voor ons een blij verschiet, daar dit ons doet hopen, dat de middelen ter uitbreiding, die, in dit Tijdschrift, door eene welwillende pen zijn opgegeven, gretig zullen worden aangenomen en uitgevoerd en daardoor dus een tak van bestaan zal ontsloten worden, welke belangrijk zijn kan, voor handel en zeevaart.

Ziedaar onze meening omtrent het een en ander ter nedergesteld, in de billijke verwachting, dat indien wij ons in een of ander opzigt mogten vergist hebben, men ons die dwaling ten goede zal houden, en zich verzekeren zal, dat alleen de wensch om nuttig te zijn, onze pen bestuurd heeft.

IETS OVER OPENBARE VERMAKELIJKHEDEN.

Behalve dat eene wandeling vooral hier te lande, voor de gezondheid ten hoogste aan te prijzen is, zoo is het voor iederen ingezeten tevens aangenaam, om na den afloop van den dagelijkschen arbeid, de vrije lucht te kunnen genieten en zooveel mogelijk, onder het lommer der boomen, het bekoorlijke van het saisoen, te smaken.

Met genoegen zagen wij in het afgeloopene jaar, dat onderscheidene onzer medeburgeren, die rijtuigen er op na houden, door middel van eene geopende Inteekening, de gelden hebben bijeengebragt, tot bestrijding der kosten tot het openkappen van den rijweg naar Quatta, en dat hunne pogingen, met den besten

uitslag bekroond geworden zijnde, zeer veel hebben toegebragt, om de toertjes genoegelijk te maken.

Voor wandelaars evenwel is die weg te ver afgelegen, en niet ongegrond is dus de wensch, om aan dezulken eene lommerlijke wandelplaats te bezorgen. Daartoe komt ons niet ongeschikt voor, de laan van Tourtonne, vooral, wanneer dezelve, door middel van eenen breeden kruisweg, konde verbonden worden met het *einde van den Combéweg*, bij de laan van Maretraite.

Ons dunkt, dat, naardien de bedoelde kruisweg, een' zeer kleinen afstand bevat, zulks met zeer geringe moeite, en zonder *vele* kosten, zal kunnen worden bewerkstelligd. — Indien nu de laan van Tourtonne aan weêrszijden, behoorlijk opgedolven, het pad opgehoogd, en de boomen gezuiverd en gesnoeid, en de ontbrekenden aangeplant worden, dan gelooven wij, dat menigeen uitgelokt zal worden, om zich onder het bekoorlijke lommer te gaan verkwikken, en door middel van den aan te leggen kruisweg, langs de Combé's, naar de stad terug te keeren.

Het is niet te ontkennen dat men *nu*, langs het communicatie pad van Maretraite, door de plantaadje Tourtonne kan wandelen, doch behalve dat zulks, aan den eenen kant, voor de bewoners dier plaatsen, zeer hinderlijk is, moet men aan de andere zijde bekennen, dat genoemd pad thans zeer moeijelijk te beloopen is, naardien hetzelve naar den kant van Maretraite, zeer smal, en zeer begroeid is. — Daarbij komtnog, dat er geene rijtuigen kunnen voorbijgaan, terwijl wanneer de door ons bedoelde kruisweg konde aangelegd worden, de passage voor wandelaars en rijdenden, gemakkelijk zijn zoude, en er voor de bewoners der plantaadjen, volstrekt geen hinder zoude bestaan.

De kosten tot den aanleg van deze laan en den kruisweg, zullen ligtelijk gevonden kunnen worden, uit de bijdragen, welke ieder welgezeten burger, met genoegen zal willen besteden, tot daarstelling van iets, hetwelk tot genoegen van het algemeen zal kunnen verstrekken. — Het zal dus alleen afhangen van den goeden wil van dezen of genen, welke zoo wel met de inzameling der bijdragen, als met het toezigt over den aanleg, zich zullen willen belasten.

F.

DE KOLONIST.

Staat- Land- en Huishoudkundige Beschouwingen.

DE ONGUNSTIGE OMSTANDIGHEDEN DEZER KOLONIE, BESCHOUWD ALS PRIKKELS OM ONZE GEESTKRACHT OP TE WEKKEN.

Ofschoon de mensch door zijnen verhevenen aanleg, zich boven de zinnelijke wereld verheffen kan, — ofschoon de aarde zijne wetten gehoorzaamt, en de natuur, door hem weldadig en vruchtbaar gemaakt wordt, — zoo is het niet te ontkennen, dat hij aan den anderen kant, onderwarpen is, aan al de krachten der natuur, die hem dreigen ter neder te drukken, te beheerschen en te overmeesteren, indien hij geene middelen aanwendt, om aan die gevaren, tegenstand te bieden, en dezelven eindelijk te overwinnen.

De Voorzienigheid heeft in iederen mensch een' prikkel ingeschapen, om zijne natuurlijke behoeften te bevredigen, en dit spoort hem aan tot werkzaamheid, door welke hij zich allerlei gemakken en genot kan verschaffen; — doch de Schepper doet dan ook alle natuurverschijnselen zamenwerken, om het menschelijk verstand optescherpen en hetzelve te leiden tot die ontwikkeling, waaruit kunsten en wetenschappen, hare geboorte verschuldigd zijn.

Zóó weten wij, dat dringend gevaar, de gelegenheid geopend heeft om naar voorbehoeds- en reddings-middelen omtezien; — nijpende behoefte, den mensch ge-

leerd heeft, om werkzaam te zijn; — aanvallen van buiten, hem aangedreven hebben, om zich met anderen tot maatschappijen te vereenigen, — de nood, hem aangewezen heeft, om uit de diepte der aarde metalen te ontwringen; — de krankheid, hem uit het planten- en dierenrijk, zoovele geneesmiddelen heeft doen ontdekken.

De overlevering uit vorige eeuwen, en de ervaring van onzen tijd, bewijzen het ons dat behoeften, gevaren en rampen, den mensch tot werkzaamheid en tot uitvindingen aanzetten, en derhalve tot ontwikkeling zijner geestvermogens medewerken en leiden, en hem alzoo die grootheid doen bereiken, waarop de verhevenheid van zijnen aanleg, hem aanspraak schenken kan.

Niet alleen ten aanzien van den individuelen mensch, maar ook met betrekking tot maatschappijen en tot geheele volken, hebben wij het bewijs, dat naar mate de behoefte of de nood hooger klimt, naar die mate, de algemeene geest zich tracht te verheffen, en naar gelang het gevaar dreigender wordt, de moed en de kloekheid veerkracht verkrijgen.

Ziet het aan Nederland, — (om ons niet van voorbeelden uit vreemde landen te bedienen:) hoe gedurige rampen, inzonderheid de woestheid der golven, deszelfs inwoneren geleerd hebben groot te worden, en het aan de zee ontwrongen land, tot een sieraad van Europa te maken; — ontrolt de geschiedboeken, zij dragen de overtuiging met zich, hoe Spanje's dwingelandij, het volk van Nederland groot en geducht heeft doen worden.

Maar, tegen over de onmiskenbare waarheid, dat de natuurverschijnselen, gevaren en rampen medewerken om 's menschen geest en krachten optewekken, wijst ons de ervaring ook aan, dat ruim genot, de zedelijke kracht veeltijds doet insluimeren, en van

lieverlede wegzinken in eene rust of eene weelde, die voor het bestaan en de welvaart van land en volk, ten hoogste nadeelig is, en tot wegneming waarvan, ongunstige omstandigheden, den weldadigsten invloed kunnen uitoefenen.

Ook Nederland strekt ons, in dat opzigt, tot vraagbaak. Immers leert deszelfs geschiedenis ons, dat nadat de Spaansche oorlog met roem geeindigd, de dwingelandij afgeschud, en vrede en veiligheid gevestigd waren, onder het genot der ruste en badende in de weelde, Neêrlands grootheid weggezonken is, tot dat staatkundige twisten en burgerlijke rampen, de onafhankelijkheid bevestigden en den Oud-Hollandschen roem, wederom met luister deden pralen. — Toen werd alles uit den doodelijken slaap ontwaakt;— nijverheid en volksvlijt openbaarden zich allerwegen, en kunsten en wetenschappen verhieven zich tot dien trap van verhevenheid, waardoor Nederland, op het tooneel der wereld, deszelfs standplaats niet alleen hernam, maar door ontwikkeling, hoe langs hoe meer, de algemeene aandacht tot zich trok, en de algemeene bewondering verwierf.

En zouden wij de erkende waarheid, dat ruim genot, de zedelijke kracht doet insluimeren, ook niet uit de lotgevallen, dezer Kolonie bevestigd zien? Is het niet in die dagen, toen Suriname, eenen hoogen trap van welvaart had bereikt, dat de weelde den grond gelegd heeft, tot haren achteruitgang?— Betwijfelt men dit, zoo verwijzen wij den twijfelaar tot de geschiedrollen dezer Volkplanting.— Dáár zal hij zich wel is waar overtuigen, hoe deze Kolonie, waar zich aanvankelijk slechts een zeer gering getal Europeanen nederzettede, door arbeidzaamheid van deze eerste volkplantelingen, van lieverlede is ontgonnen, en weldra zulke vruchten voortbragt, welke

den noesten vlijt, ruimschoots beloonden; — zich wel is waar vergewissen, hoe de aangevangene ontginning weldra in uitbreiding toenam, en hoe de vermeerdering der bewoners, aan dezelve een aanzien deed verkrijgen, hetwelk de wangunst van elders opwekte; — zich verzekeren, hoe de zon van welvaart, den vruchtbaren grond met heldere stralen bescheen en menigen vreemdeling deed betuigen, dat de Voorzienigheid, dit land, met eene verspillende hand, had gezegend; — ontwaren, hoe Suriname, trapswijze, eene verhevenheid bereikte, welke de aandacht van geheel Europa tot zich trok, en hoe gemakkelijk, haar schoot, in de behoeften van duizenden, niet alleen voorzag, maar den beleidvollen ondernemer, rijkdommen deed vergaderen, welke hem het leven zoo aangenaam mogelijk konden maken. — Maar hij zal ook zijns ondanks moeten erkennen, dat ook in diezelfde geschiedboeken, opgeteekend staat, dat juist die trap van verhevenheid, die groote mate van vruchtbaarheid, die menigvuldige schatten welke zij opleverde, eene weelde deed ontstaan, een toomeloos genot deed geboren worden, welke den grond heeft gelegd tot haren ondergang. — Hij zal ondervinden hoe lusteloosheid, toen de plaats innam van den geest van onderneming, en hoe laauwheid zich vertoonde dáár, waar opgewektheid vroeger bestond, en hij zal alzoo de slotsom opmaken, dat op deze wijze, de zedelijke kracht der burgers werd ontzenuwd, landbouw tot verval geraakte en de handel tot verkwijning overging. — Verre zij het dus van ons, den verachterden staat der Kolonie toe te schrijven, aan opdrooging van hare bronnen van bestaan, of aan eene mindere vruchtbaarheid des lands; — de ervaring leert ons dagelijks dat de grond, het voorregt bezit, om nog eeuwen lang, tallooze vruchten op te leveren, en dat

slechts de bevordering van nijverheid en volksvlijt, opwekking en ondersteuning van den landbouw, en vermeerdering der werkende handen, vereischt worden, om Suriname niet alleen haren vorigen staat van welvaart te doen bereiken, maar haar daarenboven, tot een veel hoger standpunt te verheffen.

Doch, hoe zullen die heerlijke uitkomsten opgeleverd worden, indien de burgers van zich niet kunnen wegwerpen, den geest van mismoedigheid, die algemeen heerscht; zich niet willen losscheuren van de banden, die hen aan het denkbeeld van hun onvermogen en de ontoereikenheid hunner krachten, kluisteren?

Of zoude men wanen, dat de tegenwoordige toestand der Kolonie van dien aard is, dat er buitengewone middelen zouden moeten gebezigd worden, om aan denzelven eene gunstige wending te verschaffen? — Neen! — De lotgevallen dezer Volkplanting, de vuurrampen welke haar hebben geteisterd, zijn zoo vele bronnen, waaruit wij lessen van ondervinding, van voorzigtigheid, van beleid en van werkzaamheid kunnen putten. — De tijd welken wij beleven, heeft ons van meer dan eene zijde, reeds aangetoond, het geen wij aan te wenden hebben, om de welvaart des lands te bevorderen; — de raadgevingen welke in het algemeen, en in het bijzonder door dit tijdschrift, zoo tot bevordering van beschaving en verlichting, tot opwekking van nijverheid en volksvlijt, tot uitbreiding van den landbouw, als in menig ander opzigt worden aangeboden, zijn zoo vele blijken van de waarheid, dat de ongunstigste omstandigheden, den geest van onderzoek opwekken en middelen van verbetering en uitbreiding aan de hand geven; — de wenken welke daarbij gegeven zijn ter wegneming van menig zedelijk kwaad, en de aan-

sporing om openbare vermakelijkheden te bevorderen; ten einde daardoor den bedrukten geest, zoo veel mogelijk op te wekken, zijn de prikkels, welke door den betreuringswaardigen staat der Kolonie zijn opgescherpt geworden. — Van waar toch anders de noodzakelijkheid ontsproten, om op de daarstelling eener Kolonisatie van vrije personen aan te dringen, — middelen aan te wijzen, om de slavenmagten der Plantaadjen niet verder te verminderen, — om aan te geven hoe en op welke wijze de remisen zouden kunnen worden bevorderd, — hulpmiddelen op te sporen, waardoor het onbepaalde crediet, zoude kunnen worden gestuit, — voorstellen te doen, tot verbetering van het middelbare schoolonderwijs en zoo vele anderen? — Spruiten deze bemoeijingen niet voort, uit de ongunstige omstandigheden, welke den geest opgewekt en het verstand opgescherpt hebben?

Hoe benard de toestand der Kolonie dus ook zijn moge, wij kunnen daarin zien, eene weldadige hand, die ons leiden wil op den weg, welken wij te bewandelen hebben, om aan het land onzer inwoning, welvaart te bezorgen en deszelfs ingezetenen beschaafder en dus gelukkiger te maken. — Vatten wij dus den moed en vestigen wij den blik op Nederland, om dáár te zien, wat noeste vlijt vermag; — om dáár overtuigd te worden, dat een klein volk, door nijverheid en eenen welgestelden geest, ondanks den drang van rampen en gevaren, groot en geducht kan worden; — om dáár te leeren, hoe beschaving het menschdom verëdelen kan, en dat kunsten en wetenschappen hare zetels stichten, waar schranderheid huisvest. — En herinneren wij ons de ongemeene vruchtbaarheid van ons land; de buitengewone groeikracht. welke zich alom vertoont; de schoone gelegenheden, welke zich overal aanbieden tot vermeerdering van kennis, zoo

in het plantenrijk, in het dierenrijk, als in het delfstoffenrijk, dan voorzeker moeten wij krachtig aangedrongen worden, om uit onzen sluimerenden staat te ontwaken, en de voorregten der natuur dienstbaar te maken, aan de bevordering van tijdelijk welzijn en wezenlijk genot.

Willen wij daarenboven in aanmerking nemen, de belangstelling, welke de toestand der Kolonie in het Moederland heeft opgewekt; — ons voor den geest brengen de toezegging van onzen geliefden Vorst, om krachtige middelen aan te wenden tot verbetering van den staat der Kolonie; — dan mogen wij ook met grond verwachten, dat de aankomst van den nieuw benoemden Bestuurder dezer gewesten, niet slechts een nieuw tijdvak van regering openen, maar in verband staan zal, met de welbegrepene belangen dezer Kolonie.

Maar, zullen de pogingen met gewenschte vruchten bekroond worden, dan behooren wij vooraf voorbereid te zijn, om gretig gebruik te maken van de middelen welke ons zullen worden aangeboden, — dan moet ons geest nu reeds opgewekt en op het regte standpunt geplaatst zijn, — dan moet de wensch om het land onzer inwoning uit haren verachterden staat te redden, bij ons levendig werken, — dan moeten wij nu reeds aangespoord worden, tot belangstelling en tot werkzaamheid.

En vestigen wij het oog op onzen tegenwoordigen Bestuurder, dan zullen wij met genoegen erkennen, dat het zijnen aangenamen pligt uitmaakt, om zoo veel de omstandigheden het toelaten, in het belang van het algemeen te arbeiden; die voorzorgen te gebruiken, waardoor menig bestaande gebrek, in deszelfs uitwerking gestuit wordt, en die beschikkingen te maken, waardoor de toekomst, voor ons een blij verschiet opent.

Volgen wij dus het prijzenswaardig voorbeeld na;— Werken wij mede om het goede te bevorderen;— verheffen wij ons uit onzen neergeslagen' toestand;—laten wij daarin onze eer, onze grootheid stellen, dat wij werkzaam worden, aan de bevordering der belangen van deze Kolonie; maken wij ons alzoo waardig, den naam van burgers eener volkplanting, alwaar de Voorzienigheid, ons zoo vele voorregten boven andere landen schenkt, en werpen wij aldus het verwijt van ons af, dat het Egoïsme ons afgod is, en wij hier voor ons zelven gaarne alles willen opgaren, maar daarentegen niets willen aanwenden wat de strekking hebben kan, om het belang van het algemeen te bevorderen. N.

DE SODA.

Hij, die een opregt belang stelt in de welvaart van deze volkplanting, spoort volgaarne alle middelen op, om bestaande inrigtingen, die eene proef-ondervindelijke heilzame strekking hebben, te onderhouden en te verlevendigen, maar vorscht ook met de meeste inspanning, die bronnen uit, waardoor nieuwe takken van landbouw en handel zouden kunnen ontspringen. Wie zou het wagen te ontkennen, dat, onder meerderen, de bereiding der *Soda* eene tak kan opleveren even voordeelig voor den Surinaamschen landbouw als voor den Nederlandschen handel? Wie zou durven loochenen dat de bevordering van dit gedeelte van inlandsche vlijt en nijverheid, den grootsten invloed te weeg brengen zoude op de fabrieken en trafieken in het Moederland?

Van het tegendeel hiervan volkomen overtuigd, wagen wij het, de cultivatie van dit produkt ten sterkste aan te bevelen, ons beroepende op het na-

volgende stukje geplaatst in zeker periodiek werkje, met welks uitgave eertijds het Departement *Paramaribo* der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, zich belastte; wij nemen dat stukje in deszelfs geheel over, daar wij van de belangrijkheid der zaak zoo zeer doordrongen zijn, en, na onderzoek, bevonden hebben, dat genoegzaam al de exemplaren van het door ons bedoelde periodiek werkje in het ongereede zijn geraakt; het luidt aldus:

Scheikundig onderzoek van de ruwe Soda, welke in deze Kolonie is bereid geworden.

De ruwe Soda, bij de Engelschen doorgaans *Barille* genaamd, verstrekt tot een veelvuldig gebruik, niet alleen in de geneeskunde, maar ook voor de fabrieken, glasblazerijen, zeepziederijen, verwerijen, Katoendrukkerijen, enz., en wordt in het Moederland, doch slechts van eene zeer matige kwaliteit, uit Carthagena, Bordeaux, Cherburg, en sommige plaatsen van Duitschland aangevoerd. Naar het verschil dier plaatsen, gebruikt men tot deszelfs bereiding onderscheidene planten, als: de Salsola Soda, Salsola Sativa, Salsola Tragus, Salicornia, Mesembryanthemum; welke planten, na gedroogd te zijn, in diepe kuilen worden verbrand. De plant tot asch verteerd zijnde, vindt men het Sodazout als een steen aan malkander gebakken, die men in stukken moet slaan, om het er uit te kunnen nemen. Hoe heeter de gewesten zijn in welken de Soda-voortbrengende planten groeijen, zoo veel te krachtiger is de verkregene ruwe Soda; terwijl dezelfde plant in eene koude luchtstreek, of in zoet water overgebragt wordende, geene deugdzame Sodaäsch meer oplevert. Het is dus geenzins eene onbelangrijke zaak, om

zich in deze Kolonie, waar alle omstandigheden gunstig medewerken, op de Sodabereiding toeteleggen.

Het Gouvernement verlangende, met de kwaliteit der op de kust Nickerie bereid geworden Soda bekend te worden, zoo is een monster ruwe Soda, door den Heer PATERSON, uit de plant *Salsola Sativa* L.: (*) volgens bekomene beschrijving bereid, scheikundig onderzocht.

Deze Soda was een stuk, wegende elf oncen, zwaarwegend, vetachtig op het gevoel, grijs-blaauwachtige kleur, met lichtere strepen vermengd, scherp op de tong, uitwendig eenigzins vochtig; doch inwendig, droog en steenhard, de kleur eenigzins bleeker, en hier en daar met gaatjes doorboord; alle welke eigenschappen kenmerken van eene zeer goede Soda zijn. De verder genomene proeven hebben zulks bevestigd, als:

1. Door de oplossing in water: acht oncen fijn gestampte Soda, met water gekookt en uitgeloogd zijnde, lieten drie oncen en een half dragma, aan onoplosbare aardachtige deelen terug.
2. Door de verzadiging met azijn een once van dezelfde Sodaklomp, had ten dien einde 9½ once gewone azijn noodig; geene bovenmatige hoeveelheid koolstofzuurgas werd hierbij uitgedreven.
3. Gaven de oplossingen geenen reuk van gezwavelde waterstofgas van zich, waar door de afwezigheid van zwavel, en zwavellever bleek, welke men altijd, in slechte Soda-soorten, aantreft.

(*) Nat. Hist. van Linnaeus, door Houttuin, 2 d. 7 stuk bl. 790.

4. Scheidde zich, bij de uitdamping van de waterachtige oplossingsproef, maar eene kleine hoeveelheid vreemde zouten, door kristallisering, af; dewelke keukenzout en Sal Polychrest was, en te zamen geen volkomen once wogen.

5. Gaf bovengemelde loog, na met levendige kalk bijtend te zijn gemaakt, met vijftien oncen olijf olie, eene zeer goede vaste en witte zeep, welke $23\frac{1}{2}$ once woog. Uit deze hoeveelheid olie, welke de Sodaloog tot het vormen van eene vaste zeep opnam, bleek niet minder de deugdzaamheid van de aan het onderzoek onderworpene Soda, welke dus bijzonder rijk aan mineraalloogzout is.

De geheele massa dusdanig zijnde, dan zal een pond van dezelve nagenoeg bestaan:

Uit	7 oncen	» dragm.	onoplosbare aardachtige stoffe.
	» ——	2 ———	plantaardige Kool.
	2 ——	2 ———	vreemde zouten, Sal Polychrest en Keukenzout.
en	6 ——	4 ———	Mineraal loogzout, hetwelk niet volkomen met Koolstofzuur is verzadigd.

te zamen 16 oncen.

Deze alhier bereid wordende Soda, overtreft dus verre de beste Spaansche of Alicantische, in deugd of rijkheid aan mineraalloogzout, waarvan een pond, doorgaans maar vier, op zijn hoogst vijf oncen mineraalloogzout uitlevert; (*) terwijl de meeste en slechte Soda-soorten, als de Duitsche Soda, de Soda van Varech, de Bourdine, welke te Amsterdam het veelvuldigst worden aangevoerd, maar $1\frac{1}{2}$ à 2 oncen ei-

(*) Chemische en Phijsische oefeningen van *Kastelijn*, 1 d. bl. 109.

genlijk mineraal loogzout per pond bevatten; daar de Engelschen, de beste Soda of zoogenaamde *Barille*, voor hunne Glasfabricken behouden.

Voor het Moederland is het dus ook niet minder eene gewenschte zaak, goede Soda uit eigene Kolonien te bekomen. De plant zoude men ten dien einde, met opzet, in lage moerassige en aan zee gelegene streken of in moerassen van zoutwater, of op strandvelden, door zaaijing, even als op de Spaansche kust, kunnen voortkweeken; de geschiktste tijd van rijpheid, de beste wijze van maaijing, drooging en tot aschbranding in acht nemen, en verder zich al die kunstgrepen eigen maken, welke tot eene goede en voordeelige Soda bereiding te weten, noodig zijn.

BIJZONDERHEDEN UIT DE AANTEEKENINGEN EENER REIS NAAR DEN WATERVAL: *AROESOE BANJA*, IN BOVEN SURINAME. (*a*)

Reeds langen tijd had ik het verlangen gekoesterd, om eene reis naar boven Suriname te doen en de merkwaardigheden te beschouwen, welke ik, van meer dan eene zijde, heb hooren verhalen, en waarvan ik, bij eenige geschiedschrijvers over de Kolonie, korte melding zag gemaakt.

Eindelijk werd mij de gelegenheid geschonken, om mijnen wensch te bevredigen, door eenen vriend, die met het district ten volle bekend is en meermalen de reis naar de binnenlanden had gedaan.

Ik maakte daarvan gretig gebruik en rekende mij gelukkig, toen ik mij in het vaartuig begeven hebbende, onder aangenaam gesprek, mij zag voeren

---

(*a.*) Dit uittreksel is gemaakt, voor zoo verre, zulks geschikt geacht is, ter aanwijzing van eenige punten, waaruit voordeel zoude kunnen getrokken worden.

langs de boorden der schoone rivier Suriname, over welker ruime breedte, de aangename morgenwind, zich verkwikkend liet gevoelen. De heldere lucht, het belagelijke groen der bosschen en de talrijke en welbebouwde plantaadjen, welke zich aan ons oog vertoonden, bragten alles toe, om in mij, de aangenaamste gewaarwordingen op te wekken.

Overal waar wij, hetzij om de plantaadjen zelven in oogenschouw te nemen, hetzij om het tij aftewachter, ons begaven, werden wij met die gulle vriendelijkheid en die gastvrijheid ontvangen en bejegend, welke een der hoofdkarakters van Suriname's ingezetenen uitmaakt. —

Op den tweeden dag van onze reis, bereikten wij de *Joden Savanah*, welks schoon gezigt mij bij uitnemendheid verrukte. — De gebouwen op den hoogen heuvel, — de militaire post aan den voet van denzelven, — de wegen, welke den voetganger naar boven geleiden, — het kerkgebouw, welks top zich boven de huizen verheft, dit alles vertoonde zulk eene schoone schilderij, in welker beschouwing ik mij zelven verloor. —

Met de grootste verwachting stapte ik aan wal, en daar het reeds avond begon te worden, verbeidde ik met ongeduld, den volgenden morgen, om het dorp te doorwandelen en de schoone gezigten en merkwaardigheden op te nemen. — Vóór dat de zon zich aan de oosterkim had vertoond, begaf ik mij naar buiten, ten einde bij de beschouwing van het een en ander, tevens het genot te hebben, van de aangename en verkwikkende morgenlucht.

De *Savanah* ligt, in het opvaren, aan den linkeroever der rivier, op eenen hoogen heuvel. Op de vlakte van dezen heuvel, zijn de gebouwen gevestigd, en in het midden van een cirkelvormig plein

staat het Kerkgebouw, hetwelk geheel van steen is opgetrokken en in het jaar 1686 voltooid. Het bevat van binnen geene bijzondere versieringen, behalve eenige koperen kroonen, die bij de Godsdienst-oefeningen des avonds, met waschkaarsen verlicht worden— In deze kerk is eene zaal, waarin eertijds de regbank gehouden werd; een voorregt hetwelk later is afgeschaft. — Behalve het plein, zijn er eenige straten in het dorp, waarvan eene naar den militairen post *Gelderland* geleidt. Met uitzondering van eenige weinige huizen, bevinden zich de overigen in eenen bouwvalligen staat, (*b*) evenwel vertoont alles nog de blijken van den schoonen aanleg dezes dorps. — Weleer bloeide hetzelve, en de veelvuldige militairen welke vroeger aldaar in bezetting waren, gaven aan den kleinen handel, welke door de inwoners gedreven werd, zeer vele levendigheid. — Met de vermindering der militaire magt in lateren tijd, nam die handel trapswijze af, tot dat de welvaart eindelijk geheel van dit dorp afweek. — Thans zijn de verblijven van rijkdom, herschapen in woningen van ellende, en de plek welke eenmaal het verblijf van bemiddelde Israëliten uitmaakte, is nu de wijkplaats van armoedigen en de zetel van hen, die door langdurig verblijf aan dezen grond op het naauwste gehecht zijn. Slechts jaarlijks, gedurende de feestdagen in de maanden September en October, mogten deze lieden het genoegen smaken, de aanzienlijken hunner geloofsgenooten te zien deel nemen in hunne vermaken en genot hebben van hunne welvoorziene tafels, daar, bij die

(*b*.) Bij de ongelukkige vuurramp van 10 September 1832, is het grooter deel dezer woningen, eene prooi der vlammen geworden.

gelegenheden, eene welmeenende broederschap onder hen heerscht. (*c.*)

De dorpbewoners voorzien zich in hunne dagelijksche behoeften, door middel van het aanplanten van aardvruchten en banannen; terwijl de overvloed van visch, zeer veel bijdraagt, om hen voor gebrek te behoeden en de natuur, bij eene gezonde landstreek, zuiver en helder rivierwater schenkt.

De omtrek van het dorp levert zeer schoone gezigtspunten op. — Het zij men, van den hoogen heuvel, de rivier welke aan deszelfs voet stroomt aanschouwt, of den weg naar den post *Gelderland* bewandelt, overal biedt de natuur, bij bevallige afwisseling, de schoonste schildering aan. — Vestigt men het oog op de verrukkelijke dalen en de lagchende valleijen, welke met het heerlijkste groen van weelderige boomen zijn getooid, of werpt men den blik op het uitgestrekte veld van glinsterend witzand, (*d.*) of verliest men zich in de statigheid der natuur, die zich in vollen luister aan den wandelaar vertoont, of verpoost men in de bevallige groepjes van kleine boschjes, — alles toont eenvoudigheid en pracht, alles boezemt eerbied en verrukking in.

Nadat wij alles voldoende hadden opgenomen, vervolgden wij onze reis; — wij voeren langs den linkeroever en ontdekten zeer spoedig, eenen vrij hoogen berg, alwaar de *oude Savanah*, gevestigd was. — Deze plaats, alwaar de Israëliten zich vroeger hadden ne-

---

(*c.*) In het laatst van het afgeloopene jaar, heeft men eene inteekening geopend, ten einde de kosten te bestrijden, tot den opbouw van eenige woningen op de *Savanah*, ten behoeve der arme bewoners van dit dorp.

(*d.*) Het witzand, waarvan men, behalve op de *Savanah*, groote velden in boven *Para* in menigte aantreft, komt ons zeer geschikt voor, tot het vervaardigen van zeer fijn glaswerk. — Het is te wenschen, dat men hiervan partij wilde trekken, daar zulks belangrijke voordeelen zal kunnen opleveren.

dergezet, werd uithoofde van de steilte des bergs, waardoor men voor ongelukken te vrezen had, naderhand verlaten, vooral daar zeker heer DE MEZA, de tegenwoordige *Savanah* gekocht hebbende, dezelve aan zijne gemeente begiftigde. Van hier verheft zich het bosch in statigheid, terwijl uit den boezem van het afstroomend water, van tijd tot tijd, zich menige rotsachtige klippen aan ons vertoonden, en eenige eilandjes en verscheidene uitgestrekte zandbanken, aan het een en ander eene behagelijke afwisseling schonken.

Niet minder fraai, is de ligging der onderscheidene kleine houtplantaadjen, welke wij voorbij voeren en wier gebouwen, hoezeer op zich zelven, niet veel beteekenende, evenwel aan de toppen der heuvels, waarop zij geplaatst zijn, een eenvoudig maar tevens bevallig aanzien verschaffen.

De houtgrond *de Goede Vriend*, alwaar wij den nacht doorbragten, kwam mij niet onbelangrijk voor, uithoofde van den rijkdom, welke haar grond, naar mijn inzien, aan delfstoffen bevat. — De verscheidene aardsoorten die men hier en daar ziet, de graauwachtige ijzer-erts, waaruit de oppervlakte van het gebergte grootendeels bestaat, deden bij mij de gedachte opkomen, hoe wenschelijk het zijn zoude, indien door middel van eenen kenner, naar het een en ander, een doelmatig onderzoek werd daargesteld, daar het mij voorkwam, dat tot zulk een einde, niet vele moeite en weinige kosten vereischt worden.

Toen wij onze reis naar den *Blaauwberg* voortzetteden, had ik niet mindere gelegenheid, om de schoonheid der natuur te bewonderen.

De rotsachtige klippen die zich in het midden der rivier bevinden, en zich aan beide zijden in de laagte verliezen, waardoor onze vaart, van tijd tot tijd,

dan eens aan den regter, — dan wederom aan den linkeroever der rivier, moest worden genomen, — het gezigt van *Rhijnesberg*, — dat van den houtgrond *Weltevreden*, welks gebouwen op eenen heuvel geplaatst zijn, terwijl die van den tegenover gelegenen houtgrond *Remoncourt*, zich in de laagte bevinden en daardoor een bevallig contrast daarstellen, — dit alles bood de schoonste schildering aan. — Meerderen indruk boezemde mij het gezigt van *Bergendaal* in, toen wij die plantaadje bereikt hebbende, den trotschen blaauwberg, mogten beschouwen.

Deze berg ligt aan den westelijken oever, en deszelfs kruin, levert een schoon gezigt over de omstreken op. — Op eenen grooten afstand, ziet men eene menigte van hooge bergen, die zich aan rijen van het oosten naar het westen uitstrekken, achter welken zich hoogere toppen vertoonen in de rigting van *Peru*. — Het oog rust met welgevallen op de laagte, als de morgendaauw de vlakten overdekt en de lieve zon, uit de kimmen rijzende, hare eerste en zachte stralen, daarover verspreidt en aan het veldgewaad, de schoonste verwen schenkt. — Overal waar mijne blikken zich wendden, overal vond ik ruime stof, tot bewondering, tot eerbied, tot verrukking!

De plaats waar ik stond, herinnerde mij aan het geschiedkundig gedeelte der Kolonie, toen in 1742 het onderzoek, naar de gehalte van de erts dezes bergs werd ondernomen, met dat ongunstig gevolg, dat men, ofschoon zuiver porcelein aarde, ijzererts, lood en spooren van goud en zilver ontdekt hebbende, na verloop van eenige jaren, van de geheele onderneming, welke aanvankelijk de schoonste uitkomsten beloofde, heeft afgezien, onder voorge-

ven, dat de hoeveelheid te gering was, en daaruit geene genoegzame voordeelen konden behaald worden. (*e*)

(*e*) De bekende natuurkundige en geschiedschrijver P. FIRMIN, zegt omtrent deze onderneming het volgende:

» Dezelfde berg, die nu van onvruchtbaarheid beschuldigd wordt, zal, tot deszelfs verdediging, de nakomelingschap, welke misschien verlichter zal zijn, de overtuigendste bewijzen geven van de bergstoffen en nuttige mineralen, die hij behelst, omdat hij kwalijk onderzocht is geweest.

Dit zal ongetwijfelfd, den eenen of anderen tijd, met den *Blaauwberg* geschieden. — Deze berg is vol *mijnen*, maar de onwetendheid en het kwaad bestier van de kompagnie Mineurs, welke *de Heeren van de Societeit van Suriname*, hadden opgerigt, om deze *mijnen* te onderzoeken, heeft eene zoo heerlijke onderneming, in het niet doen loopen, welke zekerlijk, aanmerkelijke inkomsten opgebragt zoude hebben, indien men het belang zijner meesteren, waarlijk behartigd had. — Vele menschen zijn ongelukkig genoeg, om zich te verbeelden, dat zij, eer zij de linie passeren, al de pligten waardoor zij aan andere menschen gehouden zijn, mogen vergeten, en hun eigen belang zoeken en stellen, boven dat der genen, wier zaken zij alleenlijk als goede en getrouwe dienaars behoorden te behartigen. — Het is *zeker*, dat, indien iemand, die de kennis en de vereischte bekwaamheid had, om *mijnen* te onderzoeken, er zich op wilde toeleggen, men er, ongetwijfeld, groote schatten vinden zoude. — Daarenboven geeft de voordeelige gelegenheid van dezen *blaauwberg* en deszelfs omtrek, door verscheidene *uitwendige teekenen* te kennen, dat er *mijnen* zijn, die men door kunst en de noodige kosten, zoude kunnen ontdekken, indien men er de proef van nam.

Ten dien einde, moest een ervaren Metaalkenner, wel onderrigt in dat gedeelte der natuurkennis, welke de scheikunde genoemd wordt, al de bergen doorloopen, de metaal-aders onderzoeken, onder de aarde gaan om de werkplaatsen der arbeiders en de verscheidene wijzen van hunnen arbeid gade te slaan, zich de verscheidene beddingen der gronden, steenen, rotzen, mineralen en bergstoffen gemeen maken, zonder iets van hetgene de minste overeenkomst of gelijkheid met de mineralen kan hebben of hem eenig belet omtrent de kunst kan bijzetten, zijne oplettendheid te laten ontsnappen, dan na hetzelve, wel onderzocht te hebben. — Hij kan de delvers niet te veel vragen doen;

Onze reis naar de *Sarah-kreek* voortzettende, deden wij den houtgrond *Victoria* aan, welks heuvelachtige grond onderscheidene aardsoorten bevat, die, in Europa, de opmerkzaamheid en het onderzoek van velen tot zich zouden trekken, en welke *hier*, onaangeroerd blijven als of men, moeder natuur in hare kalme rust, niet verstoren wil.

Voorzien van eenen gids uit den stam der Boschnegers, begaven wij ons vervolgens, naar de *Sarah-kreek*. De vaart begon toen moeijelijker te worden, door de onderscheidene klippen, welke zich van alle

---

de menigvuldige voorwerpen, die hen in hunnen weg voorkomen, niet genoeg met hen overwegen, noch te veel aandacht verleenen aan de stoffen, die zij voor de besten houden en daar zij de meeste teekenen van eene mineraal vorming in ontdekken. — Het zou hem dienstig zijn niets te verzuimen van al-wat hij van de delvers kon leeren; vervolgens de bergstoffen en mineralen wel te onderzoeken in den staat, daar zij ons, voor het bloot' gezigt, in voorkomen, als men dezelven pas uit de aarde getrokken heeft, hetzij zij in hunnen staat van volmaaktheid en hard zijn, hetzij dat zij bros en glansrijk zijn, of uit onderscheidene stoffen vermengd, gelijk metaal of half metaal; zijnde het overige maar aarde, spath, steen of iets anders van dergelijken aard. Daarenboven moet hij opmerken, hoe diep de mineralen in den grond zitten, als mede derzelver wezenlijke, bijzondere en meest uitstekende hoedanigheden naspeuren, welke men in de onderscheidene *mijnen* ontmoet. — Ook kan men van den aard van sommigen uit de kleuren oordeelen, daar men ze gemakkelijk aankennen kan, hebbende de scheikunde, ons derzelver verscheidene teekens geleerd, en waarom dus — of zoodanig eene kleur aan de eene of andere bergstoffen eigen is. Men kan er insgelijks over oordeelen uit de ligchamen, daar de mineralen mede vermengd en overdekt zijn.

Daar zijn van deze ligchamen, die met dezelven eigenaardig zijn; anderen wederom, zijn van eene strijdige natuur met dezelven. — Het eerste geval werkt mede tot de behoudenis der metalen; het tweede tot derzelver vernietiging, en door dien weg erlangt men zulke gewisse teekenen, als men verlangen kan van den meerderen of minderen onderaardschen rijkdom van

kanten vertoonden, en van oogenblik tot oogenblik zich schijnen te vermenigvuldigen, zoo dat men op eenen afstand zoude wanen, dat er geen doortogt ware. De engten, welke wij soms moesten doorvaren, waren zoo naauw en de bruischende stroom zoo geweldig, dat verdubbelde krachten vereischt werden, om ons klein vaartuig, over de hoogten op te werken.

Meer opmerkzaam werd ik, toen wij twee klippen bereikten, van eene graauwachtige kleur, bevattende ieder eene lengte van nagenoeg 80 voeten, waar tusschen, het water met eene snelle vaart doorloopt. — Hoe moeijelijk de reis hier ook zij, het gezigt van de

---

iedere plaats daar men in gegraven heeft; zoodat deze kundigheden, wel onderzocht en doorgrond zijnde, kunnen en moeten dienen, tot een' voornamen grondslag, om al de metalen te ontdekken. — Door derzelver behulp, zal men tegelijk, de eerste oorzaken der mineralen en verscheidene soorten der *mijnen*, van elkander leeren onderscheiden.

Dit is in de tegenwoordige soort, *zoo waarachtig*, dat men slechts de oogen behoeft te slaan, op de *verscheidene* kleuren der aarden, die men boven en onder aan den berg vindt, en op de *planten*, welke op de heuvels wassen en eindelijk op de *warme wateren*, die van dezen berg afloopen, om volstrekt overtuigd te zijn, van de bestaanbaarheid dezer *mijnen* en van hetgene zij *moeten* voortbrengen. — Daarenboven strekt zich dit gebergte uit naar den kant van *Cayenne* en *Terra Firma*, en maakt een gedeelte uit van het *Spaansche Amerika*, welke onder *dezelfde* luchtstreek ligt, en waar men *ijzermijnen* vindt, om van geene andere metalen te spreken.

Aan het uiterste van de rivier *Commewijne* naar den kant van de kreek *Tampati* en wel ten *Zuid-Westen* en in haren omtrek, hetwelk bij de dertig mijlen ver van de stad *Paramaribo* is, vindt men vele teekenen van *Metaal aders*, om dat dit land, ook omringd is met bergen, alwaar men, naar het zeggen van velen, eene zeer zuivere en gezonde lucht inademt, gelijk als die van den *Blaauwberg*. Men vindt er *IJzer*, welke zich zelf boven de oppervlakte der aarde vertoont, tot een bewijs, dat men er andere metalen zoude vinden, *indien men zich de moeite wilde geven, om er naar te onderzoeken.*"

schoonheden der natuur, de afwisseling van hooge bosschen, de verscheidenheid der klippen, het vlieten van den stroom in onderscheidene rigtingen, de klaarheid van het rivierwater, bragten beurtelings alles bij, om de reis aangenaam te maken, en de moeijelijkheden, ruimschoots te vergoeden.

Toen wij door de *Sarah kreek*, het dorp van het opperhoofd der boschnegers bereikten, werden wij onder het lossen van eenige geweerschoten ontvangen, en genoten bij onze aankomst, eene, naar den aard dier boschnegers, vrij vriendelijke ontvangst.

Den volgenden dag, namen wij de reis aan naar den waterval *Aroesoe banja*, en hadden gelegenheid, de onderscheidene kampen der boschnegers te bezigtigen.

Van den eersten kamp af, beginnen de klippen, van lieverlede zich te vermeerderen, tot dat wij, bij eene belangrijke verzameling aankwamen, welke met den naam van *kanwatra* bestempeld is. — Hier vertoonen zich de klippen door de eenigzins meerdere breedte der rivier, in grootere menigte, en leveren door hare ongelijke hoogten, door de laagten, die van meer dan eene zijde, den afloop verschaffen aan den stroom, die kronkelend zich eenen doortogt baant, de schoonste partijen op, vooral, daar de zon zich in het water spiegelende, aan hetzelve eene verscheidenheid van de bevalligste kleuren schonk.

Door dit gezigt in stille bewondering weggezonken, werd ik weinig tijds daarna, opgewekt en opmerkzaam gemaakt door een geweldig gedruisch, hetwelk mij de nadering van den waterval *Aroesoe banja*, aankondigde. — De grootste klippen schijnen zich hier bij een verzameld en een bolwerk opgerigt te heb-

ben, ten einde het water te dwingen, den loop te volgen, welke zij hem hebben voorgeschreven.

Van over hooge klippen, stort het water zich met kracht in de laagte, in eenen kuil, welken de natuur, voor hetzelve gevormd heeft, — rolt zich met verbazend geweld weder uit, en stroomt in bruischend' schuim, met de grootste snelheid voort.

In verstomming, stond ik onbewegelijk de verhevene werking der natuur te aanschouwen, in het gevoel mijner onmagt, om dat tooneel naar waarde af te schetsen.

Na dat ik mij zoo veel mogelijk, met het gezigt had verzadigd, werd ik aan onze afreis herinnerd, daar de zon reeds de middaghoogte bereikt had.

Bijzonder snel was de terugtogt, daar de vlietende stroom, ons van zelven voortsleepte en er dus voorzigtigheid vereischt werd, om het stooten van ons vaartuig vóórtekomen. — Denzelfden dag kwamen wij op *Bergendaal* aan, en na behoorlijke rust, hernamen wij eenige dagen daarna, de terugreis naar de stad, alwaar ik aangekomen zijnde, in den schoot mijner betrekkingen, mij verlustigde met het verhaal, zelfs van de kleinste bijzonderheden, welke mij op die reis zijn voorgekomen, en met het schetsen van de schoone gezigten, welke de natuur mij in menigte had aangeboden; maar ik konde in mijnen boezem niet verbergen, de verwondering welke mij bezielde, *daarover*, dat men, zulk een belangrijk gedeelte der Kolonie, als de boven *Suriname*, zoo weinig waardeert.

De aardsoorten, die men daar in menigte aantreft, de ijzer-ertzen, die zich daar allerwegen vertoonen, kunnen voor ons, zeer vele voordeelen opleveren, en wij, wij klagen over den achteruitgang der Kolonie, maar laten de schatten, die de welda-

dige natuur ons mildelijk toereikt, voor onze voeten liggen.

Mogt éénmaal de tijd geboren worden, waarop de geest van onderzoek door noodzakelijkheid opgewekt zal worden, dan zal de nu miskende grond, het bewijs opleveren, dat hij het voorregt bezit, om aan duizenden, levensonderhoud te verschaffen, en mogten zij, die de vruchten daarvan zullen trekken, aan den grond hunne dankbaarheid betoonen, daar door, dat zij, deszelfs oppervlakte, welke thans door ontzaggelijke bosschen is overschaduwd, herscheppen in bevallige lustplaatsen, dan zal *boven Suriname* op dat standpunt geplaatst worden, waarop hare belangrijkheid aanspraak heeft, en die genoegens opleveren, welke hare schoone ligging, trotsche bosschen, hooge gebergten, bevallige dalen en lagchende valleijen, ruimschoots de gelegenheid aanbieden!

A.

OVER HET OPRIGTEN VAN TABAKSWINKELS.

Bij de veelvuldige klagten, welken wij hooren oprijzen, over het verval van zoo menig tak van bestaan en vertier in deze Kolonie, moet men voorzeker zich verwonderen, dat de raadgevingen van welwillenden en inzonderheid de aanwijzingen in onderscheidene gedeelten van dit Tijdschrift, grootendeels, zonder gevolg blijven. Deze stand van zaken zoude voorzeker de onzalige strekking kunnen hebben, om zelfs den welmeenendsten terug te houden, zijne gevoelens mede te deelen, hoe menigeen, die thans met nijpende behoefte te kampen heeft, door het aanwenden van eenige vlijt, in het een of ander opzigt, een zeker middel van bestaan kan erlangen. Doch neen, wij willen het daarvoor houden, dat, ofschoon die aan-

wijzingen, (welligt ook uithoofde van gemis aan de noodige ondersteuning,) nog niet zijn opgevolgd, dezelven nogtans eenen gewissen indruk hebben te weeg gebragt, die thans nog sluimerende, eerlang zich op eene werkdadige wijze vertoonen zal. In dit vertrouwen gaan wij dan ook gaarne er toe over, om een middel aan de hand te geven, waaruit voor menigeen, die zich daarop zoude willen toeleggen, wel geen rijkdom, maar voorzeker ruim levensonderhoud, en waarschijnlijk meer dan dat, voort kan vloeijen.

Wij bedoelen hiermede het oprigten van eigenlijke *Tabakswinkels*, waar men, bij uitsluiting, zoowel *rook-* als *snuiftabak* en *sigaren* te koop kan verkrijgen. Het laatstgemelde artikel inzonderheid, zal een aanzienlijk debiet opleveren, wanneer men steeds er voor zorg draagt, om den winkel van alle soorten van sigaren te voorzien. Velen, dien het thans bezwaarlijk valt om een kistje Havanah sigaren op te doen, en toch gaarne nu en dan eens van dezen zouden willen gebruik maken, zoude zoodanig winkel goed van pas komen, waar zij dit artikel stuks- of dozijnswijze erlangen kunnen. Behalve dat, zouden soortgelijke winkels, waar, bij uitsluiting, in tabak en sigaren gehandeld wordt, zeer veel kunnen bijdragen, om de cultivatie van den tabak in deze kolonie aantemoedigen, en tevens aanleiding geven om de fabrikaadje van inlandsche sigaren allezins te verbeteren.

Het is toch eene waarheid, die door proefneming bevestigd is, dat onze grond ook voor de tabaksteelt bijzonder geschikt is, en evenzeer als wijlen de Heer Gouverneur Generaal CANTZ'LAAR in den jare 1830 de ingezetenen dezer kolonie, tot die proefneming, in staat heeft gesteld, door hun, tabakszaad van *Maracaïbo*, te bezorgen, mogen wij vasten staat maken, dat het tegenwoordige bestuur gaarne pogingen

zal willen aanwenden, om, op gelijksoortige wijze, de inlandsche vlijt en nijverheid te gemoet te komen en waardoor wij, in vervolg van tijd, in de gelegenheid zullen zijn, van *onzen eigenen grond*, een produkt te trekken, hetwelk wij thans, tot eene hooge prijs, van *vreemden* ons aanschaffen moeten.

Tot het oprigten van eenen Tabakswinkel, zullen voorzeker geene aanzienlijke sommen vereischt worden, en wij zijn gelukkig genoeg, om even gegoede als welgezinde burgeren in ons midden te bezitten, die volgaarne den nijveren, een sommetje zullen willen voorschieten, ten einde dezen arbeid te ondernemen. Gepaste vlijt en ordelijke behandeling der huisselijke aangelegenheden, zullen gewisselijk den ondernemer daarvan de beste vruchten doen plukken.

S.

NUT EN VERMAAK.

Met genoegen lazen wij in het zesde nummer van den Kolonist, het *Iets over de openbare vermakelijkheden*, en juichten den welmeenenden schrijver toe, over het voorstel tot het aanleggen van eenen wandelweg, door de vereeniging der laan van *Tourtonne* met het einde van den Combéweg. Voorzeker zoude zulk eene wandelplaats zeer veel bijdragen tot bevordering van het doel, en wanneer men in aanmerking neme, dat de daarstelling, onderhouding en verlevendiging van openbare vermakelijkheden, de heilzame strekking bezit, om de menschen meer bij elkander te brengen, en de burgerlijke gezelligheid daardoor te vermeerderen, zoo mag men het voor eene wenschelijke zaak houden, dat aan het bovengemelde voorstel weldra gevolg gegeven worde.

Welligt zouden de eigenaren van erven, grenzende

aan de *Sommeldijksche-kreek*, door den aanleg van eene zoodanige wandelplaats, uitgelokt worden, om beter te zorgen voor het schoonhouden van dat vaarwater, waardoor zij van hetzelve wezenlijk nut en genoegen zouden kunnen genieten. Wat toch baat het, dat enkele eigenaren zich bevlijtigen, om, voor zoo veel hun betreft, van tijd tot tijd, een gedeelte dier kreek te doen uitdelven, daar, uithoofde der nalatigheid van de overigen, de zoomen van dat vaarwater steeds begroeid blijven, zoo dat het vuilnis allerwege zich vasthecht en niet met den stroom kan worden medegevoerd? Gaf iedereen zich de moeite om, ter breedte van zijn erf, ten zijnen tijde, de kreek te doen uitdelven, en tevens zorg te dragen voor het schoonhouden der paden, zoo zoude men van zelf, ook hier, eenen wandelweg verkrijgen, terwijl men, door het aanleggen van doelmatige steigers en tuinhuisjes of koepeltjes, niet alleen aan de oevers der kreek een zeer aardig aanzien geven, maar tevens zich zelven het genoegen verschaffen zoude, om hier met den hengel of met de totebel te visschen.

Sedert eenige jaren, hebben eenigen der eigenaren van erven die zich over de *Sommeldijksche-kreek* uitstrekken, eenen aanvang gemaakt om hunne landerijen te bewerken, waarvan zij dan ook de beste vruchten inoogsten, dewijl de grond, ofschoon onderscheidene bestanddeelen bevattende, en hier en daar met zwampen en schulpritsen doorsneden, op de meeste plaatsen zeer vruchtbaar is, uitmuntend geschikt tot de beplanting van banannen en turkschkoren. — Mogelijk dat de aanleg van de bedoelde wandelplaats tusschen de laan van *Tourtonne* en den *Combéweg*, de zoodanige eigenaren, wier gronden nog in wildernis liggen, opwekken zal, om dezen van het bosch te ont-

doen en in navolging hunner mede-ingelanden, dezelven in vruchtbare velden, in bouw- of weiland te herscheppen. Behalve dat daaruit wezenlijke voordeelen ontstaan kunnen, zoude de opruiming van de woeste bosschen, natuurlijk zeer veel bijdragen tot bevordering der doorspeling van frissche lucht en ongetwijfeld heilzaam voor de gezondheid zijn. Waarlijk wij houden ons dikwerf bezig met ondernemingen en werkzaamheden, die, al mogen dan ook derzelver uitslag nog zoo gewenscht zijn, toch niet anders dan ingebeelde voordeelen opleveren, en verzuimen dezulken, die alle vereischte en strekking bezitten om ons levensgeluk ten hoogste toppunt te voeren.

Men zal ons gewisselijk tegenwerpen, dat de door ons bedoelde eigenaren, door gebrek aan werkbare handen, zich niet in de gelegenheid bevinden, hunne landerijen aan gindsche zijde der *Sommeldijksche-kreek* te doen ontginnen: doch deze tegenwerping moet van zelve vervallen, bij de allezins gewigtige overweging, dat het bestaan van zoo vele wildernissen, in het midden der stad, gedurende de droogetijdsmaanden, noodwendig schadelijk moet zijn voor de gezondheid, daar de opstijgende dampen zich met de lucht vereenigende, allerwegen, hunnen verpestenden invloed verspreiden, waardoor dus eene verpligting geboren wordt, om zich de noodige werkbare handen aanteschaffen, ten einde die wildernissen weg te nemen, en alzoo zich zelven en zijne medeburgeren niet verder bloottestellen aan ongesteldheden, welke daaruit voortvloeijen; doch behalve dat, zoo behooren de wezenlijke voordeelen, welke men van de bewerking dier landerijen zoude kunnen genieten, een ieder tot eenen prikkel te strekken, om zich de opoffering van eenige maanden huurgeld van ettelijke slaven, te getroosten, daar toch niets natuurlijker is in

alle financiele operatien, dan dat *schade komt voor bate.*

Welk een verrukkelijk gezigt zoude het niet opleveren, ingeval al de door ons bedoelde gronden, van af den *Combéweg* tot aan het nieuwe Kerkhof, in bebouwde en vruchtdragende landen herschapen werden; welk eene groote waarde zoude men daardoor niet toebrengen aan al de erven, aan de *Graven Straat* gelegen, en hoe veelvuldig zouden niet de genoegens zijn, welke men daardoor zelf zoude smaken en waarin men tevens anderen zoude doen deelen. Het aangename zoude met het nuttige in het schoonste verband gebragt zijn, terwijl de opbrengsten van den grond, ruimschoots dienen zouden, zoo om het goede werk geregeld voorttezetten, als zich de behoeften des huisselijken levens, met onbekrompenheid, aan te schaffen.

Wij vleijen ons dat deze bijdrage de belanghebbenden opwekken zal, om de behandelde zaak ernstiglijk te overwegen en datgene te doen, wat menschenpligt en het wezenlijke eigenbelang ten deze gebiedend voorschrijven! C. B.

NATUURKENNIS.

Er is schier geene plek, welke zoo bijzonder geschikt is voor de beoefening der kruid- of plantenkunde, als deze Kolonie. Wij verstaan hierdoor, die wetenschap, welke zich tot het plantenrijk bepaalt en den aard en de kenmerken der planten tracht op te sporen en waartoe vooral ook behoort de natuurkennis der planten, welke het leven, de wijze van groeijing, den welstand, de ziekten en het sterven der planten leeraart, alsmede derzelver bestanddeelen onderzoekt en toelicht.

In vroegere jaren bezat men te Paramaribo eenen plantentuin, onder den naam van *Hortus Surinamensis*, daargesteld, indien wij wel onderrigt zijn, door het toen bestaande Natuuronderzoekend genootschap, welke tuin, door overlijden en vertrek uit deze volkplanting van de Leden dezes genootschaps, eerst verwaarloosd en aleindelijk in het niet verzonken is. In dezen hortus werden de inlandsche planten en gewassen, met de meeste zorgvuldigheid bijeenverzameld en onderzocht, en wij mogen gerust *daaraan* toeschrijven, de kennis van onderscheidene heilzame voortbrengselen der natuur, welke tot ons is overgebragt.

Doch wie zou durven wagen ons tegen te spreken, dat in dit land zich bevinden, duizende kruidsoorten en plantgewassen, wier kracht en werking nimmer nog is onderzocht en alzoo ten eenemale onbekend is? Overal waar wij, op onze wandelingen, op onze uitstapjes naar deze of gene plantaadje, het oog rigten, vinden wij planten, ja zelfs bloemsoorten, die ons, van de rijkheid en vruchtbaarheid van onzen grond, eene innerlijke overtuiging aanbrengen, doch tevens ons met beschaming vervullen, dat wij geene pogingen aanwenden, noch om die planten nader te leeren kennen, noch om door aankweeking die bloemsoorten te veredelen. Niet slechts zoude eene nadere kennis van die menigte van planten en gewassen, de strekking kunnen hebben, om onze genoegens te vermeerderen, door ons eene bezigheid te bezorgen, die ten hoogste aangenaam is en daarom teregt eene uitspanning genoemd kan worden, maar die kennis zoude eenen heilzamen invloed kunnen te weeg brengen zoo voor onze gezondheid, voor onze huishoudingen, als voor de uitbreiding van kunsten en wetenschappen. Is dit in het algemeen waar ten

opzigte van planten en kruiden, hoe veel te meer dan niet, met betrekking tot de tallooze houtsoorten, die onze bosschen opleveren, en waarvan de minsten tot nog toe, bekend en onderzocht zijn.

Wij achten het uit dien hoofde niet alleen allezins gepast, maar voor het welbegrepen belang dezer Volkplanting hoogstnoodzakelijk, dat men zich toelegge om hier de natuur meer te onderzoeken. Hiertoe zoude naar ons oordeel zeer dienstig zijn, de oprigting van een genootschap, in denzelfden geest als dat, door den Gouverneur Bernard Texier in het jaar 1781 daargesteld, waar de onderscheidene takken van landbouw en natuurkunde konden behandeld worden en het behandelde tevens proefondervindelijk bevestigd, door middel van eenen plantentuin. Wij gelooven dat tot de daarstelling van zulk eene inrigting niet vele moeite en kosten noodig zullen zijn, immers dat het aanlokkende daarvan, zoo van de zijde van het nuttige, als van het aangename, een ieder die zich daartoe eenigzins in staat bevindt, gereedelijk zal overhalen, om daarin deel te nemen. Aan eene gelegenheid, tot het aanleggen van den verlangden botanischen tuin, ontbreekt het ons niet; waar men dezelve in de omtrekken van *Paramaribo* zoude wenschen daartestellen, zal voorzeker de grond even geschikt en doelmatig bevonden worden. Voorzeker zoude, door zoodanige inrigting, ons land in achting rijzen zoo bij ons zelven, als bij de vreemdelingen, die, van tijd tot tijd, ons met een bezoek vereeren, en wij zouden daardoor krachtdadig medewerken, om de nadeelige uitwerkselen der thans bestaande laauwheid en onverschilligheid, van lieverlede weg te nemen. Wij ondervinden toch gedurig, hoezeer onze naburen prijs stellen in ons land; hoezeer zij opgetogen geraken van bewondering over de schoonheid en rijkheid

zelfs van onze woeste bosschen en wildernissen: overtuigen wij hen dan van onze dankbaarheid, voor de zegeningen welke wij boven duizenden genieten, door middelen, die, meer dan woorden, aanduiden, dat wij gebruik weten, immers trachten te maken van de voorwerpen, die onze grond ons oplevert; wij zullen voor ons zelven daaruit eenen schat vergaderen, onberekenbaar groot in de toekomst en in de gevolgen, terwijl het nageslacht daarvoor onverwelkelijke kransen voor ons vlechten zal. Laat ons dus, ter bereiking van het alhier voorgestelde doel, een gedeelte van onzen tijd, ten beste geven: de vruchten welke wij daarvan plukken zullen, zijn gewisselijk niet te versmaden; — de opofferingen daartoe, mogen wij gerustelijk beschouwen als zoovele hoofdsommen, welke op goede zekerheid, tegens hooge renten, zijn belegd, terwijl de gemeenschappelijke werking, niet nalaten zal, om eenen nieuwen band daartestellen, waardoor aan den hartelijken wensch tot eene meerdere vereeniging van menschen en menschen, gevolg zoude kunnen worden gegeven. V. D. B.

EENIGE BEDENKINGEN.

Ofschoon ik met genoegen, onderscheidene raadgevingen en wenken, in dit Tijdschrift aangeboden zie, en het mij aan de vereischte kennis ontbreekt, om stukken in den geest te schrijven, welke vereischt wordt, om het verlangde doel te treffen, zoo wil ik het evenwel wagen, om eenige mij voorgekomene bedenkingen aan te geven, in de verwachting dat de schrijvers der onderwerpen, waarop dezelven betrekking hebben, mij zulks ten goede zullen houden.

Vooreerst. Kan ik mij niet vereenigen, met het denkbeeld, dat tot wegneming van het alhier heer-

schende *onbepauld* crediet, zal kunnen medewerken, eene afschaffing van den handel in *alle* artikelen, zoo als zulks thans plaats vindt, daar het euvel toch, naar mijn inzien, niet gelegen is, in de goederen welke men verkoopt, maar in den *persoon* van den handelaar. — Wil deze zijn belang en dat van het algemeen, in het oog houden, dan kan hij het geven van crediet zóódanig beperken, dat de gelegenheid tot misbruik weggenomen worde.

Daarenboven is het bekend dat in de kleine steden in Europa, de handel, even als hier te lande, in *alle* artikrlen wordt gedreven, zonder dat van het crediet, dat misbruik wordt gemaakt, als bij ons plaats vindt, — zoodat ik de noodzakelijkheid niet kan inzien, om den werkking der kooplieden te beperken, welke toch, zonder bezwaarnis, niet zoude kunnen bewerkstelligd worden.

Ten anderen : Kan ik het voordeel niet berekenen welke de oprigting van eene scheepstimmerwerf, aan eenen *particulier*, zal kunnen opleveren. Hoe weinig beteekenend toch, zijn, volgens de opgaaf van den schrijver, de schaden, welke *sedert het jaar 1827*, aan DRIE schepen zijn toegebragt, om, uit de herstelling derzelven, de kosten van zoodanige oprigting te vinden. — Eerder geloof ik, dat zulk eene onderneming slagen zoude, ingeval het beproefd konde worden, om oorlogsvaartuigen ten behoeve van het Moederland *hier* te doen bouwen. — Daardoor zouden ook kunnen uitgewonnen worden, de kosten tot transport der houtwaren van hier naar Europa, hetwelk met zeer vele moeijelijkheden gepaard gaat.

Mogt dan eenmaal hier ter stede eene landswerf bestaan, dan zoude ook dáár, aan koopvaardij -schepen, welke zeeschaden mogten lijden, de noodige vertimmering kunnen geschieden. D. V. G.

DE KOLONIST.

Staat- Land- en Huishoudkundige Beschouwingen.

WAARDOOR ZOUDE MEN OP EENE GEMAKKELIJKE EN TEVENS DOELMATIGE WIJZE KUNNEN MEDEWERKEN, TOT BEVORDERING VAN INLANDSCHE NIJVERHEID?

Wanneer wij den toestand dezer Kolonie nagaan en ons voor den geest brengen, de menigvuldige gelegenheden, welke zich van meer dan eene zijde aanbieden, om uit den schoot der aarde, zoo vele talrijke voortbrengselen te trekken, dan rijst bij ons onwillekeurig de vraag op: waarom men toch de middelen versmaadt, welke de Voorzienigheid ruimschoots schenkt, om in onze behoeften te voorzien? Doch wanneer wij met bedaardheid de zaak overwegen, dan overtuigen wij ons, dat hoe weldadig de natuur ook zijn moge; hoe gaarne velen hunne krachten zullen willen aanwenden, om uit den schoot der aarde, zich hun onderhoud te verschaffen, er evenwel hulpmiddelen vereischt worden, om alle ondernemingen aan te vangen, voorttezetten en uittebreiden.

Wanneer die hulpmiddelen ontbreken, dan versmoren de beste plannen in hunne geboorte; dit draagt niet zelden zeer veel bij, om den ontwerper te ontmoedigen en hem zelfs in lusteloosheid en vertwijfeling te dompelen, vooral wanneer de benarde toestand der Kolonie in het algemeen en het gebrek aan voedsel in het bijzonder, daarbij in aanmerking genomen wordt.

Doch al waren de middelen van ondersteuning aanwezig, al werden dezelven van alle kanten aangeboden, dan nog, heeft de nijverheid behoefte aan aanmoediging, zal zij die uitbreiding verkrijgen, waartoe onze Kolonie de gelegenheid aanbiedt. — En is het eene waarheid, dat de tegenwoordige toestand dezer Volkplanting van zelf de noodzakelijkheid voorschrijft, om ernstig bedacht te zijn, op middelen van onderhouding en uitbreiding van den landbouw en vooral om de vrije bevolking daartoe op te wekken en aan te moedigen; doet de stand van zaken van zelf voorspellen dat ten eenigen tijd en welligt binnen weinige jaren, de kolonisatie van vrije personen, zoo van hier als van elders, in deze Volkplanting zal moeten worden ingevoerd, ten einde daardoor te voorzien in de dagelijks toenemende vermindering der plantaadje-magten, en vóór te komen het geheele verval der Kolonie: dan voorzeker, zal niemand, ook van de geringste ervaring, het durven tegenspreken, dat het nu tijd en meer dan tijd is, om middelen op te sporen en pogingen aan te wenden, ten einde in het algemeen en vooral bij de mindere klasse, den veldarbeid aan te moedigen, de nijverheid op te wekken, de volksvlijt te begunstigen en de arbeidzaamheid te beloonen.

Om dit op eene gemakkelijke en tevens doelmatige wijze te bereiken, is de algemeene medewerking, de grondslag, waarop ons voornemen moet worden gebouwd, en niet te vergeefs zullen de welmeenende pogingen zijn, daar de welwillendheid der burgers, tot bevordering van al hetgene goed en nuttig is, te zeer bekend is, dan dat men daaromtrent eenigen twijfel, zoude kunnen of durven voeden. — Wij bedoelen de oprigting eener Maatschappij, tot aanmoediging van inlandsche nijverheid, waaraan ieder wel-

willende ingezeten, door de voldoening eener jaarlijksche contributie van f 10 tot f 15, een fonds zoude kunnen bezorgen, waaruit de oogmerken van zulk eene Maatschappij, zouden kunnen worden bevorderd. Dit doel behoort, naar ons inzien, zich vooreerst te bepalen, tot de uitloving van premien, aan zoodanige personen, welke binnen zekeren te bepalenen tijd, eene vastgestelde hoeveelheid rijst of andere voortbrengselen, aan die Maatschappij opleveren, en welke dan ook tegen de marktprijs, kunnen afgekocht worden, waardoor den landbouwer, de zekerheid van den verkoop, tegelijk met de belooning voor zijne arbeidzaamheid, gewaarborgd worde; vervolgens de uitloving van premien voor de genen, welke een zeker getal vee, van elders, hier zullen aanbrengen, en daardoor medewerken, aan de aanschaffing van een voornaam en noodzakelijk voedsel, en eindelijk, (naar mate van het toenemen der fondsen,) het verleenen van onderstand aan de genen, welke zich tot de veeteelt zullen willen bepalen of tot het aanplanten van banannen, aardvruchten, enz. enz., zullen willen overgaan en aan wien, middelen tot den aanleg ontbreken, met bepaling van teruggave binnen zekeren termijn en bijvoeging van zeer gematigde renten.

Op dusdanige en dergelijke wijze, dunkt ons, zal men kunnen arbeiden aan de opwekking, aanmoediging, ondersteuning en bevordering van nijverheid en volksvlijt en alzoo medewerken om menigeen, uit den staat van armoede te redden en tevens het gebrek aan kost en vee, van lieverlede tegen te gaan en eindelijk geheel weg te nemen.

Daarenboven meenen wij, in de daarstelling van de door ons bedoelde Maatschappij, als van verre te zien, de voorbereiding tot eene Kolonisatie van vrije personen, inzonderheid van Europeanen. Immers,

indien ons denkbeeld niet verkeerd is, zonde zulk eene Maatschappij, door eene gelukkige toenadering van vele leden en door het inoogsten van de heilzame vruchten, welke zoodanige inrigting zoude kunnen opleveren aangemoedigd, met den tijd, zich eenen geschikten grond kunnen aanschaffen, waarop men vrije personen, inzonderheid Europeanen, vergunnen konde, om zelve uit den schoot der aarde, hun bestaan te trekken, en van de voortbrengselen, zooveel af te zonderen, waardoor jaarlijks, eene zekere som, aan die Maatschappij, bij wijze van huurgeld, konde worden opgebragt.

Zeker is het toch, dat ofschoon wij het gevoelen ten eenen male omhelzen, dat Europeanen geschikt zijn tot de uitoefening van den veld-arbeid hier te lande, het echter niet te loochenen is, dat zoodanige personen eerst behooren gewend te worden aan ons luchtgestel, en vooraf dienen onderrigt te worden in de wijze van het gewoone en gemakkelijke veldwerk, alvorens tot den zwaarderen arbeid opgeleid te worden. Om derhalve trapswijze de bedoelde personen vatbaar en geschikt te maken voor de cultuur van onze hoofdproducten, dunkt ons, het doelmatigste te zijn, hen aanvankelijk te bepalen tot het bebouwen van banannen, rijst, aardvruchten enz. enz., tot de veeteelt en meer andere dergelijke takken van bestaan, en beschouwen uit dat oogpunt, de door ons voorgedragene Maatschappij tot dat einde, ten hoogste geschikt. — Men beproeve daartoe, wanneer de fondsen dier Maatschappij zulks zullen kunnen gedogen, eene Kolonisatie van *vijf en twintig* Europeanen, onder het bestuur en de leiding van eenen bekwamen landbouwer, en wij twijfelen niet of de uitkomst zal volkomen aan de verwachting beantwoorden, en met zich aanbrengen de aangename zelfvoldoening, dat men

medegewerkt heeft aan de bevordering van de belangen der Kolonie en aan het tijdelijk welzijn van natuurgenooten, die op onze hulp en ondersteuning, de meest mogelijke aanspraak hebben.

Mogt ons plan de goedkeuring van velen wegdragen en wij in ons midden, zoo spoedig zulks doenlijk is, eene Maatschappij tot bevordering van nijverheid, zien daarstellen, dan zullen wij met genoegen gedenken aan het oogenblik, waarop het denkbeeld van zulk eene inrigting, bij ons is opgekomen. M.

IETS OVER DEN KOFFIJ-BOOM.

Niets is gevaarlijker dan zich intelaten met zaken, waarvan men geene, althans geene genoegzame kennis bezit, vooral wanneer die zaak betrekking heeft, tot eene zekere gevestigde Maatschappij, welker leden, allen, één en hetzelfde gevoelen omhelsd hebben. — Hoe meerderen invloed die Maatschappij uitoefent, des te moeijelijker wordt het, om tegen den stroom van den eenmaal aangenomenen stelregel op te werken. — Intusschen is het niet te wraken, dat de eenvoudige en minkundige zijne gedachten mededeele, al mogen dezelven ook lijnregt strijdig zijn, met het aangenomen stelsel. — Hij zorge slechts zich te dekken met het schild der waarheid, en het algemeen belang, het wapen te doen zijn, waarmede hij zijne goede zaak verdedigt. — Moge hij dan in den strijd, de nederlaag bekomen, de tegenpartij zal zich over hem ontfermen en hem het leven niet misgunnen.

Zoodanige denkbeelden kwamen bij ons op, toen wij het voornemen opvatteden, om iets te schrijven over *den koffij-boom* en uit eene redenerende vergelijking, de slotsom te trachten op te sporen, van de wijze, waarop men van de vruchten het meeste voordeel zoude kunnen genieten.

Wij verklaren ronduit geene planters te zijn, en derhalve geene genoegzame kennis te bezitten omtrent de aankweeking van den koffij-boom, en durven dus niet stoutweg, den landbouwer, onze denkbeelden mede te deelen, uit vreeze, dat het ons welligt euvel zoude kunnen worden aangeduid. Evenwel wenschen wij te weten, in hoeverre onze aanmerkingen, veronderstellingen en vergelijkingen, met de waarheid, overeenkomstig zijn. — Wij werden daartoe te meer gedreven, dewijl de koffij-plantaadjen van jaar tot jaar achteruitgaan, immers weinige of geene producten opleveren, en het toch van belang voor de Kolonie zijn zoude, ingeval men een middel konde uitvinden, om meerdere voordeelen van den koffij-boom te trekken.

Doch hoe het best tot ons doel te geraken, zonder ons zelven aan persoonlijke verwijtingen en welligt meer, prijs te geven? — Gelukkig schoot ons te binnen het tijdschrift *de Kolonist*, waarin wij onze meeningen openlijk zouden kunnen mededeelen, zonder onze namen te doen kennen, en waardoor wij dus, ingeval onze aanmerkingen den toets der waarheid kunnen doorstaan, voor anderen, nuttig zouden kunnen zijn. — Nu moed gevat, bedaard nagedacht, en ons kort en bescheiden uitgedrukt, want langwijligheid vermoeit den geest en doet vaak, het beste stuk, met ongenoegen lezen.— De koffijboom is, zooals menschen, die voor ervaren gehouden worden, hebben onderrigt, oorspronkelijk uit Arabië, en werd in 1690 naar Java, kort daarna naar Ceilon en in het jaar 1718 naar Suriname overgebragt. — De natuurlijke hoogte van dezen boom is, naar het zeggen der wijzen, 12 tot 18 voeten, draagt twee maal 's jaars vruchten en levert reeds in het tweede jaar *een* of *twee* pond boonen op. — Indien de ouden van dagen

de waarheid hebben gezegd, dan heeft men in vroegeren tijd, den koffijboom in zijnen natuurlijken groei gelaten, steeds zorgende voor de zuivering van denzelven, en destijds bragt de kolonie eenen overvloed van koffij op, (*) welke met behulp van ladders, van de hooge boomen werd afgestroopt. In lateren tijd, hebben de geleerden, hetzij om eene nieuwe proef te ondernemen, hetzij om het plukken gemakkelijker te maken, hetzij om de kosten van ladders te besparen, de boomen doen snoeijen op de hoogte van 5½ à 6 voeten. Deze manier van behandeling duurde voort tot op onze dagen, en men geeft in het algemeen voor rede van die snoeijing op, dat een koffijboom, in den natuurlijken staat voortgroeijende, wel is waar, gedurende vier jaren tijds, talrijke vruchten oplevert, maar daarna wegkwijnt en eindelijk uitsterft, zoo dat men verpligt is nieuwe boomen aan te planten, waarvan men de vruchten, eerst nagenoeg 3½ jaren daarna, kan beginnen in te oogsten.— Wij willen deze stelling voor een oogenblik toegeven, maar ons tevens verledigen, om te toetsen welke van deze twee manieren van behandeling, het meeste voordeel oplevert. — Hebben de ouden van dagen de waarheid gesproken, dan leverde een koffijboom in zijnen natuurlijken staat opgroeijende, bij iederen oogst, ten minste twee ponden boonen per boom, derhalve in twee oogsten en dus jaarlijks 4 ℔ koffij. — Indien de lieden van onzen tijd, insgelijks aan de waarheid niet hebben te kort gedaan, bij hunne stelling dat een koffijboom in zijnen natuurlijken staat groeijende, door de talrijke vruchten welke dezelve oplevert, na vier

(*) Wij vinden in een werk over *Suriname*, dat de oogst geweest is, in:

1762	12.239.001	pond.
1763	13,712,281	»
1775	13,300,000	»
1779	13,100,800	»

jaren wegkwijnt en eindelijk uitsterft, dan zal het wel zeker zijn, dat men gedurende den levenden toestand van den boom, 16 ponden boonen kan trekken. — Wanneer wij het nu eens aannemen, dat de boom uitstervende, men van den nieuw aangeplanten, eerst *vier* jaren na die aanplanting, vruchten begint te trekken, dan zal het eene waarheid zijn, dat men in acht jaren tijds, (d. i.: *vier* jaren waarvan men de vruchten heeft getrokken, en *vier* jaren, waarin men op nieuw oogst moet wachten,) van eenen boom 16 ponden boonen trekkende, zulks op twee ponden per jaar nederkomt. — Wanneer wij nu in vergelijking brengen de opbrengst der boomen, welke naar den tegenwoordigen regel op ongeveer 6 voeten worden gesnoeid, en die door zoodanige behandeling eenen langen duur behoudt, en in het oog houden, dat men, van ieder dier boomen, thans niet meer dan *een kwart* ℔ boonen bij iederen oogst, en dus *een half* ℔ per jaar kan rekenen, zoo wordt het klaar, dat de opbrengst in acht jaren tijds, *vier* ponden bedraagt, en er dus geenen twijfel overblijft of de eerste manier van aankweeking is verre boven de laatste te verkiezen. — En, al eens gesteld, dat de eerste opgaaf te hoog en de tweede te min gedaan zoude zijn; al eens toegegeven dat men zoude kunnen aanwijzen, dat de koffijboom in den natuurlijken staat opgroeijende of gesnoeid wordende, op den duur even veel vruchten zal opleveren, dan nog zoude men in het eerste geval, om de vier jaren, geheel nieuwe koffijboomen hebben, welke de voorkeur verdienen, boven de tegenwoordige OUDE *verkapte* boomen welke men op onderscheidene plantaadjen in menigte aantreft, en die nog daarenboven, met hunne geringe sappen, twee à drie looten, welke gewoonlijk tot stammen aangekweekt worden, moeten voeden.

Als de hovenier, die ons eenige inlichtingen gegeven heeft, zijn vak kundig is, dan beweert deze, dat een boom, op één' stam getrokken zijnde, veel meer en betere sappen aan de takken, die de vruchten dragen, kan aanbieden, dan de koffij-boomen, welke men gewoonlijk op stompen kapt en, van de uitschietende looten, twee à drie tot stam laat opgroeijen. — Het bewijs daarvan hebben wij van elders, alwaar men éénstammige koffij-boomen aankweekt, en in plaats van de *oude* boomen tot *stompen* te kappen, liefst, NIEUWEN aanplant.

Indien dit alles nu waarheid is, dan gelooven wij, dat het in het voordeel der koffij-plantaadjen en derhalve in het belang der Kolonie zijn zoude, ingeval men beproeven wilde, de boomen in hunnen natuurlijken staat te laten groeijen en af te stappen van den stelregel om de *oude* boomen tot stompen te kappen. Men zoude kunnen aanvangen met *een gedeelte* der nieuw aangeplante boomen, en ingeval de ondervinding onze stelling mogt bevestigen, dan zoude men allengs, in plaats van de oude afgeleefde boomen, waaromtrent men gedurig zoo vele zorgen moet in acht nemen, de plantaadjen zien prijken met goede gezonde boomen, welker vruchten, te noemen zijn zullen.

Wat toch baat het, telkens klagten aan te heffen over den slechten oogst der koffij-staten, zonder dat er pogingen aangewend, of proefnemingen gedaan worden, om verbetering aan te brengen en meerdere voordeelen te trekken?

En daarenboven, wie zal de stelling durven volhouden, dat alle koffij-boomen op *dezelfde* hoogte, zoo als thans het gebruik is, moeten gesnoeid worden? Of zal men niet veeleer moeten erkennen dat ieder boom, zijne eigene manier van behandeling (om ons zóó uit te drukken,) behoeft?

Waar heeft men ooit in de natuur, twee boomen van hetzelfde geslacht, van even *dezelfde* hoogte opgemerkt? — Is het integendeel niet eene waarheid, dat alle boomen van dezelfde soort in hunnen groei, van elkander, zoowel in hoogte, breedte, dikte als anderzins verschillen? En hoe zou de stelling, dat de koffij-boomen zonder onderscheid op 5½ voeten en op sommige plantaadjen 6 voeten hoogte moeten gesnoeid worden, op de gezonde rede kunnen toegepast worden?

Wij voor ons verklaren, den hier te lande algemeen bestaanden regel, niet te kunnen bevatten, en wenschen gaarne, de gronden te leeren kennen, waarop dat sijstema afgeleid is, en noodigen den ervarenen en welmeenenden uit, om ons uit onze onkunde te redden.

HERINNERING EN RAAD.

Het klagen over den verachterden staat der Kolonie is zoo algemeen en zulk eene gewoonte geworden, dat sommigen, alleen om die gewoonte te volgen, over zaken en omstandigheden klagen, welker bestaanlijkheid zelfs door den minkundigen in twijfel getrokken wordt; — wederom sommigen, om de maatschappij waarin zij leven, in het oog van anderen belagchelijk te maken; en eindelijk anderen, (zelfs dezulken wien het wezenlijk welgaat,) om hunnen mond te bezoedelen, met de toonen, welke veeleer van de lippen der behoeftigen of liever gebrekkigen behoorden af te vloeijen. — En in waarheid, voor hem, die gezond is en arbeiden wil, zijn er in deze Kolonie onderscheidene bronnen van bestaan. — Men schijnt evenwel in het algemeen te vergeten hoe weldadig de natuur is, om de werkzaamheid te gemoet

te komen, en hare pogingen met de beste uitkomsten te bekroonen.

Er zijn zoo vele eenvoudige middelen, waarvan men zich bedienen kan om levensonderhoud te vinden, en evenwel ziet men, dat daarop geen acht geslagen wordt, ten minste men schijnt daarvan geen gebruik te willen maken. — Doch wij kunnen niet alles aan onverschilligheid toeschrijven, maar willen het veeleer dáárvoor houden, dat de benarde toestand der Kolonie, den geest eenigermate beneveld heeft, en diepe bepeinzingen over het toekomstige lot dezer volkplanting, het denkvermogen zoodanig bezighouden, dat men de voordeelen niet opmerkt, welke zich in onze nabijheid aanbieden.

Wij zijn gelukkig genoeg, om indachtig gemaakt te zijn op eenige takken van bestaan, waarvan in deze Kolonie weinig werks wordt gemaakt, en die toch, geene onbeduidende voordeelen kunnen opleveren, namelijk: de bereiding van *Arraroet* en *Karput Olie.*

Het is niet alleen hier te lande, maar ook in Europa algemeen bekend, dat de *Arraroet* een zeer opwekkend en heilzaam voedsel is, vooral voor menschen welke met borstkwalen behebt zijn; waardoor dat artikel in Europa zeer veel aftrek heeft en genoegzame voordeelen oplevert.

Op *Java* wordt de *Arraroet* met goed gevolg in het groot geteeld en zij is zeer menigvuldig in *Jamaica*, alwaar zij aangekweekt wordt om er het meel uit te bereiden. — Wij zijn ook van goederhand onderrigt, dat zeker alhier gevestigd koopman zich beijvert, om zooveel Arraroet op te doen, als hem mogelijk is, aangezien hij in Holland, Duitschland en meer andere plaatsen in Europa, daarmede met voordeel handel drijft.

De bereiding van de *Arraroet* is zeer eenvoudig en te wel bekend, dan dat wij daarover, iets zouden willen ter nederstellen; alleen achten wij het niet ondienstig, dezulken welke zich daarop willen toeleggen, dan de hand te geven, de wijze, waarop men het moeijelijkste werk dier bereiding, namelijk het raspen der Arraroet, zoude kunnen verligten. — Men gebruike daartoe een molentje, waarvan de spil, voorzien moet zijn van eene rasp en boven de spil, van eenen bak, waarin de schoon gemaakte Arraroet geplaatst wordt; de spil van twee ijzeren krukken voorzien zijnde, kan men, naar mate van de hoeveelheid voorradige Arraroet, een of meer slaven bezigen tot het in werking brengen van den molen, kunnende twee negers daarmede, op eene gemakkelijke wijze, op eenen dag, zooveel Arraroet afwerken, als ten minste twaalf anderen, met de gewone rasp; dusdanige molens kan men in Amsterdam doen vervaardigen van *f 100* tot *f 110*, en daardoor zeer vele arbeiders en niet minder tijd uitwinnen.

De *Karpat Olie*, die een zeer heilzaam geneesmiddel en in Holland zeer goed bekend is, levert ook genoegzame voordeelen op, wanneer men zich de geringe moeite wil geven om den Karpatboom aan te kweeken. — Het moet waarlijk bevreemding baren, dat op de plantaadjen die aanplanting niet geschiedt, daar men overal gelegenheid daartoe heeft, en desniettemin menige akkers verlaten lands, aan de uitwerkselen der woeste natuur overgeeft.

De gewone manier van bereiding geschiedt hier te lande door middel van koking, als wanneer de olie wordt afgeschept, doch de beste wijze is het gebruik van eenen kleinen pers-molen, waardoor de olie veel zuiverder en klaarder wordt, en veel langer hare goede hoedanigheid blijft behouden. G.

OVER DEN RUM.

Ieder die eenigzins belang stelt in de wezenlijke welvaart van deze Kolonie, juicht gewisselijk het oogmerk toe, waarmede dit Tijdschrift wordt uitgegeven en leest zeker met genoegen de onderscheidene stukken, welke raadgevingen en aanwijzingen bevatten ter bevordering van den Kolonialen landbouw, als de voornaamste bron, waar uit die welvaart voort moet vloeijen; die aanwijzingen geven, als bij vernieuwing, de onwraakbaarste bewijzen, dat de Surinaamsche landbouw vatbaar is voor vele zijtakken, welke tot nu toe weinig, of liever in het geheel niet worden beoefend, en de pogingen, met zoo veel ijver en belangloosheid, door weldenkende ingezetenen aangewend tot eene hoogere uitbreiding der eerste en edelste kunst, geven hen de regmatigste aanspraak op de algemeene hulde.

Reeds voorlang had ik mijne aandacht gevestigd op de door menigeen geopperde vraag, of er mogelijkheid zoude bestaan, om, in deze Kolonie, den Rum van zoo goede qualiteit te stooken als op *Jamaica* en elders; ik besloot, uit aanmerking van het groot gewigt des onderwerps, om, zoodra mijne bezigheden dit veroorloven zouden, hetzelve met ernst te overpeinzen, ten einde de waarheid op te sporen; thans zet ik mij gaarne er toe, om niet slechts mijne denkbeelden over eene *mogelijke verbetering des Rums* optegeven, maar tevens de *oorzaken* aan te toonen welke tot nu toe het welslagen van dit fabrikaat hebben verhinderd, althans tegengewerkt en al eindelijk de *middelen* voor te dragen, die, naar mijn oordeel. behooren aangewend te worden, om die oorzaken te doen ophouden en den Surinaamschen Rum eene goede qualiteit te doen verkrijgen.

I. Voor hem die eenige technologische kennis bezit, behoeft het geen betoog, dat plaatselijke omstandigheden eenen belangrijken invloed op fabrijkaten in het algemeen en op die van dranken in het bijzonder uitoefenen: welligt dat zulke omstandigheden, aan den rum van het bergachtig, — zoo geheel in gronden en saisoenen met Suriname verschillend eiland Jamaica, die voortreffelijkheid bijzetten, waardoor dezelve zijnen roem gevestigd heeft: uit hetzelfde beginsel redenerende, acht ik alle streken dezer Volkplanting niet even geschikt tot het voortbrengen van den rum; welke gronden daartoe de besten zijn, kan ik niet beslissen, want nog maar weinige jaren en dan meestal in hetzelfde gedeelte der Kolonie gevestigd zijnde, moet ik hierin mijn gebrek aan ondervinding belijden: stellig is het evenwel, dat, op sommige plantaadjen, vrij wat meer en minder brandige rum of zoogenaamde dram dan op anderen verkregen wordt, en dat men, met dezelfde stijlerij, verschil van hoeveelheid en hoedanigheid opmerkt, naar mate men eerste of oudere rietkroppen heeft afgemalen. Ik waag het dus niet te bepalen, of wij immer den Rum tot die hoogte kunnen opvoeren, welke Jamaica bereikt heeft, maar durf gerust beweren, dat er zeer veel tot verbetering kan gedaan worden, ja, dat de Surinaamsche Rum voor eene veredeling vatbaar is, waardoor wij voor eigen gebruik eenen zuiveren aangenamen drank en voor den uitvoer een prijshoudend fabrijkaat kunnen leveren, en, — zoo niet met Jamaica — dan toch met vele andere plaatsen mededingend konden zijn.

II. Tot het tweede deel van mijn plan overgaande komt voornamelijk in aanmerking, dat er tot nog toe weinige moeite tot verkrijging van goeden Rum is aangewend of wel niet heeft kunnen aangewend wor-

den: ondernemingen daartoe werden op eene zeer bekrompen schaal gevoerd, enkele uitzonderingen daargelaten; men bepaalt zich om eenen slechten *Rum*, *Drum* genaamd, tot inlandsch gebruik der slavenmagten daartestellen en eenigen weinigen van betere hoedanigheid voor eigen gebruik, wel niet uit dezelfde bestanddeelen, maar meestal met dezelfde werktuigen; de gewone inrigting onzer stijlerijen is daaraan geëvenredigd, en de onkosten welke men zoude moeten maken om dezelven tot wezenlijke Rum-stijlerijën te hervormen, stellen bij den verminderden bloei der volkplanting eenen grooten hinderpaal daar: een maar al te groot aantal plantaadjen zucht onder den last van hijpotheken, vele anderen hebben geringe slavenmagten en dus vermijdt men ondernemingen, welke met kosten en verlies aan werkvolk zouden gepaard gaan, terwijl het dan nog altijd niet bewezen is of deze belangrijke opofferingen met genoegzaam voordeel zouden beloond worden; vrij algemeen toch is men van gevoelen, dat de Surinaamsche landen geenen goeden Rum kunnen opleveren; moge het ook vooroordeel zijn, *waar* blijft het niettemin, dat de naam alleen, langen tijd invloed op den prijs zoude hebben; de Rum is in het Moederland reeds zwaar belast, het geen ongetwijfeld zoude verhoogd worden, wanneer een grooter invoer den jenever-stokerijën, dien hoofdtak der Hollandsche nijverheid, nadeel toebragt. De weinige deugd van onzen Rum schrijf ik ook daaraan toe, dat hij doorgaans te zwak afgenomen en steeds te jong gebruikt wordt. In kleine hoeveelheden, enkel voor de behoeften van het oogenblik voortgebragt, heeft hij geenen tijd om te blijven liggen, en niets zeker zoude zijnen smaak meer kunnen veredelen als een veeljarig verblijf op goede eikenhouten vaten: wie immer op eene suiker-plan-

staadje woonde, weet, welk onderscheid er is tusschen verschen Rum en dien welke maar één jaar ouder is: behoef ik daarop nog wel aantedringen, door op zoo vele andere dranken te wijzen, wier deugd bijna enkel door den ouderdom bepaald wordt? Jaren zouden er verloopen, eer onze Rum dien trap van volmaaktheid bereikte, welke alleen de ouderdom hem schenken kan. Nieuwe inrigtingen welker voordeel op zigt is, zal men, bij de waarlijk niet bemoedigende toekomst, welke zich voor den Kolonist ontsluijert, wel niet verwachten; ik voeg hierbij den gemakkelijken aftrek, dien wij door den Noord-Amerikaanschen handel, voor de Melassie bezitten en waardoor de zoo hoog noodige artikelen, welke die handel aan de plantaadjen verschaft, met gesloten beurs worden voldaan: een dadelijk, hoewel dan ook geringer voordeel, is altijd aanlokkender. Ziedaar de oorzaken, welke, mijns bedunkens, het verkrijgen van goeden Rnm verhinderden en als nog in den weg staan; mogt men zich door de vele moeijelijkheden niet laten terug houden, dan zoude ik de volgende middelen tot het maken van goeden Rum voorslaan.

III. Hier evenwel moet ik gul uit bekennen het verkieslijk te vinden om een vreemd voetspoor te volgen; de algemeene overtuiging dat *Jamaica* den meesten en besten Rum oplevert, doet mij voorstellen om stijlerijen daartoe, volgens die van dat eiland, interigten: het kan toch nimmer berisping verdienen anderen na te volgen, wanneer verbetering, zoo al niet volmaking, ons doel is. *The Jamaica planters's guide* door T. ROUGHLEY is een werk blijkbaar met vele zaakkennis, volgens veeljarige ondervinding, geschreven, en daar hetzelve onvertaald en, zoo ik vermoed, zelfs hun die de Engelsche taal verstaan niet algemeen be-

kend is, zal het welligt niet ondienstig zijn eenige hoofdpunten uit de opgave omtrent het stijlen te ontleenen. Roughley eischt, dat de stijl-huizen op eene groote schaal aangelegd, hechte ruime gebouwen zijn, waar alles zamen moet werken om gemak met zindelijkheid te vereenigen. In plaats van vaten op onderleggers gesteld, tot berging van het melassiewater gedurende den gistingtijd, geeft hij de voorkeur aan stevige in den grond gemetzelde steenen bakken, rondom met goede klei voorzien en in staat om 1000 tot 2000 gallons vocht te bevatten: er zijn afzonderlijke bakken noodig, zoo tot het mengen der verschillende bestanddeelen van het melassiewater, eer het in de gistbakken wordt overbragt, als tot het opvangen en schoonmaken van retorn en schuim enz. Twee stijlerijen, bij welken men ondiepe breede ketels verlangt, worden in eene *lowijn*- en *rum-stijlerij* verdeeld: de eerste waarin men het melassiewater overhaalt tot *lowijn*, dient van 1000 tot 2000 gallons groot te zijn in eene juiste verhouding met de gistbakken, de tweede waarin de *lowijn* tot *rum* wordt overgehaald, behoeft maar de halve grootte: de slangenbak moet naar mate van de stijlerij van 5 tot 10,000 gallons water kunnen inhouden.

Eene stookplaats in het midden van het gebouw is zeer nuttig, ten einde een koude vochtige dampkring geenen hinder aan de gisting toebrenge, want eene vrije, spoedige, krachtige gisting (*fermentation*) te bewerkstelligen, is van het hoogste belang: in nieuwe bakken verkrijgt men die het best, door in dezelven, als zij schoon en droog zijn, eenige niet te sterk uitgeperste natte dras te werpen en digt te dekken, welke men er uitneemt wanneer men de bakken gebruiken moet. In het begin is het dan ook beter, zoo lang er geene gistende warmte in het ge-

bouw bestaat, niet hooger dan 12 percent zwaar zoet aantezetten, om spoediger te doen gisten: langzamerhand, bij het ontwikkelen van den gistinggeest en als men goeden sterken retorn heeft, klimt men tot 14 en 15 percent.

Schoonheid en *zuiverheid* in den hoogsten graad, welke zich zelfs tot den slangenbak en tot ieder werktuig moeten uitstrekken, en waartoe een dagelijksch naauwkeurig toevoorzigt noodig is, zie daar de hoofdvereischten, om, niet alleen *veel*, maar ook *goeden* rum te verkrijgen: de minste achteloosheid hierin, brengt verlies te weeg; nimmer moet men ook *verouderden retorn* gebruiken, want *versche goed gezuiverde retorn* in eene regte verhouding gegeven, vermeerdert de sterkte en gisting van het melassiewater buitengewoon, doch zijne veronachtzaming en vervuiling heeft eenen allerschadelijksten invloed: zelfs is het zeer goed den *lowijn* niet al te zwak aftenemen, ten einde meerdere kracht aan den *retorn* te laten. Ook het schuim vereischt vele oplettendheid en moet van alle vreemde stoffen gereinigd worden.

Dus zorgende om al de bestanddeelen van het melassiewater in den zuiverst mogelijken toestand overtebrengen, houde men de volgende evenredigheid in het oog, bij het aanmengen waartoe, wij tot maatstaf nemen eenen aanzetbak van twaalf honderd gallons, welke van eenen merkstok voorzien moet zijn om de hoeveelheid van elk bestanddeel te bepalen:

168 Gallons Melassie of zwaar-zoet, en daar men stelt dat 8 gallons goed schuim in zoet met 1 gallon Melassie gelijk staan, neme men:

108 Gall.	Melassie	14 percent
480 »	Schuim gelijk aan 60 gall. Melassie	zwaar zoet.
432 »	Retorn	36 pCt. retorn.
180 »	Zuiver koud zoetwater . . .	15 » water.

Heeft men geen schuim, dan:

168	Gall. Melassie	. . . 14	perCt.
600	» Retorn	 50	»
432	» Water	 36	»

Beide berekeningen geven een totaal van 1200 gallons.— Het mengsel moet zeer dooreengeroerd worden, en dan stilstaan tot de gisting begint, wanneer het weder gezuiverd en door eene pomp in de gistbakken wordt overgebragt: op deze wijze alle bakken vullende, haalt men het Melassie-water, zoodra het tot eenen behoorlijken graad van rijpheid gekomen is, in de lowijn-stijlerij over: na het uitledigen eens baks moet die met warm water gewasschen en zonder tijdverzuim weder gevuld worden, om de gistende kracht niet te doen verloren gaan.

Goed aangezet Melassie-water geeft een derde gedeelte aan *lowijn* terug, en dit weder een derde en meer aan *rum*: vooral neme men den Rum zeer koel af en niet te zwak, daar hij dan niet alleen in kracht, maar ook in geur en smaak verliest. Wanneer eene plantaadje op elke twee oxhoofden Suiker eene puncheon (*) goeden Rum verkrijgt, mag men daaruit besluiten, dat de stijlerij met behoorlijke oplettenheid is behandeld.

Tot zoo verre Roughley: slechts nog eene aanmerking van hem zij mij vergund woordelijk te vertalen: »*Reinheid is de ziel en het leven van eene* »*stijlerij, want, zonder hare zuiverende deugden,* »*kan men zoo min genoegzaam als goeden Rum ver-* »*krijgen.*"

Ik heb van den Engelschen schrijver slechts datgene overgenomen wat mij toescheen tot het hoofddoel in

---

(*) Zoo ik mij niet bedrieg, houdt eene puncheon 80 gallons of 160 stoop van de oude hollandsche wijnmaat.

aanmerking te kunnen komen: zijn uitgebreid onderrigt omtrent de plaatsing en verdeeling van het gebouw als anderzins, is voor volslagen leeken in het planters-vak geschreven en kan hier niet belangrijk zijn.

Opmerkelijk kwam het mij evenwel voor, dat hij hoegenaamd van geene kunstmiddelen tot verbetering van den Rum gewag maakt; velen toch verkeeren in het denkbeeld dat wij geenen goeden Rum kunnen bereiden, dewijl het geheim van vreemde zamenstellingen ons onbekend is. De gulden zinspreuk van Boerhave: »*het eenvoudige kenmerkt het ware*," doet mij niet aarzelen allen grooten omslag te verwerpen.

Een eenig middel, vrij algemeen bekend en mij door de ondervinding bevestigd, geloof ik intusschen aan te mogen bevelen, om den eersten brandigen smaak van verschen Rum te verminderen, namelijk: *zuivere- goed doorbrandde- in het water afgespoelde houtskool*; te meer waag ik het dit aan te prijzen, daar men er zich in de Jenever-stokerijën ook van bedient. Kasteleijn in zijne *scheikundige oefeningen* en Uilkens in zijn *technologisch handboek* geven op, om een anker Jenever, met vier handvollen gezifte houtasch en drie dito gemeen keukenzout over te halen, ten einde allen onaangenamen brandigen smaak weg te nemen, terwijl de beroemde Lowitz ter bereiking van dit zelfde doel, aanprijst, om even veie oncen houtskool poeder als ponden Jenever, in een goed digtgestopt vat te doen en daarvan, na vier en twintig uren, den besten uitslag belooft.

Hoe het nu daarmede ook zij, zeker is het dat Roughley de goede hoedanigheid van den rum vooral van eene keurige zindelijkheid doet afhangen en dit verdient wel eenige behartiging: dat deze zindelijkheid doorgaans niet in die hooge mate wordt betracht,

dat de gesteldheid der stijlgebouwen zulks veelal niet medebrengt, — dat de koloniale inrigtingen hierin wezenlijk veel te wenschen overig laten, — zal men mij wel toestemmen: ik weet dat er ook uitzonderingen zijn, maar deze pleiten niet tegen de waarheid eener algemeene stelling.

Mogt deze of gene planter er toe kunnen overgaan om aan dezen tak van koloniale nijverheid een bestaan te schenken: mogt hij aan denzelven een bepaald toezigt wijden en zijne stijlerijen niet meer gebruiken om slechts eenen bruikbaren drank voor de slaven, maar enkel om goeden Rum te vervaardigen, dan twijfel ik niet aan eenen goeden uitslag. Ook ware dit in den aanvang met weinige kosten te beproeven: die reusachtige stijlerijen waarvan ROUGHLEY spreekt zou ik op kleine plantaadjen zelfs ondoelmatig vinden: of men drie honderd dan wel twaalf honderd gallons te gelijk aanzette, kan tot de deugd niets af doen en met vaten zoo als die nu gebruikelijk zijn, (*maar dan toch nieuwe goede eiken vaten*,) kan men het even goed als met steenen bakken beginnen: de opofferingen waren dan van minder geldelijk aanbelang. Bij het aanleggen van nieuwe suiker-plantaadjen ware de onderneming nog gemakkelijker. Wanneer men eenmaal rum in groote hoeveelheden voortbrengt, kan men jaarlijks eenige vaten laten liggen en dus langzamerhand dien trap van ouderdom bereiken, welke alleen in staat is eene billijke marktprijs te vestigen.

Ziet daar, geëerde Medeburgeren! u de aanmerkingen medegedeeld, welke de bedoelde vraag bij mij deden ontstaan. Ik heb gepoogd kortheid met duidelijkheid te vereenigen, doch weet dat mijn opstel vele leemten heeft, en deze overtuiging deed mij lang schroomen, mijne denkbeelden anderen aan te bieden, maar

Ik vertrouw op uwe toegevende en tevens billijke beoordeeling; en mogt ik, al ware het dan ook enkel uit het geen van den Engelschen schrijver ontleend is, eenige nuttige wenken gegeven hebben, dan is mijn doel ten volle bereikt.

Tot een volledig vertoog wordt eene uitgebreidere letterkunde dan die van eenen eenvoudigen plantaadjeman vereischt: ik heb dit doel niet beoogd en als zoodanig kan mijn geschrijf nimmer in aanmerking komen.

Suriname, *April 1839.*

BESCHOUWING VAN DE GEWONE OORZAKEN DER KLEM EN HULPMIDDELEN TEGEN DIT GEVAARLIJK TOEVAL.

In een tijdschrift toegewijd aan de welvaart van deze Volkplanting, behoort noodwendig en bij uitnemendheid opgenomen te worden, al hetgeen strekken kan tot bevordering van die welvaart, onverschillig wie ook de schrijver of de inzender van eenige daartoe dienende bijdragen zijn moge. Niet de persoonlijke invloed des schrijvers, maar de waarheid zijner mededeelingen, de gegrondheid zijner aanmerkingen, de doelmatigheid zijner raadgevingen en het nut en voordeel uit zijne aanwijzingen voortvloeijende, moet de maatstaf zijn, waarnaar de waarde zijner pogingen behoort te worden bepaald.

Het ontbreekt echter zeer velen en aan tijd, en veelal aan opgewektheid, om hunne denkbeelden op het papier te stellen en die der Redactie dezes tijdschrifts aantebieden, — onder het getal dier laatsten, bevindt zich de inzender van deze bijdrage, hoezeer hij dan ook gaarne wenscht mede te werken tot bevordering van het goede en nuttige; — toevallig nogtans in het bezit gekomen zijnde van eenige onuit-

gegevene en niet algemeen bekende verhandelingen van het alhier bestaan hebbende Landbouwkundig Genootschap in *Matappica*, vermeent hij geen beter gebruik van dezelven te kunnen maken, dan door middel van dit tijdschrift, die verhandelingen, welke zoo zeer blijken dragen van de kunde en de ondervinding der stellers, aan de vergetelheid, waaraan dezelven anders zouden zijn ten prijs gegeven, opvolgelijk te ontrukken. Mogen wij te regt bogen op onze voorgangeren, en betreuren wij hun gemis, zoo dikwijls de verachterde toestand dezer Volkplanting, het onderwerp onzer bepeinzingen uitmaakt: dan zullen voorzeker hunne lessen, die nog op onze dagen en op onze omstandigheden van toepassing zijn, door ons met genoegen aangehoord, met naauwgezetheid worden opgevolgd. Inzender dezes vermeent, door de mededeeling hunner schriften, dan ook eene regtmatige hulde te bewijzen aan de nagedachtenis dier wakkere mannen, die, verheven boven de vooroordeelen van hunnen tijd, en woekerende met hunne oogenblikken, het zich ten aangenamen pligt maakten, om wezenlijk nut daar te stellen, ja, aan wier volijverige pogingen, wij, zoo veel, zoo eindig veel hebben dank te weten!

Wij kiezen daartoe, voor deze gelegenheid, de beantwoording van de volgende zeer gewigtige vraag:

> *Wat is de reden, dat in deze Kolonie op vele Plantaadjen de* KLEM *onder de slaven zoo sterk regeert en welke hulpmiddelen heeft men daartegen?*

De Klem is mede eene van de gevaarlijkste ziekten of toevallen onder de negers, en, bij gebrek van eene spoedige hulp, is dezelve doodelijk; — Deze ziekte vindt meer plaats onder de negers, zoo wel jongen

als ouden, dan wel onder de verdere bevolking, en uithoofde van de doodelijke gevolgen die dusdanige kwaal vaak te weeg brengt, is het zeer noodzakelijk voor degenen die het bewind over negers voeren, hiervan eenige kennis te hebben, om hen bij voorkomende gelegenheden te helpen, vooral wanneer men geene tijdige hulp van eenen bekwamen geneesheer kan bekomen.

Deze ziekte ontstaat meestal uit wormen en uit eene onordelijke levensmanier, en wordt daarom ook meer bij negers van eene luije geaardheid gevonden, door dien zij geene goede levenswijze in acht nemen, maar van alles wat hun voorkomt, hoe slecht of bedorven ook, zich tot spijs bedienen en daarvan zelfs hunnen kinderen mededeelen; daar nu de wormen aan de kinderen eigen zijn, worden zulke verwaarloosde kinderen, ja zelfs de ouders, door dit schadelijk gedierte gekweld.

De ouders van zulke kinderen zijn dikwijls te vadzig, om, op eene behoorlijke wijze, de spijs voor zich zelven te bereiden en vergenoegen zich met rijpe banannen; hunne kinderen geven zij veel pap van raauwe banannen, in welke eene groote hoeveelheid melassie wordt gevoegd, en welke pap door hare zoetigheid veel tot de vermenigvuldiging der wormen bijdraagt; zoo men de rijpe banannen dagelijks gebruikt, is dit voor groot en klein schadelijk, want de worm is een levend insekt, hetwelk in des menschen ligchaam aangroeit en zoet van natuur is; het aast dus gaarne op alles wat zoet is, dewijl zijne bestanddeelen uit veen en adterievaten bestaan, waar uit dus volgt dat het zoet voor hetzelve het beste voedsel is.

Deze kwaal heeft echter uit vele andere oorzaken haren oorsprong, waarom het noodzakelijk is dezelve wel te kennen, om juist te kunnen bepalen of die

oorzaken, door wormen ontstaan, dan wel of dezelven uit andere *in* of *uitwendige* omstandigheden, haar bestaan ontleenen.

Wij zullen derhalve de Klem, die het meest onder de negers plaats vindt, in drie soorten verdeelen, als: die door *wormen*, door *koude*, en door *uitwendige* omstandigheden worden te weeg gebragt.

De inwendige oorzaak van de Klem ontstaat veeltijds uit wormen, die de *tunica nervosa* of *zenuwrok* van de maag doorknagen, door de spanning wordt er kramp in de ingewanden verwekt, waaruit als dan de *klem* en *stuipen* ontstaan. Deze ziekte uit wormen te weeg gebragt, behoort men zeer naauwkeurig te onderzoeken en wel op de kenteekenen te letten; deze zijn: wanneer de oogen buitengewoon wit zijn, de onderste oogleden dik en als opgeblazen, de lippen bleek en daarop voelende koud, de buik gespannen, de navel ingekrompen en de lijders daarbij zeer dorstig. — De voornaamste hulpmiddelen in deze ziekte zijn: men legt den lijder, tot aan den buik toe, in warm water, een half uur lang, wanneer men hem eene clijsma appliceert en dat om de drie uren herhaalt, daarna legt men hem eene spaanschevlieg van den nek af tot aan de lendenen, of anders ter lengte van een kwart el of zoo lang als de ruggestreng is; — men houdt die open zoo lang als het noodig is; intusschen moet de lijder warm gehouden worden. Inwendig geeft men hem het volgende:

Senebladen 1 lood,
Rhabarber 2 dito,
Wormkruid 1 dito.

Dat te zamen gemengd met eene flesch zuiver water, even opgekookt en door eenen doek gedaan; voeg hierbij *tart. emetici* 4 grijnen, geeft hem ieder uur een theekopje vol in, om eene *diarrhæa* te bewerken.

Den tweeden dag geve men van dit middel niet zoo veel, slechts om de twee of drie uren, doch voege daarbij:

Actur. vini, 4 greinen,
Tinctur. besoward., 1 once,
Ol. animali dispili, 8 droppels,
Opium, 4 greinen, opgelost in de Actur: vini.

Deze vier artikelen, worden onder elkander in eene kleine flesch gedaan, die goed digt gehouden moet worden, hiervan geve men den lijder om de drie uren *veertig* droppels in, bij het gebruik van het eerste recept.

De lijder dient een goed diëet te houden en niet dan zachte spijzen te gebruiken, waartoe de *gongotheepap* aanbevolen kan worden; de slaap is voor hem ook zeer noodzakelijk.

De oorzaak der tweede soort van klem, de *inwendige* genaamd, ontstaat in eene spoedige overgang van hitte tot koude; lieden van beide geslachten zijn daaraan blootgesteld; wanneer de neger, zwaar verhit zijnde, zonder zich aftekoelen, dadelijk in koudwater zich baadt, als ook wanneer hij des nachts zwaren kost gebruikt, of door dronkenschap of anderzins zich op den weg tot slapen neder legt en door den dauw of door de maneschijn bedwelmd wordt, kan hij de klem krijgen; wanneer men gewaar wordt, dat de klem uit een der alhier genoemde gevallen is voortspruitende, als dan zijn de volgende middelen en wijze van behandeling altijd van zeer goede gevolgen geweest:

Men doe den lijder eene goede aderlating op den arm geven; men zette hem vervolgens in een bad van warm water tot aan den buik, scheere hem de haren van het hoofd en applicere daarop eene spaanschevlieg van eene genoegzame lengte en breedte, men wrijve

hem, met eene warme hand, de kaken en ruggegraad met *mercuriaal zalf*, daarna make men gebruik van eene clysma; twee uren hierna, doe men hem een sterk zweetdrijvend middel van *Theriac* gebruiken en geve hem *Camille-thee* te drinken, men dekke hem warm toe en make de plaats zoo warm als de lijder maar eenigzins verdragen kan.

De derde soort van klem, *de externe*, die van *uitwendige* oorzaken derzelver oorsprong ontleent, is, ten gevolge van gebrek aan genoegzame kennis, meermalen de oorzaak van menigvuldige sterfgevallen onder de negers. Dezelve ontstaat door het trappen op spijkers, vischgraden, doornen en andere verwondende voorwerpen, want naardien het uiteinde der zenuwen onder den voet aanwezig is, is de kwetsing aldaar zeer gevaarlijk.

Wanneer iemand onder den voet zoodanige kwetsing ondervindt, moet de oorzaak daarvan terstond worden uitgehaald en de wond verbonden; merkt men echter dat de patient de Klem begint te krijgen, dan is het noodzakelijk, door eene snede in de wonde, dezelve te verlengen ten minste ter lengte van twee duimen; men verbinde die wonde als volgt: men legge pluksel naar evenredigheid der wonde, besmeerd met *degustief*, daarover eene laauwe pap, welke drie of vier keeren daags herhaald moet worden; de patient gebruike volstrekt geen koudwater; ziet men na twee dagen, dat de patient niet beter maar erger wordt, zoo moet men zich bedienen van eenige inlandsche middelen, als: een of twee wortels van de *mokko-mokko*, men rooste die op een zacht koolvuur, stoot of stampt dezelven fijn, doe daar onder fijn zout, smeere deze pap of deeg op dik werk en legge die op de wonde en herhale zulks twee of drie keeren daags. Dit is bij ondervinding zeer goed bevonden.

Ziedaar de hulpmiddelen tegen deze gevaarlijke ziekte, en welker kennis voor ieder weldenkend' ingezeten dezer Kolonie zeer noodig is, maar vooral voor degenen, die slaven onder hun beheer hebben.

GEMOEDELIJKE VRAAG.

Eenigen tijd geleden werd aan het algemeen bekend gemaakt, dat de verantwoord-rekening wegens de administratie van de Spaarbank, opgerigt door de Surinaamsche Maatschappij van Weldadigheid, voor het jaar 1838, voor belanghebbenden, gedurende eenige dagen, ter inzage zoude liggen bij den Penningmeester dier afdeeling; — als zoodanig, hebben wij dan ook dezelve rekening ingezien en allerwegen redenen gevonden om ons te verblijden, dat wij een gedeelte onzer geldmiddelen, daaraan hebben toevertrouwd.

De zorgvuldige administratie, die, dank zij der goede zorg van het Bestuur der Surinaamsche Maatschappij van Weldadigheid! te dien aanzien wordt gevoerd, heeft niet kunnen nalaten, denkbeelden in ons op te wekken, waar van wij, een der gewigtigsten, volgaarne, aan de beoordeeling en beslissing van meerkundigen, willen onderwerpen.

Niemand mag, zonder gewigtige redenen, aan de waarneming eener voogdij zich onttrekken; dikwijls echter wordt de voogd, in weerwil van zijne goede trouw, in procedure gewikkeld, zoo tot betering van schaden, als tot vergoeding van winstdervingen, *of* om dat de door hem uitgezette gelden niet op genoegzame zekerheid zijn uitgezet geweest, *of* om dat hij, niet spoedig genoeg, de gelden onder zijne berusting heeft geplaatst. Hoe moeijelijk is het evenwel menigmaal niet, om, hier te lande, het geld op eene ze-

kere wijze te beleggen? In het Moederland kan de voogd volstaan, wanneer hij, de gereede fondsen zijner pupillen, op het Grootboek der Nationale schuld doet inschrijven, ofschoon dit eene jaarlijksche rente van slechts vijf ten honderd oplevert; in deze Kolonie bestaat echter zoodanige inrigting niet. — men is dus verpligt, om het geld aan partikulieren uit te leenen.

Daar nu de Commissie der Surinaamsche Maatschappij van Weldadigheid, welke belast is met het beheer der Spaarbank, sedert *elf* achtereenvolgende jaren, de onwraakbaarste bewijzen heeft opgeleverd van de onkreukbaarste trouw en de onpartijdigste naauwgezetheid in het beleggen der gelden welke haar worden aangebragt; daar tevens, krachtens de bestaande verordeningen door die Maatschappij daargesteld, schaden en nadeelen, wel *mogelijk* doch *hoogst onwaarschijnlijk* zijn, — zouden wij gaarne willen weten of, *bij de groote moeijelijkheid welke er bestaat, om gelden op goede zekerheid te beleggen*, de voogd de bevoegdheid niet zoude kunnen hebben om de gelden van zijnen pupil aan deze bank toe te vertrouwen? Ingeval deze vraag toestemmend moge worden beantwoord, gelooven wij dat vele gegoede ingezetenen, die, tot dusverre, telkens de redenen der wet hebben ingeroepen, om van voogdijen ontslagen te worden, in het vervolg, daarvan niet meer gebruik zullen maken, terwijl voor de minderjarige belanghebbenden dit voordeel ontstaan zal, dat, onder geen voorwendsel hoeookgenaamd, hunne gelden, voor korteren of langeren tijd, renteloos zullen behoeven te blijven.

ONTBOEZEMINGEN EN WENKEN VAN DEN KOLONIST AAN ZIJNE MEDEBURGEREN.

De zorgelijke toestand, in welken wij, door de aan-

houdende droogte, gedurende verscheidene weken, verkeerden, is gelukkig verdwenen. Weldadige en vruchtbare regens deelen zich allerwegen mede en de hoop op de gezegende uitwerkselen derzelven, verblijdt en verheldert het gelaat, op het welk, nog maar weinige dagen geleden, de donkerste vooruitzigten diepe voren gegroefd hadden. Met blijdschap staren wij de lucht aan en zien wij hoe de wolken zich verzamelen, om, vervolgens, in eene heilzame regenbeek zich te ontlasten en alzoo mensch en dier en plant, de aangenaamste verkwikking te doen genieten. Wij gedenken dan aan de afgelopene dagen, toen wij bedreigd werden met een volslagen gebrek aan drinkbaar water; wij herinneren ons hoe groot en algemeen het verlangen was naar deze, voor mensch en dier, zoo volstrekt onontbeerlijke behoefte en maken dus thans, met een dankbaar hart, gebruik van Gods milden zegen.

Ja, te regt mogen wij beweren dat wij ons in eenen zorgelijken toestand bevonden hebben; immers hoezeer de liefdadigheid en de mededeelzaamheid zich alwederom allerwegen hebben gekenmerkt, — hoezeer men in het algemeen heeft gepoogd, elkander, in den gemeenschappelijken nood, bij te staan, — moest men vrezen, dat de steeds afnemende voorraad de verpligting zoude te weeg brengen, om alle mededeelzaamheid te doen ophouden; — inzonderheid moest ieder weldenkende bewogen zijn met het lot der plantaadje slaven, omtrent welken het bestaan hebbende gebrek deszelfs ongelukkigen invloed, in het bijzonder heeft uitgeoefend, daar niet slechts al de zoogenoemde *watergaten* waren opgedroogd, maar zelfs, in de meeste distrikten, het rivierwater, niet zonder de allerschadelijkste uitwerking, gebruikt konde worden.

Met rede was men dus beducht dat uit dezen stand

van zaken, door het gebruik van verschillende soorten van drinkwater, ziekten ontstaan zouden. Wij mogen ons nogtans gelukkig achten dat het, te dien aanzien, alleen bij die vrees gebleven is, daar wij het gevaar ontweken zijn, zonder dat hetzelve eenige sporen heeft achtergelaten.

Bij het gebrek aan drinkwater paarde zich dat van het dagelijksche voedsel; een gebrek, hetwelk ofschoon reeds vóór eenige maanden voorzien, zich evenwel nadrukkelijker doet ondervinden, dan men toen wel ondersteld had en hetgeen, voor een gedeelte, toegeschreven moet worden daaraan, dat de kleine drooge tijd, om ons zoo uittedrukken, den grooten is opgevolgd, zonder dat eenige zware regenbuijen de afscheiding der saisoenen gekenmerkt hadden.

Maar nog eene omstandigheid werkte mede, om den toestand waarin wij ons bevonden, te verergeren; — de vrees namelijk voor het ontstaan van brand; — waar wilde het heenen, ingeval ons eene vuurramp had getroffen? — Voorzeker zoude, even als in Januarij 1821, het grootste gedeelte onzer stad eene prooi der vlammen geworden zijn, daar wij geen middel zouden gehad hebben om derzelver woede, zoo spoedig te stuiten; meest al de regenbakken, zelfs het grooter deel der putten geheel ledig, zouden de beste werktuigen, de welwillendste pogingen van hen, die over het brandwezen zijn gesteld, — het doel niet hebben kunnen bereiken.

Ook hiervan zijn wij gelukkiglijk bewaard gebleven! — Dat wij in die afgeloopene zorgvolle weken, voor zoo vele rampen zijn gespaard, behoort evenwel ons geenzins onverschillig te doen zijn ten aanzien van de toekomst; integendeel, dat wij toch gedurig ons herinneren de wenschen en de verlangens, zoo menigwerf uit onze lippen gevloeid, toen wij, we-

ken lang, doch te vergeefs, de weldadige regens verbeidden. Dat deze herinnering ons opwekke om ernstiglijk onze gedachten te vestigen op de daarstelling van doelmatige middelen, ten einde, in het vervolg, het gebrek aan drinkwater voor te komen; welk een verschikkelijk denkbeeld, gebrek te hebben aan zulk eene onontbeerlijke behoefte! Dat wij dan toch ook bedacht zijn op gepaste middelen, om, bij het ongelukkig ontstaan van brand, ons zelven zooveel doenlijk te helpen en te redden; wij zijn, in dat opzigt, bij andere landen, zoo geheel ten achteren; dat wij de algemeene belangen ten deze, het zelfsbehoud der Maatschappij, op eene bescheidene wijze voordragen aan het opperbestuur dezes lands; gewisselijk wij zullen gehoord worden!

De vruchtbare regens die wij *nu* dan ook in ruime mate verkrijgen, beloven den noesten planter alles goeds; met lust en ijver slaat men thans handen aan het werk om met den grond te woekeren; de bezigheden die uithoofde van de langdurige droogte gestaakt zijn geweest, zijn allerwegen hervat; de weldadige invloed der regens zal weldra ook, ten aanzien der kostgronden, ondervonden worden en van lieverlede zal de schaarschheid van de banannen ophouden. Wij raden echter alle eigenaren van koffij-plantaadjen welmeenend aan, om van hunne zijde alles aan te wenden het geen strekken kan, om, voor het vervolg, die schaarschheid voor te komen. Men wachte toch niet met de aanplanting of supplering van kost tot dat de nood opdage, — men houde drie of vier zijner slaven met deze werkzaamheid *onophoudelijk* bezig, en dan voorzeker zal men, omtrent deze aangelegenheid, zich niet meer aan die nadeelige gevolgen blootstellen welke men thans ondervindt! In één woord, *men vange aan te arbeiden terwijl het dag is, eer de nacht komt, waarin niemand werken kan!*

DE KOLONIST.

Staat- Land- en Huishoudkundige Beschouwingen.

GEDACHTEN OVER DE MIDDELEN, OM, BIJ HET ONGELUKKIG ONTSTAAN VAN BRAND, DESZELFS SCHROOMELIJKE GEVOLGEN, ZOOVEEL MOGELIJK, TEGEN TE GAAN.

»*Dat wij toch bedacht zijn, op gepaste middelen, om bij het ongelukkig ontstaan van brand, ons zelven zoo veel doenlijk te helpen en te redden; dat wij de algemeene belangen ten deze, het zelfbehoud der maatschappij, op eene bescheidene wijze, voordragen aan het Opperbestuur dezes lands; gewisselijk wij zullen gehoord worden;*" — deze wenken, welke wij in het laatste nummer van den Kolonist met belangstelling lazen, drongen ons aan, om onze gedachten toe te wijden, aan de uitvorsching van die middelen, welke geschikt kunnen geacht worden, tot bereiking van het voorgestelde doel. — Het is toch niet genoeg, dat men de belangen voordrage of het gebrek aanwijze, noodzakelijker is het, dat men tevens de middelen opspore, welkers aanwending het kwaad zoo veel mogelijk zoude kunnen tegengaan, immers bij het ontstaan van hetzelve, de schadelijke uitwerkselen grootendeels zoude kunnen beteugelen.— Daarenboven behoort, onzes erachtens, bij het aangeven dier middelen, tevens aangetoond te worden, hoedanig men de kosten tot het bereiken van het oogmerk, op eene mindrukkende wijze zal kunnen vinden.

Met zulke voornemens zetten wij ons neder, om onze gevoelens, omtrent de brandbluschmiddelen, mede te deelen, in het vertrouwen, dat wanneer dezelven de goedkeuring onzer medeburgeren mogen verwerven, het koloniaal bestuur gaarne zal willen medewerken, tot de vervulling eener behoefte, ter welker aanzien, wij, in vergelijking van andere plaatsen, zoo zeer ten achteren zijn. — Dit vertrouwen ontvangt meerdere sterkte, naar mate wij bedenken, dat de zorg voor het behoud van de bezittingen der burgeren, eene gehoudenheid is, welke ons Gouvernement met genoegen zal willen vervullen, daar de finantieële waarde der burgeren, zonder twijfel, de innerlijke kracht des lands bepaalt, en naar gelang de eersten hunne eigendommen derven, naar die mate, het laatste wegkwijnt en eindelijk te eenemale ontzenuwd wordt. — Daar dus, de voornaamste bezittingen der ingezetenen van Paramaribo, in huizen en goederen bestaan, zoo lijdt het geene tegenspraak, dat elke poging tot stuiting der nadeelige uitwerkselen van den brand, zoowel voor de ingezetenen als voor ons Gouvernement zelf, ten hoogste aangenaam zijn zal en daar het belang der beide partijen zoo zeer aan elkander verbonden is, kan men met grond verwachten, dat van beide zijden, de gelegenheid zal worden aangegrepen, om het *wenschelijke* doel tot *wezenlijkheid* te brengen en alzoo te trachten, zich in tijds te wapenen tegen eenen aanval, welke van alle kanten schrik en angst, vernieling en vernietiging, en eindelijk armoede en ellende verspreidt.

Wij behoeven ons slechts voor den geest terug te roepen de ongelukkige dagen en nachten van Januarij 1821 en September 1832, om ons al de akeligheden der vuurramp te herinneren en ons te overtuigen,

hoe de vruchten van menige jaren arbeids, binnen weinige uren, eene prooi der vlammen zijn geworden en ons te doen beseffen, hoe die vernieling, aan de belangen des lands eenen geweldigen schok heeft toegebragt; — niemand toch zal ontkennen dat dáár, waar de burgers door algemeene rampen, in armoede worden gedompeld, het land van zelf, nadeelen moet ondervinden; — te regt dus heeft men aangemerkt, dat *het zelfbehoud der Maatschappij* het wenschelijk maakt, om naar middelen om te zien, ten einde bij het ongelukkig ontstaan van brand, hulp en redding te kunnen verschaffen.

Wanneer wij de oorzaken willen opsporen waarom men den brand, zoowel van 1821 als van 1832, niet heeft kunnen blusschen, dan zal elk onpartijdige het moeten erkennen, dat zij geenzins te zoeken zijn, in het niet vervullen van de verpligtingen door degenen, welke met het brandwezen waren belast, of in de onverschilligheid aan de zijde der ingezetenen: want dit is toch zeker, dat het ontstaan van brand in onze kolonie, alwaar de huizen van hout opgetrokken zijn, voor ieder' inwoner, hetzij hij vaste of tilbare goederen bezit, even gevaarlijk en noodlottig zijn kan, en het eigenbelang dus reeds op den voorgrond en als van zelf, gemeenschappelijke hulp voorschrijft, om niet te spreken van de menschlievendheid en hulpvaardigheid, welke de kenmerkende hoedanigheden zijn der bewoners van Suriname, en die, vooral in de oogenblikken van benardheid, de ondubbelzinnigste blijken van hare waardij, ten toon spreiden. Maar het is allen, die deelnemende getuigen dier vuurrampen zijn geweest, ten volle bekend, dat *gebrek aan water*, het blusschen van den brand ondoenlijk heeft gemaakt, en men dus door het omverhalen der huizen, hetwelk niet dan met zeer vele

moeite, uithoofde van de sterke verbinding der houtwaren, gepaard ging, trachten moest het vuur meester te worden en daardoor aan de anders voortsnellende verwoesting, paal en perk te stellen.

Hieruit volgt dus van zelf, dat men, boven alle dingen, bedacht moet zijn, op middelen tot het aanschaffen van genoegzaam water; wat toch kan het baten, dat wij voorzien zijn van welingerigte brandspuiten, die op gezette tijden behoorlijk worden nagezien en beproefd, als men in de stad beroofd is van datgene, waardoor de spuiten noodwendig in werking moeten worden gebragt? Immers zoude men, bij het ontbreken van brandspuiten, toch nog de blussching van het vuur kunnen beproeven, wanneer er water bij de hand is, doch de spuiten zullen niets vermogen, dáár, waar het eenige middel om dezelven in dienst te stellen, niet aanwezig is.

Het is dus eene noodzakelijke behoefte, dat door het uitgraven en het verbreeden der grachten binnen deze stad, en het aanleggen van behoorlijke sluizen, gezorgd worde dat met de Eb, het rivier-water binnen de stad gehouden kan worden. Hierdoor zal men, bij het ongelukkig ontstaan van brand, het middel bezitten om de eigendommen der burgers, zoo veel mogelijk, voor vernieling te beveiligen; en welk burger, en vooral, welk eigenaar van gebouwen, en welk koopman, zal zich kunnen, zal zich durven onttrekken aan eene bijdrage tot goedmaking van de kosten, die noodwendig vereischt worden tot de uitvoering van een plan, hetwelk de gerustheid zal aanbrengen, dat wanneer de ramp moge opdagen, ook redmiddelen voorhanden zullen zijn?— Neen! wij zijn te wel bekend met de gevoelens onzer medeburgeren, die volgaarne alles veil hebben, dáár, waar nuttige doeleinden bevorderd kunnen worden,

en daarop vertrouwende, kunnen wij gerustelijk voorstellen, of het niet doelmatig zijn zoude:

1o. Het aanleggen van vier sluizen, namelijk: aan *de Sommelsdijksche Kreek*, *de Knuffels-* *de Steenbakkers-* en *Drambranders Grachten*.

2o. Het verdiepen en verbreeden dier kreek en grachten.

3o. Het graven van eene gracht van af- *de Sommelsdijksche Kreek*, langs *de Wanika Straat* tot aan *de Drambranders Gracht*, waardoor al de waterleidingen met elkander verbonden worden en de stad alzoo van alle kanten door water omringd zoude kunnen worden.

Tot bestrijding der kosten van zulk eene onderneming, is, naar onze begrooting, noodig het navolgende:

a.	Tot het aanleggen van vier sluizen ieder á *f* 15,000, ...	*f* 60,000.
b.	Tot het verdiepen en verbreeden der grachten, ...	» 10,000.
c.	Tot het graven der nieuwe gracht lang 550 kettingen, breed eene halve ketting van boven en afdalende tot eene breedte van nagenoeg 20 vtn. op eene diepte van 10 à 12 voeten, ...	» 25,000.
	Voor andere onvoorziene uitgaven	» 5,000.
	te zamen . . .	*f* 100,000.

Wanneer deze gelden uit eene negotiatie of beleening konden gevonden worden, dan zoude men de kosten kunnen goedmaken, door eene bijdrage, waarin ieder naar mate zijner bezittingen, zal kunnen deelen en waardoor men dus op eene gemakkelijke en tevens mindrukkende wijze, in het belang van het algemeen, zoude kunnen werkzaam zijn.

Hoe menige kooplieden en eigenaars van huizen, moeten in den fellen droogentijd, onrustige ja slapelooze nachten doorbrengen, als zij het gevaar berekenen, waarin zij verkeeren; als zij zich voor den geest brengen, hoe de daad van éénen kwaadwilligen, duizenden in den staat van armoede kan dompelen!

Gaarne zal dus elk derzelven het zijne willen bijdragen, om gevaar en schade, zooveel mogelijk voor te komen; gaarne medewerken, om de stad onzer inwoning, tegen vernieling te beveiligen. En wanneer men daarbij bedenkt, dat door het verbeteren der waterleidingen, het graven eener nieuwe gracht, voorzien van eene breede laan met lommerrijke boomen beplant, en het aanleggen van behoorlijke sluizen, tevens bijgedragen wordt, tot verfraaijing der stad, dan zal voorzeker de belangstelling hooger klimmen en de hand der welmeenendheid zich ruimer openen. — Wil men daarbij voegen, dat de verwezenlijking van het door ons voorgestelde plan, van zelve zal medebrengen, het wegnemen der zwarigheid, welke in Nederland bestaat, om assurantie op huizen en goederen alhier te verleenen, gegrond op het gemis aan hulpmiddelen ter blussching van brand, dan zal gewis, de ernstige wil om voor zich zelven en anderen nuttig en voordeelig te zijn, die veerkracht verkrijgen, om aan het voorgestelde doel, zoo spoedig mogelijk, vervulling te bezorgen.

Mogt het gedane voorstel niet in allen deelen, de goedkeuring verwerven, het zal evenwel de strekking kunnen hebben, om de aandacht en de belangstelling ten opzigte van het behandelde onderwerp op te wekken; mogt men tot de geheele uitvoering van ons plan, niet dadelijk kunnen overgaan; mogt men voor het tegenwoordige, zwarigheid maken, om de nieuwe

gracht, van af de *Sommelsdijksche kreek*, langs de *Wanika Straat*, tot aan de *Drambranders Gracht* te doen graven, men bepale zich dan vooreerst, tot het verbeteren der reeds bestaande waterleidingen in de stad, en het aanleggen van sluizen ter inhouding van het rivierwater, opdat men den waarborg verkrijge, dat, bij het ongelukkig ontstaan van brand, onze bezittingen, niet der vlammen ten prooi worden', zonder dat wij in de mogelijkheid zijn, om zelfs de geringste redding te beproeven.

Dat toch de moeijelijkheden, welke even als aan alle dingen, ook noodwendig aan de uitvoering van het voorgestelde plan verbonden zijn, ons niet afschrikken, om den arbeid aan te vangen; vestigen wij het oog op het voorbeeld onzer voorgangeren, die niet alleen getracht hebben eene schoone stad te bouwen, maar daarbij gezorgd hebben, om grachten aan te leggen, waardoor men in geval van brand, het middel tot blussching voor handen had; de tijd moge die waterleidingen ongeschikt gemaakt hebben, voor ons is de moeite gering, doch tevens op ons de heilige verpligting gelegd, om verbeteringen aan te brengen, daar de aanleg aanwezig is.

Verledigt u dus Medeburgeren! die door het bezit van tilbare en ontilbare goederen, daarbij het meeste belang hebben en gij vooral, die daartoe de vereischte kunde bezitten, om ons voorstel te onderzoeken en te overwegen, en moogt gij, aan hetzelve uwe goedkeuring hechten, of moogt gij, door hetzelve geleid worden, tot een doelmatiger plan: wilt dan niet aarzelen, uwe pogingen aan te wenden, om de middelen daar te stelleu, waardoor wij allen, zooveel mogelijk beveiligd zouden kunnen worden, tegen de nadeelige uitwerkselen, van het alles vernielend vuur, voor hetwelk wij bij elke

drooge jaargetijde, zoo zeer te vrezen hebben; houdt u overtuigd, dat elk uwer medeburgeren, met een dankbaar hart, uwe pogingen niet alleen zullen onderschragen, maar u tevens, de hulde toebrengen, welke regtmatig toekomt aan hem, die zijne vermogens aanwendt *tot nut van het algemeen en tot bevordering van welvaart en volksgeluk*, en wij, die onzen tijd, aan dit geschrift hebben besteed, zullen dáárin onze belooning vinden, dat ons geringe arbeid, door onze meer ervarene medeburgeren niet versmaad is geworden. S. P.

NUT EN VOORDEEL DER STOOM-WERKTUIGEN.

Het is eene ontegensprekelijke waarheid dat de slavenmagt der plantaadjen, dagelijks verachtert en indien er geene hulpmiddelen aangewend worden, tot vergoeding van dat gemis, eindelijk zoo zeer zal verminderen, dat de kolonie, ondanks hare vruchtbaarheid, geene opbrengst van eenige beteekenis zal kunnen opleveren. — Behalve het opbreken van plantaadjen, waarvan sommigen reeds vroeger gewaagd hebben en waaromtrent wij nu de geruststelling hebben, dat zulks in het vervolg, weinig of volstrekt geene plaats zal hebben, zijn er nog andere oorzaken welke tot de vermindering der landbouwende menigte aanleiding geven, en onder dezen kunnen wij op den voorgrond stellen, den nachtarbeid op de meeste der plantaadjen, welke op de gezondheid der slaven en op de propagatie den hoogst nadeeligsten invloed, moet uitoefenen, en welke niet anders kan worden voorgekomen, dan door het daarstellen van stoom-werktuigen; — wij willen gaarne hier laten volgen, hetgene wij ten dien aanzien in zeker belangrijk werk over de kolonie, vinden opgeteekend.

» Welken invloed de Machinerie op het behoud der gezondheid van de slaven hebben moet, en hoe veel handen er door uitgespaard worden, kunnen de weinige Stoom-Machines en andere werktuigen op de suiker- en andere plantaadjen, ook reeds in Suriname getuigen. Het nachtwerk, dat in de suikermolens door *water* gedreven, moet verrigt worden, is van eenen te nadeeligen invloed op de gezondheid der arbeiders, om nog eeniger mate, aan het voordeel der stoommolens te mogen twijfelen, die buitendien eene oneindig snellere werking hebben, en dus in korten tijd eene grootere hoeveelheid riet kunnen afmalen. — Het dramhuis en de stijlerij, hebben daarbij het voordeel, dat het schuim van de suiker, nadat zij in een' verzamelbak is geloopen, door één' enkelen neger, in de dramvaten gepompt wordt, uit welke laatsten het vocht na de plaats gehad hebbende gisting, door het openen eener kraan of gat, zonder de minste moeite, door eene goot, in den dramketel wordt geleid; terwijl volgens de *gewone* inrigtingen, zekerlijk zes negers gevorderd worden, om dezelfde hoeveelheid in en uit de vaten te scheppen. — Volgens de Engelsche constructie en wijze van stoken, kunnen er in den tijd van *drie* uren, even zooveel gallons gesteild worden, als waartoe men volgens de Hollandsche inrigting, eenen ganschen dag behoeft. Er zijn ook stoommolens voor de koffij en katoen en ook anderen, welke door twee muil-ezels gedreven worden, dienende om de koffij van den bast te ontdoen, waartoe dezelve anders in de zoogenaamde koffijmat gestampt wordt."

» Men zegt, dat deze molens op de *Antilles* en *Caribische* eilanden meer in gebruik zijn, doch in Suriname vindt men er weinigen."

» Ongeacht het schadelijke hetwelk uit het stof van het stampen en uitscheppen der koffij uit de koffijmat,

voor de gezondheid der arbeiders, moet voortvloeijen, heeft deze wijze van bewerking dit nadeel in zich, dat voor eene hoeveelheid van ongeveer 100 ponden, verdeeld in tien koffijmatten, twintig personen, als stampers noodig zijn, die men voor meer dan de helft zoude kunnen uitwinnen door het gebruik van dezen molen, die ook veel sneller werkt. Het voordeel eener Stoom-machine zal waarschijnlijk nog grooter zijn, omdat dezelve, tot meer verschillende einden, in de bearbeiding van de koffij moet dienen. Uit niets zal klaarder de voordeelen van de Machinerie blijken, dan uit eene vergelijking van de hoeveelheid voortbrengselen der naburige eilanden met Suriname, in verhouding gebragt, met het getal der landwouwende magt, en wie, die niet geheel verblind is, zal het loochenen dat de *uitwinning van handen*, door middel van de machinerien, in het groot en algemeen in gebruik, daarvan de voorname oorzaak is."

Wil men het dus erkennen, dat de nachtarbeid grootendeels bijdraagt, om de gezondheid der slaven te benadeelen, dan zal men voorzeker, de middelen te baat nemen, om het jaarlijksch verlies der landbouwende magt te verminderen en eindelijk geheel te doen ophouden.

Wil men de voordeelen berekenen, welke de Stoomwerktuigen, door de uitwinning van handen en de bespoediging van het werk, aanbieden, dan zal men, trots de verouderde gebruiken, waaraan zoo velen verkleefd zijn, op de plantaadjen, die verbeteringen bewerkstelligen, welke de menschelijkheid zelve voorschrijft. E.

OVER DE KOFFIJTEELT.

Onder de menigvuldige vraagstukken, welke de aandacht des opmerkzamen bezig houden, is voorzeker

niet de geringste, die, welke de tegenwoordige gesteldheid der koffij-plantaadjen ten onderwerp heeft. Immers wanneer wij ons voor den geest brengen, hoe, in vroegere jaren, deze Kolonie gestadig eene aanzienlijke hoeveelheid koffij opleverde, — wanneer wij ons herinneren dat hierdoor de koffij-plantaadjen zoo hoog werden gewaardeerd, dat de hollandsche kapitalisten genoegzaam ieder oogenblik vaardig waren, om negotiatien opterigten ten einde dergelijke effecten te doen aanleggen, — wanneer wij eindelijk gedenken dat het gedolven kanaal van *Matappika* en dat der *Warappa-kreek*, derzelver bestaan hoofdzakelijk ontleenen van de groote zucht tot uitbreiding der cultivatie van de koffij: zoo moet voorzeker onze verbazing ten hoogsten top stijgen, dat dit produkt, sedert verscheidene jaren, niet alleen niet meer de hoofdbron des kolonialen landbouws uitmaakt, maar van jaar tot jaar, al minder en minder in deze Kolonie wordt opgeleverd, zoo dat het als eene bijzonderheid wordt aangemerkt, zoo dikwijls aan den eigenaar van eene koffij-plantaadje, de beleening van een klein onaanzienlijk kapitaal wordt toegestaan.

Veel is hierover gedacht, veel daarover gesproken, zoo dat het voorzeker niet als iets nieuws, of als een gewaagd stuk kan worden uitgekreten, dat ook wij, die het levendigste belang in deze volkplanting stellen, eenige oogenblikken besteden, om, van onze zijde te onderzoeken waaraan de achteruitgang en het verval der koffijteelt is toeteschrijven en welke, naar ons inzien, de doelmatigste middelen zijn, om dezen voornamen tak van kolonialen landbouw, zoo veel mogelijk te verbeteren.

Wanneer wij den grootschen aanleg van een aantal zoo voormalige als tegenwoordige koffij-plantaadjen in aanmerking nemen, — wanneer wij zelfs het oog

vestigen op de puinhoopen der, zoo door de hand des tijds, als door verregaande verwaarloozing, genoegzaam vernietigde gebouwen van de meeste der verlatene plantaadjen aan onderscheidene rivieren en kreken dezer Kolonie, — wanneer wij tevens daarbij indachtig zijn dat deze effecten eertijds niet slechts dienden, om aldaar door aanwending van vlijt en nijverheid, ruime voordeelen uit den schoot der aarde te trekken, maar om pracht en weelde, in de grootste mate, ten toon te spreiden: — dan voorzeker zijn er geene woorden noodig om ons te vergewissen van de wezenlijkheid der welvaart van vroegere dagen, en inzonderheid van den bloei dier plantaadjen, waar men zich met de cultuur der koffij bezig hield. Doch ook alles werkte mede om dien bloei te bevorderen. De slavenhandel, in dien tijd, onvoorwaardelijk toegelaten zijnde, werden de Afrikanen in groote menigte herwaarts overgevoerd en tot zeer goedkoope prijzen maakte men zich eigenaar van dezelven; verre het grootste gedeelte, stelde men voor hen, die grondbezitters waren en daardoor den grootsten invloed uitoefenden, veil. De daardoor te weeg gebragte overvloed van werkbare handen, gaf als van zelf aanleiding om de cultivatie, zoo veel mogelijk uit te breiden; gedurig, zoodra men zich maar tot deze werkzaamheid bepalen konde, ging men over tot het ontginnen van nieuwe landen, die al spoedig met koffijboomen werden beplant; de groote uitgestrektheid der concessien bood daartoe de schoonste gelegenheid aan, terwijl de geduchte kanalen of zoogenoemde vaartrenzen, die heden ten dage ons met eerbied voor de wijze voorzorgen onzer voorgangeren vervullen, — allezins de strekking hadden om de slaven te gemoet te komen wanneer zij zich naar hunne verwijderde werkplaatsen begeven, of van daar de volle manden

met koffijkers huiswaarts brengen moesten. In weerwil der zware verliezen van slaven in de jaren 1789 en 1790, toen de kinderziekte zulk eene schrikbarende verwoesting alhier aanregtte en duizenden slagtoffers ten grave deed dalen, bespeurde men geenen achteruitgang aan de plantaadjen in het algemeen, doch nog minder aan de koffij-staten, want er was gestadig aanvoer van Afrikanen en men bezat middelen in overvloed, om het ontbrekende getal, terstond aan te vullen; hij, die niet dadelijk over gereed geld had te beschikken, kon met alle gerustheid vertrouwen op den correspondent in het Moederland, dewijl het zekere vooruitzigt dat de Wissels door aanzienlijke remisen in koffij gedekt zouden worden, den trekker waarborgde voor de eer, die men zijne traittes bewijzen zoude, zoo dat hier *crediet* voor *geld* subintreerde.

Aldus duurde de staat van zaken voort, tot de uitbarsting van den oorlog, die niet slechts alle correspondentie met het Moederland afsneed, maar het ophouden, immers de belemmering van den slavenhandel ten gevolge had; inmiddels haddden verscheidene eigenaren van plantaadjen, vooral van koffij-staten, deze Kolonie verlaten en al wederom een groot verlies aan slaven, door de hernieuwde uitwerkselen der kinderziekte, geleden, welk verlies met geene mogelijkheid kon worden vergoed. Waren de eigenaren hier gebleven, of hadden hunne gemagtigden de gelegenheid om eene geregelde briefwisseling met hen te houden, gewisselijk zoude die omstandigheid niet zoo vele ongelukkige gevolgen hebben te weeg gebragt, heilloos inzonderheid voor de koffijteelt. Doch, in dezen stand der aangelegenheden, durfden de gemagtigden der eigenaren niet besluiten om een gedeelte der bewerkte gronden, welke zij overgenomen hadden, te

verlaten en slechts zoo veel in cultivatie te laten, als door de overgeblevene negermagten onderhouden konden worden. Dit was de allereerste oorzaak van den achteruitgang der koffij-plantaadjen: de negermagt niet toereikende zijnde, was men natuurlijk niet in de mogelijkheid het aantal der gecultiveerde gronden in behoorlijken staat te bewerken, noch minder om, even als weleer, gedurig, nieuw land aan te brengen. Met uitzondering van slechts weinige plantaadjen, op welke de onderscheidene omstandigheden derzelver invloed, niet, immers niet zoo geweldig hadden doen gevoelen, moest noodwendig hoe langer hoe mindere hoeveelheid koffij worden opgeleverd. Velen, die daartoe in staat waren, breidden de cultivatie der suiker uit, zoo door het overbrengen van slaven van koffij- naar suiker-plantaadjen, of legden de koffij-staten tot suiker aan.

In het jaar 1819 leed men wederom, door de kinderziekte, een geweldig verlies aan slaven, hetwelk zelfs door de aanbrengst van Afrikanen alhier, in dat jaar, niet ten volle kon worden hersteld.

Intusschen was de oorlog geëindigd en men kon weder eene vrije correspondentie voeren; doch het kwaad had alrede zulke diepe wortelen geschoten, dat de wegneming van hetzelve hoogstmoeijelijk, zoo al niet volstrekt onmogelijk scheen. Van hier dat men, in plaats van nu toch dadelijk eenen aanvang te maken, met de beplanting van nieuwe gronden, zijne beste slaven besteedde om de boomen der oude stukken aanmerkelijk te snoeijen, in de hoop dat men van de uitteschietene loten, spoedig, de verlangde vruchten genieten zoude. Hier en daar slechts ging men er toe over om nieuwe koffij-stukken aan te leggen. De ondervinding leerde dat zij, die dit laat-

ste aan de hand genomen hadden, de les der wijsheid hadden opgevolgd, terwijl daarentegen de anderen, weinige of geene goede resultaten van al hun snoeijen ondervonden.

Is de mensch eenmaal op den doolweg geraakt, zoo verliest hij zich zelven in de menigte van kronkelpaden en keert zeldzaam veilig terug op den regten weg. Zoo ging het dan ook met de koffij-planters in het algemeen. Er werden theoriën uitgedacht, ook helaas!. in werking gebragt, die, in stede van den gegevenen toestand te verbeteren, krachtdadig medewerken moesten om denzelven in allen deele te verergeren. Getuige hiervan, het snoeijen van de jonge boompjes op zes duimen; — het zoogenoemd toppen van de boomen op de bepaalde hoogte van zes of zes en een' halven voet, — het aankweeken van meer dan eene loot, zoo bij het uitschieten of ontkiemen van oude boomen, die tot stompen zijn geveld, als bij het ontluiken der jonge boomen; — het wegnemen dikwijls van de beste takken der koffijboomen, onder den naam en titel van zuiveren, en zoo al meer.

Men behield, zoo als reeds is aangetoond, in weerwil van de vermindering der negermagt, een gelijk getal akkers in bewerking, als in den tijd, toen ten deze eene behoorlijke verhouding had gestaan; de algemeene berekening immers, is dat men van zijne magt, ten minste *een derde* tot de veldwerkzaamheden moet kunnen besteden, welk derde door elkander, vijf akkers per hoofd moet onderhouden: volgens dezen regel, behoort eene koffij-plantaadje die slechts 90 slaven bezit, niet meer dan 150 akkers koffij in cultivatie te hebben; wijkt men echter hiervan af, zoo als helaas! te veel heeft plaats gevonden, zoo kan ten laatste schier geen enkel akker meer in goeden staat zijn; de eene werkzaamheid moet noodwendig

uithoofde van eene andere, verwaarloosd worden, daar men, om de aangevoerde redenen, eene en andere, niet op eene geregelde wijze en naar mate dit wordt vereischt, ten uitvoer kan doen brengen. Deze verwaarloozing, welke uit den aard der zaak voortvloeit en derhalve volstrekt onvermijdelijk is, zoo dikwijls het getal werkbare slaven, niet de maatstaf zij van de akkers landen die men in bewerking zal houden, — is eene tweede hoofdoorzaak geweest van het verval der koffij-plantaadjen, daar men eenmaal met de werkzaamheden ten achteren geraakt zijnde, met geene mogelijkheid naargaans voornit heeft kunnen komen; deze zelfde omstandigheid is nog *in onze dagen* eene der voornaamste reden van den slechten toestand der meeste koffij-staten, daar men niet wil inzien dat honderd akkers koffij, welke met goede boomen zijn bezet, veel meer zouden opleveren, dan twee honderd, waarin door gemis van de noodige werkbare handen, het grooter deel der boomen ontbreekt, terwijl ook dan nog, wanneer de opbrengst dier beide hoeveelheden akkers landen gelijk mogt staan, de zorg en het onderhoud een aanmerkelijk verschil opleveren; de dwaze vooringenomenheid met eigene denkbeelden en wijze van beschouwing oefent zulk eenen verbazenden invloed uit, dat men, op vele koffij-plantaadjen, slechts daarom eenige koffijstukken, in *zoogenoemde* bewerking houdt, om dat welligt onder 6000 meestal oude en hoeookgenaamd geene vruchtdragende boomen, tien a twaalf gevonden worden, die men zelf heeft doen planten en wier loten, voor de toekomst iets goeds beloven.

Eene derde en niet minder gewigtige oorzaak van den achteruitgang der koffij-plantaadjen is, althans naar ons oordeel, dat men op verre de meeste plantaadjen, de kostgronden niet afzonderlijk aanlegt, maar

het, sedert verscheidene jaren aangenomen, doch door de ondervinding zeer schadelijk bevondene gebruik opvolgt, om de banannen tusschen de koffijboomen te planten; — mogt dit in zwaar kleiland, hetwelk reeds lang in cultivatie is geweest, minder nadeelig zijn, dit is zeker, dat in veen-land en over het algemeen in nieuwe gronden, de vereeniging der banannen met de koffij-boomen, voor laatstgenoemden ten uiterste verderfelijk is. Bij den aanleg van nieuwe landerijen, wordt het stuk, bestaande uit 10 of 12 akkers, in bedden verdeeld, vervolgens bedolven, en al spoedig met banannen en koren beplant; zoodra het koren tot rijpheid gekomen en ingezameld is, wordt het stuk, indien namelijk het regenachtige jaargetijde daartoe medewerkt, — met koffij-boomen aangebragt; inmiddels zijn de banannen-boomen tot eene redelijke hoogte opgegroeid, doch nu staan dezelven aan de verwoesting der winden blootgesteld; bij honderden worden dezelven, vaak, met wortel en al, uit den grond geroeid; — in hunnen val vernietigen zij een aantal der jonge koffij-boomen, of knakken de teedere stammen of wel schenden derzelver kruinen. Daarbij komt dat de vooze stammen der banannen zich van derzelver vochten ontlastende, te veel waterdeelen om zich heen verspreiden, het geen noodwendig tot schade moet strekken voor den koffij-boom, die uit zijnen aard, eenen *warmen*, *droogen* grond behoeft: zelfs de waterdroppelen welke van de banannen bladeren afvallen, strekken ten nadeele der daarbijstaande koffij-boomen, dewijl de koffij-boom daardoor te veel koelte verkrijgt; en hoezeer de speling der lucht heilzaam is voor den koffij-boom, zoo spreken wij ten sterkste tegen, dat het goed voor denzelven zoude zijn, om onder de schaduw van de banannen zich te bevinden; — integendeel weten wij bij

ondervinding, dat dáár, waar de koffij-boomen geheel alleen staan, zij dan ook beter genot hebben van de uitwerkselen des dampkrings, die, even als ten aanzien van alle andere planten en gewassen, ook daarop deszelfs heilzamen invloed behoort uit te oefenen.

Nog eene oorzaak moeten wij aanvoeren, die waarlijk, althans op verscheidene plantaadjen, bestaat, en almede tot de nadeeligste resultaten aanleiding geeft: zij is namelijk de gebrekkige uitloozing van het water; — of zoude men durven wagen te ontkennen dat het, met weinige gunstige uitzonderingen, over het algemeen zeer slecht gesteld is met de bedelving op de koffij-plantaadjen? *Hier* ontwaart men de verregaandste verwaarloozing in het geregeld opdelven van de hoofdtrenzen; *dáár* verzuimt men om, ten zijnen tijd, de kleine trenzen en trekkers in de koffijstukken optehalen, of ingeval van noodzakelijkheid dezelven geheel uittediepen, zoo dat het water, niet in de hoofdtrenzen kunnende worden opgenomen, en in de trekkers en kleine trenzen moetende blijven, noodwendig door de porien van den grond zich eenen uitweg baant; hierdoor wordt niet alleen eene verzuring van het land veroorzaakt, maar de penwortelen van de koffijboomen, geraken daardoor tot verrotting en worden de boomen natuurlijk onvatbaar om vruchten voort te brengen. Inzonderheid wordt de bedelving verwaarloosd op die koffij-plantaadjen, waar men een grooter getal akkers land in bewerking heeft, dan waarvoor men genoegzaam werkvolk bezit. Menig maal echter roemen dezen en genen over de bedelving der gronden in het algemeen, doch dragen nogtans geene goede zorg voor de bedijking, welke de bewerkte landen van het staande bosch afscheidt, zoo dat het boschwater in groote hoeveelheid door den achterdam dringt, waardoor de algeheele loozing ge-

noegzaam eene onmogelijkheid wordt. De gronden daardoor gedurig eene overtollige vochtigheid ontvangende, kunnen de koffijboomen geenzins eenigen rusttijd genieten; zij zijn derhalve in eene ontijdige en tevens gedwongene werkzaamheid, groeijen boven hunne krachten, worden zeer bladerrijk, doch missen het vermogen om door het opleveren van vruchten, eenig voordeel te verschaffen, of indien zij al wat dragen, dan is zulks van zeer weinige beteekenis.

Zie daar eene reeks van oorzaken waaraan wij den achteruitgang, ja, wij mogen het vrij zeggen, het verval der koffijteelt in deze kolonie, gerust durven toeschrijven; een achteruitgang en verval, welke zoo vaak aanleiding heeft gegeven, immers tot reden, misschien ook slechts tot voorwendsel heeft gestrekt, om zoo vele plantaadjen, die weleer het sieraad der distrikten waarin zij gelegen zijn, uitmaakten, op te breken, derzelver slaven, afgescheiden van den grond waartoe zij behoorden, waar zij het eerste levenslicht hadden aanschouwd, of waaraan zij door jaren, betrekkingen als anderzins ten naauwste waren gehecht, afzonderlijk te verkoopen; — een achteruitgang en verval die van zoo veel meer gewigt is, naardien de Surinaamsche koffij, (ofschoon dan ook deze kolonie haar eigenlijk vaderland niet is,) met betrekking tot hare hoedanigheid, door geene andere wordt overtroffen.

Daar wij echter nog een groot aantal koffij-plantaadjen in deze kolonie bezitten, terwijl de prijs der koffij, ofschoon dan ook niet zoo uitlokkende als in vroegere jaren; evenwel doorgaans redelijk staat en behalve dat, eene koffij-plantaadje geenzins die enorme kosten van onderhoud vereischt, zoo dat er wezenlijke voordeelen van dezen tak van kolonialen landbouw getrokken kunnen worden: is het van belang om te

trachten de oorzaken van het kwaad, zoo veel mogelijk te doen ophouden en, bij gevolg, die middelen aan te wenden, welke den staat van zaken noodwendig verbeteren moeten. Wij zullen te dien opzigte ons gevoelen, welke zoo op het gezond verstand als op de ondervinding is gegrond, kortelijk mededeelen.

Voor alle dingen is het eene gebiedende noodzakelijkheid om de hoeveelheid der gronden, welke men in bewerking wenscht te hebben, in eene juiste verhouding te brengen met het aantal der werkbare negermagt, zoo dat indien men niet meer kan beschikken dan over 30 veldslaven, slechts eene hoeveelheid van 150 akkers koffij in onderhoud of bewerking moet zijn. Hierdoor zal men altoos zich in staat bevinden, al de voortevallene werkzaamheden, op den bepaalden tijd, op eene geregelde wijze en in de meest mogelijke orde te verrigten, terwijl daardoor de koffijstukken hoe langer hoe meer sluiten zullen.

Men drage zorg om bijtijds loten of plantsoenen aan te kweeken en hiermede aan te houden; tot dit werk worden voorzeker geene veldslaven vereischt; groote kréolen, wachtnegers, malinkers, dezen allen kunnen best daartoe besteed worden.

Zoodra de bedoelde koffijstukken goed gesloten zullen zijn, trachte men, het jaargetijde daartoe dienende, bosch te vellen en alzoo weldra tien à twaalf akkers nieuw land aan te brengen, ten einde, *zoo nood*, zoo veel oud land te kunnen laten varen, immers buiten het geregelde onderhoud te stellen; hiermede ga men jaarlijks voort, daar het toch waarlijk geen langwijlig betoog behoeft, dat koffij den grond uitput en men gestadig in nieuw land moet werken, wil men doorgaans dit produkt genieten.

Men late vooral de boomen, aan de weldadige lei-

ding en vorming, — en de alvermogende tusschenkomst en medewerking der goede natuur over; niets toch is zoo verderfelijk als de aftopping en vervolgens het snoeijen der boomen.

In plaats van het beste gedeelte der negermagt te emploijeren tot die *aftopping* en *snoeijing*, die noodwendig het groeijen, ja het vruchtdragen der boomen belet, — bestede men het volk tot andere nuttige einden, bij voorbeeld: tot het in orde houden der loozing, daar dit van het grootste belang is: men lette inzonderheid op den toestand van den achterdam en zoodra men het minste lek gewaar worde, trachte men zulks te herstellen vóór dat het kwaad erger wordt.

Men plante in de stukken, *KOFFIJBOOMEN in het verband*, in plaats van *banannen*, om reden zoo als wij reeds hierboven hebben aangetoond; beter is het, daar men toch land in overvloed heeft en het dus hierom niet behoeft te laten, om kostgronden *afzonderlijk* aan te leggen, waarvan gewisselijk betere partij te trekken is, dan wanneer de banannen tusschen de koffijboomen geplant worden. Het aanleggen en onderhouden van de kostgronden, kan niet geacht worden de werkzaamheden zoo aanmerkelijk te vermeerderen, waardoor men dezelven ten aanzien van de cultivatie der koffij zoude moeten beperken; het gebruik, althans op verre de meeste plantaadjen, is, om het voor koffij bestemd stuk land, zoodra hetzelve bedolven is, met banannen te beplanten; men beproeve, even als op eenige weinige staten, om zoodanigen grond, onmiddelijk met koffij aan te brengen, en wij twijfelen niet of men zal alle redenen hebben om zich naargaans over de goede uitkomsten te verblijden. De kostgronden eenmaal goed aangelegd zijnde, kunnen in het vervolg door groote kreolen en de wachtnegers onderhouden worden, want ook daartoe heeft

men de gewone veld-slaven niet noodig: alleen geve men met de meeste naauwkeurigheid acht, of de banannen, welke men heeft doen planten, goed zijn opgekomen, — of de noodzakelijkheid eene suppletie vordert; — waarlijk men kan hierop niet te veel acht geven; de geringste nalatigheid heeft zoo menigmaal groote schaarschheid aan kost te weeg gebragt en waar men anders drie of vier slaven tot het onderhouden der kostgronden noodig had, was men verpligt, gedurende eenen geruimen tijd, de geheele veldmagt in dienst te stellen.

Men late het kappen der boomen in de oude stukken geheel na; dit toch is slechts verspilling van tijd en van handen; ook het gedurig aanplanten van jonge koffij-boomen in *oude schrale stukken* is alleen strekkende tot oponthond en verwaarloozing van andere werkzaamheden; genoeg is het, dat men, slechts dan, wanneer het volk, zonder het geringste nadeel, daartoe gebruikt kan worden, het drooge hout en de zoogenoemde *pruiken* van de oude boomen doe wegnemen: men late deze boomen eenvoudig doorschieten, en plante, in *zoodanige stukken*, banannen, in plaats van de koffij-plantsoenen, welke men tot geheel andere en betere einden behoeft, noodeloos op te offeren; door de aanvulling van die oude stukken met banannen, kan men voordeel trekken van dit laatste produkt, terwijl slechts ééns in het jaar aan eenige goede veld-slaven de last kan worden opgelegd om daarin te wieden; daar integendeel het kappen der boomen, behalve dat de uitwerkselen daarvan doorgaans de verwachting teleurstellen, zulke ruime openingen daarbrengt en de noodzakelijkheid tot het schoonmaken meer dan verdubbelt. Vooral schroome men niet eenige akkers oud land buiten dagelijksche bewerking te laten, om dat in hetzelve land, hier en daar,

eenige goede boomen nog aanwezig zijn: deze schroom, die door zeer velen, om ons zoo uit te drukken, tot in het bespottelijke wordt overdreven, behoort krachtdadig te worden tegengegaan; hoeveel goeds wordt daardoor niet op den achtergrond geplaatst; hoe vele schade lijden daardoor de plantaadjen niet: jaren lang geeft men daardoor zich de zorg over eenige duizende boomen, die niets kunnen opleveren; — men is overtuigd van de schraalte of liever uitgeputheid van den grond en nog blijft men met denzelven voortsukkelen om eenige weinige ponden koffij niet te verliezen, in plaats van zijne krachten toe te wijden aan de bewerking van landerijen van wier goede opbrengst, de voldoendste zekerheid bestaat.

Voorwaar, wij behoeven geenzins naar andere landen te reizen, om van vreemden te leeren, op welke wijze wij den toestand onzer koffij-plantaadjen verbeteren kunnen; — indien het gezond verstand al niet van zelf ons den weg wees, welken wij ten deze te bewandelen hebben, zoo behooren de enkele voorbeelden, die, als gunstige uitzonderingen op den algemeenen regel, zoo heerlijk schitteren, ons op te wekken en aan te sporen, om onze vooroordeelen te overwinnen en door proefnemingen ons te vergewissen, dat Suriname even als weleer vatbaar is voor eene ruime koffijteelt, ja, dat de tijd in geenen deele eenige verandering heeft daargesteld in de gesteldheid van onzen grond en eindelijk dat wij aan onze eigene nalatigheid en verkeerdheid te wijten hebben, het geen waarvan, wij zoo gaarne aan de zoogenoemde ongunstige saisoenen de schuld geven.

Dat toch geene valsche schaamte ons terug houde, om ook, in deze gewigtige aangelegenheid, de belangen te behartigen, welke ons zoo naauw betreffen, of zoo duur aan onze zorgen zijn toevertrouwd; de

wenken, in deze bijdrage voorkomende, zijn zoo gemakkelijk in beoefening te brengen; zij prijzen zich als van zelven aan, daar ze op de ondervinding rusten, op de ondervinding van die dagen, toen *Suriname*, door hare aanzienlijke koffijteelt, als de schoonste perel werd beschouwd van de kroon, welke aan Guyana was opgezet. Zoo zullen wij alllengs terugkeeren tot dat standpunt, waarop onze voorgangeren, door vlijt, nijverheid, naarstig onderzoek en gezette betrachting van hetgeen dat voor goed was erkend, zich hebben weten te voeren!

Wij stappen thans hiervan af, de verzekering gevende, dat wij geenzins uit bedilzucht of uit eenige andere onedele beginsels, het onderhavige onderwerp ten doel onzer behandeling gekozen hebben, maar dat wij ons daartoe gedrongen hebben gevoeld, door de regtmatige, doch *voor dit dierbaar land*, onverdiende aanmerkingen, welke van zoo vele zijden, ten opzigte van het verval der koffij-cultuur worden aangevoerd, en wij niets hartelijker wenschen, dan dat door eenen rigtigen gang van zaken, ook in dit opzigt, kan worden medegewerkt aan de bevordering van den kolonialen landbouw, het heil onzer maatschappij!

ANTWOORD OP DE GEMOEDELIJKE VRAAG, GEPLAATST IN HET *ACHTSTE* STUK VAN DIT TIJDSCHRIFT.

Indien wij de voorgestelde vraag, wel begrepen hebben, dan wenscht de schrijver ingelicht te worden, of de Spaarbank, opgerigt door de alhier gevestigde Surinaamsche Maatschappij van Weldadigheid, geacht zoude kunnen worden, eene zoodanige inrigting te zijn, waarin men veilig, de gelden aan minderjarigen toebehoorende, zoude kunnen beleggen, en om deze

vraag behoorlijk te beantwoorden, dient men vooraf te onderzoeken, of die Spaarbank voldoende zekerheid aanbiedt voor de kapitalen welke daaraan worden toevertrouwd, en vervolgens of de jaarlijksche renten gelijk kunnen gesteld worden aan de interessen, welke men, volgens de usantie alhier, aan minderjarigen moet vergoeden.

Wat het eerste punt betreft, zijn wij onderrigt, dat behalve de zekerheid aan borgtogten, aan de Spaarbank is toegekend eene waarborgkas, waarin uit de algemeene kas der Maatschappij van Weldadigheid, jaarlijks, eene storting van zekere bepaalde bijdrage wordt bewerkstelligd; in welke waarborgkas tevens gestort wordt 10 pCt. van de jaarlijks goed gemaakt wordende renten. — Deze waarborg kas strekt, volgens de verordeningen der Spaarbank, tot dekking van zoodanige onverhoopte schaden, welke *ondanks alle goede zorgen*, op de uitgezette kapitalen mogten vallen, terwijl elk deelhebber daarenboven verpligt is, om ingeval zoodanig verlies onverhoopt mogt plaats vinden, daarin pro rato te deelen.

Wanneer wij tegenover deze bepaling stellen, de aansprakelijkheid van eenen voogd, voor de uitgezette kapitalen, en het verlies, hetwelk in een onverhoopt geval, door hem alleen moet geleden worden, dan moeten wij erkennen, dat de Spaarbank in zoodanig geval, niet alleen minder nadeel moet opleveren, naardien ieder deelhebber, naar gelang van zijnen inleg daarin deelen moet, maar de waarborgkas daarenboven de strekking heeft om daaruit eerst die schade te dekken, alvorens de deelhebbers geroepen kunnen worden tot deeling in het geleden verlies, waaruit wij dus mogen afleiden, dat het beleggen der gelden van minderjarigen in de Spaarbank, veel voordeeliger is dan particuliere uitzettingen.

Wat het tweede punt aangaat, namelijk het bedrag der jaarlijksche renten, daaromtrent kunnen wij laten volgen, dat ofschoon er bij de wet der Spaarbank bepaald is, dat de gelden tegen de meest mogelijke renten zullen uitgezet worden, zonder eenen vasten interest daar te stellen, het evenwel uit de verantwoord rekeningen van de Commissie der Spaarbank gebleken is, dat sedert het jaar 1829 tot nu toe, de kapitalen niet minder zijn belegd geworden dan tegen één procento s'maands, van welke rente, 10 pCt. voor de waarborg-kas wordt gedecorteerd, en er dus jaarlijks 10⅘ pCt. zuiver overblijft. — Wanneer wij nu bedenken, dat aan minderjarigen, door hunne voogden, niet meer behoeft verantwoord te worden dan 8 pCt. 's jaars, dan zal het wel zeker zijn dat de Spaarbank eene zeer voordeelige inrigting, ook voor minderjarigen is.

Bij dat alles komt nog, dat een voogd de gelden van zijnen pupil meestal op lange termijnen moet uitzetten, en de in de Spaarbank ingebragt wordende gelden, anderhalf jaar na den dag van den inleg kunnen terug gevorderd worden, waardoor dus alle moeijelijkheden en bezwaren worden voorgekomen, en de deelhebber daarenboven in de gelegenheid is om voor schaden en nadeelen te waken, naardien jaarlijks rekening en verantwoording der Spaarbank wordt gedaan, en ieder belanghebbende den staat naauwkeurig kan onderzoeken en in tijds zijne gelden kan terug eischen, ingeval hij voor verliezen beducht mogt zijn. — Een ander voordeel hetwelk in de Spaarbank gelegen is, bestaat daarin, dat men *kleine sommen* in dezelve beleggen kan; iets, hetwelk anders hier te lande zeer moeijelijk is, en zeer vele zwarigheden oplevert, wanneer het kapitaal van eenen minderjarige van weinige beteekenis mogt zijn.

Een derde voordeel kunnen wij in de Spaarbank opmerken, daarin, dat de gepercipieerde interessen, hoe gering dezelven ook zijn mogen met betrekking tot het aandeel van iederen deelhebber op zich zelven, *in massa* wederom worden uitgezet, zoo dat het ingelegde kapitaal, bij den afloop van iederen jaarkring, telkens met de renten wordt vermeerderd, zoodanig dat hetzelve op het einde van het zevende jaar, *verdubbeld* wordt.

Eindelijk ondervindt men, in het beleggen der gelden in de Spaarbank, dit gemak, dat de deelhebber zich ten eenenmale bevrijdt van de moeijelijkheden welke met de gewone uitzetting van gelden gepaard gaat, en inzonderheid van de onaangenaamheden, welke de inning der renten en vooral van het kapitaal, bij verre de meesten, veroorzaakt.

Wanneer wij bij dit alles bedenken, dat de Surinaamsche Maatschappij van Weldadigheid, waarvan de Spaarbank eene afdeeling uitmaakt, eene inrigting is, welke door het Gouvernement is gesanctionneerd, en die van hare stichting af, de heilzaamste uitwerking heeft ten toon gespreid, waardoor zij de goedkeuring van het algemeen in den ruimsten zin heeft verworven niet alleen, maar bovendien de belangstelling van onze voornaamste medeburgeren, zoo ook van allen, die de menschlievendheid op ware prijs weten te stellen, heeft opgewekt, ten gevolge waarvan een aantal ingezetenen zoo van het mannelijk als van het vrouwelijk geslacht, uit alle standen der burger-maatschappij, als leden is toegetreden; — wanneer wij in aanmerking nemen, dat het Bestuur dier weldadige Maatschappij, geene pogingen onbeproefd laat, om het belang derzelve te bevorderen en zoo doende haar die vastheid te bezorgen, waardoor haar bestaan voortdurend bevestigd mag

blijven; — wanneer wij het oog vestigen op de onkreukbare trouw en onpartijdige naauwgezetheid, waarmede de Commissie der Spaarbank sedert elf jaren, onafgebroken en met de meeste hartelijkheid, de haar toevertrouwde gelden heeft geadministreerd, waarvan de deelhebbers telken male, bij de naziening der jaarlijksche rekeningen, hunne goedkeuring en tevredenheid, aan den arbeid dier Commissie hebben gehecht, en welke de strekking heeft gehad, dat de werkkring der Spaarbank trapswijze is uitgebreid geworden, zoodanig dat het kapitaal thans tot eene zeer aanzienlijke som is opgeklommen: — dan mogen wij, met volle overtuiging zeggen, dat de Spaarbank beschouwd kan worden, als eene inrigting, waarin men veilig de gelden van minderjarigen kan beleggen, zonder eenige gegronde vrees ten aanzien van verliezen over te laten, ja, wij mogen ons verblijden dat eene inrigting als de Surinaamsche Maatschappij van Weldadigheid in ons midden bestaat, welke in zoo vele nooden en behoeften voorziet, en welker instandhouding en uitbreiding dáárom, op de krachtigste ondersteuning en medewerking van alle weldenkenden, de meest mogelijke aanspraak heeft, en wij mogen ook niet vergeten onze dankbaarheid toetebrengen aan degenen, welke belangeloos, hunnen tijd en hunne krachten aanbesteden, aan de volvoering der werkzaamheden aan de Spaarbank verbonden.

OVER DE PRIJSVRAAG: *EEN SCHOOLBOEK VOOR DE SURINAAMSCHE JEUGD*, UITGESCHREVEN DOOR HET DEPARTEMENT *PARAMARIBO* DER MAATSCHAPPIJ: TOT NUT VAN 'T ALGEMEEN.

Met niet weinig genoegen lazen wij, eenige weken geleden, het Programma van het Departement *Para-*

maribo der Maatschappij: tot Nut van 't Algemeen, wegens de door hetzelve uitgeschrevene prijsvraag: *Een Schoolboek voor de Surinaamsche Jeugd.* Deze poging strekte ons ten blijk van het verlangen dezes Departements om haren werkkring tot wezenlijk nut dezer Volkplanting uittebreiden. Wij twijfelen geenzins, of het edele doel, hetwelk met het uitschrijven dezer prijsstof is beoogd, zoo wel als de vereerende erkenning welke aan de beantwoording is toegezegd, zal menigeen' aanmoedigen om daaraan met lust en opgewektheid te arbeiden. Zij, die naar de prijs willen dingen, vinden voorzeker, in het uitgewerkte programma, eenen zeer goeden leidraad voor de inrigting van dat Schoolboek, en voorwaar weinig kon men wel daarbij meer gevoegd hebben. Het is dus verre van ons om daarop eenige aanmerkingen voor te dragen, alleen zij het ons vergund, eenige wenschen te uiten, welkers vervulling wij gaarne zouden willen ondervinden.

In het bedoelde Schoolboekje zal, *in wel gekozene zamenspraken*, op eene, voor de lieve jeugd bevattelijke wijze, behandeld moeten worden de geschiedenis dezer Volkplanting, van derzelver vestiging af, tot op onzen tijd, naardien het eene waarheid is, dat gesprekken, door derzelver omkleeding, de opmerkzaamheid der jeugd bij voortduring gaande houden, de duidelijkheid der voorstellingen bevorderen en aan het verhaal meerdere levendigheid en bevalligheid bijzetten. — Dit heeft bij ons het denkbeeld doen ontstaan, of daarin niet zouden kunnen worden ingevlecht, zoo al niet levensschetsen, dan toch eenige weinige bijzonderheden van personen, met de geschiedenis dezer Kolonie in verband staande. Niets toch wekt zoo zeer eenen gepasten naijver op, vooral bij het ontluikende geslacht, dan voorbeelden van edele en deugd-

zame bedrijven, met treffelijke kleuren afgemaald en in eenen behagelijken toon voorgedragen. — Dit denkbeeld verkreeg meerdere kracht, naar mate wij daarbij bedachten, dat, door zoodanige schetsen, aan het geschiedverhaal meer gewigt bijgezet, en het gevoel van den jeugdigen lezer meer opgewekt zoude worden, terwijl het eenvoudige verhaal op zich zelf, natuurlijk *droog* en minder aangenaam voor den onervarenen leerling zijn moet.

Het bedoelde Schoolboekje moet, volgens het programma, in de *tweede plaats* bevatten, eenen geleidelijken overgang tot de beschrijving van de algemeen bekende voortbrengselen dezer volkplanting; het gebruik hetwelk daarvan wordt gemaakt; de wijze waarop dit geschiedt, enz. enz., ten einde alzoo de jeugd vroegtijdig te onderrigten ten aanzien van de hoofdbronnen, als ook van de zijtakken, waaruit wij voornamelijk ons bestaan ontleenen.

Het valt niet te ontkennen, dat de oefening in de kennis van den aard en de overeenstemming van de voortbrengselen der natuur, den krachtigen invloed bezit, om het hart tot bewondering en dankbaarheid en den geest tot aangename bezigheid, en geleidelijke ontwikkeling te stemmen, en daaruit dus zeer veel nut ook voor het opkomende geslacht te trekken is; — doch aan het doel van het gevraagde Schoolboekje, is bijzonder gehecht, eene naauwkeurige kennis van de voornaamste voortbrengselen dezes lands, ten einde, langs dien weg, niet alleen eene aanleiding tot de beoefening van den kolonialen landbouw aan de jeugd te verschaffen, maar om haar, tevens, door de overtuiging van de ongemeene vruchtbaarheid en den rijkdom dezes lands, als van zelf, aan te sporen tot meerdere gehechtheid aan — en hoogere waardering van den grond harer geboorte

of inwoning en alzoo op eene krachtige wijze mede te werken, tot de aankweeking en verlevendiging van dien echten geest, door welken wij voor het Vaderland alles veil hebben.

Zulk een belangrijk iets, wenschten wij, dat afzonderlijk en dus *afgescheiden* van de geschiedenis der Kolonie op zich zelve, behandeld werd. — Indien men toch een geschiedverhaal in eenen behagelijken vorm zal voordragen, dan zal het wel eene waarheid zijn, dat hoezeer men ook de kortheid zoude willen betrachten, *belangrijke* voorvallen als van zelven, *uitgebreide* voorstellingen vereischen, zal men van het merkwaardige niet te veel doen verloren gaan; terwijl de beschrijving der planten en gewassen welke deze Kolonie oplevert, het nut hetwelk daarvan getrokken kan worden, enz. enz., ook wederom eene duidelijke omschrijving vereischt en men daarin niet veel te beknopt zijn kan, om niet onbevattelijk te worden voor den onervaren' leerling; zoo dat onze wensch, om het verlangde Schoolboekje *twee* stukjes te doen bevatten, niet als overdreven zal kunnen geacht worden. — In allen geval, hebben wij gemeend, het een en ander, uit belangstelling voor de jeugd, niet te mogen verzwijgen, maar door eene openlijke mededeeling onzer wenschen, de aandacht van den meer ervarenen op te wekken, en alzoo aanleiding te verschaffen, om het gevraagde Schoolboekje zoodanig interigten, dat hetzelve voor den leerling, in allen deele *nuttig* en *heilzaam* zij.

Moge het Departement door eene doelmatige beantwoording der voorgestelde vraag, in de aangename gelegenheid geplaatst worden, de uitgeloofde eereprijs uittereiken, — dit zoude voorzeker hetzelve tot spoorslag strekken. om, ook ten aanzien van andere gewigtige aangelegenheden, den kundigen en arbeid-

zamen stof tot ontwikkeling zijner denkbeelden aan de hand te geven, en zoo zoude, ook hier te lande, bevestigd worden dat die Maatschappij werkelijk is daargesteld tot heil van het algemeen!

V. M.

DE KOLONIST.

Staat- Land- en Huishoudkundige Beschouwingen.

VOORUITZIGTEN.

Wanneer wij het standpunt waarop onze Volkplanting zich thans bevindt, in vergelijking brengen met den toestand, in welken zij ongeveer twaalf maanden geleden verkeerde: wanneer wij de vooruitzigten, welke ons, van zoo menige zijde, in de toekomst lagchend verbeiden, in tegenstelling brengen met die, welke vroeger zich aan ons vertoonden en met hunne dikke wolken onzen gezigtseinder verduisterden: — dan voorzeker worden wij vervuld met hoop en moed, dan gewisselijk worden wij als van zelven er toe gevoerd om het tegenwoordige met geduld en lijdzaamheid te dragen, verzekerd zijnde dat welhaast meer onze dankbaarheid, dan wel onze onderwerping beproefd zal worden. Immers mogen wij verwachten dat het hoogstgewigtige vraagstuk, hetwelk, gedurende onderscheidene jaren, het onderwerp der staatkundige bemoeijingen der groote Europesche Mogendheden heeft uitgemaakt, aleindelijk tot eene wenschelijke beslissing gebragt en het verbond van verzoening en vrede tusschen de belanghebbende magten, in al derzelver deelen bekrachtigd zal zijn. Aanvankelijk bespeuren wij voor ons de heilzame uitwerkselen, die uit de laatst geopende onderhandelingen hunnen oorsprong ontleenen, en niets zal wel zoo waar zijn, dan dat al dadelijk bij de sluiting van het vredes-

traktaat tusschen Holland en Belgie, de belangen van onze Kolonie, die thans de bijzondere aandacht van onzen geëerbiedigden Monarch bezig houden, op eene nadrukkelijke wijze ter harte genomen zullen worden.

Te midden van deze hoopvolle verwachting, zien wij een aantal onzer achtingswaardige medeburgeren hunne krachten verzamelen. om, door middel van inlandsche vlijt en nijverheid, werkdadig te zijn aan de bevordering van het algemeen welvaren. Eene Maatschappij dezer dagen opgerigt en bepaaldelijk de evengemelde strekking hebbende, zal voorzeker, in de gevolgen, de zegenrijkste uitkomsten opleveren en den heilzaamsten invloed wijd en zijd uitbreiden. Deze inrigting, met zoo veel geestdrift aangevangen, zal dan ook, (immers dit waarborgen ons de goede gezindheid der deelhebberen en de aanzienlijke kapitalen, die zij tot voortzetting der zaak bijeenbrengen zullen,) met *vasten wil* en tevens *met beleid en omzigtigheid* tot stand gebragt worden, en zoo zullen wij anderen, die hieraan twijfelen, het onomstootelijk bewijs geven, dat, mogt al door omstandigheden, door vooroordeelen, door tegenwerkingen van meer dan eenen kant, de veerkracht der weldenkende kolonisten voor eenen tijd, eenige verslapping hebben ondergaan, — slechts ééne hartelijke toespraak noodig is om dezelve weder optewekken en tot werkdadigheid aan te sporen. Behalve dat de voordeelen dezer inrigting voor belanghebbenden beduidend zullen zijn, prijst dezelve zich daardoor ten sterkste aan, dat zij van zelve aanleiding geven zal tot opbeuring en verlevendiging van onderscheidene takken van bestaan en vertier in deze Kolonie, die óf geheel zijn verloren gegaan óf wel in onze dagen aanmerkelijk verkwijnen.

Met genoegen worden wij gewaar, dat de wenken en raadgevingen in dit Tijdschift opgenomen, de be-

langstelling van velen ontmoeten; mogten, bij dezen en genen, vooroordeelen zich alsnog verzetten tegen het nemen van proeven tot verbetering van den kolonialen landbouw, — wij voor ons houden ons overtuigd, dat de goede bedoelingen der schrijvers niet zonder vrucht blijven, maar dat wij almede, in de gevolgen, de beste resultaten daarvan ondervinden zullen.

De gunstige vooruitzigten welke ook onzen hemel verhelderen, bestaan tevens daarin, dat, met zeer weinige uitzondering, de planters, *in dit jaar*, aanmerkelijke voordeelen van hunne gronden genieten zullen; — de rendementen op de suiker-plantaadjen vallen zeer in de hand, in weerwil van de langdurige droogte, waaraan de rietgronden waren blootgesteld, zelfs weten wij, dat op zeer vele staten, de afgemalene stukken verre boven de calculatie hebben opgeleverd. — De met rijke vruchten pronkende koffijboomen dragen blijken van den gezegenden invloed des langen droogentijds, terwijl de katoen-planter zich verheugt dat hij tijd en gelegenheid heeft gehad, zoo wel om zijn produkt in te zamelen als om zijnen rijken voorraad, naar behooren, in gereedheid te brengen. Het jaargetijde werkt voortreffelijk mede niet slechts voor het tegenwoordige, maar inzonderheid ook voor het vervolg, daar regen en droogte op de meest gelijkmatige wijze afwisselt, deze afwisseling den heilzaamsten invloed allerwege uitoefent, dermate dat alle werkzaamheden geregeld kunnen worden uitgevoerd. Wij mogen niet twijfelen, dat een ieder die bij de planterij eenig belang heeft, zich bevlijtigen zal om het bijzonder gunstige saisoen zich ten nutte te maken. Jaren lang heeft men hier te lande klaagliederen aangeheven over de zoogenoemde onbestendigheid van het weder; men heeft bepaaldelijk daaraan toegeschreven het verval en den ach-

teruitgang van onderscheidene plantaadjen: dat men thans het bewijs geve, dat werkelijk die omstandigheid, en geenzins toevallige of opzettelijke nalatigheid, van dat verval en dien achteruitgang de oorzaak geweest zij!

Wij vernemen dat onze werkzame Lands-directeur zich verlangt bezig te houden met het daarstellen van een wandelpad van af de laan der plantaadje *Tourtonne*, tot die der plantaadje *Maretraite*, indien voor het bedrag der door hem gemaakte begrooting, door de ingezetenen de gelden worden opgebragt. Wij twijfelen evenmin *aan den algemeenen bijval dien dit plan ontmoeten zal*, als *aan de ruime bijdragen die onze stadgenooten* daaraan ten beste zullen wenden. Te minder mogen wij daaraan twijfelen, daar men zoo gedurig klaagt dat Paramaribo bijkans niets tot verlustiging en veraangenaming oplevert.

Deze weinige trekken, die wij dáárom niet willen uitwerken ten einde niet in bijzonderheden te geraken en alzoo den welwillenden lezer het nadenken te ontnemen, — hebben wij niet onvoegzaam geacht, bij den aanvang van het tweede gedeelte dezes jaars, aan het hoofd van dit Tijdschrift te stellen: zij mogen dienen om hen, die op gelijke wijze als wij op de toekomst staren, in hunne vaste beginsels te sterken en tevens hunne hoop en hunnen moed te verlevendigen, — voor anderen echter, die alsnog angstvallig *die* toekomst te gemoet zien, een helder licht te doen opgaan, waarin zij verademing, verpoozing en verkwikking vinden zullen. — Men denke evenwel hierbij aan de heilige waarheid, die overal en door alle tijden henen bevestigd is geworden, dat evenzeer als het goede *op onderscheidene wijze* kan worden daargesteld, hetzelve nogtans niet plotseling kan ontstaan, maar het noodzakelijk gevolg moet zijn van

wijs beleid, doorzigt, standvastigheid en volharding. Bidden wij derhalve onzen Hemelschen Vader, dat deze vereischten steeds de kenmerkende eigenschappen zijn en blijven van hen, die, op welke wijze dan ook, het goede voor hebben en zoo zullen wij allen, vroeg of spade, aller wenschen, in ruime mate opgelost vinden in het duurzaam geluk der geheele Maatschappij!

WEDER IETS OVER DEN KOFFIJ-BOOM.

Wij hebben in het stukje, aan hetwelk men, in het achtste nummer van dit Tijdschrift, eene plaats heeft vergund, ons verlangen te kennen gegeven, om ingelicht te worden, waarom men toch, de koffij-boomen, op $5\frac{1}{2}$ en 6 voeten inkort, als of men dezelven, hunnen trotschen groei benijdt. Maar in plaats van eenig bepaald antwoord op mijne vraag te ontvangen, heeft, zoo het schijnt, een landbouwer, (want waarachtig, een scharenslijper zoude zich aan zulk een' arbeid niet hebben kunnen wagen,) zich de moeite gegeven, om eene geheele redevoering over de koffijteelt den lezeren aan te bieden. — Ook al goed! De man heeft niet ronduit tot mij willen zeggen: gij hebt spijkers met koppen geslagen, vriendje! uwe aanmerkingen klinken als de klok van den . . . . Westertoren te Amsterdam; maar ondertusschen heeft hij ons de oorzaken aangetoond, waaraan de achteruitgang van de koffij-plantaadjen moet toegeschreven worden, en al redenerende duidelijk verklaard, dat wij het niet mis hadden, toen wij zeiden, dat de heerschende methode van snoeijing, verkorting en verkapping, of zoo men het ook noemen wil, geheel in tegenstrijd is met de natuur van den koffij-boom. Bravo! Maar neef heeft vergeten er nog iets bij te

voegen, of heeft het misschien weggelaten, omdat hij vermeende genoeg gezegd te hebben. Nu! dat kan ook waar zijn; — doch het neemt niet weg dat wij het nu zeggen kunnen. — Welnu, hoor eens!

Sommige menschen hebben het in praktijk gebragt, om de koffij-boomen tot stompen te laten kappen, tegen het laatst van *October*, (verwonder u daarover niet, ik zelf heb het gezien,) op grond dat tegen de helft der maand November, *de regens ZULLEN beginnen te vallen!!!!*

Ei lieve! ik bid u proef eens, — de natuur zal zich naar mijnheer *den Plannenmaker* regelen, in plaats van het omgekeerde. — Nu, wij leven ook in een' ander' tijd, als onze voorouderen, toen de *voorname* lieden met *hunne* soort omgingen; — maar thans zijn *pakhuis-bedienden*, aan *groote* lieden gelijk, ten minste zij verbeelden zich het te zijn, en dus kan het niemand verwonderen, dat men eene tegenovergestelde regeling in de werkingen der natuur wil invoeren. — Dus met half November, *moet* het regenen; — maar nu gebeurt het eens niet, wat dan? — De koffij-boom sterft, en wie heeft daarvan de schuld? *Het... saisoen!* — Toegegeven, — doch indien men bedacht had, dat de koffij-boom van natuur zeer digt groeijende, daardoor aan zijnen stam, eene altijddurende koelte weet te bezorgen, dan zoude men toch hebben kunnen voorspellen, dat het *tot stomp* kappen van den boom, den wortel aan de vinnige stralen der brandende zon zoude blootstellen, en door deze *extremiteit*, zulk een *derangement* in de levenswijze van den koffij-boom zoude worden toegebragt, dat hij den laatsten adem moet uitblazen, al ware het ook, dat al de geneesmiddelen, tegen zulk eene kwaal werden toegediend.

Doch, laat ons de zaak van eene andere zijde be-

schouwen, want men zoude kunnen zeggen: *het zijn dwazen* die in den droogentijd de koffijboomen verkappen, een verstandig man laat dit werk in de maanden Februarij en Maart doen, en dan *moet* het gelukken.

Nu, wij hebben er vrede meê, en vragen slechts: hoe en op welke wijze geschiedt die inkorting? Men kapt van onderen naar boven, van het westen naar het oosten,— men gebruikt *daartoe* —, een' *dulhouwer*? — neen! — een' *geelhechten houwer* — en — door deze werkzaamheid, welke door den veldneger, met inspanning van krachten wordt verrigt, kneust men, of splijt men het harde hout en het gevolg hiervan is, — dat de meeste boomen sterven, en wie heeft daarvan de schuld? — Het.... *saisoen*! — Nu ja, dat saisoen is grooter dan een' *driedekker*, en kan dus veel, zeer veel, lading innemen. — Genoeg, als het geweten maar niet zoo groot is, als het ruim van den *driedekker!* — Maar, à propos! De heer schrijver van de verhandeling over de koffijteelt, heeft ook in het breede uitgewijd, over het planten van banannenboomen tusschen de koffij, en dien text willen wij eventjes aanhalen. — De koffij wil gaarne, zoo als het bekend is, *lucht* hebben, trouwens, wie heeft geene lucht noodig om te leven? — Als dit nu waar is, hoe kan het dan mogelijk zijn, dat sommigen, *banannen* in de koffij-stukken laten planten? — Misschien doet men zulks om den boom tegen de zon te beschermen? Ja, dat kan welligt zóó zijn. Maar vergeet men dan, dat de koffij-boom even als de neger die hem oppast, de zon niet vreest? De koffij-boom kent de zon, — zij kent hem ook, — en zijn voor elkander niet bang, en zullen elkander geen kwaad doen, integendeel, als de zon op haren tijd, hare stralen aan den koffij-boom heeft medegedeeld, zoo-

danig dat het zweet hem langs het lijf loopt, dan komen de weldadige regens, wasschen hem het hoofd en de voeten goed af, en de koffij-boom prijkt met de schoonste bloesems, zijne armen dragen de heerlijkste vruchten, en dan kan de *drie-dekker*, met volle vracht naar huis zeilen en het scheepsvolk behouden ter bestemming aanlandende, *victoria*! zingen.

Wel, wel! zie eens, ik wilde hiermede eindigen, en daar schiet mij wederom iets te binnen. — Men heeft gezegd, de koffijboomen moeten of worden op 9 voeten afstands van elkander geplant, wel zorgende om elk bed, *drie* reijen te doen bevatten.— Waarlijk, een schoone regel, — de koffij-stukken zien er *charmant* uit, —*groene* piramiden, op *gelijke* afstanden, en *zoo digt mogelijk* op elkander! — Welk eene schilderij! — Maar, lieve beste mensch! beken het gul weg: is het mogelijk, dat boomen, die *lucht* moeten hebben, ten einde behoorlijke vruchten te dragen, aan de verwachting kunnen beantwoorden, wanneer men alle pogingen doet, om dezelven te verstikken? — Doch stil; behoud uwe oplossing, ik weet waarom de boomen *gesloten* moeten zijn, — het is: om vóór te komen, dat het wied of het onkruid, er niet tusschen groeije. — Maar eilieve! zoude het niet beter, of liever, niet voordeeliger zijn, ingeval men de boomen op grootere afstanden van elkander plante, daardoor meerdere doorspeling van wind bevordere, en naargaans talrijker vruchten inoogste? — Of laat men misschien de boomen digt op elkander planten, om den negers het wieden te besparen? — Ja, waarachtig, dáár zit de knoop.

Maar — wat hebben de eigenaars er van? Niets! — neen! — Zij hebben *mooije* boomen, en kunnen zich dáárop beroemen, dat hunne slaven niet hard behoeven te werken!!!

Nu, als de eigenaars daarmede voldaan zijn; — als zij de kosten hunner effecten uit de renten van hunne uitgezette kapitalen kunnen betalen; — dan — hebben wij er vrede meê!

OVER DEN TABAK.

Voor hem, die den gang van den Amerikaanschen handel overziet, en wien het dus niet onopgemerkt blijft, dat de, voor de slaven, zoo onontbeerlijke behoeften, (waaronder de tabak voorzeker eenen voorrang verdient,) niet alleen tegen zeer hooge prijzen moeten worden ingekocht, maar dat men zelfs sommige Amerikaansche artikelen, niet dan uitermate schaars kan bekomen, — zal het gewis niet vreemd zijn, dat wij onzen tijd besteden aan eene beschrijving en aanprijzing van de tabaksteelt; niet, om zulks als eene nieuwigheid op te disschen, maar om in de gegevene omstandigheden, de aandacht van belanghebbenden op te wekken, en alzoo te trachten iets bij te dragen, zoo tot wegneming, immers vermindering van het ongerief, als ter bevordering van den kolonialen landbouw. — Het is toch eene waarheid, dat, wat men ook van de koffijteelt moge zeggen; hoe vele middelen men tot verbetering van dezen tak van landbouw moge aanwijzen: het zeker is, dat de koffij, aan zeer vele wisselvalligheden is blootgesteld en men uit dien hoofde, geen' vasten staat op de jaarlijksche oogsten kan maken en men niet zeldzaam, in de schoonste verwachtingen, de wreedste teleurstellingen heeft moeten ondervinden. — Van dáár dus eene drangrede voor eigenaren van koffij - staten, om, door het cultiveren van andere producten, welke niet veel, of liever geen' zwaren arbeid vereischen, te trachten, de onzekerheid van den koffijoogst eenigermate te vergoeden.

Behalve de kakao, welke tot dat einde gemakkelijk kan worden- en op eenige plantaadjen ook wordt aangekweekt, zoude men, onzes bedunkens, met den tabak, proefnemingen kunnen doen, zonder aan de hoofd-producten eenig nadeel toe te brengen, naardien men, met weinige moeite, een gedeelte van den grond daartoe geschikt zoude kunnen maken, en bij het welslagen van de proef, een middel zoude kunnen aantreffen, niet alleen om de revenuen te vermeerderen, althans de jaarlijksche uitgaven te verminderen, maar vooral, om de slaven, die zoo zeer aan den tabak gehecht zijn, datgene te verschaffen, waartoe menige plantaadjen thans buiten staat zijn.

Niemand zal dus ons voornemen wraken; niemand het als overbodig achten, dat wij eene beschouwing aanbieden van een produkt, hetwelk genoegzame voordeelen oplevert en tot welkers bebouwing ons land zoo zeer geschikt is.

De tabak toch is een plantgewas, hetwelk oorspronkelijk uit de West-Indien is en de dagelijksche ervaring leert het, dat hetzelve hier te lande, om zóó te spreken, in het wilde groeit. — Niet dat wij zouden willen beweren, dat deze soort van eene goede hoedanigheid ware, doch wij willen te kennen geven, dat de tabak *hier* welig opwast, en het dus van ons zelven afhangt, om het gewas van eenen edelsoortigen aard aantekweeken. Daarenboven is het ons bekend, dat het zaad van den *Maracaïbo* tabak, hetwelk door de zorg van wijlen den Heer Gouverneur Generaal Cantz'laar hier was overgebragt en waarmede eenige jaren geleden, eene proef is genomen, niet alleen naar verwachting is opgewassen, maar tevens eenen goeden oogst heeft opgeleverd.

Daar er nu ten dezen aanzien geene zwarigheid kan overblijven, willen wij ons bepalen om ten op-

wigte der culture van den tabak, de inlichtingen ter neder te stellen, welke onderscheidene schrijvers, — die over dit onderwerp, hunne denkbeelden en waarnemingen hebben medegedeeld, — te boek hebben gesteld, voor zoo verre wij vermeenen, zulks op de aanplanting in deze Kolonie van toepassing kunnen zijn.

De tabak vereischt eenen *zeer vetten*, *lossen* grond, welke vlak moet zijn en niet laag gelegen, dewijl schuins afhellende landen, bij zware regenbuijen, ligtelijk afspoelen en daardoor de wortels van de planten bloot maken, en laag gelegene landen, bij zware regens, te veel water inhouden en daardoor den tabak doen sterven. Alhoewel het voor als nog niet te bepalen is, welke gronden alhier voor de tabaksteelt de meest geschiktste zijn, oordeelen zaakkundigen dat vruchtbare zandgronden daartoe met vrucht zullen kunnen worden toebereid.

De waarnemingen van velen hebben het doen ervaren, dat de tabak den grond ongemeen sterk uitput, van daar dat het noodzakelijk is om het land goed te bemesten, en ofschoon wij op de vruchtbaarheid onzer gronden mogen bogen, zoo zal men, alhoewel niet in den aanvang, nogtans in vervolg der aanplantingen, tot bemesting moeten overgaan, waartoe, behalve de gewone dierlijke meststoffen, men met vrucht gemalen' katoenpitten zoude kunnen bezigen. — Men moet evenwel in het oog houden, dat naardien de tabak, het land zoo ongemeen uitput, het noodzakelijk is, van tijd tot tijd, nieuwe landen tot de teeling aan te leggen.

De gronden welke men tot de aanplanting wil aanwenden, moeten van bijzonder goede waterleidingen voorzien zijn, en voornamelijk goed omgedolven en los gemaakt worden, wel zorg dragende om bij het

omspitten, het onkruid en deszelfs wortelen zorgvuldig weg te nemen, ten einde voor te komen dat de planten, tot welker voortteeling de grond wordt toebereid, naderhand verstikt worden.

Het is te vermoeden dat, bij de eerste aanplanting, de tabak niet zoo volmaakt zal worden als bij eene volgende, naardien de grond, door eene tweede bearbeiding, veel fijner en losser wordt, en de wortels zich als dan gemakkelijker uitbreidende, meerder voedsel aan de planten mededeelen.

Tot zaaijing van het tabakszaad, zorge men om eene kleine oppervlakte vruchtbare en vochtige teelaarde, welke vooral niet *waterachtig* moet zijn, ten einde het zaad niet te doen verrotten, gereed te maken, en de bezaaijing te bewerkstelligen in den kleinen droogentijd, welke daartoe hier te lande als de meest geschiktste kan worden beschouwd; vooral zorg dragende dat ongedierten het zaad niet beschadigen. — Acht dagen na de zaaijing komen gemeenlijk de eerste spruiten te voorschijn, welke voor de sterke zonnestralen behoorlijk moeten worden overdekt. Zoodra de plantjes opgekomen zijn, moet men dezelve met de uiterste voorzigtigheid van het weelderig groeijende onkruid zuiveren, en de plekken, waarop het zaad niet is opgewassen, op nieuw bezaaijen.

Eene maand na dat de plantjes opgekomen zijn, gaat men over tot de verplanting derzelve in den daartoe bestemden grond, welke op de hierboven vermelde wijze bewerkt en in gereedheid gebragt moet zijn. — De jonge plantjes moeten als dan met de uiterste voorzigtigheid worden uitgehaald, en ten einde dezelve zoo min mogelijk te kwetsen, kan men den grond bij droog weder, één nacht te voren begieten en alzoo zacht maken.

De tabaks-plantjes, welke vooral vóor de kracht der zon moeten worden bedekt, worden gemeenlijk in rijen, op 3 à $3\frac{1}{2}$ voet afstands verplant. — De gaten in de strekkende lengte moeten, in zeer vruchtbare landen, *twee*- en in minder vruchtbare, *anderhalf* voet van elkander zijn, welke gaten twee dagen vóór de beplanting moeten gemaakt worden, op dat de zon gelegenheid hebbe de nadeelige dampen te kunnen optrekken.

De verplanting welke, behalve bij regenachtig weder, des morgens en des avonds dient plaats te hebben, ten einde den te sterken invloed der zon voor te komen, moet altijd met de grootste omzigtigheid geschieden, dewijl de beschadiging der worteljes zeer veel nadeel aan dezelve toebrengt; moetende de plantjes tot aan den eersten knoop in de gaten worden geplaatst, waarna de grond om dezelven wordt aangedreven.

Eenigen tijd, nadat de planting is geschied, moet men naauwkeurig gade slaan of de plantjes behoorlijk zijn opgekomen, ten einde de ontbrekende aan te vullen, en vooral zorgvuldig toezien om den tabak van de rupsen en wormen, welke hem, van de vroegste jeugd af aan, aanranden, te zuiveren.— Zoodra de onderste bladeren der plant nederhangen, en blijk geven van te versterven, moet men deze bladeren afnemen; welke handeling men als de eerste snoeijing beschouwen mag; — vervolgens wordt de kruin, wanneer de plant $1\frac{1}{2}$ voet hoog is, afgeknepen, ten einde te beletten, dat de sappen zich niet hoofdzakelijk tot de kruin der plant bepalen; daarna worden de waterlooten afgenomen, om daardoor voor te komen, dat de plant bittere bladeren oplevere, de groei van edelsoortige bladen belemmerd en de inzameling vertraagd worde.

Wanneer de plant een scherpe punt aan zijn uiterste begint te maken, of wel een weinig te rimpelen, of ook van kleur te veranderen, dat is tusschen het groene en het blaauwe overgaat, of kleine geele vlakken begint te krijgen, is het een teeken dat de rijpheid nabij is.

Het gebeurt somwijlen dat de bladeren, alvorens rijp te zijn, beginnen te vlekken, doch dit is een teeken, dat zoodanig blad niet gezond is en gevolgelijk bederven zal, men zorge dus in dusdanig geval het blad af te snijden, ten einde voor te komen dat hetzelve anderen aansteke.

Naardien de bladeren niet allen te gelijk rijp worden, is het overbodig te zeggen, dat men behoedzaam moet toezien, welke planten in staat zijn afgesneden te worden. — Voor de deugdzaamheid van den tabak is het van zeer veel belang, om de inoogsting niet in de brandende zon te doen, maar vooral te zorgen zulks des morgens te verrigten, na dat de daauw een weinig is opgedroogd, inzonderheid acht gevende de bladeren niet te kwetsen.

De afgevallene bladeren in de bereidingslootsen, of op zolder onder de cingels gebragt zijnde, worden in kleine hoopen verdeeld, en vier en twintig uren of langer, naar mate van droog of regenachtig weder gelegen hebbende, worden dezelve op latten of stokken gehangen, vervolgens den tak of den steel met de vingers afgenomen, zonder evenwel de bladeren te scheuren; daar dit echter niet altoos kan worden voorgekomen, sortere men de bladeren, maakt ze vervolgens tot rollen, waarvan het binnenste uit de gescheurde bladeren bestaat. — Indien men den tabak alleen ten gebruike van slaven wil bereiden, kan zulks op eene zeer gemakkelijke wijze geschieden, naardien in dat geval de steelen niet behoeven afge-

zomen te worden, en de sortering als dan overbodig is. — Na dat dus de tabak uitgebroeid is, hange men denzelven vervolgens op een' zolder aan lijnen, tot dat hij half droog is, daarna binde men 10 à 12 bladeren in een bos, en legge dezelve in eene kist of een' vat, waarna men op het deksel, of den bodem, genoegzame gewigten plaatse, ten einde eene voldoende persing daartestellen; kunnende men des verkiezende de bladeren besproeijen met eene saus, zamengesteld uit water en keukenzout, ook met bijvoeging van dram en melassie, waardoor de tabak meerdere kracht ontwikkelt.

Om zaad van den tabak te winnen, zoeke men, alvorens tot het afknijpen van de kruin over te gaan, de sterkste planten uit, en late ze in den natuurlijken groei, ten einde in zaad op te schieten; in plaats van deze planten te ontkroonen, snijde men er het grootste deel der bladeren af, en late slechts drie takken aan den stam, ten einde denzelven beter te doen opgroeijen en dikker te doen worden, vooral zorg dragende, *die* bladeren weg te nemen, welke tusschen de zaadknoppen ingroeijen. Wanneer de zaadknoppen droog zijn, snijde men dezelve af en hange deze op den zolder, tot dat zij ter dege droog zijn, waarna men er het zaad uitwrijve.— Omtrent de gemiddelde opbrengst van den tabak, kunnen wij aangeven, dat, volgens de opgave van eenige schrijvers, zulks hier te lande op ongeveer 2000 ℔ van iederen akker zoude kunnen begroot worden, echter moet de ondervinding hierin den maatstaf bepalen.

Wanneer men nu de eenvoudige behandeling en bereiding van den tabak nagaat, en daarbij in aanmerking neemt de enorme prijzen welke men hier te lande, voor dit artikel, moet besteden en eindelijk

in het oog houdt, hoe menigmaal men, met den besten wil, buiten de mogelijkheid is, om aan de slaven tabak te bedeelen; dan gelooven wij, dat het voor de plantaadjen, althans de koffij-effecten, wier jaarlijksche opbrengsten zoo weinig te noemen zijn, van belang is de teeling van dat product te beproeven,— men vange daartoe aan, met een' akker, en wanneer de uitkomst aan de verwachting beantwoordt breide men zijnen arbeid uit, ten einde zooveel te erlangen als noodig is om te voorzien in de behoefte der slaven, die op het effect zelf arbeiden en op een behoorlijk onderhoud, voeding en toebedeeling aanspraak mogen maken.—Men late zich door geene moeijelijkheden afschrikken, trouwens de tabaks-teelt vereischt zeer weinige moeite, slechts oplettendheid en zorg vordert zij, naardien de tabak anderzins, door zijne natuurlijke vijanden aangerand, of door het wied omgeven, spoedig verkwijnt en eindelijk wegsterft.

Bedenke men voor alle dingen, dat ofschoon ook tot de bearbeiding van één akker lands, ter aanplanting van den tabak, eenige slaven worden vereischt, evenwel na dat die aanplanting zal zijn geschied, het rein houden van het land opgedragen kan worden aan zoogenaamde kreolen en malinkers, die toch tot den veldarbeid niet worden gebruikt, en slechts dienen om de werkzaamheden bij huis te verrigten; dan voorzeker, zal de waarlijk belangstellende geen oogenblik aarzelen, om eene proefneming te wagen, welke, indien zij al eens, tegen alle verwachtfng aan, niet mogt slagen, dan toch geen nadeel aan de hoofd-producten der plantaadjen kan toebrengen.

En mogt de waarlijk belangstellende mensch, der geringere volksklasse, eene weldaad willen

bewijzen, hij stelle haar in staat, om de tabaksteelt te beproeven. (§)

De gemeene man toch heeft aanspraak op de hulp van den geen, die door beschaving en het bezit van tijdelijke middelen, boven hem verheven is, en zal hij eenige vordering maken in de kennis van eenen nieuwen tak van landbouw, zoo is *voorlichting* het eerste pad waarop hij geleid moet worden; *aansporing* het middel hetwelk tot opwekking strekken

---

(§) TEENSTRA, moge in zijn door *leugens* en *vuile uitdrukkingen* befaamd werk, getiteld: *Landbouw in de Kolonie Suriname*, de vrije lieden met de hatelijkste kleuren hebben afgeschilderd, en in één woord gezegd dat zij onvatbaar zijn voor de beoefening van den Landbouw; — hij, die bewust is, hoe TEENSTRA, in zijne voormalige betrekking van *Inspecteur* van *Straten* en *Wegen*, zijne pligten zoo zeer had vergeten en de vrije lieden zooveel geweld had aangedaan, dat er *acht* of *negen* Vonnissen bij de Regtbank van kleine zaken alhier tegen hem zijn gewezen, *en waarvan hij vergeten heeft*, in zijn voormeld werk, *melding te maken*, zal met ons verkeeren in de veronderstelling, dat misschien de *herinnering* aan die daadzaken, van welker gevolgen, de beurs van TEENSTRA, welligt nog het *gevoel* heeft behouden, hem heeft aangedreven om zich deze wraak te verschaffen, dat hij de vrijlieden in het algemeen, als slechte voorwerpen, heeft uitgekreten. — TEENSTRA wil zich zelven laten voorkomen als de nijvere landbouwkundige en de opmerkzame onderzoeker, doch ofschoon hij ook, in zijne voormalige betrekking, niets anders te doen had, dan langs de straten te *drentelen*, zoo schijnt het hem evenwel ontbroken te hebben aan tijd, om zelf eenige landbouwkundige proefnemingen te doen. — Het geen wij als *waarheden* in zijn werk aantreffen, is toch niets anders dan uittreksels uit bekende schrijvers, of overnemingen uit aanteekeningen en brochures, welke door de schrijvers niet uitgegeven zijn en door toevallige omstandigheden, of onder den titel van *leenen*, in handen van TEENSTRA zijn gekomen, en welker inhoud, *hij*, als de vruchten van zijn onderzoek wil opdisschen; het overige, hetwelk uit zijn brein voortgekomen is, draagt *zijnen* stempel en *kenmerkt* zich door gemeene uitdrukkingen, door leugens en door lasteringen.

meet en *ondersteuning* de prikkel die tot onderneming aandrijft. Zijn wij nu overtuigd dat de mindere klasse onbekend is met de teelt van den tabak; onbewust is van de wijze van bereiding: dan behooren wij haar dat onderrigt te geven, het welk vereischt wordt, om haar in staat te stellen, bekend te worden met eenen tak van landbouw, welke, in het klein beoefend, genoegzame voordeelen opleveren kan, inzonderheid daar dezelve zoo dienstig is voor de inwendige behoefte. Weten wij het, dat, zonder het bezit van eenen daartoe geschikten grond, de aanplanting van den tabak, door vrije lieden, niet kan worden aangevangen en zijn wij overtuigd, dat het zaad van edelsoortigen tabak, niet anders dan van buitenlands kan worden verkregen, waartoe de geringe volksklasse geene gelegenheid bezit; — dan voorzeker zal hij, die waarlijk bezield is met de zucht om nuttig te zijn voor zijne medeburgeren, zijne krachten en vermogens aanwenden, om, niet alleen voor het zaad van edèlsoortigen tabak te zorgen, maar om door de daarstelling eener doelmatige inrigting, den gemeenen man de gelegenheid te verschaffen den tabak te bebouwen, en door aanmoediging, die opwekking aan te bieden welke strekken kan, om nijverheid aan te wakkeren en uitbreiding te doen verkrijgen.

H. D.

IETS OVER . . . .

Iets over . . . . maar waarover? — ja, dat kan ik zóó vast niet bepalen en het doet er tot de zaak niets toe; — het stuk is zonder hoofd, welnu, er zijn vele wezens zonder hoofden, en toch spelen zij hunne rollen. — Derhalve, zonder eenige omwegen aangevangen!

Ik heb laatst gelezen eenige gedachten over de middelen, om bij het ongelukkig ontstaan van brand, deszelfs schroomelijke gevolgen tegen te gaan. Ik was er waarlijk blij om, vooral toen de schrijver te kennen gaf, dat hij de *middelen* zoude aanwijzen, om het kapitaal, hetwelk tot het bekostigen van zijn voorgesteld werk zoude noodig zijn, te vinden, maar wat liep dat dunnetjes af, toen het op stuk van zaken aankwam.

De goede man sprak van eene negotiatie van *f 100,000*, als of het maar één centje was, en waar moet het van daan komen? van een' burgerman? — Ja wel, dan kunt gij wachten tot Sint-Jutmis, als de kalveren op het ijs dansen. — Neen, goede vriend! alle respect voor uwe berekening, maar ik verklaar u ronduit, dat ik niet begrijpen kan, hoe Uwed. heeft kunnen goedvinden te zeggen, dat men jaarlijksche aflossingen, door middel van eene *vrijwillige* bijdrage, zal kunnen vinden.

Beste Man! de menschen zijn goed zóólang als zij niet kwaad zijn, — maar alle jaren *vrijwillig* bij te dragen, — neen! — dat zal geen steek houden. — En wat mij nog suspécter toeschijnt, is de uitnoodiging aan de Mede-burgers, om hunne pogingen aan te wenden, ten einde het plan tot wezenlijkheid te brengen, als of de burgers de magt hebben om sluizen te laten maken en grachten in- en om de stad te doen graven. Neem het mij niet kwalijk, beste Heer! (trouwens tot het k-w-a-l-ij-k nemen, wordt den *burgerman* de gelegenheid niet gegeven:) gij hebt de plank mooi mis; zulke bemoeijingen behooren onder de Staatszaken, en daarvan weet de burgerman niets! — Mij dunkt, gij hebt het geheele ding verkeerd opgevat. — Hoor eens hoe ik er over denk: *primo*, dat de bijdrage *niet* vrijwillig mag

zijn, als zij voortdurend stand zal houden; — *secundo*, dat het kapitaal, uit een *emprunt*, zoo als, par exemple, *de la Banque*, moet gevonden worden, zal de aflossing gemakkelijk en mindrukkend wezen. Zie eens, mijn overslag, — *ƒ* 100,000 ad $8\frac{1}{2}$ pCt. 's jaars, levert op *ƒ*8,500: — dat is een groote stap tot de vrede; *ƒ* 8,500 's jaars te betalen door de *eigenaars* van huizen. — Neen! door de *kooplieden*. — Daar zit de knoop. — Nu, de belangen op de schaal van *Themis* gelegd. — Ingeval van brand, kan de koopman zijne goederen zien *wegdragen*, de eigenaar van het huis moet zijn goed zien *verbranden*. Het komt dus op hetzelfde uit, want het *wegdragen* levert, onder ons gezegd, even zooveel schade op als het *verbranden*. — Ergo, Ergissimo! *Beiden* moeten betalen. Goed! maar de een niets meer dan den anderen? Al wel, dan moet het procento's wijze berekend worden.

Indien ik nu wist, hoeveel de huurwaarde, patentregt, &c. &., jaarlijks opleveren, dan zoude ik in staat zijn met kennis van zaken te handelen, maar nu zal ik hierbij een speldje steken, want voor een verstandig man, die namelijk *verstaan wil*, is een half woord genoeg.

Ziedaar, beste Heer! hoe ik over de zaak denk. — Neem het mij niet kwalijk, dat ik u ronduit mijne gevoelens kenbaar gemaakt heb, want het k-w-a-l-ij-k nemen, zoude menigeen op eene verhevene plaats kunnen brengen, alwaar de lucht hem tot een voetbankje verstrekt. — Begrepen?

Dixi.

HET BAKKEN VAN STEEN.

Was het voor degenen, welke deze volkplanting hebben gesticht van belang, en stelden zij het tot

eene hunner voornaamste bemoeijingen, den grond dienstbaar te maken aan hunne ondernemingen, ten einde alzoo langs alle mogelijke wegen te trachten, schadeloosstelling te erlangen voor de kosten en moeiten, welke zij ter bereiking hunner oogmerken zich moesten getroosten: niet minder noodzakelijk is het voor ons om de gelegenheden op te sporen, door welke wij in staat kunnen gesteld worden die voordeelen te trekken, welke de strekking kunnen hebben, om de schaden te dekken, welke de tegenwoordige toestand der kolonie als van alle zijden berokkent. — En zelfs, wanneer wij de gebeurtenissen in deze kolonie, uit een wijsgerig oogpunt willen beschouwd hebben, dan schijnen de omstandigheden, hoe betreurenswaardig op zich zelven ook, zamen te werken om den geest van onderneming optewekken; of om ons te doen gevoelen, hoe onwaardig wij ons hebben gedragen ten aanzien van onze voorgangeren, uit wier handen wij de kolonie in eenen bloeijenden staat hebben ontvangen, en welke volkplanting thans tot zulk eenen lagen trap van landbouw is gedaald, daar het toch eene onbetwistbare waarheid is, dat elke stilstand in ieder vak, in den volsten zin des woords, achteruitgang daarstelt; of om ons te doen opmerken, dat de kolonie, niet alleen vóor de bebouwing der hoofdproducten geschikt, maar tevens vatbaar is, om door andere voortbrengselen te worden verrijkt, waar door zij eenmaal belangrijker worden kan, zoo voor de genen welke hare oppervlakte bewonen, als voor het rijk, onder welks gebied zij staat. — Van welke zijde men dus den invloed van den tegenwoordigen toestand der kolonie beschouwe, dit is zeker, dat men genoodzaakt wordt zich uit den neêrgeslagenen staat te verheffen, en het vernuft en den toeleg die veerkracht te verschaffen, waar-

door de geest van onderneming opgewekt wordende, hare weldadige werking, van alle zijden en langs alle wegen zoude kunnen verspreiden.

Deze overpeinzingen geleidden ons als van zelven tot de nasporing van die hulpmiddelen, welke weleer aangewend werden tot behaling van de meest mogelijke voordeelen, en van die zijtakken, waaruit men vroeger, schadeloosstelling erlangde, voor teleurstellingen in verwachte oogsten der hoofdproducten; en wij moesten het erkennen, dat onze voorgangeren, aan hunne eenvoudigheid van zeden, eenen geest van onderzoek, van werkzaamheid, en van onderneming paarden, waarvan de sporen schaars bij ons gevonden worden. — Om niet van hunne landbouwkundige proeven te gewagen, zullen wij te dezer plaatse slechts aanmerken, dat zij ons eenige bronnen van bestaan hebben aangewezen, waarvan thans weinige of geene partij wordt getrokken. — Onder deze mogen wij, behalve anderen, gerustelijk opnoemen: *het bakken van steenen uit onze kleiaarde.* — Het valt wel niet te ontkennen, dat men op eene der plantaadjen in de Perica kreek, zich op het vervaardigen van steenen heeft blijven toeleggen, doch de opbrengst is van eenen te onbeduidenden aard geweest, dan dat men zulks als eenen gezetten arbeid, kon beschouwen; daarenboven is het ons onbekend, of de aldaar vervaardigde steenen steeds van de beste hoedanigheid zijn geweest, ofschoon men thans redenen heeft te veronderstellen, dat dezelve tegenwoordig op eene meer volmaakte wijze in gereedheid worden gebragt.

Ook heeft men dezer dagen, in de nabijheid der stad, op eene der zoogenaamde *Combé's*, eene proef ondernomen, doch het schijnt dat het doel niet volkomen bereikt is, trouwens, alle beginsels zijn moeijelijk

en nieuwe ondernemingen vereischen ondersteuning en volharding, zullen zij aan de verwachting beantwoorden; en ofschoon wij er geen oogenblik aan twijfelen of ons Gouvernement zal volgaarne de bedoelde onderneming aanmoedigen, ten einde daardoor eene nieuwe bron van bestaan ook voor anderen te ontsluiten; alhoewel wij ons overtuigd willen houden, dat de ondernemer alle pogingen zal aanwenden, om het aangevangen werk met ijver voorttezetten en de voorgekomene gebreken en onvolmaaktheden te verhelpen en te verbeteren: zoo achten wij het evenwel niet overbodig om eene korte beschouwing aan te bieden, van de stoffen, welke tot het maken van steenen behooren gebruikt te worden; — van de bewerking der specie; de vorming, het droogen, bakken en sorteren der steenen, zoodanig als zulks door deskundigen is beschreven, en voor zoo verre dit op deze kolonie, kan worden toegepast.

I°. De geschiktste klei voor de steenbakkerijen is die, welke met teelaarde verbonden is, — van de gegravene klei, wordt voor de beste gehouden, die, welke zeer fijn en vet is, en waarbij niet meer dan *een derde* deel zand gevonden wordt, naardien de zware en zuivere klei in het vuur te veel aan elkander trekt, en te grove en magere klei geene genoegzame vastheid aan de steenen geeft, terwijl te veel kalkaarde aan dezelven eene opslurpende hoedanigheid verschaft, waardoor zij het water te veel tot zich nemen. De beste steenbakkers-aarde is die, welke men *ebbeslik* noemt, en gevonden wordt aan de rivieren, waar vloed en eb eene flaauwe werking hebben, of ook in verstopte kreken, alhoewel het eene waarheid blijft, dat uit de meest voorkomende leemsoorten goede steenen kunnen gebakken worden, mits de manier van bewerking geregeld werde

naar den bijzonderen aard van het leem, en men vooral zorg drage dat de specie *zuiver* en *weldoormengd* zij.

II°. De klei gegraven en in eene eenigzins diepe kuil gezet zijnde, voege men daarbij zooveel water als noodig is om wel door elkander te kunnen getreden worden, hetwelk door paarden of ossen in deze klei te laten rondloopen, geschieden kan.

III°. Zoodra het leem genoegzaam doorkneed en tot een taai en zamenhangend deeg geworden is, brenge men hetzelve naar den vormer die voor een tafeltje staat, voor zich hebbende: een' bak met zand, een' ander met water, en eenige vormen, zijnde langwerpig-vierkante bakjes, iets grooter dan de steen, *na het bakken*, zijn zal. De vormer drukt de hem door eenen handlanger toegereikte kluit klei in den vorm, besproeit of besprengt haar, zoo zulks noodig is, met zand of water; strijkt dezelve, met een' rolstok, glad met den vorm af; doet er den steen uit, die door eenen tweeden handlanger wordt weggebragt en op eenen harden vlakken grond nedergelegd; — kunnende een bekwame vormer, met behulp van vier handlangers, (in Europa namelijk,) 14 à 15 duizend steenen, op *een'* dag, maken.

IV°. Wanneer deze steenen, na eerst omgekeerd en op hunne langste zijde gelegd te zijn, tot eene genoegzame mate van droogte en vastheid gekomen zijn, stapele men dezelve op *hagen*, zijnde lange breede planken, met behoorlijke tusschenruimten, om verder te droogen, op elkander. — Deze drooging moet geschieden in eene loods, behoorlijk overdekt en aan de regenzijde gesloten. De leemsteenen verkrijgen als dan eene aanmerkelijke hardheid, en kunnen dus, zonder dat men voor scheuren behoeft te vrezen, in den oven gebragt worden.

V°. De ovens worden gemeenlijk langwerpig vier-

kant gemaakt; sommigen onder een met pannen belegd dak, en anderen van boven open en alleen met matten en planken gedekt.

Behalve twee groote, tegen over elkander staande openingen of poorten, waardoor de steenen in- en uit den oven gekruid of weggedragen worden, zijn deze ovens van onderen regt tegen over elkander voorzien van langwerpig ronde boogvormige stookgaten, zes, acht of tien in getal naar mate van de grootte der ovens.

VI. Wanneer men den oven wil vullen, legge men eerst eene laag *gebakken* steenen op den grond, om het optrekken van vochtigheid te beletten. — Op deze laag worden vervolgens de ongebakken op hunnen kant gesteld, zoodanig dat tusschen de steenen eene kleine tusschenruimte openblijft, om het vuur, hetwelk van onderen gestookt wordt, doortogt te verleenen.

De oven op deze wijze volgestapeld zijnde, legge men, wanneer dezelve niet gedekt is, op de bovenste laag *ongebakken* steenen, eene dubbele laag *gebakken* steenen van de slechtste soort, en bestrijke dezelve met leem, ten einde de hitte van den oven des te beter te behouden; — vervolgens sluite men de poorten, en beginne door de eerste, tweede en volgende pijpen, den oven met een zacht vuur te stoken, tot dat de onderste steenen eenen gelijken gloed hebben. Hiermede 24 uren voortgegaan zijnde, stoppe men de monden en beginne aan de tegenovergestelde zijde te stoken, zoo dat men om de 24 uren dan aan deze, dan aan gene zijde van den oven stookt, uitgezonderd de *twee laatste* dagen, gedurende welke, aan *beide* zijden, te gelijk, gestookt wordt; zijnde de steenen na 16, 18, of meer dagen, door aanhoudend stoken volbakken, welke doorbakkenheid ont-

dekt wordt aan de zakking der steenen en de witheid der vlam, als wanneer men met stoken ophoudt, de monden toesluit en den oven eenige dagen laat bekoelen, waarna de steenen koud geworden zijnde, weggenomen worden.

VII. Naardien de hitte waaraan de steenen onderworpen worden, noodzakelijk verschillende moet zijn, naar mate zij beneden, in het midden of boven in den oven geplaatst zijn geweest, zoo spreekt het van zelf, dat de steenen onderscheiden zijn in hardheid en kleur.

De *boven-steenen*, die natuurlijk eenen minderen graad van doorbakkenheid verkregen hebben, zijn niet van de beste soort, maar zacht en broos. — De *middel-steenen*, welke aan den geschiksten graad van hitte zijn blootgesteld geweest en daardoor volkomen gaar zijn, zijn de besten en worden *graauwen* genoemd. De *onder-steenen*, welke eene onmatige hitte hebben doorgestaan, zijn de slechtsten en tot de meeste metzelwerken ten eenenmale ongeschikt.

Het verschil in de *hardheid* en de *kleur* der steenen, wordt door de meerdere of mindere hitte, waaraan zij zijn blootgesteld geweest, als ook door de oorspronkelijke verscheidenheid van klei, veroorzaakt. De grootte en dikte derzelve is willekeurig, doch de breedte van den steen, moet steeds *de helft* der lengte bevatten.

Ziedaar hetgene wij over het bakken van steenen hebben gemeend te moeten zeggen, ter oppervlakkige inlichting van dezulken, welke dien tak van bestaan beproeven of zouden willen aan de hand nemen, en mogt men eene meer uitvoerige beschrijving van het een en ander wenschen te erlangen, de gelegenheid biedt zich overvloedig aan, in werken door deskundigen uitgegeven. — Mogt de aanbieding dezer

beschouwing, de strekking hebben, om den geest van onderneming optewekken, of mogt men slechts dáár-uit opmerken, dat deze Kolonie niet alleen geschikte steenen zoude kunnen opleveren, maar dat de bewerking derzelven geheel binnen de grenzen van onze krachten ligt, en dat vele eigenaren zich tot dit vak van bestaan bepalende, genoegzame voordeelen kunnen behalen, dan zullen wij niet te vergeefs hebben gearbeid.

Wij erkennen het, dat nieuwe ondernemingen met geene geringe kosten gepaard gaan, en dat velen, met den besten wil, door gebrek aan middelen, teruggehouden worden om eene proeve te wagen, waarvan de uitkomst zich streelend voordoet; doch wij houden ons ook overtuigd, dat welwillende medeburgers volgaarne zulke ondernemingen, welke op goede gronden rusten, zullen willen ondersteunen, en mogt men, tegen alle verwachting aan, geene ondersteuning bij *particulieren* kunnen vinden, dan mogen wij onze hoop dáárop vestigen, dat wanneer de Particuliere West-Indische Bank eenmaal hare operatiën zal hervatten, welligt de gelegenheid zal ontsloten worden, om ondernemingen, die met de welvaart dezer Kolonie, in zulk een verband staan, krachtdadig aantemoedigen en te ondersteunen.

D. W. V.

HET GEBRUIK.

Het gebruik heeft gewisselijk bij alle volkeren, in alle tijdperken der menschheid en onder alle omstandigheden, eenen verbazenden invloed; door langdurigheid des tijds verkrijgt hetzelve niet slechts een onherroepelijk burgerregt, maar het oefent zelfs gelijke kracht als eene wet, door de bevoegde magt ver-

ordend en afgekondigd; het bekleedt niet alleen de plaats der wet in de gevallen, waarin de geschreven wet ontbreekt, maar heeft bovendien de kracht, dat het eene beschrevene wet kan afschaffen. Hoe waar dit ook zij, zal nogtans niemand kunnen tegenspreken, dat er sommige gebruiken, zoo hier als elders, bestaan, welke slechts uit vooroordeelen hunnen oorsprong hebben ontleend, en naar mate van de veranderingen of liever verbeteringen die aan den geest des tijds zijn toegebragt, noodwendig behooren te worden afgeschaft, immers op eene aanmerkelijke wijze bestuurd en gerigt. Daar dit Tijdschrift de heilzame bedoeling heeft om te trachten de wezenlijke welvaart van deze Kolonie te bevorderen, terwijl de schrijvers der onderscheidene bijdragen zich inzonderheid daarop toeleggen, om de gebreken, welke in de landhuishoudkunde gevonden worden, aan te wijzen en de middelen tot herstel en verbetering op te geven, zoo willen wij, dit voorbeeld volgende, gewagen van een voornaam gebrek, hetwelk, oppervlakkig beschouwd, aan verregaande geldzucht en vuige eigenbaat zoude kunnen worden toegeschreven, doch waarvan niets anders dan het gebruik de schuld draagt. Wij bedoelen hiermede de gewone uitdeeling van kost aan de plantaadje-slaven in het algemeen en die der suikerplantaadjen in het bijzonder.

Met uitzondering van eenige weinige effecten, waar men, der waarheid hulde doende, erkennen moet, dat den slaaf, met eene ruime hand gegeven wordt al dat geen hij tot zijn levensonderhoud behoeft, — bepaalt zich de gewone uitdeeling van kost aan eenen slaaf, tot twee bossen banannen per week, en ongeveer 16 à 17 ponden bakkeljauw om de drie maanden, waarbij eene kleine hoeveelheid grofzout wordt gevoegd, waaruit dus volgt, dat, gedurende een geheel

jaar, men tot voeding van den slaaf, vooral op eene suiker-plantaadje, niet meer uitgeeft dan ten hoogste *vijftig* gulden! Van zelfs spreekt het, dat op de koffij-plantaadjen, waar men niet bezwaard is met den last om banannen te koopen, en waar, (ook wederom met eene zeer geringe uitzondering,) slechts tweemalen in het jaar, eene uitdeeling van bakkeljauw geschiedt, de slaaf tot een veel minder beloop den kost verkrijgt.

Maakt men nu eenige aanmerking op deze zoo in het oog vallende geringe uitdeeling van levensmiddelen, dan wordt er beproefd om dezelve te wederleggen door aan te voeren dat het gebruik dit medebrengt, men waagt het zelfs om zich te beroepen op eene nog bestaande wet van het jaar 1784, volgens welke men zoude kunnen volstaan om jaarlijks, slechts eene enkele maal, versnapering van visch en wekelijks twee bossen banannen, aan iederen slaaf te bezorgen.

Verre zij het van ons de bedoelde wet aantevallen, genoeg zij het daaromtrent aan te merken, dat het geen, tijdens de dagteekening van die wet voegzaam, misschien zelfs noodzakelijk was, voorzeker niet, immers niet in allen deele, op onze dagen en omstandigheden kan, althans behoort te worden toegepast.

Wij vragen echter, met alle mogelijke bescheidenheid, maar tevens met dien ernst en dien nadruk, dien het gewigt der zaak vereischt: kan de door ons opgegevene hoeveelheid bannanen en bakkeljauw beschouwd worden als toereikende voor menschen, die zwaren arbeid verrigten moeten? Is men niet verpligt in aanmerking te nemen, dat veeltijds, vooral na eenen langdurigen droogen tijd, de banannen zoo onvolwassen zijn, dat vier bossen naauwelijks aan eenen goeden of liever boomrijpen gelijk staan?

Wil men hiervan bewijs, men lette dan op de bananen welke *thans* van de eene aan de andere plantaadje geleverd worden en de zaak zal uitgemaakt, het pleit voldongen zijn; het zal blijken, dat verreweg het grooter deel der banannen, wel verre van tot voedsel der slaven te strekken, noodzakelijk aanleiding geven moet tot veelvuldige ziekten, dewijl dezelve niet alleen geene voedingskracht bevatten, maar met alle andere onrijpe gewassen dezelfde verderfelijke uitwerkselen gemeen hebben.— Of echter de bossen banannen groot of klein, boomrijp of onvolwassen zijn, dit schijnt niet in aanmerking te komen, als men maar aantoonen kan dat men zijnen slaaf twee bossen banannen in de week gegeven heeft, dan vermeent men aan het heerschende gebruik, de vereischte schatting te hebben opgebragt.

Hoe genegen wij ook zijn om in alle omstandigheden en hoofdzakelijk bij de beoefening eener goede landhuishoudkunde, eene wijze bezuiniging in acht te nemen, derhalve volstrekt niets meer uittegeven dan hetgeen onmisbaar en noodzakelijk is, — gelooven wij toch dat dit stelsel van bezuiniging niet kan noch mag worden uitgestrekt ten aanzien van zoodanige artikelen die tot behoud van gezondheid, van ligchaamskrachten, ja zelfs van het lieve leven, dienstbaar moeten worden gemaakt.

Het schijnt ons zelfs toe, dat de uitdeeling van kost aan de slaven, jaarlijks aanmerkelijk afneemt, want ofschoon er ook wederom in dit jaar, over schaarschheid van kost geklaagd wordt, zoo behoorde naar ons inzien die schaarschheid veel grooter te zijn, wanneer men in overweging neme, dat door het verlaten van zoo vele koffij-plantaadjen, (waar van toch de slaven bestaan en gevoed moeten worden), eene oneindig mindere hoeveelheid banannen, dan voor

weinige jaren, wordt opgeleverd. Wij treden evenwel in geenen deele op als beschuldigers van den een' of anderen, maar wij kunnen niet nalaten die opmerking hierbij te voegen, daar dezelve uit den aard der zaak en de bestaande aangelegenheden voortvloeit.

Er gebeuren zoo vele ongeregeldheden onder de slaven, die huishoudelijk beregt en gestraft worden, en ontstaan vele ziekten, wier behandeling *naar algemeene voorschriften* plaats vindt, zonder dat men den waren oorsprong van een en ander onderzoekt: wij voor ons gelooven niet slechts, maar houden ons overtuigd, dat de karige hand waarmede de kost wordt toebedeeld van dat alles, zoo al niet de eenige, dan voorzeker de hoofdoorzaak is.

Behoort men het derhalve niet van groot belang te achten om het bestaande gebruik, *waarnaar men te werk gaat* te laten varen, immers te wijzigen? Wij raden dit ten sterkste aan; — men houde in het oog, dat welke kracht ook een *gebruik* of, om ons van een ander woord te bedienen, eene *costume* uitoefent, zulks nogtans *op goede reden* steunen moet, anders is men verpligt om zoodanige *costume*, (onverschillig waar dezelve ook hare werking verrigt), als eene *corrupteele*, te beschouwen, die, wel verre van kracht van wet te hebben, nadrukkelijk moet worden tegengegaan. *AGRICOLA.*

Bijdragen van gemengden inhoud.

TOEPASSING.

Wij hebben dezer dagen, om den tijd te dooden, gelezen, het *tweede* deel van het werk, getiteld: *Landbouw in de Kolonie* SURINAME, door M. D. TEENSTRA, gewezen *Inspecteur van* BRUGGEN, STRATEN en WEGEN alhier, waarin de schrijver zijne beste krachten en zijne uiterste pogingen heeft aangewend, om uit te munten in *gemeenheid* van uit-

drukkingen, *logenachtigheid* (§) van voorstellingen, *scherpheid* van lasteringen en *hebbelijkheid* van vooroordeelen. — Een woord van *toepassing*, veroorloofde hij zich op pag. 269, § 35, alwaar hij over den rooden inkt sprekende, laat volgen: »Ik heb eens »een' brief met denzelven geschreven, waarvan ik, »na acht dagen, geen woord meer lezen konde, zoo»dat *dusdanige* inkt, misschien *in de tegenwoordige* »*tijden, voor vele* DICHTERS *en* SCHRIJVERS, *wen*»*schelijk zoude zijn.*" — Voor TEENSTRA ware het inderdaad te wenschen, dat hij dien rooden inkt gebezigd had, tot het opstellen van het bedoelde werk; het ware misschien meer in zijn belang, indien hij die zinspelende uitdrukkingen, welke onbedacht uit zijne pen zijn voortgevloeid, een weinig had overwogen en zich zelven, of die van zijnen rade, afgevraagd, of dezelve, niet op hem, met regt van *toepassing* kunnen gemaakt worden, alvorens het publiek, een' spiegel voor te hangen, waarin *het beeld van den vervaardiger*, zich aan iederen opmerkzame, en inzonderheid aan elk, die met de Kolonie *Suriname* van nabij bekend is, in zijne ware gedaante vertoont. — Maar het is zoo, de Man, die door toeval, gelegenheid gehad heeft, om eenige *oppervlakkige* kennis van de dingen *in het algemeen* te erlangen, meent reeds een' *Professor* in de kunst te zijn, en wordt door zijne inbeelding zoo zeer begoocheld, dat hij zich zelven het regt aanmatigt, om zijn werk boven dat van anderen te verheffen, welligt ook uit vrees, dat anderen hem geene hulde zullen aanbieden. — En waarlijk, — hij, die bekend is, met de historie van zekeren man, welke eene zware misdaad willens en wetens pleegde, met het doel, om dáárdoor zijnen naam, bij het nageslacht, in aandenken te laten, — zal zich niet verwonderen, dat TEENSTRA, zulk een werk in het licht heeft gegeven, als: *de Landbouw in de Kolonie* SURINAME, inzonderheid *het Tweede deel.*

(§) TEENSTRA wil het publiek, onder anderen (zie pag. 130) diets maken, dat hij, *meermalen* bij zijne *avond* wandelingen, in de *zeer donkere* laan van *Tourtonne*, welke te midden van tamelijk hooge bosschen aangelegd is, *de verbazende groeikracht* en de *zonderlingste spelingen der natuur*, heeft kunnen *bewonderen*, terwijl hij verder zelf verklaart, dat *de groote vegitatie*, welke men in die laan ontwaart, (NB. *in het duister*) *ongeloofelijk* is !!!

DE KOLONIST.

Staat- Land- en Huishoudkundige Beschouwingen.

BESCHEIDENE GEVOELENS VAN EENEN KOLONIST.

Ofschoon het toenemende verval en de achteruitgang van deze Kolonie blijkbaar is, en door een ieder volmondig erkend wordt, is het evenwel eene waarheid dat de denkbeelden omtrent de redenen en oorzaken van dat verval en dien achteruitgang zeer verschillende zijn, bijkans even zoo uit een loopende als de onderscheidene middelen van herstel en opbeuring, welke van deze en gene zijden zijn voorgesteld. Behalve dat de toestand dezer schoone volkplanting vaak het hoofd-onderwerp is van vriendschappelijke en vertrouwelijke gesprekken, heeft menigeen, doordrongen van het belang des algemeens, zijne denkbeelden desaangaande in geschrift gebragt en die, door middel van dit maandwerk, anderen medegedeeld; wij erkennen het, *verscheidenheid* en nogtans *overeenstemming* heerschen in de veelvuldige bijdragen, door weldenkenden, aan den Uitgever dezes Tijdschrifts ingezonden; *verscheidenheid*, daar genoegzaam iedere brochure eenen bijzonderen hoofd of zijtak van de staat of landhuishouding behandelt; *overeenstemming*, naardien met fiksche trekken, allerwege is aangetoond, dat uit de verdere verwaarloozing van een en ander, de schroomelijkste gevolgen ontstaan, terwijl daarentegen, door eene tijdige aanwending van de middelen, die ons ten gebode staan, weldra de oude bloei en welvaart der Kolonie herleven zouden.

Met de levendigste deelneming, heeft ieder, dien het *welbegrepen* belang dezer volkplanting ter harte gaat, die onderscheidene bijdragen gelezen; velen der gegevene wenken hebben zelfs het geluk eener dadelijke opvolging mogen ondervinden. Doch zal dit Tijdschrift in allen deele deszelfs heilzame bedoelingen bereiken; zullen de pogingen door zoovele weldenkenden in het werk gesteld, den gewenschten invloed uitoefenen: zoo moet de herinnering aan het geschrevene steeds worden verlevendigd en dáár, waar zulks noodig mogt geacht worden, door nieuwe voorstellingen, bescheidene aanmerkingen en voegzame wenken, de lust opgewekt en de moed versterkt worden van hen, die het goede voor ons *kunnen* daarstellen en tevens daartoe *eenen vasten wil* bezitten.

Wij hebben daarom eenige oogenblikken willen afzonderen, om ook van onze zijde te onderzoeken, aan welke oorzaken het *algemeen* verval en achteruitgang dezer Kolonie behoort te worden toegeschreven, en eenige middelen aan de hand te geven, die naar ons inzien, de heilzame strekking kunnen hebben, om zoo al niet onmiddelijke verbetering in te voeren, dan toch op den weg daartoe te geraken.

I.

Hij, die onbekend is met de *wezenlijke*, dat is *inwendige* gesteldheid der ingezetenen dezer Kolonie in het algemeen, kan gewisselijk zich geen denkbeeld vormen van den drang der omstandigheden, van de bestaande behoeften, van de nadeelige uitwerkselen, uit het verval van zoo menigen tak van landbouw, handel en vertier ontsproten, — van de verderfelijke gevolgen die van de bestaande gewoonten en gebruiken, hunnen oorsprong ontleenen, — van de vooroordeelen die de wezenlijke welvaart dezer volkplanting ondermijnen en tot nu toe steeds het

goede hebben weten tegen te werken, althans de beste voornemens en voorstellen, minder dienstbaar te maken aan de bevordering onzer dierbaarste belangen. — Onbekend met die innerlijke gesteldheid, spreekt het van zelf, wordt men door den uiterlijken glans, die zich schier overal vertoont, verblind, en neemt men daar door *het valsche* voor *het ware* aan; men waant dat hier welvaart heerscht, — men gelooft dat aan den landbouw niets te wenschen, niets te verbeteren valt, — men verbeeldt zich dat de gebruiken en gewoonten die al dadelijk in het oog loopen, onafscheidbaar verbonden zijn aan het welbegrepen belang des lands, — men meent eindelijk dat wij ook in beschaving en verlichting toenemen, en daarom dan ook alle zorg aanwenden tot gestadige verbetering van opvoeding en onderwijs.

Doch wat wij dringend bidden, dat men zich toch door den schijn niet laat verblinden: dat men niet slechts het oog vestige op het tafereel hetwelk bij den oppervlakkigen aanblik, de zinnen streelt, — neen, maar met belangstelling en deelneming de keerzijde aanschouwe, om alzoo zichzelven te overtuigen, hoezeer men op het punt heeft gestaan om zich door begoocheling te doen vervoeren. Men zal dan de zekerheid verkrijgen, dat in weerwil van de weldaden der natuur die hier alom zijn ten toon gespreid, in weerwil van de middelen die wij in onzen eigenen boezem bezitten, om ons zelven een toereikend bestaan, ruime inkomsten, welgesteldheid, tevredenheid en zuiver levensgeluk te verschaffen, onze toestand wel verre van benijdenswaardig is, en, zonder krachtdadige tusschenkomst en standvastige medewerking van hen, die het vermogen en den wil bezitten, wij ten val neigen en weldra reddeloos in den afgrond des verderfs storten zullen.

Dat men vooral niet slechts bezoeke die weinige plantaadjen, waar de verkwistende hand des bezitters, kostbare gebouwen heeft geplaatst, — gebouwen, wier uitwendige tooi en praal den onkundigen of min ervarenen aldra op het denkbeeld brengen, dat zij uitvloeisels zijn van de zuivere voortbrengselen van den grond; maar veel liever onvergezeld reize naar de onderscheidene plantaadjen, die nog bestaan, en dus niet voor het gezag van het stelsel van *amotie* en *realisatie* hebben moeten wijken; men zal zich dan kunnen overtuigen hoe verre weg het grooter deel der plantaadjen, in diep verval zich bevindt. Zuchtende onder den drukkenden last van hijpothecaire en andere schuldvorderingen, inzonderheid onder het bezwaar om de produkten die jaarlijks gepercipieerd worden, aan den buitenlandschen hijpotheekhouder te *moeten* overzenden, in weerwil van de betere prijzen, welke hier ter plaatse bedongen kunnen worden, — zijn er geene fondsen beschikbaar, om op eene doelmatige wijze te voorzien in de kleeding en huisvesting der slaven, of aan de fabrieken de noodzakelijkste vertimmeringen te doen bewerkstelligen. Wij zwijgen van den toestand der gronden van verre de meeste plantaadjen, waardoor de jaarlijksche revenuen van lieverlede verminderen!

En wil men bewijs van de armoede en veelvuldige behoeften, die, bij de vrije bevolking, te *Paramaribo* heerscht? Men bezoeke dan niet slechts de woningen der aanzienlijken, of oordeele niet naar enkele voorbeelden en omstandigheden, neen, men zie zelf rond, men begeve zich ook in de woningen van de mindere standen, men zal dan ontwaren dat de weinige paleizen van vreugde en verblijven der welvaart, niet kunnen opwegen tegen die menigte holen van ellende, welke ons hier omgeven; het zal blijken dat de nood van velen, groot, zeer groot is!

Doch niet slechts in de laagste standen zal men die groote behoefte bespeuren, zelfs bij vele anderen, doch die uit gevoel van schaamte, hunnen benarden toestand, zooveel mogelijk bedekken, zal men het bewijs erlangen van het verval en den achteruitgang dezes lands.

Onderscheiden zijn de oorzaken die dat algemeen verval en achteruitgang hebben te weeg gebragt; de kwijnende toestand van onzen landbouw kan gereedelijk toegeschreven worden, aan het steeds toenemende gebrek aan werkbare handen, doch ook aan eene verregaande verwaarloozing van de middelen, die, wanneer zij ter goeder uur gebezigd waren geweest, noodwendig zouden hebben gestrekt om het goede te bevorderen, ten minste om het voorthollen van het kwade tegen te gaan. Gewoonten en gebruiken, ofschoon in tegenstrijd met den geest des tijds, oefenen in deze Kolonie zulk een groot gezag, dat daartegen alle redeneringen terug stuiten, vooroordeelen bezetten de plaats, waar het gezond verstand de heerschappij behoorde te voeren. Noodeloos achten wij het, hierbij aan te halen hetgeen door bekwamere personen geboekstaafd en door middel van dit Tijdschrift openbaar gemaakt is. Men heeft ons, als met den vinger, aangewezen in welken benarden toestand de koloniale landbouw verkeert. Het opbreken van zoo menige plantaadje en afzonderlijk verkoopen van derzelver negermagt, beslissen het pleit en nemen allen twijfel weg, die te dien aanzien nog zoude kunnen bestaan.

Omstandigheden van vroegere dagen hebben gewisselijk eenen verbazenden invloed op die van onzen tijd; herinneren wij ons het ongelukkige jaar 1819, toen de noodlottige kinderziekte zoo vele slagtoffers, waaronder een groot aantal slaven, heeft

veroorzaakt; hierdoor hebben niet alleen de meeste plantaadjen een aanmerkelijk verlies in hunne magten geleden, maar zeer vele ingezetenen, wier eenige bezittingen in hunne slaven bestonden, welkers huurgelden, *dezen* aanzienlijke inkomsten, *anderen* een toereikend middel van bestaan opleverden, zijn daardoor geheel of voor een groot gedeelte, van welgesteldheid tot behoefte vervallen; — naauwlijks bekomen van dien vreesselijken schok, moesten wij op den 21 en 22 Januarij 1821, binnen den tijd van *twintig uren*, 400 der schoonste huizen en derzelver achtergebouwen, mitsgaders eenen aanzienlijken voorraad van koopmans- en andere goederen, door de woedende vlammen zien verteren, eene vuurramp, waarvan thans nog de sporen, op verscheidene plaatsen, zoo duidelijk zigtbaar zijn, en waarbij die van 26 Februarij 1827 en 3 September 1832 (hoezeer de laatste eene groote vernieling heeft aangeregt,) in geene vergelijking komen kunnen.

Zoo vele verliezen, waardoor ook de meervermogenden tot ondersteuning, immers tot doelmatige tusschenkomst buiten staat werden gesteld, deden natuurlijk verscheidene takken van vertier te loor gaan; de grootste moedeloosheid maakte plaats voor de vroegere bedrijvigheid en zoo moest noodwendig behoefte ontstaan en armoede toenemen.

Hierbij komt dat wij hier alle opwekking, aanmoediging en ondersteuning missen, die elders zoo krachtig medewerken om den lust tot arbeidzaamheid en aanwending van vlijt gaande te maken en bezig te houden; terwijl bovendien nog, de sedert jaren trapswijze alhier ingevoerde handel in Noord-Amerikaansche waren, de ondernemingen van brave, doch weinig bemiddelde en van allen invloed ontblotene burgers, ten eenemale in het niet heeft doen zinken.

Even die zelfde handel drukt niet alleen de eigenaren der plantaadjen, die ter verkrijging van het noodzakelijk voedsel voor hunne slaven, zich aan de wetten van *zeven* of *acht* personen onderwerpen moeten, maar tevens ook de ingezetenen in het algemeen en inzonderheid de huisgezinnen der mindere standen, die hun noodzakelijk levensonderhoud grootendeels zoeken moeten in het geen uit Noord-Amerika herwaarts wordt overgebragt.

Neme men dit alles in aanmerking, dan kan het voorzeker geene verwondering baren, dat, niettegenstaande den uitwendigen schijn, die zich zoo schoon vertoont, onze Kolonie werkelijk in eenen staat van verval, ja van armoede zich bevindt. Wij ontkennen niet dat er standen zijn, op wien deze gevolgtrekking zich geenzins laat toepassen, doch behalve dat dit zich slechts bepaalt tot Administrateuren van plantaadjen en Amerikaansche kooplieden, en derhalve tot een zeer klein gedeelte der vrije bevolking, zoo behandelen wij hier de zaak van het algemeen, en strekken de geringe uitzonderingen ten hoogste tot bevestiging van den regel.

II.

Het kan voorzeker den welgezinden burger nimmer ten kwade geduid worden, dat hij, op eene gepaste en bescheidene wijze, te kennen geve, hoe, naar zijne beschouwing, het bestaande kwaad weggenomen en wederom bloei en welvaart aan het land zijner inwoning geschonken zouden kunnen worden, te minder gelooven wij, zal men het in ons wraken, dat wij de pen opgevat hebben, om onze denkbeelden tot opbeuring en herstelling der koloniale aangelegenheden te ontwikkelen, wanneer wij de plegtige verzekering aanbieden, dat wij hiertoe geenzins gevoerd worden door eenig soort van eigenbelang, — dat zoo bij iemand

althans bij ons het allerminst, voor zoo veel ons zelven aangaat, reden tot klagen aanwezig zijn; onze bedoelingen gelden derhalve eenig en alleen den algemeenen bloei en de welvaart dezer volkplanting, aan welke wij door de heiligste banden, ten naauwste zijn gehecht: deze verzekering zij dan onze verontschuldiging, ingeval wij in onze wijze van zien mogten dwalen; zij zijn tevens de waarborg voor ieder, dat slechts de goede trouw onze pen bestuurt.

Wij achten ons niet bevoegd, en dit is ook in geenen deele ons verlangen, om lessen en voorschriften te geven, derhalve zullen wij slechts redeneren, mogen in dezelve nuttige wenken bevonden worden, waardig tot opvolging, gewisselijk reine genoegens en eene zalige zelfvoldoening zouden wij ondervinden.

Niemand zal het wagen ons tegen te spreken, dat, zoo als wij vroeger hebben aangevoerd, het gemis aan werkbare handen als eene hoofd-oorzaak van het verval en de kwijning des kolonialen landbouws, noodwendig moet aangenomen worden; dat zij tevens de reden is van de veronachtzaming van zoo vele zijtakken, die anders gewisselijk uitnemende voordeelen zouden kunnen opleveren. Om dit gemis zoo veel mogelijk te vergoeden, is het noodig om zich te bedienen van stoomwerktuigen; hierdoor toch, (voorbeelden bewijzen zulks,) zal men op de suiker-plantaadjen, niet alleen het voordeel hebben, dat men gedurig zijne werkzaamheden kan uitoefenen, maar tevens in de gelegenheid gesteld worden, de *gezondheid* en *ligchaamskrachten*, zoo al niet het *leven* zijner slaven te behouden; — noodeloos achten wij het, hier te plaatse, te herhalen, hetgeen elders ten aanzien van den nacht-arbeid der slaven op de suiker-effecten bereids is aangevoerd.

Het spreekt van zelf, dat alleen de hoofdprodukten als: Suiker, Koffij en Katoen, welke onze plantaadjen opleveren, strekken moeten tot onderhouding van onze connectien met het Moederland; de zijtakken waarvoor de koloniale landbouw geschiktheid en vatbaarheid bezit, kunnen geenzins daartoe dienen; want behalve dat de kosten, welke, in den bestaanden staat van zaken, daartoe moeten worden aangewend, vooral ook door het gebrek aan genoegzaam werkbare handen en de noodwendige machinerien, enorm hoog loopen en daardoor het grootste gedeelte der ruwe opbrengsten in het Moederland absorberen zouden: zoo is de aanvoer van elders naar het Moederland, zoo aanzienlijk, dat weinig of geen voordeel daarvan te wachten zoude zijn. Van hier derhalve, dat wij ons alleen tot zoodanige zijtakken van landbouw behooren te bepalen, die de strekking hebben, om de inwendige behoefte, in meerdere of mindere mate te vervullen, en ons in dat opzigt, langs zoo meer van vreemden onafhankelijk te maken.

Welk eene schaarschte ondervinden wij niet jaarlijks aan het dagelijksche voedsel, en nog hebben wij geene ondernemingen zien ontstaan, bepaaldelijk ten doel hebbende om daarin te voorzien. Moet men juist Suiker- Koffij- en Katoen-plantaadjen aanleggen, — of is het niet eene waarheid, dat men der maatschappij eene weldaad bewijst, terwijl men tevens zijn eigen wezenlijk belang bevordert, ja zelfs ruime voordeelen zal inoogsten, wanneer men zich bepaalt bij den aanleg van kostgronden? Men berekene slechts de zekere opbrengst van eenen akker, goed met banannen beplant, en alle twijfel ten deze zal van zelven vervallen. Te meer hadden wij mogen verwachten dat men zich zoude hebben toegelegd op de cultivatie van banannen, naardien het, ten gevol-

ge van het opbreken van zoo menige koffij-plantaadjen, wel te voorzien was, dat er eene groote en langdurige schaarschte aan kost ontstaan zoude; immers *moeten* toch de slaven van die opgebrokene plantaadjen afkomstig, gespijzigd worden; men moge hen vrij rijst tot voedsel aanbieden, dit artikel voldoet evenwel geenzins aan hunne behoefte; de schaarschte der banannen brengt te weeg, dat zij zich dikwijls met onvolwassenen behelpen moeten, het geen tot veelvuldige ziekten aanleiding geeft.

Wenschelijk ware het derhalve dat dit gewigtig punt in ernstige overweging genomen werde; het is niet tegen te spreken, dat de ondernemers of aanleggers van eigenlijke kostgronden, de ruimste voordeelen genieten zouden.

Evenzeer behoorde men de raadgevingen tot het uitbreiden van de cultivatie der rijst meer ter harte te nemen; waarom toch langer *vreemden* bevoorregt met de opbrengsten van een produkt, hetwelk onze bodem in rijken overvloed opleveren kan?

Waar zouden wij eindigen, wanneer wij al de inwendige behoeften wilden opgeven, die wij in staat zijn, zonder aanzienlijke geldmiddelen, zonder groote opofferingen, slechts door vlijt en arbeidzaamheid, ons zelven te verschaffen?

Wij erkennen het, de pogingen tot kolonisatie der vrije bevolking hebben tot dus verre het gewenschte doel niet mogen bereiken, er zijn slechts eenige weinige vrije personen die zich op den landbouw toeleggen, maar dan nog dien op eene zeer gebrekkige wijze uitoefenen. Het eenig' middel om het stelsel van kolonisatie door onze vrije bevolking meer te doen omhelzen, is, naar onze beschouwing, het krachtige voorbeeld hetwelk door Europesche arbeiders zoude kunnen worden daargesteld.

Het gedurig afnemen van de slavenmagten binnen deze Kolonie, inzonderheid het ongelukkig en hoogstschadelijk gebruik van verre de meeste ingezetenen van Paramaribo, om een aantal slaven, (*zelfs die aan plantaadjen toebehooren!!*) slechts tot huisdienst in de stad te houden, ontneemt vrij wat werkbare handen aan den landbouw: men stelle eens dat slechts een vierde gedeelte van de slaven, die nut en noodeloos in de huizen, of langs de straten van Paramaribo rondslenteren, gebezigd worden tot den landbouw, al ware het slechts tot uitbreiding van de zijtakken, die in onmiddelijke betrekking staan tot de dagelijksche behoefte, — gewisselijk men zoude er niet slecht bij varen.

Het vooroordeel tegen al wat nieuw is, gevoegd bij het opzien tegen al wat eenige moeijelijkheid schijnt te bevatten, heeft tot dus verre zich verzet tegen eene proeve, die vóór vele jaren reeds aan de hand is gedaan, ten einde het gebrek aan slaven, zoo veel doenlijk, te vergoeden, namelijk de kolonisatie van Europesche arbeiders.

Men beweert dat Europesche arbeiders niet geschikt zijn voor onzen land- of akkerbouw; dat de invloed van het klimaat op dezen eene nadeelige uitwerking hebben zoude; dat, onafhankelijk van dat alles, de Europeanen afgeschrikt zouden worden eenig veldwerk te verrigten, zoodra zij door ervaring zouden leeren, dat dit eigenlijk hier te lande slavenarbeid is, en daartoe geene vrije personen, maar alleen slaven worden geëmploijeerd.

Behalve dat het klimaat gewisselijk geene verandering in den loop der natuur zal maken, gelooven wij ons gerustelijk te mogen beroepen op de naburige Kolonie *Cayenne*, waar sedert jaren eene kolonisatie met Europeanen is tot stand gebragt; op de Brittische

bezittingen, waar met het beste gevolg, Europeanen tot den veld arbeid worden gebezigd. Wij mogen tevens tot voorbeelden aanvoeren, de militairen, welke op onze buitenposten gedetacheerd zijn; niemand zal toch durven beweren, dat deze aldaar werkeloos blijven, of dat zij van hunnen arbeid slagtoffers worden en onder denzelven bezwijken.

Mogt men het heerschende vooroordeel laten varen en eene proef wagen met eenige honderde Europesche landbouwers, — dit zoude in zeer vele opzigten bijdragen tot bevordering van den bloei en welvaart van dit gewest, hun voorbeeld zou dan op eene krachtige wijze terugkaatzen op een aantal inboorlingen dezer Kolonie, die thans in de diepste armoede verkeeren, en slechts *dat* voorbeeld noodig hebben om met lust en opgewektheid, hun bestaan en meer zelfs dan dat, uit den schoot der aarde te trekken. Wij zouden dan hoe langer, hoe mindere klagten hooren over het gebrek aan banannen; ons land zoude eenen ruimen overvloed van rijst opleveren; onze tafels zouden rijkelijk voorzien worden van smakelijke en voedzame ooft, wier aankweeking thans ook aanmerkelijk wordt verwaarloosd; en mogten soms de Hollandsche schepen, zoo als menigmalen plaats vindt, ons geenen genoegzamen voorraad van aardappelen medebrengen, wij zouden ook dit produkt, zoo goed wij zulks wenschen, van den kolonialen bodem kunnen rooijen. Eindelijk zoude het gebrek, zoo aan rundvleesch, als aan pluimvee, het welk onze huisgezinnen dagelijks ondervinden, aanmerkelijk verholpen worden.

Hebben wij het eenmaal zoo ver gebragt, dat wij den geest van vlijt en nijverheid, door werkdadige voorbeelden, bij de geringere klasse onzer vrije bevolking hebben opgewekt, dan voorzeker mogen wij

ons beschouwen als op den weg te zijn getreden, die tot meerdere volmaking en bevestiging van ons algemeen welvaren leidt. Onze Maatschappij zoude daardoor van dag tot dag verbeteren; in plaats van stroeve gelaten, op welke, zorgen en kommer de afzigtelijkste vorens gegroefd hebben, zullen wij wezens om ons zien, die met de hartelijkste blijdschap en juichende van tevredenheid ons tegenlagchen!

Maar, bij de gewigtige zorg om den uitwendigen toestand te verbeteren, moeten wij de niet minder gewigtige paren, die namelijk tot eene doelmatige beschaving de strekking hebben kan. Zoo min wij er voor zijn om eene Maatschappij van geleerden en half geleerden zamen te stellen, zoo schadelijk achten wij eene gemeenschap van burgers en ingezeten, waarvan het grooter deel *zoo zeer* beneden alle vorming en opleiding zich bevindt, dat het naauwelijks bekend is met de oorzaak en het doel van zijn eigen aanwezen; en op zulk eenen lagen trap, staan verre de meesten die tot de mindere klassen behooren. Wij willen geenzins onderzoeken welke toch de redenen zijn geweest, waarom men, tot dus verre, in het geheel geene pogingen heeft in het werk gesteld, om eenen der gewigtigste takken van algemeen belang, ook tot die voorwerpen uittestrekken; dat onderzoek zoude ter zake niets afdoen; genoeg is het, dat die verwaarloozing ons eenen arbeid aanbiedt, waarvan wij de schoonste vruchten genieten kunnen; dat wij dit dan aanmerken als eene onwaardeerbare gunst ons door de Voorzienigheid voorbehouden, en alzoo streven om dat gene te doen, het welk ons ten deze te doen staat; de gezegende gevolgen die uit onze pogingen zullen voortvloeijen, zullen de schoonste parelen uitmaken, aan de kroon onzer overwinning!

De beschaving der mindere standen zal van zelf aanleiding geven tot bevordering van het fabriek en trafiekwezen, waaromtrent men in dit land weinig of geen denkbeeld heeft en hetgeen noodwendig onze afhankelijkheid van anderen vermeerdert.

Van lieverlede zal dan ook de mindere klasse in staat gesteld worden, niet slechts in de behoefte van den inwendigen mensch te voorzien, maar ook datgene voorttebrengen, hetwelk gewoonte of weelde voor het uitwendig gebruik noodzakelijk heeft gemaakt..

Belangrijk is het tijdperk hetwelk wij thans beleven, daar het ons nu zoo duidelijk als ooit gebleken is, hoezeer bij onzen geëerbiedigden monarch het verlangen bestaat om deze Kolonie uit den verachterden staat, in welken dezelve zich bevindt, op te beuren en haar te brengen op dat standpunt, waarvoor zij alle mogelijke geschiktheid en vatbaarheid bezit. De naam van onzen Gouverneur Generaal, die alleen genoeg is om zijnen roem uittedrukken, waarborgt ons 's Konings welwillendheid en tevens de gegrondste hoop voor onze toekomstige dagen. Daarom hebben wij het nuttig en noodzakelijk geacht te dringen tot zelfs in de diepste geheimen der zaken en, met bescheidenheid, van derzelver toestand, gewag te maken.

Wel verre dat wij door eene verhitte verbeeldingskracht vervoerd, in navolging van den beroemden Brittischen staatsman, het ideaal van eene volkomene maatschappij aan de hand geven en alzoo voor de kolonisten eene *utopia* zouden willen bedingen, gelooven wij dat de geest, waarmede wij ten deze de pen hebben gevoerd en die uit al onze redeneringen zoo duidelijk doorstraalt, ons van zulk eene verdenking ten eenemale vrij zal pleiten. Hij toch die den

bloei en de welvaart eens lands, algemeene tevredenheid en maatschappelijk geluk tracht te bevorderen, *door middel van vlijt en arbeidzaamheid; door wegneming van verkeerde gebruiken en kwade gewoonten; door bestrijding van vooroordeelen en dwalende meeningen; door bevordering van verlichting en beschaving*, kan niet geacht worden eene denkbeeldige wereld te willen vormen, kan niet van overdrevene philantrophie of van valsche wijsbegeerte eenige schuld dragen. Men onderzoeke vrij den stand der aangelegenheden door ons voorgedragen, men raadplege de gedenkrollen der geschiedenis van deze volkplanting, en wij zijn er zeker van, dat de uitspraak niet anders zal zijn, dan dat wij der waarheid en niet dan der waarheid onze hulde hebben toegebragt.

Mogen dan onze bescheidene aanmerkingen en daaraan ondergeschikte wenken ingang vinden, en wij dus er toe gebragt worden, om *daarmede* eenen aanvang te maken, waar dikwijls anderen mede eindigen; — mogen wij dit dierbaar land op den weg gebragt zien, om mede te deelen in de voorregten, waarmede andere landen zoo ruimschoots zijn bedeeld; — mogen wij eindelijk de natuurlijke, de inwendige rijkdommen van deze schoone volkplanting meer dienstbaar zien maken aan het algemeen geluk, — o hoe gezegend zouden wij dan ons zelven, en alle overige bewoners dezer Kolonie achten! Mogten allen die hiertoe bijdragen kunnen, krachten en vermogens aanwenden om het werk te volbrengen, der Hoogste liefde waardig: zoo zouden wij arbeiden ook aan de volmaking van ons wezenlijk geluk, en, mogten al voor ons geene standbeelden worden opgerigt, — de harten der nakomelingschap zullen de herinnering aan onze goede bedrijven, tot in de verste toekomst, in zegenend aandenken bewaren! S.

TEGEN-BEDENKINGEN OVER HET GRAVEN EENER NIEUWE VAART VAN SARAMACCA.

Wanneer men deze of geene onderneming, welke door mannen, die het welzijn der Kolonie in het algemeen, of van sommige gedeelten derzelve ernstig ter harte nemen, ter sprake is gebragt, aan de overweging van bevoegde personen onderwerpen wil, dan is er voorzeker niets beter om tot het ware standpunt te geraken, dan elkander zijne gedachten mede te deelen, om, door zoodanige wisseling van denkbeelden, tot eene vaste en op goede gronden steunende uitkomst te geraken. — De schrijver dezes, ingezeten en eigenaar van gronden in *Saramacca* gelegen, heeft gemeend het te mogen wagen, de volgende tegenbedenkingen *ten aanzien van een nieuw te graven kanaal* voor te dragen; — mogten dezelve met eenig welgevallen ontvangen, bescheiden en onpartijdig beoordeeld worden, en aanleiding geven om over nadere plannen ernstig na te denken!

Wij merken dan *vooreerst* aan, dat, wanneer men alles behoorlijk onderzoekt, de grond-oorzaak van de slechte vaart, in geenen deele gelegen is *in de onderscheidene bogten*, welke zich in die vaart bevinden; maar veelmeer en wel grootendeels in de botsing der beide met elkander zich vereenigende vloeden, namelijk der rivieren *Suriname* en *Saramacca;* en welke botsing door eene *nieuwe regthoekige* vaart niet is weg te krijgen.

Het komt ons *ten tweeden* voor, dat, door het delven van eene *nieuwe vaart*, de afstand weinig verkort zoude worden, ten zij van den post *Poelepantje* tot aan de *Tawajari-kreek*, de vaart in eene *regte lijn* gemaakt konde worden, ofschoon het verre van ons is, zulks voor te dragen, daar de kosten hier-

toe onberekenbaar zouden zijn; — men raadplege slechts de kaart van den Landmeter MOSEBERG.

Onderzoekende *ten derde* of de aangegevene som van *f* 80,000 voldoende zijn zal, om het bedrag der onkosten, tot het daarstellen eener *nieuwe vaart*, te bestrijden, gelooven wij dat dezelve gemakkelijker ternedergesteld, als wel op den duur volgehouden, kan worden: — ten bewijze hiervan zullen wij slechts aanhalen, hetgeen de geachte schrijver *der bedenkingen enz.*, omtrent het opruimen en uitroeijen van stompen aan de hand geeft ter bespoediging van het werk, om er namelijk fikschweg den brand in te steken, — dit is echter onzes erachtens minder aan te raden: *Vooreerst*, om dat de omgehouwen boomen en stompen niet zoo gaaf wegbranden, dat men niet zou behoeven opteruimen, — welk werk als nu dubbel moeijelijk gemaakt zoude worden *door de asch* van het verbrandde hout en *het veen;* om nu, ware zulks mogelijk, deze moeijelijkheden voor te komen, meenen wij dat het niet ongeraden zoude zijn, om het omgevallen hout en de stompen op te ruimen, van welke werkzaamheden, wij, om moderaat te zijn, met den hierboven aangehaalden schrijver, de kosten gelijk stellen met die der velling.

Wat de berekening van het delven aangaat, dezelve komt ons te gering voor, hetwelk welligt daaraan toe te schrijven is, dat men in de berekening eene bijzonderheid van gewigt heeft over het hoofd gezien, te weten; dat men, om eene gelijke diepte van 4½ voeten te verkrijgen, op sommige plaatsen, door *hoogten* of *zoogenaamde ridsen* graven moet, hetwelk natuurlijk de kosten van het delven aanmerkelijk moet vermeerderen. Daarenboven vermeenen wij, dat de diepte van 4½ voeten te gering zoude zijn, om een goed vaarwater van 600 kettingen te

kunnen daarstellen, vooral daar hetzelve door scheeps-ponten moet bevaren worden. Veiliger komt het ons voor, wanneer men de berekening maakte op *zes* voeten, terwijl men het achteruitbrengen van den grond, door de moeite en tijd welke het uitdelven vereischt, stellig berekenen kan op twee-derde van het werk. Het spreekt van zelf, dat, door het een en ander, zoo even aangevoerd, de kosten aanmerkelijk hooger zullen komen. — Wij kunnen tevens niet nalaten optemerken, dat, naar ons inzien, ter oorzake van de voorgedragene moeijelijkheden, ook het tijdsbestek van *twee* jaren zoude moeten gewijzigd worden, aangezien hetzelve veel te kort is, hetgeen ieder deskundige gereedelijk zal toestemmen. — De geëerde schrijver meent dat een getal van 115 a 120 koppen slaven, tot de uitvoering der werkzaamheden genoegzaam zoude zijn: ons echter komt ook dit aangenomen getal te gering voor, en wij zouden het zekerheidshalve liever tot op 150 koppen willen uitstrekken. — De schrijver trouwens schijnt niet gedacht te hebben aan gebeurlijke zaken; bijv.: ziekte, het niet volbrengen van de opgelegde taak, enz., waardoor natuurlijk het werk vertraagd en tevens de kosten vermeerderd moeten worden; gaarne willen wij nogtans toegeven, dat het werk toch eenmaal ondernomen zijnde, men door toevoeging en vermeerdering van arbeiders en geld, in het te kort komende zoude kunnen voorzien; wij vermeenen evenwel dat het ordelijker en beter is, om *vooraf* zijne berekening zoo juist mogelijk te maken.

Met onderwerping aan beter oordeel, gelooven wij voor ons, dat het doelmatiger zijn zoude om eene somma van plus minus *f* 80,000 te besteden *tot verbetering der oude vaart*, welke wij vermeenen dat daarvoor zeer vatbaar is; men stelle slechts alle

voorordeelen ter zijde, en vertrouwe het bestuur over het werk aan het toevoorzigt van eenen bekwamen man, — men bezige bij voorbeeld een aantal van 100 koppen slaven *gedurende twee jaren* tot het verbreeden van deze vaart, dan zoude menige hoek weggenomen, tevens de bogten in de Wanica Kreek grootendeels doorgestoken kunnen worden, terwijl de sedert het jaar 1834 aangevangene openkapping ter wederzijde als dan voltooid zoude zijn; ook het drijfwied zoude, zonder verder bezwaar voor de eigenaren van plantaadjen en gronden in Saramacca, weggeruimen zijn, en wel door de kommando-negers, die toch maandelijks op den post *Bakra-masanga* geleverd moeten worden, daartoe te bezigen. Het is bekend, dat dit drijfwied grootendeels uit de *Saramacca*, *Wanica*, en andere aan deze zijde liggende kreken voortkomt.

Eindelijk kunnen wij ons niet onthouden nog deze aanmerking te maken, dat, de onkosten, zoo wel *tot het daarstellen van eene nieuwe* of *tot het verbeteren der oude vaart*, niet alleen moeten gedragen worden *door de eigenaren van plantaadjen en gronden gelegen in Saramacca*, maar ook *door die genen, welke van onzen arbeid zouden moeten gebruik maken*, onder welke voornamelijk gerekend moeten worden de eigenaren of bezitters van houtgronden gelegen in de *Para*, *Coroupina* en *Tawaijkoura Kreken*.

Hier mede eindigen wij onze tegenbedenkingen over het graven eener nieuwe vaart van Saramacca, hopende dat het gewigt der zaak elk' deskundige aansporen zal, tot eene ernstige overweging van dezelve, en alzoo tot een bedaard onderzoek van het door ons gedaan voorstel.

IETS OVER DE BELASTINGEN.

Een afgeluisterd gesprek.

A. . . . . . . Het zal zich wel schikken.

B. Ik kan maar niet begrijpen hoe gij het kunt volhouden, dat de belastingen hier te lande *niet* drukkende zijn? Wanneer ik naga, hoeveel ik aan het land moet opbrengen in vergelijking van het weinige hetwelk ik jaarlijks verdien, dan laat ik mij niet wijsmaken dat dit niet *drukkend* is.

A. Bedaar, beste vriend! Ik beweer geenzins, dat het voor u en voor *menig' ander*, niet *moeijelijk* is, om de lasten behoorlijk optebrengen, of dat het niet *drukkender* voor *u* is dan voor *menig' ander*, maar ik spreek *in het algemeen*, en ik houde het vol, dat de *belastingen* die hier te lande geheven worden *niet zwaar zijn.*

B. Wel, nu verklaar ik ronduit, u niet te begrijpen, gij erkent dat het voor mij en *menigeen moeijelijk* is, om de landslasten optebrengen en durft nog staande houden, dat de belastingen niet *zwaar* zijn?

A. Goede vriend! gij begrijpt de zaak verkeerd. Men moet de *toepassing* nooit met de *zaak* zelve verwarren.

B. Ik bid u, verklaar u duidelijker, want ik weet niet van *toepassing*, maar wel dat wanneer ik op den bepaalden tijd, mijne landslasten, die volstrekt niet in verhouding staan met mijn inkomen niet betale, dadelijk de *sommatie* bezorgd wordt.

A. Niet meer dan billijk, wij moeten op zijnen tijd de lasten opbrengen; dit is de eerste pligt van den burger, daarvoor geniet hij zijne regten, de bescherming van het koloniaal bestuur, enz. enz., maar gij werdt op het regte punt gevoerd, toen gij zeidet dat de belastingen niet met *uwe inkomsten* in ver-

houding staan en alzoo ten uwen opzigte ongeëvenredigd zijn.

B. Welnu, gij ziet toch dat ik gelijk heb.

A. Neen beste vriend! laat ons niet van den text afraken; gij beweerdet dat de belastingen over het algemeen, *zwaar* zouden zijn, en dit sprak ik u tegen; — ten aanzien van uwe opmerking dat de lasten ongeëvenredigd zijn, hebt gij gelijk.

B. Derhalve . . . .

A. Behou uwe rede, goede vriend! laat mij u eerst het een en ander behoorlijk uiteenzetten, en dan kunt gij zooveel in het midden brengen, als het u belieft.

B. Ik ben geheel gehoor.

A. De belastingen zijn hier te lande volstrekt niet zwaar en wanneer wij Holland daarbij in vergelijking brengen, dan moeten wij bekennen, dat wij in dit opzigt zeer gelukkig zijn; doch de *regeling der belastingen* doet den minkundige veronderstellen dat zij *zwaar* zijn, naardien *de hooge klasse*, over het geheel genomen, mindere belastingen hier te lande opbrengen, dan de *geringe* burgers, en wel omdat de belasting van het hoofdgeld, waaraan ieder onderworpen is, gelijkelijk door elken ingezetenen, zonder onderscheid moet opgebragt worden.

B. Dat is immers het geen ik zeg: een rentenier, die van zijne interessen leeft, en anderen die zeer groote inkomsten hebben, en voor het overige geene vaste goederen of slaven aankoopen willen, betalen per hoofd *f* 5 in het jaar, en ik arme drommel moet evenveel opbrengen, ofschoon ik geen honderdste part verdien van hetgene de rijken jaarlijks genieten.

A. Gij ziet nu immers wel in, dat de *onevenredigheid* in het stelsel van belasting, het doet voorkomen, als of dezelve *bezwarend* zoude zijn.

B. Maar beste vriend! op hoedanige wijze, zal zulk eene moeijelijke zaak kunnen verbeterd worden?

A. Ja dat is niet zeer gemakkelijk, maar indien ik mij niet bedrieg, geloof ik dat zij grootendeels zal kunnen verholpen worden, ingeval het hoofdgeld een weinig verminderd werd, en daarentegen eene belasting konde worden ingevoerd op het mobilair en op al hetgene *weelde* kan genoemd worden, dan zoude degenen, wier inkomsten groot zijn en die dus naar die mate leven, zooveel kunnen opbrengen, waardoor de mindere klasse eene aanmerkelijke verligting zoude kunnen ondervinden.

B. Waarachtig, gij hebt gelijk, en ik houd mij overtuigd, dat elk opregt en weldenkend mensch, daaraan zijne goedkeuring zal hechten. God geve, dat onze Gouverneur daarop indachtig gemaakt worde, dan zullen wij voorzeker geholpen worden. — Ik dank u intusschen dat gij mij het een en ander uiteengezet hebt, nu zal ik niet meer klagen, maar hopend wachten.

Aan den Uitgever van den Kolonist!

Reeds lang heb ik het voornemen opgevat om, op mijne beurt, ook eens een stukje in de Kolonist te plaatsen, welk Tijdschrift ik telkens met veel belangstelling en genoegen lees en herlees: doch het ontbrak mij aan stof.

Thans echter heb ik gelegenheid gevonden mijn voornemen ten uitvoer te brengen, met de inzending van het onderstaand stukje, hetwelk ik letterlijk uit het Nederlandsch Magazijn dat voor mij ligt, afgeschreven heb, in de aangename verwachting, dat hetzelve waardig gekeurd moge worden, om in evengemeld Tijdschrift te worden opgenomen.

L.

DE VANILLE.

Van alle specerijen is de *Vanille* de aangenaamste en meest algemeen gezochte. Intusschen zijn er ook weinige, waarmede men minder algemeen bekend is. Het is in de landen van middel-Amerika, onder de zon der evenachtslijn, daar waar het leven zich over de gansche bezielde natuur met meerdere werkzaamheid verspreidt, waar de vleugels der vogelen met schoonere kleuren prijken, waar de bloemen welriekender, de vruchten smakelijker en de sappen der planten krachtiger zijn, dat de *Vanilleplant* groeit.

Intusschen wast zij niet even goed in al de landen, welke de verzengde luchtstreek bevat. Zij bevindt zich uitsluitend op de oevers der groote meren, op de lage en moerassige kusten, die gestadig door de baren der zee overstroomd en daardoor met een slijkerig vocht bedekt worden, en op de meer koele oevers der beken; bovendien moeten deze plaatsen echter nog met hooge en digte bosschen bedekt zijn. Al deze omstandigheden zijn onmisbaar noodig tot het ontstaan, de ontwikkeling en den bloei der Vanilleplant.

Terstond na hare geboorte neemt de Vanilleplant, even als alle klimmende planten, al kruipende hare rigting naar den naastbijgelegen boom. Zoodra zij den steun bereikt, dien zij noodig heeft om zich te verheffen, omvat zij hem met hare buigzame ranken, rolt zich met hare talrijke draden of vezels om de twijgen en om de hoogten der schors, en snel opklimmende, mengt zij spoedig hare bladen met de hoogste boomtoppen en vormt met dezelve de groene kruin des wouds. De twijgen der Vanilleplant zijn groen, van de dikte eens kleinen vingers, van binnen gevuld met een kleverig vocht, en van afstand tot afstand

met knoopen voorzien. Uit elk dezer knoopen schiet een blad en eene rank uit. De bladen, die, hoe minder in getal ook hoe grooter zijn, zijn gewoonlijk van negen tot tien duim lang en van drie tot vier duim breed. Zij zijn langwerpig ovaal, spits toeloopende, helder groen, zacht, glad en derwijze gebogen, dat zij eene volmaakte goot vormen. De ranken, die bijna als die des wijnstoks uitzien, zijn eenvoudig en loopen aan het eind in draden of vezels uit. De bloesem groeit alleen op de meest regtop staande takken. Deze bloesem, groot, schoon, onregelmatig, van binnen wit, groenachtig geel van buiten en in trossen zamen groeijende, ontluikt in de maand Mei en heeft dit zonderlinge, dat hij geenen reuk van zich geeft. Uit dezen bloesem vormt zich, als de vrucht der plant, een zaadhuis van zes tot zeven duim lang en van de dikte eens kleinen vingers, in de gedaante eener peul, welker binnenste met een rood specerijachtig merg bezet is, en een zwart, olie- en balsemachtig vocht bevat, waarin zich eene menigte kleine, zwarte en glansrijke korrels bevinden. Elke Vanilleplant draagt meestal omtrent vijftig dezer peulvruchten.

Op zichzelven staande, zou deze plant een naakt voorkomen hebben, maar met eenen anderen boom vereenigd, is zij schilderachtig schoon, en verhoogt meer dan eenige andere plant, het schoone aanzien der bosschen. Zij verspreidt door haren bloesem, hare bladeren en zonderlinge vruchten, verscheidenheid onder de eentoonige massa bladeren van een zelfde groen, en verbindt de boomen met elkander, door haar festoen om hunne als zuilen regtopstaande en naakte stammen te slingeren.

Het aankweeken van den Vanilleboom, die van zelven groeit in de plaatsen, waar hij wel gedijt,

vordert zelfs de allerminste zorg; daarentegen heeft men bij de bereiding van deszelfs vrucht, *de Vanille*, de grootste oplettendheid noodig. »In *Guijana*," verhaalt een natuurkundige, »wanneer men twaalf of meer Vanilles vereenigd heeft, rijgt men dezelve aan eenen draad van achteren en zoo digt mogelijk bij den steel, daarna stipt men dezelve herhaaldelijk in kokend water, ten einde ze te bleeken, hetgeen in een oogenblik geschiedt. Vervolgens spant men den draad, zoodat de daarop geregene Vanilles aan de stralen der zon blootgesteld zijn; daags daarna bestrijkt men met eene veder de Vanilles met olie, op dat dezelve langzaam droogen, niet zwart worden en steeds zacht blijven. Men wikkelt ze vervolgens in katoen, dat te voren in olie geweekt is, om te beletten dat de vrucht uit elkander valle. Terwijl zij aldus hangen te droogen, druipt er, uit het bovenste gedeelte, dat naar beneden hangt, eene hoeveelheid van kleverig vocht; men perst de vrucht een weinig om deze uitdruiping te bevorderen. Wanneer zij al haar vocht verloren hebben, worden zij bruin, week, half droog en krimpen meer dan drie vierden in. In dezen toestand laat men ze door de handen gaan, welke men vooraf met olie ingewreven heeft, en legt ze in een aarden pot om lang versch te blijven. Van tijd tot tijd ziet men er naar en zorgt, dat zij niet al te veel olie hebben, hetgeen haren aangenamen geur zou verminderen.""

In den handel zijn drie soorten van Vanille bekend, die eigenlijk slechts drie verschillende soorten van dezelfde vrucht zijn, en waarvan de meest geachte bekend is onder den naam, die haar de Spanjaarden gegeven hebben, van *loijale* of *wettige* Vanille. Wanneer men dezelve opent, is zij gevuld met een zwartachtig, dik, balsemgeurig vocht en met eene ontelbare menigte zeer kleine korrels; de reuk,

dien zij van zich geeft, is buitengewoon sterk en doordringend. Om den naam van *loijaal* te verdienen, moeten vijftig dezer zaadhuizen ten minste vijf oncen wegen; maar wanneer zij acht oncen wegen, dan duidt derzelver benaming van *excellent* of *uitnemend* aan, dat de Vanille den hoogsten graad van deugd bereikt heeft. De fijne, vlugtige en specerijachtige bestanddeelen der Vanille zijn zenuwsterkend, en door de prikkeling, welke zij in het menschelijk ligchaam verwekken, heilzaam, doch kunnen door een te sterk gebruik zeer schadelijk worden. Het meest bedient men zich van deze vrucht bij het bereiden van chocolade of ijs, ook wel van fijne spijzen, en somtijds heeft men ze ook als geneesmiddel gebruikt.

De Vanilleplant bevindt zich in overvloed te *St. Domingo*, *Guyana*, op de kusten van *Caracca*, *Carthagena*, van de baai *Campêche* en van de landengte van *Panama*.

Het is te bejammeren, dat de inwoners der kolonien, welker luchtstreek even zeer tot de aankweeking der Vanille geschikt is als de door ons opgenoemde plaatsen, niet getracht hebben deze kostbare plant op hunnen grond over te brengen, te meer daar de kosten van planting en aankweeking slechts zeer gering en spoedig beloond zouden zijn.

EENIGE VRAGEN.

1o. Indien het eene waarheid is, dat de achteruitgang van den Landbouw toe te schrijven is aan het gebrek aan werkende handen, zoodanig dat het noodzakelijk zoude zijn, om, door middel van eene kolonisatie van vrije personen, inzonderheid van Europeanen, in tijds te trachten dat gemis aan arbeiders te vergoeden en de Kolonie alzoo aan eenen gewissen

val te onttrekken, dan vragen wij: of het niet in het belang van de algemeene zaak zijn zoude, ingeval er termen konden gevonden worden om aan de bepaling ten aanzien der storting eener recognitie van ƒ500:— door vreemdelingen, welke burgers dezer Kolonie verlangen te worden, eenige wijzigingen, zoo niet geheele intrekking, toe te brengen?

2o. Wordt het als waarheid aangenomen, dat het *onbepaald Crediet*, eene der hoofdoorzaken is van den achteruitgang der ingezetenen, en wil men het erkennen dat de meeste personen, het crediet verleenende aan de zoodanigen welke niets bezitten, zulks daarop gronden, dat de schulden van deze, door hunne bloedverwanten zullen worden voldaan, zoodra de vervolging tot *corporele apprehensie* zal zijn voortgezet, dan wenschen wij onderrigt te worden: of het niet in het belang van zeer vele huisgezinnen; tot wegneming van zeer vele onredelijke handelingen en tot beperking van het *onbepaald Crediet*, hetwelk zoo vele nadeelige gevolgen met zich voert, zijn zoude, ingeval er bepaald konde worden, dat wanneer er bij de executie voldoende bewezen zal zijn, dat de debiteur *geene* goederen bezit, er tegen hem geene verdere vervolging zal worden toegelaten, op grond, dat het Crediet, op de gegoedheid of naar de financieele waarde van den burger moet worden verleend en niet op hoop van de voldoening der bloedverwanten, waardoor zoo menig onervaren Jongeling het slagtoffer van onweldenkenden geworden is? Zoo neen, zoude er dan geen ander middel opgespoord kunnen worden om de verderfelijke uitvloeiselen van het alhier heerschend onbepaald Crediet, zoo niet geheel, dan toch grootendeels te stuiten?

3o. Behoort het onder eene welgeordende maatschappij, dat eene *klassificatie* onder de burgers besta en leert de ervaring het, dat men hier te lande

kan dezen regel in het algemeen, het oor niet leenen wil en uit dit euvel zeer vele misbruiken en redenen tot aanstoot, schier dagelijks geboren worden, zoo verlangen wij te weten: of er geene middelen bestaan om ieder, althans verre de meesten, op eene gepaste wijze, tot zijnen kring te brengen en alzoo die orde in te voeren, waardoor het verband der burger-maatschappij gehandhaafd worde?

4o. Is het niet te loochenen, dat de omgang der kinderen op de scholen overvloedige gelegenheid geeft, tot het overerven van besmettelijke ziekten, zoo vragen wij: of het niet noodzakelijk zoude kunnen geacht worden, dat er jaarlijks een opzettelijk geneeskundig onderzoek naar de *physique* gesteldheid der ter school gaande kinderen plaats grijpe, — ten einde voor te komen dat eene te verregaande toegeefelijkheid, de bron worde van de wreedste folteringen, waaraan het ouderhart, zoude kunnen worden en vaak wordt prijs geven?

5o. Erkennen wij het, dat het aanplanten, vooral van *oranje-boomen*, niet alleen tot versiering der straten strekt, maar tevens tot eene bescherming dient tegen de vinnige stralen der brandende zon en niet minder bijdraagt, om de gezondheid te bevorderen, zoo veroorlooven wij ons het voorstel: of het niet met het algemeen verlangen zoude kunnen overeengebragt worden, om, ieder bewoner van huizen uittenoodigen, een zeker getal *oranje*-plantsoenen den Lands-directeur aan te schaffen, ten einde hem daardoor in staat te stellen, de straten *behoorlijk* en *geregeld* te beplanten?

6o. Daar er eene bepaalde Houtmarkt aan den Waterkant, van af de Joodenbreede-Straat tot aan de Steenbakkers-Gracht aangewezen is, en het houden van Houtmarkten op erven gelegen tusschen de Oranje-Straat en de Platte-Brug, evenwel plaats vindt, waardoor, behalve de ontsiering van het gezigt der stad, gelegenheid gegeven wordt tot schroomelijke handelingen aan zijde der slaven, die tot bewaking der houtwaren worden daargesteld, zoo opperen wij de bedenking: of het tot voorkoming van verderfelijke gevolgen, niet in het belang der houtverkoopers zelven zijn zoude, om de bedoelde markten te verplaatsen?

W. D. B.

DE KOLONIST.

Staat- Land- en Huishoudkundige Beschouwingen.

BESCHAVING — OPVOEDING — WETGEVING.

Wat men ook van den bloei en de welvaart eens lands, van het geluk der burgers moge zeggen; uit welke bronnen men het laatste vooral wil putten: dit is zeker, dat het welzijn der burgermaatschappij gegrond moet wezen op deugd en goede zeden. Waar deze niet geëerbiedigd, niet gewaardeerd worden, daar is het land, bij allen uiterlijken bloei, diep ongelukkig; bij de strengste handhaving der wetten, hoogst onveilig; en bij alle moeiten om verbeteringen in dit of in geene opzigt daar te stellen, de uitkomst verijdeling. — Geen wonder derhalve, dat men, schier overal, daarin in gevoelen overeenkomt, dat de grond waarop eene regering moet worden gebouwd, zal zij duurzaam kracht bezitten, geen ander zijn moet, dan die van goede zeden, voorbereid door *beschaving*, geschikt gemaakt door *opvoeding*.

Beschaving toch is die heldere fakkel, waardoor het ruwe en het onedele in het karakter der menschen wordt weggevaagd, en den burgers waardige begrippen van hunne verpligtingen doet erlangen, terwijl *opvoeding* bij het jeugdige geslacht, niet alleen kennis aankweekt, maar het hart vroegtijdig gewent aan- en opleidt tot- dien edelen zin, welke in vervolg van tijd, de zedelijke kracht des lands vermeerdert en op hechte grondslagen doet rusten.

Beiden zijn dus met hetzelfde oogmerk bezield, doch verschillen slechts in de voorwerpen harer bemoeijingen, zoodanig dat *beschaving*, als staatkundige opleiding, zich bepaalt tot personen van gevorderden leeftijd, terwijl *opvoeding* zich toewijdt aan de opkweeking der jeugd. — Moeijelijker is dus de arbeid der eerste en traag is zij in haren voortgang; doch zij bereikt evenwel, ondanks de tegenwerkingen van onkunde en vooroordeelen, niettegenstaande de veelvuldige zwarigheden met welke zij buitendien te kampen heeft, van lieverlede eene aanmerkelijke hoogte, en spreidt trapswijze hare weldadige uitwerkselen ten toon.

De boosheid van sommigen moge het licht der beschaving voor korten tijd verduisteren, ten einde daardoor den onkundige te misleiden en hem op eenen lagen trap van kennis te beperken; de waarlijk verlichte man, de bestuurder, die het geluk zijner onderdanen zich ten doel gesteld heeft, veracht die handelingen van onderdrukkers, en zorgt voor de daarstelling dier maatschappelijke inrigtingen, welke kunnen bijdragen, tot wegneming der nevelen van onkunde, tot vermeerdering van kennis en tot bevordering van nuttige en heilzame oogmerken.

Door zulk eene bemoeijing verschaft hij aan ieder de gelegenheid, om zijne vepligtingen te leeren kennen en vervullen; tracht hij de werkzaamheid bij de mindere klasse optewekken, en alzoo aan de welvaart, wezenlijk geluk te paren.

Hij daarentegen, die de beschaving verwerpt, moge voor een' tijd lang, het oor ontzeggen aan de lessen der zedelijkheid, en de voorlichting inroepen dergenen, welke zich met hem vereenigen: éénmaal ziet hij door inwendige beroerten, hem het gezag ontnomen, het volk aan weerspannigheid overgegeven,

en zich de verachting en den haat van weldenkenden op den hals gehaald.

Gelukkig dus het land, welks bestuurder de wetten der zedelijkheid eerbiedigende, het welzijn zijner onderdanen op de grondslagen van beschaving en opvoeding bouwt, — die wars van willekeur, en trots de vooroordeelen, de middelen aanwendt, welke het best geschikt zijn, om het algemeen volksgeluk, niet alleen voor het tegenwoordige, maar ook voor de toekomst te bevorderen. — Die zal voorzeker niet onverschillig zijn, omtrent het ontluikende geslacht, maar hetzelve trachten optevoeden tot nuttige burgers van den staat. Daartoe zal hij zonder twijfel zorg dragen, voor al die inrigtingen, welke aan het openbaar onderwijs zijn toegewijd, en verordeningen daarstellen, naar welke dat onderrigt moet worden gewijzigd, niet slechts tot vermeerdering van verstandelijke kennis, maar inzonderheid tot aankweeking van die ware godsdienstige gevoelens welke het hart veredelen. — Tot zulk een einde zal hij niet alleen waken, om aan de burgermaatschappij bekwame schoolonderwijzers te doen verschaffen, maar inzonderheid om het toezigt voor dat onderwijs op te dragen aan zoodanige mannen, wier kunde eene verbeterde opvoeding waarborgt.

Op zulk eene wijze arbeidt men, met ieder oogenblik, om de burgerij op het standpunt te brengen, waarop hetzelve behoort geplaatst te worden, om het genot van welvaart en volksgeluk te genieten en veerkracht te bezorgen aan het staatsbestuur, welks wetten *gelijken* tred met de beschaving houdende, geëerbiedigd en gewillig nagekomen worden.

Beklagenswaardig is het land, waar zuivere begrippen onder de burgers zijn doorgedrongen, en de wetten nogtans de oude vooroordeelen en gebruiken aan-

kleven; — waar de verordeningen niet berekend zijn naar den geest der burgermaatschappij; — waar de instellingen, welke het maatschappelijk leven moeten wijzigen en de regten en pligten, waaraan regeerder en onderdanen onderworpen zijn, moeten voorschrijven, met de algemeene begrippen niet overeenkomen.— Daar toch wordt de maatschappij, die nu in beschaving is toegenomen, aan de grootste gevaren blootgesteld, naardien de wet als ongerijmd beschouwd, de eerbied voor dezelve ten eenenmale weggenomen wordt.

Behoudt de wetgeving daarentegen *gelijken* tred met de beschaving, — zijn de voorwaarden der burgermaatschappij in overeenstemming met de algemeene begrippen, — dragen dezelve de kenteekenen van den trap der gevorderde beschaving: dan verkrijgt het vertrouwen op het bestuur, de meest mogelijke kracht, en ieder burger voelt zich opgewekt, om gewillige opvolging te betoonen, aan alle verpligtingen, waartoe hij gehouden is, — dan is het Hoofd des Lands het voorwerp van elks liefde, hoogachting en eerbied, en mogen zijne bedoelingen den gewenschten uitslag missen, de onderdaan erkent nogtans den goeden wil en het edele beginsel, waaruit het oogmerk ontsproten is, en is bereid om mede te werken, ten einde zoo niet te verbeteren, dan toch het nadeelig uitwerksel in zijnen voortgang te stuiten. — Waar zulk een vertrouwen heerscht, daar is de regent magtig, ook bij het gering getal zijner burgers, want hunne borst, strekt hem tot een schild, als er onverhoopte aanranding van buiten zich mogt vertoonen, en hunne eendracht trotseert alle bedreigingen van elders, hoe geweldig die ook zijn mogen.

Gezegend Land! waar zulk een bestuurder de eer des volks uitmaakt; waar hij zich ten toonbeeld stelt

van ware pligtsvervulling, — waar hij, getrouw aan den Eed, eenmaal voor God gezworen, het roer van den staat bestuurt met de hand der regtvaardigheid, en wiens standvastigheid de aanslagen van vooroordeelen verbrijzelende, zonder aanzien des persoons, de gaven toedeelt, aan hen, die zich dezelve waardig hebben gemaakt, — wiens eerekrans gevlochten wordt met de bloemen van 's lands bloei en welvaart, en van 's burgers wezenlijk geluk!

Op zulk een' Bestuurder, moogt gij u beroemen *Suriname!* — Gij, tot wie het licht der beschaving is doorgedrongen, hetwelk u aanspraak heeft doen verkrijgen, op *al de voorregten*, welke daaraan zijn verbonden.

Met vertrouwen kunt gij het tijdstip verbeiden, waarop, uit den nacht van uwen verachterden staat, uit de morgenschemering van de u nog aanklevende vooroordeelen, uwe heilzon heerlijk zal verrijzen, en hare koesterende stralen verspreiden tot in de woningen van de geringsten uwer burgeren!

AAN DEN SCHRIJVER VAN HET STUK GETITELD: *TEGENBEDENKINGEN OVER HET GRAVEN EENER NIEUWE VAART VAN SARAMACCA.*

Goede vriend, wie gij ook zijn moogt, Salut!

Ik heb in het laatste nummer van den *Kolonist*, uwe meening gelezen, ten aanzien van het graven eener nieuwe vaart naar de rivier Saramacca, en moet bekennen, dat hoezeer gij in eenig opzigt de plank niet geheel mis hebt, gij echter in sommige gevallen, ten eenenmale van de wijs afgeraakt zijt. — Ik zal uw stuk op den voet volgen en u trachten aan te wijzen, waarin de waarschijnlijkheid in uw voordeel spreekt, doch tevens aantoonen, in welk opzigt de dwaling

uwe gevoelens aankleeft. — Denk echter niet, dat ik het orakel van *Delfos* ben; neen, beste vriend! Ik ben mensch en derhalve aan de onvolmaaktheid onderworpen. Stemt gij dus met mijne gevoelens niet overeen, of maak ik mij aan onwaarheden schuldig, welnu, tik mij maar fiks-weg op den vinger, en als gij gelijk hebt, dan verzeker ik u, dat ik zwijgen zal als een mier! — En nu ter zake:

Vooreerst zegt gij, dat de grondoorzaak van de slechte vaart, in *geenen deele* gelegen is in de *onderscheidene bogten* van het *Saramaccaansche Kanaal*, maar veeler en grootendeels in de botsing der beide met elkander zich vereenigende vloeden der rivier *Suriname* en *Saramacca*, en welke botsing door eene *nieuwe regthoekige* vaart niet weg te krijgen is.

Ik wil u dit laatste gaarne toegeven, maar ook voor vast stellen, dat gij *in het eerste gedeelte* een *mispunt* gemaakt hebt, want het is eene waarheid, van welke een ieder, die het kanaal van Saramacca kent, (al moge hij dan ook geen *eigenaar van gronden* in dat *district* zijn,) doordrongen is, dat juist de *onderscheidene bogten* de grond-oorzaken uitmaken van de slechtheid der vaart, zoo dat het overbodig is, iets naders daaromtrent in het midden te brengen; terwijl ook degenen, welke met dat kanaal niet bekend zijn, gemakkelijk bij zich zelven kunnen nagaan, dat *kronkelingen*, vooral wanneer de grond uit zand bestaat, aan eene vaart belemmering te weeg brengen en ondiepten veroorzaken, inzonderheid wanneer daarbij nog komt, dat twee vloeden tegen elkander aanvloeijen, en alzoo botsing veroorzaken. — Hieruit vloeit dus voort, dat die botsing het kwaad *verergert*, doch in geenen deele als *oorzaak* van hetzelve beschouwd kan worden.

Wat uwe *tweede* aanmerking betreft, namelijk: dat door de voorgedragene nieuwe vaart, de afstand

weinig verkort zoude worden, daarop moet ik aanvoeren, dat zulks geen punt van verschil kan uitmaken, daar de schrijver *over de middelen tot verbetering der vaart*, alleen op het oog had, om *een goed werk* te doen verrigten, waardoor de *Eigenaren van plantaadjen in Saramacca* bevrijd zouden kunnen worden, van den last om jaarlijks *goede* slaven te verschaffen, ten einde *slechten arbeid* te verrigten; terwijl hij daarbij heeft gevoegd dat wanneer de nieuwe vaart tot stand konde worden gebragt, men spoediger de reis zoude kunnen doen, aangezien de negers de *riemen* zouden kunnen gebruiken, dáár, waar zij zich thans van *touwen* of van *parels* moeten bedienen, om aan de vaartuigen voortgang te bezorgen.

Ten aanzien der *derde* bedenking, dat de opgegevene som van *f* 80,000. — niet voldoende zoude zijn. om de kosten te bestrijden, en zulks gemakkelijker ter nedergesteld, dan op den duur volgehouden kan worden, moet ik u indachtig maken, dat gij tot staving daarvan slechts hebt bijgebragt, dat het *verbranden van het gekapte hout ongeraden is*, en men veel liever, hetzelve zoude moeten opruimen, waarvan de kosten, door u gelijk gesteld worden met die der velling, welke begroot zijn geworden op *f* 1,800.

Dit bedrag is dan toch op de geheele berekening van zoo weinige beteekenis, dat men hetzelve, indien men met beleid te werk gaat, wel zoude kunnen vinden uit de kosten van het opzetten der dammen, aansteken der banken *als anderzins*, welke begroot zijn op *f* 18,600.

Wat uwe veronderstelling aangaat, dat men bij de berekening van het delven, *eene bijzonderheid van gewigt* zoude hebben over het hoofd gezien, namelijk: dat men op *sommige* plaatsen, door *hoogten* of *zoogenaamde* ridsen moet graven, hetwelk de kosten aan-

merkelijk moet vermeerderen; hierop moet ik u vragen of gij wel indachtig geweest zijt, op de *menigvuldige laagten* en *zoogenaamde zwampen*, alwaar de diepte meer dan overvloedig is, en dus het werk gemakkelijk maakt?

Met betrekking tot de aanmerking dat het tijdsbestek van *twee* jaren, tot voltooijing van het werk, zoude moeten gewijzigd worden, dewijl men niet zoude gedacht hebben aan *gebeurlijke* zaken, zoo als b. v. b. ziekte, enz—, en het *ordelijker* en *beter* is, om *vooraf* zijne berekening zoo juist mogelijk te maken, zij u gezegd, dat ik gaarne orde en netheid in zaken zie, en erkennen wil dat *ziekte* onder *gebeurlijke* zaken moet gerangschikt worden, maar, beste vriend! zult gij het ook niet als waarheid willen aannemen, dat daar *zieke dagen* altijd van de berekening worden gedecorteerd, dezelve alzoo op de begrooting der kosten, geenen invloed kunnen hebben? — Dat men, volgens uwe meening, met 150 koppen slaven spoediger het werk zal kunnen afdoen, dan met 115 a 120, — wil ik toegeven, maar dit zal toch ook op de *berekening* der kosten geen verschil daarstellen, maar alleen kunnen bijdragen om het werk binnen den opgegevenen tijd van *twee* jaren te voltooijen.

Nopens uwe bemerking ten aanzien der diepte van het kanaal, stem ik u gaaf toe, en wil gereedelijk het gevoelen omhelzen, dat om een goed vaarwater van 500 kettingen te kunnen daarstellen, vooral wanneer hetzelve door zoogenaamde *matrozen-ponten* moet bevaren worden, eene breedte van *zes* voeten noodzakelijk is, en daardoor eene vermeerdering op de begrooting der kosten moet worden bewerkstelligd, welke dezelve welligt tot op nagenoeg *f* 100,000 zal doen rijzen, doch wij gelooven ook, dat ingeval het plan door hooger hand goedgekeurd mogt worden, daaromtrent geene zwarigheid zal bestaan.

Eindelijk moet ik u doen opmerken, dat indien *ik eigenaar* was van gronden in Saramacca, ook met u, zoude wenschen, dat *anderen*, *die van onzen arbeid gebruik zouden kunnen maken*, of liever, die door het *nieuwe* kanaal zouden willen varen, een gedeelte der kosten betalen, waardoor onze post, met wat *minder*, zoude kunnen belast worden; maar beste vriend! dit zoude inhaligheid kunnen verraden, want, ingeval door het aanleggen eener nieuwe vaart, de kosten voor de eigenaren van plantaadjen in Saramacca, voortvloeijende uit de jaarlijksche levering van een zeker getal zoogenaamde *kommando* slaven, *vermeerderd* zouden worden, dan zouden er rederen van beklag bestaan; maar aangezien men berekend heeft, dat bijaldien de Particuliere West-Indische Bank, tot de beleening der vereischte gelden zoude kunnen overgaan, de jaarlijksche aflossing, voor iederen eigenaar nagenoeg *gelijk zal staan*, met het verlies aan slaven, naar de tegenwoordige manier van onderhoud des kanaals: zoo is het buiten tegenspraak, dat de eigenaars *voordeel* zullen hebben bij het daarstellen der nieuwe vaart, naardien zij een zeker aandeel in de jaarlijksche aflossing opbrengende, zulks vergoed zullen zien, in het *behoud* hunner slaven, die op de plantaadjen arbeidende, de *uitgaven rijkelijk zullen opleveren*; — terwijl volgens den tegenwoordigen stand van zaken, de effecten ten eenenmale derven moeten, het werk der negers, welke onderscheidene maanden op *kommando* moeten gezonden worden, *zonder daarvoor iets anders te hebben* dan een kanaal, hetwelk *niet zonder gevaar*, *althans zeer vele belemmering*, kan bevaren worden; waaruit dus van zelf voortvloeit, dat niemand anders, dan de eigenaren van plantaadjen in Saramacca, de kosten moeten opbrengen tot het daarstellen der nieuwe vaart, van

welke *zij* inzonderheid, *gemak en voordeel* zullen genieten.

Ik zoude hiermede kunnen besluiten, ware het niet, dat ik mij gedrongen gevoelde, u mijn waarde vriend! eene gemoedelijke vraag te doen. — Zij is deze: of het u ernst ware, toen gij het voorstel deed, of het niet *doelmatiger* zijn zoude, om in plaats van voor *f* 80,000 — een *nieuw* kanaal te graven, *die som te bezigen, tot verbetering* der *oude vaart?* — Wanneer gij uwe hand op het hart legt en de vraag *bevestigend* beantwoordt, dan zal ik mij de moeite geven, om eens nader daarop terug te komen, en tevens iets daarbij voegen, zoo omtrent den *bekwamen* man, aan wien het toevoorzigt moet gegeven worden, om in tijd van *twee* jaren met 100 koppen slaven, die *verbetering te bewerkstelligen*, als met betrekking tot de in 1834 *aangevangene openkapping*, het *drijfwied*, de *kommando-negers* die op den post *Bakkramasunga* maandelijks moeten geleverd worden enz. enz.

Intusschen noem ik mij,

Uw. toegenegene,

H. v. d. D.

MIDDELEN OM HET GEBREK AAN KOST TE VERBETEREN EN IN HET VERVOLG VOORTEKOMEN.

Aan den Uitgever van het Maandschrift DE KOLONIST.

Mijn Heer!

Met veel genoegen en belangstelling lees ik steeds uw Tijdschrift, en ontwaar daarin vele nuttige wenken ter bevordering van den bloei en de welvaart van dit wingewest, doch iets bepaalds ten opzigte van het gebrek aan onze zoo onontbeerlijke banannen,

heb ik, tot nog toe, vergeefs afgewacht, en hoe dankbaar zoude elk beheerder van plantaadje, de aanwijzing van een middel, ter voorkoning van volslagen gebrek daarvan, niet ontvangen?

Vergun mij dus een plaatsje in uw geacht blad om deswegen mijne gedachten te mogen te kennen geven!

In het *eerste* stuk uws *elfden* nummers wordt er, even sierlijk als krachtig, menig' nuttigen wenk gegeven over den vervallenen staat dezer volkplanting, (hoewel de aanhaling wegens den *Noord-Amerikaanschen koophandel* aldaar, als ongerijmd, liever achterwege had behooren gelaten te worden;) dan de steller voert aan iets over de *schaarschheid van kost*, naar aanleiding waarvan hij, als te vergeefs voorzieningen daarin hebbende afgewacht, als een geschikt middel van herstel, de voortplanting van banannen aanbeveelt, welke hij beweert niet alleen *eene weldaad voor de Kolonie* te zullen zijn, maar ook dat deze voortteeling *groote voordeelen* ten gevolge zoude hebben.

Wat het weldadige dezer onderneming betreft, dit beaam ik volkomen, zoo echter de voorspelling dat er groote voordeelen daarvan te behalen zijn, op de minvermogenden is toegepast, kan ik mij daarmede niet vereenigen: daar de steller (volgens mijne veronderstelling) de tegenwoordige prijzen van *veertig* à *vijftig* centen per bos tot maatstaf heeft genomen, zonder te bedenken, dat, wanneer er genoegzame banannen voor de consumtie aanwezig zijn, met moeite slechts *twaalf*, *hoogstens zestien centen* voor *een bos* te bedingen is, hetgeen ter naauwernood de kosten van het kappen en transport goed maakt; — ook behoort er meer toe ter voortteeling van banannen dan voor den vrijman of voor de minvermogenden

bereikbaar is; — *vooreerst:* wil men eenige kroppen er uit halen, zoo behoeft men *goed land, dat nog niet ontgonnen is*, en zulk land is in de nabijheid van Paramaribo schaars te vinden; — en is men gelukkig genoeg dit te vinden, dan komt men aan de polderwerken, verdere bedelvingen, aanleggen van sluizen, die een aanzienlijk kapitaal vereischen.

Dit heeft de meergenoemde steller in zijne vlugtige schets, (ten dezen opzigte) zeker niet ingezien; en ik vermeen, daar wij beiden van hetzelfde beginsel, uitgaan, namelijk: *nuttig te zijn*, hem hierin *zonder aanstoot*, te *mogen* en te *moeten* tegenspreken, daar anders de vlugtige arbeider op eenen dwaalweg zoude kunnen gebragt worden, waardoor *hem*, zoo wel als anderen, die zich aan hem zouden willen spiegelen, de moed geheel ontzinken, en het vuur dat wij ten goede trachten te ontvonken, intedeel verteerend worden zoude. Mijne bedoelingen strooken allezins met die des geachten stellers; — goede wil ik stichten, en daarnaar streef ik; — men zie daarom niet op de sierlijkheid van stijl of op uitgezochte woorden, want de Nederduitsche taal is de mijne niet. Een vijf-en-twintigjarig genoeglijk verblijf in deze volkplanting heeft haar voor mij dierbaar gemaakt, en haar belang, hare welvaart en bloei, zijn onderwerpen die mij steeds na aan het hart liggen. Dan genoeg hiervan en ter zake:

De aangehaalde schrijver merkt *te regt* aan, dat het gebrek aan kost grootendeels moet toegeschreven worden aan het *vervallen* en *opbreken* van zoo vele plantaadjen die vroeger de bronnen van kost waren; dit bewijst dat die plantaadjen, door de leverantien van kost, geen' stand konden houden en die stelling van den (anders) kundigen schrijver is bij gevolg onjuist.

Sedert mijn vroegste verblijf in deze Kolonie, is er immer meer of min, *gedurende twee à drie maanden in het jaar*, gebrek aan kost geweest, en doctor KUHN (*zaliger gedachtenis*) zegt in zijne *vermaarde BESCHOUWING VAN DEN TOESTAND DER PLANTAADJE SLAVEN*. »*dat in dit land, waar er zoo overgroote* » *vruchtbaarheid heerscht, men zich ten hoogste ver-* » *wonderen moet van schaarchste van kost te hooren*," deze aanmerking is zeer juist, en ofschoon die *beschouwing* overigens uit *laster* en *onzin* bestaat, en daarom aan de vergetelheid behoort te worden prijs gegeven, strekt nogtans het aangehaalde tot bewijs dat reeds in den tijd toen al de plantaadjen in bloei en welvaart verkeerden, er soms gebrek aan kost heerschte, — hoe moet het dan nu daar mede gelegen zijn, daar men de meesten der kost gevende effecten heeft gesloopt? En welke rampzalige gevolgen zijn wij niet te wachten, zoo er van hoogerhand geene *krachtige* en *spoedige* voorzieningen te werk gesteld worden!

In het begin dezes jaars is er van wege de hooge overheid eenen onder presentatie en des noods prestatie van eede interigtenen staat der kost gronden van elk effect gevraagd en vervolgens ingediend; zoo wij hoopten had dit ten doel om het gebrekkige daarvan te verbeteren, doch tot heden heeft men van den uitslag, volstrekt niets vernomen; sommigen gissen dat het getal akkers banannen aangegeven, genoegzaam voor de bevolking zoude zijn; — doch de aanhoudende behoefte sedert dien tijd bewijst immers het tegendeel? En hoe ligt kan het Gouvernement, met de beste bedoelingen, ter oorzake eener verkeerde schaamte van dezen of genen, hierin niet misleid worden? Niet dat de een of ander opgever zich aan meineed zoude schuldig maken, neen! maar welligt

akkers banannen opgeven, die weinig of geene vrucht dragen; ook kan de opgever, in zijn voornemen om de opgegevene hoeveelheid akkers kost, gedurende dit jaar, bij te brengen, door omstandigheden te leur gesteld worden, of ook wel verbinderd door andere werkzaamheden ten voerdeele van het hoofd produkt, waarvan hij vroeger de noodzakelijheid niet had ingezien; — maar, — het onderzoek omtrent de ingediende opgaven, en de naleving der heilzame wetten ten deze, behooren niet tot mijne attributen.

Onze geëerbiedigde Gouverneur Generaal tot wien wij met hoop en vertrouwen opzien, die zoo als alom bekend is, steeds bezield is met den besten wensch voor het heil dezer gewesten, zal met de hem eigene, ronde en krrchtige handelwijs, dezen gordiaanschen knoop doorhakken, en zoodanige maatregelen nemen, waardoor wij van het toenemende kwaad, (*de gedurige vermindering van kost*) langzamerhand, geheel bevrijd zullen kunnen worden.

De hagchelijke omstandigheden waarin wij verkeeren, vereischen doelmatige middelen, en hoe ongaarne men daartoe overgaat, moet alle toegeefelijkheid voor de roepstem des algemeenbelangs wijken; en de zekerste weg ter wegneming van het heerschende gebrek is mijn erachtens:

1o. Dat, *zonder verwijl*, *van hooger hand*, *deskundige* en *trouwe* lieden aangesteld worden, die *op onderscheidene tijden van het jaar*, de kostgronden op iedere plantaadje naauwkeurig moeten onderzoeken.

2o. Dat bij deze schouwing, *zonder aanzien van persoon*, van de bevinding der kostgronden aanteekening gehouden worde, met vermelding *hoeveel er ontbreken mogt*, om *naar een' bepaalden maatstaf gerekend*, *voor iedere plantaadjemagt*, *toereikend te zijn*, terwijl dat ontbrekende, *binnen eenen bij eene wet te bepalenen tijd* bijgeplant moet worden.

3o. Dat de beheerders van plantaadjen, die door hare legging aan zee of elders, ongeschikt zijn om den benoodigden kost te cultiveren, aanwijzing doen, *van welk effect zij den kost voor hunne slaven aankoopen*, en tevens de beheerders dier effecten, welke die leverantien van kost aannemen, genoodzaakt worden, *naar rede daarvan*, zoo vele akkers meer in cultuur te houden, die alsdan beschouwd zullen moeten worden als *de kostgronden van die effecten*, *waaraan dezelve den kost leveren*, zoo dat de kost-koopende-plantaadjen, *zonder botsing*, *het geheele jaar door*, over hare behoefte kunnen beschikken; — en

4o. Dat om voortekomen dat zoodanig eene betrekking, *die het heil dezer volkplanting ten doel hebben moet*, niet in *willekeur* of in *onverschilligheid* ontaarde, eene commissie benoemd worde, aan dewelke al de bedoelde deskundigen verpligt zullen zijn, hunne opname der kostgronden, *ter beoordeeling*, intezenden.

Deze maatregel zal, *in het begin*, door velen afgekeurd worden en wel *om vele redenen*, waarvan de voornaamste zal zijn, dat *waar kost aangebragt wordt*, *minder suikerriet geteeld kan worden*, *hetgeen derhalve eene vermindering in de recoltes te weeg brengen zoude*, maar *daarentegen* zal de Kolonie van kost voorzien zijn, en de jaarlijksche onkosten van *gort* en *rijst* die, telken jare, als substituten van *bananen* aangekocht worden, niet meer te pas komen, zoo dat het verschil weinig of liever niets zal uitmaken, zoo al niet de resultaten voor de plantaadjen voordeeliger zouden uitvallen.

Men vergeve mij mijne vermetelheid, zoo ik in mijne vervoering om *ten algemeen nutte* iets bij te dragen, zekere grenzen heb overschreden; men wijte zulks niet toe aan het denkbeeld, *als ware men zonder mij niet op den regten weg gekomen*, noch

verdenke men mij, als of ik *ten wegwijzer wilde dienen;* ik heb slechts getracht, *met de meeste bescheidenheid*, doch *onbewimpeld*, mijne gevoelens over dit *koloniaal gebrek* aan den dag te leggen; eenig goed, hoe gering ook, voor deze volkplanting daardoor te hebben gesticht, zoude mij rijkelijk beloonen.

Ik ben intusschen,

Mijnheer de Uitgever!

UEd. D. V. Dienaar,

T. —— t.

GEDACHTE OVER DE MANUMISSIE VAN SLAVEN.

De geest des tijds, die overal zijne heerschappij voert, en als het uitwerksel mag worden beschouwd van de verlichting en beschaving, welke hare fakkels alom hebben ontstoken, oefende ook zijnen invloed uit, op onze verordeningen, ten aanzien van de *Manumissie van Slaven*, waarbij met inachtneming van eenige bijzondere bepalingen, de gelegenheid is ontsloten, om op eene gemakkelijke wijze, den vrijdom te bevorderen van zoodanige voorwerpen, welke op die gunst, aanspraak mogen maken, daar men in plaats van eene storting van *drie* tot *vijf honderd* gulden in de koloniale kas, volstaan kan met de afgifte van eenen borgtogt voor dat montant, ten einde, wanneer in tijd en wijle, de gemanumitteerde onverhoopt, ten laste van den lande mogt vallen, als dan de voldoening daarvan te presteren; terwijl aan de manumissie verbonden is de verpligting, om den slaaf vooraf te doen opnemen in de eene of andere Godsdienstige gezindheid, ten einde daardoor den grond te leggen, tot de Christelijke leer, waaruit van zelve volkomener kennis van pligten voortvloeit, en de mensch tot

den trap van zedelijke beschaving gebragt wordt. — En ofschoon men het ook als waarheid mag aannemen, dat de toetreding tot het eene of andere kerkgenootschap, juist om op den schat van vrijdom aanspraak te maken, niet altijd kan beschouwd worden, als eene wezenlijke aankleving van de Christelijke leer, zoo zal het evenzeer ontegensprekelijk zijn, dat zulks als een hulpmiddel mag aangemerkt worden, om verbetering van zeden, wegneming van bijgeloof en van vele andere verkeerdheden, te bevorderen, vooral, wanneer men in het oog houdt, dat verre *de meeste*, om niet te zeggen, *al* de slaven zich begeven tot de gemeente der Moravische Broeders, welke met de meeste zorg en behoedzaamheid, hunnen arbeid verrigtende, wel toezien op het *zedelijk gedrag* van de leden hunner broederschap. — Van die zijde heeft men dus genoegzamen waarborg voor de zedelijke verbetering der slaven in 't algemeen, en inzonderheid dergenen, welke met den schat van vrijdom wenschen begunstigd te worden. — Doch alhoewel men, zoo als hierboven is gezegd, volstaan kan met de afgifte van eenen borgtogt, en daardoor aan de zaak zeer vele gemakkelijkheid is toegebragt, zoo is het nogtans niet te ontkennen, dat het erlangen van den vereischten borgtogt, aan sommigen, groote moeijelijkheid baart, naardien velen ongenegen zijn, de verpligting te dezen aanzien overeenkomstig de wet op zich te nemen; terwijl 's Lands schatkist, bij de *tegenwoordige* wijze van manumissie, in zeker opzigt, al de voordeelen mist, welke vroeger aan die handeling verbonden waren, zonder dat in *allen* opzigten, de zwarigheden opgeheven zijn, welke zich tegen het algemeen belang opdoen. — Indien wij ons niet vergissen, dan gelooven wij, dat het voor 's Lands middelen niet onvoordeelig, en voor de ingezetenen niet

ondienstig zijn zoude, ingeval er aan degenen, welke slaven wenschen te manumitteren, de keus konde overgelaten worden, om, of den bij de wet gevorderden borgtogt te doen verleiden, of voor iederen slaaf, boven de *twaalf* jaren, *f* 100, — en die beneden dien leeftijd, *f* 50, — in ééns te betalen, en van alle verdere aansprakelijkheid ontheven te zijn. — Immers zoude de financiëele administratie daardoor, beschikbare gelden erlangen, in plaats van *nu*, notarieele acten borgtogt en gestorte gelden ter zake van gemanumitteerde personen, in bewaring te houden, om ingeval die voorwerpen, gedurende hun leven, niet ten laste van den Lande zijn gekomen, nà hun overlijden, terug te geven; — terwijl vele goede ingezetenen daardoor gevrijwaard zouden worden, voor de afgifte van borgtogten, die men dikwijls, uithoofde van bijzondere betrekkingen, kwalijk weigeren kan, en dewelke verpligtingen naar zich slepen, waaraan men zich, zonder aanstoot, niet onttrekken kan.

De vrijlating der keus, zoo als hiervoren is ter nedergesteld, in geenen deele derogerende aan de bestaande bepalingen omtrent de manumissie, is dáárom te meer wenschelijk, dewijl zij gelegenheid zoude kunnen geven aan personen, die nu reeds de storting volgens de wet hebben gedaan, of borgtogten afgegeven, om met intrekking daarvan, naar gelang van den ouderdom der door hen gemanumitteerde personen, in ééns de som van *f* 50 of *f* 100 te voldoen, en zich alzoo van de geheele zaak ontslagen te zien.

Wij gelooven dat onze meening te dezen aanzien, niet geheel van grond ontbloot is, en mogten wij gedwaald hebben, dan wijte men zulks aan ons weinig doorzigt.

H. P.

ÉÉN WOORD AAN HEN, DIE, UITHOOFDE VAN HET BESTAAN DER *CENSUUR*, ZICH ONTTREKKEN AAN HET INZENDEN VAN STUKKEN VOOR DIT TIJDSCHRIFT.

Ieder die de regten van den mensch eerbiedigt; die erkent dat redelijke vrijheid, de ziel is van elke burgermaatschappij: zal iedere *niet* noodzakelijke beperking dier natuurlijke vrijheid, als *onzedekundig*, als *onstaatkundig* beschouwen; maar ook gereedelijk zijne goedkeuring daaraan hechten, dat aan het verleenen dier vrijheid, *zoodanige* voorwaarden worden verbonden, die met de grenzen der betamelijkheid overeenkomen. — Evenzeer is het een onbetwistbaar grondregel, dat ofschoon het bestaan eener censuur, de gevoelens van het algemeen, aan het oordeel van het politiek gezag onderwerpt, die onderwerping niet met zich kan medebrengen, om de schoone vruchten van eenen welgestelden geest, afhankelijk te maken van vooringenomenheid; of om de uitbreiding van verlichting en beschaving prijs te geven aan bestaande beginselen of vooroordeelen; of om het belang van het algemeen en de welvaart der burgers op te offeren aan de begrippen van eenen enkelen persoon; in beide gevallen moet het evenwigt, tusschen *vrijheid* en *losbandigheid*, tusschen *onderwerping* en *willekeur*, onwrikbaar bestaan, zal aan den eenen kant de maatschappelijke orde niet *verbroken*, en aan de andere zijde, de zedelijke regten niet *geschonden* worden.

Het bestaan der censuur heeft dus geene andere bedoeling, dan om *misbruiken* vóórtekomen en tegentegaan, en om teugelloosheid, de plaats van zedelijke vrijheid, *niet* te doen innemen. — Of zoude men kunnen wanen, dat de ware vrijheid van drukpers, welker bestaan wel is waar gelegen is in hare

onafhankelijkheid van alle *politieke* maatregelen; ook met zich zoude voeren, *eene onbeperkte uiting van elk opgekomen denkbeeld, onverschillig of hetzelve al dan niet met de maatschappelijke orde overeenstemt; of eene straffeloosheid van hen, welke die vrijheid misbruiken?* Geenzins! — Het is waar, dat vrijheid van denken, het onkreukbaarste regt is van den mensch; dat de overtuiging, geene magt, boven zich eerbiedigt; doch dat regt kan met zich *niet* aanbrengen, om in eene welgeordende maatschappij, alle meeningen, zonder onderscheid, algemeen bekend te maken: of om zich zoo zeer te laten vervoeren, dat partijzucht of ingebeelde beleedigingen, of andere laakbare gevoelens zich ontlasten in hoon en laster tegen bijzondere personen, of in gispingen tegen bestaande orde van zaken.

Men moge het doen voorkomen, als of, uit het bestaan der censuur, het bewijs zoude kunnen geput worden, dat de redelijke vrijheid aan banden gelegd is; het regt om onbelemmerd te denken en te spreken beteugeld is, en de verspreiding van licht en kennis tegengewerkt wordt; doch blijkbaar is het, dat die veronderstelling overdreven is, en al ware zij aleens het *wezen* der zaak, dan kan zulks alléén worden toegepast, op dezulken, welke zich die voorregten *onwaardig* maken; terwijl zij, die van den waren burgerzin doordrongen zijn, en daarvan in hunne geschriften blijken geven, geenzins behoeven teruggehouden te worden, om aan het algemeene welzijn te arbeiden en over alle standen der maatschappij, het licht der beschaving te verspreiden; — daarenboven, wanneer men mag vertrouwen dat de autoriteit welke met de censuur belast is, zich steeds door zedelijke beginselen en onbevooroordeelde begrippen zal onderscheiden, dan kan de welgezinde burger

niet ontmoedigd worden, om gebruik te maken van de gelegenheid, welke dit *Tijdschrift* aanbiedt, ten einde door voorlichting en raad, den toestand der Kolonie te helpen verbeteren; dan behoeft hij niet te schroomen, om zijne gedachten aan het algemeen mede te deelen. — Of zoude de ervaren burger zijne gevoelens en zijn oordeel zóó zeer mistrouwen, dat hij bevreesd zoude zijn, om de handhaving van waarheid en regt, de bevordering van het algemeene welzijn en de verspreiding van nuttige kennis en wetenschap, aan de *mogelijkheid* eener verkeerde opvatting, welke verwerping zoude kunnen ten gevolge hebben, op te offeren!

Indien zulk een twijfel mogt bestaan, dan waarlijk kan het gevoelen of het oordeel van den zoodanige, den toets der waarheid niet doorstaan, — en in elk geval, zoude zijne voorstelling *verwerpelijk* zijn, — bovendien is de censuur niet daargesteld, om tevens tot *recensie* te dienen, maar eenig en alleen, om te waken, dat men geene gevoelens uite, welke met de bestaande maatschappelijke orde in tegenstrijd zijn, of aanleiding zouden kunnen geven, tot schending van eer en goeden naam. En ook dan, wanneer de vrijheid der drukpers, hier te lande mogt worden ingevoerd, zal zij voorzeker onder zoodanige bepalingen plaats vinden, waardoor het behoud van rust en maatschappelijke orde gewaarborgd blijve, en iedereen alzoo verantwoordelijk zij, voor hetgeen hij schrijft, drukt, uitgeeft of verspreidt, voor zoo verre de regten der Maatschappij of van bijzondere personen, mogten zijn aangerand of beleedigd. — Men wane dus niet, dat vrijheid van drukpers, *teugelloosheid* of *losbandigheid* zal aanwakkeren; integendeel kan men verwachten dat er voornamelijk gezorgd zal worden, dat men het edel' beginsel dier

vrijheid niet *misbruike*, en daardoor onteere het middel, hetwelk zoo krachtig werken kan, tot bevordering van verlichting en beschaving, tot vermeerdering van kennis en wetenschap, tot uitbreiding en verbetering van alle takken van bestaan, en tot instandhouding van het maatschappelijk verband.

Verre zij het dus van den welgezinden, om deze heilzame uitwerkselen te verwarren met laakbare beginselen, die alleen den rustverstoorder passen, wiens handelingen eene schande toebrengen aan eene zedelijke vrijheid, welke uit de heiligste bronnen is voortgesproten. — Het bestaan der censuur moge in de ooren van den verlichten burger, inzonderheid der vrije Nederlanders, onaangenaam klinken: het tijdstip zal welligt eens aanbreken waarop de vrijheid der drukpers, onder *geruststellende* en der rust en orde *waarborgende* bepalingen, ook tot ons zal komen. — Doch zoolang zij niet bestaat, kan dit intusschen tot opwekking en bemoediging strekken van hen, die de pen willen opvatten, tot bevordering der algemeene belangen, dat het koniaal bestuur gaarne ingelicht wil worden met al dat gene, wat tot den bloei en de welvaart dezer kolonie leiden kan; dat de ernstige wil is uitgedrukt om alles aan te wenden tot verbetering van bestaande gebreken; dat de innige betuiging is afgelegd, om alle pogingen in het werk te stellen, ten einde het goede allerwegen te verspreiden.

Verleedigt u dus, indien het u wezenlijk ernst is, om voor het land onzer inwoning nuttig te zijn, Gij, die daartoe kunde en gelegenheid bezitten, om uit de schatkamer van uwe ervaring, de middelen op te geven, welke tot dat einde de strekking kunnen hebben, — laat *waarheid* uwen geest bezielen, *voorzigtigheid* uwe pen besturen en *bescheidenheid* uwe voordragt versieren, dan zult gij ondervinden, dat zoo al niet

voor het tegenwoordige, maar voorzeker voor de toekomst, uw arbeid de schoonste vruchten zal opleveren. Want vergeet niet te denken, dat hoe geschikt de opgegevene middelen mogen geacht worden, er niet altoos onmiddelijke gelegenheid bestaat, om dezelve in werking te brengen; er soms jaren tijds vereischt worden, om op eene voegzame wijze, ingeslopene misbruiken, gewoonten, vooroordeelen en wat dies meer zij, uitteroeijen. — Laat tevens uwe verbeelding u niet te zeer begoochelen, dat gij uwe meeningen als *waar* en *ontegensprekelijk* beschouwt en dezelve als de beste aan anderen opdringt, maar matigt uwe gevoelens en laat het gezond verstand in alles, het pleit beslechten. — Naar mate van de vordering in kennis en beschaving, zal ook de zedelijke vrijheid toenemen; en wie weet of de tijd niet nabij is, waarop het genot dier vrijheid zal ontsloten worden. Hoedanig dit ook zijn moge, de weldenkende mensch, grijpt aan de gelegenheid welke voor hem openstaat; maakt van de middelen, welke ter zijner dienst zijn, gebruik, om het goede te bevorderen; tracht daardoor de hinderpalen welke de bestaande orde van zaken in den weg leggen, te boven te komen en bereikt eindelijk dat standpunt, waarop hij van het eerste oogenblik der beproeving, wenschte geplaatst te zijn, om uit de volheid van zijn hart, de pligten te vervullen welke hem als mensch, als burger, als christen opgelegd zijn; — hij stoort zich niet aan de aanmerkingen van bedilzucht, of aan de tegenwerpingen van het vooroordeel, of aan de inblazingen van partijzucht: maar hij kwijt zich van de gehoudenheid, om met zijne talenten woeker te doen, voor den tijd en voor de toekomst; — hij dringt met zijn vernuft door, tot in de geheimste schuilhoeken der belangen van het algemeen, en verspreidt over *zaken* en *om-*

standigheden, dat weldadig licht, waardoor tijdgenoot en nakomelingschap kunnen opgevoerd worden tot den weg van ware wijsheid en deugd.

WANNEER ZULLEN DE UITZETTERS VAN GELDEN OPHOUDEN TE KLAGEN?

De gewoonte is de tweede natuur zegt het spreekwoord, en het is inderdaad, *een waar woord*, hetwelk men dagelijks bevestigd ziet, want als men nagaat, hoe iedereen over den verachterden staat der Kolonie klaagt, en zich de moeite geeft, om de personen der klagers op te nemen, dan blijkt het, dat de meesten zich bevinden, onder die genen, welke gelden op renten uitzetten, tegens den zoogenaamden gewonen interest van *een* pCt. 's maands.

In vroegere dagen, toen Suriname in vollen bloei was, konde men overvloedig geld bekomen tegens *acht* pCto. 's jaars en zelfs *zonder* borgtogt, en de renteniers spraken van ruim bestaan. Thans, nu men *twaalf* pCto. 's jaars eischt, en op ieder *Duizend* Gulden, twee *solide* borgen moet hebben, klagen de heeren gelduitzetters, dat zij zeer weinig verdienen en zulks wel uithoofde van den verachterden staat der Kolonie. — Is dit klagen nu niet een uitvloeisel der gewoonte? Of zoude het den renteniers genoegen doen, ingeval er meerdere circulatie van geld bestond, waardoor de interessen verminderd konden worden? — Wij willen hierop geen antwoord afpersen, maar wenschen dat er meerder geld in roulance gebragt werd, en inzonderheid, dat van hoogerhand, een middel konde gevonden worden, om voor te komen dat men, meer dan acht pCto. 's jaars voor renten zoude mogen vorderen, ten einde, onder *meer-*

tere, en *andere*, het genoegen te hebben, om nategaan of de heeren gelduitzetters dan zullen ophouden te klagen! T. v. L.

Aan den Uitgever van het Tijdschrift: DE KOLONIST!

In de *Avondbode* van den 11den Julij d. j., een stuk gelezen hebbende, hetwelk ik vertrouw dat geene tegenkanting ontmoeten zal, om in uw algemeen gelezen, nuttig, en tot heil dezer Volkplanting uitgegeven wordend Tijdschrift, geplaatst te worden, veroorloof ik mij de vrijheid UEd. de Courant hierbij in *natura* toe te zenden. Ik heb gemeend dat zulks tot voorkoming van feilen, (want wie is daarboven verheven?) beter is, en hoe ligt voegt men niet eens, een woordje bij, of neemt men er ongemerkt, eentje af, en de ondervinding heeft ons genoegzaam geleerd, welke uitwerking, een enkel goed- of kwaad woord soms hebben kan.

Voor het overige noem ik mij,

QUAMINA.

(*Hier volgt het stuk uit de Avondbode.*)

SURINAME.

Vrije personen op p°. Januarij 1838 .	8,893 zielen.
Slaven	49,823 »
Van de laatsten werken er op de Plantaadjes	34,821 »
In de Stad zijn werkzaam . . .	15,002 »

Uitgevoerde Producten.

Suiker	29,938,534 oud ℔.
Koffij	1,889,859 »
Katoen	1,137,279 »
Cacao	157,083 »
Indigo	1,410 »
Melassie	744,946 gallons
Rum	183 vaten.

En wat Rijst, Hout, Arrowroot, etc.

Aangekomen Schepen		*Vertrokken Schepen.*	
Uit Nederland	59	Naar Nederland	71
» Noord-America	29	» Noord-America	34
	88		105

Bovenstaande statistiek, dezer dagen in het nieuwe

Surinaamsch maandwerk: *de Kolonist* genaamd, lezende, was ik verwonderd over het onevenredige getal van slaven, hetwelk in de stad Paramaribo woonde. Hoewel ik niet onbewust was, dat er meerder menschen als wel noodig waren tot huisslaven gebezigd werden, zoo had ik toch nimmer durven denken, dat dit aantal zoo groot was. Gevoegelijk waren 9/mille voor de bediening genoegzaam, en de resterende 6/mille konde op de suiker plant. gebruikt worden. Reken nu door elkander à 2 vaten per kop, dit zoude 12,000 vaten suiker revenu en 30 scheepsladingen meer uitmaken. Welk voordeel wordt er dus aan de kolonie ontrukt, door het ontnemen van zoovele handen aan den landbouw, om nog niet eens te spreken van het verbasteren en bederven der negers in de stad; edoch dit kwaad schijnt zoo ingeworteld te zijn, dat men daaraan niet durft tornen. Het eenigste middel om zulks tegen te gaan zou zijn, van ieder negerslaaf, dien men meerder als een zeker getal in huis had, een hoofdgeld van *ƒ* 50 in het jaar te vorderen.—Men zou hiertegen wel schreeuwen, maar toch eindigen moeten met de overtollige negers aan de plantaadjes te verkoopen. Is het niet eene schande, dat men in de kolonie omringd is van bedienden, die hunnen tijd doorbrengen met heen en weder te slenteren, en op den grond te liggen sluimeren. Geeft in de kolonie aan ieder vrije ziel éénen bediende, en mij dunkt dat dit wel is, en het bovengenoemde aantal van 6/mille negers zal aan den landbouw teruggegeven worden; hierdoor zullen de inkomsten van den eigenaar, de commissie van den administrateur en het bedrag der te innen uitgaande regten voor den lande, circa de helft toenemen, en voor de reederijen 30 scheepsladingen meerder vragt zijn. Wat een onberekenbaar voordeel wordt er dus veronachtzaamd, door eene overtollige Luxe, die niemand goed doet, ja die maar de rust van het huiselijke leven verstoort, door het gestadige krakeelen der Negers onder elkander, en door het eeuwigdurende moeten berispen van menschen, die door hunne gewoonte van weinig uit te voeren, welhaast daartoe komen om niets anders te willen doen dan eten, drinken en slapen, en zoo wat spelen. Men klaagt altijd over de regering der kolonie, en in som-

mige opzigten niet zonder reden, edoch wil men dat dezelve ons helpe en verbeteringen inveere, zoo moeten wij beginnen met in onze eigen huishouding zoodanig te handelen, dat, als wij luide om verbetering en encouragement vragen, wij geen gevaar loopen het verwijt te verdienen, dat er door onze eigene schuld en nalatigheid duizenden schats verloren gaan, en honderden menschen, zoowel hier als in Suriname, brood ontnomen wordt, dat zij door meerdere productgeving zouden verdienen.

Dat dan deze vlugtige bedenkingen, indien dezelve door eenige Surinaamsche heeren gelezen worden, hen aansporen om een goed voorbeeld te geven, en mogt, helaas! door het, in deze diep vervallen en toch nog zoo vele ressources bezittende kolonie, vigerende systhema van regthebberij onder de eerste klasse van planters en administrateuren, en slaafsche navolging der minderen, deze wenken in den wind worden geslagen, waarvoor ik maar al te zeer vreeze; welnu dat dan het Gouvernement tusschen beiden trede, en door eene heilzame belasting op de overtollige huisslaven in de stad te leggen, en door een scherp verbod op pœne van zware boeten uit te vaardigen, dat het ieder administrateur of anderen verboden is plant.-slaven in de stad ter hunner bediening te hebben; de bevolking voor haar eigen nut en voordeel dwinge, de zoo roekeloos en doelloos verspilde handen aan dien landbouw terug te geven, die *alleen* het doel der stichters van de kolonie was, en die alleen dezelve kan doen bloeijen en voor het Moederland doen nuttig zijn.

QUAMIN.

Wanneer men nu dit stuk oppervlakkig leest, zoude men den steller alle regt laten wedervaren, maar voor hen die met den inwendigen toestand der Kolonie van nabij bekend zijn, is dit minder opvallend.

Wij erkennen dat het eene waarheid is dat velen geen' enkelen slaaf in eigendom bezitten, en *voor rekening van dien het mogt aangaan*, zich laten bedienen door een aantal slaven, waarvan men inderdaad meer voordeel zoude kunnen trekken, indien men hen tot den veldarbeid gebruikte; — ten aanzien van

soortgelijke *West-Indische* NABOBS was het wenschelijk, dat voor ieder' slaaf, dien zij, meer dan tot hunne bedienig noodig is, in dienst hebben, eene belasting van *f* 50 geheven werd.

Doch men bedenke ook aan de andere zijde, dat onder het opgegeven in de stad werkend getal slaven een aantal kinderen, gebrekkige, oude mannen en vrouwen, handwerkslieden, visschers en schilders zich bevinden; dat de drie laatsten vaak voorzien in het onderhoud van de familien waaraan zij behooren en welke volstrekt geen ander middel van bestaan hebben en van de huurpenningen dier slaven leven moeten.

Doch geheel en al zijn wij het eens met den steller van het stuk, geplaatst in het 11de nummer van den *Kolonist*, dat het wenschelijk ware dat de hoofdgelden meer naar evenredigheid geheven werden, opdat de arme sukkelaar, die alleen van de weinige gulden die hem zijn slaaf, (zoo lang hij zijne gezondheid behoudt,) opbrengt, moet leven, niet gelijk gesteld worde met hem, die de fortuin van zijne komst in dit gewest af steeds heeft toegelagchen, en die bijkans zonder eenen voet te verzetten, jaarlijks schatten vergadert, en eindelijk, na genoegzaam bijeen verzameld te hebben, dezelve bijeen pakt en naar huis, (*zoo noemt men het Moederland* WANT HIER IS MEN NIET TE HUIS!) mede neemt en aldaar met gemak verteert hetgeen hij hier, *quasi* met zoo verschrikkelijk vele moeite, zweet en handenarbeid heeft verdiend!!!!

O! dat onze brave en goede Gouverneur die in den korten tijd dat hij hier het gezag voert, reeds zoo veel goeds en nuttigs heeft daargesteld; die ons zoo vele blijken van welwillendheid elken dag geeft en van wien de toekomst ons alles goeds belooft, ook deze klagte in rijpe overweging mogt nemen, en Zijne Excellentie, na zich van den waren toestand der Kolonie en de waarheid van het onderhavige overtuigd te hebben: — zoodanige veranderingen en wijzigingen in het stelsel van belasting in het algemeen, en inzonderheid op de hoofden der ingezetenen moge invoeren, welke overeenkomstig zijn met den stand, rang en het inkomen van elken inwoner dezer Volkplanting!

DE KOLONIST.

Staat- Land- en Huishoudkundige Beschouwingen.

SCHOONHEID EN RIJKDOM DER KOLONIE *SURINAME.*

Onlangs eenige oude papieren doorzoekende kwam mij in handen eene verhandeling, voor vele jaren, in een genootschap alhier, door eenen sedert lang overledenen landgenoot, voorgelezen, het bovenstaande ten onderwerp hebbende. Ik besloot toen het stuk eenigzins om te werken en aan de vergetelheid te onttrekken, daar hetzelve, naar mijn inzien, te veel goeds bevatte, om zoo diep miskend te worden.

Deze taak volbragt hebbende, biede ik thans hetzelve, als eene bijdrage voor den *Kolonist*, den Uitgever van dit Tijdschrift, aan; mij overtuigd houdende dat de bescheidene toon welke allerwegen daarin heerscht, zoo ook de zorgvuldige vermijding van al het geen zelfs van verre naar persoonlijkheid zweemt, de gelegenheid zullen verschaffen, om daarvoor een plaatsje in te ruimen.

S.

De mensch gevoelt in elk oord der wereld, bij 't beschouwen van schoone, stoute of woeste natuurtooneelen, zijn hart tot dankbare en eerbiedige bewondering als opgetogen: vooral treffen hem die oorden, waar de nijvere hand des landmans of die des kunstenaars de natuur met nieuwe schoonheden, verfraaide.

Zoo gevoelt zich elk regtschapen Nederlander, ieder weldenkend mensch, indien hij de aan de zee ontwoekerde gronden of de schrale heiden, met rijke veldvruchten beladen ziet: — de prachtige steden, lusthoven, de nederige doch bevallige dorpen, allen, hoewel verschillend, geven hem rijke stof tot beschouwing en nuttige overdenking!

Dan hoe vaak bewondert de mensch niet de schoonheden van vreemde oorden, en gaat die waar hij zijne woning gevestigd heeft, onopgemerkt voorbij.

Het land onzer geboorte, de plaats waar wij het eerste licht aanschouwden, blijft, waar wij ons ook bevinden mogen, dierbaar aan ons hart; dit is niet alleen den bewoner der schoonste landstreken, maar ook den Kamschatdaal, ja zelfs den bewoner van het Vuurland, ingeschapen.

De meer beschaafde mensch, gevoelt, indien omstandigheden hem dwingen, elders dan in zijn vaderland zijn bestaan te zoeken, voor die plaatsen, waar hij dat bestaan verkrijgt, waar de inwoners hem gastvrij ontvangen en behandelen, waar hij nieuwe vriendschapsbetrekkingen aanknoopt, eene dankbare gehechtheid in zijn hart opwellen, dezelve, als zijn tweede Vaderland beschouwende. — Ja, wij gevoelen dit in dit wingewest, waar warme liefde voor den vreemdeling (die zoo vaak met ondank word beloond!) de kenmerkende eigenschappen zijn, zoo wel van de inboorlingen als van de overige gevestigde ingezetenen; waar wij door een braaf en werkzaam gedrag, steeds ons dagelijksch brood vinden, waar de vruchtbaarheid van den grond, de pracht der natuur in zoo vele onderscheidene voorwerpen, ons hart met diepen eerbied voor den Maker en Onderhouder van dit alles vervullen!

En vinden wij de evengemelde ëdele gevoelens, niet met de sprekendste bewijzen gestaafd? — Naauwelijks

is het bekend dat deze Kolonie, in het openbaar, ongegrond en onbillijk beoordeeld is, of dadelijk treden uit ons midden waardige en bekwame burgeren op en verdedigen dezelve; waarheid, ondervinding, onpartijdigheid, maar ook liefde voor het Vaderland en deze volkplanting, stralen alom in hunne schriften door; en het is ook alleen door zulke mannen, dat eene zoo teedere en belangrijke zaak mag behandeld worden, eene zaak waaraan de *eer* en veeltijds het *welzijn* van een geheel volk, gelegen is.

Van eenen niet minder edelen en gewigtigeren aard, zal het onderwerp zijn, hetwelk wij thans verlangen te behandelen, daar wij *de schoonheid en rijkdom dezer Kolonie*, wenschen te schetsen *in eenige natuur- en landelijke tafereelen.*

Wien onzer, die uit vreemde oorden herwaarts gekomen zijn, verwekte de eerste aanblik op de gelijkvormige kusten van *Guijana*, welke door derzelver boschrijkheid, ons al dadelijk een denkbeeld opleverden van den rijkdom harer gronden, niet een aangenaam gevoel?

Hoe schitterden in ons oog reeds voor het opzeilen van de snelvlietende rivier, de heerlijke kleuren der *flamingo's* en andere water-vogelen, die in tallooze menigte van de eene zijde naar de andere fladderen!

En wiens oog trachtte, bij 't naderen dezer stad, (welke vóór den ongelukkigen brand van het jaar 1821, het ponkjuweel der West-Indiën was, en sedert, op onderscheidene plaatsen met nieuwen luister wordt opgetrokken,) niet het gezigtspunt vooruit te snellen, om al de voorwerpen te beschouwen, welke zoo schoon zich voordoen? Het fortres Zeelandia, 't Gouvernements-huis, de Landswaag, de gebouwen aan de rivierzijde, de mengeling van kleuren der aan den waterkant wemelende menschen, de prachtige rivier

Suriname, welke voor de stad, eenen statigeren en grootscheren loop schijnt aan te nemen, zich verhovaardigende op het groot aantal kielen uit het Moederland, beladen met de rijke voortbrengselen dier aarde, welker boorden zij gedeeltelijk besproeit; ja waarlijk door al deze voorwerpen vindt zich de gespannene verwachting, ten hoogste beloond, en zoo levert deze volkplanting, niet alleen bij de eerste aankomst, maar bij een bestendig verblijf, voldoende voorwerpen tot bewondering op!

Vergezelt mij, lezers! met uwe aandacht naar de schoone rivier Commewijne, welker boorden met de fraaiste plantaadjen schitteren, en vooral opgetogenheid verwekt bij eenen liefelijken avondstond, wanneer de hier zoo helder blinkende maan alles beneden zich zoo zacht verlicht. Welk oord dat wij ooit aanschouwden dan Commewijne laat eenen blijvenden, indruk achter? Wanneer in de stilte van zulk een' nacht, de vloed zacht opwaarts stroomt, en de onderscheidene plantaadje-gebouwen zich tusschen het geboomte zoo romanesk voordoen; als men uit de hooge schoorsteenen der sedert eenige jaren aldaar aangelegene suiker-plantaadjen, de rook snel in de hoogte ziet stijgen, tot dat zij voor ons oog verdwijnt, zoo vergeten, bij zulk eene beschouwing, de Kolonisten de rampen die hen drukken en zij bewonderen bij de pracht der natuur, de werkzame pogingen van den mensch!

En levert de Commewijne zoo veel schoons op, ook de kreken, welke als zoo vele vruchtbare takken door hare wateren besproeid worden, zijn van onze beschouwing niet uitgesloten; de schoonheid van allen te schetsen gedoogt dit bestek niet; ik wil mij dus tot de *Matappica* bepalen; ook hare zoomen zijn met rijke staten versierd, ook zij verbergt weder in on-

derscheidene kreken pronkstukken van vruchtbaarheid en pracht! Even als een nuttig en braaf mensch zijne edele gevoelens en rijkdommen aan zijne kinderen ten erfdeel laat, en deze zulks op *hunne* nakomelingen overbrengen, zoo schijnt de Commewijne aan die kreken hare schatten te hebben medegedeeld!

Laat ons slechts als ter loops de verrukkende gezigten aanstippen, welke de Warapperkreek oplevert. Hoe wordt ons oog verrast, als wij den kronkelenden loop derzelve doorvaren, door de zich telkens voordoende plantaadjen! Wie herinnert zich, niet de schoone lusthoven onzer landgenooten aan de vaarten van *Delft* en *Leiden*, gelegen? Wanneer men bij het gedolven kanaal dier kreek komende, in eene onafzienbare verte, de plantaadjen en hare prachtige gebouwen en fabrieken, voor zich ziet; hoe wordt dit genoegen niet vermeerderd, als men in den tijd van de inzameling der Koffij, het slaan der riemen, door het gewoel en het gezang der in de loodsen werkende slaven afwisselen hoort; terwijl tevens aangename gewaarwordingen in ons worden opgewekt, door het denkbeeld: »*honderdvoudig, wordt, o ijverige landbouwers dezer schoone streek, de arbeid uwer handen beloond*!"

Maar deze voorregten bepalen zich niet alleen tot de opgenoemde plaatsen; — neen ook de Cottica, de Motkreek, Perica en al de kreken, welke in den boezem der zoo evengenoemden hare uitwatering hebben, doorsnijden kostbare landen en boeijen daarom ook onze aandacht: — Ook deze zijn echte parelen aan de kroon van onze volkplanting.

En schoon dan ook het ongelukkig' stelsel van *opbreking*, een groot gedeelte der plantaadjen, weleer de sieraden dezer oorden, heeft vernield en verwoest, zoo vinden wij daar toch nog enkele staten waar de

suiker- koffij- en katoenteelt jaarlijks vele schatten oplevert; van velen dier staten zouden wij het schoonste tafereel kunnen ophangen, doch ook andere plaatsen hebben aanspraak op den regtmatigsten lof.

Indien men de landerijen aan de oevers der beneden rivieren met opmerkzaamheid heeft gadegeslagen, gevoelt men zich als in eene andere wereld verplaatst, wanneer men onze bovenlanden bezoekt.

Schoonheden van eenen majestueuser, — rijkdommen van eenen anderen aard, vertoonen zich dáár aan ons oog; ook daar bespeurt men, dat de natuur hare schatten, met eene verkwistende hand, aan *Suriname* heeft medegedeeld!

Wanneer aan de oosterkim de dageraad in al zijnen luister te voorschijn treedt, als de prachtige en voor het aardrijk zoo weldadige hemelbol zacht opwaarts klimt, en zich in zijne ontluikende schoonheid voordoet, dan stemt het hart, bij het genot van zulk een' morgen, in het vooruitzigt op eenen hemelsch-schoonen dag, volmondig toe in den lof welke uit duizende gorgelen, ter eere van den Schepper worden aangeheven. — Onder zulke genietingen de rivier Suriname langs de onderscheidene suiker-plantaadjen opvarende, vertoont zich het verrukkelijk eiland en de even boven hetzelve gelegene *Joode Savana*, in de bevalligste gedaante; de heuvelachtige grond, de schilderachtige ligging der gebouwen, hoezeer ook door de vernielende hand des tijds geleden, de schoone Synagoge, — dat alles brengt ons in verrukking. Woester vertoonen zich de klippen, welke bij de *Worsteling Jacobs*, de rivier, als ware het, in hare breedte beslaan, en den bodem van de voormalige steenspringerij uitmaken, de wèl aangelegene en op heuvelen gebouwde woningen van onderscheidene houtgronden, de rijke bosschen, de helder hemel, — dat

alles stelt ons in de ruimste mate schadeloos voor de langdurigheid der reis en de moeijelijkheden van den togt.

Meer opwaarts waar de rivier weder met eene menigte rotsen is bezet, wordt de aandacht geboeid door eene der uitgestrekte rotsen, in het midden van welke een schoone boom is gegroeid; wie ooit dit oord bezocht, heeft niet met het meeste genoegen onder de schaduwrijke takken van dien boom de overheerlijke omstreek waargenomen?

Even als eene pijl uit den boog, schiet het water met een aangenaam geklater, over de rotsen neder, ruischende perst het zich door den naauwen doortogt, welke de eenige plaats tot eene doorvaart oplevert;— heerlijk is het gezigt op de omliggende streek; de rijzige zandheuvelen zijn door de negers der naburige gronden met koorn beplant, 't geen aan dezelve het allerfraaiste aanzien geeft; — ginds vertoont zich de rots de *Bakoven*, dus genoemd omdat zij, door eene speling der natuur, dien vorm heeft verkregen; — trots verheft zich om haar henen het prachtig' geboomte ten hemel, daarbij het schoon gevederte, voedsel en rustplaats aanbiedende; — snel ziet men in de verte rookkolommen opwaarts stijgen, uit de tot het aanbrengen van kostgronden gevelde bosschen: — ja! wie verlaat niet met weerzin dit oord waar de natuur zelve ons schijnt uit te noodigen om, onder de schaduw van den uit het midden van deze naakte rots zich verheffenden boom, op de schoone landouw het oog te vestigen, en waar wij over de vruchtbaarheid en pracht, welke zij alhier ten toon spreidt, tot dankbare erkentenis worden opgewekt!

Wanneer wij onder het gezang der sterk gespierde en wel te vredene negers, langs de lagchende zoomen der boven *Suriname*, den snelvlietenden stroom door-

klieven: hoe worden wij dan niet aangenaam verrast, als de *Blaauwe Berg* op het onverwachts zich aan ons oog vertoont, van wiens top men met innige tevredenheid *Holland's standaard* ziet wapperen, welke, onder het lossen van vreugde-schoten, ter eere van de aankomenden wordt opgeheeschen.

Met genoegen beantwoordt men de vrjendelijke salut-schoten van de bewoners der omliggende gronden, welke tusschen de bergen en bosschen, zoo plegtig worden opgenomen en nagegalmd: — aldus nadert men den *Blaauwberg*, en klimt met de gespannenste verwachting, zijne helling op; en wie heeft die geringe vermoeijenis in den aanblik van de overheerlijke omtrekken niet honderdvoudig beloond gevonden?

Als de aarde hare dagelijksche wenteling bijna voleind heeft, hoe schoon vertoont zich dan, in eene onafzienbare verte de keten van bergen, welker toppen met geboomte versierd, door de dalende zon, zacht en vriendelijk verlicht worden: — het oog verliest zich in het onmetelijk veld van bosschen, waarover duizende vogelen heen snellen en nederstrijken, en waar tusschen de prachtige rivier Suriname, ofschoon minder breed dan in andere streken, kronkelend zwiert!

In stil gepeins, blijft het door al die pracht verblindende oog rusten, op de, bij *Weltevreden* gelegen berg genaamd *Moni-man*, waar ongeveer 54 jaren geleden, door de Mineraal-Kompagnie, goud gegraven werd, welken arbeid, helaas! men zoo uithoofde van de ondoelmatigheid der inrigting, de vrees voor aanval van de zijde der boschnegers, als inzonderheid wegens de ongeschiktheid der mijnwerkers, zeer spoedig heeft moeten eindigen. — Onwillekeurig komt men bij de herinnering hieraan tot de gedachten: »hoe vele schatten aan edele metalen, ook in de in-

» gewanden der aarde mogen verborgen zijn, dat zij » daarin verblijven, liever dan dat tot opdelving van » dezelve, menschenlevens worden opgeofferd!" Vrij moge men eenige jaren geleden, de gouddorst onzer overzeesche broederen hebben gaande gemaakt op de zoogenoemde goudmijnen van *Aruba*, en daardoor op den toestand van *deze* Volkplanting, welke men elders slechts bij overlevering kent, met verachting nedergezien! Hij die van het welbegrepen belang eens lands is doordrongen, is overtuigd dat het niet op zulke schatten is, waarop een land en deszelfs inwoners bogen moeten. Getuige hiervan het weleer zoo magtig, doch door in- en uitwendige rampen, thans zoo ongelukkig, zoo vernederd Spanje! Hij die de geschiedenis van dat land en eertijds zoo édel volk, vóór de ontdekking van het goudrijk Mexico en de daaruit voortgevloeide gevolgen kent, zal met ons gereedelijk instemmen, dat een land, aan edeler werkzaamheden deszelfs bestaan, bloei en welvaart moet hebben dank te weten; daaronder is de landbouw eene der voornaamste. Zij immers kweekt nijverheid en kunsten aan, zij snoert het eene werelddeel, door de onderscheidene voortbrengselen, door de onderlinge behoeften vriend-broederlijk aan het andere! Volmondig stemmen wij met onzen *Koos* in:

» Hij, die vernuftig werkt in Suriname's rond,
» Delft niet dan dankbaarheid en schatten uit haar grond!"

Vertegenwoordigt u thans, mijne lezers, met mij in het district Saramacca! Verre van in hoeveelheid van plantaadjen, met Commewijne, Cottica, Suriname en anderen, te kunnen wedijveren, zijn hare boorden toch met enkele rijke staten versierd; trots op de vruchtbare zoomen welke de rivier Saramacca besproeit, stuwt zij hare wateren snel benedenwaarts, verbreedt aldaar hare bedding, en vertoont zich in

volle kracht en majesteit dáár, waar zij zich met den Océaan vereenigt. — Welk een' schat bevat niet deze rivier in zich, een schat die niet alleen den bewoners van dit district een smakelijk en voedend geregt oplevert, maar tevens een ruim bestaan verschaft aan verscheidene visschers, die met de vruchten van haren schoot, te Paramaribo handel drijven.

Grootsch is het gezigt op den onafmetelijken Océaan, in wiens boezem zij hare wateren stort; bruischend vereenigen zich dezen met de Coppename, en alhoewel zij in vruchtbaarheid van grond, geenzins voor elkander behoeven te wijken, schijnt Saramacca zich toch op de in haren schoot lozende plantaadjen, te verhovaardigen!

Ofschoon dan ook de landerijen in Coppename nog niet ten algemeenen nutte zijn opgenomen en ontgonnen, is dit gewisselijk niet aan onvruchtbaarheid harer gronden toeteschrijven. Neen! ook zij kan de in haren schoot geworpen graankorrel, den werkzamen landman duizendvoud vergoeden.

Bevallig vertoont zich het etablissement *Batavia*, waar de, door eene hoogst gevaarlijke ziekte aangetaste menschen, van het overige bewoonde gedeelte der Kolonie worden afgezonderd, en ten koste van den lande, onderhouden; waar de zuiverste menschenliefde geene opoffering spaart om den lijdenden natuurgenoot hulp te verschaffen, en eenen tempel, aan de openbare eeredienst toegewijd, van eigen vermogen, heeft opgerigt! Hier leert de denkende mensch de hooge waarde van zijne gezondheid regt schatten en op hooge prijs stellen; hier wordt het hart met het diepste medelijden vervuld!

Verblijdend is het voor ons hart, dat het Gouvernement eenen aanvang heeft gemaakt om de schatten te genieten, welke de rijke bosschen der Coppename

zoo ruimschoots aanbieden. En mogen, om welke redenen dan ook, eenige der bezendingen hout niet aan de hooggespannene verwachting hebben beantwoord: wij houden ons overtuigd, dat ten gevolge van betere maatregelen, dan tot hiertoe zijn aangewend, *Suriname's* eer en roem in het Moederland gehandhaafd zal worden.

En hebben wij in het algemeen de natuurlijke schoonheid en rijkdom dezer Volkplanting beschouwd, laat ons thans overgaan, om meer in het bijzonder die tafereelen te schetsen, welke uit de werkzaamheden van den planter voortvloeijen.

Bekoorlijk is het gezigt, van een door groote en kleine kanalen, tot af- en aanvoer en lozing, doorsneden veld; het schoone suikerriet, waartoe de akkers op eenige plaatsen, zoo regel- en doelmatig plantklaar liggen; ginds in zijne eerste jeugd, dáár, door de gulheid zijner stokken en de flaauwe kleur zijner bladen, deszelfs rijpheid aantoonende; — hoe vrolijk zingen de negers bij het delven, planten, kappen of vervoeren van het riet; — welk een aangenaam gewoel heerscht er in en om den molen en het kookhuis, bij de afmaling, koking en verdere bewerking; in het dram- en schuimhuis; bij de timmerlieden en kuipers: hoe te vreden waart het oog van den meester den ganschen omvang dier werkzaamheden over; — hoe vergenoegd levert hij de rijke voortbrengselen van den vruchtbaren grond af! Waarlijk al deze verschillende voorwerpen, doen ons het lot van den landman op hooge prijs stellen.

Hoe heerlijk doet zich niet eene wel ingerigte en ordelijk bearbeidde koffij-plantaadje aan ons voor; hoe statig prijken niet de pijramidale heesters! Liefelijk is de geur harer bloesems, welke tegelijk met

de rijpe vrucht hare takken siert, en eene schoone mengeling van kleuren daarstelt.

Hoe lagchend is niet de aanblik op een met jonge koffij-boomen, regelmatig beplant veld? Hoe gulzig staat de zoo nuttige banannen-plant, hare vrucht tot voedsel gevende en hare schaduw tot verkoeling, den jeugdige planten aanbiedende.

Wanneer in den tijd der inzameling van de koffij, de landman, de op de droogerij in rijen geschaarde negers voorbij gaat, en de door hen, op dien dag, gelezene vruchten in oogenschouw neemt; als hij den vlijtigen *plukker* tot belooning eenige versnapering doet uitdeelen, en den zoo dikwerf verschoonden luiäard bestraft; als bij het ontbolsteren, droogen, verschieten, afstampen, pikken, zakken en afladen van de koffij, alles met genoegen wordt verrigt en geregeld in zijn werk gaat, o hoe gelukkig acht men dan niet het lot van den Surinaamschen landman!

Ook eene katoen-plantaadje levert allerfraaiste gezigtspunten op. Wanneer over hare velden de zeewind verkoelend waait, en zij de zwangere katoenknoppen doet openbersten, waardoor alsdan hare nuttige en donzige vruchten, zich door derzelver witheid, zoo helder tusschen de bladen en geele bloemen voordoen; — wien verwekt zulk eene beschouwing niet de streelendste gewaarwordingen?

Hoe vele afwisseling heerscht er niet in hare werkzaamheden; het planten, wieden, suppleren, snoeijen, plukken, het drogen, malen, kloppen en pikken, dat alles vereischt de meeste oplettendheid, en deze allen ziet den landman beloond, wanneer hij de met katoen beladene pont, stadwaarts zendt.

De cacao-plantagien, hoewel gering in getal, verdienen echter niet vergeten te worden. — Vele zorgen

vereischt de cacaoplant in zijne eerste jeugd; dubbel beloont zij zulks in het vervolg, door het mindere onderhoud en de spoedigere afwerking.

Aangenaam is het gezigt op hare velden; het frissche lommer harer boomen schijnt den mensch uittenoodigen de koelte te genieten, en zich in hare met bloesem en vruchten beladene stammen te verlustigen.

En levert de beschouwing der velden en werkzaamheden der evengemelde producten zoo veel genoegelijks op, dit wordt nog vermeerderd, door de aangename ligging der gebouwen, den bevalligen aanleg rondom dezelve, de met malsche groenten en schoone bloemen versierde tuinen, het met pluimgedierte vervulde vogelhuis, de schoone weiden, waar het nuttig vee rustig graast. Wie die eenigzins met het plantaadje-leven bekend is, die in den bloei van den landbouw belang stelt, verlangt niet wanneer de drooge tijd zich heeft ingesteld, voor korteren of langeren tijd, de genoegens des landelijken levens te genieten? Wie erkent niet de weldaden die dat leven oplevert, ja weldaden waarvoor hetzelve oneindig meer vatbaar zoude zijn, ingeval al de eigenaren zich hier bevonden en zelven hunne goederen bewoonden!

Doch levert deze Volkplanting den landbouwer zoo vele genoegens, zulk een rijk veld van beschouwing op, de stedeling, of met andere woorden de bewoner van Paramaribo is daarvan niet geheel uitgesloten.

De zoo bevallige aanleg dezer stad, de prachtige en met schepen beladene rivier voor dezelve; de aangename wandelwegen, welke de voorstad Zeelandia, de prachtige laan van Tourtonne, de buitenstraten der stad, welke volkomen een landelijk aanzien hebben, opleveren, de onderscheidene rijwegen, verschaffen immers den mensch, die voor de liefelijke

tooneelen der eenvoudige natuur, niet gevoelloos is, voldoende verpozing: — Hij die met zoodanige gevoelens bezield is, ziet zeker met innig welgevallen, de, sedert den aanleg van den onlangs vervaardigden nieuwen rijweg, als met eenen toverslag verrezene grondjes, waar de mindere klasse der inwoners, in de aanplanting van onderscheidene veldvruchten, vooral van rijst, een middel van bestaan vinden, welkers nut, wij in de tegenwoordige schaarschheid der banannen krachtdadig ondervinden, daar zij in de bestaande behoefte der stedelingen eenigermate voorzien en goede vooruitzigten in de toekomst opleveren.

Hartelijk wenschen wij dus dat die kleine planters van hooger hand mogen aangemoedigd en ondersteund worden, en dat anderen mogen worden opgewekt om hun loffelijk voorbeeld na te volgen.

Niet alleen dat het nedervellen der bosschen om de stad, het luchtgestel matigt, maar het voorbeeld der tegenwoordige ondernemers kweekt immers de nijverheid aan; en wij vermeenen niet ten onregte hierbij te mogen aanstippen, dat velen, die uit kwalijk geplaatste begrippen, zich hooger zouden willen verheffen, dan hunne krachten strekken, hier met hunne huisgezinnen, een eerlijk bétebrood's zouden kunnen genieten.

Hoe innig echter wij ook over de schoonheden en rijkdommen dezer Volkplanting mogen getroffen zijn: met weemoed staren wij de in Suriname, Saramacca en andere rivieren onbebouwde landen en in de meeste districten verlatene plantaadjen aan: dan elk oord der wereld heeft zijne aangename en onaangename zijde, en van dit laatste, is dit land, evenmin als anderen, uitgesloten; maar hij, wien de schoone natuur en landelijke tafereelen treffen, die de hem op-

gelegde pligten met ijver vervult, die den kring van eenige goede vrienden, het lezen van nuttige boeken en de beoefening van fraaije kunsten en wetenschappen, boven schijngenot waardeert, deze zal het onaangename gering achten, en zulks leidt ons onwillekeurig tot het besluit, dat wij zoo veel mogelijk het geluk in ons zelven moeten zoeken, en allen, in onze onderscheidene betrekkingen, met dankbaar gevoel gebruik maken van de weldaden, die wij boven duizenden, in dit door de natuur zoo bevoorregt land, ondervinden.

Ja heerlijke, doch door vreemden diep miskende, door uw eigen Moederland zoo onbillijk beoordeelde Volkplanting! De zon van uwen voorspoed moge gedurende een reeks van jaren getaand hebben, het verval en de achteruitgang uwer ingezetenen het hart van den weldenkende hebben doen bloeden, — Hij die aan deze oorden zoo veel vruchtbaarheid en schoonheid schonk, heeft gewisselijk daarmede geheel andere bedoelingen gehad, dan wel, om dezelve alleen te doen strekken tot verblijfplaatsen van het redelooze dier, of om hetgeen met zoo veel vlijt en opoffering is ontgonnen en bewerkt, aan de verwoesting ten prooi te geven. Schep moed, dierbare Suriname! de zon die tot hiertoe taande, die zon van voorspoed zal weldra van achter de donkere wolken, die haar zoo lang verduisterd hebben, heerlijk te voorschijn treden. Uwe welvaart zal niet meer eene ijdele klank, niet meer een woord zonder beteekenis zijn, want hij, die thans het bestuur over u voert, die den *besten wil* bij het *kunnen* en het *vermogen* paart, zal u terugbrengen op het verheven standpunt, waar gij vroeger u bevondt, en zoo zullen wij in staat gesteld worden, om wederom onzen *Roos* na te zingen:

»Gelukkig Wingewest! gij schaft een ruim bestaan
»Aan elk, die in u 't spoor van werken in wil slaan.
»Die hier door tijd en vlijt, geen welvaart weet te lezen,
»Moet dronkaard, speler of een vuigen luiäard wezen.
»Waar is het land, waarin men ongedwonger leeft?
»Waarin voor gierigheid men grooter afschuw heeft?
»In welke luchtstreek, wordt door Christen en Joden,
»Zoo minzaam wederzijds, de vriendschap aangeboden?
»Die aan dit wingewest, geen eer en hulde doet,
»Vertrapt de menschelijkheid, baldadig met den voet!

IETS OVER DEN AMERIKAANSCHEN HANDEL.

Wij hebben dezer dagen, in een onzer nieuwspapieren gelezen, een voorstel *tot de oprigting eener handelmaatschappij in deze volkplanting, uitsluitend ten aanzien van Amerikaansche waren*, ten einde daardoor te trachten, den bestaanden monopolie-handel tegen te gaan, en alzoo te arbeiden aan de bevordering der belangen van het algemeen, inzonderheid der mindere klasse, welke, uithoofde van den tegenwoordigen stand van den bedoelden handel, ten eenenmale buiten staat gesteld wordt, zich in hare noodzakelijke behoefte te voorzien.—Het voordeel hetwelk in het aangetogen plan, voor de plantaadjen is aangestipt, doet ons met grond veronderstellen, dat, wanneer hetzelve bij de eigenaren en fondshouders in Europa bekend wordt, men niet aarzelen zal, aan hetzelve een werkdadig gevolg te geven.— Het denkbeeld evenwel, dat men, *hier te lande, althans voor het tegenwoordige*, daarin deel zal nemen, moeten wij eenigermate in twijfel trekken, daar het toch geen bewijs zal behoeven om aan te geven, dat de wijze waarop de Amerikaansche handel thans gedreven wordt, en waarvan ieder, die maar van

verre, met de verbindtenissen en overeenkomsten der kooplieden in dat vak, bekend is, ook kennis moet dragen, geene verwachting kan aanbieden, dat men *tot zijn eigen nadeel*, eene onderneming zal begunstigen, welke zoo vele voordeelen *voor anderen* belooft. — Het eigenbelang toch heeft zooveel vermogen op den mensch, dat hij hem blind maakt voor den beklagenswaardigen toestand van anderen, en hem doet gelooven, dat de zorg voor *eigen voordeel*, de eenige prikkel tot werkzaamheid moet zijn. — Hoe ongelukkig deze stelling ook zijn moge, zij is bij verre de meesten, welke aan den Amerikaanschen handel verbonden zijn, zóó heerschende, dat men, ondanks den verachterden staat der plantaadjen, in weerwil van den deerniswaardigen toestand der mindere klasse, als vijanden tegen het algemeen belang optreedt, en het gebouw zijner tijdelijke welvaart grondvest op de puinhopen van die zijner medeburgers. — Wilde men slechts zijne gedachten de gelegenheid vergunnen, om de gevolgen van zoodanige handeling te overpeinzen; wilde men zich de mogelijkheid voorstellen, van het schroomelijke, hetwelk van de zijde der plantaadje-slaven, onverhoopt zoude kunnen ontstaan uit het gemis van het gene zij behooren te erlangen, en waarvan zij, door de verschrikkelijk hooge prijzen der Amerikaansche provisien, zich moeten verstoken zien: dan zoude men welligt terugkeeren van eene handeling, aan welker voordeelen, de *billijkste klaagtoonen*, om niet te zeggen *verwenschingen*, van menigeen aankleven.

Doch de magt van het eigenbelang heeft reeds te groote zegepraal op het gevoel van pligt verworven, dan dat een terugtred denkbaar zoude zijn! De gewinzucht tuurt met vorschende blikken rondom zich, en elk, die het wagen durft hare baan te

betreden, moet hare teisterende roede gevoelen.

De zekerheid hiervan vertoonde zich niet lang geleden aan ons, toen een onzer kooplieden, die den Amerikaanschen handel beproeft, in de gebiedendste verpligting gebragt was, eene zeer hooge prijs (§) voor de melassie aantebieden.

De gevestigde Amerikaaansche kooplieden, wier getal welligt nog geen 10 bedraagt, overlegden toen met die van hunnen raad, wat ten deze gedaan moest worden, en het verbond werd plegtig hernieuwd om, het koste wat het wille, de hoogste prijs voor de Melassie te besteden, en daardoor nieuwe ondernemingen af te weren, of reeds ondernomene den bodem in te slaan. — Verre zij het dus, om, zoolang het stelsel van *monopolie* bestaat, eene verandering of verbetering in den Amerikaanschen-handel, *hier te lande*, te verwachten; integendeel is het eerder te veronderstellen, dat men trachten zal, de oprigting der voorgestelde *Surinaamsche* of *West-Indische handel-maatschappij*, zoo veel mogelijk, tegen te werken, door zoo veel schijnbare moeijelijkheden en hinderpalen aan de eigenaren en fondshouders in Europa voortedragen, als denkbaar zijn kunnen, om het nuttige doel van deszelfs wezenlijkheid te verwijderen. — Maar dit mogen wij vertrouwen, dat ons Gouvernement niet onverschillig zijn zal omtrent een punt van zulk een groot gewigt. — De zorg toch voor het algemeen belang, is het hoofdbeginsel van alle regeringen, en gelukkig voor ons, dat de man, dien wij als onzen waardigen Regent vereeren, doordrongen is van dat beginsel, en wij derhalve,

---

(§) Eene zeer hooge prijs, voor zoo veel *Suriname* betreft, daar het bekend is, dat sedert verscheidene maanden, *in de naburige Engelsche kolonien*, het dubbel van die aangebodene prijs voor de Melassie wordt besteed.

met grond de verwachting mogen koesteren, dat, hoedanig die *monopolie*-handel thans ook moge gevestigd zijn, de middelen niet zullen voorbijgezien worden, welke de strekking kunnen hebben, om aan dien stand van zaken zulk eenen omkeer te bezorgen, waardoor eigen belang, gewinzucht, en hoe die laakbare drijfveren van menschelijke begeerlijkheid mogen genoemd worden, plaats maken vóor het belang van het algemeen en voor de welvaart der plaats onzer inwoning!

En mogen sommige verblinden het betwijfelen of er middelen zouden kunnen aanwezig zijn, om den dwanghandel den bodem in te slaan: — wij voor ons gelooven, dat indien het onzen geachten Gouverneur Generaal mogt behagen, om, van nu af, de ladingen der Amerikaansche schepen, tegens *eene billijke vergoeding*, van Gouvernementswege, overtenemen, en de goederen voor elkeen *tegen inkoops-prijs* verkrijgbaar te stellen, de 9 à 10 Amerikaansche kooplieden wel zouden pruttelen, doch de *geheele* bevolking van Suridame, den dankbaarsten juichtoon zoude aanheffen! — Mogt men vragen, op welke wijze de Carga's betaald zouden kunnen worden, dan gelooven wij, dat de heeren administrateuren, *welke met de Amerikaansche kooplieden in geene verbindtenis staan* en *inzonderheid de eigenaars van plantaadjen*, volgaarne aan het Gouvernement hunne melassie zullen willen uitleveren, om daardoor de goederen voor hunne effecten tegen goedkoope prijzen, (welligt een derde van hetgeen thans besteed wordt,) te erlangen, en tevens de mindere klasse in de gelegenheid te stellen hare dagelijksche behoeften zich aan te schaffen.

En mogen de administrateuren, (*hetgeen niet te veronderstellen is*,) weigerachtig zijn om hunne me-

lassie uit te leveren, dan zullen de Amerikaansche schippers, die *nu* op hunne Carga's verlies moeten lijden, zeer te vreden zijn, om Wisselbrieven van het Gouvernement in betaling te nemen, waarmede zij, op andere plaatsen, overvloedige melassie zouden kunnen opkoopen. — Doch zoo verre zullen de administrateuren het niet laten op aankomen, dewijl zij anders de melassie-bakken, op hunne suiker plantaadjen, zullen moeten zien overloopen en daardoor in de verpligting gebragt worden, de suikerstroop tegen zeer lage prijzen te verkoopen, indien zij, in *merkelijk nadeel van hunne principalen*, stijfhoofdig willen blijven!

IETS OMTRENT PLANTAADJE - BEDIENDEN.

Het stukje omtrent de kostgronden der plantaadjen, geplaatst in het laatste nummer van dit Tijdschrift, gaf ons aanleiding, om eens na te lezen de publicatien betrekkelijk dat onderwerp, en inzonderheid die van den 28sten Mei 1817, (Gouvernements-blad van dat jaar No. 13,) behelzende *herinnering van- en ampliatie op het Reglement voor de directeuren en verdere bedienden der plantaadjen en gronden, vervat in de Publicatie van den 31sten Augustus 1784*, en vonden daarin zoodanige heilzame bepalingen ten aanzien van de *aanneming* en *ontslag* van plantaadje-bedienden, welker getrouwe opvolging vooral in den tegenwoordigen stand van zaken, niet dan als zeer doelmatig kan worden beschouwd. — Niemand toch zal het wagen ons tegen te spreken, dat de achteruitgang van verre de meeste plantaadjen, niet alleen toe te schrijven is, aan gemis aan genoegzame arbeiders of aan ongeschiktheid van den grond, maar dat zulks vaak te zoeken is, in de personen van hen,

aan wien de directie der plantaadjen wordt opgedragen.

Niet, dat wij hiermede zouden bedoelen, dat er geene bekwame directeurs zouden aanwezig zijn, integendeel, er zijn er, waarop wij bogen kunnen en die door hunne bekwaamheden en handelwijze, den landbouw, tot sieraad verstrekken; doch elk onpartijdige zal het moeten erkennen, dat zoo wel de slechte behandeling der slavenmagten, als de verkeerde wijze van bearbeiding, welke door ongeschikte directeurs wordt gebezigd, onvermijdelijke oorzaken zijn van den verachterden staat van vele plantaadjen.— Wie kent ze niet, die door hunne verregaande gestrengheid, den arbeider tot desertie aanzetten? Wie zal schroomen, de getuigenis af te leggen tegen hen, wier onkunde, de beste staten, tot verval heeft gebragt? — Wie weet het niet, dat er sommigen zijn, die uit zucht tot tegenwerking, juist zoodanige directeurs emploijeren, welke door anderen, *uithoofde van ongeschiktheid* of *onbekwaamheid*, uit de dienst van plantaadjen zijn ontslagen? — Wie is onkundig van hen, die slechts weinigen tijd als blanke-officiers hebben gediend en evenmin van de behandeling van slaven als van de planterij iets verstaan, evenwel uithoofde van hunne aanbevelings-brieven, de plaats innemen van *bekwame* directeurs, welke om deze of gene gezochte reden worden ontslagen? — Doch, waartoe langer, *woorden* gebezigd, om *zaken* aan te duiden, welke slechts voor den vreemdeling, met eenen sluijer overdekt zijn? — Genoeg zij dus deze herinnering om aantetoonen, dat het geenzins onverschillig zijn kan voor den welstand der plantaadjen en de goede behandeling der slaven, welke daarmede in het naauwste verband staat, aan *wien* de directie worde toevertrouwd, en op welke wijze men bij aanneming en ontslag te werk ga, en wat meer is, dat

het voor het algemeen belang niet onbelangrijk kan worden beschouwd, dat men geene andere dan *goede* en *geschikte* directeuren, zoo met betrekking tot derzelver *moraliteit* als *bekwaamheid*, in dienst der plantaadjen aanneme. — Genoeg zij die herinnering, om indachtig te worden, aan de bepalingen, vervat in de hiervoren aangetogene Publicatie, dd. 28 Mei 1817, waarbij onder anderen gelast wordt: »*dat men bij* »*het ontslaan van plantaadje-bedienden, hetzij we-* »*gens essentieële onbekwaamheid, hetzij uithoofde* »*van slecht- of onzedelijk gedrag, in den ont-* »*slag-brief, de juiste oorzaak opgeve, en daar-* »*van behoorlijke aanteekening houde;*" — en op dat hiervan uit personele haat of wraakzucht, geen misbruik gemaakt worde, aan elk en een iegelijk de vrijheid gelaten is, om aan iederen directeur, welke opzettelijk *valschelijk* beschuldigd mogt worden en ten gevolge daarvan eenen ongunstigen ontslag-brief mogt hebben ontvangen, een getuigschrift naar waarheid af te geven; en eindelijk dat het niet zal vrijstaan iemand, die uithoofde van ongeschiktheid, of slecht gedrag ontslagen is, de directie eener andere plantaadje toetevertrouwen, op straffe eener geldboete van *f* 500.

Deze bepalingen kunnen geenen anderen invloed te weeg brengen, dan bevordering van de welvaart der plantaadjen en daardoor, die van deze volkplanting in het algemeen. — Zij strekken tot eenen spoorslag voor directeurs, om zich te onderscheiden, door *bekwaamheid* en *zedelijk gedrag* en waarborgen den nijveren en braven, tegen de uitwerkselen van partijzucht en den magtigen invloed van vleijende aanbevelingsbrieven. Zij zijn schrikbeelden voor hen, die het vertrouwen der administrateurs zouden willen misbruiken, het belang der plantaadjen verwaarloozen

en zich overgeven aan onverschilligheid, ongebondenheid, gruwelijkheid en al wat daarmede gelijk kan gesteld worden. — Zij pleiten er voor, dat het Gouvernement, de bevordering en uitbreiding van den landbouw, steeds als de bron van onze welvaart heeft beschouwd, en zoo veel het zich in de huishoudelijke zaken der plantaadjen mogt kunnen inlaten, geene gelegenheid heeft veronachtzaamd, om misbruiken of handelingen welke met het algemeen belang strijdig zijn tegen te gaan.

Men zegge niet, dat, ondanks die voorzorgen, de misbruiken nog bestaan, en er sommigen zijn die de hiervoren aangehaalde wettelijke bepalingen niet opvolgen, en daaruit de klagten voortspruiten omtrent de oorzaken welke tot den achteruitgang der plantaadje medewerken, en dat men te veel moeijelijkheden zoude ontmoeten, om de wet getrouwelijk te doen naleven; — want wij laten daarop volgen, dat reeds de tegenwoordige stand van zaken, die naleving noodzakelijk maakt, en dat onze tegenwoordige Bestuurder zoo zeer doordrongen is van belangstelling in de welvaart dezer volkplanting en harer burgeren, dat alle instellingen of wetten, welke met het algemeen belang overeenkomen, zoo gestrengelijk zullen worden gehandhaafd, dat de misbruiken, hoe diep zij ook mogen ingeworteld zijn, van lieverlede hun bestaan zullen *moeten* verliezen.

DE HEILZAME GEVOLGEN EENER ZAAK, BEWIJZEN NIET ALLEEN DE *SCHRANDERHEID*, MAAR OOK DE *WELMEENENDHEID*, VAN DEN DADER.

Onder de heilzame middelen ter opbeuring dezer Volkplanting en ten gerieve der ingezetenen door de hooge Overigheid in het werk gesteld, mogen wij

noemen: »*de bepalingen ten opzigte van den han-* »*del in het klein van inlandsche producten binnen* »*deze Kolonie*," — zoo even vóór het ter perse gaan van den Kolonist, tot onze kennisse gebragt.

Wij haasten ons derhalve, vlugtig en als ware het in het voorbijgaan, het nut daarvan te beschouwen.

Nu toch zullen de misbruiken, die uit het onbepaald toelaten van den handel in het klein van koloniale producten voortvloeijen, ophouden te bestaan; nu zal elk ingezeten, op de eerste aanvraag, van evengemelde producten het noodige kunnen bekomen, terwijl men nu niet langer van den eenen hoek tot den anderen, of langs straten en grachten, behoeft uit te zien om het een en ander benoodigde op te doen; nu vervalt voortaan ook de vrees dat men iets zoude kunnen koopen, waarvan de verkooper op eene niet geheel wettige wijze eigenaar geworden is; nu kunnen alle ingezetenen, die eenige betrekkingen in het Moederland hebben, de noodige Koffij &c. erlangen, om daarvan een regaaltje op te zenden, beroepende ons omtrent de moeijelijkheid daarvan op onze Lezers, die even als wij weten, dat men dáár deze moeijelijkheid als voorwendsel beschouwt, en volstrekt niet begrijpen kan, hoe in een land waar de Koffij groeit, men buiten de mogelijkheid zich kan bevinden, om eene kleine hoeveelheid daarvan op te doen; nu eindelijk kan elk tegen bepaalde prijzen geholpen en behoeft niet meer bloot gesteld te worden aan eene willekeurige handelwijs, zoo wel omtrent de *kwantiteit*, als *kwaliteit* en *prijzen*, in al hetwelk de bedoelde wet, volkomen voorziet.

Wij willen echter wel gelooven dat de tegenwoordige *handelaren* of *handelaressen*, veelal vertegenwoordigd door slaven of slavinnen, in meergemelde producten, over deze wetgeving niet bijzonder in hunnen schik

zullen zijn: doch zij moeten zich troosten met het denkbeeld, dat daardoor geenzins de hoofdbron van hun bestaan de bodem is ingeslagen, daar deze handel slechts als een bijkomend winstje, dat ligt medegenomen is, beschouwd wordt, en zij bovendien nog ruim twee maanden tijd hebben, om hunne voorradige producten, (nieuwe aanvoeren *par force* zelfs niet uitgezonderd,) aan den man te brengen, zonder genoodzaakt te zijn, om dezelve *à tout prix* op vendu te verkoopen; eindelijk geldt ook ten hunnen opzigte de bekende spreuk:

» De wereld is een schouwtooneel;
» Elk speelt zijn rol en krijgt zijn deel."

En wat hier nog alles afdoet, de afgekondigde wet is eene belangrijke bijdrage om de opbrengsten der plantaadjen te vermeerderen, daar het toch eene ontegensprekelijke waarheid is, dat de tot nu toe bestaan hebbende *indirecte* handel in het klein in koloniale voortbrengselen, overvloedige aanleiding heeft gegeven aan slaven, om de producten der plantaadjen zich op eene wederregtelijke wijze toe te eigenen, en in de stad, aan den waterkant, aan den man te brengen. — Wanneer men eene vergelijking maakt, tusschen het calculatief bedrag der consumtie, en hetgeen voor die consumtie hier te lande, op eene *geoorloofde* wijze wordt aangekocht, dan zal het duidelijk worden, dat het voor de eigenaren der plantaadjen in vervolg van tijd, een groot verschil zal moeten opleveren, indien namelijk, verkeerde schaamte den mensch niet mogt terug houden, om in het jaar een aantal van 5 vaten suiker of 1000 pond koffij of kakao, van iedere plantaadje, *meer* te verantwoorden.

VALERIUS C. S.

Aan de Redactie van den *Kolonist.*

Wij ontvingen dezer dagen eene missive uit Amsterdam, waaruit wij het volgende ontleenen en UE. ter plaatsing aanbieden, terwijl wij intusschen de eer hebben ons te noemen,

UE. D. V. Dienaren,

Paramo. 10 October 1839. V. P. H. & M.

Onzer aller vurigste wenschen tot herstel des vredes met Belgie, zoo lang en zoo hijgend ingewacht, zijn eindelijk, onder de leiding der Goddelijke voorzienigheid, vervuld, en, zoo als wij hopen, voor een lange reeks van jaren.

Hierdoor zal het dierbaar Vaderland in staat worden gesteld, zich van de geledene verliezen en gedane opofferingen langzamerhand te herhalen, terwijl het geen twijfel lijdt, dat de nijvere Noord-Nederlanders, nu weder op zich zelven staande, alles zullen aanwenden, wat eenigzins mogelijk is, om, door het opsporen en aanknoopen van nieuwe betrekkingen, aan den handel een nieuw leven bij te zetten, ten einde daardoor, zoo mogelijk, de gulden jaren van werkzaamheid en voorspoed, waarin onze Voorvaderen zich zoo lang verheugen mogten, te doen terugkeeren.

Met oogmerk insgelijks daartoe van mijnen kant bij te dragen, heb ik bepaaldelijk mijn oog gevestigd op onze voorheen zoo bloeijende Kolonie *Suriname*, van welke waarschijnlijk in de tegenwoordige omstandigheden vrij wat meer partij zoude kunnen getrokken worden, dan thans het geval is. Immers wanneer men deze Volkplanting vergelijkt bij hetgeen zij vroeger was, levert dit voor den opregten Vaderlander niet dan een zeer onangenaam gevoel op.—

Hoe zeer ik niet kan ontkennen dat de suiker- en vooral de katoenteelt aldaar in de laatste jaren eerder zijn toe dan afgenomen, is het evenwel niet minder waar, dat de koffijplukken alle jaren minder worden, en misschien thans naauwelijks een vijfde gedeelte bedragen van voorheen. De oorzaken hiervan zijn menigvuldig; twee der voornaamste zijn de volgende: ten eerste namelijk uithoofde de slavenmagt jaarlijks afneemt, waardoor uit gebrek aan handen reeds vele plantaadjen verlaten en andere in suiker plantaadjen veranderd zijn; en ten tweede, uithoofde de gronden die nu reeds vijftig, sommige zelfs honderd jaren of langer, bijna aanhoudend met koffij beplant waren, daardoor eindelijk, als het ware, uitgemergeld zijn geworden en genoegzaam niets meer kunnen opleveren. Het is hier mijn doel niet den afschuwelijken slavenhandel voor te spreken; dit zij verre! Het kan echter niet ontkend worden, dat door de afschaffing deszelven aan Suriname een geweldige slag is toegebragt geworden.

Zoude deze Kolonie, echter onder behoud van hetgeen zij thans nog voor het Moederland is, niet dienstig gemaakt kunnen worden tot een verblijf voor de veelvuldige Duitsche-landverhuizers, waar van men er soms, bij honderden te gelijk, de hoofdstad zien doortrekken, om zich naar Noord-Amerika te begeven? Ik weet geen enkel voldoende reden welke zich daartegen verzet. Sommigen zullen misschien voorgeven, dat de luchtsgesteldheid er ongezond is; dit meen ik echter te betwijfelen: het is waar, dat, wanneer iemand uit Europa komende, zich dáár aan eene ongebondene levenswijze overgeeft en nergens maat in weet te houden, hij in zoodanig geval spoedig bezwijken kan, doch dit bewijst niets tegen het klimaat; integendeel leert de ondervinding dat men er

evenzeer oud kan worden als hier. In vroegere jaren, toen het water, dat in de regen-saizoenen op moerassige gronden bijeen liep, daarop staan bleef; ja, toen waren deszelfs uitdampingen zeer nadeelig, maar sedert hetzelve regelmatig ontlast wordt, en men de gronden droog houdt, heeft er eene groote verbetering plaats gehad; ook heeft de stad Paramaribo en hare omstreken veel gewonnen, na dat men van 1799 tot 1803, al het hout tusschen die stad en de zee geveld en aldaar moestuinen aangelegd heeft, over welke henen de zeewinden vrijlijk landwaarts in kunnen dringen, zoo als men zulks lezen kan in *Tuckeij's Aardrijkskunde &c.*

Nog zou men, volgens genoemden schrijver, veel kunnen doen, om de gezondheid aldaar nog meer te bevorderen, wanneer men de uitgestrekte *Savanah's* welke er woest liggen, in goede weilanden, (bovenal tot aankweeking van *RUNDVEE, hetwelk er thans algemeen ontbreekt.*) wist te verkeeren of tot andere einden wist te gebruiken; dit is toch zeker, en wordt door de uitspraak van de beroemdste geneeskundigen gestaafd, dat bewoonde en beplante streken, allengs veel van derzelver natuurlijke ongezondheid verliezen. — Dat er van tijd tot tijd aanstekende ziekten heerschen, valt niet te ontkennen; doch hierin staat *Suriname* gelijk met al de overige streken der aarde; de geele koorts waarvan men zoo dikwijls in Noord-Amerika hoort, is aldaar bijna geheel onbekend. — Men zegge verder niet, dat er geen gronds genoeg meer te bebouwen of te ontginnen is; het tegendeel is waar; wie er slechts kan en wil werken, zal er ook zeer ruim zijn brood vinden.

Behalve een groot aantal, alleen uit gebrek aan slaven, verlatene plantaadjen, die in de eerste plaats, onder behoorlijke aanmoediging, ter opname van

landverhuizers zouden moeten aangewezen worden, voor zoo verre de gesteldheid van derzelver gronden zulks toelaat, zoude men vervolgens nieuwe gronden kunnen ontginnen, aan welke altijd voorzeker minder gebrek zoude zijn, dan aan menschen-armen om de ontginning tot stand te brengen, al duurden de tegenwoordige landverhuizingen ook nog zeer vele jaren voort.

Het behoeft evenwel niet enkel landbouwers te zijn die zich daar heen begeven; neen, bij eene vermeerdering van bevolking zoude er ook allerlei ambachts- en handwerkslieden welkom zijn; waar beschaafde menschen wonen, heeft men ook kleederen noodig, daar zijn woningen onontbeerlijk en daar zal men zich ook van vele gerijfelijkheden des levens willen voorzien. Timmerlieden, smeden, metselaars, kleederen- en schoenmakers zullen er dus hunne vlijt niet onbeloond zien, en wanneer ik hierover verder wilde uitwijden, zoude ik het gezegde nog op vele andere bedrijven toepasselijk kunnen maken. Hoe vele voordeelen zouden er daarenboven niet tevens voor het Moederland uit ontspruiten en welk een ruim veld zoude de handel zich daardoor niet geopend zien!

Welk eene menigte van bouwmaterialen, plantaadjebehoeften, gereedschappen, ruwe- en bewerkte stoffen en wat dies meer zij, zoude gedurig op eene veel grootere schaal dan thans, daar heen gezonden kunnen worden! Hoe veel meer producten zoude men dan niet van daar ontvangen! Waarlijk! de voordeelen die daaruit voor handel en scheepvaart en voor de tegenwoordige eigenaren van plantaadjen zouden voortvloeijen, zijn onberekenbaar en behoeven geen betoog.

Hoe echter zal men de Duitschers en andere land-

verhuizers kunnen overreden dat zij zich in plaats van in Noord Amerika, in *SURINAME* gaan vestigen? De beantwoording dezer vraag is zeer moeijelijk: evenwel komt het mij voor, dat daartoe wel middelen in het werk te stellen zouden zijn. Ik beantwoord dus deze vraag met eene andere; zij is deze: zijn de landverhuizers, welke voor een of meer jaren naar Noord-Amerika vertrokken zijn, dáár te vreden en gelukkig? Naar hetgeen men deswege zegt, moet dit over het algemeen het geval niet zijn, en hierop voortredenerende, zou Suriname hun misschien, als zij eens wisten dáár met open armen ontvangen te zullen worden, even verkieslijk, zoo niet veel verkieslijker voorkomen dan Noord-Amerika, vooral wanneer men hun den overtogt gemakkelijk en onkostbaar maakte, en, behalve dit, zorgde, dat zij bij hunne aankomst, dadelijk op de eene of andere wijze aan den gang geholpen werden. Dit zoude ongetwijfeld niet dan met groote onkosten gepaard gaan, doch de voorteschietene sommen zouden dan ook eens door den tijd, zeer aanzienlijke renten opleveren.

Eindelijk is de vraag, hoe denkt ons Gouvernement er over? In de Kolonie *Suriname* staat thans een Man aan 't hoofd des Bewinds, op wien *hier*, door belanghebbenden, aller oogen gevestigd zijn en van wiens arbeid men, uithoofde van zijne alom bekende regtvaardigheid, kunde en vlijt, de heilzaamste gevolgen te gemoet ziet. — Ja het zoude mij eene zeer streelende zelfvoldoening opleveren, wanneer dit ontwerp, hoedanig hetzelve ook gewijzigd moge worden, onder de vaderlijke bescherming van onzen voortreffelijken Koning, tot nut en voordeel van de hem zoo hartelijk beminnende onderdanen, ingang mogt vinden en tot stand gebragt worden.

Amsterdam, 31 Julij 1839.

—

DE KOLONIST.

Staat- Land- en Huishoudkundige Beschouwingen.

Het navolgende stuk door den Heer F. W. HOSTMANN *Med. Dr.* en *Chir.* alhier, ingediend aan Z. Exc. den Schout bij Nacht, Gouverneur Generaal der Nederlandsch West-Indische Bezittingen, is door gemelden Heer, met voorkennis en toestemming van Z. Ex. den Gouverneur Generaal, aan den Uitgever dezes Tijdschrifts ter plaatsing gezonden, en wordt alzoo, onder aanbieding der opregtste hulde van erkentelijkheid aan den Heer HOSTMANN, alhier in deszelfs geheel opgenomen.

DE UITGEVER.

GEDACHTEN OVER EENE VRIJE KOLONISATIE IN SURINAME, ALS HET EENIGSTE MIDDEL OM DEZE KOLONIE UIT HAREN VERACHTERDEN STAAT TE REDDEN.

Nunquam nimis dicitur,
quod nunquam satis discitur.
SENECA.

De voorwaarden waarop het aanleggen en onderhouden der Kolonie *Suriname* onder haren tegenwoordigen vorm, als landbouwdrijvende kolonie, gegrond is, — voorwaarden die ik vooronderstel aan Uwe Excellentie bekend te zijn, — vervielen den 4e. Mei van het jaar 1818, met het verdrag nopens den slavenhandel, aangegaan tusschen zijne Majesteit den Koning der Nederlanden en Groot-Brittanje; en kan het niet ontkend worden, dat het beginnende verval

des landbouws in *Suriname* van eenen veel vroegeren tijd dagteekent, en gedeeltelijk ten minste van voor als nog onbekende oorzaken schijnt afhankelijk geweest te zijn, zoo is dit niet te min zeker: »*dat* »*ook zonder dezen verachterden staat des kolonialen* »*landbouws, en zonder tusschenkomst van ongewone* »*evenementen, het bestaan der Kolonie* Suriname »*onder den ouden vorm, ten gevolge van het boven* »*bedoelde verdrag alleen, slechts tot een zeker tijd*»*perk mogelijkerwijze denkbaar was, een tijdperk,* »*hetgeen met tamelijke juistheid te bepalen, weinige* »*moeite vereischt, als men de oorzaken van het* »*verminderen der slaven-bevolking inziet, en zich* »*tevens overtuigd houdt hoe onmogelijk hierin op* »*eene voldoende wijze te voorzien is.*"

Van deze stelling uitgaande, is het eenigzins bevreemdend, dat een tijdsverloop van twintig jaren niet toereikend schijnt geweest te zijn om oogenschijnlijk te maken, dat, terwijl de achterlijke toestand van *Suriname* in het algemeen hoofdzakelijk moet toegeschreven worden aan gebrek aan *Industrie* en verval des kolonialen landbouws, deze laatste echter, tot dusverre, geheel afhankelijk is geweest van slaven, die hoe langer, hoe meer, door sterfte in getal verminderen, zonder dat eenige mogelijkheid bestond dit verlies door aankoop van anderen te compenseren, *thans ook niet meer de rede kan zijn van gewone middelen*, (z. de Kolonist 1. d. 1. stuk: p. 15,) *als het daarom te doen is Suriname uit haren verachterden staat te redden.*—Immers, is de tegenwoordige toestand dezer Kolonie in ieder opzigt *een zeer ongewone*, en er buitengemeene maatregelen vereischt worden om *het vererger en* dezes toestands voortekomen, hoe zoude men redelijker wijze *deszelfs verbetering* van gewone middelen kunnen verwachten?

Onder deze omstandigheden, — in de schier algemeen vernomene toonen van sentimentele klagten in te stemmen, over de vroeger zeer groote, thans verdwenene welvaart van *Suriname*, kan ik, hoezeer verpligt mijne dagen in deze kolonie te slijten, en derhalve misschien veel dieper bij het toekomstig lot van dezelve geinteresseerd, dan zoo menigeen, wiens tijdelijk verblijf in dezelve korter is, naar mate hij minderen tijd noodig had zijne beurs te maken, — volstrekt niet over mij verkrijgen; integendeel, mij komen deze klagten zoo ontijdig als vruchteloos voor; het een, om dat er, hoezeer *Suriname* reeds sedert eene halve eeuw van dag tot dag in welvaart heeft afgenomen, nog niets, althans niets van belang, beproefd is, om deze Kolonie uit haren verachterden staat te redden; het andere, om dat klagten, behalve dat er niets mede afgedaan wordt, grootere *passiviteit* aanduidt, als eenen man voegt, wiens eigendommelijk karakter zich beter door handelen, door *activiteit*, kenschetst.

Veel minder nog zoude ik mij met het niet onaanzienlijk getal diergenen kunnen vereenigen, die, bekrompen van begrip, zich verbeelden, in de momentele positie van Suriname, eene genoegzaam reddelooze te erkennen, eene wijze van beschouwing, die volgens mijne begrippen van burgerpligten, weinig minder dan »*verraad*" zoude te noemen zijn, ten ware dat ze door de allerbeperkste geestvermogens verschoond werd. — Neen, noch de inderdaad kwijnende toestand des kolonialen landbouws bij gebrek van alle indrustie, noch het bedreigde en bedreigende muntstelsel en het daardoor gestremde vertier met het Moederland, noch het vooruit te zien en berekenbaar verminderen der slavenbevolking, en de daarmede in gelijke ver-

houding staande verminderde opbrengsten aan producten; — dit alles te zamen met den heerschenden geest des tijds, en eindelijk ook noch de betrekking waarin deze kolonie tegen hare naburen staat, kan mij de overtuiging ontnemen:

»dat Suriname nimmer zooveel waarde voor Nederland gehad heeft als thans;"

»dat de hulpbronnen om hare vroegere welvaart »terugteroepen, niet alleen onuitsprekelijk, maar ook »dat de middelen bij de hand zijn, om deze te ont»ginnen, zoo men slechts van zich kan verkrijgen om »van verouderde vooroordeelen aftezien, of ophouden »wil zich met de *illusie* te paaijen: *het zal onzen »tijd wel uithouden,*" eene *illusie*, waarmede de genen, die er zich mede streelen te gelijk het oppervlakkigste oordeel en het snoodste egoismus aan den dag leggen.

Veelligt zoude Uwe Excellentie het *paradox* kunnen vinden, in eenen tijd gelijk de tegenwoordige, Suriname zoo hoog te zien gewaardeerd. Den grond te ontwikkelen, waarop dit geschied is, ben ik geenzins verlegen; dan, dit punt is uitermate teeder en ik heb gewigtige bedenkingen zulks te doen, vergenoegende mij derhalve slechts aantemerken, dat met eene zoodanige waardering een *relatif* begrip gepaard gaat en dezelve voorwaardelijk is aangenomen; zoo, bijvoorbeeld, is het mij voorgekomen, als of de Surinaamsche producten *relatif* meer waarde moesten verkrijgen, naar mate soortgelijke producten van elders minder aan de markt worden gebragt; eene omstandigheid, die met betrekking tot de Brittisch West-Indische Bezittingen, niet alleen werkelijk reeds plaats vindt, maar waarvan ook met wiskundige zekerheid te voorzien is, dat zulks in vervolg van tijd, nog oneindig meer het geval zijn zal.

Mijns inziens is reeds zeer veel daarmede gevorderd, dat verre het grootste gedeelte der bewoners dezer kolonie overtuigd schijnt te zijn, dat de verachterde staat der kolonie Suriname aan het verval des landbouws, en dit, voor een groot gedeelte althans, aan gebrek aan werkende handen is toeteschrijven. Al ware het te bewijzen dat de kiem haars vervals in hare vroegere welvaart zelve was gelegen, geven wij toe, dat die door politiek-mercantilische gebeurtenissen bevorderd is, en door niet te voorziene rampen noodzakelijk moest rijzen, maar dan is dit evenwel zeker, en kan met rede niet tegengesproken worden: dat er slechts één middel bestaat, om de schamele positie dezer kolonie gunstig te veranderen, bestaande daarin, dat men het getal harer werkende bewoners vermeerdere.

En is het denkbaar dat een land, in vruchtbaarheid des bodems slechts met zeer weinige landen te vergelijken, door geen enkel hierin overtroffen, een land, dat bij de gelukkigste ligging die immer eene landbouwdrijvende kolonie hebben kon, — wordende doorstroomd van groote, gedeeltelijk voor groote schepen, bevaarbare rivieren en doorsneden van onnoemelijk kleinere, — ten opzigte van gezondheid gelijkstaande met de gezondste streken van Europa, buitengemeen rijk aan eigene producten, gedeeltelijk kostbare handelsartikelen opleverende, en ten uiterste geschikt om vele voortbrengselen, — het eigendom van vreemde gewesten, op te leveren, — en eindelijk nog een land beheerscht door eenen constitutionelen koning, het sieraad der Europesche vorsten, eene handel- en scheepvaartdrijvende natie voorstaande, — is het denkbaar, dat een zoodanig land, dat Suriname arbeiders kon derven, om eenen grond te bewerken, de dankbaarste misschien, die door Gods zon beschenen

wordt? — Ik ben genegen dit te betwijfelen, zoo men zich slechts de moeite geven wil om ze te verkrijgen.

Maar, politieke omstandigheden, — de geest des tijds, gedogen thans niet meer, gelijk dit vóór het jaar 1818 geschiedde, zich van arbeiders te voorzien; ja, het is zelfs niet te betwijfelen dat deze wijze van kolonisatie, verre van eenen gunstigen invloed op deze kolonie uitteoefenen, onder de gegevene omstanstandigheden, haren val slechts bespoedigen kan. De vrijgeboren inboorling daarentegen, onverschillig van welke afkomst, schaamt zich ten gevolge van obsolete wetten, veldarbeid, als den slaven aangewezen, te verrigten, en de vrijgewordene, met weinige uitzonderingen, merkt de *vrijheid*, en *niets doen*, als gelijkbeduidend aan, zoodanig zelfs, dat er op de aan hem gerigte vraag: *waarom hij niet arbeidt?* tot antwoord volgt: »*ben ik niet vrij?*

In dit dilemma zoude de actuele positie van Suriname inderdaad beklagenswaardig, haar vooruitzigt in de toekomst rampzalig zijn, althans voor het overgroot getal diergenen harer bewoners, die, door geboorte of gewoonte aan haren grond gehecht, zoo in een intellectuëel als in een pecuniëel opzigt, te onbemiddeld zijn, om in vreemde, door de natuur *minder* begunstigde—gewesten, hun levensonderhoud te verdienen, ware het niet, dat er nog één middel overschoot in de allerdringendste harer behoeften, in zoodanige arbeiders te voorzien, waardoor niet alleen de thans bestaande *disproportie* tusschen vrije- en slavenbevolking zoude ophouden, en gevolgelijk, de publieke veiligheid gewaarborgd zoude worden, maar, waardoor ook teffens hare welvaart tot eene onberekenbare, in hare *annales* onbekende hoogte, op de solide grondzuilen van kolonialen landbouw en daarmede

in verband staande takken van nijverheid kon verheven worden. — En dit eenigste middel vermeen ik in eene kolonisatie in *Suriname*, hoofdzakelijk uit *Europeanen*, te bestaan.

Het motto aan het hoofd dezes dekt mij voor het vermoeden, als of ik mij arrogeerde Uwe Exellentie iets nieuws te willen mededeelen. Geenzins. Veel meer weet ik dat schrandere hoofden reeds twintig jaren geleden zich overtuigd hielden, dat Suriname op den duur niet anders dan door eene *vrije bevolking* voor het Moederland te behouden zoude zijn, en dat zij, — hetgeen veel meer is, — op deze stelling het nationale plan grondden, Suriname met Europeanen te koloniseren. Om dit te staven, moge het navolgende voorbeeld dienen, leverende tegelijk het bewijs op, hoe soms de arbitraire uitspraak van een enkel geaccrediteerd individu, voor eene geheele volkplanting, de nadeeligste gevolgen kan hebben. — Een der gedistingueerdste, thans nog levende Nederlandsche Staatsmannen had in het jaar 1822, het project, om in Suriname, op eene groote schaal, met Europeanen, een gedeelte der thans nutteloos liggende landerijen te cultiveren, welke het middel bevatten om aan honderdduizenden van menschen een gelukkig bestaan opteleveren. — Bij het gemis van locale kennis van dit land, behoefde hij de inlichting van oude kolonisten omtrent de mogelijke uitvoerbaarheid eener onderneming van dien aard, en niets is natuurlijker dan dat tot dat einde aan eenen man de voorkeur werd gegeven, die destijds, bij verre de meesten, aanzien genoot,—voor zoo verre *geld*,—*aanzien* verleent.—Maar helaas! tusschen de keerkringen zijn waardigheden, aanzien en geld, (nog minder dan elders,) *noodwendige atributen* van doorzigt en verstand, en ik wil het hieraan wijten dat in dien tijd, op de nietigste

gronden ,— *zoo magtspreuken dezen naam verdienen* ,— eene onderneming werd afgeraden, die buiten allen twijfel meer dan eenige andere geschikt was om de welvaart van Suriname te herstellen. Het zij verre van mij Uwe Excellentie mijne opinie te willen opdringen, echter kan ik mij niet wederhouden te gelooven, dat des raadsmans groot credit, de Kolonie Suriname *toenmaals* meer schade heeft toegevoegd, dan *thans*, na een tijdverlies van omtrent achttien jaren, de vrije dispositie over 's mans aanzienlijke schatten tot uitvoering eener onderneming van dien aard baten zoude!

Intusschen waren de omstandigheden, waarin de Kolonie toenmaals verkeerde, nog eenigzins verschillende van hetgeen zij thans zijn; want niet alleen deed zich het gebrek aan arbeiders minder gevoelen, maar menigeen koesterde toenmaals ook nog de hoop, om zich voortaan, gelijk vroeger, alware het ook tegen eene verhoogde prijs, van arbeiders te zullen kunnen voorzien. — Ik ben zoo weinig genegen het verdwijnen van deze hoop als eene ongunstige omstandigheid te beschouwen, dat ik veel meer het behoud dezer Kolonie hierin vermeen te erkennen, vermits daaruit de noodzakelijkheid volgt naar *vrije arbeiders te moeten omzien.*

Deze wijze van beschouwing betreffende het middel om den achterlijken toestand der Kolonie Suriname te remedieren, is mij voorgekomen van dag tot dag meer algemeen te zijn geworden, hoezeer de meeningen omtrent de uitvoerbaarheid en den aard der aanwending van een zoodanig middel te meer uiteenloopende zijn, naar mate deze zoo belangrijke zaak uit een algemeen gezigtspunt wordt opgevat, of in verband met individüele belangen wordt beoordeeld.

Hoezeer ten volle overtuigd dat het vermeerderen

der vrije-arbeidende-volksklasse in Suriname, alleen in staat zal zijn om den verdwenen bloei dezer weleer in welvaart uitmuntende volkplanting terug te roepen, en verzekerd tevens dat een zoodanig toewas niet anders dan van Europa verwacht kan worden, hoort men evenwel zwarigheden tegen eene vrije kolonisatie met Europeanen aanheffen, die hoofdzakelijk op de navolgende bedenkingen nederkomen:

Voor wiens rekening zoude de overtogt van Europesche landverhuizers naar Suriname moeten geschieden? — Hoedanig en voor wiens rekening zouden zij in Suriname ontvangen moeten worden? — Zullen zij aan eenen gematigden luchtstreek gewoon, — hier arbeidende, — aan den invloed van het keerkrings-klimaat tegenstand kunnen bieden? Van welken landaard zouden zij bij voorkeur te kiezen zijn? — In hoeverre kunnen zij de plantaadje-slaven in hunne werkzaamheden vervangen? — Welke gedeelten der Kolonie zoude men hen bij voorkeur moeten aanwijzen? — Hoedanig zouden zij zich in te rigten hebben en bestierd moeten worden? — Welken arbeid zoude men hen kunnen aanwijzen en voor wiens rekening zouden zij dien ten uitvoer moeten brengen? — Welken invloed zoude eene vrije kolonisatie naar alle waarschijnlijkheid, op de arbeidende volksklasse zoo vrije als slaven uitoefenen? — En welke voordeelen zoude men daarvan, zoo wel voor de kolonie zelve als voor het Moederland, kunnen verwachten? — Uwe Excellentie vergunne mij deze onderscheidene bedenkingen te toetsen, vleijende ik mij, dat er, na het beantwoorden van de bovenomschrevene vragen, weinige ruimte voor zwarigheden, die men omtrent eene kolonisatie met Europeanen in Suriname zoude kunnen tegenwerpen, zal overblijven.

I. *Voor wiens rekening zoude de overtogt van*

Europeanen naar Suriname moeten geschieden? — Het komt mij voor, dat deze vraag zeer gemakkelijk zal opgelossen zijn door het beantwoorden der vraag:" *kan Suriname, op den duur, zonder eene vrije kolonisatie blijven bestaan, en is het in het geheel der moeite waard deze Kolonie voor het Moederland te behouden, ja of neen?* — Betreffende het eerste deel dezer vraag, zoo schijnt mij ieder betoog overtollig dat het bestaan der kolonie Suriname, op den duur, zonder eene vrije kolonisatie niet eens denkbaar is;— wat echter het tweede deel dezer vraag aangaat, zoo beken ik rondborstig, dat, zoo al de pogingen die er in den laatsten tijd in het Moederland gedaan zijn, om het verder verval der kolonie Suriname tegen-tegaan, aan het oogmerk niet voldoen, — en dit is onbetwistbaar het geval, — dan toch ten minste het treffendste bewijs opleveren, dat Suriname inderdaad voor het Moederland van groote waarde is, hoezeer niet in die mate als zulks het geval zoude zijn, indien deze kolonie zich konde beroemen, op eene vrije en teffens arbeidende bevolking, die naast de slavenbevolking niet alleen zeer wel zoude kunnen bestaan, maar die ook, des vereischt wordende — ja als van zelve, het noodige tegenwigt van deze zoude kunnen uitmaken.

Aannemende derhalve, dat zoo wel het Moederland in het algemeen, als ieder ingezeten van Suriname, bij het eventueel bestaan of vallen dezer volkplanting diep geinteresseerd is, met uitzondering misschien slechts van het geringe getal dergenen, die dezelve nimmer anders aangezien hebben dan voor eene kortstondige verblijfplaats, het middel bevattende om zich binnen den kortmogelijksten tijd te verrijken, ten einde alsdan, onafhankelijk *van* en onbekommerd *over* het toekomstig lot dezer kolonie, in Europa schatten te

verteren, waarop zij in dit land weinige aanspraak zouden hebben kunnen maken; — overwegende verder, dat de strekking eener vrije kolonisatie in Suriname van eenen zeer algemeenen aard is, minder ten doel hebbende, ja niet eens geschikt, om enkele individus direct te bevoordeelen, maar daarentegen zoo veel te beter berekend om het bestaan dezer kolonie, — alhoewel onder eenen anderen vorm, — te waarborgen: moet ik bekennen, dat het mij is voorgekomen, als of maatschappijen, onder tegemoetkoming van het Gouvernement, beter geschikt zouden zijn om den overtogt van landverhuizers naar Suriname te bewerkstelligen, dan dit van enkele particuliere ondernemers gewacht kan worden.

De moeijelijkheden, waarop men in het daarstellen van zoodanige maatschappijen zal stooten, erken ik; en waarom toch zoude ik schromen te verklaren, dat mijns inziens de grootste dezer zwarigheden daarin gelegen is, dat, wel is waar het kleinere, echter bij verre het gegoedste, en derhalve aanzienlijkste gedeelte der bewoners dezer kolonie niet in evenredigheid veel belang in dezelve stelt, beschouwende zich naauwelijks hier *te huis* te behooren, en niets zoo zeer wenschende dan hoe eerder hoe liever een land vaarwel te kunnen zeggen, waarvan zij, — en niet ten onregte, voorzien, dat het niet altijd in staat zal zijn te voldoen aan den gelddorst, welke de eenigste oorzaak huns kortstondigen hierzijns, en even zoo weinig duurzamen aanziens geweest is.

Met genoegen las ik in het 1ste deel 3de stuk van *den Kolonist*, op bladz. 79, een opstel over de mogelijkheid om in Suriname eenen Volksgeest daartestellen, en hoezeer ik met den schrijver van dit stuk in de opinie, als of er onder het beschaafde gedeelte der maatschappij in deze kolonie iets bestond, naar

volksgeest gelijkende, ten eenemale verschil, zoo zeer zelfs, dat ik voornamelijk in dit gedeelte der maatschappij, eenen volslagenen *kastengeest* vermeen te zien heerschen, die iedere aannadering terugstuit en iedere wisseling van denkbeelden onmogelijk maakt, levende of ieder op zich zelven, of in den naauwen kring van zijn gild, weinig om het algemeen, slechts om eigen belang bekommerd: zoo moet ik evenwel bekennen dat, volgens mijn gevoelen, niets tot de uitvoering eener vrije kolonisatie heilzamer zoude zijn, dan zoodanige volksgeest, die in zijne handelingen minder door het eigen, dan wel door het algemeen belang bestuurd wordt.

Dat het Gouvernement *niet* gaarne zoude willen medewerken om eene onderneming te bevorderen, die niet alleen de strekking heeft om een gedeelte van den staat te behouden, maar tevens ook in waarde te doen toenemen, veroorloof ik mij niet eens te betwijfelen, even zoo weinig als ik zoude kunnen bevroeden, waarom ieder der in het moederland gevestigde belanghebbenden in deze kolonie, zoo hem slechts het verschil tusschen de begrippen van verlies en winst duidelijk zij, niet gaarne in eene aangelegenheid zoude willen deelen, die hem voor het eerste beveiligende, het laatste waarborgt.

Dat eene maatschappij tot bevordering eener vrije kolonisatie in Suriname, voor een groot gedeelte althans, tezamengesteld diende te zijn uit leden, die in deze kolonie hunne vaste verblijfplaats hebben gekozen, is naar hetgeen ik omtrent de tijdelijke bewoners van dit land heb aangemerkt, in het oogloopende; kunnende dezelve in het moederland door agenten, tevens leden van dezelve zijnde, vertegenwoordigd worden.

Al de landen welke tot dusverre door Europesche

landverhuizers gekozen werden, om zich aldaar te vestigen, waren bij hen in meerderen of minderen graad gunstig bekend, en er werd derhalve ook geene vreemde hulp vereischt, ten einde duizenden van hen te bewegen, hun vaderland te verlaten, om *met eigene middelen* — hoe gering ook, — in vreemde landen, een beter geluk te beproeven. Suriname daarentegen maakt in dit opzigt eene uitzondering, zijnde — in het algemeen, — door verkeerde beschrijvingen, *ongunstig*, — en wat de geschiktheid van dit land betreft, om met Europeanen te worden gekoloniseerd, *in het geheel niet* — bekend, zoo dat het volstrekt niet te verwonderen is, als men in Europa tot heden er niet eens om gedacht heeft, in deze kolonie, naar vaste woonplaatsen om te zien.

Om deze reden zoude het veelligt kunnen vereischt worden, om bij wijze van aanmoediging, den landverhuizers aantebieden, de kosten van den overtogt naar Suriname, voor rekening eener opterigtene maatschappij tot bevordering van kolonisatie te bestrijden, kunnende zij alsdan zoo wel de bedongene onkosten der overvaart, als die welke met hunne aankomst in Suriname vergezeld gaan, en waarvan ik in het volgende punt zal gewagen, aan deze maatschappij termijnswijze restitueren. — Ik meen mij geenzins te vergissen, als ik geloof dat deze tegemoetkoming slechts in het begin noodzakelijk zal zijn, vertrouwende dat na het bekend worden der voordeelen, die zij in Suriname te wachten hebben, zich weldra vele landverhuizers zullen aanbieden, die in het bezit zijn van meer middelen dan vereischt worden om de onkosten der passage goed te maken.

Maar ook in dit laatste geval: landverhuizers bemiddeld genoeg zijnde, om de kosten, aan hunnen overtogt naar Suriname verknocht, te kunnen be-

strijden, echter geene middelen bezittende, om zich, ten minste gedurende het eerste jaar, in Suriname het levensonderhoud te kunnen verschaffen, zoude het om reden die ik zoo voort gelegenheid zal hebben te ontwikkelen, zeer gevaarlijk zijn, om menschen in deze categorie vallende, den overtogt naar Suriname toetestaan, zonder vooraf door de agenten der Maatschappij de zekerheid te hebben verkregen, dat aldaar de middelen in gereedheid zijn om ze te kunnen ontvangen.

II. *Hoedanig, en voor wiens rekening zouden de landverhuizers in Suriname moeten ontvangen worden?* — Zoo de mislukte proeven die in vroegere tijden in Nederlandsch- en Fransch-Guijana en later in Brazilie genomen zijn om deze landen met Europeanen te koloniseren, volstrekt niet tot rigtsnoer kunnen dienen, dan toonen zij, hoezeer indirect, niettemin de wijze aan, hoedanig eene vrije kolonisatie in Suriname zoude moeten begonnen worden als er een gunstig resultaat op volgen zal.

De eerste indruk, dien de gedaante van een land op een' aldaar nieuwaangekomenen, maakt, is in zijne gevolgen zeer gewigtig. — Ik verklare, dat mij, in Suriname aangekomen, niets zoo zeer voor deze kolonie heeft ingenomen, als het pittoreske der bij manier van spreken, ondoordringelijke wildernissen, die verre het grootste gedeelte van het land bedekken, en terwijl ik te vergeefs naar woorden zoude omzien, om het schoone dezer bosschen te beschrijven, betwijfel ik evenwel zeer of zij dienzelfden indruk op een' nieuw-aangekomenen landverhuizer zouden maken, die, niet eens een denkbeeld hebbende van een oorspronkelijk bosch, niet onwaarschijnlijk de mogelijkheid betwijfelen zoude om zoodanig bosch uit den weg te ruimen, hetgeen voor hem geen' ge-

woze arbeid zonde zijn, en evenwel geschieden moest, ten einde van de vruchtbaarheid des bodems te kunnen profiteren. — Ik geef toe, dat bij land, hetgeen reeds in cultuur geweest, en in plaats van met primitif bosch, met kreupelbosch begroeid is, derhalve ook, wat de vruchtbaarheid betreft, van mindere verwachting is, deze zwarigheid, gedeeltelijk ten minste, vervallen zoude. Intusschen zijn er andere, gewigtigere, hoezeer niet onoverkomelijke zwarigheden.

Zeer natuurlijk is het, dat menschen die hun Vaderland voor altoos verlaten hebben, niets zoo dringend wenschen dan eene haardstede en de noodzakelijkste behoeften des levens te vinden, waardoor zij tegen eigenlijk gebrek, tegen zorgen voor het dagelijksch onderhoud beveiligd worden. Aangenomen dat nieuwaangekomene Europeanen, voorzien van veldgereedschappen, ja zelfs van levensmiddelen, werden aangewezen om zich in het gezondste en vruchtbaarste gedeelte der kolonie Suriname te vestigen: in dit geval zoude het oprigten van temporaire gebouwen de eerste arbeid moeten zijn, dien zij noodzakelijk te verrigten hadden; — zij, van de vermoeijenissen eener zeereis ongesteld, en niet geacclimateerd, zouden niet alleen den grond waarop de gebouwen geplaatst moesten worden van bosch als anderzins te zuiveren, en hoe weinig ook, te bedijken hebben, maar moesten zich ook onverwijld aan de veel moeijelijkere taak overgeven, om zoogenaamde kostgronden aanteleggen, ten einde voor de toekomst voor gebrek beveiligd te zijn, kunnende zij gedurende dezen tijd, en tot het oogenblik waarop zij van deze kostgronden zouden kunnen inoogsten, niet wel anders dan met gezoutene spijzen uit het dierenrijk, en de ruwste, hun ongewoon, uit het plantenrijk onderhouden worden. — Uwe Exc. gelieve slechts te overwegen aan welke toevalligheden,

de landverhuizers, onder deze omstandigheden, zouden blootgesteld zijn; — immers zoude het onder de zeer gewone verschijnsels behooren, als zij gedurende dezen tijd onpasselijk, ja zelfs ziek werden, en zoude men zich alsdan wel behoeven te verwonderen, dat zij, verpligt eenen leefregel te houden, die voor gezonde menschen niet eens berekend en voor zieken volstrekt onpassende is, en daarenboven gedrukt door zorgen voor de toekomst, als natuurlijk gevolg van niet te kunnen arbeiden, wanhopende bezweken? — Ik verzoek Uwe Excellentie te overwegen wat er het gevolg van zoude moeten zijn, als er landverhuizers in Suriname op eenen tijd aankwamen, die zoo voor het opzetten van temporaire woningen als voor het aanleggen van kostgronden niet geschikt is, gelijk dit in de maanden April, Mei, Junij, Julij en Augustus het geval zoude zijn, en ik moet bekennen, dat het te verwonderen zoude zijn als onder deze omstandigheden slechts één van hen in het leven bleef, en men zoude het voorwaar niet zoo zeer aan het klimaat, als wel aan niet genomene maatregelen moeten wijten, als zij het tot op den laatsten man bestierven.

Het zoo even beweerde is *a priori* aantenemen, en wordt, helaas! door de ondervinding niet tegengesproken, maar veel meer ten volle bevestigd. — Aan deze weinige voorzorg is het mislukken van eene kleine proef toeteschrijven, die omstreeks het jaar 1742 met een aantal Europeanen in de bosschen van Suriname genomen werd, en zeker is het dat omtrent gelijktijdig, eene op eene veel grootere schaal in het naburige *Cayenne*, onder de ongelukkige auspices van het ministerie *Turgot*, ondernomene kolonisatie met Duitschers, finaal, en onder de schrikbarendste omstandigheden, te niet is gegaan, om

geene andere reden, dan dat er bij hun arrivement in *Cayenne* in niets voorzien was, behalve in de laatste behoefte, — in eenen kerkhof, namelijk, — die deze ongelukkigen binnen korten tijd opvolgelijk opnam, en die nog zeer onlangs het frivole, eene zoodanige catastrophe weinig voegende, opschrift droeg: »*le jardin de Turgot!*" — Op gelijke wijze mislukten kolonisatien met Duitschers in Braziliё, hoezeer hun anders in dit land bij vele voorregten niet alleen ondersteuning aan gereedschappen, maar zelfs aan geld werd geboden.

Hieruit vermeen ik de gevolgtrekking te kunnen maken, dat, zal eene vrije kolonisatie in Suriname eene gunstige uitkomst hebben, reeds vóór de aankomst van landverhuizers in deze kolonie, in al hunne behoeften dient voorzien te zijn; zij moeten nog vóór hun vertrek uit het Moederland, de volkomenste zekerheid omtrent hun toekomstig bestaan hebben, en niet alleen, onmiddelijk na hun arrivement, temporaire woningen met den noodzakelijksten huisraad en veldgereedschappen voorzien, aantreffen, maar ook over eene evenredige hoeveelheid van huisdieren, zoo als varkens, geiten en pluimvee, en eindelijk ook, over eene met hunne behoeften voor het eerste jaar in verhouding staande uitgestrektheid van zoogenaamde kostgronden, die met de gewone, hier te lande, den mensch tot voedsel strekkende gewassen, beplant zijn en in volle kultuur staan, te beschikken hebben. Hiermede wordt niet alleen de onaangename indruk weggenomen die eene volslagene wildernis op hen zoude kunnen maken, maar in het ongunstigste geval zelfs, dat zij op een tijdstip aankomen, dat het aanleggen van kostgronden niet gedoogt, gelijk dit in het begin van den groote regen — en droogen tijd het geval is, zouden zij, voor gebrek beveiligd, de

toekomst gerust te gemoet kunnen zien, en de reeds begonnene kultuur kunnen extenderen naar mate zij meer aan het klimaat gewoon worden.

De noodzakelijkheid dezer voorlopige maatregelen bewijst het geen ik reeds vroeger heb beweerd, en in het vervolg nog duidelijker zal maken: dat eene vrije kolonisatie minder geschikt is door particuliere personen, dan wel door Maatschappijen ten uitvoer te worden gebragt, terwijl ik op eene andere plaats zal trachten te bewijzen, dat het daarstellen van zoodanige Maatschappijen geenzins onder de onmogelijkheden behoort, en dat het voordeel hetwelk daaruit zoude voortspruiten, zoo voor de kolonie in het algemeen, als voor de vrije kolonisten en de leden dezer Maatschappijen in het bijzonder, zeer aanzienlijk is, in vergelijking met de geringe daarmede verknochte kosten, en het derhalve met de belangen van het Gouvernement in allen deele strookt, om ondernemingen van dien aard bevorderlijk te zijn.

III. *Zullen Europeanen aan eene gematigde luchtstreek gewoon, hier arbeidende, aan den invloed van het keerkrings-klimaat tegenstand kunnen bieden?* — Behalve de mensch, heeft geen ander dier in eene zoo hooge mate de eigenschap zich met de verschillendste klimaten in het evenwigt te stellen, want hij is een redelijk dier, en naar mate de geciviliseerde mensch dit meer is dan de ongeciviliseerde, zal hij deze eigenschap in eenen hoogeren graad bezitten. — Reeds hierdoor zoude men mogen aannemen, hetgeen inderdaad door ondervinding bevestigd wordt, dat menschen uit noordelijke gewesten, geacclimateerd zijnde, tusschen de keerkringen arbeidende, zeer wel leven kunnen. — Uwe Excellentie vergelijke slechts de omstandigheden waaronder de arbeidende volksklasse in een land tusschen 55°. en

60°. n. b. leeft, met die, waaronder zij hier zoude kunnen leven. In het eerste land heerschen verschillende saisoenen, zeer verschillende behoeften, zorgen en zieken medebrengende; in het ander streng genomen, slechts *een* saisoen, de zomer namelijk, eenerlei behoeften vereischende — en groote gelijkmatigheid van ziekten. De bewoner van het noordelijk gedeelte van Europa kan zich naauwelijks een begrip maken van al de voordeelen, die uit eene zoo groote gelijkmatigheid der jaargetijden voortvloeijen.

In Suriname voldoet iedere woning aan het oogmerk, als zij de stralen der zon, den regen en den dauw afhoudt, kunnende ruim en luchtig in den hoogsten graad zijn; — in het noorden is het omgekeerd: de woningen, althans van het landvolk, zijn voor den winter alleen berekend, weinig toegankelijk voor de lucht, daar zij anders, gedurende het hart van den winter, niet warm te houden, niet bewoonbaar zouden zijn; — Uwe Excellentie verbeelde zich eens de groote onzindelijkheid, waartoe het te digt zamenleven, niet alleen van menschen, maar dikwijls ook van huisdieren in een en hetzelfde vertrek, bij eene kunstige ongelijkmatige warmte aanleiding geeft. Ik verzoek Uwe Excellentie eens nategaan, hoe onvermijdelijk daarmede plotselijke wisseling van koude en warmte vergezeld gaat, en trouwens zal Uw HoogEdel Gestrenge zich niet behoeven te verwonderen, dat er gedurende den winter, in noordelijke landen, meer menschen door ziekten worden aangetast, die grootendeels zeer gevaarlijk zijn, dan zulks gedurende even dezen tijd, in een keerkrings-gewest, en bepaaldelijk in Suriname, het geval is. De schamele landman in Europa kan geene separate zomerwoning er op nahouden, en die, welk hem gedurende den winter noodwendig tegen de koude

beveiligde, is gedurende den zomer zoo door ondraagelijke warmte en benaauwdheid, als door ongedierte naauwelijks bewoonbaar; van daar dat ook gedurende den zomer, in noordelijke landen, de woning alleen, menigvuldige aanleiding tot ziekte geeft.

De ligtste kleeding is in Suriname voor alle saisoenen passende,— in het noorden daarentegen, vereischen niet alleen de verschillende jaargetijden eene zeer afwijkende kleeding, maar, het gebeurt zelfs niet zelden dat de behoefte aan verschillende kleeding, binnen weinige uren, dringend gevorderd wordt, zonder dat dikwijls aan deze behoefte voldaan kan worden; zijnde dit voornamelijk, na plotselijke temparatuur's verandering, ten gevolge van onweder, het geval; eene verandering die in Suriname onbekend is, en in noordelijke landen niet weinig bijdraagt, om ziekte te veroorzaken.

In een land waar de vegetatie in vergelijking met het noorden van Europa zich even zoo verhoudt als 10 tot 1.— (en dit is in Suriname het geval. —) is eigenlijk gebrek aan voedsel voor den mensch, zoowel uit het dieren- als ook uit het plantenrijk, bij de allerminste industrie, niet eens denkbaar; — van daar dat gebrek en armoede, gelijk zich die in Europa vertoonen, in Suriname onbekend zijn; — Ik vermeen in vollen ernst, Uwe Excellentie te kunnen verzekeren, dat voor eenen volwassen' man slechts negentig dagen (waaronder ik geene *Europesche* dagen versta,) werkens vereischt worden, ten einde voor zich en zijn huisgezin, (hieronder eene vrouw en kinderen verstaande,) een geheel jaar in overloed te leven. — Tusschen de 55°. en 60°. noorder-breedte is dit eenigzins verschillende, — want ik ben er zeker van, dat de mindere klasse, althans van het landvolk, zich aldaar gelukkig acht, bij harden arbeid, gedu-

sende het geheele jaar, en bij ruwe spijzen uit het plantenrijk alleen, als het ware bij wijze van versnapering, slechts twee keeren s'weeks, vleeschspijzen te kunnen verkrijgen; een gerijf hetgeen zij, in Suriname, bij oneindig minderen arbeid, even zoo vele keeren dagelijks zouden kunnen genieten. Het begrijpt zich derhalve zeer ligt, waarom in noordelijke landen, de levenswijze, waaraan de arbeidende volksklasse onderworpen is, meer oorzaken tot ziekte oplevert, dan zulks in Suriname het geval zoude zijn.

Ik zoude geheel buiten mijn bestek moeten gaan, zoo ik ondernam verdere paralellen te trekken tusschen al de schadelijkheden, waaraan de arbeidende volksklasse, zoowel in Europa als in Suriname is blootgesteld; in plaats van dit te doen, (waarvoor buitendien hier ruimte ontbreekt,) noodig ik Uwe Excellentie uit, om met mij het leven van den Europeschen landman, gade te slaan, gedurende dat saisoen hetwelk de meeste overeenkomst heeft met het heerschende saisoen in Suriname, vertrouwende ik dat Uwe Excellentie alsdan weinige moeite zal hebben om te beslissen, in hoeverre Europeanen geschikt zijn in Suriname te arbeiden of niet. — Uwe Excell. zal zich eenen Europeschen zomer gemakkelijk in het geheugen kunnen terug roepen, en zich herinneren welke taak het alsdan voor den landman is, al de verschillende vereischten des landbouws ten uitvoer te brengen. Ik spaar mij de moeite alle deze verrigtingen te specificeren, en wil slechts aanmerken dat ze om 3 uur des ochtends beginnen en om 9 uur des avonds nog niet voleindigd zijn, dus bijkans twee Surinaamsche werkdagen beslaan, terwijl in het hart van den zomer, gedurende den geheelen dag, de zon zich althans niet minder doet gevoelen dan in Suriname, met dit zeer groot verschil evenwel, dat in dit laat-

-ste land, ook bij den hoogsten stand des thermometers, de lucht gestadig wordt verkoeld door oostelijke winden, — de warmte gelijkmatig is en nooit zoo ongemeen drukkend wordt als zulks in Europa het geval is, waar buitendien plotselijke temperatuursverandering onder de dagelijksche verschijnsels behoort, en geenen geringen invloed op de gezondheid van het landvolk uitoefent; — behoorende het, in dezen tijd van het jaar, volstrekt niet onder de zeldzaamheden, dat menschen, in het veld arbeidende, dood ter aarde vallen en oneindig meer andere ziek worden en bezwijken. Ik noodig iedereen uit die in Europa den landbouw practisch uitgeoefend heeft, om dit zoo even beweerde tegen te spreken.

De navolgende omstandigheid is nogtans de ernstigste aandacht overwaardig, namelijk: dat bij de grootst mogelijke vruchtbaarheid van den Surinaamschen bodem, oneindig minder arbeid vereischt wordt, om, in korteren tijd, meer revenuen te trekken van eene kleinere oppervlakte, dan, in Europa, van eene grootere, bij meerderen arbeid en in langeren tijd, verwacht kan worden. Het is misschien niet overdreven wanneer ik aanneem dat een Europeesch landman, gedurende de maanden Junij, Julij, Augustus en September, meer arbeid ten uitvoer brengt dan in Suriname, gedurende een geheel jaar, door eenen negerslaaf verrigt wordt.

Groote vruchtbaarheid, vochtige warmte, lage ligging, stagnerende wateren en moerassige landerijen kenschetsen over het algemeen een ongezond land, maar ik veroorloof mij Uwe Excellentie te verzoeken niet uit het oog te verliezen, dat niet door beschouwende kennis of theorie beslist wordt in hoe verre een land gezond of ongezond is, doch tot dat einde eene herhaalde ondervinding noodig is. Ik geef

tee, dat in vroegere jaren groote ongezondheid in Suriname heeft plaats gevonden; ook zijn de meeste schrijvers over dit land, althans van vroegere tijden, niet in gebreke gebleven om deze Kolonie, in dit opzigt, eene blaam aan te wrijven, die, ware zij op waarheid gegrond, alleen toereikend zoude zijn, om Europeanen af te schrikken zich in een land te vestigen hetwelk de reputatie van eenen *Kerkhof* geniet, en niet veel beter dan een open graf beschouwd wordt. Mogelijk is het, dat, op verschillende tijden, de sterfte onder de vrije bevolking in Suriname, zeer groot is geweest; — en mag ik vragen met welk van de overige landen der bekende wereld dit niet het geval is? — het blijft te onderzoeken welk aandeel het klimaat, en de leefregel die daardoor wordt voorgeschreven aan deze sterfte gehad heeft. Zeer eenzijdig zoude het zijn, om de meerdere of mindere ongezondheid van een land, uit de geboorte — en sterflijsten alleen te willen bewijzen; immers onafhankelijk van het klimaat, hebben aanleg tot de eene of andere ziekte, ouderdom, levenswijze, woning, kleeding, vooroordeelen, gewoonten, hartstogten en geneeskundige behandeling, (om niet te gewagen van zoo vele toevalligheden,) den grootsten invloed op het ontstaan van ziekte, en mogen bij het beoordeelen van de *oorzaak* der grootere sterfte, geenzins uit het oog verloren worden. — Hoe menig een heb ik met de kiem des doods, hetzij dat deze in een ongunstig gestel, in eene schadelijke gewoonte of in ziekte lag, in Suriname zien aankomen en bezwijken! — Een groot gedeelte der Europeanen, die zich in Suriname komen vestigen, is in eenen ouderdom, waarin de sterfte in alle landen der wereld, de gezondsten niet uitgezonderd, begint toe te nemen. — Bij hoe vele Europeanen die *phijsiek* en *moreel* te

zwak zijn om te kunnen arbeiden, die ten opzigte van hetgeen men zich onder »*fortuin te maken*" verbeeldt, deerlijk te leur gesteld worden, voegen zich niet perimerende gemoedsaandoeningen, heimwee, beledigde eigenliefde, treurige herinneringen, ingebeelde zorgen voor het toekomend bestaan, — die alsdan de nieuw aangekomenen zooveel te zekerder naar het graf slepen, als hij geene morele kracht genoeg bezit, om zich tegen de adverse fortuin te verzetten, en, (eene satire op zich zelven!) in het onmatig genot van geestrijke dranken troost zoekt. — Zoo het getal diergenen niet onbeduidend is, die, door *excessis in Baccho*, hunne gezondheid ondermijnen en zich een vroegtijdig graf bereiden, dan is het getal van hen niet geringer, die, ten gevolge van gepleegde buitensporigheden, *in Venere* vallen, en dit te meer naar mate het grooter gedeelte van Europesche mannen in Suriname aankomt, onder adspecten, die juist niet geschikt zijn om hen tot den echten staat uittenoodigen. — Dat overmatig genot van dierlijk voedsel, waarbij alsdan geestrijke dranken over het algemeen niet gespaard worden, bij een volstrekt gemis aan voedsel uit het plantenrijk, dikwijls ziekte veroorzaakt, kan het minst worden tegengesproken gedurende den droogen tijd, als wanneer het beschaafdere gedeelte der bewoners van Paramaribo zich voor de felle zonnestralen naar het lommer der plantaadjen terug trekt, weinig daaraan denkende hoeveel meer zij *aldaar* van de groote hospitaliteit der gulhartige planters te duchten hebben. Ook de kleeding, althans wat de hoogere volksklasse betreft, is in geenen deele overeenkomstig het klimaat gekozen, en draagt niet zelden bij tot het ontstaan van ziekte. — Voege Uwe Excellentie hierbij nog, dat in de districten der kolonie Suriname ja zelfs te Parama-

albo, het geneeskundig personeel, op verschillende tijden, zeer veel te wenschen overgelaten heeft, zoo zal Uw Hoog Edel Gestrenge het gerucht van de groote *positive* ongezondheid van dit land niet alleen mistrouwen, maar tevens het zeer onbillijk vinden als *des avonds* aan *kwade dampen*, aan *koude* of aan *de lieve maan*; *over dag* aan de *zon*, geïmputeerd wordt, datgene, waarvan de reden veel naderbij, in ons zelven namelijk, te vinden is; het doorslaandste bewijs hetwelk ik echter zoude kunnen bijbrengen, niet alleen om het gerucht van die groote ongezondheid te logenstraffen, maar veel meer om de buitengemeene gezondheid van Suriname evident te maken, bestaat daarin, dat ik, in weerwil van zoo vele omstandigheden, die geenzins ten laste van het klimaat kunnen gebragt worden, de sterfte onder die klasse van menschen tot maatstaf neem, die in de ongunstigste positie in Suriname leven;— vermeenende ik in deze klasse den soldaat te moeten rangschikken, waarvan het uit officiele aanteekeningen blijkt, dat onder hen, sedert eene reeks van 22 jaren, (hier onder de ongelukkige jaren van 1835 en 1836 gerekend,) de sterfte weinig meer dan zes ten honderd bedragen heeft.

Opzettelijk heb ik hier alleen over den invloed van het klimaat van Suriname op Europeanen gesproken, kunnende mij het verminderen van de slavenbevolking volstrekt niet dienen, om eenig resultaat omtrent de mindere of meerdere ongezondheid dezer kolonie op te leveren. De sterfte onder de slavenbevolking moet noodwendig uit een ander oogpunt beoordeeld worden, en zoo ik dit op mij nam, zoude ik tot dat einde eene geschiktere plaats kiezen.

IV. *Van welken landaard zoude men zich bij voorkeur moeten bedienen om Suriname te koloni-*

zeren? — De roem van het meest te zijn bedreven in de kunst om lage landen te ontginnen, komt ongetwijfeld den Nederlanders toe; geen ander Europeesch volk is geschikter om moerassige-waterrijke-landen aan zijne behoeften dienstbaar te maken dan de Nederlander. Maar, naar mate de moeite en kosten waarmede zijn geboorteland aan de golven ontrukt is, verbazend groot geweest zijn, zoo is de Nederlander te zeer aan zijne vaderlijke woonplaats gehecht, dan dat hij die met woeste streken in verafgelegene oorden, hoe vruchtbaar ook, zoude willen verruilen, waarvoor dan ook bij deze natie te minder reden bestaat, naardien het land harer inwoning en de omgevende oceaan rijkelijk in de middelen voorziet, niet slechts om aan de behoeften des levens, maar zelfs aan die der weelde te voldoen, eene weelde die in het overige Europa ten spreekwoord en haar tot gewoonte is geworden, sedert de wereld-handel door Holland bestierd werd.

Van gelijken oorsprong met de Nederlanders, en in Godsdienst, taal en zeden meer op hen gelijkende dan eenige andere natie, echter niet zoo zeer aan weelde als aan harden handenarbeid gewend, waartoe een minder vruchtbare bodem hen dwingt, schijnen de onderscheidene Duitsche stammen, (met uitzondering diergenen, die de zeekusten bewonen,) zich beter tot de kolonisatie in het algemeen te schikken, dan de Nederlanders. De ware oorzaak waarom dit volk, thans meer dan ooit, zijne haardsteden verlaat, is alles behalve bekend; zooveel intusschen is zeker, dat dit landverhuizen, niet, gelijk weleer het geval was, zich slechts tot de behoeftige klasse bepaalt, of in eenig wezenlijk verband tot politieke geschillen staat. Hoe het daarmede ook zijn moge, genoeg is het, dat duizenden van

Duitschers jaarlijks naar het gure *Polen* en *Rusland* verhuizen; aldaar van den ondankbaren grond een bestaan afdwingende; — anderen, door het geluk hunner voorvaderen uitgelokt, bevolken de Vereenigde staten van Noord-Amerika, waar menigeen in zijne verwachtingen bedrogen, als »*an indentured man*," (een toestand die wezenlijk niet van slavernij verschilt,) vroegtijdig zijn graf vindt; — niettegenstaande den grooten afstand van het Vaderland en de menigvuldige met het traject verknochte gevaren, — onaangezien de slechte reputatie die eene, met misdadigers bevolkte kolonie geniet: — hebben vele Duitschers zich in *Australië* gevestigd; in *Brazilië* heeft men hen bijzondere gunsten toegestaan, en in den laatsten tijd heeft men, — hoezeer met weinig geluk, — in de *Britsch-West-Indische Bezittingen*, getracht, de vroeger door negerslaven verrigte werkzaamheden, door hen te doen uitvoeren. — Geen twijfel dus, dat ook *Suriname* met zoo velen van hen zoude kunnen worden voorzien, als vereischt worden om de grootste uitbreiding aan den thans kwijnenden staat des kolonialen landbouws te geven, en dit zooveel te gemakkelijker, dewijl de directe communicatie tusschen *Duitschland* en *Holland*, en eene onafgebrokene scheepvaart tusschen dit land en *Suriname*, den overtogt herwaarts ongemeen faciliteren zoude.

Echter houde ik het daarvoor, dat niet alle Duitschers, die zich veelligt zouden kunnen aanbieden om Suriname te koloniseren, *onvoorwaardelijk* tot dat einde behooren aangenomen te worden, en het zoude derhalve misschien niet ondoelmatig zijn, de navolgende bepalingen als conditien hunner opname vast te stellen:

1°. Dat zij zooveel mogelijk hun 35e. jaar of niet gepasseerd of anders van kinderen vergezeld zijn die reeds hun 16e. jaar bereikt hebben.

2o. Dat er geene kinderen beneden 16 jaren worden opgenomen, ten zij vergezeld van hunne ouders of naastbestaanden.

3o. Dat zij vrij zijn van zoodanige ligchaams-gebreken, waardoor met waarschijnlijkheid zoude kunnen worden voorzien, dat zij daardoor de Maatschappij tot last zouden worden.

4°. Dat zij hun 20e. jaar bereikt hebbende, zoo veel mogelijk gehuwd zijn.

5o. Dat, bij voorkeur, *eigenlijke landlieden* worden toegelaten, die in staat zijn zich als zoodanig te legitimeren; en ambachtslieden slechts in bepaalden getale, en eindelijk

6o. Dat zij door het overleggen van getuigschriften, afgegeven door de overheid en geestelijken van hunne geboorteplaats doen blijken, noch ledigloopers, noch dronkaards, maar integendeel van een onbesproken gedrag te zijn.

Deze maatregel is mijns inziens te meer noodig, daar het bekend genoeg is, dat *Engeland* en vooral *Ierland*, van tijd tot tijd, zijne armen- werk- en gevangenhuizen ledigt om Noord-Amerika nieuwe kolonisten toe te voeren. — De Noord-Amerikaansche armenhuizen zouden het best kunnen getuigen, dat menschen die tot den arbeid ongeschikt zijn, en derhalve den staat tot last vallen, in evenredigheid, veel minder onder de Duitsche, dan onder eenige andere natie, in de Vereenigde-Staten worden aangetroffen; — intusschen heb ik voornamelijk willen te kennen geven, dat het niet het *gedemoraliseerde* gedeelte, *het uitschot* des volks is, waarvan zich, betrekkelijk eene vrije kolonisatie in Suriname, eene gunstige uitkomst laat wachten.

V. *Zullen vrije kolonisten de plantaadje-slaven in hunne verrigtingen kunnen vervangen?* — In hoe-

verre overeenkomsten, waarbij slechts eene der overeengekomene partijen voordeel geniet, in regten geldende zijn, dit te beslissen laat ik den regtsgeleerden over; maar daarvan ben ik zoo veel te zekerder dat diergelijke overeenkomsten even zoo weinig bestaanbaar, als gemakkelijk *illusoir* te maken zijn, — daglooners, huurlingen, menschen die zich verpand hebben, — en slaven, zijn slechts graduele verschillen van een' en denzelfden toestand; zij alle werken, niet met belangstelling, niet voor zichzelven, en hebben geen vooruitzigt op eenige verbetering hunner omstandigheden. — Dat vrije personen meer arbeiden dan slaven, is eene waarheid, die zich door alle tijden henen, bevestigd heeft. — Maar ik stel het onmogelijke, namelijk dat daglooners verkrijgbaar zouden zijn, zoo zoude ik als dan nog niet inzien, in hoeverre de Surinaamsche planters met die van Britsch-West-Indië zouden kunnen concurreren; — kunnende deze laatsten, uithoofde van de mindere belastingen der koloniale producten, eenen veel hoogeren dagloon besteden, dan dit in Suriname het geval zoude kunnen zijn, zonder dat de geprojecteerde winst verdween; — ik geef zelfs toe, dat het koloniale Gouvernement in de Nederlandsch-West-Indische-Bezittingen zoodanige voorzieningen zoude weten te treffen, die het den Surinaamschen planter mogelijk maakten, om met zijne buren in het verkrijgen van daglooners te kunnen concurreren, dan zoude het gevolg daarvan, naar menschelijke berekeningen, geen ander kunnen zijn, dan dat zij, gelijk dit in de Britsch-West-Indische Kolonien momenteel het geval is, met tegenzin eenen arbeid opnemen, die alleen ten doel heeft om *anderen* te bevoordeelen; zij zouden, mismoedig over hun beklagenswaardig lot, zichzelven opgeven en wanhopend onder hetzelve bezwijken.

VI. *Welke landerijen zouden aan vrije kolonisten bij voorkeur aantewijzen zijn; hoedanig zouden zij zich interigten hebben, en bestierd moeten worden?*

Met uitzondering van de zandige - opene - vlakten, of zoogenaamde *Savanas*, is groote vruchtbaarheid, zoowel aan het hooge, als aan het lage, thans bij voorkeur gecultiveerd wordende gedeelte der kolonie Suriname, eigen, en de vraag welk van beide gedeelten, onder de handen van Europesche landbouwers, het vruchtbaarste zoude zijn, houde ik voor als nog voor onbeslist. — Maar gesteld dat de lage landerijen vruchtbaarder waren, dan zoude het mijns inziens nog zeer der moeite waard zijn, te onderzoeken, in hoeverre deze *mindere* vruchtbaarheid van het hooge land, zoo door minderen arbeid, als andere, gelijk ik vermeen wezenlijke voordeelen, gecompenseerd zoude worden.— Overwegende hoe moeijelijker het bosch, hetwelk op lage, aan overstrooming blootgestelde landen groeit, te vellen en uit den weg te ruimen is, en in aanmerking nemende welk een ontzettend arbeid er vereischt wordt om deze landen te bedijken, ten einde het daarin stagnerende water te kunnen lozen, om niet te gewagen van het kostbaar, met deze waterlozing in verband staande, aanleggen van sluizen: dan moet ik hierom alleen reeds aan het hooge land de voorkeur geven, hetgeen, minder met kreupelbosch begroeid zijnde, gemakkelijker in cultuur te brengen zoude zijn, en bedijking en sluizen zoo niet geheel overtollig, althans in eenen minderen graad noodig zoude maken.

Ik moet bekennen dat een groot getal der thans verlatene plantaadjen, in zoo verre dezelve reeds bedijkt, ja gedeeltelijk zelfs nog van sluizen voorzien zijn, eene bijzondere geschikte gelegenheid zoude aanbieden, om door vrije kolonisten, in rentegevende

landerijen te worden herschapen. Intusschen heb ik gemeend, dat, wat de verlatene plantaadjen betreft, welke in het gecultiveerde gedeelte der kolonie, en tusschen met slaven bewerkte plantaadjen gelegen zijn: deze minder aan het oogmerk zouden beantwoorden, dan de gronden buiten de limiten der tegenwoordige cultivatie, en voornamelijk in de boven-districten der rivieren *Commewijne*, *Suriname* en *Saramacca;* vier reden zijn het hoofdzakelijk, waarom mij deze gedeelten der kolonie meer dan eenig ander schijnen geschikt te zijn, om met vrije personen te worden gekoloniseerd, komende hierop neder, *a.* dat in geen ander gedeelte der kolonie Suriname, gemakkelijker aan de voorwaarden, waaronder zich alleen van eene vrije kolonisatie een gunstig resultaat laat wachten, te voldoen zoude zijn; *b.* dat alleen in deze verafgelegene gedeelten der kolonie, de inconvenientie eener vermengde bevolking uit vrije personen en slaven bestaande, vermeden kan worden; *c.* dat deze gedeelten eene grootere uitbreiding van eene vrije kolonisatie toelaten, dan dit in het reeds bebouwde gedeelte der kolonie het geval zoude zijn, waarbij ik eindelijk nog voeg *d.* dat deze hoogere streken verre weg het gezondste gedeelte der kolonie Suriname uitmaken.

(*Het vervolg en slot in ons eerstvolgend No.*)

IETS OMTRENT DE WATERLEIDINGEN RONDOM DE STAD
PARAMARIBO.

Dezer dagen heeft er eene algemeene schouwing van de waterleidingen rondom de stad, van wege de policie, plaats gehad, bij welke gelegenheid, de personen die nalatig zijn gebleven in het opvolgen der aankondiging, van wege den Heer Procureur Generaal

gedaan, bekeurd zijn geworden in de pœnaliteit bij de wet voorgeschreven. — Ofschoon wij de nuttigheid van de opdelving der trenzen langs de huizen erkennen moeten, zij het ons evenwel geoorloofd aan te merken, dat wij in het denkbeeld verkeeren, dat die opdelving niet in allen deele, aan het oogmerk beantwoordt, en daarmede niet wel kan overeenkomen, zoo lang men niet tot meer juiste maatregelen overgaat. — Immers zal het wel eene waarheid zijn, dat de opdelving der trenzen ten doel heeft, de daarstelling van eene *geregelde* afleiding van het water, waartoe volstrekt noodzakelijk is, eene regelmatige *breedte*, *diepte* en juiste *helling* der trenzen. — Wanneer men nu, met eene geringe opmerkzaamheid, de gedolvene trenzen langs de huizen en erven waarneemt, dan ontdekt men al zeer spoedig, eene zoo zeer in het oog loopende onregelmatigheid in de *breedte* en de *diepte* der waterleidingen, dat men het daarvoor houden kan, dat ieder eigenaar, eene bijzondere manier van arbeiden heeft ingevoerd, zoodanig dat elk gedeelte, zijne bijzondere bewerking heeft ondergaan, derwijze dat de *breedte* en *diepte* der trenzen, naar mate van de breedte der erven, naar verschillende voetmaten zijn ingerigt. — Het lijdt geenen twijfel, of het water moet daardoor die afleiding missen, welke men door de geordonneerde delving, had wenschen daar te stellen. — Daarbij komt nog, dat de *hoofdtrenzen* welke van landswege moeten worden onderhouden, zoo *ondiep* zijn, dat op sommige plaatsen de afleiding zeer gebrekkig gaat, — zelfs ontdekt men op enkele plaatsen, dat de trenzen langs de huizen, eene meerdere diepte hebben, dan die zoogenaamde hoofdlozingen. — Het is waar dat men dezer dagen die hoofdtrenzen heeft doen ophalen, doch die ophaling is over het algemeen, en inzonderheid op de

plaatsen, welke niet onmiddelijk in het gezigt van den voorbijganger vallen, (namelijk, achter de erven,) zoo weinig beteekenend geweest, dat men naauwelijks bemerken kan, of het vuilnis opgehaald is. — Wij gelooven dat zulks toe te schrijven is, aan het gemis aan genoegzame landsnegers, welke de schop kunnen hanteren. — Doch wat daarvan de oorzaak zijn moge, dit is zeker, dat de hoofdtrenzen ondiep zijn, om de hoeveelheid waters te bevatten, welke in den grooten regentijd te verwachten zijn en waardoor men, sedert de laatste jaren, in dat saisoen, de meeste straten moet *doorwaden.* — Wij hebben grond om in vervolg van tijd op eene verbetering der hoofdwaterleidingen te hopen, en willen ons dus thans alleen bepalen, tot de bedelving der trenzen langs de huizen. — Het is ons bekend, dat men in vroegere jaren, door middel van landsnegers, op de hoeken der straten en vervolgens van afstand tot afstand, stokken liet steken, ter aanduiding van de breedte der trenzen, met last op iederen eigenaar van huizen en erven, om naar die regelmaat, de bedelving te doen bewerkstelligen, en zoo doende werden de trenzen alle op eene *gelijke* breedte gegraven. — Zoude het niet doelmatig zijn, om dat oud gebruik wederom in te voeren? — Ons dunkt dat het *oude*, in dit geval, goedkeuring en aankleving wel waardig is. — Doch om de bedelving meer naar juistheid te bewerkstelligen, de helling der trenzen behoorlijk te observeren en daarenboven de eigenaren van huizen en erven, van den last te ontheffen, om telkens eene werkzaamheid te doen verrigten, welke, ofschoon niet kosten gepaard gaande, evenwel aan het oogmerk niet voldoet, — gelooven wij dat het niet ondoelmatig zijn zoude, indien de bedelving der waterleidingen, ook langs de huizen en erven, van landswege konde geschieden, onder bepaling dat door iederen eigenaar van huizen en erven, naar mate van de breedte van zijnen grond, voldaan worde, jaarlijks, eene belasting van 50 Ct. tot *f* 1. — met welke belasting de taxatie van huurwaarde zoude kunnen worden vermeerderd en met welker opbrengst de kosten der bedoelde bedelving ruimschoots zouden kunnen bestreden worden. — Zoodanige bepaling, waardoor eene beter wa-

verleiding rondom de stad zoude kunnen worden daargesteld, zal zonder twijfel de algemeene goedkeuring wegdragen, inzonderheid daar de jaarlijksche bijdrage zeer gering zoude zijn, en men toch voor het tegenwoordige, niet zonder kosten, immers verlies van den arbeid zijner slaven, en dan nog zeer gebrekkig en ondoelmatig, aan de vereischte der wet kan voldoen.

DAT IS EEN STAP TOT DEN VREDE.

A. Wel buurman! wat zegt ge van de nieuwe wet op den handel *in 't klein* in koloniale producten?

B. Wat zal ik daarvan zeggen, buurtje! . . . . . het is alles mooi en goed, maar ondertusschen . . .

A. Nu, wat dan? kom er maar regt vooruit, wij zijn immers *onder ons!*

B. Nu, ik wil het je wel gul uit bekennen, dat ik die wet, niet vrij van nadeelig voor de arme luiden beschouwe.

A. Hoe zoo?

B. Wel, waar zullen zij gelegenheid vinden, om koffij, likka enz., op eene goedkoope wijze te erlangen.

A. Daar is voor gezorgd vriendjelief! de handelaars zullen zich wel wachten om de lieden te veel aftenemen; de Wetgever heeft dit niet uit het oog verloren.

B. Dat is mooi en goed, ondertusschen kan men tegenwoordig van de plantaadje-vaartuigen, suikerriet, likka, melassie enz. enz., voor eene zeer geringe prijs bekomen, en wie weet, wat naderhand de prijs zijn zal.

A. Wel buurman! hoe kunt gij zulk eene vooronderstelling maken? Het is waar dat men thans die artikelen bijkans voor niet met al kan bekomen, maar goede man! kunt gij u zelven zoo vergeten, dat gij eene *ongeoorloofde* handeling, voorstaat? — Moet gij niet bekennen, dat de tegenwoordige goedkoopte der artikelen, toe te schrijven is aan het *kwalijk nemen* der plantaadje-negers, en dat degenen, die *die* waren afkoopen, de oorzaken zijn van de oneerlijkheid der slaven, welke het goed van hunne meesters op eene wederregtelijke wijze zich toeëigenen?

B. Dit is niet te ontkennen, maar ondertusschen ...

B. Wel buurman! zult gij dan de dieven willen voorspreken, alleen, om dat zoogenaamde arme luiden, het gestolen goed, goedkoop kunnen bekomen?

B. Dat juist niet! Maar denkt gij dat die handeling, welke gij *ongeoorloofd* noemt, door de bepalingen der wet, haar bestaan zal verliezen; of vergeet gij, dat de geprivilegeerde handelaars ook zouden kunnen ....., gij begrijpt mij.

A. Heb daarvoor geen nood, want de legio van aanvragers, geeft juist gelegenheid, om menschen die ter goeder naam en faam bekend staan, uittekiezen, en dan zult gij niet willen vooronderstellen, dat er nog geknoeid zal worden.

B. Dat is in zoo verre waar! maar ondertusschen ... indien er niet gezorgd wordt, dat aan *het verkoopen van Stukgoederen op plantaadje* een einde gemaakt wordt, dan kan ik u niet toegeven, dat alle zwarigheden uit den weg geruimd zijn. Hoor eens vriendlief! ik weet wel hoe het met de boel gaat, men verruilt *goed* voor *goed*, dat is *goederen* voor ...... ik zal het maar niet zeggen.

A. Geen nood, buurtjelief! Ik heb al een fluitje gehoord, dat *het verkoopen van stukgoederen in de stad langs de straat*, en die *negoties op plantaadje*, belet zullen worden.

B. Dat is een ander geval. Als dat afgeschaft wordt, dan zal het een stap tot den vrede zijn. — De menschen kunnen het goed immers binnen 's huis verkoopen, en zullen inderdaad veel meer voordeel hebben dan met het rondzenden der slaven met bakjes, want je kunt niet nagaan, wat al onder die manier van slijten doorloopt.

A. Wel dat geloof ik! En ik verzeker je, dat zulk een verbod op andere belangen, een zeer goeden invloed zal hebben.

B. Wel, waarop?

A. Goede vriend! weet ge niet, dat men thans geene slaven, veel minder slavinnen kan te huur krijgen, om dat zij veel liever met de bakjes rondloopen en aan den Waterkant suiker, likka, enz. enz. opkoopen of verkwanselen, om dat zij meer *profijtjes*

daarbij hebben, dan zich in dienst bij dezen of genen te begeven!

B. Dat wil ik wel gelooven.

A. En wat daarbij nog komt; — gij herinnert u wel, dat in vroegere dagen, pluimvee in overvloed door de plantaadje-slaven in de stad ter markt gebragt werd. — Thans kan men bijkans geene kip, geen ei te koop krijgen. — Waar komt dat anders van daan, dan dat het verkwanselen van suikerriet, melassie, enz. enz., veel gemakkelijker gaat en veel meer profijtjes opbrengt, dan het aankweeken van kippen.

B. Daar hebt gij gelijk aan.

A. En waar van daan komt het, dat thans al de kostgrondjes in de nabijheid van de stad verlaten zijn? Anders niet, dan dat men aan den Waterkant betere rekening maakt met die kwanselpartijtjes, dan met het wroeten van den grond.

B. Warempel, ik zie dat gij gelijk hebt; die handel met de plantaadje-slaven is niet alleen ongeoorloofd, maar strekt inderdaad, tot wezenlijk nadeel van het algemeen. — Ik hoop dat er spoedig de wet uitgevaardigd worde, waarbij *het rondgaan met de bakjes* en *het verkoopen van goederen op plantaadje*, strengelijk verboden werd, dan zullen de zaken beter gaan.

A. Ja, maar dan zullen de menschen even zóó klagen, als gij in het eerst gedaan hebt, omtrent de wet over het verkoopen van koloniale producten in het klein.

B. Dat is niet met al; zij zullen ook even als ik naderhand inzien, dat de wetgever zeer goede bedoelingen met ons heeft. — Wel, wel, dat zal een stap tot den vrede zijn, als zulk eene wet afgekondigd werd!

A. Leer dus hieruit, beste vriend! om niet wederom zoo voorbarig met uwe aanmerkingen te zijn. — De man, die thans het Bestuur in handen heeft, meent het goed, zeer goed met ons. — Pruttelen wij dus maar niet, maar volgen wij zijne heilzame bedoelingen, met vertrouwen op zijne belangstelling, getrouwelijk op; het einde zal tot ons aller welzijn strekken!

Paramaribo, October 1839.

DE KOLONIST.

Staat- Land- en Huishoudkundige Beschouwingen.

GEDACHTEN OVER EENE VRIJE KOLONISATIE IN SURINAME, ALS HET EENIGSTE MIDDEL OM DEZE KOLONIE UIT HAREN VERACHTERDEN STAAT TE REDDEN.

(*Vervolg en slot van ons vorig No.*)

Ik acht het niet overbodig, om over de aangegevene verschillende redenen der meerdere geschiktheid van het hooge land tot eene vrije kolonisatie, eenigzins uitteweiden.

a. Bewerende dat de veraehterde staat der kolonie Suriname aan gebrek aan werkende handen is toeteschrijven, en de slaven bevolking dagelijks is afnemende, zoo dat het te voorzien is, dat hun getal weldra ontoereikende zal worden, om eene cultuur gelijkstaande met die van heden te onderhouden, zoude het zeer inconsequent zijn, indien ik vooronderstelde dat door dit gedeelte der bevolking van Suriname, (behalve de hun aangewezene werkzaamheden op de thans nog bestaande plantaadjen,) eenig arbeid, die tot eene vrije kolonisatie betrekking heeft, ten uitvoer gebragt zoude kunnen worden, hetgeen in allen geval niet anders dan ten prejudicie dezer plantaadjen zoude kunnen geschieden.—Intusschen heb ik uiteengezet, dat- *en waarom* zekere werkzaamheden eene vrije kolonisatie moeten voorafgaan, zonder welke aan eene gunstige uitkomst derzelve niet te denken is, en ik heb gemeend dat deze werkzaamheden in de hooge

landen gemakkelijk zouden kunnen worden uitgevoerd door een gedeelte der bevolking van Suriname, hetwelk, tot dusverre, voor deze kolonie niet alleen van geene dienst hoegenaamd is geweest, maar veel meer tot last heeft verstrekt. — Ik bedoel de bevredigde Boschnegers en Indianen in deze kolonie.—Het moet gewisselijk verwondering baren, dat eene gezonde staatkunde zoolang heeft kunnen betwijfelen, dat die menschen waarvan hier de rede is, de Boschnegers en Indianen, sedert lang, althans tot een nuttiger doel hadden kunnen strekken, dan waartoe zij ten gevolge van gevaarlijke usances tot heden gebezigd zijn. — Niettemin voorzie ik dat aan Uwe Excellentie, tegenwerpingen tegen eene meerdere aannadering en eene grootere belangstelling in een zoo gewigtig gedeelte der bevolking van Suriname zouden kunnen gemaakt worden; — tegenwerpingen, die echter te minder waarde hebben, daar zij den toetssteen der rede niet kunnen velen, en of op vuig eigenbelang, of op kinderachtige vrees gegrond zijn, en, in het eerste geval, voor *het belang van het algemeen*, en, in het laatste, voor *het gezond verstand* dienen plaats te maken. Wie toch, die slechts eenigzins met de politieke inrigtingen, vooroordeelen, behoeften, het karakter, en de betrekkingen waarin de Boschnegers ten aanzien van de vrije- en slaven bevolking staan, bekend is, zoude bloohartig genoeg kunnen zijn, om iets te duchten van menschen, wier belangen, ja zelfs wier bestaan, allernaauwst met de belangen en het bestaan der vrije bevolking verknocht zijn! eene waarheid, die niet te miskennen is, en waarvan de halfwilden, die ik hier bedoel, reeds lang de volkomenste overtuiging gehad hebben. — Wat echter de oorspronkelijke bewoners van dit land, de Indianen betreft, een menschenras, hetwelk tot

heden naauwelijks eenige belangstelling waardig werd geacht, zoo zal het wel geen betoog behoeven, dat ook van dezen, veel meer partij zoude te trekken zijn dan tot in de laatste tijden het geval is geweest; — het is bekend van welke geduchte beteekenis de Indiaansche bevolking in *Britsch-Guyana* op verscheidene tijden geweest is, makende aldaar het essentieelste verdedigingsmiddel tegen binnenlandsche vijanden uit; ook is het juist niet noodig in *Demerary* naar de bewijzen om te zien, dat deze zoo weinig in aanmerking komende menschen, voor eenen veel hoogeren trap van beschaving vatbaar zijn, dan dien waarop zij *thans* in Suriname staan; hebbende ik in het jaar 1820 aan de oevers van de rivier *Corantijn* eene houtvelling bij uitsluiting met *Arowakes* zien bedrijven, die onder toezigt van zekeren JACKSON jaarlijks verscheidene groote scheepsladingen van het zwaarste timmerhout, waarvan een groot gedeelte volkomen bewerkt was, opleverde. — De groote afkeer der Indianen voor reguliere plantaadjeverrigtingen is een zeer natuurlijk gevolg der geringe behoeften, welke zij hebben, en waaraan zij met den allerminsten arbeid voldoen kunnen. — Overigens is het eene algemeen erkende waarheid, dat zoowel de Boschnegers als de Indianen, — hoezeer deze laatsten in eenen minderen graad, — ongemeen bedreven zijn in het vellen van bosch en het aanleggen van kostgronden, waarin de eersten zonder tegenspraak alle andere negers der kolonie Suriname overtreffen, kunnende zich de laatsten door het oprigten van temporaire gebouwen zeer verdienstelijk maken, en deze arbeid is het, waarmede als dan, aan het hoofdvereischte eener vrije kolonisatie voldaan zoude zijn.

b. De reden waarom het aanleggen van zoodanige kostgronden door Indianen, en voornamelijk door Bosch-

negers, in het gecultiveerde gedeelte der kolonie niet aan te raden is, ligt zeer nabij, oordeelende ik dat het niet noodig zal zijn op de nadeelen opmerkzaam te maken, die daaruit, met betrekking tot de plantaadje-slaven, zouden kunnen voortspruiten; alleen wil ik dienaangaande opmerken, dat eene geheele verschillende wijze van behandeling, bij het verrigten van een' en denzelfden arbeid, veelligt *onder slaven* tot vergelijkingen aanleiding zoude kunnen geven, waarvan de uitwerkselen niet altijd te berekenen zouden zijn, en dewijl ik vermeen, dat, althans in het begin, eene vrije kolonisatie zoo weinig mogelijk aan toevalligheden behoort te worden blootgesteld, heb ik gemeend, dat, met vermijding van de inconvenientie eener zeer ongelijkmatige bevolking, de hooge landen in het algemeen voor het koloniseren met vrije personen doelmatiger zijn zouden.

c. De meerdere geschiktheid om in het hooge land eene begonnene kolonisatie gemakkelijker te kunnen extenderen, dan zulks op de verlatene plantaadjen het geval zoude zijn, komt mij voor, onafhankelijk van hetgeen sub *a* en *b* is aangemerkt, van groot belang te zijn. — In zooverre het te voorzien is, dat vrije kolonisten de voordeelen welke Suriname aanbiedt, hunnen landgenooten zullen mededeelen, ten gevolge waarvan, weldra anderen zullen worden aangespoord om deze voordeelen mede te genieten, en vermits de gemakkelijkheid eener verdere uitbreiding van zoodanige kolonisatie in gelijke verhouding staat met het toenemend getal harer leden, — gelijk ik later zal aantoonen, — zoude het onder de zeer mogelijke omstandigheden te rekenen zijn, dat het gelimiteerde terrein van verlatene plantaadjen, ontoereikende werd voor het getal landbouwers, hetwelk zich aldaar successivelijk zoude willen vestigen, en in dit geval zoude

het aanbrengen van andere verlatene plantaadjen, vooral als deze niet in onmiddelijken zamenhang stonden met die welke het eerst in cultivatie zijn gebragt, niet alleen eigenaardige zwarigheden opleveren, maar tegelijk zouden daarmede ook de aanmerkelijke voordeelen verdwijnen, die eene op eene groote schaal onderhoudene cultivatie oplevert, — voordeelen, die volstrekt niet kunnen opgewogen worden door de meerdere gemakkelijkheid waarmede verlatene plantaadjen weder in cultuur te brengen zijn.

d. De meerdere gezondheid der hooge landstreken valt bijzonder in het oog, door het sterkere ligchaamsgestel, en den veel langeren levensduur der bewoners dezer streken; zijnde het bij de Aukaansche Boschnegers geene zeldzaamheid, lieden te ontmoeten, die eenen ouderdom bereiken, verre boven den gewonen menschelijken leeftijd gaande, ja er zijn in evenredigheid vele gevallen bekend, dat menschen onder hen langer dan honderd jaar geleefd hebben.

2. Wat de eerste inrigting van in Suriname aangekomene landverhuizers betreft, zoo zoude het misschien niet ondoelmatig zijn, om reeds in het construeren van de temporaire gebouwen, zoowel wat den vorm van ieder huis, als ook wat de ligging der huizen onder elkander betreft, eene zekere regelmatigheid te observeren, ten einde daarmede den grondslag tot het daarstellen van gehuchten of liever dorpen te leggen, kunnende alsdan een zoodanig plan, door de nieuwe kolonisten, naar mate tijd en omstandigheden dit gedogen, volmaakter ten uitvoer worden gebragt; een maatregel die van te meer belang is, als het zich met groote waarschijnlijkheid laat voorzien, dat deze dorpen binnen korten tijd eenen omvang zullen verkrijgen, waarbij deze regelmatigheid volstrekt vereischt wordt. — In de meeste

streken van Duitschland is de landman gewoon zelf zijn huis te bouwen, bestaande de raam uit hout, wordende de wanden en de boven en beneden vloer op verschillende wijze met leem, klei of aarde opgevuld, en vervolgens met kalk bepleisterd. Niet slechts de zeer geringe opoffering van tijd en kosten, die aan het opzetten van dusdanige gebouwen is verknocht, beveelt deze wijze van bouwen in een land als Suriname ten sterkste aan, maar ook het minder daarbij plaats vindende gevaar van brand, en de meerdere geschiktheid om de warmte aftehouden, zijn gewigtige redenen om zich bij voorkeur van dezelve te bedienen. — En, niet slechts de woonhuizen zouden op deze onkostbare wijze te construeren zijn; ik vermeen dat dit, en wel voornamelijk op zoodanige publieke gebouwen toepasselijk zoude zijn, waarvan het te voorzien is dat ze vereischt zullen worden, zoo als kerken, ziekenhuizen, en fabriek gebouwen.

Van latere zorg zoude het verkrijgen en oprigten van machinerien kunnen zijn, die noodig geacht wordende, alsdan voor eene Maatschappij tot bevordering eener vrije kolonisatie zulke groote voordeelen zouden verzekeren, dat de daarmede gepaard gaande kosten niet in aanmerking konden genomen worden.

Zeer wenschelijk zoude het misschien zijn, reeds bij het aanleggen van soortgelijke dorpen, eene inrigting daar te stellen, waarbij aan den eigenlijken planter of landman, den fabriekant of ambachtsman bij uitsluiting, verscheidene bezigheden worden aangewezen; bepalende zich bij *dezen*, op de inzameling der ruwe voortbrengsels; bij *genen*, op de verdere bearbeiding van deze producten; eene inrigting die bij gestadige uitoefening van eenen en denzelfden arbeid, geenen geringen invloed zoude hebben op de

meerdere volmaaktheid der artikelen, die daardoor zouden worden opgeleverd.

3. Aangaande het bestuur der vrije kolonisten, zoo zie ik niet in, waarom dit, met eenige wijzigingen evenwel, niet even zoo zoude kunnen zijn, als waaraan zij in hun geboorteland gewoon zijn geweest. Zeer veel vertrouwen zoude het verwekken bijaldien het bestuur van dusdanige kolonisten aan het toezigt van eenen door henzelven en voor eenen bepaalden tijd gekozenen *dorpsschout*, — die zoo wel aan de Maatschappij als aan zijne ondergeschikten verantwoordelijk was, werd toevertrouwd; en terwijl wantrouwen eene karakterstieke eigenschap is van min beschaafde menschen, die zich vooral kenmerkt in den omgang met meer geciviliseerden van hun gelijken, schijnt het mij toe, als of het denkbeeld, dat zij door deze laatsten in hunne belangen zouden worden verkort, gemakkelijk zoude voortekomen zijn, door, *uit hun midden*, twee of meer, immers aan hun getal geëvenredigde vertegenwoordigers door henzelven te laten kiezen, ten einde met den *dorpsschout* over algemeene belangen te raadplegen.

Hoedanig echter het bestuur over de vrije kolonisten ook moge ingerigt zijn, zoo is dit zeker, dat moreel gezag op vrije personen, althans op christenen, oneindig meerderen invloed uitoefent dan phijsieke overmagt, en hoofdzakelijk om deze reden, zoude ik er zeer groote waarde aan hechten, om aan het hoofd van ieder slechts eenigermate beduidend dorp of gemeente, eenen geestelijke te zien geplaatst, die voor hen, buitendien, behoefte zoude zijn, niet alleen in zoo verre deze, hen, in tegenspoed en in wederwaardigheden des levens tot troost verstrekt, als leeraar onderwijst, en als raadsman in alle slechts eenigzins gewigtige handelingen bijstaat, maar ook in zoo verre

als hij, krachtens zijn verheven beroep, in onderlinge geschillen, als bemiddelaar, als vredestichter onder hen optreedt en de banden van het Maatschappelijk leven te zamen houdt. — Van zulk groot gewigt acht ik de aanwezigheid eens zielverzorgers in eene vrije kolonisatie, dat het mij geenzins bevreemden zoude, bijaldien het gemis daarvan alleen het mislukken van dezelve ten gevolge had. Een schoolmeester, teffens koster, is zoo wel uithoofde der eerstgenoemde betrekking, als ook, als dienaar des geestelijken, in al hetgeen de eerdienst betreft, volstrekt noodzakelijk.

Eindelijk is het mij nog voorgekomen als of eene vrije kolonisatie niet wel zonder eenen arts zoude kunnen bestaan, en als ik hier onder geen *plattelands heelmeester* bedoel, dan is dit alleen, omdat ik van de meerdere bekwaamheden eens wetenschappelijk opgevoeden geneeskundigen, onafhankelijk van deszelfs beroep, eene ruimere toepassing op verscheidene verrigtingen der vrije kolonisten vermeen te kunnen maken.

VII. *Welke werkzaamheden zoude men den vrijen kolonisten kunnen aanwijzen, en voor wiens rekening zouden zij dezen arbeid moeten ten uitvoer brengen?*

1. Wat het eerste deel dezer vraag betreft, zoo komt het mij gevaarlijk voor, zich slechts op eenige weinige takken van koloniale nijverheid toeteleggen, en dit te meer dewijl de producten die er het object van zouden zijn, aan eene grootere concurrentie onderworpen, en elders beter koop daartestellen zijn. — Naauwelijks vertrouwde ik derhalve mijne oogen, toen ik in den Surinaamschen almanak voor het jaar 1836 in een verslag gedaan door de gezamenlijke leden der Nederlandsche huishoudelijke maatschappij, de volgende woorden las: »zoo lang men voor de drie

» hoofdproducten, *Suiker*, *Koffij* en *Katoen* eene » goede markt vindt, zal wel geen planter, die zijn » eigen voordeel behartigt, zich op de cultuur van » eenig ander product toeleggen." — Zoo er onder het woord » *planter*" hier uitsluitend » *Administrateur van plantaadjen*" wordt verstaan, en indien het behartigen van » *eigen voordeel*" het eenige *motif* van dezen is, dan, — *maar ook dan alleen*, — heb ik niets hoegenaamd tegen de boven omschrevene stelling in te brengen, want ik heb de *morele convictie* dat het voor den zoodanige niet alleen oneindig moeijelijker, maar ook, althans in de eerste jaren, veel minder *lucratif* zoude zijn, om zich op nieuwe producten toeteleggen, dan bij de oude producten te blijven, of, als deze mankeren mogten, — (hetgeen helaas! wat Koffij en Katoen betreft, sedert ruim eene halve eeuw dikwijls het geval is —,) als dan *bij preferentie plantaadjen te sloopen*, en de daaraan verbondene slaven hoofdelijk of bij familie te verkoopen; wordt echter onder het woord *planter*, eigenlijk verstaan *de eigenaar van eene plantaadje*, zoo verzoek ik dat het mij, door Uwe Excellentie, niet ten kwade moge worden geduid, als ik van gevoelen ben » dat reeds lang vóór het jaar 1836 niet slechts het eigen" » » maar ook » » *het algemeen*"" belang gebiedend gevorderd heeft om, » in die bijzondere ge- » vallen nieuwe producten te trachten te cultiveren, waar » de oude takken van nijverheid ontoereikend werden » om in de behoeften des planters te voorzien." Ik maak op het *praedicaat van planter*, in den eersten zin van het woord genomen, niet de minste aanspraak, en ik zoude de gelegenheid vermeden hebben hier aan te duiden, dat de belangen van den *Administrateur* en den *Eigenaar* niet altijd strooken, ware het mij niet daarom te doen geweest om duidelijk te ma-

ken: »dat Suriname, behalve de *Suiker*, *Koffij* en *Katoen* cultuur, (waarvan de *eerste*, zonder tusschenkomst eener vrije kolonisatie, slechts tot een gegeven tijdperk, en ook dit alleen, ten nadeele der Koffij en Katoen cultuur, kan staande houden,) nog vele andere middelen van bestaan bezit, waaronder verscheidene zijn, die voor de Suiker cultuur, wat belangrijkheid betreft, in geenen deele achter staan.

Onder die takken van nijverheid, welke aan vrije kolonisten zouden aan te wijzen zijn, en die of reeds in Suriname bestaan of zonder twijfel ingevoerd kunnen worden, en meer of minder tot gewigtige artikelen van *exportatie* kunnen strekken, reken ik de *Suiker* - *Koffij* - *Katoen* - *Cacao* - *Indigo* - *Tabak* - *Orlean* - *Rijst* - *Bromelia* - *Muscaatnoten* - *Kruidnagelen*- *Aloë* - *Agave* - *Arraroet* - *Gember* - *Ricinus* - en *Vanille* cultuur; vervolgens het aanplanten van *Kokospalmen*, verder het inzamelen van *Mahobast*, *Waaijerpalmbladen*, *Geoffroija*- en *Simaroebabast*, *Quasihout*, *Copaivabalsem*, *Locusgom*, *Gom-Elastik*, *Tenkaboonen*, *Salsaparilla*, *Bijlhoutgom*, vervolgens de *Bijë*- en *Zijwormteelt* en de bereiding van *Houtazijn*, *Looistof* en *Potasch* en eindelijk nog het bewerken van *Scheepstimmer*- en *Meubelhout*.

De artikelen van uitvoer, die men door deze verscheidene takken van *industrie* zoude bezitten, zouden derhalve bestaan: 1, in *Suiker*, die, in de hooge landen, wat de *quantiteit* betreft, niet onwaarschijnlijk *minder* renderen zoude dan in de lage landen. hetgeen zich echter door betere *qualiteit* compenseren zoude; 2, *Melassie*, 3, *Rum*, die in hooge landen ontegensprekelijk van betere hoedanigheid verwacht kan worden, dan dit in de lage landen het geval is; 4, *Koffij*, waarvoor ik op den duur de hooge landen voor geschikter houde dan het aangespoeld land;

5, *Katoen*, waarvan de ondervinding geleerd heeft dat de heester, van welke het katoen het product uitmaakt, over het algemeen beter aan de *zeekust* voortkomt, met uitzondering evenwel van eenige soorten, die in hooge landen beter aarden; 6, *Katoen - olie*, die als eene bijzaak mede te nemen zoude zijn, en van groot belang te achten is; 7, *Cacao*; 8, *Indigo;* 9, *Tabak*, zoo wel in *bladen* als bewerkt, b. v., tot *Sigaren*, die zoo als de ondervinding geleerd heeft, van uitmuntende hoedanigheid zijn; 10, *Orlean*, waarvan men in den laatsten tijd de bewijzen heeft verkregen, dat zij niet door andere verfstoffen kan vervangen worden, als het te doen is om de echte oranje-kleur daar te stellen; 11, *Rijst*, waarvan, behalve de gewone, eene betere inlandsche soort bestaat, zijnde als stapelproduct en voor inlandsche consumtie van gelijke groote beteekenis, 12, *Bromelia-vlas*, zoo voor weefsels als touwwerk van onberekenbaar gewigt, in zijne eigenschappen de hennip en het gewone vlas in ieder opzigt overtreffende; 13, *Muscaatnoten;* 14, Foelie; 15, *Kruidnagelen;* 16, *Aloë;* 17, *Vegetale-zijde* (*Soije-vegetale*,) het product eener plant, die onder den naam van *Agave* of liever *Foucroija gigantea*, hier te lande *Ingi sopo* bekend is, en waarvan, sedert eenige jaren, in Frankrijk zeer veel gebruik gemaakt wordt; 18, *Arraroet;* 19, *Gember;* 20, *Ricinus-olie;* 21, *Vanille*, waarvan mij drie verschillende soorten bekend zijn; 22, *Kokosnoten;* 23, *Touwwerk* van de kokospalm; 24, *Touwwerk*, uit den bast van *Maho*, een heester die reeds lang onder den naam van *Hebescus tiliacius* zeer voordeelig bekend staat; 25, *Touwwerk* uit de middelste bladen van de waaijer-palm; 26, *Geoffroija-bast*, komende van de *Geoffroija-Surinamensis*, een bast, die, in de geneeskunde,

veel wordt aangewend, en die veel meer gebezigd zoude worden, indien niet in den handel, onder dezen naam, eene soort van *Geoffroija* voorkwam, die giftige eigenschappen bezit; 27, *Simaroeba-bast*, van eenen boom, *Quassia-simaruba* genaamd; 28, *Quassiehout*, van *quassia-amara* komende; 29, *Copaiva balsem*, een geneesmiddel hetwelk veel wordt gebruikt, en vooral in den tegenwoordigen tijd, van geene geringe waarde, zijnde het natuurlijke sap van eenen alhier zeer algemeen groeijende boom onder den naam van *Copaifera-officinalis* bekend; 30, *Locusgom*, als nevenzaak bij het vellen van den onder dezen naam (*Hijmenea Carbarile*) bekenden boom, leverende een van de beste houtsoorten op; 31, *Tonkaboonen*, vrucht van den tonkaboom, zijnde het hout van dezen boom onder de duurzaamsten te tellen; 32, *Salsaparille*, de wortel van een rankgewas, dewelke onder dezen naam in de geneeskunde bekend is, dezelve wordt zoo veelvuldig aangewend, dat het aankweeken van deze plant, die overigens geene zorg vereischt, wel een object van gewigt zoude zijn; 33, *Bijlhoutgom* of *Olie*, zijnde het natuurlijke sap van eenen aanzienlijken boom van dien naam; eene zelfstandigheid die ontegensprekelijk zeer nuttig is; kunnende het hout zelf bij voorkeur tot bereiding van Singels gebezigd worden, terwijl de ondervinding geleerd heeft, dat de vooronderstelde eigenschap van dit hout, als of hetzelve het onweder naar zich trekken zoude, eene hersenschim is; 34, *Was*, als hoofdproduct van de bijenteelt is een belangrijk artikel van uitvoer op het eiland *Cuba*; 35, *Honig*, zoude zoo al niet als artikel van *uitvoer*, dan toch zoo wel tot bereiding van eenen wijnachtigen drank als anderzins van veel huishoudelijk-gewigt zijn; 36, *Huiden* van hoornvee, worden in den ruwen staat

in verbazende menigte uitgevoerd van het naburige *Braziliё*, waar zelfs kleine grondeigenaren kudden van 25,000 runderen bezitten, om niet te gewagen van de ontelbare kudden, welke in *Buenos-Aires* uitsluitend tot dat einde gehouden worden, zijnde het vleesch eene belangrijke nevenzaak; — oneindig voordeeliger nog zoude de uitvoer van *gelooide huiden* zijn, vermits men dan eene *run* van de allerbeste hoedanigheid verkrijgen zoude, terwijl het looijen hier te lande slechts een derde gedeelte van den tijd vereischt, die daartoe in Europa noodig is; 37, *Zijde* is in Suriname even zoo zeker te verkrijgen, als in *Braziliё*, waar men, onder het krachtige ministerie van *Pombal*, de teelt van den zijdeworm heeft ingevoerd; 38, *Houtazijn*, een artikel die thans in *Europa* het uitgebreidste vertier vindt, en hetwelk in Suriname, vooral in de hardere houtsoorten, in verbazende hoeveelheid wordt aangetroffen, en waarvan de bereiding zoo eenvoudig als onkostbaar is, wordende daarbij *als eene nevenzaak van belang*, houtskool voor inlandsche consumtie verkregen; 39, *Looistof* of *Tannin*, die substantie waarvan het looijen van huiden afhankelijk is, wordt in Europa het meest in den bast van eikenhout aangetroffen, een boom, die hoe langer hoe schraler wordt; zonder de aanwending van deze belangrijke stof op het leder, zoude, in 1793, toen het er op aan kwam om een millioen soldaten te wapenen, Frankrijk, in de worsteling met het overige Europa, noodwendig hebben moeten bezwijken, daar de oude manier van looijen te veel tijd weg nam en er alzoo iets gevonden moest worden om het leder in korteren tijd in gereedheid te brengen; dit is door *Tannin* mogelijk gemaakt. De hoeveelheid van deze stof die in den eikenbast gevonden wordt, is zeer gering, in vergelijking met

die, welke in verscheidene *hier* te huis behoorende boombasten voorkomt; 40, *Potasch* is misschien in geen land gemakkelijker te verkrijgen als in Suriname, waar de asch van verscheidene boomen bijkans *zuivere potasch* oplevert, bijvoorbeeld de *Boschpupaija* (*Cecropiaspiltata*); 41, *Scheepstimmer-* en *Meubelhout*, waarvan de bosschen van het hooge land eenen onuitputtelijken rijkdom bezitten, en waaromtrent ik geloof, dat wat het eerste betreft, voornamelijk ten opzigte van kromhout, dit beter door Europeanen te bewerken zoude zijn, dan zulks van slaven verwacht kan worden.

De meeste der boven omschrevene takken van nijverheid leveren tegelijk gewigtige artikelen voor de binnenlandsche consumtie op; echter zijn er nog verscheidene andere die dit uitsluitend doen, en in dit opzigt is het aanplanten van de verscheidene soorten van *Banannen*, *Cassave*, *Taijers*, *Jams*, *Patata*, *Nappi*, *Pinda*, *Gobogobo*, *Mais*, *Guineesch-Koren* van groot belang; niet minder belangrijk is het aanplanten van onderscheidene Europesche huishoudelijke gewassen, waarvan de ondervinding geleerd heeft, dat ze hier zeer goed aarden, hetgeen ten aanzien van *aardappelen*, *verscheidene boonen-soorten*, *erwten*, *rapen*, *kool*, *salades*, *radijs*, *zuring*, *spinasie*, *enz.*, het geval is. Ook het aankweeken van de *annanas*, en de hier te huis behoorende of van elders ingevoerde vruchtboomen, en hieronder bij uitnemendheid de onderscheidene soorten van *broodvrucht*, acht ik van het hoogste gewigt, niet alleen in zooverre derzelver vruchten den mensch tot een gezond voedsel verstrekken, maar ook omdat daarmede gemakkelijk, eene aanzienlijke hoeveelheid van allerlei vee konde worden onderhouden! Wat de *veeteelt* voor de *binnenlandsche consumtie* betreft,

deze vermeen ik van veel belang te zijn in een land, waar niet zelden, gelijk dit momenteel plaats vindt, eigenlijk gebrek aan levensmiddelen uit het dierenrijk heerscht. Eindelijk nog houde ik het daarvoor dat van eene doelmatige ingerigte visscherij, behalve voor eigene consumtie, groote voordeelen voor de vrije kolonisten te behalen zouden zijn; daar toch het *zout* van het naburige eiland *Curaçao*, tegen eene geringe prijs verkrijgbaar, en de behoefte aan gezouten visch, als voedsel voor de slavenbevolking, dikwijls zeer dringende is.

2. Op de vraag: voor wiens rekening de vrije kolonisten in *Suriname* zouden arbeiden, moet ik tot antwoord laten volgen: — *voor hunne eigene*. Maar zoo weinig als men redelijker wijze kan verwachten, dat daglooners, slechts voor een sober bestaan, zich als *werktuigen* zouden willen leenen om anderen te verrijken, evenmin is het denkbaar dat eene Maatschappij tot bevordering eener vrije kolonisatie door middel van Europesche landverhuizers, geheel belangeloos hen in de gelegenheid zoude stellen, zich te verzekeren van de voordeelen welke ik vooronderstel uit eene vrije kolonisatie voort te vloeijen; te minder nog, naardien de kosten welke daarmede gepaard gaan, niet onaanzienlijk zijn. Intusschen vermeen ik dat deze wederzijdsche belangen tusschen vrije kolonisten, en degenen waardoor het hun alleen mogelijk kan gemaakt worden, om zich in Suriname met eene gunstige uitkomst neder te zetten, zeer wel te vereenigen zouden zijn. Zoo het van den eenen kant niet meer dan billijk is om de grootere, uit eene vrije kolonisatie resulterende winst, aan deze kolonisten af te staan, dan zal voorwaar niemand het als onbillijk kunnen beschouwen, dat eene Maatschappij, zonder welker medewerking zij geene

gelegenheid tot het verkrijgen van deze winst zouden gehad hebben, een aandeel in dezelve eischt; met andere woorden: het zoude in het belang van beide partijen zijn, als gene aan deze een gedeelte, bijvoorbeeld een *tiende* der netto opbrengsten afstond, nemende deze laatste daarentegen wederom op zich de verpligting tot het aanschaffen van zoodanige machinerien en gereedschappen en overigens in die behoeften te voorzien, zonder welke het grooter deel der boven omschrevene takken van nijverheid niet met voordeel te bedrijven zoude zijn. — Dat eene Maatschappij *tot bevordering eener vrije kolonisatie* door dit *schijnbaar* geringe aandeel in de winst der kolonisten, niet alleen schadeloos gesteld zoude worden voor al de onkosten, welke met het aanleggen van soortgelijke etablissementen gepaard gaan, is even weinig in twijfel te trekken, als dat oogenschijnlijk dit aandeel in de voordeelen der kolonisten aanmerkelijker zoude zijn, naar mate eene vrije kolonisatie op eene grootere schaal bedreven werd, en dit laatste zoo veel te gewisser, daar de gemakkelijkheid der uitvoering en de zekerheid van het bestaan dezelve, met haren grooteren of kleineren omvang in gelijke verhouding staan zoude. Mogen mij ten aanzien van het zoo even beweerde, mijne zinnen niet bedriegen, dan verdient deze omstandigheid, zoo veel te meer de aandacht van Uwe Excellentie, als het mislukken of welslagen eener vrije kolonisatie afhankelijk is van de kleinere of grootere schaal waarop dezelve wordt aangelegd. De geschiedenis van het aanleggen van landbouwdrijvende koloniën van alle tijden en natien heeft bewezen, dat deze zooveel te zekerder en spoediger te niet loopen, naar mate zij op eene kleine schaal begonnen worden, en omgekeerd demonstreert de geschiedenis, althans

de nieuwe-van dat werelddeel, waarvan *Suriname* een zoo kostbaar gedeelte uitmaakt: dat landbouwdrijvende kolonien slechts duurzaam zijn, als zij op eene groote schaal worden aangelegd. — Dat de reden dezer daadzaak niet slechts voor enkele ingezetenen, maar voor geheele geciviliseerde staten, hoofdzakelijk voor *Holland*, *Frankrijk* en *Groot-Brittannië* geheim heeft kunnen blijven, is even zoo waar, als bevreemdend, en dit laatste te meer, daar het van den eenen kant op de phijsieke en morele organisatie van het menschelijk geslacht, van den anderen op de geaardheid van onbebouwde landen gebaseerd is: » *dat groo-* » *te resultaten betrekkelijk landbouwkundige onder-* » *nemingen, slechts van vereenigde krachten te wach-* » *ten zijn.*" — Welke onmetelijke schatten, en hetgeen van zoo oneindig grootere beteekenis is, — hoe veel menschenleven, — zijn vruchteloos verspild vóór dat men deze waarheid heeft ingezien!

Maar, hoezeer verzekerd dat vrije kolonisten alleen vereenigd in eene vrije kolonisatie, *slechts op eene groote schaal begonnen*, eene gunstige uitkomst zouden opleveren, zoo is het niet te ontkennen, dat het middel om vele menschen, tot een en hetzelfde oogmerk te vereenigen, eene evenmin onverschillige als gemakkelijke poging is. — De redenen waarom alleen menschen, die in den strengsten zin des woords *vrij zijn*, aan het voorgestelde doel beantwoorden zouden, geloof ik voldoende te hebben opgegeven, en ik aarzel geen oogenblik ter neder te stellen, dat er mij slechts één middel bekend is, om vele menschen tot dat einde te vereenigen, bestaande daarin: » dat het » koloniaal Gouvernement aan Europesche landverhuizers » geene nieuwe landerijen verleene, dan onder zekere » restrictien, en *in geen geval* aan *enkele individus*, » daarentegen *onvoorwaardelijk* aan Maatschappijen; —

» dat zoodanige landerijen, door die Maatschappijen, » *onder zekere bepalingen*, aan vrije kolonisten afge- » staan, niet eerder door dezen, tegen andere ver- » ruild, of verlaten mogen worden, voor en aleer vol- » doende bewezen zij, dat dezelve niet meer met » voordeel bebouwd kunnen worden; en eindelijk dat » vrije kolonisten in eenen zekeren zin van deze maat- » schappijen afhankelijk worden gesteld, en verpligt » om, gelijk boven is aangemerkt, aan dezelve het » tiende van de netto opbrengsten der in cultuur zijnde » landerijen uit te keeren, of waar dit vereischt mogt » worden, eenen equivalenten arbeid te verrigten; » bij voorbeeld, land voor nieuwe kostgronden te vel- » len, nieuwe gebouwen daar te stellen, waarmede » als dan de maatschappij het middel in handen zoude » hebben om de vrije kolonisatie tot in het oneindige » uit te breiden."

Onder alle belastingen bestaat er in *Europa* mis- schien geene zoo hatelijke, als die welke onder den naam van *tienden* bij grootere schijnbare gelijkmatig- heid, op den landman drukt, en geheven wordt; in- tusschen is het hier bedoelde *tiende* eenigzins ver- schillende van de *Europesche tienden*, welke laatste van de *ruwe* opbrengsten geheven worden, en der- halve bij *onvruchtbare* landerijen, ongelijk meer dan bij *vruchtbaren* bedragen; niet alleen zoude men der- halve deze *grondbelasting* in *Suriname* wegens de allergroote vruchtbaarheid des bodems minder gevoe- len, maar ook daardoor dat de tiende-eischer een zeer wezenlijk aandeel in de opbrengst der producten op zich nam, in zooverre hij den tiende-pligtige in de gelegenheid stelt, zoo door het verkrijgen van vruchtbare landerijen, als door het aanschaffen van machinerien als anderzins, zijn doel, om de meeste revenuen van eene aangenomene oppervlakte te trek-

ken, te bereiken; de Europesche tiende—eischer daar en tegen oogst waar hij niet gezaaid heeft, en deelt geenzins in de kosten, welke soms door het doelmatiger bearbeiden der landerijen en door het aanschaffen van machinerien veroorzaakt werden, en het is dááraan toeteschrijven, dat de tiende-pligtige in *Europa* zoo weinige genegenheid gevoelt om zijne omstandigheden te verbeteren; in *Suriname* daarentegen, zouden de belangen van beiden *mutueel* zijn; beiden zouden vele roeping hebben om onderling elk ander te ondersteunen, zich over en weder beschouwende als *middel* en *doel*, die *afzonderlijk* niet eens als *bestaanbaar* kunnen geacht worden.

VIII. *Welken invloed zoude eene vrije kolonisatie uit Europeanen bestaande, naar alle waarschijnlijkheid, op de arbeidende volksklasse in* Suriname, *zoo vrije als slaven, uitoefenen?* — In eene volkplanting bijna uitsluitend uit slaven bestaande, vermogt zich het onevenredig geringe getal van vrije personen, alleen door *moreel gezag*, of, waar dit ontbreekt, dan toch *door den schijn daarvan*, tegen dezen te houden, en het is mijns inziens in ieder opzigt *consequent*, dat men het, *in vroegere tijden*, doelmatig oordeelde om geenen *veldarbeid* te doen verrigten door *alhier geborene slaven*, die, (hoezeer strijdig met wetten die momenteel nog, niet herroepen zijn.) in eenige affiniteit met vrije menschen, althans Europeanen, stonden. Maar, ten eenen male tegenstrijdig met wetten van dien aard, moest de groote disproportie, die er in alle tijden tusschen de beide kunnen van Europeanen in *Suriname* bestond, deze wetten zoo veel te spoediger *illusoir* maken, daar het eene daadzaak is, dat het niet de *elites* geweest zijn, waarmede deze kolonie, *vooral in vroegere tijden*, door *Europa* bevolkt werd, en gevolgelijk moest

in het mengsel van ongelijkaardige rassen, van dag tot dag de *nimbus* meer en meer verdwijnen, waarin de Europeaan zijne phijsieke zwakte, tegen het overwigt zijner ondergeschikten wist te verbergen.

Wat derhalve *in vroegere tijden* door een wijs politiek stelsel in deze kolonie werd voorgeschreven, is *heden* niet meer toereikend om het bestaan der kolonie te waarborgen, en dit te minder, daar het aan eene kwalijk begrepene *philantropie*, (zoo al niet boosaardige staatkunde,) van eene naburige koloniaal Mogendheid, behaagd heeft, onder *negerslaven* meerdere verlichting te verspreiden, dan met hunne betrekking ten aanzien van *vrije personen* in het algemeen, overeen te brengen is. — Wel verre van aan te nemen, dat het onledig houden van Europeanen, met werkzaamheden welke tot dus verre uitsluitend aan slaven werden opgedragen, eenen ongunstigen indruk op de vrije arbeidende bevolking dezer kolonie kon uitoefenen, ben ik veel meer van gevoelen, dat de uitwerking daarvan, niet anders dan gunstig zijn kan, in zoo verre daarmede de waan noodzakelijk moet verdwijnen, als of *vrijheid* en *luiheid* sijnonijm en arbeid eene schande zijn zoude; ja het is zelfs niet onwaarschijnlijk, dat de meerdere, met beleid gepaarde bekwaamheid hunner Europesche mededingers, de vrije inboorlingen aansporen zoude genen te evenaren, hetgeen buitendien het eenigste middel zoude zijn zich met hen gelijk te stellen. — Ook op de slavenbevolking zal die indruk niet wel anders dan heilzaam zijn, en het aan hun door vrije personen gegeven voorbeeld » *van te moeten arbeiden*" zal buiten allen twijfel te efficacieuser zijn, als de vestiging van een aanzienlijk getal Europeanen van zelve het middel demonstreert, » *waardoor men hen* » *de noodzakelijkheid van te moeten arbeiden, des-* » *noods, zoude kunnen doen begrijpen.*"

IX. *Welke voordeelen zouden uit eene vrije kolonisatie met Europeanen in* Suriname, *zoo voor deze kolonie als voor het Moederland resulteren.?*

Indien de beginsels, waarvan ik ten deze ben uitgegaan, door Uwe Excellentie mogten worden goedgekeurd, dan zoude ik gevoegelijk de beantwoording der zoo even vermelde vraag geheel kunnen sparen; en in de vooronderstelling dat het geene schijnredenen zijn, waarop de noodzakelijkheid eener vrije kolonisatie in Suriname zich grondt, acht ik het voldoende om slechts oppervlakkig en zeer in het algemeen, van de voordeelen te gewagen die het gevolg van dezelve zijn moeten.

Onafhankelijk van den kranken geest des tijds, die zich in de ongerijmdheid oplost, om half wilden op eenen gelijken voet met beschaafde Europeanen te stellen, die de zelfvernedering niet ontwaart, welke gelegen is in de naauwe aansluiting met menschen die op den laagsten trap van verstands-ontwikkeling staan, en van wie nog niet eens voldoende bewezen is, of zij wel ooit voor de hoogere graden der beschaving vatbaar zullen zijn; onafhankelijk van dezen geest, die zich hoe langer hoe meer over geheel Europa verspreidt, en ten zachtste genomen, (Uwe Excellentie vergeve mij deze uitdrukking,) als eene soort van krankzinnigheid te beschouwen is, voor zooverre hij zich ten doel heeft gesteld, om menschen een goed op te dringen, hetwelk deze even zoo weinig weten te waarderen als te gebruiken, is niets zoo onzeker, als het bezit van negerslaven, en niets wankelender dan het bestaan van eene kolonie, die uitsluitend van negerslaven onafhankelijk is.

Uwe Excellentie gelieve slechts in aanmerking te nemen, dat het getal der thans in Suriname aanwezig zijnde slaven, geenzins gezegd kan worden aan

de tegenwoordige cultivatie evenredig te zijn; in deze onevenredigheid is dan ook, naar mijn inzien, de hoofdoorzaak te vinden van het verminderen van dit belangrijk gedeelte der bewoners dezer kolonie; eene vermindering, die van dag tot dag zoo veel te zeker moet toenemen, naar mate daardoor het verschil tusschen den gevorderden arbeid, en de werkende handen grooter wordt. — Bij gevolg zoude ook, zonder ongewone gebeurtenissen, de tegenwoordige cultivatie aanmerkelijk moeten afnemen. Intusschen behoort hetgeen ik hier, onder *ongewone gebeurtenissen* versta, voorzeker onder de zeer mogelijke voorvallen, zoo als Uwe Excellentie ontwaren kan, uit de gevolgen der vernielende kinderziekte, die, twintig jaren geleden, niet minder dan *tien duizend* slaven het leven heeft gekost.

Eene vrije kolonisatie met Europeanen daarentegen, komt mij voor niet alleen het krachtigste middel te bevatten, om de kolonie Suriname, onder den ouden vorm, zoo lang staande te houden als zulks naar menschelijke berekeningen mogelijk is, maar tegelijk vermeen ik daarin het éénigste middel te zien, niet slechts om het afnemen van de cultivatie door het ontginnen van nieuwe landen tegen te gaan, maar tevens om haar tot eene hoogte te verheffen, die inderdaad onberekenbaar zoude zijn, naardien men zoowel over vruchtbare landerijen als over werkende handen, zonder eenige beperking, zoude kunnen beschikken.

Terwijl derhalve, *in de eerste plaats*, het voortdurend bestaan der kolonie Suriname, door het vermeerderen van hare vrije-werkende-bewoners, gewaarborgd zoude worden, laat het zich tevens met alle reden verwachten, dat de opbrengsten dezer kolonie trapswijze vermeerderen zouden. Deze meerdere producten, de vruchten der nijverheid van vrije

personen, die ongelijk meer behoeften en verpligtingen dan de slaven hebben, zouden door hen, als een natuurlijk gevolg van de noodzakelijkheid, om aan deze meerdere behoeften en verpligtingen te kunnen voldoen, in de kolonie zelve aan de markt moeten worden gebragt, hetgeen alsdan, behalve dat daardoor het vertier onder de ingezetenen dezer kolonie aanmerkelijk zoude worden verlevendigd, noodwendig eenen allergunstigsten invloed op het thans bestaande muntstelsel te weeg brengen zoude.

Hoeveel aandeel derhalve de vrije kolonisten in de behoeften van het koloniaal Gouvernement uitoefenen zouden, en welke voordeelen voor den Nederlandschen handel en de scheepvaart, uit eene vrije kolonisatie met Europeanen zouden kunnen getrokken worden, is *arithmetisch* aan te toonen, en het zoude schijnen als of ik de aandacht van Uwe Excellentie misbruiken wilde, — terwijl ik het mij zelven tevens als tijdverlies zoude moeten aanrekenen, — ingeval ik daarover iets gewaagde.

Ik acht het daarentegen van grooter gewigt aan te merken, dat, in eene toenemende kolonisatie met Europeanen, door welke alleen, Suriname tegen *binnenlandsche* vijanden te verdedigen zoude zijn, veelligt ook het middel zoude kunnen gevonden worden, om deze kolonie ook voor *buitenlandsche* vijanden te beveiligen, daar het aan geenen twijfel onderhevig is, dat eene, uit dit gedeelte der bevolking en voor eenen bepaalden tijd gekozene militie, met oneindig grootere welwillendheid en geestdrift een land zal willen verdedigen, waaraan derzelver belangen zoo naauw zijn verbonden, dan dit wel van vreemdelingen, *die slechts voor soldij dienen*, verwacht kan worden.

Het belangrijkste echter van al de gevolgen die

eene vrije kolonisatie met Europeanen in deze volkplanting, voor het Moederland zal hebben, is deze: dat het diep gezonken vertrouwen in eene kolonie, die tot heden slechts door slaven bestaan heeft, onmiddelijk zal moeten rijzen, naar mate het aantal van vrije arbeidende personen in dezelve vermeerderd wordt; terwijl dit toenemende crediet in eene, zoo het schijnt, diep miskende kolonie, alsdan niet wel andere uitwerkingen op dezelve zal kunnen hebben, dan haren landbouw en de daarmede in verband staande takken van nijverheid, tot eene aanzienlijke hoogte te verheffen, ten gevolge waarvan, Suriname eene zoo veel te grootere commerciele beteekenis zal moeten verkrijgen, naar mate, zoo als wel ook niet zal kunnen worden tegengesproken, de Britsch West-Indische Bezittingen van het getal harer mededingers, weldra zullen moeten terugwijken; daar deze, even als zoo vele andere negerstaten, in de koloniale geschiedenissen, een treurig gedenkteeken zullen opleveren, namelijk dat alle sporen van industrie, ook uit deze weleer door vruchtbaarheid, kunst, vlijt en rijkdom even zeer vermaarde kolonien, verdwijnen zullen.

Paramaribo den 1sten
Augustus 1839.

BESCHEIDENE AANMERKINGEN OMTRENT HET BELASTINGSTELSEL IN DE KOLONIE SURINAME.

Nos poma natamus, hoogstwaarschijnlijk zal dit *sarcasmen* aan ons geschrijf worden toegevoegd, doch daar wij hier *anonijmus* optreden, is alzoo niemand in staat om *ons* regtstreeks aan te vallen, en naardien wij geene andere dan de beste bedoeling hebben, zoo zullen de toespelingen van welke zijde dan ook, ons

niet hinderen, terwijl wij ons van den anderen kant met de zoete hoop vleijen, dat welligt onze aanmerkingen niet geheel blijven zullen, beneden de aandacht van hen, die het welbegrepen belang van deze volkplanting ter harte nemen.

Niemand is meer dan wij overtuigd van de noodzakelijkheid der heffing van belastingen; deze *moeten* door de burgers worden opgebragt tot vervulling van de behoeften des lands, tot goedmaking der kosten van het bestuur, onderhoud van zee- en landmagt, wegen, grachten, dijken enz. enz. enz. Doch het zal wel eene waarheid zijn, dat *evenredigheid* in de heffing der belastingen, den voornaamsten grondslag van dit stelsel behoort uit te maken.

In onze kolonie heeft men *altoos* dit gebiedend vereischte over het hoofd gezien, van daar dat ons belastingstelsel, voor een aantal ingezetenen, die van een zeer gering middel van bestaan leven moet, hoogst drukkend is, terwijl hetzelve aan de andere zijde, menigeen, die kapitale inkomsten en zeer groote jaarlijksche voordeelen geniet, tot eene nietsbeduidende opbrengst, verpligt. — Voor ieder lid eener familië, onverschillig van welken leeftijd, op den eersten Januarij aanwezig, moet het hoofd des huisgezins, een hoofdgeld van *vijf gulden* betalen. De ambachtsman dus, die slechts *éénen gulden* per dag verdient, staat daarmede gelijk met den ambtenaar die een tractement van *f 8000* geniet! met den Administrateur van plantaadjen en met den Amerikaanschen koopman, *die jaarlijks schatten op zijde leggen.* — Eene quitantie voor de som van *f 10* - vordert even als die voor *f 50* - een zegel van *vijftig centen*, zoodat vaak om *f 50* - te innen, *twee gulden en vijftig centen* besteed en alzoo *vijfmalen* aan het zegelregt voldaan moet worden!!! Dat velen uit

de geringe klasse in gebreke blijven de schatting den lande op te brengen, — dat de bepalingen ten opzigte van het klein zegel tot veelvuldige misbruiken aanleiding kunnen geven, — kan derhalve geene verwondering baren.

De onevenredigheid in het stelsel der belastingen oefent essentiële nadeelen uit en bewerkt eenen verpestenden invloed. Het Gouvernement moet, in weerwil van alle zorgen, zelfs van alle vervolgingen, te kort schieten in zijne begrooting. Daarenboven kan de ontduiking van het zegelregt geene andere strekking hebben, dan om de onzedelijkheid meer en meer veld te doen winnen. Men vangt eerst aan met de overtreding van de Ordonnantie op dat stuk, en daar dezelve bedekt blijft, vindt men mindere zwarigheid om ook andere wetten en verordeningen met de voeten te treden!

De noodzakelijkheid tot vermeerdering van 's lands inkomsten heeft van lieverlede eene verhooging doen ontstaan van de onderscheidene belastingen, die, *in de tijden van voorspoed en welvaart* dezer kolonie, slechts *temporair* geheven werden. Die noodzakelijkheid is vervolgens de aanleidende oorzaak geweest der invoering van nieuwe belastingen, alle welke steeds hoofdzakelijk diegenen hebben bezwaard, welke in deze kolonie gevestigd zijnde, al hunne inkomsten in *haar* wezenlijk belang bezigden; die belastingen hebben evenzeer gedrukt op den landbouw, als op de nijverheid; aan *de weelde* daarentegen, heeft men bot kunnen vieren zoo veel men verkoos, zonder dat men noodig had het geringste aan den lande te voldoen!

Wij gelooven daarom, dat het zoo tot stijving als rigtige verzekering van 's lands inkomsten, en tevens

tot tegemoetkoming van eigenaren van plantaadjen, zoowel als van de mindere klasse, waaronder wij de ambachtslieden rangschikken, van het grootste belang is, dat het stelsel van belasting voor deze kolonie herzien en meer overeenkomstig met de billijkheid en de regtvaardigheid gebragt worde; dat vooral dit stelsel van toepassing gemaakt worde op *de weelde*, waardoor van zelfs het voorgestelde doel, althans voor een groot gedeelte, bereikt zoude kunnen worden.

Mogelijk dwalen wij, doch wij hebben gemeend de vrijheid te moeten nemen onze gedachten hieromtrent mede te deelen, om alzoo anderen optewekken, dit gewigtig stuk nader te overpeinzen en hunne denkbeelden almede ter toetsing voor te dragen; zoo verkrijgt men al eindelijk een goed geheel. Zulk eene wisseling van gevoelens kan voorzeker niet anders dan ten hoogste welkom zijn voor hem, aan wien onze algemeene zaken zijn toevertrouwd, die met belangstelling de onderscheidene ideën zijner landzaten zal inzien, met zijne veelomvattende kennis wikken en wegen, en aan den staat van aangelegenheden zoodanige verbetering aanbrengen, als dezelve dringend vordert.

S. F. P.

IETS OVER DE ALHIER BESTAANDE GEZELSCHAPPEN, ONDER DEN NAAM VAN: *DOES*.

Ieder volk heeft zijne bijzondere gewoonten en gebruiken, die daarom heilig zijn, omdat men aan dezelve gehecht zijnde, het als eene schennis zoude aanrekenen, wanneer anderen zouden willen trachten, het verkeerde daarvan aan te toonen. — Van dien

aard zijn ook de volksvermaken, die, hoezeer dezelve soms in het oog van den schranderen, eene zotheid zijn, het gemeen daaraan zóódanig gehecht is, dat men den goeden burgergeest welligt zoude kunnen doen ontaarden, ingeval men die vermaken zoude willen verwisselen met edelere uitspanningen en genietingen. Zoo zijn er ook onderscheidene volks-dansen die voor dezulken, waaronder dezelve in gebruik zijn, een onschuldig vermaak uitmaken, en die dezelve hooger achten, dan al de feestelijkheden, welke bij meer beschaafden worden aangeregt.

Dergelijke volksvermaken moet men gevoegswille toelaten, en zij kunnen de maatschappelijke orde niet verstoren; *bijaldien dezelve in den kring blijven van dezulken, waartoe zij behooren.*

Zoodra echter eene hoogere klasse van menschen zich onder de geringeren vermengt en aan die vermaken deel neemt, ontaarden dezelve van hunne natuur, geven aanleiding tot ongenoegen, tot verregaande ongeregeldheid, ja zelfs tot buitensporigheid en niet zelden tot zedeloosheid.

Uit dit oogpunt beschouwen wij de zoogenaamde *Doepartijen.* Onze slaven zijn zeer gehecht aan hunne baljaarpartijen, en zien, met hijgend verlangen, het tijdstip te gemoet, waarop het hun vergund zal worden, zich aan dat vermaak over te geven. En geen wonder, daar zij geen ander genoegen kennen dan zulk eenen dans, waarvan wij niet anders kunnen zeggen, dan dat dezelve, op eene onschuldige wijze, den slaven, zoo veel genot verschaft, hetwelk zij voor geenen schat zouden willen derven.

Uit dit vermaak vloeiden reeds voor vele jaren onderscheidene vereenigingen voort, welke de slaven met den naam van *Does* bestempelden, en aan ieder

van welke zij eene zinspreuk gaven, die het onderwerp hunner gezangen uitmaakt. — Deze zangpartijen werden vroeger door de eigenaressen der slaven, door geldelijke bijdragen ondersteund, en zoo verschaften zij, in deze stad, op zekere tijden van het jaar, aan de dienstbaren genoegens, waarvoor deze steeds dankbaar waren.

In latere dagen hebben zich *vrije* personen met slaven vermengd, en daardoor die zangpartijen zoo zeer uitgebreid, dat het doel dier vergunning geheel uit het oog werd verloren en daaruit schroomelijke gevolgen te duchten stonden. — Van daar dan ook dat zoo wel bij vroegere wetsbepalingen, als later bij art. 24 der Instructie van den Heer Procureur Generaal, gepubliceerd den 20sten Mei 1833, die gezelschappen, onder den naam van *Does*, ten eenenmale verboden werden.

Ondanks dit verbod, ziet men nu nog, dat *vrije* personen zich met slaven vereenigen, en onder de nieuwere benaming van *Bakkamans*, in plaats van de vroegere *Sisis*, gezelschappen oprigten, die geen ander doel hebben, dan om andere *vrije* personen, en vooral dezulken, waarmede zij in vijandschap leven, te hekelen. — Daartoe worden er schimpliedjes uitgedacht en aan de slavinnen geleerd, die dezelve alsdan voordreunen. — Ofschoon daarbij geene namen worden genoemd, blijft het evenwel niet onbekend, wie het voorwerp der beschimping uitmaakt, terwijl de uitdrukkingen die daaarbij gebezigd worden, geene andere, dan de onzedelijkste strekking hebben. Het natuurlijk gevolg hiervan is, dat de slavinnen ten eenenmale uit het oog verliezen, de achting, welke zij aan *vrije* personen en vooral aan hare meesteressen verschuldigd zijn, en waardoor dus die orde

verbroken wordt, welke inzonderheid in eene gemengde bevolking behoort te bestaan.

Zoude het, *om dit euvel te doen ophouden*, niet doelmatig zijn, dat bij elke aanvraag bij de Policie om schriftelijk verlof tot het geven van zang- of baljaarpartijen aan *slaven*, eene naauwkeurige opgaaf gedaan worde van de namen der genen welke daaraan deel zullen nemen, ten einde men daardoor in staat gesteld worde, de misbruiken te keer te gaan, welke in weerwil van het bestaande verbod, heerschende zijn? — Men verwarre dit niet met de gewone baljaarpartijen, welke eigenaren op hunne erven aan *hunne* slaven geven; — zoodanige partijen beschouwen wij niet alleen onder de *geoorloofden*, maar zelfs onder de *noodzakelijken*: maar wij geven onze gevoelens op omtrent die gezelschappen, onder den naam van *Does*, welker bestaan, zoo min als derzelver onvoegzaamheid, ontkend kan worden.

G. G.

BESLUIT.

Aan den Kolonist!

Schoorvoetende, — dobberende tusschen *vrees* en *hoop*, deedt gij uwe eerste intrede op het tooneel der wereld, om licht te verspreiden, inzonderheid op den Surinaamschen grond, en aldaar de waarheid te ontheffen van de kluisters, welke misbruiken en vooroordeelen voor haar hadden gesmeed. — Het eerste perk, hetwelk gij uw bestaan hebt voorgeschreven, is thans ten einde doorwandeld, en nu moogt gij met zelfvoldoening, eenen blik terugwerpen op de afgelegde baan, die opgeklaard is, door uw volhardend

pogen, om de duisternis te doen verdwijnen, welke de welvaart dezer volkplanting had bedekt. — Gij moogt u beroemen, uwe taak met eer te hebben volbragt! Gij moogt bogen op zoo menige welgezinden, die u hunne hulp en medewerking volvaardig hebben aangeboden! Gij moogt rijken oogst verwachten, van het zaad, hetwelk gij alom hebt uitgestrooid!

Het is waar, er zijn velen, die zich tegen uwe goede bedoelingen hebben aangekant, doch gij zijt overtuigd, dat elke waarheid strijd te voeren heeft met vooroordeelen, verouderde gewoonten en ingewortelde misbruiken; gij weet het, dat de kortzigtigheid en de hartstogtelijke neigingen der menschen, zelden terstond datgene aannemen, wat goed en heilzaam is; het is u bekend, dat ieder zijne eigene wijze van beschouwen heeft en het eigen belang gereedelijk datgene afkeurt, hetwelk deszelfs magtigen invloed tracht te beperken: doch deze overtuiging, die ervaring bedroeve u in geenen deele, daar gij reeds de zegepraal over die hinderpalen behaald hebt en de kroon der overwinning op uwen schedel is gedrukt! — Ga moedig voort op den weg uwer grootheid; ontsluit voor u zelven eene nieuwe loopbaan, trots de aanslagen van kwalijkgezinden. Bied aan alle zamenspanning tegen u, aan alle bezwaarnissen welke de boosheid u in den weg mogt leggen, onversaagd het hoofd! — Laat de kwaadwillige vrij tegen u optreden, uw edel doel, uw loffelijk streven, uw onvermoeid pogen, is een hemelsch schild tegen de pijlen die op uw bestaan mogen worden afgedrukt. Door de waarheid geleid, door belangstelling aangevuurd, door de schare der weldenkenden verdedigd, zult gij, uwe loopbaan vervolgende, eenmaal het Surinaamsche land, die welvaart doen herwinnen, welke haar

wreedaardig ontrukt is, en zullen zij, die thans uw bestaan met nijdige oogen beschouwen; zij, die uwen ondergang met eene hatelijke vreugde zouden willen vernemen, eenmaal moeten toestemmen in de dankbare lofoffers, die tijdgenoot en nakomelingschap, u gewisselijk zullen toebrengen!

REGISTER

DER

ONDERWERPEN,

voorkomende in de vijftien stukken van het

Eerste Deel.

Eerste Stuk.

